Ecsed vára

képe repr.

Éble Gábor = Az ecsedi uradalom és Nyíregyháza

Bp. 1898

~~Franczia Zománcros szelencze a rimaszombati~~

~~Városházán, XVIII. sz.~~

~~VIII. 43, 47, 48,~~

Ecsed vára

Thaly Kálmán:
Szönyegek, gobelinek,
zászlók, fegyverek
és egyéb ritkaságok
Ecsed várában 1669-
ben. Arch. Ért
1886. 134-143. l.

Esedvára a XVII.

Házadban

Repr.

Szilágyi: Magy. Nemzet
tört. VII. 267. l.

Ecsed várának

XVII. századbeli

képes

Felirata „Eczet"

Repr.

Abaúji Sándor dr.

II. Rákóczi Ferenc

I. k. 1676–1707.

Bp. 1907. 61. l.

Mazzard.

Ecsed vár

Környéki

552, 553. l.

Ecsed. vár

d.

Balogh Erdélyi ren

nevm.

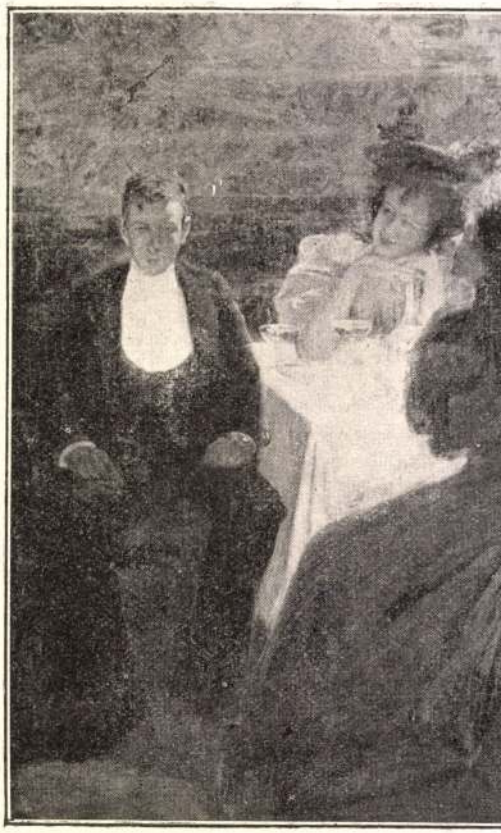

MÁRK I

Esedi vár

Szendrei János dr.

Az esedi vár
1619-ben.

Hadtört. Közl.
1890. 76. l.

Semayer Vilibald IX. ~~[illegible]~~ 128.

Ecsed vára

Ecsed vára, Nagyecsed község mellett az Ecsedi láp egyik szigetén 1353-ban épült vízi vár, melyet az *I. Károly* király adományából kapott birtokon a Guth-Keled nemzetségbeli András fiai emeltek és *Hívség várá*nak neveztek el. Később a *Báthory*ak voltak a vár urai, majd a *Bethlen*ek kezére került. 1621-ben *Bethlen Gábor* itt őriztette a szent koronát. A Bethlenek után a *Rákóczi*ak birtokába jut. *II. Rákóczi György* a hatalmas várat még jobban megerősítette. A szatmári béke után *Ká-*

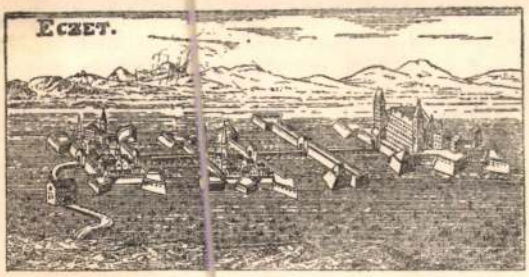

Ecsed vár a XVII. században

rolyi Sándor gró lett a vár ura, de már 1718-ban az udvari ladi tanács rendeletére lebontották.

Gutenberg Lex. IX. K. 394.h

Ecsedi vár

*** *(Templom és torony beomlás.)* Nagykárolyból irják a „Hon"-nak: A Rákócziak és Báthoriak történeti nevezetességgel biró ecsedi vára romjain csak most emelt uj református templom, melyet 1865-ik évben kezdtek épittetni, és eddigelé több mint 30,000 frtba került, május 8-án vasárnap délelőtt, épen, midőn a gyülekezet benne isteni tiszteletre egybegyülve volt, tornyostól együtt, iszonyu ropogások közt összeomlott. A véletlen szerencsének köszönhető, hogy a torony nem be-, hanem kifelé bukott; mert különben nemcsak a három künn ülő öreg asszonyt, de az egész népséget oda temette volna. A templom még nem volt bolthajtás alatt s ideiglenesen azért jártak bele, mivel a husvét előtti héten, a lelkész udvarán levő régibb templom hamuvá égett, s igy nem volt hova járni, mint a készülő félben levő uj templomba.

Vas. Ujs. 1870. 265. l.

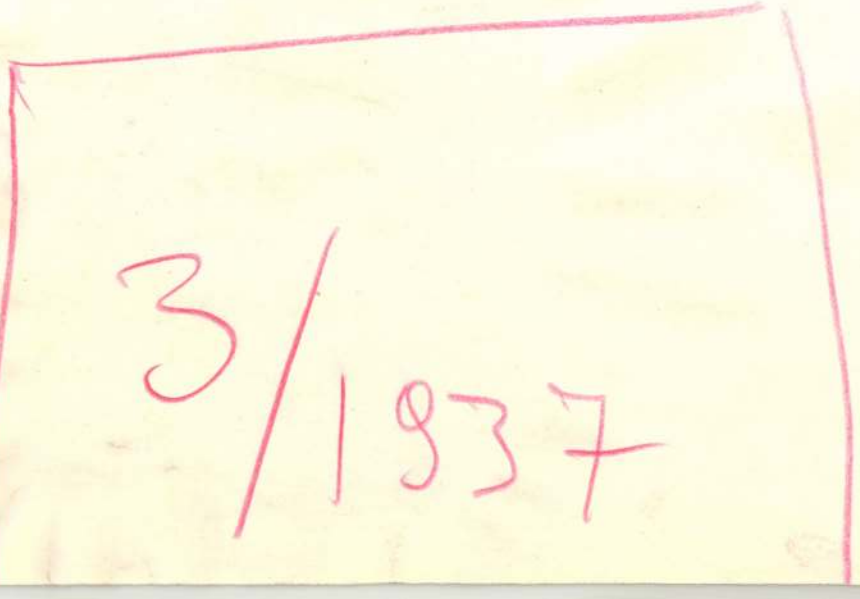
3/1937

Vas. Ujs. 1858.

Egy kicsit nem igen izlett ifjuuramnak az illy dicstelen hadjárat, s csakis azzal vigasztalhatta lelkét : hogy a katonának mindenekfeletti kötelessége az engedelmeskedés felebbvalóinak irányában.

Indulás után amint e csapatkák Borsi, és Szög között átkelhetének a Bodrogon, hadnagy uram mindjárt Szerdahely alatt meghallá, miszerint Rátonyiné asszonyomék ezelött kevés idövel, itt mentek el három kocsival, s utjokat Szomotor felé vették, melly a Király-Helmeczre vezető uton fekszik.

Utánok indul tehát a menekvőknek, s három részre osztva csapatát olly helyesen müködik, hogy amazok letérittetve kijelölt utjokból Kis Géres alatt a Tarcsa patakán átgázolni, s innen tul délnek irányában az elláthatlan kiterjedésü lápok és ingoványok közé futamodni kénytelenittetének.

Azonban hol a veszély legnagyobb, ott az Isten legközelebb.

A gondviselés nem feledkezett meg az üldözöttekről.

A kedvező véletlen ugyanis ugy hozta magával, hogy Rátonyiné asszonyom egyik szolgája, e vidékbeli gyékény-csinálók közöl származott, s ennélfogva a nádasok s szárazabb berkek rejtekeit nálánál senki jobban nem ismerhette.

— Ollyan helyre vezetem én asszonyomat — mondá bizalommal — hogy a mig a láp köröttünk be nem fagy, addig ugyan emberi teremtés nyomunkba nem fog akadni.

S valóban a hü szolga biztatása nem maradt üres szóbeszéd, mert e percztől fogva ollyan utakra tértek át menekvőink, hogy azután üldözöik háborittatásától csakhamar meg is szabadulhatának.

Hadnagy uram boszusan, és rosz kedvvel járt, és barangolt a vidéken, kapkodván majd jobbra, majd balra, s küzdvén a szunyogsergek milliói ellenében, kik visszariaszthatlan dühösséggel csapódának vitézlő uraimék arczájok közé.

Ebben tölt el az első nap.

Következett a második, melly fáradságban, s szenvedésben az előbbenihez mindenben hasonló volt. Eredmény pedig semmi, mert a szökevények mintha csak a föld nyelte volna el őket, végkép eltüntek a vidékről.

E napon hadnagy uram Semjénben vere éjjeli tanyát, holott is ifjuuramat már délóta Antalóczy uram posta-szolgája egy levelkével várta.

Vala pedig e levélnek tartalma következő :

„Kedves öcsém, társam, barátom és jóakaró czimborám!“

„Csak rajta : verjük a vasat mig tüzes, nehogy kifogyjunk az időből, mert itt az urak azt beszélik, aligha Palatinus uram hadai rövid időn ismét Kassa-felé vissza nem fognak vonulni, akkor pedig nem lehet maradásunk ide lenn, mert az erdélyiek bizonyára mindenütt nyomunkba fognak lépni.

Akár mi legyen ebből igaz, annyi bizonyos, hogy ezuttal legalább, a királyi hadak, illy késő öszszel nem lephetik el a tiszántuli vármegyéket.

Ide mellékelek olvasás végett egy levelet, mit ez éjjel (annak módja szerint) kezemhez keritettem. Höbörtös Senyei Lörincz uram irja potrohos Benkő Miklósnak, kivel már előre megissza az atyafiság poharát.

E levélből megértheted, hova szorultak elreppent madarkáink; mindamellett koránt sem tanácsolnám neked, hogy ezzel mindjárt oda vidd rádbizott népedet a veszedelembe. A lápok, és ingoványok nem vitezlő rendnek való tér, s onnan a vakmerőek rendszerint véres fővel, s kudarczczal szoktak megtérni, legtöbbször pedig végkép odamaradnak. Annakokáért elég lészen, ha levelem vétele után csapatokat küldesz a Tiszára, s elfoglalván az átjáró helyeket, a mi csónakot, vagy más könnyü hajót ottan találnál, azokat fogdostasd össze, s add embereid felvigyázata alá.

Ezt megtevén nincs okom kétkedni, czélunk szükere felől. Ha mi nem találhatunk szökevényeinkre, majd feltalálja őket az éhség, meg a sanyaruság; az hozza majd ki őket rejtekükből.

Ird meg hol vagy, mert ha itt ismét valami ujság adná elö magát, nem mulasztom el, hogy ne tudósitsalak.

Király-Helmecz october 2. 1636. Antalóczy Ferencz.“

P. S. A vidék népébe ne igen bizzál. Vigyáz kinek hiszesz, habár valaki pénzért vezetőül is ajánlkoznék, mert valósággal megvesztegetett erkölcs uralkodik itten, s az ország Palatinusának hadait még a jobbágyság is ellenségének tekinti. Ugy találna titeket valaki a mocsárok közé vezetni, hogy onnan az áruló csak egyedül maga jönne vissza.

Midön ifjuuram e levelet elolvasta, vállat vonitott, s mondá.

— A mi ujat értek e levélből : megsütheti hireit Antalóczy uram, ha azért hadakoztunk egész nyáron, hogy ösz fordultára az ellenség mindent kardcsapás nélkül visszafoglalhasson. A többire nézve nem volt szükségem levelére, mert én látom azt innen legjobban, minő mulatság volna oda veszedelmezni a nádasok, és sással boritott feneketlen mélységek rengetegei közé.

Annál inkább vevé figyelmébe hadnagy uram a vett levélnek azon részét melly a tiszai révek, s átjárások megszállását mindenek felett ajánlá.

Rendeléseket tön, mellynek következtében Récsén, Agárdon, s azon helyeken, mik Rozsálylyal, és Veresmarttal szemközt feküsznek, mindenütt ör-állomások keletkezének.

Ezzel aztán menekvő állapotban tévelygő Rátonyiné asszonyomék előtt az ut áthatolni e kelepczéből a Tiszán tulra, teljesen és tökéletesen ketté volt vágva.

A nyájas olvasó e helyen könnyen eltalálhatja, hogy épenis csak e szorult helyzet lehetett egyedüli oka, ha Rátonyiné asszonyom beleegyezését adhatta olly merész játékra, mellynélfogva egyik leányának is biztosságát koczkára tevé.

Visszatérve hadnagy uramhoz, ugy látszott, hogy e fiatal embernek életében még unalmasabb napjai nem valának, mint a melyeket itt a bodrogközi mocsárok szélén tétlenül eltöltenie kellett.

Talán a vadászat adhatott volna részére némi kárpótlást?

De minő élvezete lehessen jóravaló embernek illyen helyen lövöldözni, hol a kacsák, és ludak mérhetlen sokasága a vadászat minden költöiségét meg semmisité! A vadászra nézve, kinek csak vaktában kell kilöni fegyverét, s bizonyosan talál, e körülmény épen olly lehangoló s elkedvelenitő, mint másrészről, ha a puskásnak egész napon át semmi se jő lövésére. Hadnagy uram szenvedélyes vadász volt, egyet kettőt lőtt, s ez mindössze nehány percznyi idejébe került, aztán oda hagyta e mészárosnak s vadhuskereskedőnek való mulatságot.

Igyekezett tehát, hogy legalább mint katona, hivatásának megfelelve, szórakozást szerezzen lelkének. Megnézegette az ör állomásokat, rendben tartotta legényeit, vigyázott rá : nehogy emberei között a fegyelem szabályai megtáguljanak.

S ha még is aztán maradt szabad ideje, bement a falukba, holtornyott látott, s hol kihette, hogy pap is találkozik, kivel estén-ként pohár mellett egy pár okosabb szót válthatna.

Negyed napja immár hogy ifjuuram itt tanyázik a vidéken, s két nap óta sehonnan semmi hir, mintha csak a királyi hadak végkép viszavonultak, s hadnagy uramat szépen ide felejtették volna.

Levelet várt Antalóczy uramtól, s bizonyost akart tudni a világ ügyeinek állásáról, mert a hogy itt falun az emberek minden hiteles forrás hiányában politikáról beszélni szoktak, az minden birálaton alól maradt.

Ugy beszéltek itt a Bodrogköz szigetében a törökről, németről, lengyelről, svédekről, s az impériumbeli fejedelmekről, hogy körülményesebben nem lehetet volna, ha mindjárt mind e hatalmasságok minden tiszaháti faluban egyegy nagy követet tartottak volna. —

De még a helybeli viszonyokat, söt magán-személyekét illető köznapi hirek is, egyiránt csak eltorzitott alakban jöhetének keringésbe.

Lehetlen volt nem nevetni hadnagy uramnak, midön Ágárdon mulatván ugyanott legelőször hallá meg a szálló hirt, miszerint Rátonyiné asszonyom leánya, anyját elhagyva Antalóczy uram közbe jöttével egyenesen kanczellár uram ő kegyelméhez akart folyamodni?

— Kicsoda? a leány? — kérdé az ifju, tovább nem türhetvén annyi sületlenséget.

— Hadnagy uram még nem tudja? Hiszen ez roppant ujság a vidéken. Tegnap este óta minden száj csak erről beszél.

— Tréfaság. Sokkal büszkébb e falusi nemesség, mintsem illyesmi kitelhessék tölök. Hogyan! a nemes családból való kisaszszony maga folyamodjék völegénye atyjához, hogy ez beleegyezését adja e házsssághoz, mellyről ő kegyelme eddig még hallani sem akart. —

— Engedelmet kérek — felelt az ujságoló — Én épen az ellenkezőt állitottam, s hadnagy uram engem félreértett. Inkább arról van a szó, hogy Klárika kisaszony anyját szökve oda hagyta, s Szöllöskére jött nagy bátyjához Benkő Miklós öreg uramhoz, s

*

ott mindenek bámulatára világosan kijelentette, hogy ő bizony hallani sem akart e házasságról, mert őt eddig is csak édes anyjának kérlelhetlen akarata kényszeritette e lépésére, de már többé ellen nem állhat szive parancsolatának, s eget földet hi fel segitségül, csakhogy illyetén inségéből szabadulását láthassa.

A hadnagy türelmetlenül, s már nem is igen udvariasan válaszolá.

— Az emberek azt se tudják, mit beszélnek. Egy szó sem igaz az egészből, mert ezen ifju párocska életrehalálra szereti egymást Napjainkban talán már a verses-könyvekben sem találhatnánk olly igaz érzelmet, mint az övék.

Nagy vitatás, veszekedés, és kiabálás következett ezen egymással szembeszökő állitásokra : az egyik fél csak olly bizonyos akart lenni állitása igazságában, mint a másik.

Hadnagy uram, mint kardot viselő ember röviden, de határozottan, s egy tapodtatnyit sem engedve tevé nyilatkozatait, ellenben a többiek annál pogányabban győzték szájjal, torokkal és orditással, s egyremásra hordták fel hireik megerősitésére a szükséges adatokat.

Igy tartott ez vacsora ideig, a midőn a társaság véletlenül egy uj taggal megszaporodván, a vitának egészen ujiránya adaték.

A leányvári tiszteletes jött agárdi kollegáját meglátogatni, s hoza magával az előbbiektől mindenben eltérő hireket.

— Nos? — szólának némelyek az érkezetthez. — Nem de? Tiszteletes uram is ugy hallotta : Szőllöskére futott anyjától a Rátonyiné asszonyom Klárikája?

Az érkezett, mint ollyan ember, ki előre tudja, milly meglepetést fog beszédével okozni, egyelőre csak vállvonogatva felelt.

— Valóban ugy beszélték a falukon.

— Ugy is van, s nem is lehet másképen.

— Azonban — folytatá Leányvár lelki pásztora — midőn, nagy megütödésem után, immár szépen elhinni kezdeném e mesét, hirtelen más oldalról ollyan tudósitást kapok, melly mindent, mit eddig hallottam, fundamentumostól ki ver helyéből . . .

— Mi történt?

— Különös, meglepő, de nagyon is természetes, és következetes. —

— Ugyan az Isten áldja meg tiszteletes uramat, beszéljen világosabban.

— Egy szóval minden keresztyéni módon szerencsésen végbement. Senyei Lőrincz uram, s menyasszonya ma délben, Karcsán a reformatusok templomában, Isten anyaszentegyházának rendelése szerint, minden hiány nélkül szerencsésen egybekeltek.

— Kitől hallhatott illyet, tiszteletes uram?

— Emberek jöttek Karcsáról. Ott voltak az esküvő alatt a templomban; saját szemeikkel láttak mindent, s én azoktól hallottam.

— Ez nem lehet igaz; ebben valami félreértés fekszik.

— Inkább vélném, valami hamis asszonyi praktika.

— Csupa szemfényvesztés az egész komédia, mert a leány nem lehet egy időben s egyszerre, nagy bátyjánál Szőllöskén s ugyan akkor Karcsán a templomban, saját menyegzőjén.

Illyetén zavaros állapotban, miután a sok ellenkező állitások között elvégre hadnagy uram se tudta, mihez tartsa magát, nem volt mást mit tennie, hanem egy csapással mindennek egyenes uton végére kivána járni.

Tentát, pennát, papirost kért, hogy innen még ez órában leveleket irjon; egyet Antalóczy uramhoz Király-Helmeczre, másat tiszteletes Palóczi Péter uramhoz egyenesen Karcsára.

— Még ma meglátjuk kinek van igaza — szólt neki mérgesedve hadnagy uram, s nehogy az által is késedelem okoztassék, megkére egyet a jelenlevők közöl, lenne ollyan jó, s parancsolná meg nevében egy párnak, az udvaron tanyázó lovas legények közöl, hogy csak hamar nyergeljenek, s készüljenek utra.

S megirván a leveleket, gyürüjével lepecsételte.

— Mennyire van ide az a szerencsétlen Karcsa?

— Jó lovasnak két óra oda, kettő vissza.

— Hát az a veszekedett Király-Helmecz?

— Azt már három óra alatt is megjárhatja.

— Hány óra lehet illyenkor?

— Mintegy fél nyolczra.

— Annál jobb. Egy vagy más helyről éjfél előtt választ nyerhetünk.

— Én is azt mondom — szólt előbbre lépve a házi gazda — Ime : igy legjobban lesz kicsinálva : most mindjárt vacsorához, ülünk, asztal után poharak mellé szegődünk s azután senkinek sem lesz szabad társaságot bontani, mig mind a két helyről választ nem kapunk.

— Azt tartom — jegyzé megy egy kopasz fő, ki eljövetele előtt megigérte feleségének, hogy éjfél előtt haza tér — bátran megnyugodhatunk benne amint egy helyről veszünk feleletet, mert azzal már előre tudhatjuk, mit foglalhat magában a másik.

A házi gazda kötelessége szerint protestált az illy kifogások ellen, s haladék nélkül asztalhoz vezetve vendégeit, ellátá őket szerény helyzetéhez képest mindennel böséggel, tisztességgel, és becsülettel.

Nagyon természetes, hogy vacsora alatt senkinek eszibe se jutott arra nézni, mennyit haladt ez alatt az óra mutatója.

Még kevésbé lőn erre figyelet, midőn érdemes uraimék poharakhoz kapkodva vig ének szóval fogyasztani kezdék Hegyalyja lángtartalmu nedvét.

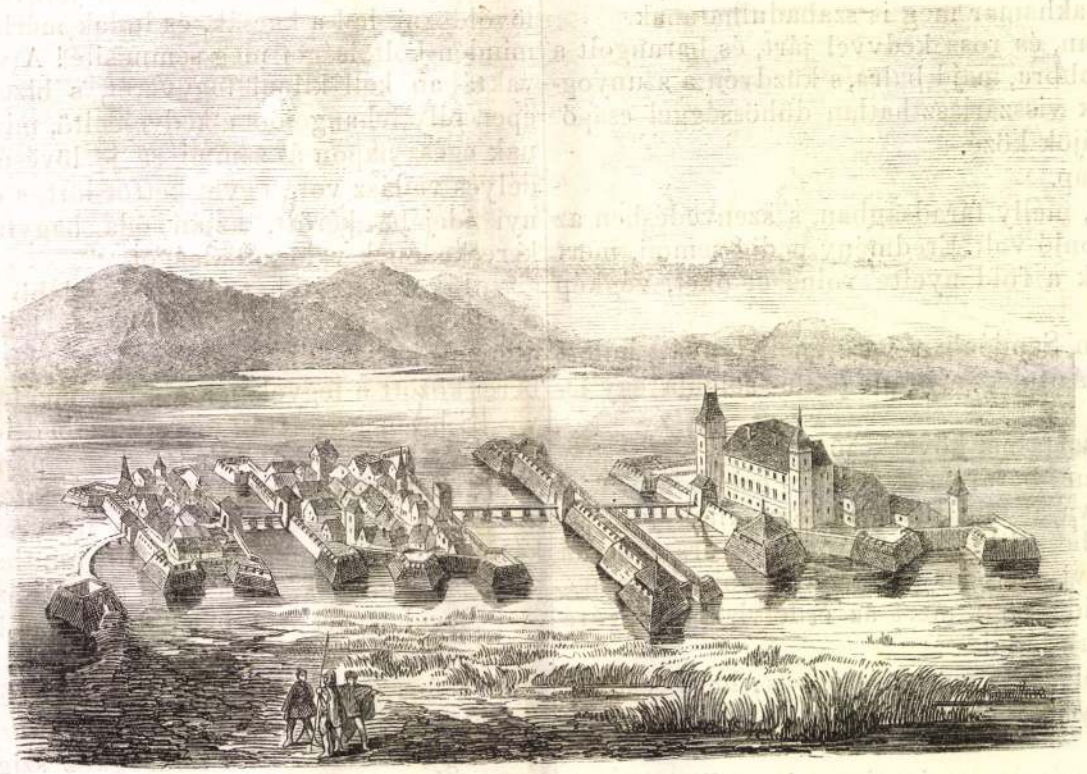

Az ecsedi tó és régi vára.

A társaság azt hitte, még hozzá se kezdtek jóformán a dáridóhoz, midőn az éjfél beközzöntésével egyszerre csak megcsattan az ablak alatt, a kapu küszöbében egy érkező lovasnak vaspatkója, s a következő pillanatban a kiküldött legények egyike a szobába botlik.

— Bizonyosan Helmeczről — mondák némellyek.

— Engedelmet — felel a fegyveres — egyenesen is Karcsáról jövök.

— Hozott kend levelet?

— Itt a válasz hadnagy uram.

Feltörvén hadnagy uram az átvett levelet, annak tartalmát a társaság előtt fenhangon elolvasá.

„Karcsai ekklézsia ez idő szerinti lelkipásztora Palóczi Péter, Rakonczay László hadnagy uramnak áldást békességet kiván.

Hadnagy uram felszólitására, ezen levelem által is bizonyságot, tészek róla : miszerint Senyei Lőrincz ifjuuram, valamint Rátonyi Klára kisasszonyom, (édesanyjának özvegy Rátonyi Benedekné asszonyomnak mint kegyes földesasszonyunknak jelenlétében), szentegyházunkban Isten rendelése szerint, keresztényi módon, egymás között illendő házassági frigyet kötöttenek légyen.

Karcsán october 4. 1636 : Palóczi Péter, m. p.“

Alig jöhetének magukhoz lakmározó uraimék nagy csodálkozásaikból, midőn nehány percznyi időközben megérkezik a Helmeczre küldött legény is, s onnan a következő levelet hozta.

„Édes öcsém! Valósággal ugy van mint irtad, s Agárdon nem bolondokat beszéltek a kalvinista papok.

Magam sem akartam hinni, midőn először illyen mendemonda megüté fülem dobját. Azonban Benkő Miklós öreg uram meghivására oda mentem Szölöskére, s ott mindent láttam, hallottam: magától a leánytól hallottam: kényszeritve volt az elszökésre, de már most gondunk lesz rá, hogy akaratán erőszak ne történjek.

Te pedig csak jöjj hozzám, hadd ott azokat a büszhödt mocsárokat, mert mindamellett résen kell lenni szemünknek, s még ell kell határoznunk magunkban mit tegyünk e leánynyal, mert ha mi elmegyünk, édesanyja ismét hatalmat vesz rajta. Várlak mentől elébb, hogy együtt menjünk Szölöskére . . .

Antalóczy Ferencz, m. p.“

Tessék már most a társaság állapotát képzelni, midőn egyszerre két oldalról, hiteles helyekről ennyire egymással ellenkező tudositások érkezhetének. — — —

(Folytatása következik.)

Az ecsedi tó és régi vára.

Tavaink egyik nevezetesbike az ecsedi tó, vagy láp, melly a Kraszna áradásiból keletkezett posványságok összege; Fényes szerint hossza 5, szélessége $1\frac{1}{2}$ mérföld; Mikovinyi szerint a mult század végén hossza 7, szélessége 4 mfld volt; az általa elsülyesztett több népes helységnek még itt-ott találtatik nyoma a régi okiratokban. Helylyel-helylyel a nyári szárazságban kaszálható, sást a marhák telelésére, házak fedezetére, vagy gyékényekre nevel, de vannak csalóka zöldelő helyei is, hol a posványság barmokat s embereket néha örökre elsülyeszt.

Hogy itt a magyarok bejövetelével erősség állott, bizonyitja Béla király névtelen jegyzője *) „Zabolcs és Tass, a Lehel atyja, a fél sereggel megindult a Tiszaháton s jöttenek a magyarok a Szamos vize felé azon helyre, melly most (Saruvár) Sárvárnak hivatik és a lakosoknak fiait kezességül felszedvén, a várat katonákkal telehagyták.“ — Ezen vár omladéki közel Ecsed várához 1794., midőn a nagy szárazság miatt a nádas láp körülötte leapadt, még látszottak **).

Mi az ecsedi várat illeti, ennek épithetésére Károly király 1325-ben engedélyt adott Bátori Jánosnak és Lukácsnak ***), — a Sváb tartományból, Péter idejében, midőn ez Henrikhez futamodott segélyért, ugyan ő általa honunkba hivatott — Guthkeled ivadékinak, hogy az ecsedi réteken, vagyis tavak között várat épithessenek, melly „Hiwseegh“ várnak mondatott, minthogy Károly választásánál ennek részére hajoltak; de a vár ezen nevezetét a közelfekvő Ecsed helység miatt elvesztette és ecsedi várnak hivatott. 1334-ben a tatárok berohanása ellen körül árkoltatott. Bátori Endre, koronaör, 1492. a belvárat fölépitette nagy költséggel, mint ezt a latin felirás bizonyitja: „Magnanimus Andreas de Báthor, Pater Patriae suae construxit hoc castrum Gentilibus suis pro quietudine et tuitione eorum, cernens, atque intelligens quandoque paci intermisceri bella, et discordias: qui rogat suos heredes, ut nominis Bathorei non velint esse immemores; primum inter se sint concordes: concordia enim res parvae crescunt, discordia vero maximae dilabuntur. Deinde ne niventa perdant. Nam non minor est virtus, quam quaerere, parta tueri. Postremo: Tolerate et abstinete. Nam divertere a malo, et facere bonum est felicitas hominis.

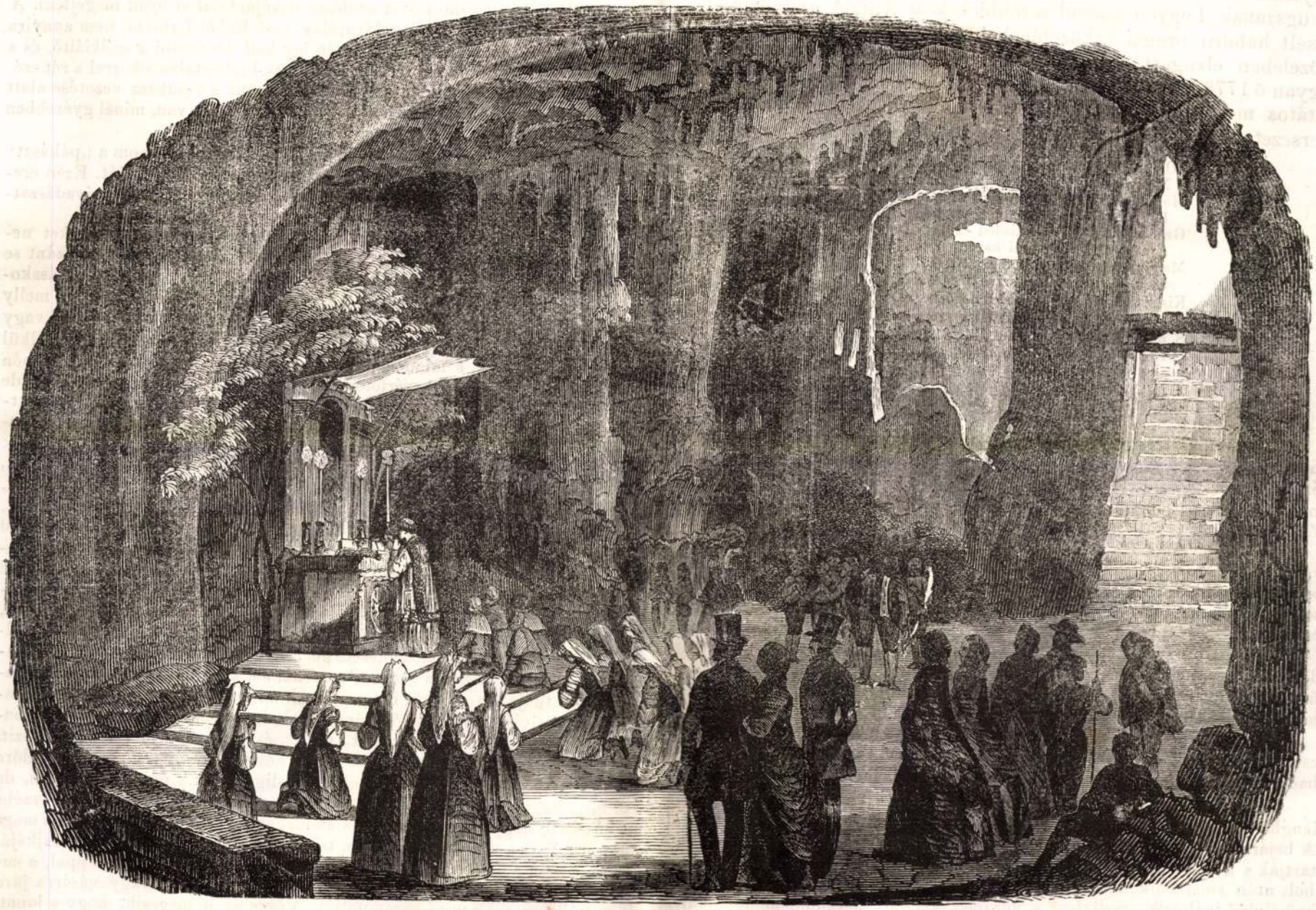

A szent Servoloi barlang. — (Lásd a szöveget 354. oldalon.)

*) Anon. Belae Reg. Not. C 21.

**) Szirmay. Szatmár vm. leirás. 1. r.

***) János fia, László, neje által lett Krasznamegyében több jószág birtokosa, ezek közt volt Somlyó, s innen neveztettek birtoknévvel a Báthoriak somlyaiaknak — Péter, Lukács fia, az ecsedi uradalmat kapta örökségül, s igy lett törzsatyja az ecsedi Báthoriaknak, — „Báthori“ nevezetüket V. István király idejében kapták, midőn az Ottokar ellen hadat viselt s egyike e család tagjainak (Endre) egy óriási csehet legyőzött.

A. 1492.“ *) Zápolya János 1528-ban a várat egyéb hozzátartozott javadalmaival országgyülési határozatnál fogva elvétette Báthori Endrétől, a nádor öcscsétől. Midőn Zsigmond János erdélyi fejedelem 1564-ben Báthori Miklós ellen indult Ecsed vára ostromlására, Báthori Zsigmond fenyegetéseinek daczára, bizván a vár erősségében, egy katonájának adott násznnepén kényelmesen vigadott**). Bethlen Gábor bevévén 1619-ben Pozsonyt, a magyar koronát is elvitte s Ecsed várában tartotta. Öt évvel korábban kihalván a Báthoriak fiága (1614.), Ecsed a Rákóczyakra szállott, 1701. romba dülesztetett a vár a császáriak által; az egész ecsedi uradalom, mellyhez hajdan 73 mezőváros vagy falu s17 rész jószág tartozott; 1750. gr. Károlyi Ferenczre szállott királyi adománykint, mellynek mostaniglan birtokosa a gróf Károlyi-család.

Nagy-Károlytól északnyugot-felé ezen tó mellett fekszik *Kaplony* helység, a Károlyiak csinos sirboltjával, hol gr. Károlyi Sándor, Ferencz, Antal, József, a királyi trón s hazájuk szeretetéről egyiránt mint fővezérek s országos méltóságban tündöklő férfiak nyugszanak. Legyen szabad a többiek közt Antalt, a Fridrik ellen viselt háboru prágai ütközetének hősét megemliteni, kinek melle közelében elzugott ágyugolyó életét vérhányással rövidité meg; ugyan ő 1778-ban, midőn Sz.-István Jobbja Buda várba áttétetett, az ájtatos menetnél József fiát maga mellett vezette, miről szépen versezett *Ányos Pál* költönk :

„Oh melly jeles látás káprázza szememet,
Melly öröm tengere futja el szivemet!
Midőn e sokaság közt egyet szemlélek,
Kit megelevenit régi magyar lélek.
Gróf Károlyit látom kisded szülöttjével,
A szent kézt követni hazánk reményével,
Magyar ének hangzik buzgó ajakából,
S fo'ynak sohajtási szive tárházából,
Kis fia kiséri atyját jobb feléről,
Hogy példát vehessen haza szerelméről :
S míg bimbóban vagyon ágának reménye,
Ébredjen szivében természet törvénye!“ *V. M.*

A szent Servoloi barlang.

Az ausztriai tengerpartvidéken nyulik el Triesten fölül a Karst hegyláncz, melly számos természeti és művészeti nevezetességekkel jeleskedik. — Szirtoszlopok, vizesések, nagyszerű hidak, a déli államvaspálya nagyszerű művei, csodás barlangok s egyéb ábrándos alakok vonják magukra a szemlélő figyelmét.

Illyen nevezetesség a szent servoloi barlang is, melly gazdag különféle változatos alakokat feltüntető csepkövekben. Trieszten fölül egy mészkőhegy belsejébe nyilik az, mellynek lábánál Dolina nevü falu terül el egyenes házsoraival, honnét tekervényes, szirtektől beárnyékolt ösvény vezet a hegy csucsára.

Egy itt-ott égfelé nyuló tölgy, örökzölddel s mohhal benőtt szikla minden, mi az erre elhaladó szemébe tünik. Harmincz percz mulva sz. Servolo faluba ér, melly egy roppant szikla lábánál terül el, mellynek csucsán, egy még a lovagi korban épült vár romfalai bámészkodnak az egekre.

Az itteni szép, festői kilátás kárpótlást nyujt a szemnek, melly idáig csak kopár pusztaságot látott. A messze nyuló zöld szönyegü mezők a távolban a tenger kékjével érintkeznek s innét Triest is igen szépen kivehető.

A várromokat elhagyva aligészrevehető ösvényen a szent Servoloi barlangba juthatni, mellynek bejáratát a sziklán látható nehány nyilás képezi. A bejárat hasonlit egy zárdai folyosóhoz: a boltozatot magán álló oszlopok tartják s a más oldalon látható rovátkok féloszlopokhoz hasonlitnak. Bolt, bolt után emelkedik, mindig belebb és belebb s a világosság lassankint félhomálylyá változik, mellyben a képzelet a csepkődarabokban mindenféle csodás alakot lát.

Egy harmincznégy foku lépcsőzeten juthatni le az első nagy terembe, melly gazdag csepkőoszlopokban, hol egyszersmind magas fenyűfák terjesztik ki ágaikat s árnyékaikat, a zugokat pedig alacsony bokrok töltik be. A boltozat szüntelen csepegésének hangja, a nagy csendben titkos borzadást gerjeszt a szemlélőben.

Ez első terem hátrészében egy oltár áll, és igy ez egész terem egy templom boltozatául tekinthető, melly nagyszerűbbnek mutatkozik minden emberi kéz által alkotottnál. Olly fogékony itt a sziv magasztos érzelmekre, s a lélek fellengző gondolatokra. Istent sehol sem lehet olly buzgón imádni, mint itt, az Istennek maga a természet által rakott nagyszerű házában.

Az oltár márványból készült sz. Servolo emlékére, mellyen áldozat mutattatik be az Urnak minden évben a 24-ik majust követő vasárnap. Nagy számban gyülnek ekkor ide a hivek az egész környékről.

Délután vig tánczmulatságot tartanak az ide egybegyültek, melly alkalommal a nemzeti táncz leginkább járja.

Az oltár megett van egy kis szobaforma üreg, melly valószinűleg az itt vezeklő vértanunak laka volt.

A barlang ez első nagy termének kövei közől fris forrás buzog fel, az itt megfordulók szomjának oltására. Belebb nagyszerű boltozatok, és mélységek következnek egymásután, mellyek a kiváncsi szemlélőt visszariasztják a tovább haladástól.

*) Bonbardi Topogr. magni regni. Hungariae. 1718. Vien. A fentebbi latin idézet magyarul : „A nagylelkü Báthori Endre, a honatya épitette ezen várat, hazafiainak nyugalma- és védelmére, átlátván, hogy a béke közé néha háboru és viszály is elegyedik. Ő kéri örököseit, hogy a Báthor névről meg ne feledkezzenek, s mindenekelőtt egyetértsenek, mert egyezség által a kis érték is gyarapodik, az egyenetlenség pedig a nagyobbat is elenyészteti. Továbbá a keresményt el ne vesztegessék, mert nem kisebb erény a szerzeményt megtartani, mint azt összegyüjteni. Végre türjetek és nélkülözzetek, kerüljétek a gonoszt s cselekjetek jót, ez az emberi boldogság.“

**) Isthvánffi. L. 2. Pag. 443.

Az alföldi „pákászat.“

Olvasóink közől sokan halhatták a „pákász, pákászat“ tájfejezéseket, anélkül hogy azok jelentőségét teljesen érthették volna. Elismeréssel tartozunk a „Vadász- és Versenylapnak“ s abban *Havas* Sándor urnak, ki „Vizivadászat a Sárréten“ czimű s igen ügyes tollal irt hosszabb czikkének folytán ezen kizárólag hazai tárgyról felette érdekes képet nyujt, mit bizonyosan figyelemmel fognak szemlélni terjedtebb körben is.

„A vizivadnak némellyikét — irja Havas Sándor ur az emlitett helyen — csupán lesből, nagyobb részét azonban utánjárással is lehet megejteni. A vadludakhoz például ugy szólva kizárólag csak lesből férhetni, nem annyira az esti, mint a hajnali huzáskor. Szintén igy kell lesekedni a szélkiáltó, és a fejér kolcsag után. Mindkét esetben, ha fölötte bizonytalan sikerrel a rét szélén őgyelegni nem akarunk, csónakra kell ülnünk s a *pákász* vezetése alatt minél belebb mennünk a rétbe, hol vad annál bővebben van, minél gyérebben háborittatik.

Minekelőtte azonban ezt tennők, be kell önöknek mutatnom a „pákászt“ a Sárrétnek ezen sajátszerü s másutt e néven nem ismert lakóját. Ezen eredeti egyéniség ránk nézve a legnagyobb jelentőségü, nélküle a vizivadászatnál vajmi kevésre mehetünk.

„Pákászoknak“ a sárréti tősgyökeres magyar nép azon embereket nevezi, kik folytonosan a réten, és a rétből élnek. A pákász se nem szánt se nem vet, se napszámba nem jár, hanem a kész után nyul, vagyis „pákászkodik.“ Az elnevezés hihetőleg a már elavult „pák“ gyökszóból ered, melly csupán származataiban s tán nehány családi nevekben él és konczot vagy zsákmányt jelent. A pákász valóban mint valamelly *pákosz* eb, szünet nélkül konczot keres a réten, s minden zsákmányon mit magának itt kilesett, mohón kap. Ő az egész 15 – 20 □ mérföldnyi Sárrétnek korlátlan ura s birlalója, de egyszersmind nemtője, ki nélkül e roppant vadfészket ránk nézve elveszettnek kellene tartanunk. Foglalkozásaiban annyi a változatosság, hogy őt valóságos lángésznek tartja a közönséges földmivelő, mert ő nemcsak mindenbe kap, valósággal de mindenhez ért is. Ő valóságos sportsman a parasztok között, mert ő sajátképen nem dolgozik, hanem játszva s kedvtöltve végzi teendőit. Vétereit, vészeit és varsáit kirakja minden irányban, azokba halat, csikot, puszta kézzel nadályt s nagy bozuságára rákot fog, melly utóbbi állatról ugy van meggyőződve, hogy az Isten nem teremtette ételnek, miért is „féreg“nek nevezi s nagy méreggel hányja ki a fogóból. Mindennemü vizivad után lesekedik s ha nincs neki lőfegyvere, csapófát és tőrt vet neki; a vadludak, vadruczák, szárcsák és libuczok fészkeiből a fris tojást ezrével szedi, apró vad libát fogdos, melly aztán a gazdasszony keze alatt megszelidül; kolcsag, vakvarju, s vasgémtollatszedeget; megbizásból mindennemü vizimadarak tojásait gyüjtögeti a nemz ti muzeum s a kedvelők számára, bár semmikép nem tudja elgondolni, hogy az urak mit csinálnak ezen sok haszontalan tojás héjaival! Gyékényből csinos kaskát, s köpűkét köt minden kigondolható használatra; nádból vészt, vétret, és varsát, vagy csikkast készit, hálót köt; nádat, gyékényt, és sást vág s kévekbe gyüjt; a rétbe nyaralóra csapott szarvasmarhát, juhot, leginkább pedig sertést a porondokon őrzi, de csak ugy, hogy minden két három hétben egyszer, s akkor is ha épen eszébe jut, megnézi, hogy nincs-e több hija az idegen lábas jószágnak mintsem maga is szeretné? s ha van — hát „ő nem tehet róla.“ A pákász végre kis sajkájával fentartja a sárréti helységek közt a közlekedést éjjel és nappal, a *vadásznak biztos kalauzul szolgál;* utast és szegény legényt, vagy vásárra járó népet szállit merre s mint parancsolják. Végre az is megesik, hogy a lopott jószágra olly „gazt talál vetni“, hogy az országnak minden hatósága se tud ráakadni. No de ha biró uram az illyen sport'ról szelet kap, a szegény pákászt a városban lakásra szoritják, mitől ő aztán jobban irtózik mint a haláltól, minden esetre jobban mint a ráktól; A pákász ép olly ősegyszerű, vadregényes, és szilaj életet él a lápok közepette, mint texasi prairieken, vagy a Rocky Mountains közelében letelepült squatter és backwoodman, kiknek életmódjáról Cooper, Sealsfield s mások egész könyveket irtak.

A mi pákászunkról merem állitani, hogy ép olly eredeti, s sajátos jelleggel biró egyéniség, mint bármelly „Nathan the squatterregulator,“ vagy „Redskinslayer;“ bizony megérdemli, hogy közelebbről megismerjük! Ő is mint amerikai létrokona, egész életét a rengeteg nádasokban s a feneketlen lápok közt, a porond szigeten épitett nyomoru nádkunyhóban tölti, majd mindig magában jár s hétszámra sem találkozik emberrel, kivel egykét szót válthatna. Ennélfogva olly hallgatag és mogorva, mint ama nádtő, mellyhez sajkáját köté. Ha megszólal is, feleletei olly elharapott rövidek, s a szó olly nehezen jő ki a száján, hogy az ember szinte látja, milly nehezen esik neki a beszéd. És mintha minden tehetsége szemei- s füleibe szállott volna, mindkettő olly rendkivül éles, mint bármelly vadmadáré, mellynek természetét szinte magára ölté. Még mi csak apró fekete pontokat látunk a légkörben, olly távol van hozzánk a vadmadár : a pákász már egész biztossággal

Aristalos megiva

Ecsedi Asztalos István

l.

Asztalos István

ecsedi alatt is

XXXIX.

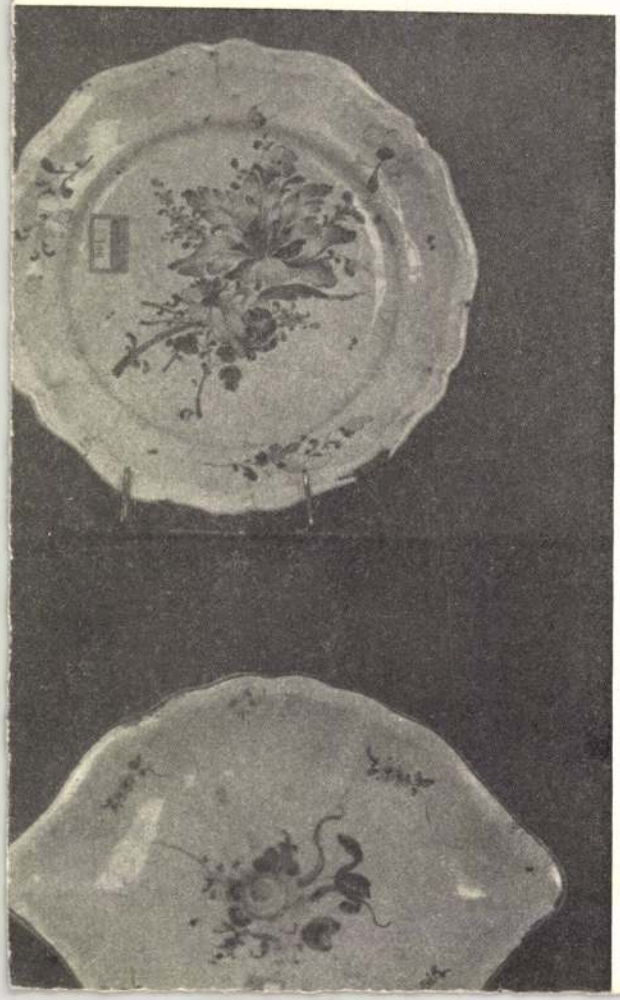

Ecsedi Antalos István

mennyezetfestő

Erdély XVII. sz

Balogh-művel

566. l.

meg tudja érteni az árva magyarság igazát. És ittak és éltették Gaudernackot.

Ujvári Péter nem ivott, nem éltette Gaudernackot, csak ült és hallgatott. A többi is átérezte a gaudernacki nyilatkozat jelentőségét, de ő belekonstruálta az egész zürzavaros osztrák-magyar komplekszumba, nagyszerü ornamensnek, amelyből sok bánatos magyar szem, ha megnézi, felderülhet és vigaszosabbnak láthatja a magyar jövőt. Anélkül, hogy szólt is volna valakinek, elsettenkedett a vidám asztal mellől, besietett a redakcióba és ott is maradt hajnalhasadtáig. Megirta a szenzációs riportot, de még vezércikket is irt az esetről.

A riportot is, a vezércikket is ujjongva olvasták el másnap a szegediek. Hát igen, ilyen legyen a tábornok, ha egyszer magyar földön él.

De akadtak azért aggságoskodó aulikusok is. Mit szól ehhez a bécsi kamarilla?

Ki tudhatta, hogy mit szól hozzá?

De volt valaki, akinek kellett tudni, hogy mit szól ehhez a kamarilla. A Szegedi Napló lemaradt az országraszóló szenzációról, hát nagyon jól tudta, hogy mit szól majd ehhez a bécsi

Ecsedi Antalos István M.D.4

festő

erdélyi templomok mennyezetét festette a 17. n. ban.

Erdélyi ref. templomok és tornyok, Kolozsvár 1929, 15

Eneoli Asztalos István

~ nevét az általa kérvített mennyezet

öröklítette meg.

A magyarországi műv. tört. I. 248.
Corvina 1970.

MDK

Ecsedi Asztalos Isteván, festő-asztalos

Mennyezet-és karzatkészitő mester, 17.sz.

A magyarországi művészet története I. 363.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

Ecsed –
– Éder

Iktató
Ügyin
Tárg

~~Ersed~~ –

– ~~Edeser~~

Ø Ecsedi Ferenc

Győr XVIII. 2

l.

Jankó Ötvösapródok

q. l.

MDK

Ecsedi István, ig.

a Déri Muzeumban / ezidötájt/ igazgatója a belső elrendezés megoldásában segédkezett.

Belényessy Zsigmond: A debr. Déri-Muzeum épülete. M.Ip.müv.ezet. 1931.1-2.sz. 15.l.

Ecsedi István MDK

Hortobágyot és környékét járta össze és gyüjtötte néprajzi szempontból megörzésre méltó dolgokat.

Divald K.: A debreceni Déri-Muzeum. - N.Ip.Müv.1931. 1-2.sz.

Ecsedi Ötvös Gergely

Debrecen, 1683-ban
arvái emlitve

Zoltán Deb. 12. f.

BUDAPEST

1.

Koronázó templom

Mátyás templomának kijavítása. VV
1873, 590 l.

megvia

Ecsedi Ötvös István

1675) Debrecen

- 1690.

laid

Zoltóto Debr. 11, 12. l.

1675-1690 közt Debrecenben. Kende Gábor kurut kapitány valami cimeres tárgyat és csótáros ezüstös lószerszámot rendelt meg nálla. 1677-83. közt két évig az ő legénye volt

Tar András, akinek
nives mivta lapjai
[illegible] (1678. E.)
[illegible]

BUDAPEST

I.

Koronázó templom

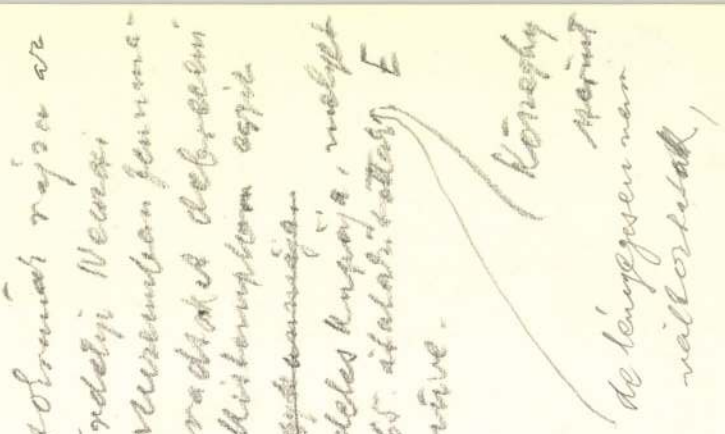

A budai Mátyás templom . . . VV

1875, 253 l.

Ecsedi István

debreceni ötvös

l. Zoltötvdebr. 47, 48. l

47, 48, 49. l.

940

r, az őskoronázó város

Műemlékek Országos Bizottság

Elnöksége

Budapest IX

Hivatalból

Dij

Ecsedi István

ötvös

l.

Zoltán Deb

57. l.

2 helyen is

Ecsedi István

ötvös

Nagykanna

1677 - 1678.

Ren. 1765 —

Ev. ref. kistemplom

Debrecen

Fmt.

~~Római üvegtükör V. 246.~~

Ecsedi István

(Stephanus.)

ötv.

l.

Kőmagyötvj.

578. 17.

Ecsedi István

otvös

László

Tar András

K A

VÉSZEK LEXIKONA

TALMAZZA AZ ÖSSZES MAGYAR ÉPITÉSZEK,
LETRAJZAIT A XII-IK SZÁZADTÓL NAPJAINKIG.

ÁGI MŰVÉSZ ÉLETRAJZA.

KT. M. KIR. MINISZTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL.

ADÉMIA TAGJA, (LAKIK: BUDAPEST, I., ATTILA-UTCA 23. SZÁM ALATT)
ED, TISZA LAJOS-KÖRUT 23. SZÁM ALATT.)

VÉSZ ÚR!

a könyvpiacra kerül a
KONÁNAK első kötete

Ecsedi István

debreceni ötvös a XVII.

Nárad második felé-

ben. Kassán másko-

dott. Legenge volt

Tar András. Lásd ott.

Kelpéld.

U 2173

FUCHS,Ed	DACHREITER UND VERWANDT bis XVIII.Jahrhunderts. ganzseitigen Tafeln.Qua
GROTE-HASENBALS.	MEISTERSTÜCKE ORIENT Mit 120 farbigen Reprod Stücke Oriental.Teppich
KÜMMEL,O.	OSTASIATISCHES GERAET. Quartformat.Gebunden
KURTH,Jul	DER JAPANISCHE HOLZSCHN Mit 88 Bildern u.3 Sign
MÖLLER,G.	DIE METALLKUNST DER ALT feln.Leinen
TRÜBNER,J.	YU UND KUANG. Zur Typol Gross-Quartformat.Mit 6 tafeln.Leinen

+++++++++

PFISTER	DEUTSCHE GRAPHIKER DER Originalbeiträgen.Quart
RÉAL,D.	SPANISCHE UND PORTUGESI Tafeln,darunter einige Leinen-Mappe
REMBRANDT	RADIERUNGEN. Mit 341 Ab mentalisches Werk.Text
- " -	HANDZEICHNUNGEN. Mit 24 Quartformat.Hrsg.von Ca
RENOIR	Mit 35 Kunstdrucktafeln
RICHERT,Dr.G.	MITTELALTERLICHE MALERE und Tafelmalereien.Ill. deutendsten Bilder.Quar

Ecsedi Ötvös István ötvös

Debrecenben működött a
XVIII. sz. utolsó negyedében
Talán az ő műve a debreceni
Kistemplom nagy ekvisztkannája,
melynek fülén E. I. monogram

A képzőművészetek Debrecenben, 1961

2 oldal

Ecsedi István, debreceni ötvös

munkája után rajzolta Tar András ötvöslegény vázlatkönyvébe (fol45-46) 1678-ban a tulipános indadiszt.

21.o.

Balogh Jolán: Kolozsvári renessánsz láda 1776-ból.

Kolozsmúz. 9-23.o.

Ecsedi Ötvös István

Debreceni ötvös.
É. J. monogrammal valószínű a református kistemplom ezüsthamudját ő készítette.
1677 – től kóla tanult Tár tudós.

A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 24. l.

F. sz. *Lf. Nr.*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
578		— **Stephanus (István) Ecsedi,** e. 1677—1678. Vésett „*E : I*" betűkkel — *Mit graviertem Lettern „E : I" :* Fedeles kupa a XVII. sz. 2. feléből, fedelében felirat 1765-i átalakításról. — *Deckelkanne, XVII. Jh. 2. Hälfte, laut der Inschrift im Deckel 1765 umgearbeitet.* Ref. egyház, Debrecen — *Ref. Kirche, Debrezin.*

Ecsedy István, ötvös 1680 körül Kassán.

Mihalik József: Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 288—290. l.

Ecsedy István

ötös

L.

Szendrey-Szentiványi

412. l.

...nél, fölkötve lóg Pongrátz István, kit) egy
...ogó fáklyákkal (hóna alatt) éget. Teste ken-
...ldön lévő követ alig lévi el, kötelel van köröl-
...támaszkodva s baljával a kiömlő vért fel-
..., kiz két karddal is átdöftek s a kinek
...lyet egy férfi, kinek csak kere feje látszik,
...ajtorját támasztottak. Az ablak vas rácsa
... alatt három sorban.

...ius Silesius et P. Stephanus Pongratz Hungarus Societatis
...icae crudelissime necati à Calvinistis in Hungaria A. 1619

a keretnek)
...sei (13,: 10.4 cm.

...71.

189/95 № 18.

ECSEDI ISTVÁN, ötvös

Debrecenben 1677-1683 közt legénye volt Ecsedinek Tar András. Tar a mesterénél látott művekről mintarajzokat készített, megörökítette a hagyományos debreceni stílusú ötvösművek díszítményeit. 365.old

Tar a mesterénél látott művekről mintarajzokat készített, megörökítette a hagyományos debreceni stílusú ötvösművek díszítményeit. 365.old

P. BRESTYÁNSZKY ILONA: Debreceni ötvösművek Csongrád megye egyházaiban 361.old

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve, 1973. Debrecen, 1975

ECSEDI ISTVAN, ötvös

---

főleg a viragalaku serlegek és Zólyomi David fedeles boroskannaja iskolat csinalt Debrecenben. Pl. Ecsedi müves tudasat dicséri a debreceni kistemplomnak adományozott kanna, melyet a szabócéh adott. 1677-78. -1765-ben átalakitottak. 365. old

P. BRESTYANSZKY ILONA: Debreceni ötvösmüvek Csongrád megye egyhazaiban 361. old

A Debreceni Déri Muz. Evkönyve, 1973. Debrecen, 1975

ECSEDI ISTVAN, ötvös

Főleg a virágalakú serlegek és Zólyomi David fedeles boroskannaja iskolát csinalt Debrecenben.Pl.Oláh István és Oláh György kannaja/Debrecen Kistemplom/,1671-ből,amely Ecsedi Istvan munkaja. 365.old

P.BRESZTYÁNSZKY ILONA: Debreceni ötvösmüvek Csongrád megye egyházaiban 361.old

A Debreceni Déri Múz.Évkönyve, 1973. Debrecen, 1975

Resedi István

Kótai József: Ötvösmüvészet a hódoltság korában

Müvészet, 1983. április

E C S E D I István muzeológus, muzeumig.

GULYÁS P.: Magyar írók ...Us.
VII. Bp., 1990.

(1912-től), *Uránia* (1912, 14). *Debr. ref. tanítókép. ért.* (1913: A földr. tanításának paed. haszna és gyakorl. fontossága), *Mság* (1925). *Új Idők lex.*, stb. — M: 1. *A Hortobágy-puszta természeti viszonyai, tek. a mezőgazd. ra.* Szeged, 1908. (Ism. Földr. Közlem. 1910: 143. l.) — 2. *Karacs Ferenc térképmetsző élete és munkái.* Debrecen, 1912. (Ism. 1912: EPhK. 495. l., Földr. Közlem. 93. l., Prot. Szle 246. l.) — 3. *A Hortobágy-puszta és élete.* Uo., 1914. (Ism. Uránia 1914: 314. l.) — 4. *Poros országútakon.* Uo., 1914. — 5. *A szülőföld ismertetése és Debr. város leírása.* Kézikv. tanítkép. és tanítók szám. Uo., 1926. (2. átd. kiad. Uo., 1934). — 6. *Hortobágyi pásztor- és betyárnóták.* Uo., 1927. (Bodnár Lajossal). — 7. *Hortobágyi életképek.* Uo., 1927. (Ism. 1927: Az Erő 4. sz., Kálv. Szle 396. l., Prot. Szle 524. l; Ol. Szle 1928:100. l., Irodt. 1929:119. l.) — 8. *Földrajz.* Tankv. a ref. népisk. IV–VI. o. sz. Uo., 1927. (3 köt. Az 5. és 6. sz. átd. Nánay Béláné. Uo., 1939) — 9. *Ált. földrajz.* A tanító- és tanítónőkép. I. o. sz. Uo., 1927. — 10. *Debr. kalauz.* Uo., 1927. (Többekkel. 2. kiad. uo., 1929.) — 11. *Debrecen sz. k. város közműv. kvtárának kv. jegyzéke.* Uo., 1928. (3. kiad. Uo., 1932; *Pótjegyzék.* Uo., 1935; *Újabb pótjegyz.* Uo., 1936). — 12. *Ember-földrajz és Európa pol. földrajza.* Tankv. Uo., 1928. — 13. *A bolgárok földjén.* Uo., 1929. — 14. *Vezető Debr. sz. k. város Déri-Múzeumában.* Uo., 1930. (Többek közreműködésével). — 15. *A rézmetszés művészete a debr. ref. kollégiumban.* Uo., 1931. — 16. *Feliratos cserépkulacsok és butykosok a Déri Múzeumban.* Uo., 1931. — 17. *A csengőöntés ősi módon Hajdúböszörményben.* Uo., 1931. — 18. *A hortobágyi intézőbizottság története.* Uo., 1931. — 19. *A debr. cseréppipa.* (A Déri Múz. Népr. O. Ismeretterj. Közlem. 2) Uo., 1932. — 20. *Népies vadfogás és vadászat a debr. határban.* (Uo. 3.) Uo., 1933. — 21. *Népies halászat a Közép-Tiszán és a tiszántúli kistizeken.* (Uo. 4.) Uo., 1933. — 22. *Utazásom a Szentföldön.* Uo., 1933. — 23. *Hortobágy-puszta.* Hungaria. Uo., 1933. (Rövid propaganda füz. m., angol, ném. nyelven). — 24. *Debr. képes kv.* Uo., 1934. (Nyilas Kolb Jenővel, kétféle kiad.) — 25. *A debreceni és tiszántúli m. ember táplálkozása.* (A Déri Múz. Népr. O. Ismeretterj. Közlem. 5.) Uo., 1935. — Szerk. Sőregi Jánossal *A debr. Déri Múzeum évkvét.* (Debr., 1934). — Félbemaradt: Jószáglegeltetés Debrecenben.

EPhK. 1912/5. (Hellebrant). — *M. Paed.* 1914. (Ua). — *Krücken-Parlagi.* I. Wien-Lpz., [1918]. — *Petrik.* 1901–10. Bp., 1917. — *Corvina* 1926/34. — *Ványi.* Bp., (1926). — *Benedek.* Uo., 1927. — *Révai.* XX., XXI. Uo., 1927, 35. — *ItK* 1928/9. (Kozocsa). — *Gutenberg.* IX. Bp., 1931. (Halász I.) — *Szentmiklósy.* Uo., 1932. — *M. Kvészet* 1935. — *Who's who.* Lond., [1935]. — *Debr. kép. kalend. 1937-re.* Debr., 1936:83/8. l. (Z. I.) Arck. — *Molnár.* Bp., 1936. — *Nemz. Újs.* 1936. V. 20. — *Új lex.* II. Bp., (1936). — *Sőregi* J: E. I. Debr., 1937. — *Új Idők lex.* VIII. Bp., (1937). — *Nagy* V: Emlékezzünk. Debr., 1938. — *Kozocsa.* Bp., 1939. — *Révai* (Juhász) I. (Uo., 1947) — Gulyás-gyűjt.

Ecsedi *István.* — Írása: *Új Főv. Lpk* (1897)

Gulyás-gyűjt.

Ecsedi *János*: ref. gimn. tanár (Sz. II: 1181. h.)

Zoványi Bp., 1940.

Ecsedy *János*: utcai csavargó és festő modell Bp. — „Fűzfa verseket írt azokról, akik egy pár fillérrel megfizették."

imat". Gyermekmissziói munkások kve. Bp. (ny. Kecskemét), 1948. (Szerk. Gyökössy Endre- és I. Madarász Lajossal). — Szerk. 1937. IX. 1.-étől *A Fecské*-t és Újhelyi Mihállyal a *Hajnalcsillag.* Bibliai gyermeknaptár-t (Törökszentmiklós, 1940/1).

Rexa. Bp., 1934: 329. l. — *M. Kvészet* 1937/44. — *M. N. Bibl.* 1946/8. — Sajtókam. törzsl. (1943) — Gulyás-gyűjt.

Ecsedy *Árpád* (1901.–): m.tisztviselő. A keresk. akad. elvégzése után Munkácson és Huszton működött. 1938: a munkácsi járási hitelszövetk. üv. ig. lett. — Cikkei: *Kárpáti Híradó, Őslakó.*

Felvidék adattára. Bp., 1939. III:74. l.

Ecsedy *Béla* (Nyírtura, Szabolcsvm, 1923. febr. 6. —): újságírójelölt. — Ref. Atyja: János. 1942: érettségizett a debr. ref. kollégiumban s még ez évben újságírójelölt lett a *MTI* kolozsvári kirendeltségénél.

Sajtókam. évke. Bp., 1943. — Sajtókam. törzsl. (1944). — Gulyás-gyűjt.

Ecsedi *Ernő*, dr. med. (Eger, Hevesvm, 1882. —): rendelő főorvos. Szülők: E. (1881-ig Ernst) Mór dr. med., Zeisler Sarolta. Okl. 1906: Bpen megszerezvén, uo. folytatott orvosi gyakorlatot. Rendelő főorvosa volt a budai ambulatóriumnak, a ker. munkáspénztárnak s 1941-ig az OTI-nak. Az 1914/8. háború folyamán a herkulesfürdői kórh. parancsnoka, majd a szarajevói erőd-kórh. osztályos orvosa volt. — Cikkei: *Gyógyászat* (1909), *Fogorv. Szle* (1912), *Orv. Hetil.* (1912).

Száz. névvált. Bp., 1895. — *Pesti.* Uo., 1936-ig. — *Bp. that. vál. névj.* 152:9. l. Uo., 1930. — *Orsz. Orv. Kam.* Uo., 1940. — *Bp. távbesz. névs.* Uo., 1943.

Ecsedi *Ferenc.* — Cikkei: *M. Híradástechnika* (1947/8), *Zenei Szle* (1947/8).

M. Folyóir. Rep. 1947/8.

Ecsedi *György*: ref. lelkész (Sz. II: 1181. h.)

Pallas. XVII. Bp., 1900.

Ecsedi *Gyula*: színműfordító (Sz. II: 1181. h.)

Erődi-Schöpflin. I. Bp., [1929]

Ecsedi *István*, dr. phil. (Debrecen, Hajdúvm, 1885. szept. 29. – Debrecen, 1936. máj. 19-re virradó hajnalon, agyvérzés következtében): egy. m. tanár, múzeumig. — Régi cívis családból való. Középisk. Debrecenben, az egyet. Bpen elvégezvén 1908/9: a szegedi áll. főgimn. óraadó tanára, 1909/10: önkéntesi évét Innsbruckban és Meranban az 1. sz. császár-vadász ezr.-nél szolgálta. 1911: h., 1912: r. tanára lett a debreceni ref. tanítóképzőnek. Ugyanekkor a városi múzeum tb. őre is volt. 1929 nyarán kinevezték a városi múzeummal egyesített Déri Múzeum ig.-jává. 1925: a debreceni egy. Morsz. föld- és néprajza m. tanára lett. Az 1914/8: háborút a debr. 39. gy. ezr.-ben harcolta végig. 1925 óta a városi közművelődési ktárt is igazgatta. Többször járt Ausztriában és Németorsz.-ban s beutazta Bulgáriát, Macedóniát, Görögorsz.-ot, Palesztinát, Szíriát és Törökorsz.-ot. 1931: részt vett a Helsinkiben tartott IV. finn–ugor kongresszuson, 1933: és 1934: Olaszorsz.-ban járt. — Cikkei: *Földr. Közlem.* (1910/13), *ItK* (1911), *M. N. Múz. Népr. O. Értes.* (1911/4), *Debr. képes kalend.* (1912, 13), *Debr. Prot. Lap* (1912), *Jelentés Debr. Város Múzeumának é. működéséről*

(1912-től
ref. taníté
tanításán
korl. fon
Idők lez.,
bágy–pusz
a mezőga
Földr. K
2. *Karac*
és munk
1912: E
lem. 93.
3. *A Hor*
1914. (Isi
4. *Poros*
5. *A szü*
város leír
tanítók s
kiad. Uo
pásztor-
(Bodnár
életképek.
Erő 4. sz
Szle 524.
Irodt. 19
Tankv. a
Uo., 192
átd. Nán
Ált. földr
kép. I. o.
kalauz. U
ad. uo.,
k. város k
ke. Uo.,
Pótjegyzé
Uo., 193
Európa p
1928. —
1929. —
város Dér
(Többek
A rézmet
kollégiumi
iratos cse
Déri Múz
A csengő
szörmény

D Ecsedi István

sz. 1885. szept. 29. Debrecenben,
mh. 1936. máj. 19. u. o.

Ecsedi *István*, néprajzíró és múzeumigazgató, szül. 1885-ben Debrecenben. A budapesti egyetemen nyert bölcsészetdoktori és középiskolai tanári oklevelet. Debrecenben a városi múzeum néprajzi osztályának volt a vezetője, 1929-ben pedig az újonnan felállított Déri-múzeum igazgatójának választották. 1925-ben magántanárrá habilitálták a Tisza István Tudományegyetemen. Értékes dolgozatokkal gazdagította etnográfiai irodalmunkat. Nagy utazásokat tett s főleg a magyarral rokon finn, bolgár és török népek életét tanulmányozta. Kisebb dolgozatai az *Ethnographia*, *Földrajzi Közlemények* és *Uránia* folyóiratokban jelentek meg. Önálló művei: *A Hortobágypuszta természeti viszonyai* (Szeged, 1908), *Karacs Ferenc térképmetsző élete és művei* (Debrecen, 1912), *A Hortobágy puszta és élete* (1914), *Hortobágyi pásztor- és betyárnóták* (1927), *Hortobágyi életképek* (1927), *Bolgárok földjén* (1929), *A rézmetszés művészete a debreceni ref. kollégiumban* (1931). E lexikonnak is munkatársa. HAÁSZ I.

Gutenberg Lex IX. K
393. 4.

Le Roy Jacques, a brabanti Kereskedelmi Kamara elnökének arcképe

Ecsedi István dr

műveszeti író –

l.

Söregi János

Dr Ecsedi István

(1885 – 1936)

Debrecen 1937.

A Déri Muzeum

Néprajzi osztálja-

nak Iszmeretterjesztő

Közlemenyei. 7.

füzet.

Könyvtáramban

Ecsedi István

Többnyire maga illusztrálta könyveit, tanulmányait. Így pl.

Népies halászat a Közép-Tiszán és a tiszántúli kisvizeken.
XIV. tábla, 78 kép.
megjelent:
Erik Déri 1933

Figurális rajzok a minben másoktól is: Haranghy stb.

6.

8.

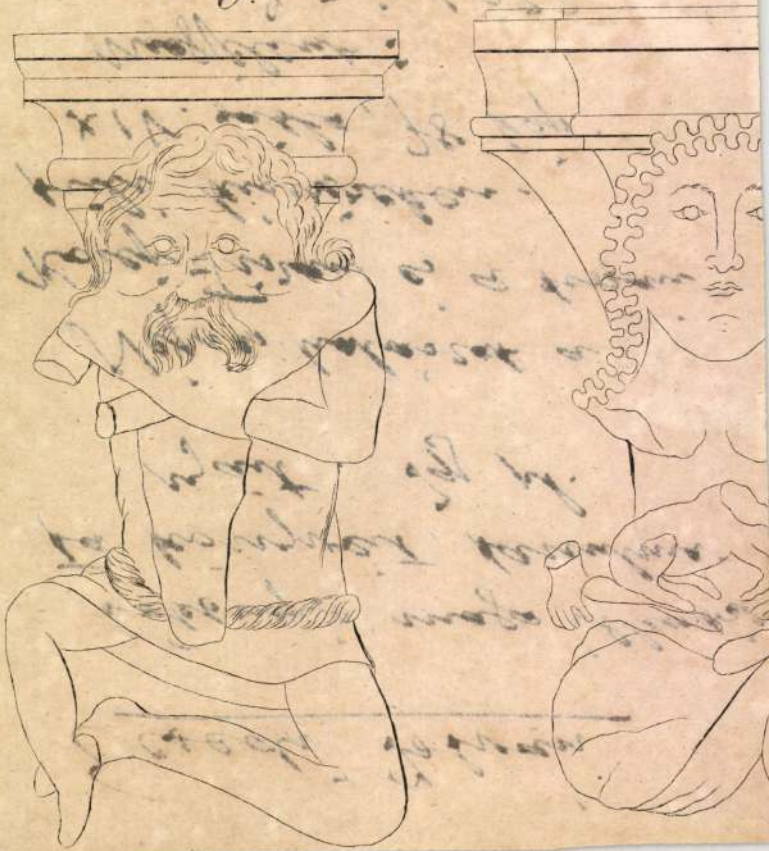

~~O~~ Csedi Jenő
építés

Szül: Temesvár 1901.
Oklevelet nyert: 1925

Névjegyz műegyetem 6. C.

Kereskedel

1933.					
máj.	30	2 számlának		926	50
"	31.	Áltan. üzemi költanel		1095	84.
				2022	34

6. Általános üz

1933.					
máj.	30.	4. számlának		3652	80

Ø Ecsedi Jenő itj

okl. építészmérnök Diósgyőr

szül. 1901.

Tagja lett a Bpesti Mér-
nöki Kamarának

MMÉEKözl.

1931. 154 l.

ECSEDI ISTVAN, ötvös

Főleg a viragalakú serlegek és Zólyomi David fedeles boroskannaja iskolát csinalt Debrecenben. Pl. az ő müves tudását dicsérő és a debreceni Nistemplomban található Zólyomi kannait utanzó de annál nagyonn kanna. Magybanyai Farkas Péter és felesége Ombódi Erzsébet ajandéka 1684-ből. 365.old

F. BRESZTYANSZKY ILONA: Debreceni ötvösmüvek Csongrád megye egyházaiban 361.old

A Debreceni Déri Mús. évkönyve, 1973. Debrecen, 1975

† Ecsedi Lajos

1918/19 - 1923/24

Ferképzőmfoiskávk

1932.33. 77.l.

Az Árverési
Csarnok Kiállí-
tásain
részvett
1930 - 1931 - ben

pannézőket festő George Hitchcock (1850—1913) és a hollandi tengerparti nép életét ábrázoló Gari Melchers (* 1860, l. ott), kik mind a ketten csak születésüknél fogva amerikaiak. A Manet és Monet impresszionizmusának főképviselője azonban és egyszersmind a legjelentékenyebb modern amerikai festők egyike: James Mac Neill Whistler (1834—1903, l. ott), aki a 60-as évek elején Párizsban a Manet körül csoportosult festőkkel részt vett az impresszionizmus első harcaiban, majd később kiépítésének Degas mellett egyik legjelentősebb oszlopa. Whistler hatása számos amerikait, főleg tájképfestőt hajtott a francia impresszionizmus táborába, kik mind a levegő okozta változásokat festik: Alexander Harrison (* 1853, l. ott) a tenger, csendes tavak és plain-air-aktok festője, Willard L. Metcalf (* 1858), ki már Monet nyomdokaiban halad, a Monet és a pointilistákkal érintkező Childe Hassam (* 1859). Whistlerhez legközelebb áll azonban Leon Dabo (* 1868), ki színfantáziáit álmodozó hangulattal tölti be és elmosódó, rezgő színekben festi az óceánt és New York tenger felől látszó felhőkarcolóit. E festők már az amerikai festészet utolsó idejébe vezetnek. Whistler hatása még a grafikában is érezhető, mely előtte is az amerikai illusztrált lapok, a Century Magazine és Harpers Monthly hasábjain főleg kitűnő fametszőket, a The American Art Review-ben pedig karcokat mutatott fel. E téren Whistler legjobb amerikai tanítványa Joseph Pennell (* 1860). Whistler mellett a másik világhírre szert tett amerikai festő, John Singer Sargent (1856—1924, l. ott), az előkelő világ keresett arcképfestője. Úgy ő, mint Whistler, életük nagy részét Párizsban és Londonban töltötték és amerikai voltukat inkább csak születési helyük jelzi. Ugyancsak az arckép terén váltak ki: a Londonban élő

Ecsedy József, építész MTA.

Hunyadi László és Szuhay Géza építésznek együtt elkészítette a Mádi Bentonitőrlő Mű építési terveit.

–: A Mádi Bentonitmalom Rekv.

Nógrádi Lapok, Bp. 1959. ápr. 21. 3 l
[rideg]

MDK

Ecsedi Lajos, festő.

Gémeskut, of.-

Árv. Közl. 193o jun.3. rk. sz.- 54. auke. -17.1.

Csedi Lajos

Sárospatakon élő festő, sátoraljaújhelyi és miskolci tárlatokon is szerepel.

Északmagyarország 1959. aug. 22. 6.1

MDK

Ecsedi Lajos, festőm.

Gémeskut. Olf. J.l.j.

Árv. Közl. 1931. 3.füz.sz. 48.l.

Ecsedi Mária grafikusművész
Keresztmetszet című kiállítása

2004

Időpont: április 28-án 17 órakor
Helyszín: Aranybulla Könyvtár, Köfém ltp. 1.
Megtekinthető: május 16-ig
A belépés díjtalan.

A kiállítást megnyitja: Pinke Miklós festőművész

Tangóharmonikán közreműködik: ifj. Csontos János

Szabad Színház

Időpont: Május 13. 19 óra
Helyszín: A Szabadművelődés Ház, Fürdő sor 3.
A belépés díjtalan!

Ödön von Horváth : Férfiakat Szelistyének!
Szereplők : A Szabad Színház Társulata
Rendező : Nagy Judit

Az osztrák szerző ,Ödön von Horváth -Mikszáth Kálmán A szelistyei asszonyok című művének alapötletéből írta művét.
A komédia Mátyás király korába vezet vissza bennünket, tartalmát tekintve azonban kortalan.Vérbő, humoros előadás, amely egyaránt ajánlható a fiataloknak és az érettebb korosztálynak.

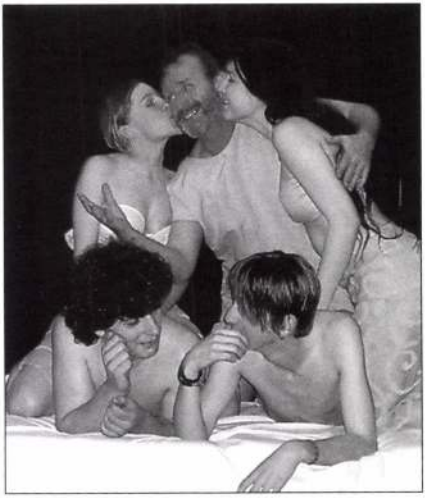

Ø Ecsedy N.

nagyváradi festő

l-

Lázárisok

58, 59. l-

70-évesmél idősebb
parasiti formája
ember volt. Eset-
len mázolásait
kávéházakban árul
gatta. Látásból
ismertem.

etről.

Tétel	Törzsszám	Csekkszámla sz.	Név
1.	Vk. 2300	112.748	dr.Genthon
2.	Vk. 2249	112.753	dr.Szentiv
3.	Vk. 13.444	112.753	dr.Lux
4.	Vk. 16.193	112.753	dr.Dercsér
5.	Vk. 176.570	112.753	dr.Gangel

Ecsedi Sámuel

A debreceni Déri Múzeum kincsei

Alföld 1987 x

Ecsedi (Soma) Sámuel (1835-63)
festő.
A debreceni ref. Kollégium
diáka volt. Portrékat
festett.

A képzőművészetek Debrecenben,
1961 52 oldal

MDK

Ecsedi Samu festő

(A (debreceni) kollégiumi ifjúság Heti Közlöny-éből:) Az 1961 január 26-án az Oratóriumban megtartott ünnepélyen Thököly Popovics Szava általa készített arcképét az imaterem szószékének könyöklőjén helyezték el. Az ünnepéllyel kapcsolatos elszámolás szerint Ecsedi az arckép megfestéséért 17 forintot ~~kapott~~ (Heti Közlöny, 1861. 10., 12., 14. szám. A cikk idéz a Közlönyből)

Ferenczy Károly: Egy ismeretlen debreceni festő: Ecsedi Samu.
Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 112. l.

MDK

Ecsedi Samu festő

Thököly Popovics Szávát ábrázoló arcképe 1944-ig a (debreceni) Kollégium birtokában volt. A hadiesemények során elpusztult.

Ferenczy Károly. Egy ismeretlen debreceni festő: Ecsedi Samu. Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 112. 1.

4DA

Ecsedi Sámuel festő

1860-ban a Sinai család számára lemásolta Sinai (Miklós) egyetlen hitelesnek tekinthető portréját. A másolat hátán: „pinxit S. Ecsedi 1860." (Révész Imre levélbeli közlése. A idézet a levélből.)

Ferenczy Károly: Egy ismeretlen debreceni festő: Ecsedi Sámuel. Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 112. l.

MDK

Ecsedi Sámuel festő

A (debreceni) kollégiumi ifjúság körével írott Heti Közlöny-ének 1861. évi számai feljegyzéseket tartalmaznak arról, hogy a kollégiumi kántus egyik alapítványtevő-jének, Thökölyi Popovics Szávának emlékezetére az ifjúság nagyszabású ünnepélyt rendezett egyúttal az alapítványtevő arcképét Ecsedi Sámuel megfestette.

Ferenczy Károly: Egy ismeretlen debreceni festő: Ecsedi Sámuel. Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 112. l.

MDK.

Ecsedi Samu festő

(Balogh Ferenc naplójából:)

A Bihar megyei Esztáron született,

(Balogh Ferenc: „Párisi Napló".

1-4. lap. Keltezés: 1863. nyárutó 15. Debrecenben. ill. 1863. nyárutó 17.)

Ferenczy Károly: Egy ismeretlen debreceni festő: Ecsedi Samu.

Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 112-113. l.

MDK

Ecsedi Samu festő

A debreceni kollégium, ill. a tiszántúli református egyházkerület levéltárában talált adatok szerint 1858/59-ben első éves theológus volt. Az iskolaév végén minden tárgyból jelesen vizsgázott. Az 1859-60-id iskolai év első felében „szigorlat előtt eltávozott".

Ferenczy Károly: Egy ismeretlen debreceni festő: Ecsedi Samu.

Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 112. l.

MDK

Ecsedi Samu festő

4 kötetes kéziratos naplójának egyikében az un. „Párisi Naplé"-ban egyik leghívebb barátja, Balogh Ferenc őrizte meg emlékét. (A cikk fele idézet Balogh Ferenc naplójából:) 1863 nyárutó 15-én du. 4 órakor temették el Nagyváradon. 8 nappal azelőtt írta utolsó levelét Baloghnak. (A napló idéz a levélből.)

Ferenczy Károly: Egy ismeretlen debreceni festő: Ecsedi [redacted] Samu.

Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 112-113. l.

MDK

Ecsedi Samu festő

(Balogh Ferenc naplójából:) lakott Debrecenben, Nyíl utca 2605 sz. alatt, Szabó József kalapkészítőnél. Itt maradt 6 képe: 1. Cleopatra, 2. Hector búcsúja, 3. Egy tájkép, 4. Egy cigánylakány, 5. és 6. maga a házigazda és neje életnagyságban.

Ferenczy Károly: Egy ismeretlen debreceni festő: Ecsedi Samu.
Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 113. l.

MDK

Ecsedi Samu festő

(Balogh Ferenc naplójából:) Egy évig Bécsben tartózkodott. Augusztus 14-én, hajnali 2½ órakor halt meg. 1834-ben született; a betűket Darvason tanulta, 1847 óta Váradon lakott s tanult. Három arcképe maradt fölben.

Ferenczy Károly. Egy ismeretlen debreceni festő: Ecsedi Samu.
Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 113. l.

Ecsedi Soma Sámuel

Csokonai arcképe /repr./

A képzőművészetek Debrecenbem /szerk.Bőgel József/
1961. Debrecen Képjegyzék 65.

ECSEDI Samu festő

Alföld 1961/1

Egy ismeretlen debreceni festő: Ecsedi Samu

(Művészettörténeti adalékok)

Neve nem olvasható egyetlen magyar művészettörténeti munkában vagy lexikonban sem s akik személyesen ismerték is annak idején és közel száz esztendővel ezelőtt bontakozó tehetségének jeleiben gyönyörködhettek, vele együtt már régen porlanak...

Emlékét a nagynevű, hazánk határain túl is ismert és megbecsült egykori debreceni kollégiumi professzor, Balogh Ferenc (1836–1913), az ismeretlen debreceni festő egyik leghívebb barátja őrizte meg 4 kötetes kéziratos naplójának egyikében, az ún. „Párisi Napló"-ban, amelybe még Debrecenben közvetlenül külföldre indulása küszöbén, megható szeretettől átfűtött mondatokkal írta bele korán sírba dőlt barátja, *Ecsedi Samu* nevét.

Az itt olvasottak nyomán – de elsősorban azért, hogy szolgálatára lehessek, ha csak parányi mértékben is, Révész Imre akadémikusnak a Sinai Miklós életét tárgyaló, azóta megjelent, művéhez nyújtott adatszolgáltatással – a debreceni kollégium, helyesebben a tiszántúli református egyházkerület levéltárában megpróbáltam további adatokat keresni és szerezni *Ecsedi Samu*ról.

Megtudtam, hogy az 1858/59-ik iskolai évben első éves theológus volt, hogy az iskolai év végén minden tárgyból jeles eredménnyel vizsgázott, s hogy az 1859–60-ik iskolai év első felében „szigorlat előtt eltávozott." A kollégiumi ifjúság akkor még kézzel írott *„Heti Közlöny"*-ének 1861. évi számai feljegyzéseket tartalmaznak arról, hogy a kollégiumi Kántus egyik nagylelkű alapítványtevőjének, a szerb Thököly Popovics Szávának emlékezetére nagyszabású ünnepélyt rendezett az ifjúság, egyúttal pedig az alapítványtevő arcképét is megfestette. *„Már itt van nemesség és jóságot sugárzó szép kőnyomatú arcképe is Thökölynek s a mi kedvelt és született képírónk, Ecsedi Samu ma vagy holnap bele is kezd, hogy vászonra lehelje és elénk varázsolja a boldogultat."* (10. sz.) Az 1861. január 26-án az Oratóriumban megtartott emlékünnepélyen *„Thökölynek arcképe az imaterem szószékének könyöklőjén dúsan ékített szerb nemzeti szalaggal környezve állíttatott fel"* (12. sz.), majd az ünnepéllyel kapcsolatos elszámolás adataiból az is kiderül, hogy az arckép megfestéséért 17 forintot kapott Ecsedi Samu. (14. sz.) Meg kell jegyeznem, hogy a valóban művészi kézre valló arckép a Kollégium birtokában volt egészen 1944-ig, de akkor a hadi események során, sajnos elpusztult.

De már előzőleg, 1860-ban a Sinai család számára lemásolta, *„még pedig igen beszédes, jellegzetes vonásokkal, Sinainak egyetlen hitelesnek tekinthető portréját... A másolat hátára rá van írva,* hogy a kép Sinait »aetatis suae LXX«, tehát 1800-ban ábrázolja és hogy »pinixit S. Ecsedi 1860.«" (Révész Imre levélbeli közlése.)

Ezek az adatok meggyőzően igazolják, hogy mégha a szeretet túlzásával megírt értékelésnek tekintnők is a Balogh Ferenc baráti szívéből fakadt megemlékezést a halott barátról, kétségtelenül egy sokat ígérő, nem mindennapi tehetség hanyatlott sírba az Ecsedi Samu korai halálával, nagy veszteségére a magyar művészetnek is.

És most az ismeretlen debreceni festőről hadd beszéljen a „Párisi Napló":

1863. nyárutó 15. Debrecenben.

„Barátaim legelsője, legrégibbje ma du. 4 órakor temettetett el Nagyváradon. Az ifjú művész, festészetimádó, ki nálam alig egy évvel idősb, Ecsedi Samu. Ismertem őt, ha senki más nem, e két város, Debrecen és Nagyvárad. 8 nap előtt írta utolsó levelét hozzám, mely így kezdődik: „Igen súlyos beteg vagyok már négy hete, mi-

amely a mi nemzedékünket hozzáfűzte az Ady nemzedékéhez, ahhoz a nemzedékhez, amelyre ma is csodálattal és tisztelettel tekintünk. Amíg Hatvany Lajos élt és küzdött e nagy nemzedék hagyományaiért, úgy éreztük, hogy ezek nem is hagyományok még, hanem élő, ható valóságok, aktuális elemei a mai életünknek. Most egyszerre tudatára ébredtünk az ő halálával annak, hogy ezt az illúziót – néhány öreg barátjával együtt – az ő egyénisége adta, amely annyira erős, kiemelkedő volt, hogy egymaga egy egész nemzedéket képviselt a szemünkben. Halálhírének pillanatában mindnyájan hirtelen valami hézagot éreztünk és aggódva néztünk körül: hol van, aki be tudná tölteni? Nem lehet betölteni. Csak maga Hatvany Lajos tudná betölteni. Ez a kedves öregember, ez az erős, tartalmas, pregnánsan kifejlett egyéniség elment, de művei itt-maradtak tanúságául annak, hogy valaha – nem is olyan régen – eleven hatóerő volt a magyar irodalmi életben. Ha magyar irodalmi fejlődésről gondolkozunk, léptennyomon Hatvany Lajos nevébe ütközünk.

Amit Schöpflin Aladár írt ötven évvel ezelőtt Hatvany mesteréről, a „néhai vitéz kis úrról", Gyulai Pálról, azt most nyugodtan elmondhatjuk a méltó tanítványra: „Férfiút vesztettünk, akiben az igazság szeretete a legszembetűnőbb vonás. Aki nem alkuszik, nem habozik, nem hagy maga mögött kibúvó ajtókat, nem kompromittál jobbra is, balra is, hanem merészen, kemény ideggel, tétovázást nem ismerve vág neki a harcnak, az igazságért, ha egyszer felismerte. Akit nem vezet érdek, hiúság, a népszerűség keresése, csak az igazság. Aki nem remeg, ha kockára kell tenni mindent, ha magára zúdítja a tömeg haragját, a vásári kiáltozók szitkait, nyugodtan, kemény lépéssel halad arra, ahol az igazságot látja. És aki nem inog meg akkor sem, ha körülveszi a népszerűség hívatlan kegye, csak tűri, de nem fürdik meg ernyesztő melegségében."

Valamikor azt írta magáról Hatvany, Szabó Dezsőnek válaszolva, hogy: „A magyar irodalomnak eljövendő krónikása ki fogja nekem állítani a bizonyítványt, hogy a legjobb magyaroknak hagyományt és haladást összekapcsoló szellemében voltam és maradtam magyar." Biztosra veszem, hogy az eljövendő krónikás az említett bizonyítványt ki fogja állítani, mert Hatvany népünk életének olyan sötét és reménytelen szakaszában küzdött a várva-várt és óhajtott, napjainkban pedig immár beteljesülőfélben levő jövőért, amely küzdelem joggal vívja ki az utókor háláját. De nem állunk meg Hatvany eszméinél, hanem a benne rejlő értékeket felhasználva, túlhaladjuk azokat, és ahogy ő mondta és tette annak idején: „frissen, elfogulatlanul, új szemmel állunk a dolgok elé, és senkivel, [még a Hatvany Lajos ítéletével] sem törődve, a mát élve kimondjuk a ma büszke, diadalmas igazát."

Ezt fogjuk cselekedni, mint ahogy ezt cselekedte Hatvany Lajos is, éppen ezért halála percében nyugodtan gondolhatta és mondhatta a hozzá intézett Ady-vers szavaival:

„A harcunkat megharcoltuk"!

Beke Albert

a jóisten tudja." És így végződik: „Nagyon gyengül a kezem; Isten áldjon meg, felette sajnálom, hogy személyesen el nem búcsúzhatok, kívánok minden jót." Nem hittem, midőn a múlt ősszel kikísérve a vasúthoz, hazabocsátám baráti karjaim közül, hogy utójára lássam; nem hittem, midőn írá a tél folyamán, hogy ő végtelen boldog, nem hittem, hogy e boldogság után a fagyos halál következik.

Nem én, minden, ki ismerte, édes hazánknak egy világnevű képírót jósolt benne... s ím az átható erős szem elveszté fényét; ím az a teremteni tudó kéz, mely a borostát oly könnyen forgatta, mint a virtuóz nyírettyűjét – már végképp lelankadt.

Oly kiváló, oly természetes, oly becsületes volt ő, hogy utólag azt kell rá mondanom: rendkívülisége maga olyszerűnek tűnik fel, mintha nem e földi életbe való lett volna.

Azt hivém, hogy bécsi egy évi tartózkodása belvilágát s szervezetét jótékony új erővel ruházza fel, maga is kifejezé e változást... és mégis másképp történt minden.

Leveleit elő fogom keresni, hogy saját szavaiból és az én emlékezésemből – kivel gyermekkorom óta hű barátságban valék – felállítsam képét, életiratát. Egyebet már nem tehetek. Ez az én kötelmem!

Jobban, lángolóbban a festészetet nem bálványozta senki; mint készült, mint szomjazott a világművészek remekeit látni s általok okulni; könyv nélkül tudott minden valódi képírót, azok műveit, azt is, hol vannak a művek. Rafaellel álmodott. Ő lett volna a magyar Rafael. Ez volt eszménye!... A haza vesztett benne legtöbbet.

Nekem külföldi utamra ez szomorú kísérő képet ád, negyed nap múlva indulandó vagyok Párizsba s ő epedve várta volna a tudósítást tőlem a képekről, mert őt semmi a világon más nem érdekelte.

1863. nyárutó 17.

A boldogult E. Samu fivére szerény itt nálam; tőle tudom a következőket, hogy még az én levelem megkapta, azt elolvasta, többet annál nem olvasott; utósó percig nem hitte, hogy meghal; fivére karjai közt múlt ki augusztus 14-én, hajnali $2^1/_2$ órakor. „Segítsenek rajtam – szívére tette kezét – nagy fájdalmam van."

Három műve maradt félbe, arckép dolgozás. Sokan voltak a temetésen. Született 1834; Darvason tanulta a betűket. 1847 óta Váradon lakott s tanult. Semmi végrendeletet nem hagyott.

Lakott Debrecenben, Nyíl utca 2605 sz. a. Szabó József kaptakészítőnél; itt e háznál van Ecseditől dolgozva 6 darab kép: 1. Cleopatra, 2. Hector búcsúja, 3. Egy tájkép, 4. Egy cigányleány, 5. és 6. maga a házigazda és neje életnagyságban. Született Bihar megyében Esztáron". (1–4. lap.)

Ferenczy Károly

VITA

A tükrözési elmélet és az általános esztétika

I.

A művészet és valóság kapcsolata a művészettudomány legkonkrétebb területein, például művészettörténetileg is dokumentálható, de a művészet mint tartalom-forma egységben adott objektumok összessége, s a valóság mint ismeretelméleti kategória közvetlen kapcsolatban mindig csak a legáltalánosabb értelemben van egymással. Noha bármely területen rajtakapható az objektív, anyagi világ elsődlegessége a tudattal szemben, de éppen a szellemi jelenségek, a tudatformák területén olyan bonyolult dialektikájával állunk szemben a lét-tudat viszonynak, hogy e viszony áttekinthetetlenségét konstatálhatjuk, a kategóriák megkavarodását tapasztalhatjuk, ha mindenáron közvetlenül akarunk általános törvényeket konkrét jelenségekkel szembesíteni.

Hogy tárgyunknál maradjunk, mit tükröz például egy lírai vers, mondjuk Weöres Sándor e költeménye:

Csipp,
csepp,
egy csepp,
öt csepp
meg tíz:
olvad a jégcsap,
lecsepeg a víz.

(A *Magyar etüdök*-ből)

Nyilvánvaló, hogy a költő a külső világból leste el ezt a pillanatképet; az is természetes, hogy előbb van a megtapasztalt élmény, s csak a tapasztalat alapján lehetséges a vers, mert reménytelen bármit elgondolni, ami nincs a valóságban:

Csak egyetlen színt elgondolni tudnék,
amilyet nem látok soha –

(Weöres Sándor: A „Rongyszőnyeg" sorozatból)

Hogy azonban a költő a fenti valóságrészletet versbe szedi, hogy felfedezi az olvadó jégcsap hulló vízcsepjei ritmusát, nem véletlen. A ritmus is kifejez valamit, mely túlmutat a vers konkrét anyagán. Bármily jelentéktelennek látszik a költemény, a költő szemléletéről árulkodik, hangulatot sugároz. Tükröződik a versben – ha nagyon közvetve is! – a költő felfogása, a világra, a művészetre vonatkozó nézetei. Nem minden költőt ragadna meg ez a jellegtelen és kevés költői lehetőséget nyújtó tárgy stb. A versben tehát sok minden tükröződik. A tárgyi világ egyfelől, a tárgy és ember, a költő viszonya másfelől, valamint a megformálás milyenségében adott jelentés, melynek gazdag asszociációs lehetőségei vannak.

Azt mondhatni ezek után, hogy a művészet és valóság viszonya ilyen egyszerűen is bizonyítható. Ám amikor a művészet valóságtükröző lényegéről, tudatforma

Ecsedi (Soma) Sámuel
1835 - 63

A Debreceni kollégium diákja.
Néhány portré ismert tőle.

/szerk.Bőgel József/

A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 52.

MDK

Ecsedi Sámuel festő

Kain Albert archépe 1812. (olaj)
Csokonai Mihály archépe (olaj)
} Déri Museumban

Déri Museum Debrecen. Vezető a képtárhoz. Bp 1952. 5. kap.

Ecsedi Sama Sámuel

Csokonai az ukáje (rejtés)

A kéjzőművénetek Debrecen ben
1961

65 ~~[illegible]~~ kép

Ecsedi Samu festőművész.

Archaeologiai Értesítő

1915, 115–134.

Soltai Lajos: Debreceni város
muzeuma.

Ecsedy Sámuel
festő, Esztárról (Bihar
m.) 1861-ben 26 éves

1861
26
1835.

lásd
Fleischer Béla 39. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

megjön

Ecsedi Sámuel

festő

(ref) papnak készült, a XIX. első felében Debrecenben működött.

Zoltkálvinnv

16 l.

TBiharm. Ecsedi Sámuel, festő; sz. 1835. Esztáron mh. 1863. Nagyváradon. Ref. papnak készült majd festő lett. 1861–62. a bécsi képzőművészeti akadémiában tanult. Egy képét Debrecen város vette meg, melyet 1915 átadott az ottani múzeumnak.

Debrecenben

1152. Ismeretlen művész.

A XVI. századból.

Báthori Istvánét

Egy ~~Egyoldalú~~ nyolcszi
~~a mely ő~~ ~~Vállig~~, jobbrafor
zárt koronát ~~tetején~~ vesel kere
irata a gyöngysor és a vo

STEPHAN. D: G. REX

~~Karimája és hátl~~

Nyolczszögletű a
domborművel, méretei 2.6
vas Emil ajándéka 1907.

Ecsedi Sanun

festő

l. Zoltai Lajos

Arch Ért 1915

122. l.

Ecsedy Sámuel
festő
Vas. Ujs. 1863. 304 l

** *(Halálozás.) Ecsedy* Sámuel, fiatal festész e hó 14-én Nagyváradon meghalt. Egyike volt ő azon elhagyott nagy tehetségeknek, kiknek száma oly nagy e hazában, s ki ha szelleméhez méltó kiképeztetést talál, honi festészetünknek talán büszkesége leendett. Béke legyen hamvai fölött.

Ecseg v. Ilonavár Nógrád.

Körjöki 1890

1. alapraje 2 ᵐ = 10ᵐ

vele réret --

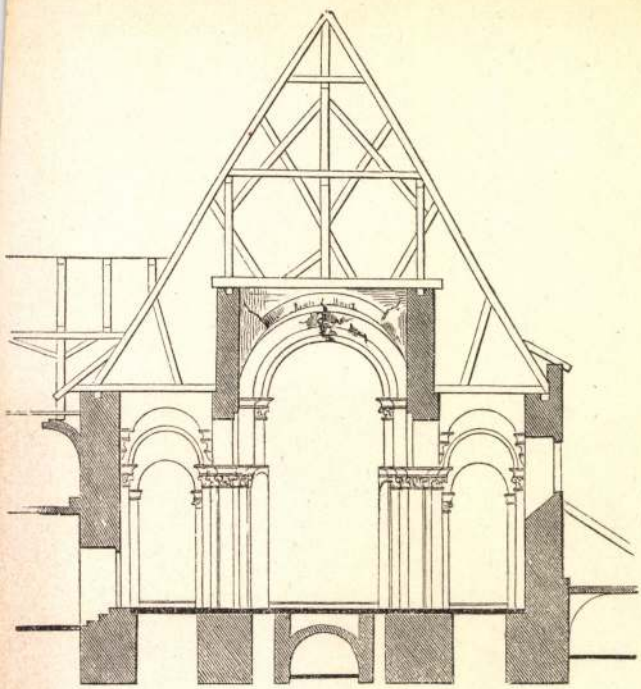

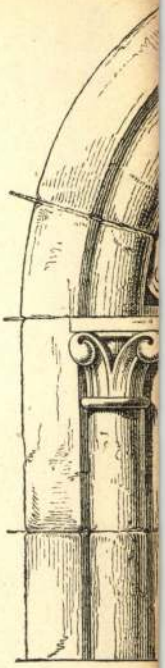

10.

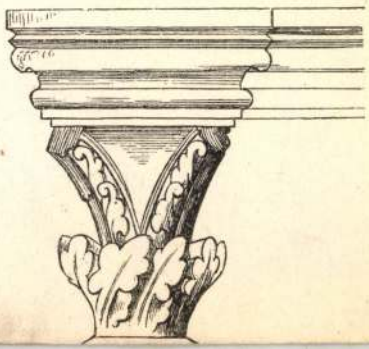

ECSEG (Nógrád)

Cserhát

R. K. TEMPLOM épült 1680-ban.

Ecseg

Ecseg vára

Nógrád vm.

A XV. 12.-ban elpusztult

Romjai ma is láthatók

Egyébként l.

Chobotvác 171. l.

rta

Domenico Sorta: XIV. Kelemen pápa
archépe. Vázzon, 134 x 96 cm.

Mazzlaghy II. 401. szám.

Ecsegi Plachy-Kastély

Régi és ij

Ep. XVII n és 1840

Bas Bpesbalp

115. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Ecsegi Forgách,
majd Plachy Kastély

emlitol

Chobotvác 171. l.

Ecsegi rk. plébania templom

középkori eredetű

lásd,

Chobotvác. 171. l.

n. o. Nagyboldogasszony

tiszteletére kegytemplom

a XVII. századtól,

előtt csodatevő szerkút.

n. o. 171, 172. l.

Ecsegi (szenkuti)

bucsujáró templom

Ep. 1680

Bar Bpesbalp

115. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Ecsegi vár

(Nógrád vm.)

Elpusztult a XV.

században

Bar Brestbalp

114. l. – 115. l. –

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Ecsegi várom

ECSEG

Várom

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek a legrégibb időktől 1850-ig. Századok, VIII – 1874, 94 és 96 l.

VB

Ecseg Várának képe. Ceruzarajz. VB /Vizkelety Béla?/ monogrammal.

187.o.

Genthon:Nógrád . 1954.

Ecsegi Reitzer

Szerepel a Nemzeti Szalon
oslói kiállításán

Nemzeti Cyság 1937 I. 9

Ecsér Fabián Sebestyén kk.

~~Pest Pilis~~

Csongrád

tentesz.

1) Templomrom 1:500

Gyalus László 1898

alapraj és felrajzok.

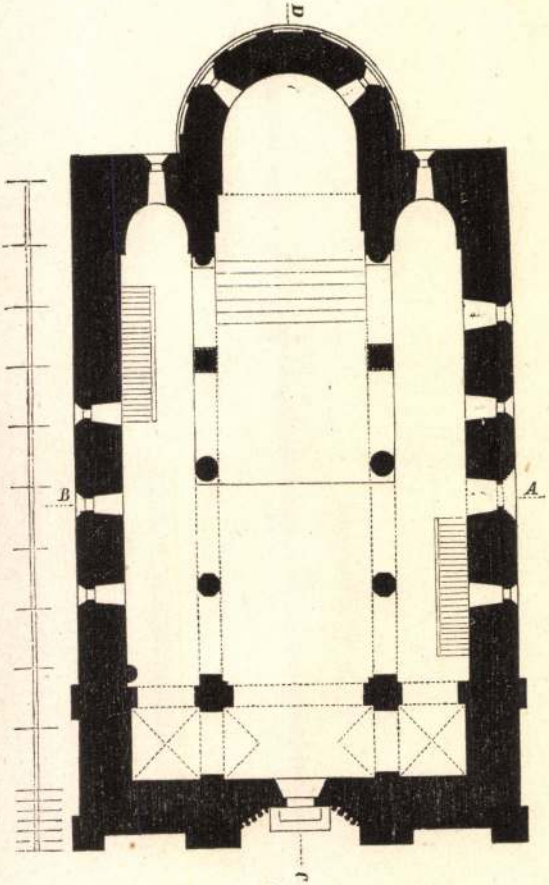

1.

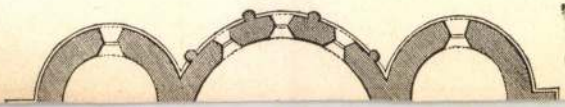

Ecseri rk. templom

(Pestvm)

Egy régi kápolna romjain 1730-ban gróf Grassalkovich Antal építtette. Szent Antal tiszteletére. Többször javíttatott.

Chobotváč 218.1.

Olasz festő, XIX. sz: Regina coeli:
Vászon, olaj, 135 x 88 cm.

Mazzlaghy II. 491. szám.

Ecseri M. templum

ECSER

z. M.

Tpl. ép. Grassalkovich

Závodszky Levente: A Grassalkovich r. TURUL, XLV–1931, 78 l.

Ecseri templom

Zala om.

l.

Szabóárpép

346, 347. l.

Ecseri Ferenc

Sapronkan, az öntevekény képzőművészeti kiállításon szerepelnek művei: faliképei, fadobozai. (emlétve)

Kisalföld, 1976. okt. 2.

Ecsery Elemér műtörténész

A „Művészet" c. folyóirat 1971. szept.-i számában Szabó Sándor ózdi festőművész munkájáról számol be.

Tóth István: Saját művészeink megbecsülése.

Vasas, Budapest, 1972. febr. 11.

Ecsery Elemér, művészettörténész

Gr. Bayer Erzsébet kaposvári festőművész kiállítását a megyeszékhelyi Egry József teremben Ecsery Elemér nyitotta meg, tanulmányértékű elemzésével.

Lesko László: Gr. Bayer Erzsébet kiállítása.
Somogyi Néplap, 1980. máj. 17.

Ecsery Elemér művészettörténész

a Fáklya klubban, Budapesten dec. 6.-án nyitja meg a Dunaföldváron élő Orzoli Piroska festőművész kiállítását.

Tolna m. Népújság, 1973. dec. 4.

Ecsődi Ákos

Csók István egykori tanársegéd-
je volt Ecsődi Ákos, Szolb megérde-
mett díj és elismerés tulajdonosa
emberileg félve szorzta a vidéki iskola-
ban tanított.

Horváth Béla: Talpazat nélkül - biztosan.
Müvészet, 1977.május - 22.oldal.

Ecsödi Ákos

Ecsödi Ákos a Vaszary verette
UME törzstagja volt.

Horváth Béla: Talpazat nélkül - biztosan.
Müvészet, 1977.május - 22.oldal.

MDK

Ecsödy Ákos, festö.

Páris

Az UME törzstagja.

Az UME I.bp.-i kiállitása. - Nemz. S zal. 1928.febr.

MDK

Ecsödi Ákos.

Kitüntető elismerésben részesült.

/1923: 100.000 K.-ös./

Dicsérő elismervényt is nyert.

Nemz.Szal. 333.kiáll.-a. 1925.márc.15-29. Kat.
A Szinyei M.P.Társ. által díjazott művészek kiáll.-a.

MDK

Ecsödi Ákos, festö

Csók István, tanitványa.

(e.a.):
A Képzömüv. Föisk. növ.kiáll. /[redacted]/ Mücs.
Ujság. 1928 máj.2o 22.1.

MDK

Ecsődi Ákos

a kétmilliós Csók István tanulmányi jutalmat kapta

/j.s./: A Szinyei Merse Pál Társaságból. Magyar Művészet 1925. 1. sz. 55.l.

MDK

Ecsődy Akos festőművész

1929-ben a "KÉVE" Művészegyesület művésztagja.

Nemzeti Szalon, Kéve XX.kiáll. 1929. 3.1.

MDK

Ecsődy Ákos

A "Képve" Művészegyesület tisztikara és tagjai.
Kéve XX. kiáll. 1929.

MDK

Ecsődi Ákos

1925. Ernst Lajos: Csók István jutalomdijában részesült

A Szinyei Merse Pál Társ. Értesitője. 1927. febr. 3. sz.

Ecsödi Ákos

1927. Szinyei Társaság
Nemes Marcell-féle
utarási díja

Madonna III. 49

Ecsödi I. Ákos, festő,

az 1927-es Tavaszi Szalon alkalmával külföldi utazási ösztöndíjat nyert.

MDK

Ecsődi Ákos,/1927/

Szinyei Társ. Nemes Marcell-f. utazási dija

XII. Tavaszi Szal. N.Szal. 1937. máj. 1.

3

MDK

Ecsődi Ákos

Szinyei Társ. Nemes Marcell-féle utazási dij 1927

N.Szal. Tavaszi szalon 1937.

MDK

Ecsődi Ákos

a Szinyei Társaság Nemes Marcell-féle utazási díját nyerte 1927-ben.

Tavaszi Szalon. 1935.

Szabó Aladár.

A Szinnyei-Merse Pál Társaság a Tavaszi Szalon idei második kiállítására kitüntetett Nemes Marcell-alapítvány külföldi ösztöndíját nyerte el művével.

Budapest, 1927. május 29.

ECSŐDY Ákos festő

Arcok a múltból

Volt egyszer egy iskola

"Emlékszel Tapírra?" – kérdi Á. a második pohár sör után Z.-t. "Emlékszel? Volt egy fehér plasztronja két mandzsettával. Madzaggal voltak összekötve. Elöl az ingmell, a kabátujjban a mandzsetták, és aztán a kabát alatt semmi. Semmit se hordott a kabát alatt. Mikor lehajolt, hogy megkösse a cipőfűzőjét, kilátszott a pucér háta. Félelmetes!"

Á. és Z. ötven éve barátok. Mindketten a makói gimnáziumban érettségiztek, Z. 46-ban, Á. 48-ban. Évente egyszer-kétszer találkoznak, s mire eljutnak Tapírig, lefoszlanak róluk az évek, évtizedek, az egész keserves fél évszázad, s kamaszok lesznek újra. Á. hangja elcsuklik, mintha mutálna, és Z. vigyorogva mondja a folytatást: "És zokni nélkül hordta a cipőjét. De micsoda fej volt!"

Az ég nagy ponyvája hol kék, hol szürke a város fölött; egyszer madarak, máskor vadászrepülők vagy léggömbök vannak ráfestve, de mindig feszes, mert erősen tartják pillérei: a volt megyeháza, a régi városháza és a gimnázium sárga tömbje. Biztosan állnak akkor is, ha egyik-másiknak a rendeltetése megváltozik. Közöttük terül el a főtér, hol így hívják, hol úgy, de bárkiről is nevezték el, ez volt ifjúkori lófrálásainak fő színtere. Itt sétáltak, korzóztak, promenádoztak, csellengtek, ődöngtek, lézengtek, lógtak és randiztak a minket megelőző korosztályok visszamenőleg a millenniumig, s ezt tették és teszik ma is az utánunk következők.

A főtér macskaköveit ezer és ezer cipő, csizma, papucs és csupasz talp koptatta fényesre, s az ötvenes évek elején, gimnazista éveim alatt még földszintes kereskedőházak állták körül. Megvolt a Naschitz-ház, az Iritz-ház, udvarán Kossuth fejfával, amit elnyelt a föld, mert feltöltötték körülötte az udvart.

Csak a koronája állt ki, mint egy bokor. Aztán elsüllyedt a fa a főtér akkori képével együtt, s vele az ifjúságunk is, akkor még mindez megvolt, csak a kis üzletek tünedeztek el sorra, és a nyüzsgő piac lett oda talicskás embereivel, garabolyos asszonyaival, akik tavasztól őszig makói papucsban jártak, s a zöldséges, virágos, tejes és csirkés kofák húzódtak arrébb, túl a gimnáziumon, a konviktus elé.

A gimnazisták pedig rótták a köröket a téren fáradhatatlanul.

Fiam kebelbarátjával, a jövendő pilótával járkált; én az ötvenes években barátnőimmel, akik később szétszóródtak a nagyvilágban; a háború után Z. meg Á. barátaik nagy csapatával és L., a költő látszólag egyedül, de valójában körülvéve láthatatlan verssoraival. A 20-as évek végén két ötödikes kisdiák ődöngött a gimnázium körül. Egyikük, a Mister névre hallgató, éppen a bástyaszerűen magasodó saroknál mondta barátjának, Pikinek: "Te, rólam még egyszer utcát fognak elnevezni!" – de tévedett, mert nem csak azt az egyet nevezték el róla, melynek sarkán állingáltak, hanem utcák és intézmények százait, nem is szólva az épületről magáról, a makói m. kir. áll. főgimnáziumról, ami szintén felvette egykori diákja nevét, s lett az a József Attila Gimnázium, melynek most ünnepeljük 100. születésnapját.

Oda jártunk valamennyien. Ott érettségizett az apám, a fiam, a férjem, én magam, mindnyájunk barátai és ellenségei. Van, aki tanult benne, van, aki tanított. Történetek járnak szájról-szájra, szállnak apáról fiúra legendás tanárokról, legendás diákokról, Tapírról és Misterről, Pubiról és Pikiről, mígnem a mesélő is legendává válik, fakuló fényképpé a folyosó falán.

Apám 80 éve lett középiskolás. Gimnazista évei nehéz időkre estek. A makói gimnáziumba 1919 januárjában iratkozott be, a harmadik évfolyam második félévére. Visszaemlékezéseiben így ír ezekről az időkről: "Makón eléggé zajlott ez az időszak. Wizinger nevű osztálytársunkat a csendőrök lőtték agyon, amikor egy lelkesítő Boromisza-beszéd után a tömeg megtámadta a polgári leányiskolába behúzódott csendőröket. Vásárhelyi Kálmán meggyilkolásakor is jó néhányan a főtéren lézengtünk, a tanítás szünetelt, csak akkor rebbentünk szét, amikor a Korona tetején megszólaltak a gépfegyverek."

Apám idejében a Történelem személyesen jelent meg a macskaköves tereken, hogy leckét adjon az akkori gimnazistáknak, s később is el-ellátogatott a Maros-parti kisvárosba, hogy beavatkozzon az életünkbe. Jött tehervagonokban, majd lefüggönyözött ablakú fekete gépkocsin érkezett, s akiket elvitt, csak évek múlva tértek vissza. Nekünk is üzent, bár velünk már nem volt annyira kemény. Nekünk a május 1-jei felvonulások nagy tábláira írta jelmondatokba szedett üzeneteit, és az osztálynaplóba nevünk mellé megjegyzéseit.

Apám idejében az érettséginek nagyobb súlya volt, mint mostanában. "Az érettségi volt a polgári értelemben vett úriember alapképzettsége. Érettségihez volt kötve a katonaságnál az önkéntesi cím és jelleg... Megkülönböztetett bánásmódot jelentett. A érettségizett ifjú sétapálcával járhatott, párbajképes volt!!!" Apám – munkásgyerek lévén – az osztályban a társadalmi ranglétra legalsó fokán foglalt helyet. Ez jutott József Attilának is, így könnyen összebarátkoztak. Apám makacs és kitartó lázadása a formaságok és konvenciók ellen bizonyára az otthonról hozott munkásöntudatban gyökerezett, s bár párbaj nem lett a dologból, a maga módján azért bosszút állt a többieken vélt vagy valós sérelmeiért. A tablófényképhez felvette ugyan a többség által megszavazott kölcsönfrakkot, de kopaszra nyiratkozva ment el a fényképészhez, hogy csupasz koponyájával elcsúfítsa a tablót. Nem gondolhatta, hogy így vonul majd be a halhatatlanságba mint József Attila osztálytársa és barátja.

Apám idejében a tanárok magázták a diákokat, sőt sokszor egymást is. "Az internisták közös sorsuk következtében tegeződtek. Az osztály törzsgárdája is. Az új fiúk azonban, ha nem voltak igazi úrifiúk, bizony, legalább eleinte, magázódtak. Csak ez utóbbiak engedték meg maguknak az azonnali letegezést. József Attila helyét a társaságban az tette labilissá, hogy eleinte bizony magázódott. Mivel név szerint nem ösmert bennünket, a Mister megszólítást használta."

Ecsődy Ákos: Kettős arckép

Az én időmben néhány férfitanár magázta a lányokat, de tegezte a fiúkat. Mások mindenkit tegeztek, a drága Stenger Gizike csak a fiúkat magázta, szóval teljes volt a zűrzavar. A fiam idejében egyszerűsödött a helyzet, de új elemként már megjelent a számomra elfogadhatatlan divat: a kölcsönös tegeződés. "Változnak az idők, változnak az erkölcsök", mondaná erre Kovalik Tóni bácsi, minden idők egyik legjobb és legszigorúbb latintanára, és még hozzátenné: "Majd megmondom az édesatyátoknak!" A változó idők az én időmben száműzték a gimnáziumokból több más felesleges kacattal együtt a latin nyelvet is, helyette Tóni bácsi hetvenévesen oroszt tanított nekünk. Állandóan reszkető kezéből folyton kiesett a kréta, és hiába tapogatózott támasz után a felfordult világban. Az én időmben ezt nevetségesnek találtuk, és kigúnyoltuk, amire nincs mentség, legfeljebb magyarázkodni lehetne, ha volna kinek.

Apám idejében a gimnazisták "diáknéven" szólították egymást, akárcsak most. A nevek eredete legtöbbször ismeretlen volt. "Miért hívtuk Dégit Jamesnek? (úgy, ahogy írva van), Molnárt Nőcinek, Hervayt Kolmannak, engem Pikinek? Kideríthetetlen" – írja apám. Csak a Főnök nevének magyarázata volt ismert, internátusi szobafőnöksége okán szólították így. Raffay Szilárdot Pubinak hívták akkor is, később is. Ő a generációk közötti folytonosságot jelentette, mert apámmal együtt járt, engem tanított. Ott röpdösött szertára és a tantermek között, a tanárit messze elkerülve. Kigombolt, savmarta köpenyének szárnyai között aranyos, bajuszos angyal; homlokát komikus redőkbe vonta, de álszigorán áttűnt a mosoly: "Kislánykám, maga már megint tanult semmit".

Apám idején beiratkozáskor könyvbörze volt a gimnázium udvarán: "Itt adták-vették a használt könyveket, szótárakat, egyéb segédleteket, még puskákat is. Kapós volt a Réger, a kötelező házi olvasmányok rövid tartalma. Az előrelátók még önképzőköri dolgozatokat is vettek (pl. Enikő tragikuma a Két szomszéd vár-ban.)".

Az én időmben nem lehetett használt könyvet venni, a tananyag és vele a könyvek évente változtak, ahogy éppen átíródott visszamenőleg a történelem, s ennek megfelelően a többi tudományok is állandó átalakulásban voltak. Mendelt például száműzték a biológiából – az én generációm mit sem tanult az öröklődésről – helyette egy Oparin nevű volt a favorit, mert megoldotta az élet keletkezésének problémáját, valamint Liszenko akadémikus, de leginkább Pavlov kutyája. Lehet, hogy Bábonyi tanár úr ezért volt annyira kedélytelen? Nagyhírű elődei szerencsésebb helyzetben voltak. Barátunk, Á. nagyapja a századfordulón tanított a gimnáziumban. Dr. Tóth Ferenc úgy említi, mint "a makói botanikai kutatások elindítóját". Halász Árpád tanár úr összeállította Makó város ismert növényeinek jegyzékét, és létrehozta a gimnázium természetrajzi gyűjteményét és a 6000 darabból álló rovargyűjteményt.

Apám idejében olyan nagy tanáregyéniségek tanítottak itt, mint Eperjesy Kálmán, a későbbi egyetemi tanár, "a makói helytörténeti kutatás tudományos megalapozója", Tettamanti Béla, a pedagógia professzora és Galamb Ödön.

Apám még új fiú volt a III.a-ban "... amikor egyik órán vörösparolis főhadnagyi egyenruhában fiatal, csinos férfi jött be. Eperjessy Kálmán latin–történelem szakos segédtanár. Ő lett az osztályfőnökünk. A későbbiekben államvizsgázott és doktorált. Nagyon szerettük. "Apám nem szerette a nagy szavakat, és mindig óvatosan fogalmazott. Ez a "Nagyon szerettük" valójában azt jelentette, hogy tanítványai rajongtak érte, a példaképük is volt. Apám később is büszke volt rá, hogy osztályfőnöke a bizonyítványban az "Értelmes, igyekvő, jó fellépésű" észrevétellel jellemezte tanítványát. Érettségi bizonyítványát Eperjessy és Tettamanti tanár urakon kívül Kási Jenő, a mennyiség- és természettan, vagyis a matematika és fizika tanára is aláírta.

Piki botrányos tablóképe

Ecsődy Ákos: Önarckép

Kási tanár úr a 20-as évektől az ötvenes évek derekáig számos diáktörténet hőse volt, akin nem fogott a korszak mindent topisra koptató és uniformizáló szelleme. A gyűrött lódenkabátok, zsebből előhúzott micisapkák idején teveszőr kabátot, nyakkendőt és makulátlan ingeket hordott. A kis Kálvária utcai házban Kami néni – második felesége – alighanem egész nap ingeket mosott és vasalt. Jenő bácsi időnként megrázta fehér oroszlánsörényét, és sztentori hangon rá-üvöltött a zabolátlan ifjúságra. Az én időmben mindenkit tegezett, a lányokat is, akiket egyáltalán nem kímélt meg híres gorombaságaitól. Ám ha késő este a park körül vagy a Kálvária utca sötétebbik oldalán találkozott velük, amint valami korábbi évjáratból ismerős fiatalemberrel andalogtak, cinkosan rájuk hunyorítva fogadta ijedt köszönésüket, és soha nem szólt az osztályfőnöknek. Az esti séták – pláne fiúkkal – a tilos dolgok közé tartoztak, és a mozik esti előadásaira csak írásbeli osztályfőnöki engedéllyel mehettünk, természetesen csakis szülői kísérettel.

Az én időmben sok nagyszerű tanárunk mellett megjelentek mások is, például V. tanárnő, aki óráról órára magolta a történelmet, de pechje volt, mert az első órán kiszúrtuk, hogy nem tud semmit. Attól kezdve mi is előre tanultunk egy Konrád nevű osztálytársammal, csak mi egy leckével mindig előbbre voltunk, s ezt az előnyt V. tanárnő soha nem tudta ledolgozni. Kérdéseinktől megzavarodott, és azt a keveset is elfelejtette, amit tudott. Az osztály röhögött, és V. tanárnő rájött, nem szabad felszólítani minket.

A párbajképes ifjú

V. tanárnő és az egyszeri tanár esete – "... a tegnapp szót két p-vel írjuk, mert múlt idő" – csak rövid közjáték volt a gimnázium hosszú életében. A mi időnkben is a Zubán Márták, Stenger Gizellák, Pápaynék és Domokos Gézák voltak többen, akikre szeretettel emlékezünk, és hálával gondolunk vissza.

A főtér macskaköveit felszedték azóta, az omló vakolatú házakat lebontották, a megyeháza majd 50 éve városháza, de a gimnázium maradt. Állnak a falak, és köztük az eleven újak között emlékek régiekről. Ezek az emlékek lenyűgöznek, és nem tehetem meg, hogy ne említsem Ecsődi Ákost, a festőt, aki az én időm előtt került ki a gimnáziumból, mert a rajz is fölöslegessé vált a latinnal együtt. Ám általános iskolában egy fél évig tanított, s így részem lehetett szelíd iróniájában, mély bölcsességében és abban a megfoghatatlan valamiben, aminek főleg a hiányát érezzük, ha nincs: az európai szellem kisugárzásában.

Ecsődi tanár úr benne van a Révay lexikonban. Jelentős festő volt. Együtt került Makóra Hetényi és Kertész tanár urakkal, akiket le is festett Kettős arckép című képén. A '30-as évek végétől váltak meghatározó személyiségekké a gimnáziumban. Barátságuk legendás volt. Alakjuk úgy jelenik meg Z. és kortársai elbeszéléseiben, mint az emberi szellem három szuverén és rettenthetetlen hőse, mint a három testőr Makón. Ezek a sztorik a komikus elemeket sem nélkülözik – Hetényi tanár úr volt Tapír –, de a legtöbb már igazi legenda. Z., akinek osztályfőnöke volt Kertész tanár úr, éppen most talált rá emlékei között egy nagyon jellemzőre.

A '30-as évek végén Kertész Tóni – mert így emlegetik egykori diákjai – friss prágai diplomájával zsebében ismerkedett a macskaköves makói főtérrel. Prágához képest elég nagy volt a kontraszt. A Kossuth szobor előtt álldogált, nézegette a megyeházát, és fütyörészett. Arra jött egy ember. Kénytelen volt kikerülni a járda közepén álló K-t, aki nem tudta, hogy az alispán kerülgeti. A sarkon posztoló rendőr viszont tudta, így odaballagott, és faggatni kezdte az idegent, kicsoda, micsoda, miért akadályozza itt a forgalmat? Kertész Tóni végignézett a néptelen utcán, és tűnődve szólalt meg: "Forgalom? Hol van itt forgalom?" A rendőr – átérezve a helyzet abszurditását – eloldalgott. K. pedig elfoglalta az őt megillető helyet a legendák világában.

JÁMBORNÉ BALOG TÜNDE

Reggeli Délibáb

Száz éves az Eötvös József Collegium

Tekintélyt vívott ki

Az 1867-es osztrák–magyar kiegyezés kormányában helyet foglaló *Eötvös József* vallás- és közoktatásügyi miniszter nagyívű oktatási reformjait – korai halála miatt – jórészt utóda, *Trefort Ágoston* fejezte be és vitte tovább. Trefort minisztersége alatt került sor a középiskolai hálózat kiépítésére és korszerűsítésére. Az iskolák számának növekedésével és a követelmények emelkedésével azonban nem tartott lépést a tanárképzés. A színvonal biztosításának érdekében ezért gondoltak egy bentlakásos tanárképző intézet megszervezésére. A tervezés akkor vált eredményessé, amikor Eötvös Loránd egyetemi tanár, a világhírű fizikus 1894/95-ben néhány hónapra elvállalta a kultuszminiszteri tárcát. A kormányzat nagyvonalúan biztosította az induláshoz szükséges nem kis összeget, Ferenc József király 1895. augusztus 18-án jóváhagyta a tervezetet, és a következő hónapban harminc hellyel megkezdődött az oktatás az Eötvös József Collegiumban.

A curatori tisztséget Eötvös Loránd töltötte be, majdnem negyedszázadon át, haláláig aprólékos gonddal ügyelve az intézet sorsára. Igazgatóul egyik tanársegédjét, *Bartoniek Gézát* szemelte ki. A választás rendkívülien találónak bizonyult, Bartoniek igen jó pedagógus volt, kollégisták nemzedékei emlékeztek rá mint szinte legendás alakra. Maga a Collegium gyorsan megtalálta a helyét a hazai felsőoktatásban, és hamar tekintélyt vívott ki magának. Az első évfolyamok végzettjei között találjuk *Kodály Zoltánt*, egy csoportnyi írót, *Szabó Dezsőt*, *Lackó Gézát*, *Kuncz Aladárt*, *Balázs Bélát*, még több jeles tudóst: *Szekfű Gyula* történészt, *Horváth János* irodalomtörténészt, *Gombocz Zoltán* nyelvészt, a természettudós *Zemplén* fivéreket. A Collegium számára szinte a megnyitástól szűknek bizonyult eredeti elhelyezése a pesti Nagyvásárcsarnok közeli Csillag utcai (ma Gönczy Pál utca) épületben. A kulturális kormányzat folyamatos nagyvonalúsága lehetővé tette, hogy *Alpár Ignác*, a kor neves építészének tervei alapján a Gellért-hegy déli lejtőjén, a Ménesi úton új, kényelmes és modern épületet emeljenek. Ide 1911 őszén költöztek át a diákok és tanáraik.

Az új épületben véglegesen megszilárdult a Collegium működésének rendje. Mintául eleve a francia kulturális és tudományos élet kiválóságait nevelő, nagy hírű École Normale Supérieure szolgált. A tagok – így hívták a diákokat –, miközben egyetemi tanulmányaikat végezték, párhuzamosan saját órákon vettek részt, melyeket saját tanári kar tartott. Az igazgató és a nőtlen tanárok a kollégiumi épületben laktak, együtt étkeztek a diáksággal, szabad idejükből is sokat töltöttek velük. A diákokat, lehetőleg azonos szakosokat, kétszobás „lakosztályokban" helyezték el négyesével. Saját önkormányzati rendszert alakítottak ki, melyben a két idősebbet „családapának" és „családanyának" nevezték, míg a fiatalabbak voltak a „gólyák". A színes és változatos diákélet szorgalmas tanulással párosult. Mindannyiójuk számára kézipolcos rendszerrel segítségére volt a kezdetektől gondosan és áldozatosan fejlesztett, értékes könyvtár.

A Collegium az első világháborúval és a forradalmakkal járó megrázkódtatásokat, bár nem könnyen, de néhány év alatt kiheverte. Sikerült megtartani és továbbvinni a nyílt és sokoldalú érdeklődéssel jellemezhető szellemet, a többség szabadelvűségét és a kulturális tájékozódásban kezdetektől kiemelt szerepet kapó érdeklődést a francia nyelv és műveltség iránt. A két világháború között már számosan kerültek az intézménybe olyanok, akiket volt Eötvös-kollégista tanáraik ifjú tehetségként irányítottak oda. Növekedett azoknak a száma is, akik nem középiskolai tanárként, hanem egyetemi oktatóként, a Magyar Tudományos Akadémia tagjaiként, a művészeti vagy a közéletben öregbítették idehaza és külföldön a magyar kultúra és tudomány jó hírét. Hadd említsünk csupán néhány nevet a sok közül! Bay Zoltán világhírű atomfizikusunk és Soó Rezső, ugyancsak határainkon túl ismert botanikus a Collegium tagja volt. *Németh Gyula, Zsirai Miklós, Ligeti Lajos, Bárczi Géza, Pais Dezső* nyelvtudós professzor, akadémikusok, *Mályusz Elemér, Benda Kálmán* történészek koruk meghatározó tudósai voltak. Az 1945 előtti korosztályok tagjai közül máig alkotóan vesznek részt tudományos életünkben például: *Keresztury Dezső, Kosáry Domokos, Borzsák István, Harmatta János* és még sokan mások.

1945 után megváltozott az Eötvös Collegium helyzete. Míg korábban nem ritkán támadták szabadelvűsége és baloldali rokonszenvei miatt, most jobboldalisággal vádolták. Autonómiájának megsértésével az addigi demokratikus és körültekintő felvételi rendszer mellőzésével egyre több diák került falai közé, ahol aztán súlyos politikai vitákat kezdeményeztek, és 1948-tól megkezdődtek a politikai-ideológiai alapú kizárások. Míg végül – a kommunista művelődéspolitika nem tűrvén a különállás szellemét – 1950-ben megszüntette a collegiumot.

Ezután évekig diákszállóként működött a Ménesi úti épület, értékes berendezésének jó részét széthordták. Újabb fordulat 1958-ban következett be. Azóta a régi nevet megtartva, az Eötvös Loránd Tudományegyetem szakkollégiuma működik az épületben. Az új kollégium megváltozott egyetemi rendszerben és más társadalmi körülmények között kezdte el életét. Az elmúlt évtizedekben itt lakók közül is számos kiváló középiskolai tanár, egyetemi oktató, sőt már akadémikusok is kikerültek, nem beszélve egész sereg íróról és költőről. A mai kollégiumban az átlagnál kedvezőbb körülmények, szakórák és nyelvtanulási lehetőség, könyvtár és a diák-önszerveződés számos változata várja a külön felvételi vizsgával bekerülő szerencséseket. Az intézmény sem mentes azonban a felsőoktatást sújtó költségvetési elvonások kedvezőtlen hatásaitól. Szeptember 18-án egész napos ünnepség keretében nagyszabású kollégista találkozóval és díszközgyűléssel ünneplik meg a centenáriumot, a jelenre és a jövőre tekintve, nem kevés anyagi gonddal küszködve.

KÓSA LÁSZLÓ

Katona Judit

Kötelék

Tudom, e tájon rég hazára leltem,
hol olajkutak zöld vére bugyog
s hallom, ahogy halkan, szívközelben,
a varjak sötét szárnya elsuhog.

Tudom, a nyárban álmodó a táj most,
csukott szemekkel úgy fekszik hanyatt
ölet árulva pőrén, mint a lányok,
kiknek sorsa még irgalmatlanabb,

és hogy a fák nagy szeme könnybe lábad,
téged kereslek, nincsen más remény,
úgy is súlyos minden, akár a bánat,
mely ott ül Isten szája szegletén.

Enyém a táj, csillag virraszt az ágon,
itt ad oltalmat, ki bánt s ki szeret.
Úgy parázslik létem, akár a lábnyom
a nyárban is s ha mindent hó temet.

Őszutó

Egy éjjel aztán elmegy észrevétlen
vöröslő hajjal kertünkből a fa.
Vetkezni kezd a park. Pucér egészen.
Gyertyák lobognak az élők kezében
s izzik a füvek csípős parazsa.

Mint Isten tiszta könnye földre ejtve
a Tisza füzek tenyerén ragyog.
Holt fatörzsek buknak a mély mederbe,
fönn ünneplőkkel fordul vén dereglye,
csobbanva ringnak Kháron-csónakok.

Egy éjjel aztán hullni kezd a lombok
aranyló hava, halk nesszel pereg.
Kiürülnek a zajos táncporondok,
s bezárulnak a lelkek, utak, ajtók,
mikor megérint lázas tenyered.

Cickai időutazása

Cickainak véletlenül a kezébe került egy régi fényképalbum. Családi képek közt a város egykori terei, utcái, középületei voltak megörökítve. Egyes helyekre ráismert, másokról elképzelni sem tudta, hol készülhettek a fotók. Mindenesetre tetszett neki ez a régi város. Megmozgatták fantáziáját a látott szökőkutak, hangulatos magánkereskedések festett cégtábláikkal és vonzó kirakataikkal, vásárok sátrakkal és sokadalommal a zsidó templom előtt, kávéházak az utcára nyíló teraszokkal, újságot olvasó vendégekkel, kerthelyiségek, melyeknek filagóriáin vadszőlő, repkény és borostyán futott fel.

Ábrándozva nézegette a fotókat. A véletlen műve volt, hogy ugyanezekben a napokban visszaállították a városban egy régi márvány díszkutat, melynek elemei valahonnan a városháza pincéjéből kerültek elő, miután majd negyven évig ott porosodtak. Ezt a kutat is látta a fényképeken, és megállapította, hogy nem egészen a régi helyére került, de ez nem tudta csökkenteni örömét. Idősektől hallotta, hogy amikor ugyanezen a téren cirkuszsátrat állítottak fel, ehhez a kúthoz vezették itatni az elefántokat. Egyszer a kúthoz vezető úton egy elefánt megvakarózott a gázlámpában, hozzádörgölte oldalát, mely ettől majdnem kidőlt. Cickai gyakran kisétált ide, elnézte a kút vízköpő oroszlánjait, a medencefal márványrózsáit és a medence közepén kiemelkedő – vállán amphorát tartó – istennőt (vagy vízeskorsót tartó parasztlányt). A kút körüli park padjain ülve el tudott úgy helyezkedni, hogy csak a régi épületeket lássa. Ezekből a látószögekből – ha az autók zaját leszámította – teljesen olyannak tűnt a tér, mint ötven, hatvan, hetven évvel ezelőtt azokon a fényképeken. A százados nyárfák között pedig még most is szabadon állt az egykori színház helye – pázsittal benőve, ma többnyire kutyasétáltatásra használva –, a színházé, mely fából épült, a város legolcsóbb építőanyagából, és melyet tűzveszélyessége miatt lebontottak, akárcsak a zsidó templomot nem messze innen. E színházban kezdte pályáját *Hollósy Kornélia* és *Páger Antal* (és ott volt súgó Cickai nagyapja is egykor, az amatőr színjátszó egyletben).

De nemcsak a főtereket, hanem a város utcáit is járta Cickai a múltat keresve. Minden régi házat ismert. És lassan kibontakozott előtte a századelő városképe szikvízgyáraival és fűrésztelepeivel, iparosműhelyeivel és macskaköveivel, úri kaszinójával és tejpiacával, krinolinos, napernyős hölgyekkel, oldalukon pödrött bajuszú, panamakalapos, sétapálcás, szivarozó gavallérjukkal, talicskát toló parasztasszonyokkal és mezítlábas gyerekekkel, kötényes kenyérhordó fiúkkal. Az úton vásárosszekerek és fiákerek, elvétve egy automobil, mely jól megfért a többi járművel és a gyalogosokkal. Amott csapolt söréről és önérzetes kocsmárosáról híres csehó. „Kérem, aki egy jól csapolt sört nem tud kivárni, keressen magának más kocsmát" – szokta volt mondani türelmetlen vendégeinek ez az önérzetes.

Egyszerre két városban élt Cickai. A maiban és valóságosban, melynek útjait rótta, és a régiben, melyet maga előtt látott.

– Hej, boldog századelő, milyen más volt akkor az élet – sóhajtotta néha.

Olykor kisétált a folyópartra is. Útközben bekukkantott az egykori fűrésztelepek, gőzmalmok kerítése felett, majd a házakat elhagyva a strandúton haladt, melynek mentén lelki szemei előtt megjelentek a tutajkikötőből a város felé fenyőgerendákat vontató lovak és hajtóik. A folyóhoz érve maga elé képzelte a tutajok érkezését, szétszerelését, majd a híd felé vette útját a parton, nehezen törte át magát a gaz és az elvadult bozótos között, ahol csak vékony horgászcsapás vezetett. Annak idején tisztán tartották a sávot, a ficsorjárást, hogy az uszályokat vontató lovak el tudjanak haladni. A hídhoz érve korlátnak támaszkodott, és abba az irányba bámult, ahol a folyó egyenes szakasza beleveszett a párás levegőbe. Itt rendezték annak idején az evezősversenyeket, délibábként látta maga előtt az egyesület regattáit, négyeseit, nyolcasait, amint távolodnak vagy közelednek az evezők ritmusos mozgásától kísérve. Így vitték hosszú sétái vissza a múltba. Aztán este kellemesen elfáradva bújt ágyba, egészséges álomba merült, és álmában tovább járta a régi várost.

Egy teliholdas éjszakán azt álmodta, hogy újraépítették a színházat. Boldogan ment el barátaival a nyitó előadásra, majd az előadás után egy kiskocsmában ünnepelték a nagy eseményt. A kocsmáros kiváló csapolt sört mért, de nem engedte magát siettetni. Cickai olyan sokat ivott, hogy nem emlékezett, miként került haza. Reggel kínzó fejfájásra ébredt. Mindig így járt, ha felöntött a garatra.

HAJDU TIBOR

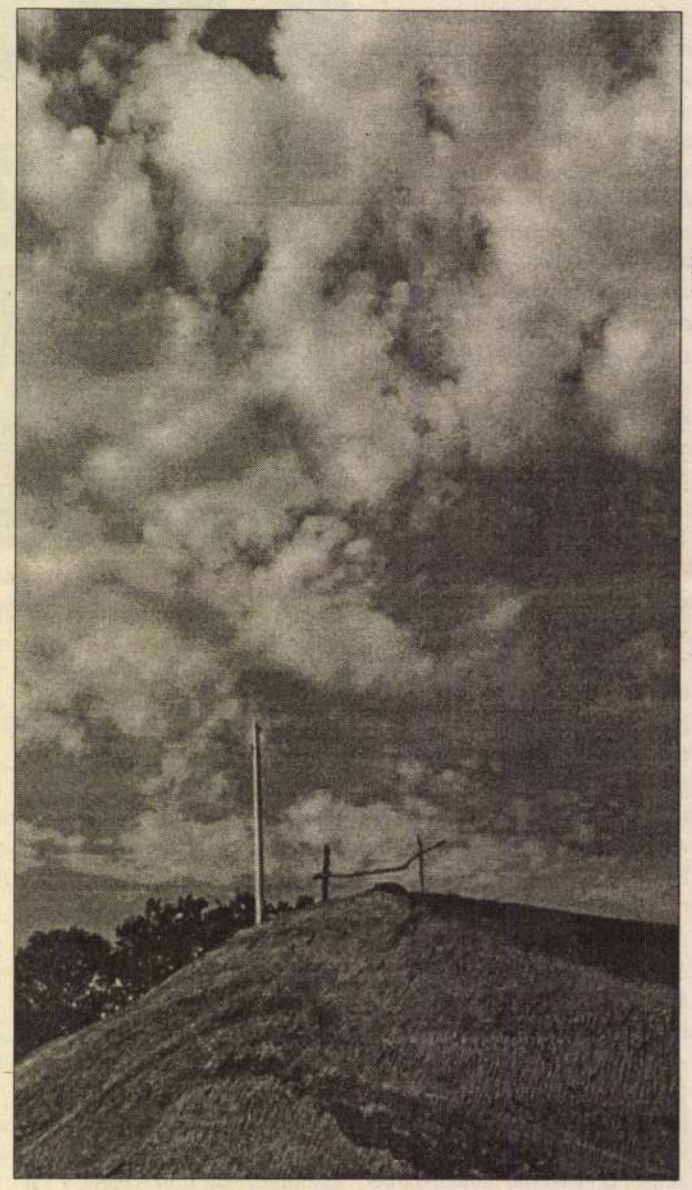

Liebmann Béla: „De tavaszodván, ha sóhajt a rét"

...alakultak, a hatékonyabb szervezői munkáért létrehozták az Idegenforgalmi és a Művészeti Tanácsot. Az előbbi feladatairól és szándékairól *Erdei János*, az utóbbiról *Szinetár Miklós* számolt be. A Budapesti Tavaszi Fesztivál az év legnagyobb kulturális-turisztikai rendezvénye, a BTF támogató testületének munkáját pedig a két újonnan létrehozott tanács segíti.

modern, az alternatív, a dzsessz- és a néptáncegyüttesek táncpanorámájának, Musica Sacra címen a templomi hangversenysorozatnak címen, és természetesen nagyzenekari és kamarazene-hangversenyeknek, színházi bemutatóknak, opera-előadásoknak, filmvetítéseknek és kiállításoknak. Budapest sajátos arculatának szellemében.

(metz)

Goncourt-díj

Pascale Rose 35 éves francia írónő kapta idén a legrangosabb irodalmi kitüntetést, a Goncourt-díjat a La Chasseur Zero című könyvéért. A fiatal prózaírónőnek első regényét díjazták. A jutalom alapjában véve már a világhírrel azonos.

Elfeledett művészek feltámadása

Bizonyára sokan emlékeznek az egykori Fényes Adolf Teremre. A Rákóczi út forgatagában szerényen meghúzódó kis kiállítási helyiség első rangú művészeknek biztosított időről időre bemutatkozási lehetőséget. A három „T" idején a tűrt alkotók itt megjelenhettek. Ez a sajátos hagyománnyal, múlttal rendelkező, szinte csak egyszobányi „intézmény" napjainkban Árkád Galéria néven folytatja tevékenységét. Nem kevesebbre vállalkozik, mint kallódó, méltatlanul elfeledett életművek, pályaszakaszok sorozatos felvillantására. E kezdeményezés gazdája az Ozirisz Alapítvány, mely 1992-ben e művészi hagyatékok felkutatására jött létre. Mára már ismeretlenül hangzó művésznevek, stílustörekvések a felfedezés vagy újra felfedezés erejével hatnak ránk. Értéklelés és értékmentés tanúi vagyunk. Századunkban megmenteni az enyészettől századunk hazai műalkotásait: a szomorú paradoxonban nemes feladat rejlik. Az Alapítvány programja, korábbi kiállításai (például *A. Tóth Sándoré, Jánossy Ferencé, Kontraszty Lászlóé, Vajda Júliáé,*) elhivatottságra és szakértelemre vallanak.

Jelenleg *Ecsődy Ákos* (1902-1983) piktúrájára figyelhetünk föl. *Csók István* már főiskolás korában pártfogolta tehetséges növendékét. Tanársegédként alkalmazta, külön műtermet bocsátott a rendelkezésére. Huszonévesen, alapítványi díjjal Párizsba látogathatott. Itt lépett túl a posztimpresszionizmuson egy mindent átfogó festői igazság szabad birodalmába. A harmincas évekre kialakult önálló stílusa, melyet az itáliai trecento és quattrocento remekeinek emelkedettsége, naiv bája itat át. A művész a realitás és a látomás mezsgyéjén találja meg az egyéniségének megfelelő szférát. Visszafogott, elmélyült hangulatot áraszt például a Párkák és az Álarcos. Fő művének tekinthetjük a Gyöngysoros hölgyet. Ez a portré fókuszként gyűjti és sugározza alkotója rajongó vallomását az olasz szellemiségről. Ugyanakkor a mű európai mércével is etalonja lehetne az új tárgyiasság és az elegáns szürrealizmus metszéspontjának. Magyar jellegét a kissé bizarr torontáliszőnyeg-háttér jelzi.

A mintegy százötven darabból álló oeuvre-ből huszonkilenc tipikus képet láthatunk.

Benedek Katalin

Képátmérő

Másféleség és sajátosság

Felsőbb körökben kimondatott: a szervezett bűnözés átlépte azt a határt, ami a demokráciában még megengedhető. A maffia most már fényes nappal lövöldözik a maflányára, egymást érik a robbantgatások, nem csoda, hogy az Alba-kör is fölemelte szavát a taposóaknák ellen. Mondjuk ki nyíltan: csatatér lett az utca, mindenütt repeszek süvítenek, s mindezt csak azért viseli el az ember, mert otthon egyelőre még békén hagynák. Ha bekapcsolja a tévét, legfeljebb a környezetével foglalkozó műsorok fogják megőrjíteni.

A múlt szerdán sugárzott *Hálóban* például egy idős néni brutális meggyilkolása adta az alaphangot. A néni válogatás nélkül segített mindenkin, aki az útjába akadt, mégis szomorú véget ért. Ezt az ép ésszel föl nem fogható cselekményt kellett valamiképpen általánosítani, hisz a dokumentumműsorok sosem egyéni eseteket dolgoznak föl. A Háló ilyen tekintetben mestermű volt a javából, mert a közbiztonság hiányosságait a másféleség-doktrínával hozta összefüggésbe. Nem volt túl nehéz, mert minálunk a fajüldözés szerves részét képezi az egyébként is agresszív nemzeti rítusnak. Ez derült ki egy barna bőrű leány nyilatkozatából, aki drámai hangon ecsetelte, hogy számtalan inzultus érte azért, mert nem született sápadtarcúnak. A nézők kedvéért villamosozott is pár megállót, hogy megmutassa, milyen veszélyeknek van kitéve egy félvér leány Budapesten, de hiába igyekezett, senki sem vett róla tudomást.

A japán tévések egy ilyen baki után harakirivel búcsúzkodnak a szakmától, de nem így a mieink. Úgy vannak vele, ha minden kötél szakad, és minden koncepció összedől, a magyar élet valóságában még mindig akad annyi szélsőség, amennyi a műsorkészítéshez szükséges. A televíziós misztika szerint egyre több kopaszra nyírt suhanc őgyeleg a fővárosban, őket kell tehát kipécézni, és megmutatni a mit sem sejtő honpolgároknak. A Háló föl is kutatott egy ilyen úriembert, aki prófétikus elszántsággal magyarázott a járókelőknek, de hiába volt minden igyekezete, az emberek gyorsan rájöttek, miről van szó, és otthagyták.

Ez a magánszám csak arra volt jó, hogy megállapíthassuk: igenis, van félnivalónk. Kiváltképp az ilyen tévéműsoroktól, amelyek „csendes amerikai"-ként irányítják a közgondolkodást, és elhitetik, hogy a magyar bűnözési statisztika elsősorban a tolerancia hiánya miatt olyan, amilyen. Pedig négernek vagy kínainak lenni ebben az országban nem egy nagy szám. A másféleség elsősorban kulturális viszonylatban lenne érdekes, ha a közszolgálati televízió venné a fáradságot és ráirányítaná a figyelmet más népek és népcsoportok kulturális értékeire. Úgy látszik, ez meghaladja a képességeit, mert az utóbbi időben főként a deviáns magatartásformák elfogadtatására törekszik. Ha nincs gyűlölködés, akkor gondoskodik róla, hogy legyen. Apránként „csöpögteti", nehogy megfeküdje a gyomrunkat, de állandóan ott tartja az étlapon, mert csak így tud hangulatot kelteni. Éppen ezért volt találó a műsor elnevezése: féligazságokból szőtt elektronikus hálóba csalta a nézőket, ahonnét nem lehet egykönnyen kiszabadulni. Mégsem lehet megbírálni ezt a törekvést, hiszen demokratikus világot élünk, s ebbe a kategóriába – úgy látszik – sok minden belefér.

Majoros Sándor

Finn márka	34,69	35,03	35,37
Francia frank	30,95	31,25	31,55
Holland forint	93,30	94,22	95,14
Ír font	260,47	262,94	265,41
Japán jen (100)	141,25	142,66	144,07
Kanadai dollár	118,31	119,42	120,53
Kuvaiti dinár	527,91	533,01	538,11
Német márka	104,61	105,64	106,67
Norvég korona	24,94	25,18	25,42
Olasz líra (1000)	103,89	104,90	105,91
Osztrák schilling	14,87	15,02	15,17
Portugál escudo (100)	103,33	104,33	105,33
Spanyol peseta (100)	124,25	125,46	126,67
Svájci frank	124,40	125,66	126,92
Svéd korona	23,72	23,95	24,18
USA-dollár	157,68	159,21	160,74
ECU	200,34	202,28	204,22

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai

Devizanem	Árfolyam 1 egységre, forintban
Angol font	262,92
Ausztrál dollár	125,40
Belga frank (100)	512,86
Dán korona	27,53
Finn márka	35,07
Francia frank	31,26
Holland forint	94,22
Ír font	263,54
Japán jen (100)	142,87
Kanadai dollár	119,30
Kuvaiti dinár	532,60
Német márka	105,65
Norvég korona	25,18
Olasz líra (1000)	104,91
Osztrák schilling	15,02
Portugál escudo (100)	104,42
Spanyol peseta (100)	125,47
Svájci frank	125,34
Svéd korona	23,97
USA-dollár	159,14
ECU	202,33

● A kormány keményebb fellépése ellenére továbbra is igen rossz az orosz cégek adófizetési morálja, a vállalatoknak csak 16 százaléka tesz eleget rendszeresen fizetési kötelezettségének – közölte Jegor Sztrojev, a parlament föderációs tanácsának elnöke.

Az egykori Csepel Művek területén kiszolgált hajók és uszályok darabolásával és újrahasznosításával foglalkozik egy kft. A hatalmas gépek órák alatt „átharapják" a használhatatlan vízi járműveket. A hajótemetőben hetente egy hajótestet bontanak szét
FOTÓ: MTI/CZIMBAL GYULA

erőmű területén valósul meg, részben ... infrastruktúrát. Az erőmű építése egyúttal az eddigi legnagyobb amerikai beruházás lesz Lengyelországban. A kivitelezés költsége eléri a 800 millió dollárt, sőt a tenger alatti gázvezetékkel együtt közel egymilliárd dollárt. Az erőmű első blokkját az amerikai vállalkozók már 1999-ben szeretnék átadni, míg a teljes üzembe helyezésre várhatóan 2005-ben kerül sor.

Többfunkciós ügyfélkártya

Többfunkciós ügyfélkártya kifejlesztéséhez a Visa International stratégiai partnerre talált a dél-afrikai First National Bankban (FNB) és a Nedcor Bankban. A chip-technológián alapuló, többfunkciós bankkártyával a kártyatulajdonos a bankjában egyszerre több bankszámlához is hozzáférhet majd. Az új chip-kártyarendszert a Visa segítségével 1997-ig a nemzetközi Europay-Mastercard-Visa (EMV) szabványoknak megfelelően alakítják át. A két dél-afrikai pénzintézet azt reméli, hogy az ügyfelek körében népszerű lesz a hordozható bank, s meglévő kártyáit a jelenlegi 200 ezer darabról egy millióra növelheti a jövő év végéig.

Sárközy Tamás bécsi előadása a magyar privatizációról

Még három-négy botrányra számíthatunk

Minden kelet-európai ország tudja: csak akkor veszik fel az Európai Unióba, ha privatizál, mivel a nyugati kormányok, a nemzetközi közvélemény és a pénzintézetek a privatizációban látják megtestesülni a valódi rendszerváltást – fejtette ki *Sárközy Tamás* jogászprofesszor kedden este Bécsben, egy szociológiai tudományos intézetben tartott előadásában.

A professzor úgy véli, hogy Magyarországon 1999-re befejeződhet a privatizáció, de addig még 3-4 nagy botrány lesz, s 2-3 minisztert elfogyaszt az ország. Megítélése szerint *Suchman Tamás* „véletlenül" privatizálta az energiaszolgáltató szektort, és a külföldieken múlik, akik megszerezték az elővásárlási jogot, hogy – Sárközy szerint helytelenül – az egész stratégiai ágazat külföldi kézbe kerül-e. Bár Sárközy Tamás meggyőződése, hogy az állam a legrosszabb tulajdonos, de véleménye szerint a magyar bank- és energiaszektor 20 százalékának állami kézben kellene maradnia.

A Magyarországra érkezett 14 milliárd dolláros külföldi tőke mennyiségét nagyon kevésnek tartja a professzor, főleg annak fényében, hogy ennek az összegnek csak az egyharmada jutott privatizációra. Mindemellett – Sárközy szerint – Magyarországon van egy egészségtelen nacionalizmus, amely a külföldi privatizáció ellen lép fel. Ettől függetlenül úgy véli: a kelet- és közép-európai országokkal összehasonlítva Magyarország van a privatizáció tekintetében a legjobb helyzetben, hiszen a rendszerváltás után csak a vagyon 65 százaléka volt állami tulajdonban, jelentős kisvállalkozói réteg alakult ki addigra az országban, s a politikusok nemtetszése ellenére a menedzserek igen hozzáértően és aktívan vesznek részt a magánosításban, jó a jogi környezet és fejlett az infrastruktúra.

● *A Sumitomo Corp. szerdán nem volt hajlandó kommentálni azokat a japán sajtójelentéseket, miszerint egyik vállalatának mintegy 3 milliárd jen vesztesége keletkezett határidős alumíniumügyletekből a londoni fémtőzsdén – jelentette az AP-DJ. A Kyodo japán hírügynökség tudósítása szerint a tokiói tőzsde első szekciójában jegyzett, néven nem nevezett cég vesztesége az 1986-ban és 1987-ben bekövetkezett áringadozás miatt keletkezett. Az esetet most először hozták nyilvánosságra. A Sumitomo júniusban közölte, hogy 2,6 milliárd dollár vesztesége keletkezett, mert egyik alkusza felhatalmazás nélkül kötött rézügyleteket a londoni fémpiacon.*

ECSÖDI ÁKOS

Új Művészet

2002 / DEC

30.o.

ECSŐDI ÁKOS
(1902-1983)

Pusztaalmás-Naszályon született 1902 december 27-én, 1910-től élt Budapesten. A Képzőművészeti Főiskolán 1921-27 között folytatta tanulmányait, tanári oklevelet szerez. 1925-től Csók István tanársegédje volt. Már főiskolás évei alatt több kiállításon vett részt és több díjat nyert (pl. 1925 – Ernst Lajos jutalomdíj). 1927-28-ban Párizsban járt, a Szinyei Társaság Nemes Marcell-féle utazási ösztöndíjával. 1928-30-ban az Ernst Múzeumban volt kollektív tárlata. Tagja volt az Új Művészek Egyesületének. 1934-37 között a Verbőczy István Gimnáziumban művészi rajzot oktatott. 1937-től Makón élt és tanított. 1954-68-ig tanárként dolgozott Budapesten. 1975-ben Makón volt kiállítása. 1983-ban Budapesten hunyt el.

A kiállítást Kopócsy Anna rendezte

ECSŐDI ÁKOS
(1902-1983)

OZIRISZ

A művészeti értékek megőrzésére és bemutatására 1992-ben létrehozott Ozirisz Alapítvány a XX. századi magyar képzőművészet jeles alkotóinak életművét szeretné új életre kelteni. Az elmúlt négy esztendőben az alább felsorolt művészekre hívtuk fel a figyelmet műveik kiállítása és a sajtó valamint a TV segítségével.

A. TÓTH SÁNDOR
BUDAY GYÖRGY
CHIOVINI FERENC
CZUMPF IMRE
FABER GABRIELLA
FEKETE NAGY BÉLA
ILLÉS ÁRPÁD
JÁNOSSY FERENC
KOLLÁR GYÖRGY
KONTRASZTY LÁSZLÓ
KOVÁSZNAI GYÖRGY
LITKEY GYÖRGY
MAGYARÁSZ IMRE
MAROSÁN GYULA
MOHÁCSI FERENC
VAJDA JÚLIA
VASZKÓ ERZSÉBET

Az Alapítvány ezzel a kiállításával is folytatni szeretné eddigi programját, és bízik a szakma és a közönség támogatásában.

Kecskeméti Kálmán
alapító elnök

REJTETT KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉRTÉKEK

Az OZIRISZ ALAPÍTVÁNY
meghívja Önt és kedves Családját

1996. november 8-án, pénteken du. 17 órakor az
ÁRKÁD GALÉRIÁBAN
(Budapest VII., Rákóczi út 30.,
volt Fényes Adolf Terem)

ECSŐDI ÁKOS

festőművész emlékkiállítására.

A kiállítást megnyitja:

LATOR LÁSZLÓ
író

A kiállítás megtekinthető november 16-ig
mindennap 10—18 óráig.
Hétfőn zárva.

Leányfej, 1929.
Olaj, vászon. 23x20,5 cm.

Önarckép, 1953.
Olaj, falemez. 49x43,5 cm.

Gyöngysoros hölgy, 1935.
Olaj, vászon. 90x65 cm.

Párkak, 1933.
Olaj, vászon. 59x52 cm.

Híd, 1932.
Olaj, vászon. 50x65 cm.

Lány kutyával, 1929-37.
Olaj, vászon. 90x76 cm.

Álarcos nő piros háttérrel, 1930.
Olaj, vászon. 73x60 cm.

Tavasz, 1937.
Olaj, vászon. 46x58 cm.

Fésülködő, 1927.
Szén, papír. 30x28 cm.

Tulipános csendélet, 1928.
Szén, papír. 45x28 cm.

Virágcsendélet lovacskával, 1926?
Akvarell, papír. 44x34 cm.

Csendélet jácinttal,kis akttal,1930.
Olaj, vászon. 60x68 cm.

Ülő cigánylány, 1924.
Olaj, vászon. 59x52 cm.

Leány akt, 1929.
Olaj, vászon. 95x70 cm.

Álarcos, 1930.
Olaj, vászon. 55x45 cm.

Csendélet, 1930.
Olaj, vászon. 61x46,5 cm.

Kaktuszos csendélet,1928.
Olaj, vászon. 45x55 cm.

Ecsődi Ákos (1902–1983) emlékkiállítása az Árkád Galériában, 1996. november 8–16-ig, az OZIRISZ ALAPÍTVÁNY kiállítási programja keretében jött létre.
A kiállítást rendezte: Kopócsy Anna

ECSŐDI ÁKOS

Önéletrajz

Tipikus Kárpát-medencei ember vagyok. Magyar, északi-, délszláv, gall, vagyontalan kis egzisztenciák, értelmiségi elődök halmazából eredt, nyers természetű, irodalomról, festészetről álmodó, vasúti hivatalnok apám és égő szellemű anyám. Őrzöm apám szépen rajzolt reáliskolai biológia jegyzetét. Apám osztálytársa és jó barátja volt Kernstok Károlynak.

Másodszülött fiúként jöttem a világra 1902. december 27-én a dunántúli Pusztaalmás-Naszályon. A szomszédos Almásfüzitőn éltünk 8 éves koromig, akkor Budapestre költöztünk. 1921-ben érettségiztem. 1925-ben a Képzőművészeti Főiskola Csók-osztályán tanári oklevelet szereztem. Csók István szeretett engem, negyedévesként tanársegédévé tett, majd kétéves továbbképzésre külön műtermet adott.

Akkoriban fölfelé ívelt a pályám. 1927-28-ban félévet Párizsban töltöttem a Szinyei Társaság ösztöndíjával. 1928-ban és 1930-ban szerepeltem az Ernst Múzeumban. Sok kiállításon szerepeltem, tagja voltam az Új Művészek Egyesületének. Szerenyszavú, megbecsült képeim, azonban nem váltak megélhetési bázissá. Harmincadik életévem tájékán, érlelődven, emberi felelősségem és festői gondolkodásom elindított nagyobb igazságok keresésére. Már nem elégített ki a jelenség könnyed, impresszionisztikus, szép festői megfogalmazása. A pillanat varázsát, a megvalósítás hitetlenségét fölváltotta képeimben a mindent átfogó festői igazságra és fejleszthető munkamenetre való törekvés. Tudatossá váltam, sok munkát adtam a képeimbe. Egyesek tévesen a római iskolába sorolnak, pedig nincs hozzá semmi közöm. Megértettem a környező világot, megértettem, hogy a régi társadalom extatikus hanyatlásával együtt jár a művészet elembertelenedése, szétesése, közérthetetlenné válása. Tudom, hogy az érvényesülési verseny hozta az alkotások mind kirívóbb megjelenését, a gyorsan pergő stílusváltozásokat. A megértés kulcsa egyszerű: az alkotói lelemény kiemeli a mű valamelyik összetevő elemét – szint, vonalat, formát, időt, hevületet, stb. – és öncélú stílussá teszi. Kényelmesen elejti a teljességet, közérthetőséget, de magára vonja a figyelmet. A zseniális kitaláló stílusát nem nehéz követni, idegfáradtságtól, töprengő munkától menti magát a festő, a mű azonban elveszti a gondolat és kivitelezés kötelező humánumát.
Merkantil képek festésével nem akartam boldogulni, legtermészetesebb segítő a diplomám volt, életem megoldására. Mikor már elég erősnek éreztem magam, tanárrá lettem 32 éves koromban. Végleges helyet Makón kaptam 38 éves koromban a gimnáziumba, és negyven éves voltam amikor megnősültem. Tizennégy évig dolgoztam Makón, heti hat napot az ifjúsággal. Szakadozott lehetőségekkel és vasárnap festettem. Makó volt festői megmaradásom próbaköve.
A makói földön szétterülő, sarjasztó és gyűjtő szorgalom atmoszférájában a múzsák félénken hagynak lábnyomot, de szerettem Makót, mert emberi önállóságot adott, és megerősített festői törekvéseimben.
1947-ben és 49-ben kis kollekcióval szerepeltem a helyi művészek társaságában. Szegeden is jártak képeim. 1954-ben családi körülmények miatt Budapestre helyeztek, ahol 1968-ig tovább folytattam tanári munkám. Budapest sem hozott több festői munkalehetőséget, sőt évekig üzleti grafikázással szaporítottam a kenyerünket, éjszakai munkával egy barátom jóvoltából.

Egész életemet átszövi a visszatartottság, ezért is vagyok kis termelékenységű. Képeim nagyon munkaigényesek, technikám lehetővé teszi, hogy esetleg évek múlva végezzek korrekciót.
Körülbelül 150 kép jelenti az életművemet, de még nem fejeztem be. Vallom, hogy az a művészet varázsa, hogy az alkotásban soha-nem-volt élet születik.

Budapest, 1975. augusztus 15.

Szüri Aladár

A KIÁLLÍTÁSON SZEREPLŐ MŰVEK JEGYZÉKE

Fürdőzők, 1923.
Olaj, vászon, 60x67 cm.

Anyám arca, 1921.
Olaj, vászon, 15x15 cm.

Párizsi háztetők, 1928.
Olaj, vászon, 60.5x72.5 cm.

Pocsékká tett kollega, 1926.
Olaj, vászon, 68x60 cm.

Bátyám felesége, 1931.
Olaj, dekli, 25x20 cm.

Mitológiai jelenet, 1924.
Olaj, dekli, 34x45 cm.

Piroskalapos hölgy, 1926.
Olaj, vászon, 55x44 cm.

Fekvő nő, 1927.
Szén, papír, 20x43.5 cm.

Tűzfalak, 1929.
Akvarell, papír, 26x23 cm.

Párizsi háztetők, 1928.
Szén, papír, 42x29 cm.

Munkás, 1929.
Akvarell, papír, 19x18 cm.

Fekvő női akt, 1926.
Szén, papír, 30x27 cm.

MDK

Ecsődy Á.

1926. tagja az egyesületnek.

UMK 3. kiáll. N.Szal. 1931. febr.

Debrecen /Hajdu/

Vöröshadsereg-utja 54. Hajd
emeletes, 5 összefogott + 3
középrizalitos, kétsiku tet
majolika, részben faragott
második emeleten négy szobo
és Jámbor Lajos, 1912.

/~~Gerő, 195o~~ Gerő, 195o -
Jakab, Desider: Die~~s~~ Gefol

MDK

Ecsődi Ákos

Kitüntető elismerést nyert

N.Szal. 333. kiáll. Dijazott müvészek. 1925. márc. 1.

MDK

Ecsődi Ákos

Dicsérő elismerést nyert

N.Szal. 333. kiáll. Dijazott müvészek. 1925. márc. 8 l.

MDK

Ecsődy

1927. "medaglia commemorativa"-t kapott.

UME 3. kiáll. N.Szal. 1931. febr.

Hajdunánás (Hajdú)

Kossuth Lajos-utca 24. Hajduhá
árkádos tornáccal. Klasszicizá

(Vargha László, 1943)

MDK

Ecsódy Ákos festőművész

makói rajztanár. (Makó kulturális életével, közelebbről a közelmúltban rendezett képzőművészeti kiállításokkal kapcsolatos említés.)

Dóme Mihály: Makó kulturális lehetőségei.

Tiszatáj, Szeged, 1947. aug.-szept. I. évf. 6-7. sz. 62. l.

megírva

Ecsődi Ákos

szül. 1902 dec. 27
Almáspuszta
(Komárom m.)

Ki-kicsoda?

168. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

1994-ben megjelent szakcikkeim, tanulmányaim /folytatás/

267. Emlékezés a Nyolcak vezéralakjára - Százhúsz éve született Kernstok Károly
/Uj Magyarország, 1994. január 4./

268. "Életfa" - Kocsi Márta kiállitása Gödöllőn
/Magyar Vetés, 1994. január 16./

269. Egy európai Zebegényből - Szőnyi István centenáriuma
/Uj Magyarország, 1994. január 17./

270. In memoriam Szőnyi István /1894-1960/
/Magyar Vetés, 1994. január 23./

271. Történelmi tablók akadémikus mestere - Százötven éve született Benczúr Gyula
/Uj Magyarország, 1994. január 29./

272. Százötven éve született Benczúr Gyula, a magyar akadémizmus vezéregyénisége
/Magyar Vetés, 1994. január 30./

273. Tornyai János - az alföldi festészet titánja
/Magyar Vetés, 1994. február 6./

274. Kontuly Béla - a római iskola jeles képviselője
/Magyar Vetés, 1994. február 13./

275. Százötven éve született Munkácsy Mihály
/Uj Magyarország, 1994. február 19./

276. Munkácsy /1844-1900/ I-II.
Magyar Vetés, 1994. február 20 és 27./

277. Senyei Károly - elfelejtett eklektikus szobrászunk
/Magyar Vetés, 1994. március 6./

278. Aba-Novák Vilmos - emlékezés születésének centenáriumán, I-II. /Magyar Vetés, 1994. március 13 és 20./

279. Aba Novák Vilmos emlékezete - Százéve született a római iskola vezéregyénisége
/Uj Magyarország, 1994. március 16./

280. A nagybányai iskola utolsó képviselője - Száztiz éve született Mikola András
/Uj Magyarország, 1914. március 23./

281. Egy életmü betetőzése - Patay László szekkói Békéscsabán, I-II.
/Magyar Vetés, 1994. március 27 és április 3-10./

282. Tragikus sors, egyetemes szinvonal - Száz éve született Derkovits Gyula
/Uj Magyarország, 1994. április 13./

283. Mikola András - a nagybányai iskola utolsó képviselője
/Magyar Vetés, 1994. április 17./

284. Marastoni Jakab - a magyar müvészképzés meginditója
/Magyar Vetés, 1994. április 24./

285. A reneszánsz igézetében - Molnár-C. Pál születésének századik évfordulójára
/Uj Magyarország, 1994. április 28./

286. Derkovits - Centenáriumi megemlékezés
/Magyar Vetés, 1994. május 1./

287. A magyar müvészképzés meginditója: Marastoni Jakab
/Uj Magyarország, 1994. május 5./

288. In memoriam Monár-C. Pál /1894-1981/ I-II.
/Magyar Vetés, 1994. május 8 és 15./

289. A gödöllői Nagy Sándor emlékezete - 125 éve született a magyar szecesszió festőgéniusza
/Uj Magyarország, 1994. május 17./

290. Tájak, finom lirával - 150 éve született Mészöly Géza
/Uj Magyarország, 1994. május 19./

291. Egy sokat igérő tehetség: Csikász Imre szobrászmüvész
/Magyar Vetés, 1994. május 22./

292. Mészöly Géza - 150 éve született tájképfestészetünk mestere
/Magyar Vetés, 1994. május 29./

293. Egy "barokk expresszionista - Kozma Lajos 110 éves születésnapjára
/Uj Magyarország, 1994. június 3./

294. Megnyánszky - aki mindig aktuális, I-II.
/Magyar Vetés, 1944 núnius 5 és 12./

295. Az utolsó mennyezetfestő - Maulbetsch, a nagy magyar-osztrák
/Uj Magyarország, 1994. június 8./

296. Klasszicizáló barokk festő - Négyszáz éve született Nicolas Poussin
/Uj Magyarország, 1994. június 15./

297. Muszély Agoston - Emléktábla-avatás Szigetváron
/Magyar Vetés, 1994. június 19./

298. Franz Anton Maulbetsch- a magyarországi barokk festészet kiemelkedő mestere
/Magyar Vetés, 1994. június 26./

299. Egy ellentmondásos szobrász - Születésnapi emlékezés Kisfaludi Strobl Zsigmondra
/Uj Magyarország, 1994. július 1./

300. A magyar klasszicizmus diszitőszobrásza - Dunaiszky Lőrinc emlékezete
/Uj Magyarország, 1944. július 15./

301. Degas és a franciák - Emlékezés a táncosnők festőpoétájára
/Uj Magyarország, 1994. július 19./

302. Kozma Lajos - az "expresszionista barokk" stilus kialakitója
/Keresztény Magyar Vetés, 1994. július 24./

303. Kisfaludi Strobl Zsigmond - Születésnapi emlékezés
Keresztény Magyar Vetés, 1994. július 31./

304. Halhatatlanságában bizó festőremete - Százhúzs éve született Nagy Balogh János
/Uj Magyarország, 1994. augusztus 2./

305. Edgar Degas és a francia impresszionizmus
/Keresztény Magyar Vetés, 1994. augusztus 7./

306. Nagy Balogh János - a magyar aktivizmus előfutára
/Keresztény Magyar Vetés, 1994. augusztus 14./

307. Az aktivizmus erdelyi szász mestere - Száztiz éve született Máttis Teutsch János
/Uj Magyarország, 1944. auduszstus 15./

308. Máttis Teutsch János - Erdély szász aktivista müvésze
/Keresztény Magyar Vetés, 1994. augusztus 20-21./

309. Haranghy Jenő - Megkésett centenáriumi emlékezés
/Keresztény Magyar Vetés, 1994. szeptember 4./

310. Százéve született Gorka Géza - a kerámia virtuóza
/Uj Magyarország, 1994. szeptember 16./

311. In memotiam Gorka Géza - Európai hirü keramikusunk centenáriuma
/Keresztény Magyar Vetés, 1994. szeptember 18./

312. A müvészpedagógus - Emlékezés Z.Gács Györgyre 80. születésnapján
/Uj Magyarország, 1994. október 19./

313. Hommage à Jean François Millet /1914-1875/ I-II.
/Keresztény Magyar Vetés, 1994. október 30 és november 6./

314. Kávéházak, mulatók, kabarék festője - Toulousa-Lautrec emlékezete
/Uj Magyarország, 1994. november 11./

315. Toulousa-Lautrec emlékezete - születésének 130. évfordulóján
/Keresztény Magyar Vetés, 1994. november 27./

316. Festő, iskolaalapitó, müvész, tanár - Százhúsz éve született Kelety Gusztáv
/Uj Magyarország, 1994. december 13./

317. Boromisza Zsolt müvészetéről - nagycenki kiállitásának ürügyén
/Keresztény Magyar Vetés, 1994. december 25./

318. Kovács Margit /Győr, 1902.nov. 30. - Bp. 1977. jún. 4./
/"Vetés - kincses kalendárium 1995", 1994. december/

1994. évi publikációim száma: 52

Jegyzék lezárva: 1994. december 31.

/Ecsery Elemér/

ECSERY Elemér művtört.

Kispesti Képző- és Iparművész Csoport Kiállítása.
: Nagy Balogh János Kiállítóterem, 1984. dec.
21./-1985. febr.-3. Bp. Ifjú Gárda Műv.
Ház, 1987. - 34 p.ill - (A Kispesti Képző-
és Iparművész Csoport Kiállítás Sorozata ; 10.)

vegyes mai

eletrajza a Rat. ban

/ [bev. Ecsery Elemér]

93, 201, 389, 391, 392, 397, 453, 454 - 455,

nio

195, 201, 387, 398, 399

122, 439

9

Ecsery Elemér művészettörténész.

„A Szocialista Képzőművészek Csoportja 1934–1944" című kiállítás anketját vezeti Ecsery Elemér.

–nánay–: Tárlat a munkásotthonban.

Csepel, 1976. jan. 30.

Ecsery Elemér művészettörténész.

Antal Imre festőművész kiállítása 1946. márc. 23.-án nyílik meg a Fészek Klubban. Megnyitót Ecsery Elemér művészettörténész mond.

Fészek Program, 46.

Ecsery Elemér művészettörténész,
a művelődési központ kamaraterme-
ben nov. 30.-án nyílt meg, a Szocialis-
ta Képzőművészek Csoportjának kiálli-
tása, melyet Ecsery Elemér rendezett.

Kriszt György: Szocialista Képzőművészek
Csoportja 1934-1944.
Ganz Márag, 1944. dec. 6.

Ecsery Elemér, művészettörténész

11
vasárnap

9.30
TIT Tárlatvezetés
dolgozói iskola
Vezető: Ecsery Elemér

15.00
TIT TÁRLATVEZETÉS
Mednyánszky László művészete
Vezető: Ecsery Elemér

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. december.

Ecsery Ellenor, művészettörténész

24
vasárnap

9.30 és 15.00
TIT Tárlatvezetés
Szinyei Merse Pal, Ferenczy Károly
Vezető: Ecsery Ellenor.

Magyar Nemzeti Galéria, 1993. április.

Ecsery Elemér művészettörténész

Tablavezetések:

5. Mányoki Ádám és Bogdány Jakab

Vezető: Ecsery Elemér

a Magyar Nemzeti Galéria programja.

1981. július.

Ecsery Elemér, művészettörténész

TIT Tárlatvezetés.

szept. 20. Szinyei Merse Pál művészete
Mednyánszky László —"—

Vezető: Ecsery Elemér.

Magyar Nemzeti Galéria,
1984. szept., okt.

Ecsery Elemér, művészettörténész

TIT tárlatvezetések.

júl. 14. Medvyánszky László
(XX. századi állandó kiállítás.
Vezeti: Ecsery Elemér.

Magyar Nemzeti Galéria.
1985. júl., aug.

Ecsery Elemér művészettörténész

TÁRLATVEZETÉSEK

minden vasárnap 9,30 és 10,30 órai kezdettel

1 Mányoki Ádám és Bogdány Jakab művészete
XIX. századi tájképfestészet
Vezető: Ecsery Elemér

A Magyar Nemzeti Galéria programja, 1981. február

Ecsery Elemér, művészettörténész

Szirmayné Bauer Erzsébet festőművész munkáit neves műkritikusok, művészettörténészek méltatták, – mint M. Kiss Pál, Ecsery Elemér, dr. Maksay László...

Leskó László: Somogyi tájak, emberek. Somogyi Néplap, 1981. aug. 30.

Ecsery Elemér, művészettörténész

TIT Tárlatvezetés.

14 vasárnap 9.30 Szinyei Merse Pál plein-air festészete
10.30 Ferenczy Károly művészete
Vezető: Ecsery Elemér.

Magyar Nemzeti Galéria Rendezvénynaptár
1982. Március hó.

Ecsery Elemér, művészettörténész

4 szombat — 15.00
TIT tárlatvezetés
Szinyei Merse Pál iskolateremtő művészete
Vezető: Ecsery Elemér

5 vasárnap — 9.30
TIT tárlatvezetés
Ferenczy Károly festészete a magyarbányai iskola törekvéseinek tükrében.
Vezető: Ecsery Elemér

Magyar Nemzeti Galéria, Budavári Palota, B, C, D, épület
1982. szeptember.

Ecsery Elemér, művészettörténész

TIT tárlatvezetés.

9. vasárnap Mednyánszky László művészete.
9.30 Vezeti: Ecsery Elemér.

15.00 Szőnyi István művészete.
Vezeti: Ecsery Elemér.

Magyar Nemzeti Galéria, 1984. szeptember.

MNK

Écsi Benedek

nagybajcsi molnármester

vele szünt meg Győr megyében a hajósmolnár élet. A Nagybajcsi céh öt molnármesterének 3 hajómalma dolgozott a dunán 1945-ig.

115.1.

Czigány Béla: Adatok a Győr megyei hajósmolnárok életéhez.
ARRABONA 4. Győr. 1962. 97-116.l.

MDK

Écsy Ferenc József

Beszélgetés, of.

KMT. 19ol. tav. nemzetk. kiáll. kat. 46.l.

Écsy Ferenc József MDK

Beszélgetés, olf.

Mücsarnok 19o1. tavaszi nemzetközi kiáll.

Ecsy Ferenc József

Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat 1 899. évi rendes közgyülésén vett részt. MDK.

Mücsarnok, 1899. 215. l.

ÉCSY Ferenc festő

BUZA Péter: Herminamező, fejezetek egy városrész történetéből. Bp., 1992

Adattár: 88.p.

Hermina u.41.

1021

Megnyílt a III. Országos Bányász Képzőművészeti Kiállítás

A pécsi *Puskin Művelődési Házban* megnyílt a *Bányász Képzőművészeti Szakkörök III. Országos Kiállítása*. Hasonló rendezvény utoljára 10 esztendővel ezelőtt volt. A tárlaton az 1918-as polgári demokratikus forradalom, a KMP megalakulása és a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 50. évfordulója tiszteletére meghirdetett pályázatra beküldött művek legjobbjait láthatják az érdeklődők. A zsüri 180 pályamű közül hatvanat ítélt alkalmasnak a kiállításra. A benevezett szakkörök közül a zsüri döntése szerint első a várpalotai, második a salgótarjáni, a harmadik a *Mecseki Szénbányák* képzőművészeti szakköre. Egyéni és kollekciós díjat kilencen kaptak. A *Mecseki Szénbányák Vállalat* különdíját *Écsi Török Sándor* kapta.

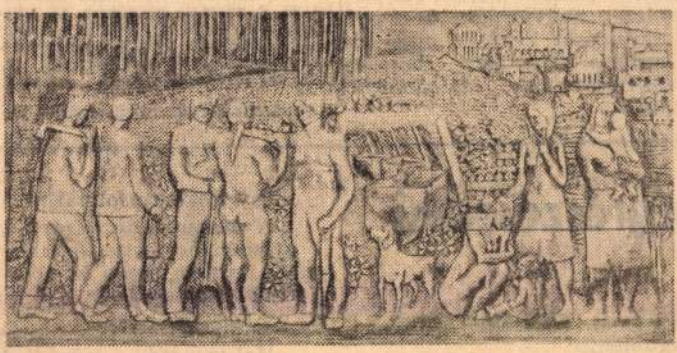

Siklósi László Pécsi bányászok című képe

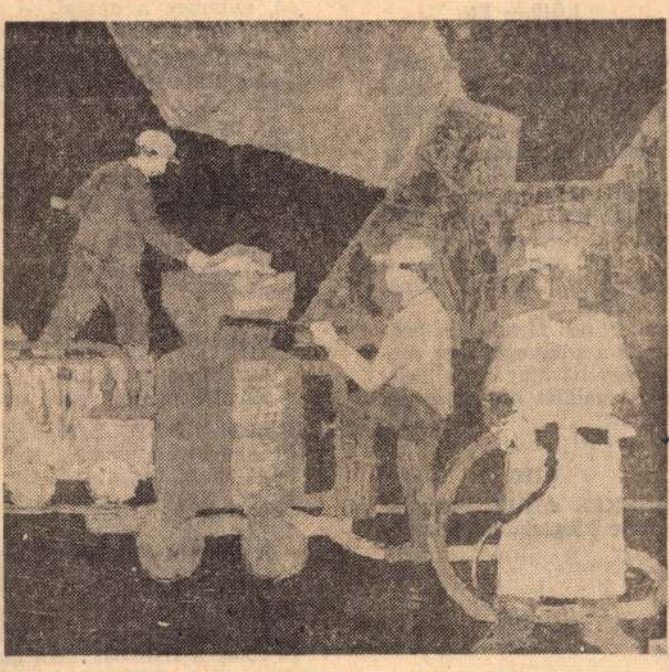

Sikert aratott Székely Szabó Gábor kiállított festménye is

gazdasági vezetői pedig már két ízben küldték ki Lengyelországba a sportoló fiatalokat.

A téli sportokban a kézilá dán kívül az asztalitenisz a labda a sporteszkö gozók váltakozó l mogatják az aszt sakkal, a bány népszerű harmadik téli sportággal egyetemben. Az elmesport számára biztosított helyiségek — sajnos ezt tudomásul kell venni — a termelés növekedésének az arányában évről

---

A SZEGEDI EMERGÉ Gumigyárban újfajta, könnyített csatlakozófejjel ellátott olajbányászati mélyfúrótömlők sorozatgyártását kezdték meg, az Országos Gumiipari Vállalat szakembereinek találmánya alapján.

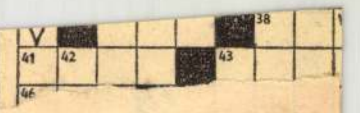

Mozgásban levő gépen kézi eszközzel... folytatása a vízszintes 1. 7. 32. és a függőleges 36. szám alatt.

VÍZSZINTES: (Kétbetűsek: LT. SP. IM. SE. ÁK. ES.) 12. Ezzel működik a zseblámpa. 13. Reggeli italon. 14. Ravaszdi. 15. Feldob. 16. Titokban elszaladt. 18. Ne fölé! 19. Újramásol. 20. Régi hosszmérték. névelővel. 21. Vissza: rombol. 22. NET. 24. Szavai. 25. Ipari növény. 26. Az ott levők. 28. Kutyák. 30. Ez évi. 34. A legkisebb kétjegyű szám. névelővel. 37. Három, oroszul. 38. Női név. 40. PEN. 41. Díszes. 43. Kisebb szállodák. 45. Lent ellentéte. 46. A szarvas nősténye. 47. Vétséget nem ismer el. 48. Kis darab szalonnabőr. 49. Teli. 50. Földművelő eszközök, ékezethiánnyal. 51. . . . , fel is út.

FÜGGŐLEGES: (Kétbetűsek: ET.

---

ségrészesedési

lvasással, művelődéssel, de vel tölteni.
ancsolatának első igéje:

1 640,— Ft
1 480,— Ft

ahhoz képest, hogy a házapíron ceruzával ki tudjuk mosásnál mennyi időt takais beszélve a munka minőmosás és csavarás játék az

porolj! Hol van már az az evonszoltuk a házban lévő oroltunk. Kezünk már majd ink annyi port, mint ha a asabb helyén álltunk volna, a tüdőnket!
vége! Nincs fáradságos szőrt. Sőt a szőnyeget sem vernem egy hátrány ugye Kedással legalább háromszorosartamát?
porszívót!

ára: 1 190, Ft

ÉRDEKES ÁRUT, melynek es vele kiegészíteni háztar-

áron
"
"
ron
,
ron, kis méretben.

És most újra folytatjuk a

A modern háziasszony ha gyományos" parkettett tart bal, és nem térdel le, hogy félés végtelenül fárasztó mu

A PK PADLÓKEFÉLŐGÉ

Hol van már a szénnel, fá je? Ma a modern háztartás az előnye a villanytűzhelyne tő, szemben a gázzal — ah kell félni attól, hogy nyitva

A villanytűzhelynek az az hideg a konyha, begyújtjuk sütnivaló hogy ne hiába pa sült krumpli néhány szem s alma még külön örömet is

A VILLANYTŰZHELYEK TT 41-es törpe TŰZHELY

Milyen apróbb elektromos VILL, amivel meg tudjuk kö sunkat?

Ilyen a MIXER ára 298,— bébiétel őrléséig mindenre

Az otthon őrölt kávé illat Az otthon őrölt kávé zam

Hirdeti a RAVILL és milye be egy olyan lakásba Kedv kávé illata fogadta? Ugye lódott. Nem beszélve arról, finom kávét is kapott!

A COFIM KÁVÉŐRLŐ á

A HAJSZÁRÍTÓGÉP, mel forintos árban jó szolgálatot készíthet a feleség, a nagylá és főleg a kisbabák nem fáz dig tart a RAVILL keresk szesedési vásárlási tanácsad

Ecsődi István.

A Szinyei-Merse Pál Társaság a Tavaszi Szalon idei második kiállításán szerepelt művét (a Társaság) sajat gyűjteménye számára vásárolta meg, egy e célra szolgáló adományból.

Magyarság, 1927. Márc. 29.

Écsi Ferenc József

1902. tav. kiáll.

Nemzeti Szalon

Beszélgetés, dagg. 5000 K.

Slavonia V. 76,77,

ÉCSY *Ferenc József*, festő, * Budapest 1862 ápr. 3. A bpesti mintarajziskolát látogatta, azután szülővárosában főleg életképeket (Beszélgetés, stb.) és arcképeket festett. Utóbb szembaja miatt felhagyott a festészettel.

É. Gy. I. 268 l

T. 6116.

bástyákkal megerősitett város
ak vezetnek és épületei közül
ki. Felirata a lebegő mondat-

cm.

orum, Hamburg, 1684.

140-95

Écsy Ferenc

festő, szül. 1862 ápr. 3.
Budán -

lásd
Fleischer Bées 39. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Écsy Ferenc József

fiatal festő az
1890-es években,
titkára volt Munkácsy-
nak (magyarországi
utjában?)

Gyarmathy Zsigáné

Tarka képek a kalota-
szegi varrottas világá-
ból. Bp. 1896. 44. l.

45. l.

3206. L

Sz. Pesten 18

XIII. Leó pápa.

Térdig látható, balrafor
áthuzatú támlásszékének kar
kövű gyűrűt visel, ékköves k
kába vetetten hordja. Haja
leberetvált, szeme barna. Capu
kát szorító aranyrojtos cingul
galléros selyemköpenyege bí
három sorban: »*László* F. E
kereten fölül: »LEO XIII. P. M.

Vászon, méretei 111·5 : 9

A művész ajándéka 1900 novemb
Átvétetett az 1900 november 23
január 28-án (602–1900). —
(93–907).

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1906: XII. 7. — 1907:
1910: XII. 7.

Aj.
László F.
1900

Écsy Ferenc József

Jeste

úpod
z

Krück. I. 255. l.

Római bronzsarkantyú II. 206.

Écsy Ferenc

1878/79 – 81

Ferképzomfoiskévk

1932-33. 79, l.

Écsy Ferenc

szül. Budapesten 1862 ápr. 2

1880/81. I. vendégl. hivatalk

1880/81 II " "

Haarlemi városháza IV. 43

sz. 1862. apr. 3.

Écsy Ferencz József, festő Budapesten. 1878—79-ben a mintarajziskolában tanult. A Képzőművészeti Társulat 1901. évi tavaszi nemzetközi kiállításán Beszélgetés cz. olajfestményével (6000 korona) vett részt. Utoljára 1902-ben a Nemzeti Szalonban állított ki. Szembaja miatt az utóbbi években felhagyott a festészettel.

Kiáll. tárgymutatók. — *Mintarajziskolai értesítő.* 1879. — *Nemzeti Szalon Almanach.* Budapest, 1912. 164. l.

Közép iskolát elvégezve

1881-82. a bécsi képzőművészeti akadémián Griepenkerl-nél. Az 1890-es években magyarországi utján sitkára volt Munkácsy Mihálynak. Élet- és arcképeket festett

s ezt a festményét

Écsy Ferenc

1878/9. I. előkészületi osztály
szül. Budapesten 1862 ápr.
3. rk. 4 polg., 3 kereskedel-
mit és 2 reáli végzett.
1878/9. II. előkészületi osztály
1879/80. I. előkészületi "
1879/80. II. " "

Wlassics Gyula V. 308.

Écsi Ferenc József .

1902. Tavaszi kiáll.
Beszélgetés, olaj

Nemzeti Szalon

Écsy Ferenc József

Nem teljesedett pedig be a Falb jóslata különféle okokból. Először azért, mert a Biela-féle üstökös (felfedezője, Biela osztrák műszaki százados után nevezve így), melynek el kellett volna a Földet pusztítani: egyszerűen nem létezik. Ő maga pusztult el. Egy ideig minden hat és fél évben visszakerült, de azután ketté vált, utóbb pedig végleg elveszett.

Ez az egy ok is elég talán annak a megmagyarázására, hogy a jóslat miért nem teljesedett.

De van több ok is. Ilyen az, hogy ennek a Biela-féle üstökösnek a november 14-iki dátumhoz semmi köze. Falb egyszerűen összezavarta az 1861-iki üstököst a Biela-félével.

Egy további ok az, hogy egy üstökössel való összeütközés nem valami nagy veszedelem lenne a Földre. Volt már eset reá, hogy a föld egy-egy üstökös farkán áthaladt. Meg se érezte, sőt észre se vette az emberiség. Ha pedig a fejével ütődnénk össze, az legföljebb az üstökösre lehetne veszedelem. Vagy talán arra se. Mert az az eset is előfordult már, hogy egy üstökös egészen közel ment a naphoz, áthaladt annak gőzein és protuberancziáin, és egyiküknek sem történt baja.

Az üstökösök nem oly veszedelmesek ma már, mint a minőknek a hajdankor hitte őket. Ma már nem hiheti felőlük intelligens ember, hogy vért és háborút jelentenek, pusztulást és vízözönt, vagy legalább is valamely nagy férfiúnak a halálát. Richelieu még hitte, hogy az ő halálát jött megjelenteni az üstökös, és így hitte ezt minden udvaroncz. (Manapság annyi politikai nagyság bukik el, hogy nem győzik többé jelentgetni az üstökösök.) A pápa pedig 1456-ban nemcsak hitte, hogy az akkori üstökös a kereszténység romlását hirdeti, hanem el is rendelte, hogy ennek elhárításáért imádkozzanak. Akkor és e végből hozták be a déli harangozást. Az üstökös eltünt, de azért harangoznak tovább, a világ minden templomaiban. Harangoznak évszázadokon át, pedig rég nem tudják már, hogy miért. Úgy vannak vele, mint Czarszkoje-Szeloban az őr, a ki ott állott fegyveresen egy pázsit közepén. A czár megkérdezte, hogy miért áll ott, de nem tudta megadni a feleletet. A hadnagya se tudta, az ezredese se tudta. Aztán kutatni kezdték a dolog történetét. Kitűnt, hogy Katalin czárné (a II-ik) egy szép virágot talált egyszer azon a pázsiton. Őrt állított oda, nehogy leszakítsa vagy letapossa a virágot valaki. S azóta ott állott az őr folytonosan, hónapokon, éveken és évtizedeken keresztül.

*

A mi a november 13-iki dátumot illeti, az annyiban nevezetes, hogy e napon s a rá következő kettőn feltünő nagy számmal láthatók a hullócsillagok.

Apró, nehány kilogramm sulyú testek okozzák a hullócsillagot. A Föld hatalmas tömege magához vonzza ezeket a testeket. A vonzás következtében gyorsuló sebességgel esnek alá, ép úgy, mint a hogy egy kő a torony tetejéről esik alá. Csakhogy ezek nagy magasságról hullanak alá, egyre gyorsuló sebességök összesűríti előttük a levegőt, s ezáltal igen nagy hő származik. Nagyobb, mint a minőt olvasztó kemenczéinkben előállítani tudunk. Ez a hő megolvasztja ezeknek az apró testeknek anyagát. Kigyulladnak, elégnek, hamuvá válnak. S mi egy vékony fényes csíkot látunk végig siklani az égboltozaton. Úgy tetszik, mintha egy csillag hullana alá. Költők, regényirók meg is éneklik hősüket, a ki kinéz magának egy vezércsillagot, reá mutat, s ime az, a csillag alá esik. Ezt azonban nem látta soha senki. Látható csillag nem esett még alá. Annyi van az égen ma is, mint a mennyit ötezer év előtt láttak Chaldea pásztorai. A hullócsillag csak akkor lesz láthatóvá, mikor már esik; már előbb is esett, csakhogy nem láttuk, mielőtt kitüzesedett és kigyúlt.

Ilyen hullócsillagot minden nap láthatunk, de bizonyos napokon többet, mint máskor. Augusztus 10-én és november 13—15-ikén legnagyobb szokott lenni a számuk.

Ez utóbbi dátum alkalmával az égnek olyan helyén megy át a Föld, a hol sűrűn vannak eloszolva a láthatatlan testek, melyek összefüggő rajt látszanak képezni s egy ellyptikus pálya hosszában nyúlnak el. E pálya majdnem összeesik egy ismert üstökösnek a pályájával.

Ha a novemberi hullócsillagok irányát meghosszabbítjuk vissza felé, úgy tetszik, mintha valamennyien az égnek egyetlen pontjából sugároznának ki. Ez a pont az Oroszlán csillagképbe esik. Azért nevezik Leonidáknak az egész rajt.

Az ide mellékelt két vázlat meg fogja értetni az egész tüneményt.

A 2-ik ábrában a külső ellypszis egy elnyúlt pályát jelképez a Nap körül. E pályán apró testecskék miriádja mozog szüntelenül összefüggő és sűrű raj alakjában. Valóságos méh-rajnak képzelhetjük el az egészet. De oly hosszúnak, melynek vége háromezer millió kilométernyire van az elejétől. S a raj minden méhecskéjének $33^1/_4$ esztendeig kell repülnie, míg útját egyszer a Nap körül megteszi.

Az ábrában «*S*» betűvel van jelölve a Nap, mely körül a raj mozog. Ellenben a belső ellypszis a Föld pályáját jelképezi. «*E*» betűvel van jelölve a Föld. Egy pontban a két pálya találkozik. E ponton Földünk november 14-ikén halad át, s ekkor keresztül hasítja a rajt. Elképzelhetjük olyan formán, mintha egy hatalmas ágyúgolyó hasítaná keresztül a méhek rajját.

Az 1. alatti ábra ezt a helyzetet tünteti elő. «*E*» jelképezi a földet, mely «*C*»-től halad «*D*» felé. A Leonidák raja alúlról fölfelé halad (a nyilak irányában) a Földnek azon fele irányában, melyet a Nap ép megvilágit. A miből következik, hogy legtöbb hullócsillag nappal esik alá, de azokat nem lehet látni. Mi csak azokat láthatjuk, melyek az «*m n*» érintő irányában hullnak alá, reggel felé, jóval éjfél után.

Azonban a hosszan elnyúló keskeny raj, a melyről szó van, nem egyforma sűrű minden helyen. Az *A* és *B* közötti részében pl. (2. ábra) alig van egy-egy testecske, holott egy másik helyen azok nagy tömegben, sűrűen vannak egymás mellett. Ha a rajnak ezen a helyén megy át a Föld, akkor a csillaghullás rendkívül élénk és fényes. Ez minden 32-ik esztendőben megtörténik. Az idénre esett ez az esztendő.

De az idén nem lehetett látni ezeket a hulló csillagokat. A majdnem tele Hold (17-ikén volt holdtölte) erősen megvilágította az égboltozatot, úgy hogy az álló csillagok közül is csak a legfényesebbeket lehetett látni az 1—3 rendűeket. E hó 14-ikén csak reggeli három órakor ment le a Hold, 15-én pedig csak négy és fél órakor. Már pedig ritkaság, hogy a hulló csillagok oly erős fénynyel égjenek, mint az 1—3 rendü csillagok.

Ezért volt az idén nagyon szegényes a tüneмény. Ilyennek kellett lenni az egész földön, miután a Hold közel állott az Egyenlítőhöz. Legföljebb a déli sarkvidék fókái gyönyörködhettek a tüneményben, ha ugyan ott nem volt elborúlva az ég.

Különös, hogy majdnem ugyanabban a pályában, melyben a Leonidák raja, — egy üstökös is mozog. (De nem a Biela-féle.) Ez 33 és egy ötöd év alatt futja meg a pályáját. De ez 18 millió kilométernyi távolban van tőlünk, és csak teleskóppal látható. Nem nagy tehát a veszély, hogy belénk ütközik. *H. P.*

Daniel főszolgabíró. Báró Rummerskirch. Dellimanics alispán. Rónai főispán.

Papp Géza orsz. képviselő. Gróf Harnoncourt. Ferencz Ferdinánd főherczeg. Hardegg Alice grófnő.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCZEG AZ ÉCSKAI VADÁSZATOKON. — Oroszi Lajos fényképe után.

A TRÓNÖRÖKÖS TORONTÁLBAN.

Ferencz Ferdinánd főherczeg, a ki már tavaly is igen kellemesen érezte magát a torontálmegyei Écskán, az idén újra ellátogatott régi jó barátjához, gróf *Harnoncourt* Félixhez s hogy mennyire szivesen időzött ott, abból is látszik, miszerint a tervezett három napi ott tartózkodásból négy, azután pedig öt nap lett.

A kitünő délvidéki levegő, a kellemes időjárás, a környezet, kitünő vadászterület, mind hozzájárultak ahhoz, hogy a fenséges úr jól töltse idejét s csupán vadászszenvedélyének éljen, a mely itt bőséges kielégítésre talált.

Élénk is volt Écska, mint talán soha még. Rendes körülmények között csöndes, elhagyott kis fészek, melynek hallgatag oláh lakosait ritkán rázza föl valami megszokott egyhangúságukból. Csak olyankor látni ott egy kis élénkséget, mikor felhúzzák a Harnoncourt-kastélyra a gróf kék-sárga lobogóját.

Ilyenkor aztán a jámbor lakosság hetekig elbeszélgethet a vadászatokról. A kivilágított télikert ablakai előtt az utolsó lámpaoltásig elácsorognak s szent borzalommal nézik a kitömött oroszlánokat, tigriseket s más félelmes fenevadakat.

Most különösen élénk volt minden a faluban. Oda gyült össze naponta a környék népe, hogy a vadászatról visszatértekor lássa a daliás főherczeget, a kit «királyfi»-nak neveznek.

Maga a megérkezés egész csöndben történt, mert a főherczeg határozott óhajára elmaradt minden hivatalos fogadtatás. Csupán a vármegye urai jelentek meg a pályaudvaron s egy sereg fehérruhás kisleány, kik közül az egyik, Reitter Oszkár rendőrfőkapitány leánya, Edith, hatalmas virágbokrétát nyujtott át neki.

Még pénteken, a megérkezés napján megkezdődött a vadászat. Öt napig visszhangzott a *Petra* meg a *Sozó* nádas a vadászok puskalövéseitől s a főherczeget ezúttal sem hagyta el szerencséje, mert összesen 103 rókát ejtett el, köztük nem egyet mesteri lövéssel. A vadászaton állandóan részt vettek *Rónay* Jenő főispán, dr. *Dellimanics* Lajos alispán, *Papp* Géza országgyűlési képviselő, *Daniel* Ferencz főszolgabiró, *Winkler* jószágigazgató, nemkülönben özv. *Hardegg* Miksa grófné (Harnoncourt nővére), *Hardegg* Alice és *Haugvitz* grófnők.

Az ezen vadászat alkalmával felvett s most általunk bemutatott fényképek *Oroszi* Lajos nagy-becskereki fényképész műterméből kerültek ki. *Sz.*

EGYVELEG.

* **A mikádó** rendkívül szereti a lóversenyeket, de a fogadásokat szigorúan eltiltja s e mellett a nézőktől oly magas díjat szedet, hogy csak előkelőségek jelenhetnek meg. A mikádó istállóiban több mint 3000 ló van.

* **A tengeri elefánt pusztúlása.** A Nagy-Oczeán déli részében él egy sajátságos óriás tengeri állat, melyet nagy orrmányáról elefánt-rozmárnak (Cystophora proboscidea) neveztek el. Ez a hatalmas állat mintegy hét méter hosszú s 60 mázsa sulyú; orrmánya legalább fél méter hosszú. A nagy és igen érdekes állat 50 évvel ezelőtt még nagyon el volt terjedve; előfordúlt egész Kaliforniáig s Ausztrália lakott vidékein, különösen Új-Zéland és a Tasman-szigetek partjain gyakran lehetett látni. De épen azért, mert ily érdekes volt s húsát és zsírját is fel tudták használni, rendkívűli módon pusztították. Az elefánt-rozmár csoportosan élt a homokos partokon s teljesen elegendő volt, miként még ma is történik a fókáknál, botokkal s dárdákkal megtámadni, mivel a szárazföldön alig tudott járni, sőt futás közben sokszor egymást is agyongázolták. Voltak esetek, midőn egyszerre 65 ily pompás állatot öltek meg. Már a hatvanas években oly ritkák voltak ezek a rozmárok, hogy rendesen nem is vadásztak reájuk; 1880 ban történt utoljára, hogy egy czethalász hajó egy félreeső szigetről egyszerre nagyobb mennyiséget, 110 darabot, hozott haza. Ekkor az amerikai kormány kutatásokat tétetett, hogy hol leh tne még ilyen állatokat Kalifornia közelében találni. Pusztán a Cristobal-öbölben találtak még 15 darabot; de a kutató expedicziő vezetője, bár természettudós volt, mind leölette őket, hogy haza vihesse bőrüket a washingtoni múzeum számára. Most már csak a sarkvidék közelében levő Kerguelen-szigetnél s más apróbb félreeső szigeteknél találnak néha egyeseket. Ott esetleg még néhány évig megmenekűlnek ádáz ellenségük, az ember pusztító kezétől, de hogy rövid idő múlva elpusztúlnak, az csaknem kétségtelen. Sokkal érdekesebb és becsesebb állatok ezek, hogysem az ember, mely a czethalat, bölényt, sarki vidrát és jóformán a szárazföldi elefántot is majdnem kiirtotta, megengedhetné szaporodásukat.

* **A kormányozható léghajó.** Meglepő kisérleteket tett Percy Pilker S. angol mérnök a mult hét utolsó napjában ujonnan szerkesztett léghajójával, melylyel 20 méternyi magasságban bármely irányban előre vagy hátra tudott repülni. Az utolsó felszállás Stanfred-Hale nevű falu határában történt, a hol azonban a magasban roppant gyorsasággal haladó léghajót a szél felborította. Percy a földre bukván, szörnyet halt, a léghajó gépezete pedig darabokra tört.

* **A szibériai nagy vasut.** Az orosz kormány a szibériai vasut épitését hallatlan gyorsasággal sietteti. A Port-Arthur felé vezető khinai vonalon éjjel-nappal tizezer ember dolgozik. A Yenisei folyón átvezető 850 méter hosszú híd egészen aczélból készült. Ez a világ leghosszabb vasuti hídja. A Trans-Baikal tartományon átvonuló vasuton a sinek ezer kilométerre már le vannak rakva, s így biztosra vehető, hogy az óriási mű két év múlva teljesen be lesz fejezve.

* **Mesterséges hajótörés.** A Niagara-zuhatagon nem rég belépti díj mellett úsztattak le egy nagy gőzöst, mely a zuhatag szikláin annyira széttört, hogy két deszkadarabja sem maradt együtt. A hajóra tett különböző állatok is elpusztultak vele, kivévén két libát, melyeket a zuhatagon alul 800 méternyire nyugodtan úszva találtak meg. A hajótörés látványosságát több mint 200.000 ember nézte, kiknek egy része már két héttel előbb utazott oda.

* **Tüzmentes ajtók.** Amerikában ez év folyamán több nagy szálloda égett le, mely alkalommal az utasok túlnyomó része életét vesztette. A veszedelmet leginkább az okozta, hogy az ajtók meggyuladtak. Most két manchesteri iparos vékony fémlemezzel bevont ajtókat készít, melyek még a legerősebb tűznek is ellentállanak.

* **Mozdonyok az afrikai vasutak számára.** Egy svájczi gépgyárban az abesszíniai vasutak számára, most fával és petroleummal füthető mozdonyokat készítenek. Az afrikai vasutak forgalma ugyanis eddig azért került igen sokba, mivel kőszenet Angliából vagy pedig a fokföldi gyarmatból kellett hozatni.

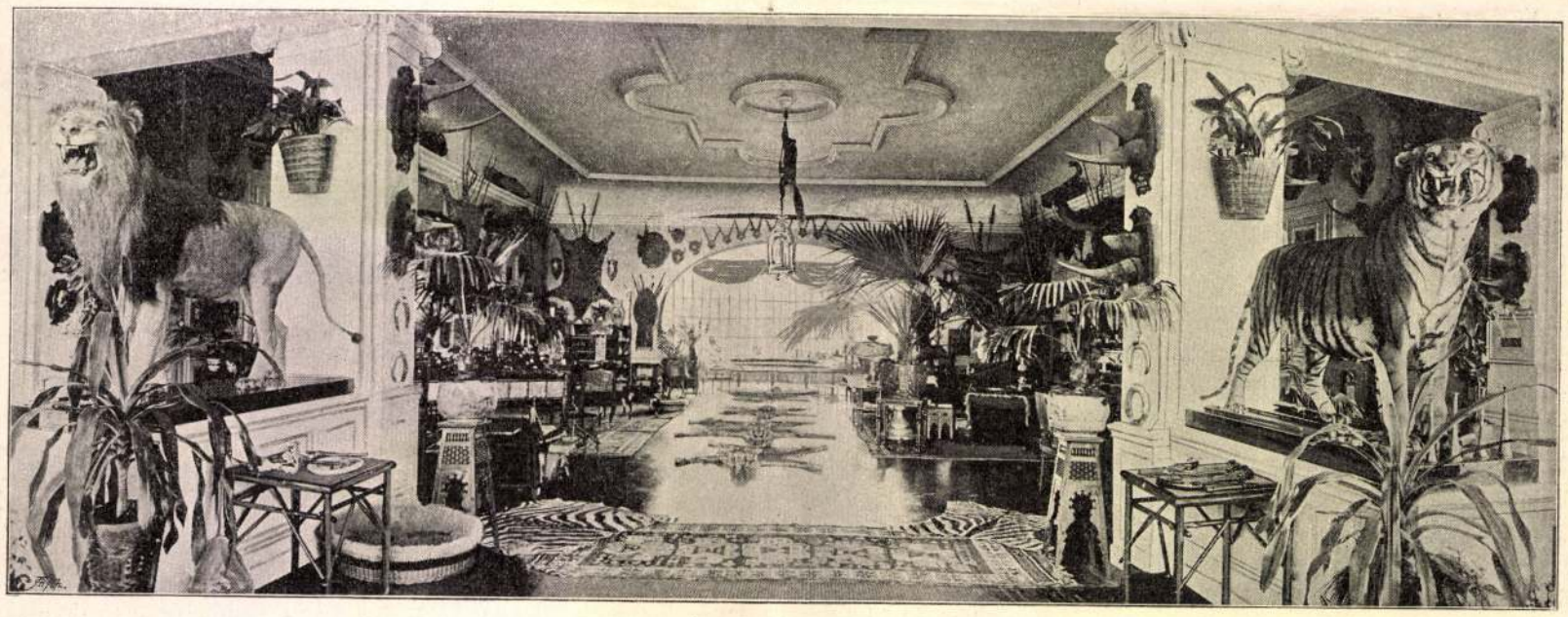

TÉLIKERT AZ ÉCSKAI KASTÉLYBAN.

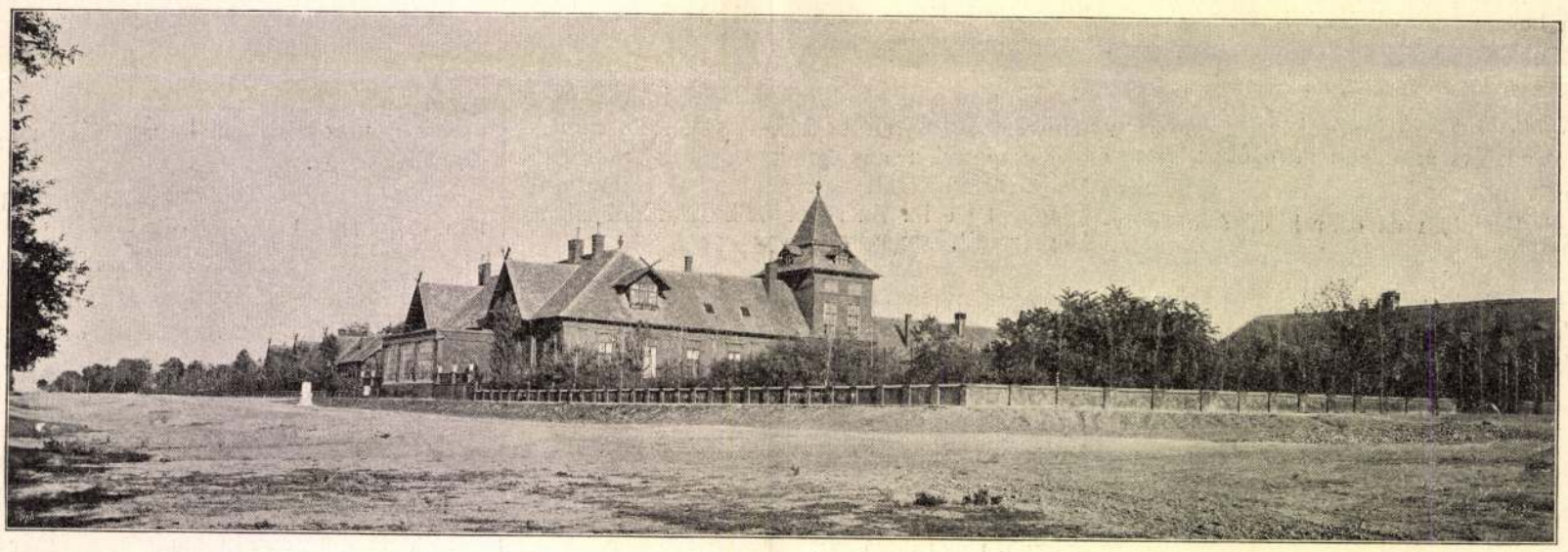

GRÓF HARNONCOURT KASTÉLYA ÉCSKÁN. Oroszi Lajos fényképei után.

Vasárnap egy kis ethnografiai látványban gyönyörködött a fenség. Meg akarta ismerni a népet a maga eredeti mivoltában, mulatás közben, s ezért összeszedték Torontálmegye valamennyi nemzetiségét, hogy mutassák be a tánczukat.

Természetesen volt csárdás is. Hogy felragyogott a főherczeg szeme a «*Vékony deszkakerítés . . .*» dallamára! Lement a tánczosok közé s ott gyönyörködött bennük. Nem is felejtette el hamarosan a csárdást, mert a vasárnap rendezett estélyen megkérte az urakat, hogy lejtsék el ezt a tüzes magyar tánczot. *Papp* Géza országgyűlési képviselő és *Daniel* Ferencz készséggel tettek eleget a kivánságnak s az előbbi Haugvitz, utóbbi pedig Hardegg grófnővel járta a csárdást jó kedvvel, magyaros hévvel.

Rácz Gyula húzta a fenséges úrnak három napon keresztűl a klasszikus és magyar nótákat vegyesen, köztük vissza-visszatért az a bánatos dal, hogy

. . . Sújt az átok . . .

Olyankor hosszasan el-elmerengett a főherczeg.

Ecsédi Ákos

1927. _ Nemzeti Szalon
elismerő oklevele.

_ Tavaszi Szalon

T. 2986.

1 balra a MARIS ADRIATICI PARS-on
z iránytüt nyerjük, felirata alól:

E, CARNIAE, ISTRIAE, BOSNIAE, FINITIMARVMQVE
D, AVCTORE AVGVSTINO HIRSVOGELIO.

vilegio.
panyol szöveg olvasható.

53.8 : 46.2 cm.

5.

Ecsödi Ákos

1925. SzMPT által díjazott művészek
Miáll. N. Szalon.
Fürdőzők, olaj.
Kék sapkás leány, olaj.
Akt, olaj.

1923. SzMPT-tól 100.000 K-ás
ösztöndíj.

1922. n. attól 5000 K-ás
ösztöndíj
továbbá dicsérő és ki-
tüntető elismerés.

~~Ásatás, csöszi VI.179~~

Ecsódi Ákos

1921/22 – 1926/27

Felkèpzomfoiskèvk
1932-33. 77.l.

Ecsődi Ákos festő szül. Almáspusztán (Komárom-m.) 1902. dec. 27. – 1921. okt. 22-től az O. M. K. Képzőművészeti Főiskola rendes növendéke, 2 évig az általános tanfolyamon, a 3. évtől a raztanári szaktanfolyamon, Csók István tanársegéde. A Szépműv. Múzeumban 1925. másolja Canzi Á. Szüret Váci vidékről c. festményét.

Ecsödi Ákos

az alábbi gimnázium 1934 febr – 1938/39. tanévben a művészi rajzot tanította.

Trombitás Gyula dr

A budapesti állami Verbőczy István gimnázium 50 éve (1892-1942). Bp. 1942. 51. l.

~~Csónakfibula ónás bronzból, Kelta~~

X. 141.

Ecsődi Ákos
rajztanár Makó

l.

Rajzoktatás
1943. IV. évf. 1. sz.
8. l.

y hitelemi.

Karóhán

iniszteri s.hiv.igazgató. h.

ágának,

B u d a p e s t.-

VI. Állatkerti-ut 1.sz.

Ecsődi Ákos

szül. Almáspusztán /Komárom m./

1902. ~~okt.~~ dec./27.

1921-27. a bpesti Képzőmű-

Csók növendék

vezeti Főiskolán Csók Istvánnal tanult, kinek tanársegéde is volt, s rajztanári oklevelet szerzett. 1925. a Szép ann Muzeumban Canz A. Szuret Vai vidékén c. képét másolta 1922-23. a Szinyei Társaságtól ösztöndíjakat és kitüntető elismeréseket nyert 1925. Ernst Lajos Csók Istvan-jutalomdíját, 1927. a Szinyei Társaság Nemes Marcell utazási ösztöndíját kapta. 1928. Párizsban volt tanulmány-

d. Zimmban, 1943-tól Makon volt rajztanár

Ipton. 1928-tól az Ume sorzsfogja volt. 1928 és 30. önálló kiállítása volt az Ernst Muzeumban 1934-39. a bpesti I. ker. fogimnai-

szedés, és a képducok ár

szíveskedjék.

Budapest, 1923. V. B. szeptember 27.-

Érkezett 1923. X. 6.

ECSŐDI *Ákos*, festő, * Almáspuszta (Komárom vm.) 1902 dec. 27. A bpesti képzőművészeti főiskolán tanult, ahol Csók István mellett tanársegéd is volt. A Szinyei-Társaságtól több ízben ösztöndíjat s ugyanezen társaság kiállításain többször dícsérő és kitüntető elismerést nyert. 1925. Ernst Lajos Csók István jutalomdíját kapta. 1928. és 1930. gyüjt. kiállítása volt az Ernst-Múzeumban s ugyancsak ez évben Párizsban folytatott tanulmányokat. Az UME törzstagja.

E. G. I 268 l

T. 6117.

vidék előterében ⌈ein grosse
yákkal megerősitett város ⌊ka- ⌊, melynek
i közül a kastély meg a templom

⌈ látjuk az

1 cm.

MDK

Ecsődi Ákos

Karl József és Fia szfvári cég az O.M. Iparművészeti Társulat közvetitésével szükebb pályázatot hirdetett a cég gyártmányainak forgalomba hozatalára szükséges palackok, majolikakorsók és cimkék terveire a Képzőm. Főisk. az Iparmüv. Isk. és a Főv. Iparrajziskola növendékei között. Ezen tervpályázaton pályamunkáját félmillió koronáért megvásárolták

Érdekes Tervpályázat. Magyar Iparművészet 1925. 35.l.

Ecsödy Ákos

festő Paris 1928.

Unne törzstagja -

Erdélyi Múzeum - Egyesület VII. 279

Ecsódi Ákos

1925-ben Ernst Lajos
Csók István pályadíjas.

FEBRUÁR

21

MDK

Ecsődi Ákos

a jánoshalmi Nemes Marcell-féle utazási ösztöndijat nyerte

A Szinyei Társaság Tavaszi Szalonjának dijai. Ujság 1927. márc. 27. 17.l.

Ecsődi Ákos

1927. Szinyei Társaság
Nemes Marcell-féle
szobrászi díj.

Ecsődi Ákos

1927. a Szinyei Társaság
Nemes Marcell utazási
díja.

Tavaszi Szalon

T. 3806.

melyhez a Scala miliarium Hungarico-
obb sarokban lévő külön keretben:

RE-
NS EMENDATA
IOANNEM
VM. IMP. Ms.
DOMINI 1592.

pi D. Carolo
liani II.
.
mmel latin leirás olvasható.

19.4 : 28.5 cm.

Ecsődi Ákos

Nemes Marcell díj

XVI.Tavaszi szalon. Nemzeti Szalon, 1941. julius,

1 1.

Écskai rk. templom

Vas. Ujs. 1865.

261. l.

Keppel

MDK

Ecsődi Ákos

Szinyei Társ. Nemss M.f.dij 1927

17.Tav.Szal. dijnyertesek névsora.

N.Szal. 1942. jun.

MDK

Tav.Szal.

Ecsődi Ákos festőművész

—Ecsődi Ákos festőművész rajztanár életének 81. évében 1983. szeptember 5-én elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása 1983. szeptember 28-án, 11 órakor lesz a Farkasréti temetőben. A gyászoló család.

Magyar Nemzet 1983. IX. 23.

MDK

Ecsődi Ákos

Piros kalapos nő c. munkájáért elismerő oklevelet kapott

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1928 évi Kincsesháza. 65.l.

Kecskés Ákos.
festőművész

A KÉVE művészegyesület tagválasztó ülésén rendes művésztagjává választotta.

Magyarság, 1928. Máj. 27.

Ecsődi Ákos.

Az Ernst-muzeumban lévő csoportkiállításon munkái szerepelnek.

Esti Kurir, 1928. márc 18.

Ecsödi Ákos

Aktjai szerepelnek a Nemzeti Szalonban lévő Szinyei-Merse Pál Társaságának kiállításán. (említve)

Pesti Napló, 1927. márc. 25.

Csódi Ákos.

Két női aktja szerepel a Szinyei-Merse Társaság kiállításán, a Nemzeti Szalonban. (emlékv.)

Pesti Hírlap, 1927. márc. 25.

Ecsődi Ákos

Ernst Múz. kiállításai

CXXXI 1932

111, 184,

V

Erődi Ákos

d.

Nemzeti Szalon

1928.

V

Tavaszi Szalon

T. 940.

allegorikus alakokkal diszitett lap
a comunia fölött:

LVANIA
burgen.

30.2 : 38.2 cm.

Ecsödi Ákos

Avvalt 2

~~Beszney Ivan~~

~~Burghardt Rezi~~

~~Conrád Gula~~

~~Csánky Dénes~~ Képpel

~~Csok István~~

~~Czener János~~ Képpel

~~Déry Béla~~ Képpel

~~Dudits Andor~~

~~Dullien Edith~~

Ecsödi Ákos

Fiumei nemzeth-
kiáll. 1927.
76–79. l.

622

Wylels. 622

11-én. + Düsseldorfban 1896. március 30-án.

et széles folyó szeli innenső part-
a város kikötője felé haladó gőz-
ség épületei közül [balról] templom bontakozik
art mentén, kopasz fák és égő lámpák
körnsima jég visszatükrözi. Az uton
hóna alatt kosárral, ez után két nő
puttonját; hátul pedig a dolgaikat
ajt a városba. A bárkák egyike ár-
halász dolgozik. Az előtérben, jobbról
idon, kosarak, ládák, cserépedények és
g az uton verebek ülnek és szemezget-
adár röpköd és az égbolt könnyen fel-
L. Munthe.
ert hagyománya. ~~(2122/900)~~ 1892. december 3-án
2 cm. — Wylels. 622. — 1900. ápr. lapstr. 13. —
gos Képtárhoz ~~[illegible]~~,
eltetik.

Wodianer A. hif 1892 dec 3

Ecsödi Ákos

1928. márc. - koll. Eiáll -
az Ernst Mürcumben -
XCVII. Csoporthiáll. Cat.

Mannus III. 199

...ötöl 16 lirán (7 fr 36 kr.)
...-én (191/98). —

...atott 1901: VIII. 26-án 373 eln.sz. alatt

...rmuvészeti Muzeumban helyeztetett el. (480 97)

Csódi Miklós

Kell, kiáll, az Ernstben
1928. márc.

58
14 ~~66~~ Román

~~Rovetta~~ Med

A medail

áll, a mely bal

Mészkőd

Vétetett: G

L. 191/98

Massar

Zé van fiz

406.

NEGYEDIK TEREM.

Klie Zoltán festményei.

57.	Strand	500.—
58.	Pihenés	800.—
59.	Folyó	300.—
60.	Műlovasok	500.—
61.	Tánc	600.—
62.	Álom	800.—
63.	Holdkelte	800.—
64.	Álmodozás	500.—
65.	Éjszaka	600.—
66.	Trambolin	500.—
67.	Nővérek	2000.—
68.	Kompozició	500.—
69	Amazonok	500.—

HARMADIK TEREM.

Ecsödi Ákos festményei.

44.	Leány korsóval	500.—
45.	Virágcsendélet	300.—
46.	Tulipán-csendélet	400.—
47.	Leány babával	500.—
48.	Cserepes virágok	400.—
49.	Fekvő akt (1925)	1000.—
50.	Cigánygyerekek	300.—
51.	Tulipánok	400.—
52.	Cigánylány	600.—
53.	Alvó lány	400.—
54.	Gitáros	600.—
55.	Kaktusz és aszpidisztra	400.—
56.	Csendélet	300.—

Ernst Múzeum kiállításai
CXII. (1930.)

Ecsödi Ákos

koll. Eiáll. az Ernstben

1930. sept.

✓

1063. *Árpád.*

Derékig, balrafordultan
egyoldalú érmen van ábráz
csillagos buzogányt tart, ba
totta. Bajusza és szakálla
kaczagányt, jobb vállon átv
kötött pánczélinget visel. F
mentén : »ARPAD. I. CAPIT.

Rézszínű ólom, átmérője (
téke 20 K. — Havas (Hirsch) F
(787–907). — Átvétetett az 19
909), az 1910 február 25-iki 6
sz. leiratok, illetőleg az 1910
1910 márczius 23-iki (519–910
jelentetett 1908 január 31-én (

Mesödi Ákos

Csak tanár növendéke.

A Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán munkája szerepel.

Budapesti Hírlap, 1928. Máj. 20.

Ecsödy Ákos.

* **Az UME kiállitása.** Az *Uj Művészek Egyesülete* állandó képkiállitóhelyiséghez jutott a *Clarus-* (volt Galambos) cukrászda Rákóczi-ut 15. szám alatt négy nagy helyiségben. Intim miliőben mintegy hatvan festmény és szines rajz kerül bemutatóra a délutánonként zenés teadélutánokon. A közönség érdeklődő melegséggel viseltetik az ujszerü vállalkozás iránt és kiváncsian szemléli *Ecsödy* Ákos finom csendéleteit, *Vaszkó* Ödön tájképeit, *Pécsi Pilch* Dezső francia reminiszcenciáit, *Antal* József magyaros csendéletét, *Klie* Zoltán üde képeit, *Emőd* Aurél tengerparti tájait, *Gadányi* Jenő modern aktképeit és *Vorsinski* József mélyérzésü kis akvarelljeit. A megnyitás óta máris több festmény talált uj gazdára. Ez a kollekció december hó elsejéig marad kiállitva, azután teljesen uj képek kerülnek bemutatásra.

Magyarság, 1928. Nov. 30. 8

Enödi Ákos.

---

az Ernst-Múzeumban vasárnap megnyíló kiállításon művei szerepelni fognak.

Nemzeti Ujság, 1928. márc. 18.

Ecsődi Ákos.

festő

A vasárnap megnyíló Ernst-muzeumi csaportkiállításon művei szerepelni fognak.

Esti Kurir, 1928. Márc. 18.

Ecsődi Ákos.

Az Ernst-muzeum vasárnap megnyíló csaportkiállításán szénrajzai fognak szerepelni.
Csák István tanítványa.

Az Est, 1928. márc. 18.

Első Akos.

Az Ernst-Múzeumban lévő kiállításon grafikái szerepelnek.

Magyarság, 1924. márc. 18.

Ecsődi Ákos.

Az Ernst-Múzeum csoportkiállításán grafikái szerepelnek.

Pesti Napló, 1928. márc. 18.

Ecsődi Ákos.

Az Ernst-muzeum csaportkiállításán rajzai szerepelnek, Müvein Vaszary János művészetének hatása érződik.

Ujság, 1928. márc. 18.

Egsödi Ákos

Csok-tanítvány.

Az Ernst-Múzeumban rendezett kiállításon grafikái szerepelnek.

Nemzeti Ujság, 1928. márc. 20.

Ecsödi Ákos.

Csák István növendéke.

Munkája szerepel a Képzőművészeti Főiskola, növendékeinek kiállításán, a Műcsarnokban.

Pesti Hirlap, 1928. Máj. 23,

Ecsődi Ákos.

Csák tanítványa.

Képe szerepel a Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Nemzeti Ujság, 1928. Máj. 20.

Ecsődi Ákos

Csók István tanítványa.

A Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán munkája szerepel.

Ujság, 1928. Máj. 20.

Ecsődy Ákos

Képei szerepelnek a Szinyei-Merse Társaság tavaszi szalonjának második kiállításán.

Esti Kurir, 1927. márc. 27.

Ecsődi Ákos.

Ume néven részt vett a Kut által rendezett harmadik kiállitáson 1926-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézir

Ecsődi Ákos.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez müveiből 1928-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

szövárch 20.-200.lap

Ecsődi Ákos.

Az Ernst muzeom kiállitást rendezett müveiből 1930-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK .

Ecsődi Ákos

Megindult a KUT bomlása. Nemzeti Ujság 1927. ápr. 1. 11.l.

MDK

Ecsődi Akos grafikus

Művei az Ernst-Múz. csoportkiáll.

Cikk: Az Ernst-Múz.csoportkiallitása.

Képzőművészet, 1928. 8-9.sz. 91.l.

MDK

Ecsődi János

Magyar Müvészet 1930. 58.l.

Ecsődy Ákos.

8 órai Ujság.
1930. IX. 14., 4.
(:Kritika.:)

Ecsödi ákos festő

Pesti Hirlap. 1926. márc. 30. 7

f. j. Megnyílt a kut kiállítása

az Ernst-muzeumban

Táblakép, akt, Ecsődy Ákos

Pásztortűr, 1930. 21 sz.

492. l.

Krónikás: Magyar hulturkrónika

Ecsődi Ákos festő

Magyar Művészet 1925.55-56oo.
/j.s./:A Szinyei Merse Pál Társaságból.

MDK

Ecsődi Ákos

Kállai E: Wo stehen unsere jungen Künstler?
Pester Lloyd, 1940, dec. 25. 22 l.

MDK

Ecsödy Ákos, festö

szereplésévéel kiérdemelte, hogy nevét külön emlitsék.

Tárlatok. Tavaszi Szalon. Szinnyei Társ. rendezésében. "Képzömüvészet" 1928. 10.sz. 132 l.

Ecsödy.

Csók-tanítvány

A Műcsarnokban, a Képzőmű-
vészeti Főiskola növendékei-
nek kiállításán munkája
szerepel.

Pesti Napló, 1928. Máj. 20.

Ecsődi.

Az Ernst-múzeum csaportkiállítását, – melyen műveivel vézt vesz, – meghosszabbítatták.

Magyarság, 1928. ápr. 5.

MDK

Ecsödi Ákos, festöm.

A különféle irányzatok mondhatjuk-második csoportjába az egyik póluson Csók, amásikon Vaszary a vezéregyéniségek. E csop. stilusa franciás. - A szinjátékba beleformálódik a rajz. Általában a fel ajzott expresszionizmus a derü, az öröm kifejezöje Ide tartozik fenthevezett.
E.Á. édes szineit akvarelesen folyatja szét.

Rabinovszky Márius: "Tavaszi Szalon" a Nemz.Szal. ban./II.Tav.Szal.-ja a Szinyei -Társ.-nak./
Képzömüvészeti Figyelö. 600.l.

Écsödi Ákos

Az Ernst-múzeum csoportkiállitásán vesz részt képeivel.

B.H. 93e. IX. 14.

Ecsődi Ákos

részt vesz az Ernst.múzeum kiál'itásán

P.H. 93o.IX. 14.

Csödy Ákos.

Az „Új Művészek Egyesülete" állandó kiállítóhelyiségében képei kiállításra kerültek.

Magyarság, 1924. Nov. 29.

Kecskeméti Ákos.

Csák tanár tanítványa.

Képe szerepelt a Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Az Est, 1928. május 20.

Ecsődy Ákos

Az Ernst-múzeum szezonnyitó kiállitásán vett részt müveivel.

N.U. 93e. IX. 14.

Ecsódi Ákos

— **Az Ernst-muzeum szezonnyitó kiállítása.** Vasárnap e hónap 14-én kezdi meg az Ernst-muzeum idei kiállításának sorozatát. Az első kiállításon a fiatal magyar művészek gárdájából bemutatja: *Biai Föglein Istvánt*, *Ecsódi Ákost*, *Klie Zoltánt*, *Márkus Imrét*, *Sautruchek Jenőt* és két fiatal olasz fametszőt, *Luigi Servolinit* és *Bruno da Osimot*. A kiállitás tartama alatt megkezdődnek a vita-délutánok is.

PH
930
IX
12

P.H. 930. IX. 12.

Ehsödi Ákos

Egy művével részt vett az Ernst-múzeum szezonnyitó kiállitásán.

MMMM 930.IX. 12. M.

Ecsódi Ákos

Egy művével részt vett az Ernst-múzeum szezonnyitó kiállításán.

P.H. 93e. IX. 12.

Ecsédy Ákos

Képeivel részt vesz az Ernst-múzeum csoport-kiállításán.

V. 930. IX. 14.

Ecsödy Ákos

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban "Kisleány"-a szerepelt.

PN.930.IV.27.

Ecsódy Ákos

Szerepelt a főiskolások kiállításán a régi dúcsarnokban.

Est 1924. dec. 18.

MDK

Ecgődi Ákos

a Csók István nevét viselő kétmillió koronás tanulmányi jutalmat kapta

A Szinyei Társaság külföldi utazási ösztöndíjai. Magyarság 1925. márc. 22.

Ecsödi Ákos

festőművész

KÉVE-művészegyesület kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Finom koloristatehetség várja a bibrutó ihletet. Neki arra volna szüksége, hogy mutatnulja az erőtmes fersítő munkát, a bérre-alakítás bemény s kürdelmes fóradságát.

Ujság
1929.II.10.

Ecsődy Ákos

festőművész

KÚVI Művészegyesület kiállításán - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyarság
1929.II.5.

Tarsódy Ilus

festőművész

KÉVE Művészegyesület kiállítása - Nemzeti Szalonban képével sze epel.

U j s á g
1929.II.5.

Ecsődy Éva

festőművésznő

KÉVE Művészegyesület kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Nemzeti Újság
1929.II.5.

Ecsődi Ábos
Istőrművész.

Kéve. Művészegyesület kiállítása – Nemzeti Szalonban – képével szerepel. A lefokozott tónusok a szöngyháztényű zinharmóniák bedvelője, – amelyeket primitivitást kicső stilizálással kapsol össze.

Budapesti Hirlap
1929 II 10.

Erődi Ákos
testőrnivén

Kéve kiállítása – nemzeti szalonban –
képével szerepel. Frissek számét. –

Magyarság
1929 11.10

Ecsödy Ákos
Jestörmüvén

Kéve müvércsoport kiállítása - nemzeti szalmban - kéreivel szerepel. Könnyedén s hatásosan rakja fel friss s nagy kapó reinét.

Nemzeti ujság

1929 II. 10.

Ecsödy Ábos
Istömövén

Kéve biállítása – nemzeti szalonban – képárul
szerpel. Kellemesen zúg

Az Est
1929 11.10

Ecsödy Ákos
festőművész

Kéve művészcsoport kiállítása – nemzeti
szalonban – világos színeket erőlleg tartó
csendéleteivel's arcképeivel szerepel. –

Pesti napló
1929.11.10

Csődi Ábra
testőrművész

Kéve művész csoport kiállítása – nemzeti szalonban – az abszolut uzivitás hivet, sok öröntességgel, úgy a technikában, mint az elgondolásban

Pesti Hirlap
1929 11.10

Ecsődi Ábra
Istőmüvér

Kéve müvér egyesület kiállítása - mennyi-
szakban - nyugodt és tisztanunkája eszmélé-
teivel szerepel.

Magyar Hirlap
1929 11.10.

MDK

Ecsődy Ákos festőművész.

Kéve XX. kiáll. N.Szal. 1929. febr.
1.

Ecsödi Ákos

festőművész

KÉVE-művészegyesület kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Palentinus gondolat gondog piktorája.

Esti Kurir
1929.II.10.

Erdődy Ákos

festőművész

KÉVE-művészegyesület kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Dekorativ, üde szinekkel festő.

Magyarország
1929.II.10.

Ecsődy Ákos
Háztetők, grafika

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 9 l.

Ecsődi Ákos

Vázlat, fest.

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 7 l.

Ecsődi Ákos
Női fej, olaj
Studium, "
Álló akt, "
Fürdőzők, "
Cigányleány, "

O.M.Kir.Képzőmüv.Főisk. kiáll. 1924. 4 l.

Ecsődi Ákos
Férfifej, tus

C.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 24 l.

Ecsődi Ákos
Körmenet, kréta

O.M.Kir.Képzőművv. Főisk. kiáll. 1924. 23 l.

Ecsődi Ákos
Cigánylány

Ernst-Muzeum CXXXI. /Jubileumi/ kiállitása.
1932. május, 14 1.

durch unsern Vertreter freundlichst

rbindlichst dankend, beehren wir uns

lben franco per Post

---

zuzeigen und Factura beizuschliessen.

en Empfang wünschen, empfehlen wir uns

mit vorzüglicher Hochachtung

ppa. ERNST WASMUTH A.-G.

KDK

Ecsődi Ákos

Szinyei Társ. Nemes Marcell-f. utazási dij.
1927

N.Szal. Tsv.Szal. kiáll. 1934.

MDK

Ecsődi Ákos

Csendélet, festm.

Mohács emléke, Ernst muz. 84.kiáll. 1926.szept.
12 l.

MDK

Ecsődi Ákos

Zöldruhás lány

Leányfej

Mohács emléke. Ernst muz. 84.kiáll. 1926.szept.
13 l.

MDK

Ecsődi Ákos

Kancsós csendélet, graf.

Festő, graf.

Mohács emléke. Ernst muz. 84.kiáll. 1926.szept.
13 l.

Ecsődi Ákos

Leány leánderrel
Dunai kép

A Budapest-Szentimrevárosi kulturegyesület
képzőművészeti és iparmüvészeti kiállitása.
1935. 1 1.

Ecsédi Ákos

Csendélet

Ernst-Museum CXXXI. /jubiláris/ kiállítása. 1932.
május, 19 1.

370. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'Art Chrétien. XIV., 1881., 160. l. XV., 188.., 347—348. l. — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ., XIV., 1880., 389. l. — Czobor—Szalay II. kötet. 338. l. (Képe LXII. táblán.) — Czobor: Egyházi emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898., 76. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. Bp. 1906., 287. l. — Egyházműv. kiáll. 1930., 430. szám. (Képe 45. tábla.) — Tragor Ignác: Vác műemlékei és művészei. Vác, 1930., 22—23. l. (Képe 21. l.)

Ecsődi Ákos
Özönviz, tus
Domboldal, kréta

O.M.Kir.Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 23 l.

Ecsődi Ákos festőművész (1902–1983).

Mezei Ottó: Egy alig ismert művész, Ecsődi Ákos kiállítása Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Házában, 1984. május–június. Fotónak Klub, 1984. június.

Ecsődi Ákos: Gyöngysoros hölgy, olaj, 90 × 65 cm, 1935

Művészet, 1984. szeptember, 54. old.

Ecsődi Ákos

P.N. 930.IX.1

P.N. 930. IX. 14

— Szezónnyitás az Ernst-múzeumban. A tradiciókhoz híven fiatalok jelentkeznek az Ernst-múzeum első őszi kiállításán. A résztvevő öt festő közül *Biai-Föglein* István képei állanak a bemutató központjában, amelyek a fiatal és tehetségesen indult művész fejlődésében új, de remélhetőleg csak átmeneti étappot jelentenek. Föglein új kollekciójának nagyrésze párizsi tartózkodásának eredménye, anélkül azonban, hogy a párizsi iskola nyomot hagyott volna képein. A mai francia festészet szinte tárgytalan festőisége, forma- és színbeli tisztasága, dekoratív tendenciái helyett Föglein elsősorban mindig komplikált motívumokat keres, nehéz térformákat, átmetszéseket ábrázol. A tér és a térben álló alak elhelyezésének megjelenítése érdekli elsősorban, azonban sem az ehez használt eszközei, sem a formái és színi nem megnyugtatók. Térábrázolása, formaadása és színskálája egyaránt nyugtalan, sőt helyenként brutális valőrjei nem harmonikusak, úgyhogy képei egy ideges és forrongó periódus bizonyítékai. Ha azonban ezen a problematikán túljut és kiegyensúlyozódik, bizonyára igen sokat várhatunk tőle. »Kis kölyök« és »Öreg amerikai« című festményei — kollekciójának legjobb darabjai — szép reményekre jogosítanak. — Hozzá hasonlóan egy még nem teljesen letisztult festő átmeneti korszakát jelzik *Klie* Zoltán festményei. Klie annakidején Vaszaryból és Csókból indult ki, ma azonban messze távolodott mestereinek impresszionista festőiségétől, képei komplikált víziók, amelyeknek klasszicizáló ábrázolási motívumait és meseszerűen dekoratív háttereit nem tudja egységbe olvasztani, mint ahogy színeinek inkább hangos és tarka, mint gazdag skálája sem hangolódik harmonikussá. — Ugyancsak Csók formalátásából indult ki *Ecsődy* Ákos is, akinek pár finom képe nagy valőrérzékről, de kisskálájú élménylehetőségekről tanuskodik. — A negyedik fiatal, *Szantrucek* Jenő naturalista és expresszionista tendenciájú képei némikép Vaszaryhoz közelednek, de világos, hideg színei és helyenként szárazrajzú formái erősen és nem éppen előnyösen különböztetik meg példaképétől. — A csoport ötödik tagja, *Márkus* Imre nem tartozik a fiatalok közé. Lírai hangulatú pasztelljei, amelyeknek túlhangsúlyozott témáit a munkás-életből meríti, formailag Nagy-Balogh János, technikailag Rippl-Rónai hatását mutatják. — Az öt magyar festő képei mellett két olasz grafikus: *Luigi Servolini* és *Bruno da Osimo* fametszetei egészítik ki a kiállítást. *(—r.)*

— A Csodabár minden felületes vidámsága mellett is egy kis keserű ízt őriz a mélyén. Azt hiszem, olyan ez a darabom, amilyennek egy jól mixelt báritalnak kell lennie. Olyan ez a darabom, mint egy Manhattan Coctail. Hogy ebben a darabban van egy mélyebb értelem is, azt talán csak Pesten fogják észrevenni. Ha ezt itt észreveszik, nagyon boldog leszek.

DABÁR

R-BAR)

egyárusítás első napján

GY ELKELT!

pénztára és

Ecsődy Ákos: Pirosszáju nő.

Ecsödi Ákos

l. 1932 máj

Ernst Mus. Bi. kiáll

111, 184. z.

Cigány láng III

Csendélet IX

UME

1928 nov. (Clarus)

Csendélet III – IV

Leány I

Álló nő

Akt VI

Sárgerőrás nő II

1930 ápr (N.S.)

Leány babával III

Csendélet ~~[illegible]~~ VI

MŰEMLÉKEK ÖRSZÁGOS BIZOTTSÁGA
366 1922

KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

tsága tekintetes Elnökségének,

Budapest.

5-én kelt 311, 304, 305 és 306 sz.
ém Lechner Jenő dr. bizottsági tag
ra, székesfehérvári utiszámláját 522 K-
ócsai utiszámláját 360 K-ra végül
ári utiszámláját 852 K-ra ócsai uti-

Lyka K:

Mův bróncke

M M. 1929

115. l.

[illegible]

[illegible]ukre borsátani;

10'000,000 kronába he-

[illegible]ségeihez mértörtanék

[illegible]eséri évre legalább 1'000,000

[illegible]horzájárulni.

[illegible]el

1923. március 19.

Dr. Revékkalmány
püspök.

mellett van szerncsém értes

Budapest, 1922. évi

A számvevőségi főig

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
353 /1922 szám
Érk.: ... év ... hó ... n.

. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

os Bizottságának,

B u d a p e s t .

augusztus és szeptember havi nap
lása alkalmával a következő ész-

i pénztári napló 26 tételén 1.
28 tételén pedig Nagrand Mihály

~~Kéve~~ Ernst (1)

1926 márc-ápr (kut)
Ez festő képmása

1926 szept. 84.
Csendélet I
Toldmarás lány
Lány fej II
Kaucsis csendélet
Festő I
a vári teplom belseje

1928 márc. bujt
l. katal-t

MŰENDŰRY ORSZ. KÖS. BIZOTTSÁGA
329 1922 szám

KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

ottsága tekintetes Elnökségének

B u d a p e s t .

us hó 13.-án 329 sz. alatt kelt becses
Szőnyi Ottó dr. előadó pécsi utiszám-
tve tisztelettel visszaküldeni.
évi julius hó 20-án.
főigazgató megbizásából:

Dr T. Tavtral

1928 (h.o.)

Fésülhödő
Csendélet II
Kilátás a műtereből I

of

Kilátás a műtereből II, tiszár

Ertődi Ákos

Olvasó lány, I, szenv.
Akt, IV, olajf.
Fekvő akt, I, olaf.
Piroskalapos nő, I, olajf.
Régi oltár, I, olajf.

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1927

T.5148.

omáromi ütközetnek azt a részét
edő osztrák dragonyosok ellen
zárokat, az előtérben három
pedig nagy számú csapatok bonta-

40.7 cm.

zn. 356-98.
70-98-784.

Ecsődi Ákos

Jácintos csendélet, olaj. I
Akt II, olaj.

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1926

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^{1}/_{2}$5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI INTÉZET
VOLT
MAGYAR MŰVÉSZETTÖRTÉNETI MUNKAKÖZÖSSÉG
Budapest, V. Egyetem-u. 6. Telefon: 385-553.

Kedves Kartárs!

Kérem, hogy f. hó 30.-án d.u. 3 és 5 óra között e hónapban végzett munkáját Intézetünknél adja le.
Tiszteletdíját is ebben az időpontban folyósítjuk.

Budapest, 1954 aug. 18.

Pogány Ö. Gábor sk.
az Intézet vezetője

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI INTÉZET * BUDAPEST * 1951 *

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI INTÉZET
volt
MAGYAR MŰVÉSZETTÖRTÉNETI MUNKAKÖZÖSSÉG
Budapest, V. Egyetem-u. 6. Telefon: 385-553.

Rónai-Mária

Budapest

Keleti Károly u. 15/a

1923 (M. Ecl. és Frisk. Hallg. Ereg. Tiv.)
Vásár, leány fej I, Várlat, Hártedők

Ecsődi Ákos .

1925. Szinyei társ.tól dijazott müv.k.

Fürdözők, II olaj
Kéksapkás leány, II olaj
Akt I olaj

1926. Tavaszi tárlat
Jáncintos csendélet, olaj
Akt III olaj

1927. Tavaszi tárlat
Olvasó leány, I szénr.
Akt, V olaj
Fekvő akt, II olaj
Piroskalaposnő, II olaj
Régi oltár, II olaj

1928. Tavaszi Szalon
Kilátás a müteremből, szénr.
Fésülködő, olaj
Csendélet, olaj
Kilátás a müteremből, olaj

1929. KÉVE kiáll.
Pirosruhás nő, szénr.
Kisleány babával, olaj
Arckép, olaj
Tulipános csendélet, I olaj
Csendélet, olaj
As
p
i

Aspidistra és kaktusz, olaj
Női fej, olaj
Páholyban, szin.tus

1930. UME kiáll.
Leány babával, I olaj
Csendélet, olaj

Nemzeti Szalon

Képrem Forisk Sfj köze

1922 ápr

Madonna
A forradalom

~~Forisk. Novend. kiáll~~

1923 márc (trust)

Grég ember

1924-25 dec jan (trust

Női fej I
Studium
álló akt
Fürdőzők I
Kéksaprás lány
Cizéj lány I

of

Férfi fej
Grönvíz tusr
Domboldal
Körmemt

kr. r.

1866-1870

II. 1.-771. u. ——————— u. o., 1878

ECSŐDI ÁKOS: EGY FESTŐ KÉPMÁSA

Magyar Művészet
1926. 13 i. l.

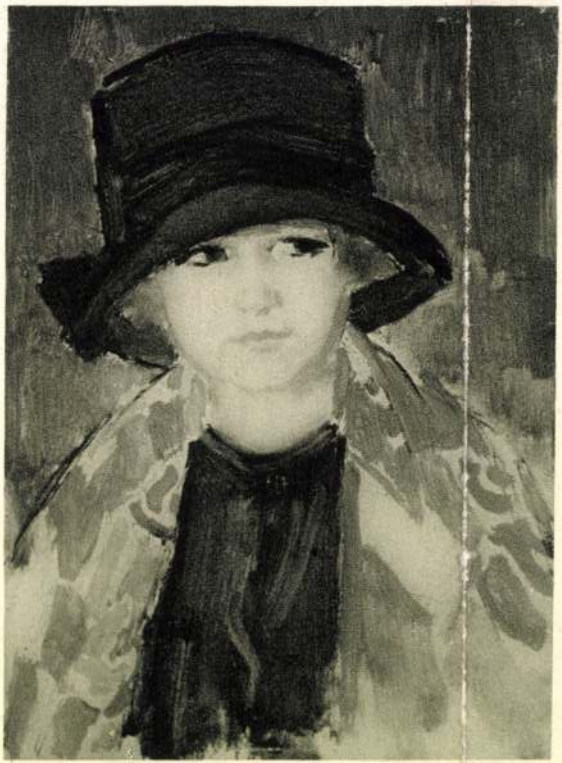

VASZARY JÁNOS: GIGOLETTE.

MÁRFFY ÖDÖN: GYERMEKFEJ.

Ecsődi Ákos

festő Kéve tag

Műcsarnok

1932. febr. márc. kiáll.

255.

Álarcos leány

Bp Szimrevárosi kulturcsa

1935 dec

Kép leánderrel

Dunai kép

MŰBELEMZŐ ORSZÁGOS BIZOTTSÁG
364 1922 szám
É.k.: ..... ÓV ..... hó n.

MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

tsága tek. Elnökségének

B u d a p e s t .

hó 7.-én kelt 317 számu becses át-
Kálmán dr. müépitész mátraverebé-
érvényesitve tisztelettel vissza-

vi julius hó 20.-án.
gazgató megbizásából:

Ecsődy Ákos

Tulipános csendélet
c. képe repr.
Kelet Könyve
1929. VIII. k. 33. l.

~~Aesculap temptoma IV. 154.~~

ECSŐDI ÁKOS: EGY FESTŐ KÉPMÁSA

Magyar Művészet

1976. 3. sz. 13. l.

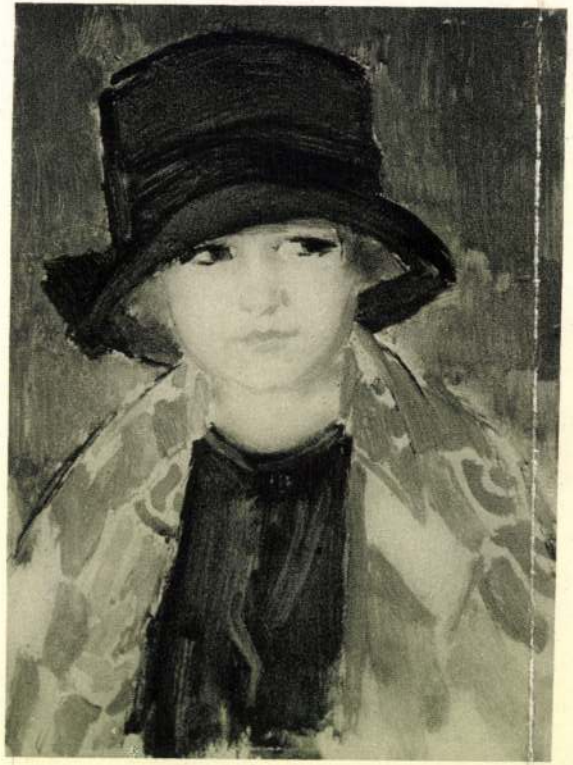

VASZARY JÁNOS: GIGOLETTE.

MÁRFFY ÖDÖN: GYERMEKFEJ.

Ecsődy Ákos

Ecsődy Ákos: Pirosszáju nő.

Kéve XX. kiáll.
1929 V

MDK

Ecsődi Ákos

Női fej, olaj
Páholyban, szin.tus.

Kévé XX. kiáll. N. Szal. 1929. febr.
1.

MDK

Ecsődi Ákos

Egy festő képmása

KUT 5. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 18 l.

Ecsődy Ákos
Vásár, fertm.

Magyar egyetemi és főisk. hallg.országszöv. kiáll.
1923. 6 l.

Ecsődy Ákos
Leányfej, fest.

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 7 l.

MDK

Ecsődy Ákos

Fürdőzők, olaj
Kék sapkás leány, olaj
Akt, olaj

N. Szal. 333. kiáll. Díjazott művészek. 1925. márc. 14 l.

MDK

Ecsődi Ákos
Olvasó lány, szén
Akt, olaj
Fekvő akt, olaj
Piroskalapos nő, olaj
Régi oltár, olaj

M.Szal. 574. kiáll. 1927. márc.
1.

lo

MDK

Ecsődi Akos

Alarcos nő.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CXV.AMunkácsy-céh
III.reprezentativ kiáll.Bpest.1930.Nov.hó
Kat. 14.1.

MDK

Ecsödi Ákos, festöm.

Egy festö képmása. Repr.

KKX Magyar Müvészet. 1926. 131.1.

MDK

Ecsődy Ákos

Özönviz, tusr.

Domboldal, kréta

Képzőműv.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Mus.1924.

23. 1.

Ecsödi Ákos, MDK

Csók István tanár növendéke.

Öreg ember.

Az Ernst Muz. OMKK Föisk Helikon kiállitásai.
Az OMKK Föisk.Növ.Munk.kiáll. 1923 márc.18-25.
Kat. 12.1.

MDK

Ecsődi Ákos

Piroskalapos nő, of.

M.Iparm. 1927. 163, 164. l. képek

Ecsődi Ákos: MDK

Leány leányderrel.
Dunai kép

A Budapest-Szentimrevárosi Kulturegyesület kiáll.
1935. Bp. XI. Horthy Miklós ut 15/d.

Ecsödi Ákos, festőm. MDK

Szinyei M.P.Trs. által dijazott.

Fürdözök. Olf.
Kék sapkás leány. "
Akt. "

Nemz.Szal.333.kiáll. -1925.III.15.-29. kat.

MDK

Ecsődi Ákos

Körmenet, kréta

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

23.1.

Ecsődi Ákos MDK

Kilátás a müteremből, szénrajz
Fésülködő, olf.
Csendélet, olf.
Kilátás a müteremből, olf.

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

MDK

Ecsődi Ákos

A váci templom, festm.

Mohács emléke, Ernst muz. 84. kiáll. 1926.szept.
15 l.

Fiatalok az Ernst-Muzeumban.

Az uj művészeti szezon uj rohamot jelent a műpártolói közöny, vagyis inkább tőkeszegénység ellen. És uj rohamot a fiataloknál a „modern izlés" érdekében.

Ez az „izlés" különben is nagyon bizonytalan valami. Mert akárhányszor vaskos izléstelenség, melyet a komoly művészetért hevülő lélekre nem lehet rákenni.

Az élet különben is arra tanit bennünket, hogy a legvadabb divathóbortok és a legmakacsabb ujitások is hamarosan elmulnak, mint a nehéz álmok. Elfujja őket az élet józansága.

Ez a sorsa a művészet divathóbortjainak is. Bár itt is meg kell adni az ifjuságnak, hogy fiatal lélekkel ujszerü alkotásokra törekedjék. Hiszen haladás minden téren van. Haladás legyen a művészetben is, de ugy, hogy ép emberi ésszel megérthető legyen. És izléstelenségével ne bunkózza le a finomságot kereső lelket.

Most az Ernst-muzeum megint alkalmat adott néhány fiatal festőnek, hogy elmondja azt az ujat, amit tud. Szerepük különféle és a kitünő szereplő mellett látunk dadogást is.

A csoport főszereplője *Bia-Föglein István*. Az ő technikai készültsége a legfejlettebb. Jól rajzol és amit akar, jól is festi meg. Vannak ötletei, ujszerü beállitásai s ecsetje frissen jár. Két önarcképe, egy öreg férfi feje („A parton") és női képmásai igen érdekesek, (ilyen a „Görög kosztüm", „Alkonyat a kertben", „Ajtó előtt"). Szellemes a „Gudalloupei férfiszépség" (egy néger a tükör előtt). Erotikus ötlet van a „Sokácinges nő" aktjában. Jó történelmi hangulat van a „Bach-korszak" c. kompzociójában s egészséges látással festi tájtanulmányait is.

Egy másik szereplő: *Márkus Imre*, jól benépesitett pasztell-képeivel tünik fel. A proletárvilágból veszi témáit, melyeket tömör kompoziciókban tár elénk. Képeit letompitott szinekkel, sok szürkével festi. Müvei közül a „Kubikosok", „Menhelyen", „Ágoskodó ló", „Birkózók", „Siesta", „Szerencsétlenség" a legsikerültebbek.

Három fiatal festő: *Szantrucsek Jenő*, *Ecsődi Ákos* és *Klie Zoltán* különféle erőkifejtéssel törekedik a siker felé. Az első szineiben még *meszes* (legfinomabb a „Margaréta" c. feje), a második viszont *mézeskalácsos* sárga husokkal viaskodik (legszebb az 1925-ből keltezett fekvő aktja), a harmadik *krétás* női testekkel szólal meg. Mert Klie igen sokat akar mondani. De egyik-másik vásznát a „legmodernebb agyvelő" is aligha érti meg. Olyan például a „Tánc", ahol egy fuvolázó alak előtt lovak ágaskodnak s ezek közt női aktok kapálódznak. A „Trambolin" se utolsó, meg az egészen zürzavaros „Párizsi külváros". És csodálatos, de ugyanaz a mester igen jó tanulmányt festett egy sokác aszszonyról és egy püspökbogádi menyecskéről, weekendező ülő aktja is szép.

Még két olasz vendég: *Luigi Servolini* és *Bruno da Osimo*. Két fametsző, nyugodt, szépen kiforrott grafikai lapokkal. Osimo inkább architektonikus thémákkal: „Az assisi-i templom," — „Ancora," — „Trajanus diadalive Anconában," — Servolini pedig finom tájrészletekkel. Ilyen a „Mocsár naplementekor," — a „Nagy fa," — „Fák tánca," néhány szines csendélet és a „Sólyomvadászat".

Az ő művészi szereplésükön tiszta lehiggadás látszik. De ez nem megrovás a mi fiataljainknak.

Csak tomboljanak!

Láttunk mi már sok tomboló vihart, melyek lirikus csöndbe olvadtak fel.

És az is bizonyos, hogy a legvadabb művészet se dönti romokba a világot.

(Kézdi.)

Vak Mihály	Bodnár Jenő
Straff	Harasztos G.
George	Tapolczai Gy.

Kezdete ½8, vége 11 órakor.

KAMARA-SZINHÁZ

Vasárnap és hétfőn este:

ELCA.

Hauptmann drámája 6 képben.

A barát Starzsenszky	Kiss Ferenc
Marina	Fáy Szeréna
Elga	Tőkés Anna
Leánya	Marosi I.
A dajka	Nagy Teréz
Dimitrij	Mihályfi Béla
Griska	Juhász József
Oginszky	Abonyi Géza
Timoska	Bartos Gyula
Dortka	Rosos Géza
A lovag Szolgája	Forgács Antal Losonczy Z.

Kezdete ¾8, vége ½11 órakor.

ANDRÁSSY-UTI

Megnyitó műsor. Medgyaszay Vilma, Fejes Teri, Csortos, Békeffi. Kezdete 9. vasárnap 4.

TERÉZKÖRUTI

Minden este 9, vasárnap d. u. 4 órakor is.

BETHLEN-TERI

6 és 9 órakor.

John Webster	Kertész Dezső
Viktória	Dobos Anny
Miki gróf	Békássy István
Ach Wong	Vály Ilona
Koltay László	Tolnay Andor
Jancsi	Sziklay József
Riquette	Ferenczy M.
Seligmann	Nagy Gyula
Icike	Bársony Rózsi
Rosenthal	Latabár Árpád
Adolf	Major István
Kinai főpap	Raskó Géza

Kezdete 3, vége 6 órakor.

—

Vasárnap és hétfőn este:

POLDI.

Farkas Imre 3 felv. operettje.

Császárné	Berki Lili
Stefi	Vály Ilona
Falkenstein	Vágó Artur
Poldi	Fedák Sári
Flórián	Rátkai Márton
Janosi	Békássy István
Juci	Bársony Rózsi
Dolnay László	Kertész Dezső
Kemencei	Rónai György
Bajmóci	Sándor István
Encsi	Kerekes Imre
Miniszter	Pártos Dezső
Kamarás	Raskó Géza

Kezdete 8. vége 11 órakor.

KOMÉDIA-ORFEUM

(Jókai-tér 10.)

Minden este 9-kor, vasárnap és ünnepnap délután fél 5-kor is. Megnyitó műsor.

Ádám András	Kertész Gábor
Iván Szidroff	Szedő Miklós
Marie	Kun Magda
Rob	Sziklay József
Buchbinder	Horti Sándor
Juszti néni	Simon Marcsa
Póli néni	Kömives Erzsi
Ottika	Karátson Piri
Albert ur	Sik Rezső
Péter	Körmendy J.
Jack	Gallai Nándor

Kezdete d. u. ¼4, vége ½7; este ¾8, ¾11 órakor.

BELVÁROSI SZINH.

Vasárnap és hétfőn este:

EGY LÁNY, AKI MER.

Faragó Sándor, László Aladár 3 felv. vigjátéka.

Jávor Éva	Dayka Margit
Kegyelmes	Somlay Artur
Bella	Székely Lujza
Géza	Gózon Gyula
Matild néni	Vágóné Margit
Ügyvéd	Szigeti Jenő
Vadász	Ihász Lajos
Szerkesztő	Sugár Lajos
Titkár	Lontay István
Kövér ur	Lengyel József
Grimaldi	Barsy Ödön
Igazgató	Rákosi Pál
Idegenvezető	Gaál Dezső

Kezdete 8, vége ½11 órakor.

IV., Eskü-út 1. Tel. aut. 831-0

HOKUSZ-POKUSZ.

Magyar hiradó.

Előadások kezdete hétköznap ½6, ½8 és ½10; vasárnap é ünnepnap: ½4, ½6, ½8, ½10

OMNIA

(VIII., József-körut és Kölcse utca sarok. Tel. J. 301—2

FERENC JOZSEF

mint ember — mint király.

Kezdete 5, ½8 és ½10, vasá nap és ünnepnapokon: ½4 ½6, ½8 és ½10 órakor.

CAPITOL

Baross-tér, Keleti p. u. mellett Telefon: József 343—37 szám

HA A CSÁSZÁR VISSZATÉR.

Előadások kezdete hétköznap 5 ½8 és ½10, vasár- és ünnepna ¼4, ½6, ½8 és ½10 órakor.

TIVOLI-MOZGÓ

Nagymező-u. 8. Aut. 230—49

A TÜZ LEÁNYA.

Ezt megelőzi **Nelson-revü. Tinta Matyi kocahalász.**

Hétköznapokon: 4, ¾7 és ½10 vasárnap és ünnepnap 3 órától folytatólagosan.

930. IX. 14

A Pesti Hirlap nyolcnapos kalauza 1930 szeptember 14

Muzeumok

Akadémia: Goethe-szoba h., sze., p. 10—12. — **Történelmi képcsarnok:** v., sze., p. 10—1. — **Hopp Ferenc:** v., k., sze., szo. 10—1-ig. — **Mezőgazdaság:** v., k., sze., cs., szo. 10—1-ig. — **Nemzeti régiségtár:** Naponta 9—½2; **állattár:** Zárva; **ásványtár:** Zárva; **uj szerzemények:** Mindennap 9—½2; **összes tárak:** vas. 9—½2. — **Szépművészeti, modern képtár:** sze., p. 10—½2; **régi képtár:** k., cs. 10—½2; **grafika:** h. szo., vas. 10—½2; **plasztika:** szo. 10—½2; **összes tárak:** vas. 10—½2. — **Petőfi ház:** v. 10—2. — **Ráth Gy.:** vas., k., sze., cs., szo. 9—½2. — **Népegészségügyi:** Zárva. **Cról Zichy:** Mindennap 10—1-ig. **Mentők Muzeuma:** kedd, péntek 9-1-ig. — **Uj magyar modern képtár:** hkn. 10—½2-ig, vas. 10—½2-ig. Hétfőn zárva. — **Iparművészeti:** vas., k., sze., cs., p., szo. 9—½2-ig. — **Fővárosi:** vas. 10—½2, k. 4—7, p. 9—1, jövő vasárnap 10—½2. — **Közlekedési** vas. 9—1, k. és p. 9—12 és 2—5, jövő vas. 9—1 **Bélyegmuzeum:** k. és p. 10—12 óráig. **Ernst-Muzeum:** O. XII csoportkiállitás. Vas. 9—2, h cs., p., 9—4, jövő vas. 9—2.

Könyvtárak

Akadémia: Hkn. 6—7. — **Erzsébet Népakadémia:** Hkn 6—8-ig. — **Egyetem:** Vas. Zár

M. kir. Opera (3, ½8)	Nemzeti (3, ½8)	Vig (¼4, 8)	Magyar (½4, ½9)	Belvárosi (¼4, 8)	**Szinházak**	Városi (¼4, ¾8)

d. u. Az első tavaszi

MDK.

Ecsődi Ákos

Kiállitási hiradás

Csongrádmegyei Hirlap 1965 ápr.17.lap -

Ecsödi Ákos

l.

Déry 1927

23. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Elsődi Ákos

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 53 kép 55 A tiszy társ-ból

1926 131 kép

1927. 163 kép

~~1928. 280 0~~

1930. 58 ⊓ ~~564 0~~

~~1929. 115 Mův krónike~~

~~Lyka~~

⊓ Szinyei ovelére

T. 3765.

ség piaczán kutak kötik le figyel-
ek látszanak, az előtérben pedig
ak. Felirata a lebegő mondatszala-
dvány van:

17.2 : 11.2 cm.

O.

MDK

Ecsődi Ákos festőmüv.

Pirosszáju nő, szénr.
Kisleány babával, olaj
Arckép, olaj
Tulipános csendélet, olaj
Csendélet, olaj
Aspidistra és kaktusz, olaj

Kéve XX. kiáll. N. Szal. 1929. febr.
19 l.

ECSŐDI ÁKOS

75	Pirosszáju nő	Szénr.	100 —
76	Kisleány babával	Olajf:	500.—
77	Arckép	Olajf.	Mgtul.
78	Tulipános csendélet	Olajf.	400.—
79	Csendélet	Olajf.	400.—
80	Aspidistra és kaktusz	Olajf.	350.—
81	Női fej	Olajf.	250.—
82	Páholyban	Szines tus	100.—

Kiállítás 1929.

59. FLANDRIN, JULES :

Ecsődi Ákos

festő

kollektív kiáll.

Ujság. 1970. szept. 14.

(l. a.: Az Ernst-mú-

zeumi vadkezdő kiállí-

tása.)

francia-gótika hatalmas
ıvonásokra és egy nehe-
vezetett.
a ponton egészen határ-
ılható. A fent tárgyalt
knek új rétege ékelődik
mely előbb vagy utóbb
ás és befolyásromantika
lerülni, hogy a koráram-
magyar faj keleti örök-
mlékszerű hagyományai-
lők, annak megszívlelése
m egyszerű átvételről,
Spengler szavaival élve,
z alkotó átvesz.[110])
gi kultúrtörténeten belül
jutott. A fejlődésnek e
nevezett fázisában vala-
ıtos mérlegelésnek olyan
omán forma- és ember-
tualizmusától. Ebben a
z antik emlékek iránti
ben is — mint minden
zi renaissancenál — csak
ílushoz, gótikához vagy
ulmányunkban felsorolt
félévszázadba vannak

MDK

Ecsődi Ákos

Képzőmüv. Főisk. kiáll. Esti Kurir, 1924. dec. 19.

MDK

Ecsődi Akos

Zöldruhás lány, festm.

Leányfej, "

Mohács emléke. Ernst Muz. 84.kiáll. 1926. szept.

13 l.

MDK

Ecsődi Ákos

Kancsós csendélet, graf.

Festő, "

Mohács emléke. Ernst Múz. 84.kiáll. 1926. szept.

15 l.

NDK

Ecsődi Ákos

A váci templom belseje

Mohács emléke. Ernst Mus. 84.kiáll. 1926. szept,
15 l.

MDK

Ecsődi Ákos

Kéksapkás leány. of.

Cigányleány, of.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

4. l.

MDK

Ecsődi Ákos

Női fej, of.

Studium, "

Álló akt, "

Fürdőzők, "

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

4. l.

MDK

Ecsődi Ákos

Férfifej, tusr.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

24.l.

Ecsődi Ákos festőművész

„Kéve" kiállítása a Nemzeti Szalonban

Ecsődi Ákos: Piros-szájú nő.

Magyarság 1929. II. 17

Ecsódi Ákos

Gitáros c. képével vesz részt az Ernst-múzeum kiállitásán,

R. 930.IX. 15.

Ecsödi Ákos

Magyar Művészet
1925 ~~[illegible]~~, 55 (A Szinyei Társból)

~~1926. 131~~
~~1927. 163~~
~~1928. 280~~

olasz építész

Colamarini, VIII. 223.

EDDE

Felsőbogáti

Festetich kastély

BALÁZS Andor: Kastélyok völgye, Somogyország.
= Magyar Fórum, 1993. május 27. 20.

kötetének előzék- és címlapja (Győr, Székesegyházi Könyvtár)

k- és címlapja Báthory István király sajátkezű ajánló soraival (Győr, Székes-egyházi Könyvtár)

s-kötetének háttáblája, Krakkó 1585. (Győr, Székesegyházi Könyvtár)

táblája, Kolozsvár 1570 körül (Győr, Székesegyházi Könyvtár)

Dr. Ede Gyulácsi
festő

M.D.Y

Részt vett a tárlatban

Hamar Imre: Művészeti élet Győr-Sopron megjelen
Művészet, 1968. jennuis - 46 kap.

Ede Sándor, müsz.rajzoló, Pécs

MDK

Férfifej, of.

Női fej, "

Pécsi Képzőmüv. és Müber.Társ. Pécs, 1934. máj.

2. 1.

Edel István

keramikus

1886 óta megszakítás

nélkül dolgozik

Herenden.

wód

Művészet

1940. 31. sz. 21. l.

(Herend 100 éves.)

Nagytekintetű

BÖLCSÉSZETTU

Edelényi József.

A Csepeli munkásátthonban rendezett Képzőművészeti Kör grafikai kiállításán grafikai munkája szerepel.

Gyárfás Endre: Világunk a vonalakban.

Csepel, 1941. máj. 7.

Edelényi József

A Csepeli Munkásotthon 1974-es tárlatán részt vett.

Népszava, 1974. dec. 8. 102. évf. 287 sz. 9p

Gyüjtők.
Écsy Ferenc József.

Kr. T. 727/1899.

(é. dec. 7.)

EDELÉNY

FIGYELEM!

Szakmunkástanuló-felvétel

Cégünk, a **FŐKÉTÜSZ Fővárosi Kéményseprőipari Kft.,**

az általános iskolát
idén elvégző fiúk jelentkezését várja, a több évszázados múlttal rendelkező, dinamikusan fejlődő és biztos megélhetést teremtő szakmánk utánpótlása biztosítására.

Ma már törvény írja elő a kéményseprő-ipari közszolgáltatás kötelező igénybevételét.

A kéményseprőipar a megelőző tűzvédelem keretében, környezetvédelmi szempontokra is felügyelve látja el tevékenységét.

A jelentkezők hároméves nappali képzést követően szereznek szakmunkás-bizonyítványt, amelyhez minden feltételt, számukra igen kedvezményes közétkeztetést, a tan- és munkaeszközöket, szükség esetén a szállást is cégünk biztosítja.

A szakmunkás-bizonyítvány megszerzése után a továbbtanulást kft.-nk támogatja.

KÉRJÜK, A TOVÁBBTANULÁSI JELENTKEZÉSI LAPOT

a **FŐKÉTÜSZ Fővárosi Kéményseprőipari Kft.**
humánpolitikai vezetőjéhez,
1067 Budapest VI., Eötvös u. 21., vagy a

Deák Ferenc Szakközép- és Szakmunkásképző Intézet
1195 Budapest XIX., Üllői út 270. alatti címére eljuttatni.

43276 LJ

KÖZGYŰLÉSI · HIRDETMÉNY · §

A Magyar Villamos Művek Részvénytársaság
(1011 Budapest, Vám u. 5–7.)
igazgatósága értesíti részvényeseit, hogy a társaság
közgyűlését
1996. május 24-én 10 órára összehívja.

A Fonyódi Építőipari Szövetkezet v. a.

PÁLYÁZATOT HIRDET

a 8640 Fonyód, Blaha L. u. 26. alatti, 6940 m² összterületű telephelye értékesítésére.

A telephely a város legfrekventáltabb helyén, a piac közvetlen szomszédságában van.

Kétszintes irodaház, műhelyek, szociális helyiségek, nagy szabad terület, három kijárat stb.

A jogerős telekkialakítási engedély lehetővé teszi a telep kisebb részletekben vagy egyben való értékesítését.

Érdeklődni lehet Pasztusics László végelszámolónál. Tel.: (85) 360-822.

A pályázat lejárati határideje: 1996. április 15.

43389NP

A **Városgazdálkodási és Útkarbantartó Vállalat** árverés útján értékesíti a Kapuvár, Wesselényi úti telephelyén lévő 600 m²-es, vasbetonvázas, zárt csarnokrendszerű épületét, amely csekély átalakítással és költséggel bármilyen funkciójú üzemi épületté alakítható. Külön kapun keresztül megközelíthető, fűtése központi hőellátó rendszerről biztosítható.

Árverés időpontja: 1996. április 3., 9 óra.
Helye: Kapuvár, Wesselényi út 34–36.
Kikiáltási ár: 14 400 00 Ft + áfa.

Terület igény esetén 1000 Ft/m² vételáron vásárolható.
Az árverésen részt venni szándékozóknak 100 E Ft bánatpénzt kell befizetni a vállalat pénztárába, amelyet vásárlás esetén a vételárba beszámítunk.
Az eredménytelenül pályázók részére a bánatpénzt az árverés után visszafizetjük.
Az értékesítésre kerülő épület munkanapokon 8–15 óráig megtekinthető.
Egyéb felvilágosítást a (96) 241-644-es telefonon kaphatnak az érdeklődők Füzi László építésvezetőnél.

Városgazdálkodási és Útkarbantartó Vállalat

43609 LJ

ERDÉRT RT

Tavaszi értékesítési akció!

Fenyő fűrészáru (asztalos: 27 500–29 000 Ft, építő: 15 200–24 500 Ft) **tetőléc** (25 500 Ft) **fűrészelt gerenda** (25 000–27 000 Ft) **hajópadló** (785–970 Ft/m²) **lambéria** (425–765 Ft/m²) **rétegelt lemez** (50 000–95 000 Ft) **farostlemez** (39 300 Ft) **fenyő hengeresfa** (8900–16 200 Ft, 6,5 m-től 11 300–16 500 Ft) szibériai alapanyagból – saját feldolgozásban, egyéb kedvezményekkel és szolgáltatásokkal.
A közölt áruk telepi nagykereskedelmi árak, mérettől – minőségtől függően változnak. Ft/m²-ben áfa nélkül értendők.

Erdért Tuzsér Kft.
4622 Komoró. Fax: (45) 360-250.
Tel.: (45) 360-264, 360-268, 360-341, 402-028, 06 (30) 438-515.

43471 KJ

KÖZGYŰLÉSI · HIRDETMÉNY · §

PANRUSGÁZ
MAGYAR-OROSZ GÁZIPARI RT.
Budapest II., Bimbó út 109.
igazgatósága értesíti részvényeseit, hogy

1996. április 26-án, 14 órakor közgyűlést tart

a MOL Rt. KTÁ Szegedi Bányászati Üzem központi tanácstermében (Szeged–Algyő Ipartelep)

Napirend:

1. Az 1995. évi mérleg és eredményfelosztás megvitatása és elfogadása
2. Az 1996. évi üzleti terv jóváhagyása
3. Egyebek

A társaság legfontosabb mérlegadatai:

	ezer Ft
Saját tőke	645 809
ebből jegyzett tőke	120 000
Mérleg főösszeg	6 447 382
Adózás előtti eredmény	656 435

A közgyűlésen minden részvényesnek joga van magát meghatalmazottal képviseltetni.

43330 JP

A Dunamenti Erőmű Rt., Százhalombatta

várja azok jelentkezését, akik szakismeretük, gyakorlati tapasztalataik alapján képesnek érzik magukat arra, hogy a belga–magyar tulajdonú nagyvállalat

főkönyvelői munkakörét

ellássák.

A munkakör betöltésének feltételei:

* felsőfokú közgazdasági végzettség,

Amerika Edelényben?

Nagyra törő tervei vannak egy kanadai befektetőnek

Évtizednél régebben próbálkoznak az edelényi Coburg-L'Huillier kastély hasznosításával a mindenkori helyi vezetők. Az edelényi tanács már a nyolcvanas évek első felében 40 milliót költött arra, hogy kiköltöztesse az épületből a közintézményeket és az ott kialakított szociális lakásokban élőket. A nagyra törő tervek szerint szállodává alakították volna a 106 szobás, csaknem hatezer négyzetméter hasznos alapterületű, barokk stílusú kastélyt. A nyolcvanas évek szolid árain is csaknem félmilliárdosra becsült felújítási-átalakítási költségre azonban már nem futotta. Időközben jó néhány magánbefektető megfordult a városban, de a kastély azóta sem hasznosult.

❑

A legújabb jelentkező Reg Hill Kanadából; ő a szórakoztató központok kiépítésével foglalkozó Ranatine and Associates Casino Gaming Consulting elnöke, emellett az indián játékok specialistája.

– Tavaly decemberben keresett meg minket Reg Hill, akinek egy Miskolcról elszármazott kanadai magyar üzletember hívta fel a figyelmét a kastélyunkra, s ő már akkor elmondta, hogy fantáziát lát az épület hasznosításában, tudniillik egy vendéglátó-ipari komplexum kialakítását tervezi – fogad Szilágyi Adolf edelényi polgármester, majd azzal folytatja: a műemlék jellegű, állami tulajdonban lévő kastélyt a Kincstári Vagyonkezelő Szervezet korábban már többször is meghirdette hasznosításra, de megfelelő pályázó hiányában érdemi tárgyalásokra eddig még nem került sor.

A kanadai befektető – az addigi pályázati kiírásoknak megfelelően – a Kincstári Vagyonkezelő Szervezet által vállalt homlokzatfelújítást kérte, s mint bérlő végezte volna el a kastélybelső renoválását, feltételül szabva ugyanakkor, hogy kaszinóműködtetési engedélyt kapjon. De hamar kiderült, hogy a kincstári szervezetnek a Bokros-csomag következtében nincs másfél milliárdja az épület külső felújítására. Ezért az idén februárban Reg Hill ezt is magára vállalta, viszont tekintettel a beruházás legalább 50 éves megtérülési idejére, 99 esztendőre kért immár nem bérlői, hanem kezelői jogot, továbbá garanciát arra, hogy az időszak első felében biztosan megkapja az ötévenként meghosszabbítandó kaszinójogot.

– A kaszinó engedélyezésén áll vagy bukik a kastélyfelújítás ügye – állítja az edelényi polgármester, aki a renoválás idejére hatszáz, az üzemelés során pedig tartósan legalább kétszáz dolgozó foglalkoztatását reméli a kastélyszállótól. Erre annál is inkább szüksége van a majdnem tizenkétezer lakosú városnak, mert az edelényi bánya nemrégiben történt bezárása óta az egy varrodát leszámítva gyakorlatilag nincs jelentősebb üzem a környéken. A munkanélküliek aránya az edelényi körzetben még a borsodi átlagot is meghaladó mértékű, s nagyon jellemző adat, hogy a munkanélküli-ellátásból már kiszorult, jövedelempótló támogatásból élő állástalanok száma meghaladja a kilencszázat a városban.

❑

A kaszinóengedély ügyében Szilágyi Adolf bizakodó. Bár – mint mondta – az illetékes Pénzügyminisztérium azt a tájékoztatást adta, hogy az engedélyek kiadását jelenleg szüneteltetik, ráadásul nem is tartják kívánatosnak újabb kaszinók engedélyeztetéseket. A műemlékvédelem és a Bódva-völgyi régió felzárkóztatásának szempontjait megértve a pénzügyi tárca részéről mégis ígéretet tettek a kérés újratárgyalására. Ígéretekben nincs hiány, hiszen az elmúlt hetekben Edelénybe látogató Baja Ferenc környezetvédelmi és Kiss Péter munkaügyi miniszter is felajánlotta személyes közbenjárását a kaszinó érdekében.

Borsod megyében száznál több kastélyt tartunk számon, közülük 84 védett – kezdi Mándoky József, a Miskolci Műemlék-felügyeleti Igazgatóság munkatársa, majd azzal folytatja: a legfontosabb feladat a födémfelújítások és az őrzés megszervezése. Mert enélkül az épületek biztos pusztulásra lennének ítélve. Különösen súlyos helyzetben van az a 22 kastély, amely felszámolás alatt álló téeszek tulajdonában van, ezek ugyanis gyakorlatilag gazdátlannak tekinthetőek. A másik véglet az abaújkéri kastély, amelyet az egykori tulajdonos család sarja, Bárczay Olivér visszavásárolt, és saját pénzén megkezdte az épület helyreállítását. Ám ez kivétel, két-három ilyen eset van csupán a megyében. A kastélyok egy jelentékeny részében valamilyen intézmény kapott helyet. Például a boldogkőváraljai Zichy-kastélyban fogyatékos gyermekek otthonát működteti a megyei önkormányzat. Az épület felújítására már a megyének sincs pénze. Azok a kastélyok sincsenek jobb helyzetben, amelyekben múzeumot hoztak létre. Az állami pénz egyre kevesebb, a kiállítások pedig nem hoznak hasznot. Éppen ezért a műemlék-felügyelet minden olyan hasznosítási kísérletet – mint az üdülő, a bentlakásos tanfolyam vagy szálloda létesítése – támogat, amely a kastély jellegét megőrzi, ugyanakkor a felújításhoz, állagmegóváshoz forrásokat teremt. Tény azonban, hogy – a nosztalgia vezérelte családi renoválásokat leszámítva – eddig még egyetlen kastélyt sem sikerült Borsodban magántőke bevonásával, piaci alapon helyreállítani.

Hatezer négyzetméter, százhat szoba – és indián játékok MTI-FOTÓ

A kanadai Reg Hill nemcsak kaszinót szeretne, hanem szállodát, szaunát, uszodát, színháztermet, golfpályát, kerékpárutat és lovastúra-útvonalat is. Továbbá tervei között szerepel, hogy idővel több környékbeli kastélyt felújítva, egy észak-magyarországi kastélylánccal várná a romantikát kedvelő vendégeket, akik ráadásként hamisítatlan északamerikai indián folklórbemutatókra is számíthatnának, lévén Reg Hill ennek elismert szakértője. A kanadai befektető szerint a kaszinó mellett az indián folklór jelentheti majd a legnagyobb vonzerőt, hiszen ezzel olyasmit kínálna a kastély itt Edelényben, amiért az európaiaknak egyébként Amerikába kell utazniuk.

❑

Az edelényi kastélyt L'Huillier János Ferenc egri várkapitány építette 1727–1728-ban. Az uradalmat az 1820-as években a Coburg-Gothai család vásárolta meg, s tőlük bérelte 1861-től a járásbíróság a kastélyt, amely 1920 után teljes egészében az Igazságügyi Minisztérium tulajdonába került. Különböző közintézmények – egyebek között a bíróság – működtek az épületben egészen a nyolcvanas évekig. Az ezt követő felmérést, illetve a hasznosítási terv elkészítését a mai Északterv Kft. jogelődje végezte. Kovács Lehel ügyvezető igazgató elmondta: a szállodává alakítás nem mond ellent az épület eredeti funkciójának. A kastélyt tudniillik eredetileg sem otthonának szánta, hanem nagyobb társaság, például vadászkompánia befogadására alkalmas idényjellegű szállóhelynek építtette az egri várkapitány. Az épület az elmúlt évtizedben elvégzett, körülbelül százmillió forint értékű födém- és nyílászáró-felújításnak, továbbá a folyamatos kutyás őrzésnek köszönhetően viszonylag jó állapotban van. A műemlék jelleget megőrző, komplex hasznosítás – mondjuk szálloda vagy bentlakásos oktatási intézmény üzemeltetése – tehát műszakilag megoldható.

Az ügyvezető igazgató ennek ellenére sem bocsátkozott becslésekbe azt illetően, hogy a külső felújítás és az épület műemlék jellegét nem veszélyeztető belső átalakítás mai árakon mibe kerülne. Mint mondta, a tíz évvel ezelőtti árakon számolt csaknem félmilliárdos összeg is csupán becslés volt. Mindamellett – hangsúlyozta – valamilyen hasznosítás gyakorlatilag elkerülhetetlen, mert beruházások nélkül az épület mai jó állapota sem őrizhető meg hosszú ideig.

Kérdés persze, hogy mire jut majd a főhatóságokkal folytatandó további tárgyalásokon Reg Hill. Abban bízva, hogy a folklórspecialista kaszinóalapító befektetési szándékai valóban komolyak, jó lenne mielőbb dönteni ebben az ügyben.

Faragó József

Edelényi kastély

l.

Csikv. Borsod

körsége adattár

46 és kv. ll.

Maszlaghy II. 57 szám
Giotto Kespigniani

Edelényi kastély

l.

Radocz Imre

Magyar kastélyok

II. kiadás Bp. 1939

15, 41, II. – III.,

LVII. tábla

ya vármegye.

m.
pzat. (?)
g), Leányvár nevű rom.
i épület.
s.
m.
ács közt), Pálos-zárda romjai.

árrom.
ómai castrum nyomai.
plom.
trum maradványa.
ómai temető.
lom.
z.
y cubiculum.
s kövek a püspöki múzeum-

ek temploma.
út.
et (kórházi templom).
ébánia-templom.
diek zárdája.

Edelényi Erzsébet királyné templom.

Nagy Géza: Első fogadalmi templom Erzsébet királyné emlékére. Épült Edelényben. 4-r 30 l. Bp. 1905

Gyarl (1635)

A m.kir. allás és közoktatá

hó 13-án 27025 sz.a.kelt és

tézett rendeletének másolata:

Utasitom az állampé

Bizottságának rajztára számára

telért a Hollonzer és Okos fé

emlitett bizottság elnöke részé

százhuszonégy 714 koronát fiz

ide mellékelt számlák csatolá

Edelényi L'Huillier

Később Coburg-Kohárý

hercegi kastély

kéjle repr.

Magyarországi

IV. 283. 642. P.

Fényes Elek: Magyar-

ország geographiai

szótára. II. k. Pest 1857.

ÉUM AUKCIÓI
ÉRNST-MUSEUMS

TER GRÓF,
ÉNYEKBŐL SZÁRMAZÓ MŰTÁRGYAK

Edelény.

Kastély

Épült 17.30.

Rados Jenő dr.

Magyar Kastélyok

12. f.

Dr. Ibrányi István /1904, Budapest, ró
működő "Védett birtokok főfelügyele
dapesti kir. büntetőtörvényszéki jeg
tatott. A római egyetem jogbölcseleti
és közigazgatási jogi előadásokat ha
megbízásából "A corporativ jog hatás
ben dolgozott. Behatóan tanulmányozta
nyait, valamint az olasz mezőgazdaság
mények szervezetét, működését, végül a
közi Agrárintézet, az olasz kir. Igazs
az Alessandriában. Állandó összekött
fikációs osztály vezetőjével és tagj
lés tanulmányozására bejárta e. ész S
lermóban, továbbá Bariban közvetlenül
rár felügyelőségek és konzorciumok, a
ködését, berendezéseit /Gravina/ s az

Edelény.

Kastély (jelenleg járás bíróság épülete)

wód

=

Rados Jenő dr.

Magyar Kastélyok.

219. l.

SALY ÁRPÁD
NY. MIN. OSZT. TANÁCSOS
TÜZIFA- ÉS
SZÉNNAGYKERESKEDŐ

Városi iroda:
XI. kerület, Horthy Miklós út 46. szám
Telefon: 268-099.

Csúzda:
XI., Budaörsi-út 56-58. (Kelenföldi p.-u.)
Telefon: 268-615.

16

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos Dr Szentivanyi Gyula ***úrhölgynek***
úrnak

BUDAPEST

Lágymányosi u. 10.

Edelényi Koburg

hercegi kastély

1730-ban fejezték be

Dívald Magyarország.

224. l.

227 l. Reppel

Edelényi kastély

Vas. Ujs. 1861

208, 209. l.

képpel -

Horváth Henrik

Horváth Tibor

Höllrigl A. József

Hunyadi József

Huszár Lajos

Jajczay János

Jajczay Jánosné

Kalmár János

Kampis Antal

Kapossy János

Kelemenné Berkovits Ilona

Kopp Jenő

László Gyula

Mihalik Sándor

Nagy Zoltán

Edelényi kastély

EDELÉNY

Kastély

Péter András: Könyvismertetés. Budapesti Szemle, 225 – 1932, 157 l.

Edelényi Izraelita Templom

Nagy Géza: Első" fogadalmi templom Erzsébet királyné emlékére. Épült Edelényben.

4°, 6 K, 30 L, Budapest, 1905

Edelényi ref.

templom

l.

Korompay

32. l –

836.

balta fordultan látható. Bal kezét
Kriépütt elválasztott hosszú hajá gön-
ussza batna; szakálla leberetvált. Álló gallé-
üst zsinórzás van s kékes-fehér mentéje

méretei 95: 82·5 cm.

ádéka 1897. junius 21. ev. (230/97)

Edelény Borsod m

ref templom

Rudolf Antal.

1) a templom át alakítással alaprajza
2 ablakmérmű ölbe.

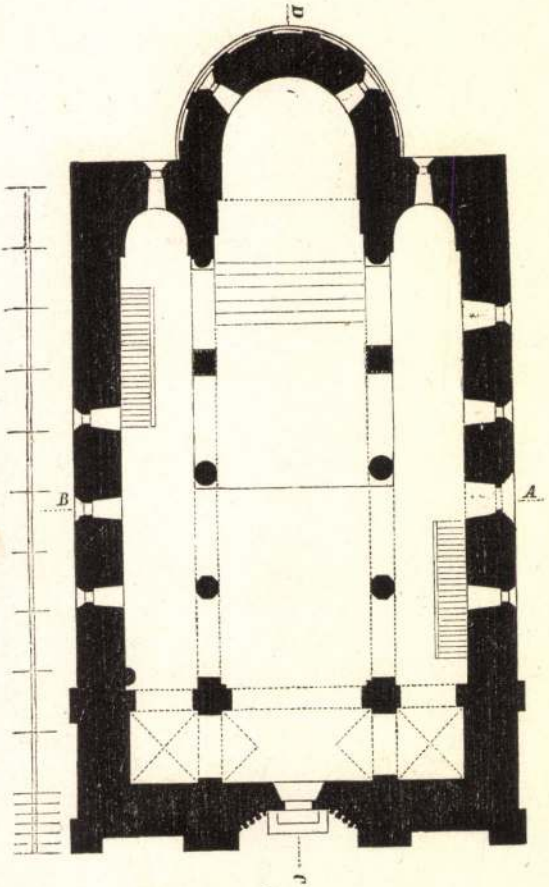

1.

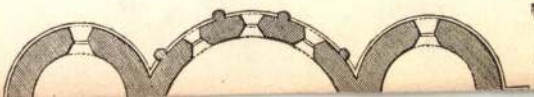

55. — EDELÉNY: Egykor L'Huillier, majd Coburg-kastély
Ehemals L'Huillier, nachher Schloss Coburg — Autrefois L'Huillier, après Château Coburg
Formerly L'Huillier, later Coburg Castle
(1730.)

Zador János dr.
Magyar Kastélyok

56. — EDELÉNY: A kerti homlokzat részlete
Mitte der Gartenfasade — Partie centrale de la façade postérieure
Central part of the posterior façade

57. — EDELÉNY: A kastély oldalszárnya
Flügel des Schlosses — Aile du château — Wing of the castle

58. — EDELÉNY: A Boldva felől nézve
Von der Boldva gesehen — Vue de la Boldva — View from the Boldva

59. — EDELÉNY: Belső részlet
Interieurdetail — Détail de l'intérieur
Interior detail

60. — EDELÉNY: Belső részlet
Interieurdetail — Détail de l'intérieur
Interior detail

Edelény. —
Coburg-Eastel

dicséretesen hadakoztanak, harczoltanak és hazájukat a török tatár rabságától, pusztitásától gyakorta vérük hullásával megótalmazták.“

Összeesküdtek volt az ausztriai kormány ellen, mely — mint a bécsi udvaronczok mondák — a magyarok kócsagait kitépni, arany-, ezüstgombjaikat ólmosokkal felcserélni, czombjaikat cseh plundrába szoritani, nyakukat igába hajtani törekedett. A nádor Wesselényi és Zrini Péter, a roppant erejü horvát bán elsők szövetkeztek, fegyverrel is megvédeni az ország szabadságait. Körülöttök csoportosultak Apaffy erdélyi fejedelem, Csáky Ferencz, Tattenbach, Styria kormányzója, Magyarhon leggazdagabb dynastája, Zrini veje, Rákóczy Ferencz és Nádasdy, az országbiró — a vállalat egyik feje Wesselényi kora halála után. Zrini rettenthetlen férfi volt harczmezőn; jelszava volt: „győzelem vagy halál!“ azonban a politika tekervényes ösvényein nem tudta megtartani hidegvérüségét. Szenvedélyek uralkodtak rajta és nagyravágyása, mely fejedelemséget akart alkotni a felszabaditott hazában a Zrinieknek, Rákóczyaknak, ellenségévé tette Nádasdyt, Apaffyt, nagyon ártott a magyar ügynek. A viszálykodás miatt nem lehet csak őt okolni; — be kellett annak következni ott, hol mindegyik csak saját érdekét tartotta szem előtt, de nem is lehet mondani, hogy a hazáért önmagát megtagadta volna.

Zrini Péter nem volt közönséges ember, de szerencsétlenségére oly testvér után következett, ki mellett erényei elhomályosultak, hibái óriási nagyságban tünlek fel. Még nem rég a horvátok kérkedve sorolák költőik közé: de most már kénytelenek elismerni, hogy csak Miklósnak „Zriniászát“ forditotta nyelvükre. Miklós lassan haladva, a nemzet erejét kifejtve, akarta a hazát gyászos sorsából kiemelni, azt tartván — s mint a következés mutatá, helyesen — hogy a magyar Isten után csak önmagában bizhatik föltétlenül. Péter a francziákkal szövetkezve remélte az ország függetlenségét kivivhatni. Midőn XIV. Lajos igéretei ámitásoknak bizonyultak, egy perczre megállapodott a pályán, melyen félénkebb társait mindig előbbre tolta. Kibékülést keresett a császárral, terveit részben bevallotta, de meghallgatás, köszönet helyett megvetéssel találkozott. Bécsben, ugylátszik, a tanácsot követék, melyet Spinola spanyol követ mintegy 40 év előtt II. Ferdinándnak adott: „addig ingerelni a magyarokat, mig föllázadnak, azután leverni őket, vérpadra küldeni a nemzet szinét s a korlátlan uraságot megalapitani.“ Zrini a törökhöz fordult és 1670. mártius havában a lázadás zászlóját kitüzi. Egyetlen szövetségese sógora, a 28 éves Frangepán Ferencz volt, az Adriai tengermellék leghatalmasabb dynastája, a büszke olygarchák, hatalmas törökverők, bölcs főpapok hosszu sorában az utolsó *). A horvát rendek hidegen elfordultak tőle; sokan közölök ellenségei valának a Zrini névnek. A császár hadai elől Zrini Frangepánnal Csáktornyába szorult, majd Bécsbe menekült a trón zsámolyához. (April 22.)

Zrini kegyelmet várt az udvartól és börtönt talált. September havában a bécs-ujhelyi vár egyik tornyába szálliták sógorával. Börtönéből levéllel fordult Lipóthoz, állitsa magyar törvény szerint magyar birák elé, hadd védelmezhesse magát vádlói ellen. **) Hivatkozott az ausztriai kegyelemre, erőködött ártatlanságát kimutatni. Védelme, habár nem ment sophismáktól, ügyvédi fogásoktól, méltóságos volt, s az éles toll, a bátor hang, melylyel a fejedelmet esküjére emlékeztette, jogokról szólt, midőn Frangepán töredelmesen vallva csak kegyelemért esdekelt — mutatta a férfit, ki csuszni, mászni börtönében sem tanult meg. Utalt Magyarország sarkalatos jogaira, az aranybulla hires záradékára: „hogy a magyarnak szabad fegyvert ragadni, ha királya szabadságait, jogait megsemmisitve, törvényeit fölforgatva, korlátlan uraságra törekedik!“ „A szerződés a nemzet és király között kölcsönösen kötelező; ha megszegé az egyik, megszegheti a másik is;“ „a nádori hivatal nincs betöltve, s az ország fejedelmi esküvel szentesitett törvényei lábbal tapodtatnak . . . és ezért a magyarok felkeléseire nincs az a bélyeg sütve, mint az örökös jobbágyok lázadásaira.“ Emlékeztetett az adott szó szentségére „melynek megszegését még a hitetlen török ellenében sem hagyja boszulatlanul az Isten, melyen alapul minden nemzet joga, az emberi társadalom!“ Fölhozá, mit üzentetett gyóntatója a Forstall Márk ágostonos barát által, mit mondtak neki személyesen Lobkovitz herczeg államminiszter, Hocher Pál udvari kanczellár, kifizetik adósságait 40,000 forintig, megadják neki a varasdi vagy károlyvárosi kapitányságot, csak küldje fiát tuszul; küldjön fehér lapot, melyre a császár feltételeit irhassa. „Megadtam — folytatá — s a felség csak váraim átadását, személyes megjelenésemet s őszinte vallásomat irta be föltételekül. Megtevén mindent, ellenem vetik, hogy Forstall tulment felhatalmazásán, hogy Hocher, Lobkovitz igéretei a császárt nem kötelezik, a fehér lap által csak én köteleztetem: „Ilyen jogcsavarások iskolákba, tanárok szájába valók, nem a császár udvarába . . . Forstallnak megbizó levele volt Lobkovitz herczegtől, melynek hinnem kellett. Ha átlépte felhatalmazását, lássa ő, hibája nem válhatik az én káromra. Lobkovitzczal, Hocherrel, mint a császár képviselőivel alkudoztam . . . szavuk nekem a császár szava. A fehér lap kölcsönös szerződést alapit. Miért iratta rá felséged azon és nem más pontokat, ha bennük meg nem nyugodott? Ilyen és hasonló okoskodások minden hitet kiirtanának . . . Annyi jutalom igértetett nekem, s most annyi, a halálnál is keserübb kárt szenvedek hiremben, nevemben, javaimban, szabadságomban. Velem szenved egész házam, ártatlan két gyermekem . . . Fiam tudományos és harczias kiképzésében a börtön által van akadályozva. Szenvedünk Magyarország törvényeinek ellenére, melyekre felséged megesküdött, melyek szerint, nem lehet elfogni, elitélni, jószágaitól megfosztani senkit törvényes idézés, kihallgatás, védelem és elmarasztalás nélkül; a fiut atyja vétkeért büntetni nem lehet, s az egész család nem vesztheti ősi javait egynek büne miatt. Mondja ki felséged, hogy az örökös tartományok törvényeit alkalmazni nem lehet, s ügyem magyar birák előtt, magyar törvény szerint tárgyaltassék. Eléggé dühöngött már elleneim irigysége . . . . Ha félnek boszumtól, s mondják felségednek: ne adja vissza a szabadságnak, hazájának: akárminemü kezességet vállalok, s ne várjam Istentől büneim bocsánatát, ha nekik tiszta szivből meg nem bocsátok.“ *)

Zrini hiában esedezett. Neki veszni kellett, mert — mondá Lobkovitz — mig él, nem lesz békesség Magyarországon! Merész hivatkozása az ország törvényeire csak növelte a miniszterek haragját. Német birákból alakult törvényszék, itéletet mondani felette. **) A speyeri birodalmi törvényszék, a tübingeni, ingolstadti, lipcsei egyetemek jogi karai adtak véleményt a véres törvények szerint, melyeket a hanyatló Róma zsarnokai alkottak biztositásukra; a titkos tanácsban Nosztitzok, Sprinzensteinok, Schwarzenbergek, Dietrichsteinok, Auerspergek, Stahrembergek rostálták meg az itéletet Lipóttal és mondtak halált Zrinire, halált miatta Frangepánra.

Zrini nem sejté közel halálát, midőn april 27-én a halálitélet végrehajtására Abele Kristóf lovag von und zu Lilienberg, Häckingen ura, Lipótnak kedves, nagybefolyásu tanácsosa, és Molitor János jogtudor, mint császári biztosok megérkeztek. A város kapui — egyet kivéve — bezárattak, és készitték a vérpadot, ásták a sirt a két magyarnak. A kapuczinus guardian, Zrininek mindennapos vendége börtönében, lőn megbizva valami módon előkésziteni a halálhirre. A jó barát (apr. 28.) feszengett az ebéd felett és kérdé: „nem tudja e még, mit hoztak a biztosok Bécsből?“ „Nem — válaszolt Zrini — ma délelőtt nálam voltak, de csak vallattak. A páter példálózni kezdett, hogy az embernek mindenkor az Isten akaratában meg kell nyugodni.“ Délután 4 órakor Abele és Molitor, Podestával, a magyar és horvát nyelvben jártas titoknokkal a várba jöttek és Zrinit magukhoz rendelék: „Hallja — szólitá meg Abele — jól tudhatja kegyed, mily utálatos felségsértő tettet merénylett legkegyelmesebb, Isten által rendelt urunk, felkent császári királyi herczegi felségünk ellen. Saját vallomásai, irásai, támogatták a köztudomásu dolgot, minélfogva a felségnek joga lett volna kihallgatás, védelem nélkül azon büntetést kimérni, melyet a császári királyi herczegi törvények ily iszonyu gonosztettek megfenyitésére rendeltek. Azonban a felség veleszületett kegyelmességénél fogva rendes pört kezdetett, az itéletet titkos tanácsával éretten meghányta és végre megerösitvén, minket megbizott, adjuk tudtára önnek, hogy holnapután april 30-án, reggel 9 órakor, itt Bécsujhelyen, ki fog végeztetni. Készüljön tehát a halálra, az örökkévalóságra, Isten legyen irgalmas árva lelkének!“

*) Frangepán Farkas és Paradeyser Mária voltak szülei.

**) Cserey 42 l.: „Olyan levelet ir vala rabságából a császárnak, melyet senki, kivált a ki magyar, szánakozás nélkül nem olvashat.“

*) Katona XXXIII. 830 és kk. ll.

**) A tagok neveit ide irom: Hocher Pál elnök, gr. Windischgrätz, b. Hörwarth, gr. Windhaag, Edenka és Buccelini bárók, Abele, Lewenthurm lovagok, Molitor, Krumbach jogtudorok. Vádló Frey kamarai ügyvivő; védők Strelle és Eylers ügyvédek voltak. A per titkos volt, a vádlottak a tanukkal nem szembesittettek soha.

Zrini Péter hideg nyugalommal hallgatta itéletét. Ehr báró, a Pioezeredből *) előállott, hogy uj börtönébe a fegyvertárba vezesse, melynek udvarában volt a kivégzés megtörténendő. A szokottnál kissé sápadtabban, vállat vonitva, szó nélkül követé. 50 fegyveres kisérte végig a váron a kapuig, hol a város birája Pleyers Pál kocsiban fegyveresekkel várakozott. Zrini a kocsiban hideg, szótalan maradt. Közönyösen lépett utolsó lakába, melynek butorzatát, faszék, asztal, ágya és imakönyve képezék. Kérdezték, nincs-e nála kis tőr, vagy más hasonló eszköz? „Csak gyónásom" — volt válasza, melyet már régen tartogatott zsebében. Hat kapuczinus maradt vigasztalására. (Folytatása következik.)

Pauler Gyula.

Felső-borsodi képek.

(Folytatás.)

Sajó-Szent Pétert elhagyván, a nagy Sajó-hidon áthaladva termékeny szántóföldekre jutunk, s elérjük *Kopaszföldet*, mely puszta volt, de 1849. óta *Dusnok* hivatalos név alatt mint falu ismeretes. Ezen kis községnek határa a megye egyik legjobb része, mert az csupa jó, buzatermő földekből s a Sajó által nedvesitett kitünő kaszálókból áll.

Itt jön a Sajó és Bódva völgye össze. Álljunk meg itt néhány perczig s szemléljük az elénk táruló tájat. Jobb oldalunkon látni *Szirákot*, mely egyházával s tiszti lakával cserjékkel födött hegyek alatt kellemesen fekszik. E helység lakosai szépségről hiresek. — Távolabb *Finkét* látjuk, lejebb pedig hasonnevü folyam partján áll :

II. Bódva.

Magyar falu. Most hozzá van foglalva *Perecz*, *Abod* és *Sütő* puszta. Ezek hajdanta községek voltak, de I. Ferdinánd s Zápolya pártharczainak ideje alatt a törökök elpusztitották azokat, s csak templomromjaik helye látszik.

Bodva régi község s alapitását s nagyobbodását az ott már fönnállott pálosok kolostorának köszönheti, mely köré bátran telepedett a nép, szükség esetében a zárda erős falai közt keresvén menedéket, azért az elpusztult 3 falu megmaradt lakosai is ide telepedtek.

Bódva csinos falu. Közbirtokosok birják, kik közől többen laknak helyben csinos uri házaikban, melyek közől kiemelkedik Szathmári Király József volt megyei-adminisztrator kastélya, szép kerttől környezve.

A reformatusok temploma régi épitmény, melynek izlése azonban a javitások alá van temetve.

A Sajó jobb oldalán, balunkon, a *Bükk-hegység* kiágazásai vannak, melyek között Szent-Péteren felül a *Pitypalatty völgy* terjed s regényesen szép fekvésben magában foglal több helységet, melyek közől legnagyobb : *Kápolna.*

Tovább szintén szép völgy ágazik ki a Sajó völgyéből a Bükk közé, melynek elején az erdős hegyek közé szoritva látni *Berente* szerény házait, s fölötte a kerttől környezett urilakot. Közel van ide *Alacska* is, mely két helyen a szőlőmüvelés jó lábon áll, s a munkát meg is jutalmazza, mert hegyein igen jó pecsenye- s aszúborokat szür, s igen nagy kár, hogy megismertetésével s kereskedésbe hoztalával senki sem gondol.

*) Most Lajos főherczeg, a 8-ik számu gyalogezred.

A tovább huzódó hegylánczolatok alatt fekszik : *Kazincz*, melyen a putnoki országut vezet keresztül, a mit élenkit s templomával igen szépen néz ki a Sajó buja réteitől környezve s a Bükk zöld erdős hegyeitől koszoruzva.

De térjünk vissza s elhagyva a Sajó-völgyet, haladjunk a Bódva-völgyön fölfelé s itt szemünkbe tünik :

III. Edelény.

Gyönyörü táj, mely előttünk terül! A *Bódva-völgy* szépsége valóban megérdemli, a mit róla mindenki beszél; minden bódva-völgyi gyermek ugy mondja : *a kies, a szëp Bódva-völgy!*

Hazánknak tömérdek folyója van, melyek völgyeik szépségeiről hiresek s ezek sorában méltán áll ezen előttünk terülő völgy is, — mely szelid szépségével mindenkit meglep s e szó *„kies"*, legjobban fejezi ki azon keblünket elfogó érzést, melyet annak szemléleténél érézünk.

Vissza az elönkbe tárult képhez!

Előttünk áll a Bódva-völgy, mely itt szélesre terjeszkedik, mind a két oldalon hegyek magasulnak, melyeket erdők diszesitnek, s melyek szép csoportozatokban borulnak egymásra, fölebb pedig vadregényes egymáshoz közelebb vonuló bérczekké alakulnak s e táj közepén, mintegy festő által odaillesztve áll *Edelény*, nagyszerü kastélyával s a mi hazánkban még ritkaság, ott emelkedik a rendkivül nagy czukorgyár magas kéményéből sürü füstgomolyokat eresztve, mintegy képviselőjeül a hazai iparnak! S e két büszkén kiemelkedő épület körül szerényen csoportosulnak a mezővárost képező többi épitmények, a kis tornyu templommal együtt, s hogy a táj ki legyen egészitve, ott van a gyönyörü játékban kanyaruló Bódva szőke hullámaival, a Sajó felé sietve, hogy ott sirját lelje!

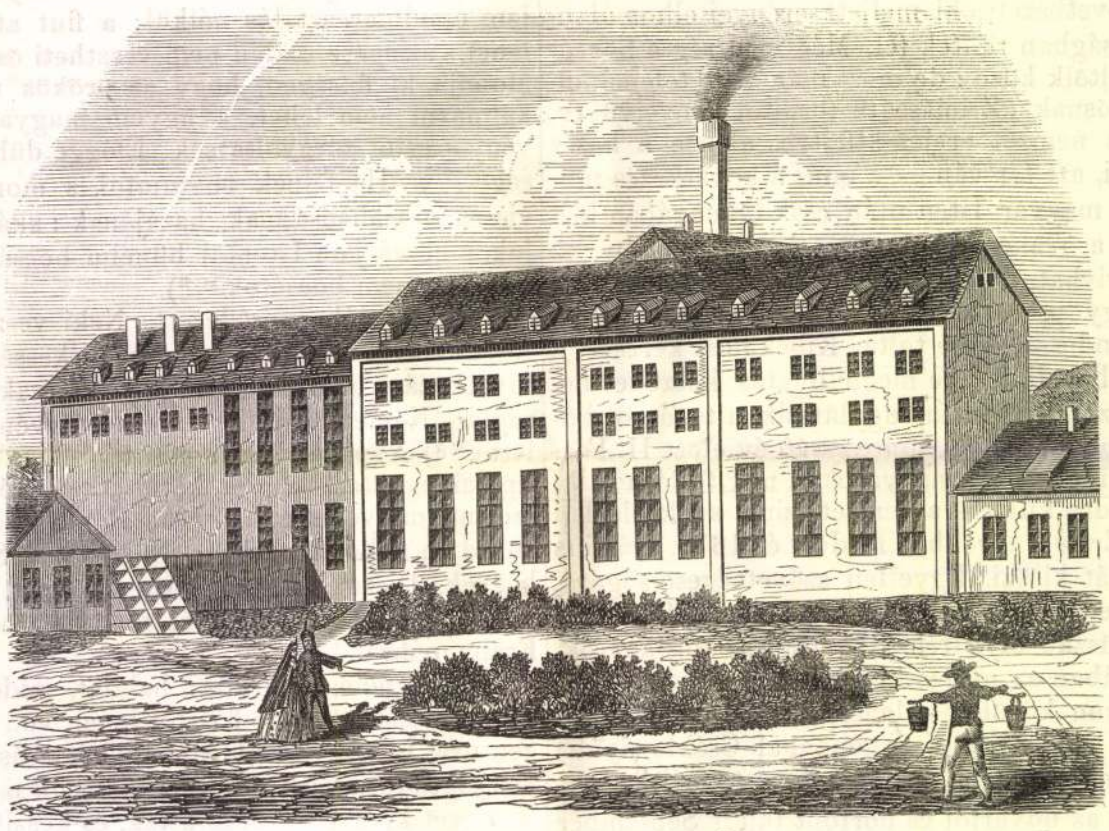

Felső-borsodi képek : Edelényi czukorgyár.

Edelény — mezőváros 2500 lakossal, a kik reformatus és róm. katholikus vallásuak; itteni templomaikhoz számos leány-gyülekezetek tartoznak. — Edelény régente is virágzó hely volt a Magócsiak birtokában. Régi vára azon a helyen épült, hol most a kastély emelkedik. Az nem volt kövekből épitve, hanem egyike volt ama hazánkban számosan létezett *favároknak*, melyeket erős földsánczok védtek az ellenségtől. Edelény favárának még azon előnye is volt, hogy árkaiba a Bódva vizét lehetett ereszteni, mi által az nem megvetendő erősséggé vált.

1604-ben *Bocskay István*, később Erdély fejedelme, Magyarország felső részét elfoglalta s ekkor akará elfoglalni Edelény favárát is, a mely okból az azt vedő *Magócsiak* segélyével *Básta*, — Rudolf császár fővezére Bocskayval csatát vivott, a melyben Bocskay török segélyhadaival együtt megveretvén, kudarczot vallott. Ezen csatát egy jeles történészünk igy irja le : „A Bódva folyó mellett az edelényi téren ütközött meg a két sereg, mely a magas Murány-hegytől kezdve Szendrőig nyult s a Sajónál érülközött. Az ellenség (Bocskay-had) az első rohamnál nagy erőt fejtett ki és az ütközet sokáig huzódott, mig beesteledett, mely időben az éjnek sötétsége a viadalt eldönté. Ökölre kerülvén a dolog, midőn az eget és földet sürü köd boritá, Básta az ellenséget ocsmány szaladásra kényszerité, s a Magócsiak is rájok törvén, az egész had első katonái is hátat forditának, végre a hajdukkal együtt Bocskay és Homonnai is Szerencs felé futamodtak. A janicsárok és más törökök, kik számra nézve mintegy ezerötszázan valának, miután a

sánczoknál erősen küzdének, — s magukat a császáriaknak föl nem adák, egytől egyig levágatának, nyolcz szekérből álló erősségüket a győzőknek hagyván. Ezen harczban, a törökök kivételével — pártusában mintegy ezerötszázan estek el, Básta katonái közől kevesen ohajtván másszor is ekképen győzedelmeskedni.“

Ebből látjuk, hogy az edelényi harcz kemény volt, mert abban az 1500 törökkel együtt 3000 vitéz hullott el. Ezen harcz fáradalmait Básta az edelényi megmentett várban pihente ki, s tovább vonult kegyetlenségével üldözni e hon fiait.

Ott, a hol a favár állott, emelkedik most a nagyszerü várkastély, angol-kertétől körül véve.

Ezen kastélyt 1720-ban kezdé épiteni akkori birtokosa Luiller grófi, ki IV-ik Károly alatt az egri várban parancsnokolt s azt hét év lefolyása alatt be is fejezte. Nagy uri kényelem és fény volt minden felé látható e kastélyon. Rajzunkon annak előrésze látható, két tornyával; oldalt, a tornyok megett, két nagy szárny nyulik a kert felé, melynek fáit a kapun át látjuk. A kastély előtt állnak a régi cselédlakok. A kastély fényes butorzata még most is megvan, s épitőjének izlését bizonyitja, a földszint egyrészének kivételével, mely a cs. k. járásbiróság hivatalszobáinak adott helyet nem régen.

A kastélyból mindenfelé gyönyörü kilátás esik a Sajó és Bódva völgyre, nem különben a regényes Bükk egyik lánczolatára. A kastélyon az év minden napja egy ablak által van képviselve. — 365. ablakkal birván.

Hajdani fényéből már sokat veszitett ezen kastély, mert tetejében árnyas sétahely, ugró kutak, egy kis tó, tele ritka halakkal volt, most már mindennek vége, csak a helye maradt meg!

A kastélyt környező nagy angolkert a szép Bodva folyó által képezett félszigetet, s ennek elejét az épület foglalja el. E kert szép s benne mindennemü fák és virágok láthatók, melyek diszléséhez nem keveset hat a Bódva által nedvesitett föld és levegő.

Luiller után a gróf Dersffyek birták e kastélyt a hozzátartozó uradalommal együtt. Ezek kihaltával a kincstárra szállott, melytől Gothai-Koburg herczeg vette meg s birja most is.

Menjünk át a Bódva hidján s nézzük meg Edelénynek másik nevezetességét, melyet második rajzunk ábrázol, — s ez az — *Edelényi czukorgyár.*

Rajzunk a roppant kiterjedésü gyárépületet tünteti elénk. Ezen czukorgyár hazánk legnagyobb ilynemü épülete, mert felülmulja a Sopron melletti Fischer-féle s a sz.-miklósi b. Sina Simon-gyárakat is.

A gyár, a mint most fönnáll, hét év előtt szereltetett föl, a midőn azt a birtokos herczeg Koburgtól *Schoeller és Reich* porosz iparosok vették haszonbérbe.

A gyárnak azelőtti fölszerelése a mostanihoz nem is hasonlitható, az most semmiben sem szenved hiányt. Két uj gőzgépe szijrendszer által hozza mozgásba a többi gépeket.

Készit e gyár évenkint 11,000 mázsa finom tisztitott czukrot, melyhez a megkivántató répát részint maga a gyár termeszti, részint pedig a környék birtokosaitól veszi, — az utóbbi években mázsáját 26 pengő krajczárjával.

A gyár külgazdasága is a tetőponton áll, s mivel 1200 holdat, a mely mivelésre a környékről igen számos napszámos gyül össze. Egy hold mivelésére 40 napszámos kivántatik, egy hold 200 mázsa nyers répát ad, egy mázsa répa pedig mintegy 5 font czukrot.

A bérlők 600,000 pftnyi tőkét fektettek a gyár fölszerelésébe, s a forgó pénzt is ide értvén. A bérlet 20 évig tart s az évi haszonbér 20,000 pft.; a mi a gyár virágzását hátráltatja, az az iszonyu adó, mely egy hóra a müködés ideje alatt (mely öt és hat hó között változik) 12,000 — mond tizenkét ezer — pengő forint.

A czukorgyártásból hátramaradt hulladékot szeszgyártásra használják, melyből évenkint vagy százezer akó szesz kerül. Az itten maradt söpredék pedig marhahizlalásra fordittatik.

A gyár e vidék napszámát igen fölemelte, a minek ellensulyozását a vidéki birtokosok a répatermelés által igyekeznek kárpótolni.

A gyár tiszta haszna a bérlők titka. Megjegyzendő, hogy a haszonbér fejében az erdőt határozott mennyiségben használhatják, s az ahhoz tartozó jó köszenet szolgáltató bányát pedig kedvök szerint mivelhetik.

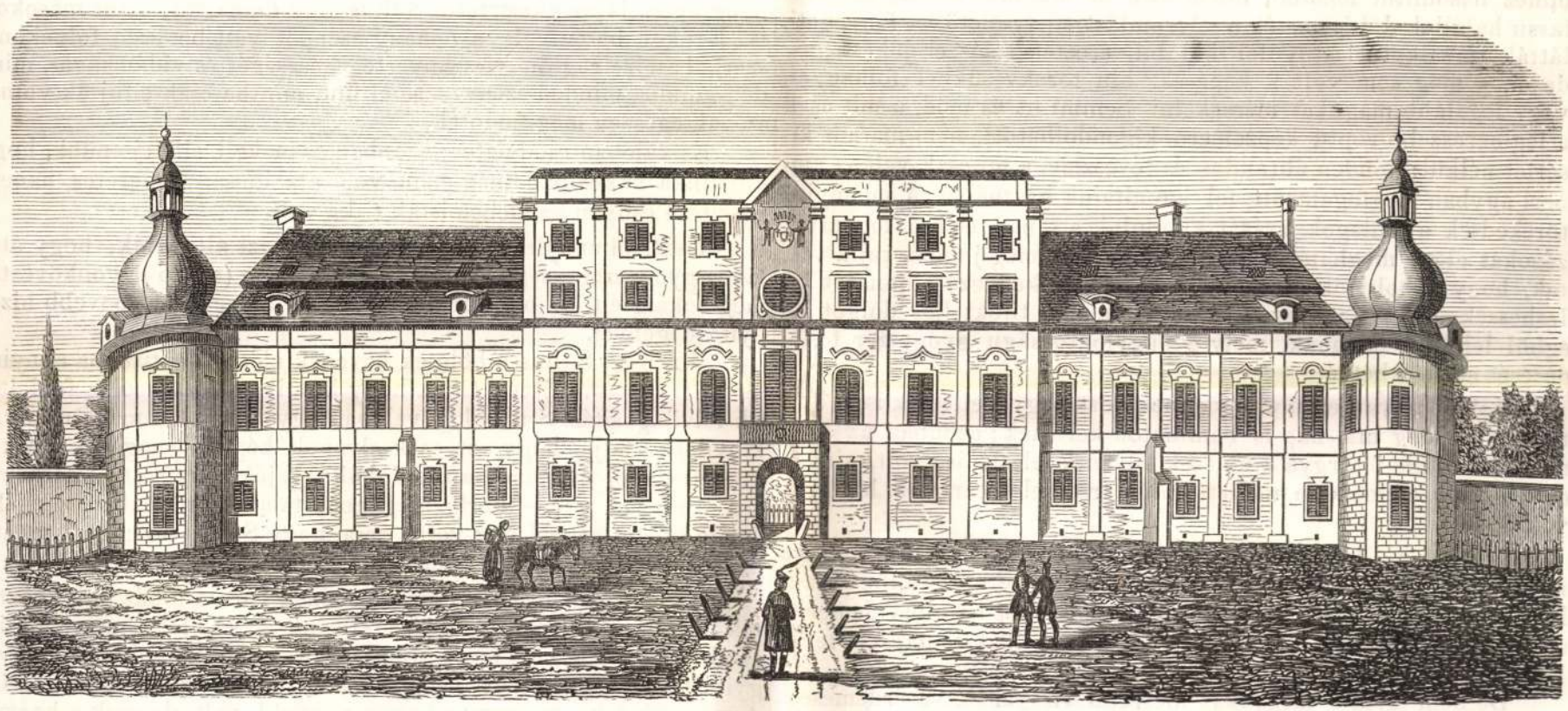

Felső-borsodi képek: Edelényi kastély.

Edelényt elhagyva a völgy megszükül, s itt találjuk *Borsodot*, mely fölött egy halmon állott régi vára, melytől vette nevét a vármegye; e vár egészen elpusztult.

(Folytatása következik.)

A bölcsek köve.

(Folytatás.)

K. u. 8-ik században élt Keleten Dsafur, az arabok leghiresebb alchemistája, kinek hirneve akkoriban az egész világot betölté, s kinek szavai a legkésőbb korig csalhatlan igazságokul tekintettek. Ezen emberben is a monda mindazt egyesitni látszik, a mit csak számos fáradhatlan kutatók századokon át összegyüjtöttek.

Neki tulajdonitják a szalitromsav, királyviz, szikső, hamuzsir s még számos más állomány feltalálását. „Arabok királyának“ nevezik őt, mert benne a tudományok fejedelmét tisztelte a nép. Valamint az egész alchemiát az arabok ültették át Európába, midőn magukat Spanyolországba befészkelték, épen ez volt az eset e név tiszteletével és a tekintélyébeni vak hittel is. A nagyrabecsült tudósnak minden mondata kinyilatkoztatott Isten-szavának tekintetett, s nem ritkán szószerinti értelmében vétetett, a midőn a nagy ember valószinüleg csak képletesen beszélt.

„Adjátok nekem ide — kiálta föl egyszer — a hat bélpoklost (ezüst, réz, higany, ólom, ón, vas, akkoriban ismert nemtelen fémek) s meg fogom öket gyógyitani!“ Alig hinné az ember, hogy némelyek annyira el voltak vakulva, miszerint e fölkiáltást tudományos elv gyanánt vették s rá azon tant alapiták, hogy a nemtelen érczek sajátlag nem egyebek, mint különböző fokozatban beteg arany, s a bölcsek köve az orvosság, mely azokat meggyógyithatja, hasonló módon minden dolognak, még az élő lényeknek betegségét is képes megorvosolni, s az emberi testet minden szenvedéstől mentessé tenni!

És ezen elmélet a későbbi időkben mind jobban és jobban kifejlödött, mig végre átalánosan el lön fogadva. Ennyire tévedhet az emberi ész, ha egyszer hamis irányt vett!

A mór uralom szakában a pyrenaei félszigeten, az alchemia s vele számos rokontudományok, minők a csillagászat és zsidó titoktan (kabbala) is, a spanyol iskolákba és kolostorokba menekültek, hol különösen a bölcsek kövének eszméje igen sok szerzetest annyira megragadott, hogy a beteges szenv, melylyel magukat minden fáradság, szenvedés és veszélynek aláveték, csakhogy álmodott szerencséjöket elérhessék, — az örjöngéssel lön határos.

Éjjel nappal szünet nélkül dolgoztak ezen emberek munkájukon, feláldozva nyugalmukat és egészségöket. Buzgalmukat nincs, mihez hasonlitni lehetne; fölemészté az erejöket s megölé öket lassu halállal. Jól ismerték a végromlást, mely életöket fenyegeti, látták társaikat elsatnyulni, kidülni, érezték saját erejöket tünedezni, s még sem voltak képesek, hiu törekvésükkel fölhagyni, vagy legalább magukat mérsékelni. Semmi ut és mód, a mit csak a legmerészebb röptü képzelöerö kigondolhatott, nem maradt kisérlet nélkül; minden ábrándos és téveszme, a mi csak valaha emberi agyban megfogamzott, fel lön általuk használva A mennyire törekedtek a csillagok járását kitanulni, s a nap- és holdfogyatkozásokat elöre meghatározni : épen ugy, söt még jobban rajta voltak, hogy a bolygók állásából a kisérletre kedvező pillanatot kileshessék, vagy napfogyatkozáskor valami titokteljes dolgot az égből lehullni lássanak, mely a nagyfontosságu gyógyszer fölfedezését elösegithetné.

Voltak ugyan ezen aranykémek közt nagy szellemek is, a kiknek iratai még mai nap is bámulatot keltenek ; azonban az ő törekvésüknek is fötárgya a bölcsek kövének feltalálása volt, minden egyéb nagy eszméik, e mellett mint értéktelen tárgyak, háttérbe voltak szoritva.

Igy, élt a 13 ik században Angolországban egy Roger Baco nevü ferenczrendi szerzetes, a ki Oxfordban végezte tanulmányait. E nagy ember irataiból kitünik, hogy ő a löpor hatalmát ismerte, s meg volt győződve, hogy gőzerö által kocsikat és hajókat lehet hajtani.

De nem tartá e tárgyakat mélyebb vizsgálódásra érdemeseknek, s idejét, fáradságát az ércznemesités titkának, és amaz átalános gyógyszernek feltalálására forditotta, mely minden emberi és állati betegségeket megorvosolandó vala.

Lángesze e téren is bebizonyodott; kimondá, hogy tekintély elött vakbuzgón fejet hajtani nem tanácsos, e helyett szigoru önálló kutatást ajánlt. Sohasem állitotta azt, hogy a bölcsek követ feltalálta vagy látta volna, de másrészről nem tagadá, az elöállitás lehetöségét sem.

Hirneve csakhamar átalánossá lett. IV. Kelemen pápa kegyeibe s védszárnyai alá fogadta; azonban következő két utóda nem volt oly türelmes az angol barát ujitásai és eretneksége iránt. Csakhamar azon meggyöződés támadt bennök, hogy csak az ördög sugallata és segedelme által volt lehetséges, oly istentelen dolgokat létrehozni, mint az önmozgonyok és más hasonló gépészeti eszközök, minöket Roger Baco készitett. Illő buzgalommal igyekeztek is te hát a vélt bünösnek az ördöggel való összeköttetését megakadályozni, s öt megbüntetni. Baconak tiz évig kellett a börtönben sanyarognia, s habár még életében kiszabadult is, ez csak akkor történt, a midön már lelke és teste össze volt törve, s ő korára és az utóvilágra nézve végkép elveszett!

Körülbelöl ugyanazon időben élt Németországban Bollenstädti Albert kölni püspök is, egyike a korabeli leghiresebb tudósoknak. Ő is hitt a bölcsek kövében s keresé is azt, söt még hires elödeinél is tovább ment, mert azon hitben élt, hogy kedvező viszonyok közt még a növények is nemesb fajtákká változtathatnak; hogy például a rozs jó földben buzává, a tölgyfaág bizonyos föltételek mellett szölövesszövé változhatik át. Azonban nagy Albert (igy nevezték tisztelöi) elég praktikus volt, figyelmeztetni a veszélyek és nehézségekre, melyek a titok keresésével összekötvék, s ö maga is ovakodott töle; legalább sikerült az egyház üldözéseit kikerülnie oly időben, a midön a boszorkányperek napi renden voltak.

Nagy Albert állitólag egy önmozgonyt is készitett, mely képes volt nehány szót beszélni is. A gép, a monda szerint, épen elkészült, midön a mesternek egy barátja a szobába lépett. Az emberalaku gép azonnal fölemelkedett üléséből, s az érkezöt érthető szavakkal üdvözlé; mire ez annyira elrémült, hogy pálczájával a szörnyetegre rohant, s ütéseivel harmincz évi fáradság gyümölcsét egy percz alatt megsemmisité.

Spanyolországban is élt a 13-ik században egy hires beavatott, neve Reimundus Sullus. Ifjuságában minden vagyonát csakhamar elpazarolván, világgyülölö lett; beállt minoritabarátnak s mint ilyen, utazásokat tett Európában és Ázsiában, Keleten különösen hosszu időt töltött. Itt kezdte a nagy titkot ismerni. Azt állitá, hogy a tengert is aranynyá tudná változtatni, ha hullámai higanyból volnának; s ezen állitását tettleg bizonyitatta be azáltal, hogy higanyból temérdek aranyat csinált, miből aztán az angol király pénzt veretett. Mindezt el kell hinnünk, mert ő maga irta meg saját történetét, s ő maga beszéli el saját csodatetteit. Az átalános gyógyszert is megkisértette Sullus ugy önmagán, mint másokon is. Egykor beteg volt, s nehány cseppet vett be ezen folyékony szerből; mire rögtön visszanyerte egészségét és vidámságát, minden gondja, minden szenvedése eltünt, mintha csak elfujták volna, szóval, egészen megifjodott!

Ez valóban csodálatos; azonban nem kell elfelejtenünk, hogy a pálinka akkoriban még nem volt átalánosan ismeretes, hanem készitése csupán az alchemisták titka volt.

Tisztelöi annyira mentek, miszerint azt állitották, hogy átalános gyógyszere segedelmével halála után (a nép agyonkövezte) még sokáig élt, — oly körülmény, a mi kétségkivül bövebb bizonyitást igényel.

Minthogy Sullus a bölcsek kövének elöállitási titkába annyira be volt avatva, sejteni lehet, hogy irataiban e titokról is foglaltatik felvilágositás. S a dolog valóban ugy is van, de maga a szerző kinyilatkoztatja, hogy azt csak olyanok képesek megérteni, a kik ihletettségből és nem kapzsiságból szánják magukat az alchemiára. Azonban mindekkorig még nem találkozott ember, a ki elegendő ihletettséggel birt volna arra, hogy Sullus homályos, mystikus szavaiból valamit ki tudott volna okoskodni.

Az alchemisták a bölcsek kövének három fokát különböztették meg, annak ereje és hatása szerint. Az elsöfoku megnemesité az érczeket, anélkül, hogy aranynyá változtatta volna; meggyógyitott bizonyos emberi betegségeket, de nem volt átalános szer. A második foku gyógyszer hatása nagyobb volt, de csak a harmadik foku volt a sajátképeni bölcsek köve, mely az emberek, állatok, növények és ásványok mindennemü betegségét meggyógyitotta, érczeket aranynyá, földet drágakövekké változtatott, s öreg embereket megifjitott.

Ezen elmélet által egy más eljárás jött divatba az alchemiában, mint a mely addig követtetett. Most már nem volt szükség mindenféle költséges kisérletek tételére, annak meghatározása végett, hogy valamely ujon fölfedezett test gyógyszer-e, s ha igen, mely foku? hanem sokkal kényelmesebbnek találták, az uj anyagot mint gyógyszert az emberek gyógyitására alkalmazni. Minél több betegséget lehetett valamely anyaggal megorvosolni, annál közelebb állt az a bölcsek kövéhez; azért az efféle anyagot mint gyógyszert, minden kigondolható betegségre alkalmazták.

Ezen eljárásnak kétségkivül jó oldala is volt, különösen az orvosi tudományokra nézve. Ily módon t. i. számos uj anyagot ismertek meg, s kitanulták azok sajátságait és hatását az életmüvezetre, minélfogva sok uj orvosszert találtak fel, melyek azelött egészen ismeretlenek voltak. A kiterjedtebb körü ismeretek e téren, uj gyógyászati elméletek fölállitását vonták maguk után, mert a korábbi, még a görögök idejéből fenmaradt elvek lassan lassan elégteleneknek bizonyultak be.

Az összes gyógyászat tökéletes átalakitása föleg Paracelsus svájczi orvos és alchemista érdeme, ki a 15 ik század vége felé született.

(Vége következik.)

EDELÉNYI - FESTŐ /Pictor Edelényiensis/ Miskolcon 1770 körül festi a minorita rendház refectóriumát. Szendrey Zoltán szerint tévesen azonos --+ Beller J.gyöngyösi festővel /Borsodi Szemle 1958.2.sz.56.l./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

M.D.K.

Edelényi festő (pictor Edelényiensis)

Miskolcon 1770 körül festi a premontrei rendház refektóriumát.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. AkadémiaiKiadó, 321. old.

MDJ

Edelényi /Himler/ Dezső, sz.1875. okl.épitész, Bp.

a Kamara uj tagja.

MM és ÉK 1925. jan. 25. 2o 1.

Edelényi/Haimler/ Dezsö, okl.ép. MD K
budapesti, sz. 1875.

1924. dec.lo. ülésen vették fel a Kamara tagjainak sorába.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei. Tagfelvétel.
A MMEE Közlönye. Bp.1924. LVIII kötet 51-52.sz. 169.l

[illegible]

Edelényi Dezső, épitész

l. Himmler Dezső

Ø Edelényiné festő

tovább

1944-APR.-8

MAGYAR ALFÖLD

93

Képkiállítás a vármegyeházán

Ma délelőtt 10 órakor nyílik meg a Matskássy—Edelényiné közös tárlat a vármegyeházán. A két festő jellegzetes képeinek egy csoportját állította ki. Matskássy messze útról érkezett a realizmusig. Utja jól követhető képein. „Ila olvas" és a „Mosónő" mond a legtöbbet. Akvarelljeiben a munka ritmusán kifejezően tolmácsolja. A „Kirnádulás" és az „Elsodort falu" régebbi termékeinek egy-egy jellegzetes darabja. Kereső-kutató lélek, akinek fejlett színérzéke és ecsetkezelése figyelemreméltó. Edelényiné egy nagyobb képével enged betekintést sématikájába.

A tárlat négy napig lesz nyitva — szerdán zárul. Érdemes a megtekintésre.

zottságának dolgozói szeretettel
Gáborné dr.Berkovits Ilonát.férjé-
almazott miniszterré történt ki-
ábor a mi felettesünk is volt,olyan
éből éreztük nagy megértését és jó-
épi demokráciánk megfelelő embert

ssággal is vegyül, mert dr.Tolnai
azt is jelenti,hogy hosszabb idő-
kartársunkat

D Edelhuber Zsigmond

Sopronból, 1756.

lásd Fleischer Bées 39. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

megirva

Edelmair Fülöp

ács Sopron

1660. nov. 24.

polgárcskü

Házi

Babelon : Catalogue des bronzes antiques IV. 157.

D Edelmann Alice

1912/13 - 1915/16

Ferképzomfoiskèvk

79.l.

Ø Edelmann József

gyulafehérvári

könnves faller

1788

l.

Birógernyeszegi

28. l.

T. 3569.

huszárok láttára a franczia őrjá-
lynek egyik tagja lovastól együtt

rouille françoise à la vue des
utrichiēnes.
nzösischen Patrouille bey dem Anblick
reichischen Truppen.

zdete: 1. Morbleu! és befejezése:
trousses, je perds courage, je
rces. Voilà le courage vanté des
(6. Ja, ja, poz bliz! da sinds
sen, So ist das Hertz bestellt, der

5 : 23. 32.8 cm.
)1.

EDELSHEIM GYULA

Nr. 31. Olajfestmény. Parlament. Jelz."Edelsheim Gyula 916"
45 x 65 cm

Somogyvár /Somogy m./ Széchenyi kastély

Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága.
LXV. számu leltár. 1949. (Iparmüvészeti Muzeum, Adattár)

gr. Edelsheim Gyulai Lipót

"Müvészkedése nagyon érdekes és figyelemreméltó," a Müvészet c. rovat,-sign. nélkül közölt- kritikája szerint. "Müvészház" cimmel elmondja, hogy Edelsheim Gyulai Lipót a "nagyon szerény és finom arisztokratának azzal a tartózkodásával fest, amellyel más polgári mulatságban részt venne: mindig vigyázva, nehogy megsértse egy más osztály tradicióit. A métier-t pontosan megtanulta, tud aktot rajzolni, ura a szineknek, de óvatosan ragaszkodik mindahhoz, amire mesterei tanitották. Egy kis vakmerőséggel nem csak a tanitványról, hanem az egyéniségről is beszámolhatna."

A HÉT, Bp. 1911. május 21. XXII. évf. 21. sz.343. lap.

MDK

Edelsheim Gyulai L.

Művészház V. csop.kiáll. 1911.máj.

MDK

Edelsheim Gyulay Lipót gr. 1863-1928

Rózsák

Ernst Múz. aukc. 49.sz. 1.rész, 3 l.

Gr. Edelsheim Gyula L. MDK

Velencei táj, pasztell

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Br. Edelsheim Gyulai L. MDK

Tengerpart, olf.

Mucsarnok 1905/6. téli kiáll.

MDK

Gr. Edelsheim Gyulai L.

Velencei táj, paszt.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 52.l.

MDK

Gr. Edelsheim Gyulai L.

Velencei táj, paszt.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 52.l.

MDK

Br.Edelsheim Gyulai L., festöm.

Tengerpart. Olf.

MNT.1905/6 téli kiáll. Kat.55.1.

MDK

EDELSPACHER GYÖRGY

Barokkori adatok Egerről.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.33.

Képzőművészeti Alap kiadása.

Edelsheim Gyulay Lipót

HALÁLOZÁSOK.

Báró Edelsheim-Gyulay Lipót temetése fényes katonai pompával ment végbe márcz. 29-ikén délután. Az Andrássy-ut legvégén, a városliget torkolatánál van az Edelsheim-villa, hol a tábornok meghalt, s a halottas menet innen vonult végig az egész Andrássy-uton, a fürdő-utczán, a lánczhidon, alaguton, a Vérmező mellett, ki a budai katonai temetőbe. A rendkivüli hosszu uton mindenütt tömött sorokban állt a közönség, s a közlekedés is megszünt. Eljött a temetésre testvéröcscse b. Edelsheim Vilmos és unokaöcscse b. Edelsheim Ferencz porosz gárdatiszt. Wekerle miniszterelnök, s a többi miniszterek, államtitkárok, a főrendiház számos tagja, a katonai méltóságok a halottas háznál gyülekeztek. A királyt Jenő főherczeg képviselte. Kivonult a 13-ik huszárezred két százada, a 23-ik és 44-ik gyalogezred egy-egy zászlóalja, s egy üteg ágyu, mely a városligetben foglalt helyet. A katonaságot báró Fejérváry honvédelmi miniszter vezényelte, mint a fővárosban levő legmagasb rangu katonatiszt. Hasonló fényes katonai temetés csak gr. Andrássy Gyuláé volt, ki szintén lovas tábornoki rangot viselt. A ravatalt a koszoruk oly tömege borította, hogy két külön kocsira kellett elhelyezni. A temetési szertartást Schrantz János ev. lelkész végezte. A koporsót huszárok vitték a gyászkocsira s aztán megindúlt a menet. Az özvegy a temetési szertartást a villa ablakából nézte s gyöngélkedése következtében nem kisérte el a halottat. Lassan haladt végig a menet a városon, de a legnagyobb rendben. Mikor a vérmezőhöz értek, a gyalog katonaság és az ágyúüteg lekanyarodott a vérmezőre, ott sortüzet adtak, s csak a huszárság kisérte el a halottat a temetőbe. A bejárat előtt a 68-ik gyalogezred egy szakasza állt diszőrséget. A koporsót huszárok vitték a temetőbe, hol egy most készült sírboltba helyezték el. Schrantz lelkész német nyelven mondott beszédben emlékezett meg az elhunyt katonai érdemeiről, s aztán leeresztették a koporsót a sírba, s a gyászoló gyülekezet lassan szétoszlott.

Fischmann Ádolf halálát jelenti: Klapka [illegible]

Pest, 1893. márcz. 29-én.

nyekre vonatkozó több képet közöl.

A «*Politikai Ujdonságok*»-hoz, «**Magyar Gazda**» czimü, kéthetenként megjelenő *gazdasági és kertészeti lap is van csatolva* s ezen felül *rendkivüli mellékletekkel is bővitve lesz a lapnak hetenként másfél s*

Edelsheim Gyulai Lipót

irod

Révai XXI, 274.1

Mélyen tisztelt

A Müemlékek Ors
előadássorozat iránt eddig is ta
van szerencsém arra kérni a mély
a legközelebbi előadásunkra vina
tést nb. lapjának ..... szá
kintettel, dijtalamul közölni mé

Egyuttal szeren
szóló beszámoló ismertetést, ugya
nak az előadást követő legközele
sék.

Kiváló tisztelet

Budapest, 1928.

Edelsheim Gyulai Lipót gr.

életrajz

lásd

Karcsagmagyarország

437, 438. l.

Edelsheim-Gyulai Lipót gróf
idősb

A végleges elpusztulástól a felső elefánti palos kolostort a jelenlegi tulajdonos atyja, aki magyar gyermekvédelmi intézmények körül kiváló érdemeket szerzett, mentette meg, ki a kolostort — mellet legutóbb szeszgyárnak használtak — a szomszédos kb. 5000 hold szántóföldd és erdőséggel együtt 1893-ban a vallás alaptól megvásárolta, s a dülederő rendházból és kolostortemplomból modern kastélyt építtetett. Az átépítés 1894 tavaszán kezdődött és egy évig tartott; 1895 tavaszán

fordits

a grófi család már be is
költözött az újonnan até-
pitett, belsejében a modern
élet minden kényelmével
felszerelt kastélyba. Az ata-
lakító épitkezést Hubert
József budapesti mnépi-
tész, a Pálffy-féle baj-
móci kastély átépitője
végezte. Az átépités dicséretre
méltó megértéssel, az architekto-
nikus adottságok tiszteletbentartása
mellett ment végbe.

Fleischer Gyula: A felsőde-
fánti gróf Edelsheim-Gyulai
kastély és mennyezetképei,
Évkönyvei, Az Orsz. Mag.
Szépművészeti Múzeum —
VI. K. Bpest 1931. 216 l.

Edelstein Gyulai Lipót

Báró

Br. Edelsheim Gyulai L.

1905 Tavaszi és III.~~graf~~.kiáll.
Tájkép,olajf,

1905 Téli kiáll.
Kanális Rotterdám Környékén,olajf,

~~1909~~

1909 Jubiláris téli kiáll.
Északsarki tenger,olajf,

Nemzeti Szalon

BÁRÓ EDELSHEIM-GYULAY TEMETÉSE.

Fényes katonai gyászpompa volt az, melylyel márcz. 29-ikén délután örök nyugalomra kisérték b. Edelsheim-Gyulay Lipót lovassági tábornokot, ki életében annyi katonai kitüntetést ért el, s ki a legmagasb katonai méltóságra emelkedett. Az ily nevezetes katonai halottat szokatlan pompa illet meg ravatalán. Ő felsége a király *Jenő* főherczeggel képviseltette magát a temetésen, s megjelent a fővárosban időző tábornoki kar, huszár századok, gyalog zászlóaljak, egy üteg ágyu. Az elhunyt lovas tábornok, mint magyarországi nyugalmazott főhadtestparancsnok, oly méltóságot is töltött be, s a társas életben oly helyet is foglalt el, hogy a halála iránti részvét lehető széles körre kihatott, s az állami méltóságok is elmentek ravatalához, mint főrendiházi tagnak pedig a törvényhozás is megadta a gyászt.

Gr. Andrássy Gyula temetését kivéve, Budapestnek még nem volt alkalma, hogy ily katonai gyász-pompának tanúja lehessen. A közönség tehát tömött sorokban állt mindenütt azon a nagy útvonalon, melyen az Andrássy-út városligeti végétől kezdve a gyászmenet elhaladt, keresztül a lánczhidon, alaguton, el a Vérmező mellett, ki a budai temetőbe. Jó hosszú mérföld ez, de a közönség sorai sehol sem ritkultak. A temetés alatt az egész közlekedés megakadt; a lánczhid és alagút is el volt zárva.

Legnagyobb volt a tolongás a hatalmas szélességű Andrássy-uton, mely annyira alkalmas nagyságánál fogva, hogy kifejlődjenek rajta a rendkivüli tömegek, egész csillogó fényökben, szingazdag tarkaságokban. A meleg tavaszi verőfény ragyogott az impozáns látványon, az aranyos egyenruhákon, a fegyvereken, a huszárság kivont kardjain. A csapatok már 2 órakor kivonultak, s a városligetben foglaltak állást az ágyúkkal. A katonaság vezénylete b. *Fejérváry* Géza honvédelmi minisztert illette, ki egyenlő rangban van az elhunyttal.

Az egyházi szertartás után a b. Edelsheim-Gyulay nevét viselő 4. számú huszárezred altisztjei vállukra emelték a koporsót s egy diszőrség közt, mely egy főhadnagyból és nyolcz őrmesterből állt, kivitték a villa előtt álló hatfogatu gyászkocsira. A koszorukat két külön kocsira helyezték. Az özvegy és menye az első emeleti lakosztály nyilt ablakából nézték a koporsót, mig el nem tünt szemök elől.

A mint a halottat elhelyezték, b. *Fejérváry* Géza tábornok a huszárság élére lovagolt, harsány hangon indulást vezényelt, s megindult a menet. Egyik képünk az Andrássy-út belső torkolatánál a huszárságot tünteti föl, legelől a honvédelmi miniszterrel, ki erőteljes, daliás alak. Az egyenruha fényét a vállon átvetett széles gyászfátyol takarta el.

Báró Fejérváry után, ki sötétpej lován kivont karddal vezényelve haladt, a hadtestparancsnokság törzskari tisztjei következtek, majd két század 13-ik ezredbeli huszár, az egész utat elfoglaló sorokban. Pompás látvány volt, s a néző nem tudta, hogy a fegyelmezett lovakban, vagy a kaczkiás, jótartású jász-kun legényekben gyönyörködjék-e.

A huszárok után haladt a katonai zenekar, gyászindulót harsogtatva. Ennek taktusára lépkedett a 23-ik gyalogezred két zászlóalja. A bakák után vezették az elhunyt lovasgenerális kedvelt lovát egészen feketébe vonva. A gyászlepel hosszú uszályát egy inas vitte a ló után. Utána ment kocsin a pap. A kocsit követte egy közhuszár, egyszerü fakereszttel. Majd a két kocsi jött, telides-teli koszorúval, köztük igen sok nemzeti szinü szalaggal. A két kocsi után gyászba öltözött belső inasok két selyempárnán az elhunytnak ötvennyolcz rendjelét vitték.

Mögöttük a temetkezési vállalat fekete magyarba öltözött lovasai lovagoltak, égő lámpásokkal s nyomban utánuk gördült a hatlovas halottas kocsi, egyetlen koszoruval — az özvegy koszorujával.

A halottas kocsi mellett az Edelsheim-Gyulay huszár-ezred díszőrsége ment kivont karddal. A temetkezési vállalat emberei a czimereket vitték, magyar és német föliratokkal.

Közvetlen a koporsót a család négy tagja követte: az elhunyt fia: *Edelsheim-Gyulay Lipót* apósával, hg. *Odescalchy* Gyulával, valamint ennek fia Géza egyenruhában és b. *Edelsheim Ferencz*, az elhunyt unokaöcscse, porosz gárdatiszt, ki az nap érkezett meg Berlinből. A családtagok után egészen egyedül haladt *Jenő* főherczeg, huszárezredesi egyenruhában, kinek délczeg alakját, katonás magatartását különös érdeklődéssel nézték. Aztán a főherczeg kisérete, s az elhunyt huszárezredének tisztikara következett, majd pedig a tábornoki kar, köztük az első sorban *Wekerle* miniszterelnök fekete ruhában, *Lobkovitz* herczeg hadtestparancsnok és *Forinyák* Gyula altábornagy honvédségi adlátus, stb. Mögöttük a notabilitások s körülbelül ötszáz, a legkülönbözőbb fegyvernemből való tiszt vonult a menettel, melynek ezen részét a 32-dik és 86-ik gyalogezred mozgó kordonja vette körül.

A notabilitások és a tisztikar mögött Bilinek Hugó vezérőrnagy lovagolt a kivonult csapatok második szakasza előtt, mely állott a 23-ik gyalogezred egy zászlóaljából s egy üteg ágyuból.

Leghátul az Edelsheim-Gyulay nevét viselő veterán-egyesület haladt, zenekarral. Mögöttük még rendőrök jöttek s aztán egy sok ezernyi, összevissza gomolygó óriási néptömeg, a felbomlott, összecsapódó sorfalak, az oszló sokaság.

A gyászmenet a budai Vérmezőig haladt így. Itt a gyalogság és tüzérség letért a Vérmezőre, ott sortüzet adott, az ágyuk eldördültek. Jenő főherczeg és kisérete visszatért, a menet pedig tovább haladt a katonai temetőbe, hol a tábornokot ideiglenes sírba helyezték, mig a család által épitendő mauzoleum elkészül.

A CHICAGÓI VILÁGKIÁLLÍTÁS.

Nehány hét mulva, május 1-én, megnyilik a Columbus világkiállítás Chicagóban, Amerika felfedezésének 400-ados évfordulója alkalmából. Nem oly nemzetközi kiállítás lesz ez, minőt ma már csaknem évenként tartanak a földgömb valamelyik részén, hanem valóságos világkiállítás, a föld összes lakóinak csodás vásárpiacza, minők voltak a mult évtizedekben a londoni és párisi nagy kiállítások. Avagy talán még azoknál is nagyszerübb. A hírharang ezer meg ezer változatban hangoztatja, hogy ez az óriás kiállítás olyan lesz, a milyet még soha nem rendeztek. S nincs is lehetetlenség benne. Hiszen maga a város, a hol tartják, valódi világcsoda. Hatvan évvel ezelőtt még csak három kis kunyhó állott Chicagó helyén s még 40 évvel ezelőtt is aránylag kis város volt, melynek nevét csak közeli vidékein ismerték; de a legutóbbi népszámláláskor (1890) már egy milliónál jóval több ember lakott benne, s Amerikában csak New-York, az egész földgömbön pedig összesen csak hat város volt népesebb. S mondják, hogy a lefolyt harmadfél év alatt ez a népesség újra

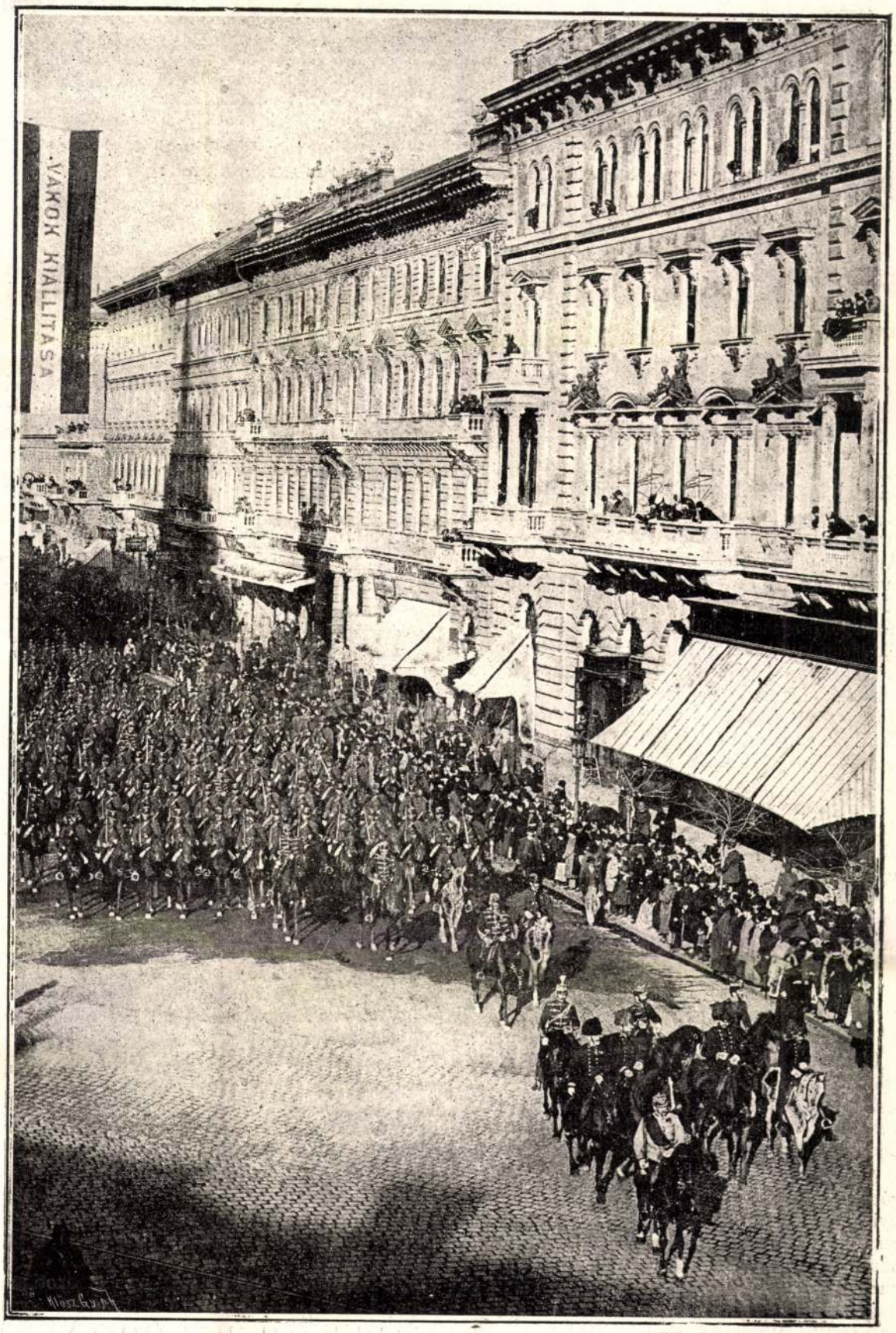

Klösz György pillanatnyi fölvétele.

BÁRÓ EDELSHEIM-GYULAY LIPÓT TEMETÉSI MENETE AZ ANDRÁSSY-UTON.
A törzskari tisztek és a huszárság báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter által vezényelve.

Klösz György pillanatnyi fölvétele.

BÁRÓ EDELSHEIM-GYULAY LIPÓT TEMETÉSI MENETE AZ ANDRÁSSY-UTON:
A gyászkocsi és kisérete.

mintegy 300 ezerrel szaporodott, s így ma a lakosok száma már valószinüleg másfél millióra megy.

Mesés hireket beszélnek a maholnap megnyitandó kiállításról. Már eddig nem kevesebb, mint 60 millió korona értéket fektettek bele. A kiállítás területe nem kevesebb, mint 1037 holdnyi, holott a legutolsó (1889-ki) párisi kiállítás összes területe csak 173 holdnyi volt; a chicagói kiállításon beépített terület 150 hold, mig Párisban csak 55 volt. A világhirü Eiffel-torony pendantjaként lesz itt egy 1492 lábnyi (Amerika felfedezése évszámának megfelelő magasságu) óriási szobortalapzaton Kolumbusnak 52 lábnyi szobra s a talapzatban 7 emeletes négy vendéglő összesen 3000 szobával, s számos mellékrészen kivül lesz rajta egy 12 kilométer hosszú, magasba kanyargó vasut, mely naponként százezer embert szállíthat fel a tetejére. A kiállítás területét 600 telefon köti össze New-Yorkkal, Bostonnal és Philadelphiával. Lesz egy óriási földalatti szinház 150 lábnyi mélységben, cseppkő-barlanggal és aquariummal összekötve; lesz miniatur tropikus erdő, 70—80 láb magas fákkal, egy pár hold narancs- és czitromerdő, 5000 tornázó számára tornacsarnok, ott lesz a legnagyobb hadihajó, az eddig alkotott legnagyobb ágyú (122 tonna sulyú), Kolumbus hajóinak mintái, egy óriási földgömb, melyen vasuttal lehet körülfutni, ezer és ezer villamlámpa fényének ragyogása, és ki tudná mindazt elősorolni, mit a leleményes amerikai kitervel s a vállalkozó yankeek legvállalkozóbbika, a a chicagói, megvalósitani képes.

Ismételve vissza fogunk még térni e nagyszerű kiállítás csodáira. Most mintegy bevezetésként lehető röviden csak a kiállítási területet s a főbb épületeket mutatjuk be olvasóinknak a Cook-féle utazási vállalat füzeteiből.

A kiállítás főhelyisége a *Jackson-park*, Chicagónak a Michigan-tó partján elterülő 586 holdnyi új parkja, mely két évvel ezelőtt nagyobb részt még mocsaras vadon volt, jelenleg azonban több millió korona költséggel átalakított új paradicsom. Kisebb részét azonban most is meghagyják ősi jellegében, hogy az ellentét az újonnan épült kiállítási város palotáival annál nagyobb legyen. A kiállítás czéljára foglalták le ezenkivül a tó egy részét s a parktól másfél kilométer távolságra fekvő, a város belsejében levő Washington-parkot (378 hold), valamint a kettőt összekötő széles «Midway Plaisance» nevü területet. Minden helyet feltöltöttek, átalakitottak, vasutakkal s új csatornákkal láttak el.

A tó felől érkezőnek első pillanatra az óriási kiterjedésü iparcsarnok tünik fel elefántcsontszinü kőfalaival s 48 oszloppal, melyek az Egyesült-államok egyes államait jelképezik. Előtte a tó partján van a «Szabadság» óriási szobra Gaudenstól. Kissé távolabb van a *földmivelési palota* fokozatosan emelkedő terraszokra épitve s mellette a tóból mesterségesen kiszakitott medencze végén a hatalmas *igazgatósági épület* 220 láb magas tojásalakú kupolájával s bizarr pompájú diszitésével, melynek falait Amerika fölfedezésére s legfontosabb találmányokra vonatkozó adatok lepik el, mig belsejében a közönség kényelmére rendőri, tűzoltói, orvosi, gyógyszerészi telepek, posta, bank fogadó s más hivatalos helyiségek vannak.

A hajók kikötőjéről, mely egy, a tóba benyuló mesterséges földnyelven van, még ezeket az épületeket sem lehetet látni. Magán a földnyelven egy zene-termen és vendégfogadón kivül láthatjuk a Le Rabide zárda mintáját, mely zárdában lakott Kolumbus nagy utjára indulása előtt; ez épület tele van földrajztörténeti ereklyékkel, ugyanott láthatók a régi hajók utánzásai. A parthoz érve egy sodronykötelen mozgó padon ülve kényelmes körutat lehet tenni a Jackson-park minden részében. Legelőször a földmivelési, baromtenyésztési csarnokokat látjuk és a 40 hold nagyságú szarvasmarhatelepet. Majd a gépcsarnok mögött a különböző vasúttársaságok közös indóházához érni, melynek közelében van az *igazgatósági palota*, meg a nagy csatorna, honnan gyönyörű kilátás nyilik a kiállítás különböző részeibe. Nyugat felé haladva a *bányászati pavillont* s a *közlekedési csarnokot* látjuk, mely utóbbi a spanyol felfedezők emlékére piros és sárga szinü s igen szép ellentétet képez a szomszéd *kertészeti csarnokkal*, mely rózsaszinű falakkal és csillogó üvegkupolával van ellátva. Itt lehet bejutni a «Midway Plaisance» boulevardra, hol az exotikus népek tarka-barka bazárjai s azután az egyes tartományok külön épületei vannak. A tópart déli részén van a *képzőművészeti palota* és a *mexikói épület* aztek templomot utánzó alakjával. A tó egyik szigetén sok ezer faj növény és különböző állat gyüjtetett össze.

A kiállítás főépülete kétségkivül a már emlitett *nagy iparcsarnok* a tó partján, melynek 30½ holdat elfoglaló területe közel két kilométer hosszú s tetejét óriási üveg fedél boritja, melyet éjjel pompásan kivilágítanak. A falak alabastromot utánzók s mindenütt, de különösen a kapukon s a karzat oszlopain ragyogó diszitések vannak. Közepén egy 52 láb széles «Columbia» nevü út vonúl el, melynek két oldalán mindazt megláthatjuk, a mit Amerika s részben a többi földrészek létrehoztak, sőt a ipar termékein kivül vannak itt még őskori tárgyak is, igen érdekes ethnographiai gyüjtemény, melynek egyik érdekes kiegészitő részét teszik a vadak kunyhói, melyek az épület közelében találhatók. Különösen gazdag az állatgyüjtemény s az indiánok eszközei.

Kilépve a főépület délkeleti sarkán, a nagy medenczét környező oszlopsorozat mellett a *földmivelési palotát* találjuk, mely igen diszes, joniai oszlopokkal gazdagon megrakott emeletes épület, közepén óriási üvegkupolával. Főbejárata, mely Ceres templomát utánozza, apróbb csarnokokon át 100 láb átmérőjü nagy rotundához vezet. A palota minden kis zuga zsúfolva van a mezőgazdaságra vonatkozó czikkekkel, de azért számos külön mezőgazdasági épület és kissé távolabb több nagy istálló van.

A legközelebbi hatalmas épület a *gépcsarnok*, mely kivül tele van oszlopokkal és tornyokkal, de belseje lehetőleg egyszerű, három nagy bolthajtás alatt levő csarnok, mely a kiállítás bezártával vasúti mozdony raktár lesz. Az épület különböző, mozgásban levő gépekkel van tele. De van még egy pótépület is gépek számára s a nagy gőzkazánház, a honnan 25000 lóerőnyi mechanikus erő megy szét a kiállítás különböző részeibe fütés és világítás czéljából, sőt alagutakon süritett levegő is.

Tovább menve innen, a már ismertetett igazgatósági palotán túl eljutunk a *villamossági csarnokhoz*, mely különösen oszloptornáczaival s hatalmas főbejáratával a kiállítás legszebb épületei közé tartozik. A főbejáratnál van Franklin Benjamin óriási szobra. A falak elefántcsont szinüek, de az oszlopok porphyrból vannak s kivilágításánál nagyon hatásosak. Az épület valódi csodatárház s Edisonnak külön osztálya van benne.

Igen gazdag tartalmú a szomszéd épület is, a *bányászati csarnok*, mely kora renaissance stylben épült alacsony kupolás sarokpavillonokkal van szerkesztve. Nemcsak a bányatermékeket mutatja be, hanem a bányászatra vonatkozó összes dolgokat is, melyek között a szénbányák óriási mintái s az aranymosás módjainak bemutatása különösen érdekes. Az épület éjszaki részéről pompás kilátás nyilik a Michigan-tó szigetére.

Szomszédos ezzel a Jackson-park nyugati részén a *közlekedési csarnok*. Ez 960 láb hosszú, román stylben épült, azonban pompásan diszitett aranykapujával éles ellentétben áll az oszlopos, tág, körülfutó tornácz. Belseje hármas hajóval biró, római bazilikához hasonlít s közepén a látogató egy elevátoron 165 láb magasra emelkedhetik, hogy onnan a kiállítást áttekinthesse. A csarnok tárgyai a szárazföldi, vizi s légi közlekedő eszközök minden neme, sőt a közlekedésügy multjának emlékei is.

Éjszakra van a *kertészeti pavillon* rózsaszinű falaival és sok kupolájával. 1000 láb hosszú s 287 láb széles óriási üvegház ez, gyönyörű ültetvények között. Valóságos csoda az a finom izlés, melylyel a tárgyak rendezve vannak. Minden van itt, Japán törpe fáitól az óriási bambuszfákig, továbbá a különböző vidékek növényzetéig.

Néhány lépésnyire éjszak felé egy veres fedelü, renaissance-stylü nagy palotát látunk, gyönyörü virágágyak között; ez a *nők palotája*, melyben külön női bizottság rendezése mellett az összes női munkákra vonatkozó tárgyak láthatók, itt-ott egyes külön csoportokban rendezve, mint pl. a női kórházak, kisdedovók, minta-konyha, stb. Az épületben női olvasó-terem és étterem is van s tetején függőkertek.

Közelében van *Illinois állam palotája*, klaszszikus stylű épület hatalmas kupolával s nagy bejárattal. Belsejében az állam különböző termékei vannak, külön pedig egy minta iskolaépület. A palota közelében láthatók a többi álla-

BÁRÓ EDELSHEIM-GYULAY LIPÓT LOVASSÁGI TÁBORNOK.

1826—1893.

Báró Edelsheim-Gyulay Lipót tábornokkal az osztrák-magyar hadsereg egyik legkiválóbb lovassági vezértisztje szállt a sirba.

Maholnap a tábornoki karban alig lesz ember, ki a gyakorló téren kivül a puskapor nehéz füstjét másutt is érezte volna, s igy Edelsheim halála a hadseregre nézve annál nagyobb s nehezebben pótolható veszteség.

Az elhunyt tábornokot, nyilván a Janszky-ügyből kifolyólag, 1886-ban, még férfi kora teljes erejében nyugalomba küldték; de mindenki tudta, hogy háború esetén ismét elfoglalta volna az őt megillető helyet. Bizalmas bajtársi körben ő maga is oda nyilatkozott, hogy a veszély órájában huszárjai élén a harctéren meg fog jelenni. Edelsheimban idegen származása mellett is fel lehetett ismerni a régi magyar huszárt. — 1848/49-ben, mint vértes kapitány, ellenünk harczolt s Téténynél, Szolnoknál, Czeglédnél, Czibakházánál és Hegyesnél arról győződött meg, hogy a magyar huszár a világ legjobb lovaskatonája. Ezen időtől kezdve a magyar katonaság teljes rokonszenvét birta. Az 1859-ki olasz háborúban Edelsheim Magentánál egy huszárezred élén neki vág a franczia hadtestek zömének s ámulatba ejti Canrobert tábornagyot, kinek csapatjai elől 1854-ben az orosz lovasság Inkermannál és Szebasztopol alatt mindig megfutott.

Kevés hijja volt, hogy a huszárok magát Canrobert tábornagyot, a franczia sereg főparancsnokát, tulajdon csapatjai kellő közepében el nem fogták. Mialatt Edelsheim huszárjaival a franczia tömegben egy nagy véres barázdát vágott, a zavarba jött sztrák gyalogság újra sorakozva is- rendbe állott. E hős tettéért n a Mária-Terézia-rend ke-

az első könnyű csnoka, bizo- ttekre ve- Clam- eny-

jévé nevez- k-magyar Kérlel- l min- t és l

ger parancsnoksága alatt ellenünk harczolt. Teljesen eltérő politikai nézeteinek daczára minden alkalommal a legnagyobb elismeréssel emlegette Damjanich zseniális támadását Szolnoknál, a magyar fővezért, Görgeit pedig, a jelenkor egyik legjobb hadvezérének mondotta.

Az olasz hadjárat után anyai unokabátyja, gróf Gyulay táborszernagy, fiává fogadta és uradalmainak örökösévé tette.

Igy lett aztán magyar honpolgár és főrendiházi tag.

A magyar viszonyokba teljesen beleélte magát s nagy érdeklődéssel vett részt a közügyekben is, igy nevezetesen a főrendiház üléseinek egyik legszorgalmasabb látogatója volt.

Új hazáját s a magyar nemzetet megszerette; megtanulta nyelvünket, fiát pedig már egészen magyarnak neveltette.

Nyugalomba vonulása óta hol aradmegyei

BÁRÓ EDELSHEIM-GYULAY LIPÓT.

birtokán, hol Budapesten tartózkodott, de mindig élénken részt vett a társas életben, s annak egyik kedvelt és tekintélyes tagja volt, nejével, az egykori hirneves művésznővel, Kronau Friderikával együtt, ki meg a jótékony nőegyletek tevékenységében fejtett ki elismerésre méltó gságot.

sheim-Gyulayban nemcsak egy vitéz és hanem egy derék, hasznos

RAJZTUDÓSAINK.

itézséggel tüntek ki n, hanem a tudo- tás tekinte- kö-

pécsi püspöktől. (XI. század). Úgy ebben, valamint a többi legendákban is találunk földrajzi anyagot, helyneveket s művelődési állapotunkra vonatkozó adatokat. Igy pl. Szent Gellért legendájából megtudja a geographus, hogy az erdélyi sóbányákat már Szent István királyunk idejében művelték. Anonymus könyvében Magyarország hegyeinek, folyóinak, helységeinek régi elnevezéseivel találkozunk. A Magyarországot Erdélytől elválasztó hegylánczot az Anonymus Sylva-Igfonnak, Igfon-erdőnek nevezi. Szól azután Tarczal hegyéről, Szerencsről, Borsodról, Szabolcsról, a Nyirről, az Eger vizéről, Nógrád és Nyitra váráról, Veszprém városról, stb.

Rogerius mester váradi kanonok «Siralmas éneke» szintén kútforrásúl szolgálhat a földrajziróra nézve is. Szerinte IV. Béla idejében Magyarországnak 72 megyéje volt. Budán a bőjtöt szokta tölteni IV. Béla. Pest pedig nagy és igen gazdag német város volt abban az időben. *Radna*, Erdély éjszakkeleti szögletének ez a kis oláh faluja, a tatárjárás előtt gazdag német város volt. Esztergomban pedig magyarok, frandok, azaz németek és lombardok (olaszok) laktak.

Tamás spalatói esperes «Historia Salonitá»-ja Magyarország akkori társadalmi állapotairól s a nép erkölcseiről tájékoztat bennünket. *Kézai* Simon azt mondja krónikájában, hogy Gellért csanádi püspököt a pogány magyarok *Pesten* egy hegyről kocsijával együtt letaszították. Ezt a hegyet akkor Pesti-hegynek mondották, mert Pest városának akkor még a Dunán túlra is kiterjedt határába esett.

A «*Cronica de Gestis Ungarorum*» a történelmi részen kivül szintén tartalmaz táj- és néprajzi adatokat.

Horvát-Szlavon- és Dalmátországokról alig jelent meg valami magyar nyelven. Annál nagyobb a magyarországi vármegyékre vonatkozó irodalom. Szepesmegyéről 15, Liptómegyéről 13, Baranyamegyéről 12, Pest-Pilis és Solt-megyéről 7 leirásunk van, nehány megyéről 1849-ig csak egy-egy leirás látott napvilágot. A legrégibb megyei monographia Szerémmegyéről szól és 1690-ből való.

A városok közül a legrégibb adatok Czeglédet illetik, az 1368—1798 terjedő időközről eredeti okiratok találhatók Ballagi Aladár egyetemi tanár magánkönyvtárában. Raguzáról 1479. évből eredő leirásunk van. A helységekre vonatkozó monographiák közül a XVI. századból 8, a XVII. századból pedig 26 származik. Budapestet 120, Pozsonyt 27, Balaton-Füredet 20, Komáromot 15, Egert 13, Beszterczebányát 12, Eperjest, Esztergomot, Kassát és a Mehádiai vagy Herkulesfürdőt 11—11 mű tárgyalja.

Budáról a legrégibb leirás 1501-ből való, Pestről csak 281 évvel később jelent meg az első leirás.

Régi földrajzi íróink azonban nemcsak a magyar földet ismertették meg a nemzettel, hanem a külföldet is. A haza fiai közül sokan utaztak be idegen országokat és azokat népükkel és szokásaikkal együtt leirták.

A legrégibb leirás (1208) *Poth comes* római útjára vonatkozik, de ebből csak töredékek maradtak reánk. II. Endre 1217—18-ban járt a Szentföldön. Rikhárd szerzetes 1237-ben irt Nagy-Magyarország dolgáról. *Eskandel* Máté, budai polgár, a középkorban Magyarország legnagyobb utazója és Khina első keresztény vértanuja volt. *Pécsváradi Gábor* érdekesen ismerteti Jeruzsálemet és a Szentföldet. Alsósztregovai *Rimai János* törökországi követségének útleirása 1608—1609-ből kéziratban maradt reánk. *Ka-*

a m. tudom. Akadémia 1888 május 7-én tartott ülésén bemutatta *Dr. Havass Rezső* tanár. Ára 10 korona.

A nagy-nyolczadrét-alakú vaskos munka 559 oldalra terjed s szerző saját költségén készült, minthogy nem akadt kiadó, ki a tetemes kiadási költségek viselésére vállalkozni mert volna. Az ilyes munkákat külföldön a kormány, a hatóságok és a társadalom egyaránt nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is támogatják. Annál nagyobb elismerés illeti az írót, hogy fáradságot nem ismerve, költséget nem sajnálva, megírta és kiadta az első magyar földrajzi könyvészeti munkát.

Általános könyvészeti munkákban ma már nem szükölködünk, de ilyen részletes szakkönyvészeti munkánk Havassén kivül nincs. Könyve felöleli az 1849. évig bezárólag megjelent hazai vonatkozású földrajzi munkákat. A nyelvre nincs tekintettel, csak azt nézi, hogy a mű földrajzi és magyar eredetű legyen. De még az idegen írók műveit is fölemlíti, ha azok hazánkra vonatkoztak. Ezáltal gazdag anyagot gyüjtött össze. Közel ötezer munkáról találunk közelebbi fölvilágosítást ebben a tíz éven át hangyaszorgalommal folytatott buvárkodás eredményeül kiadott «Magyar Földrajzi Könyvtár»-ban.

Könyve öt szakaszra oszlik: I. A magyar birodalomra vonatkozó földrajzi és rokon tárgyú munkák. II. A külföldre, nemkülönben a magyar birodalomra is vonatkozó földrajzi és rokon tárgyú munkák. III. A külföldet tárgyaló magyar földrajzi irodalom és a külföldről szóló idegen írók munkáira vonatkozó magyar könyvismertetések. IV. Csiziók, naptárak és rokon tárgyú munkák. V. Különfélék és pótlék.

Látnivaló, hogy az író derekas munkát végzett. De munkájának tudományos szinezetet és jelleget ad az az eljárása, hogy nemcsak a nyomtatványokat, de a kéziratokat is átkutatta. Ittenottan becses jegyzeteket csatol az egyes munkákhoz és gyakran ad útbaigazítást arra nézve, hogy azok hol és miféle könyvtárakban találhatók föl.

A czímeket az egyes szakaszokban és alszakaszokban időrendben sorakoztatja. De a megyékre és a helységekre vonatkozó monographiák czímeit betűrendben közli. Ha azonban egy helyről több mű van, azokat időrendben is összeállította.

Havass könyvéből meggyőződhetünk, hogy a multban is voltak földrajztudósaink, s hogy a középkorban nálunk — aránylag — kedvezően alakult a földrajzi irodalom. Napjainkban e téren is, mint általában mindenben, nagy a haladás. De ezt a nagy fejlődést a multak ismerete magyarázza csak meg és teszi érthetővé előttünk. A legmelegebben ajánljuk az illető szakkörök figyelmébe a bibliotheca geographica hungaricát. *r.*

AZ ORSZÁGOS NŐKÉPZŐ-EGYLET JUBILEUMA.

Az országos nőképző-egylet negyedszázados munkássága gazdag sikereit ünnepelte márczius 25-ikén díszes épületében, mely mint közintézet láthatólag is hirdeti huszonöt év eredményeit. A hazai kultura, a nőnevelés fejlődésének igazi szép ünnepe volt ez, s egyesültek a fényes társaságban, kik oly odaadó tevékenységgel emelték és emelik folyton az intézetet, kiket a tisztelet és elismerés vonzott oda és a kiket az intézethez bensőbb emlékek kötnek. Rokon intézetek küldöttségei is részt vettek a jubileumon.

A nagy terem szorongásig megtelt d. e. 11 órára díszes közönséggel. Ott voltak: gróf Csáky Albin, gróf Bethlen András miniszterek, Berzeviczy Albert államtitkár, báró Eötvös Loránd, a tud. akadémia elnöke, Szász Károly református és Zelenka Pál evangelikus püspök, gróf Szapáry István, Gyulai Pál főrendiházi tagok, báró Andreánszky Gábor, Schvarcz Gyula, gróf Zichy Jenő, Vadnai Károly, Hegedüs vidné, Kralovánszky Istvánné, Rudnayné Veres Szilárda, Csiky Kálmánné, ki a jubileum eszméjét megpendítette, s annak rendezésében oly sokat fáradozott, Visontai Kovács Zoltánné, Szilassy Aladárné, Arany Lászlóné, Heinrich Gusztávné, Herich Károlyné, Várady Antalné, stb.

Az elnöki emelvényen *Veres* Pálné és gróf *Teleki* Sándorné elnöknők foglaltak helyet. A közgyülés az egyesület nőképző-intézetének növendékei által előadott karénekkel kezdődött, mely után *Veres* Pálné tartalmas elnöki megnyitót mondott, emlékezvén a nőnevelés haladásáról a lefolyt 25 év alatt. 1867-ben a nők művelésére elemi iskolák léteztek csupán, most már polgári- és felsőbb leányiskolák, tanítónői, tanárnői és nevelőnői tanfolyamok vannak. És ha széttekintünk e teremben, hazánk mennyi kitünőségét van szerencsénk körünkben üdvözölhetni, nemkülönben a velünk rokon kulturális egyesületek küldötteit, kik megjelenésük által mindnyájan bizonyságot tesznek a nőnevelés iránti érdeklődésükről. Beszédében aztán köszönetet mondott mindazon tényezőknek, a kik törekvéseiben támogatták.

A viharos éljenzéssel fogadott elnöki beszéd után *Ráth* Károly főpolgármester szólt és a főváros üdvözletének tolmácsolása kiséretében átnyujtotta Veresnének az «*arany érdemkeresztet.*»

A perczekig tartó taps és éljenzés elhangzása után *Komócsy* József felolvasta *Jókai* Mór ünnepi beszédét, mely egész korrajz a régi magyar nőnevelésről. A magyar középosztálynál még ötven évvel ezelőtt az a puritán nézet uralkodott, hogy a leánynak még a zenéhez sem szabad érteni. Tanuskodik e felfogásról egy a harminczas években megjelent «Honni vezér»-ben olvasható szatirás költemény, melyben maró gúnynyal ostoroztatnak azok a szülők, a kik leányukat nevelőintézetbe küldik, a hol az «gitározik s énekel!» — Minek az? «Padláson fenn a czitera: Szerezzen hurt hozzá Tera: Mi pedig majd tánczoljunk!» A leánynak nevelőintézetbe küldése egyértelmű volt a nagyzási hóborttal s ilyen kinevelt leánytól féltek a házasulandó ifjak. Minden erénynek van rozsdája, — mondja tovább Jókai. — A jótékonyság, szellemi műveltség nélkül, oktalan pazarlássá válhatik. A vallásosság, lelki emelkedettség nélkül, vak rajongássá fajulhat. A hűségből, műveltség nélkül, szolgalelküség lehet. A lelkesedés, műveltség nélkül, tévelygésbe vezethet. A takarékosság, megfelelő képzettség nélkül, rossz számítás lehet. Még a szeretetnek is tud rozsdát adni a szellemi elhanyagoltság. Nemcsak a szívnek, azésznek is nagy dolga van a szerelemben: az olyan szerelemben, melynek az egész életre ki kell hatni. Még a szépségnek is rozsdája a képzetlenség. A szellem emeli a női szépséget; sőt gyakran pótolja is. De még a szépség és szellem együtt nem varázshatalom; a műveltség teszi a kettőt együtt azzá.

A beszédet, mely végül a nőképző-egyesület működését méltatta, zajosan megéljenezte a közönség. Utána *Váradi* Antal lépett az emelvényre, hogy elszavalja «Virágos kert» czímű hatásos költeményét, melyet meg is tapsoltak.

Erre az üdvözlések hosszu sora következett. Emich Gusztávné, az ünneprendező bizottság elnöke bejelenté, hogy üdvözleteiket küldötték Klotild főherczegasszony Fiuméból, Jenő főherczeg Tabódy Sándor őrnagy útján és László főherczeg, ki azt irja, hogy alkalmilag meglátogatja az egylet tan- és nevelő intézetét. A küldöttségek sorát a főváros tanügyi világának küldöttsége nyitotta meg, melynek szónoka Verédy Károly tanfelügyelő volt. Üdvözölték még az elnökséget: Az E. M. K. E. küldöttsége, az orsz. iparegyesület, a Mária-Dorothea-egyesület, a Klotild-szeretetház, az orsz. kisdedóvó egylet, a borsodi-fillér-egylet, az intézet tanárkara nevében Vámossy Mihály, a volt növendékek küldöttsége élén Szőts Farkasné, a mostani növendékek mintegy 50 tagu fehér ruhába öltözött küldöttsége nevében Schram Malvine, az Eötvös-egylet nevében Péterffy Sándor és végül az országos nőképző-egyesület választmánya, melynek szónoka, *Csiky* Kálmán… egyesületi alelnöknő két remek kivitelü ezüstk… nyujtott át az elnöknőknek. Számos nőegy… döttségek képviseltek. Végül Zi… tatta rövid beszédben az… a magyar nemzeti társad…

Az intézet növendéke… ünnepet.

Este lakoma volt … melyen a társadal… volt jelen. A … totta …

kik az egyesületet alapították, nevezetesen Veres Pálnéra, *Vadnay* Károly Veres Pálné jobbkezére, Rudnay Józsefnére, *Szász* Károly a családi gyásza miatt távollevő gróf Teleki Sándornéra és Janischné igazgatónőre, *Horváth* Gyula az Emke nevében Veres Pálnéra, *Csiky* Kálmán Váradi Antalra, *Rakovszky* István Jókaira, *Váradi* Antal Csiky Kálmánnéra, a jubileum kezdeményezőjére, Szász Károly a választmányra ürítettek poharat, stb. A lakoma éjfél tájban ért véget.

SZINHÁZ.

I.

«Toldi.»

Zenedráma 3 felvonásban. Zenéjét szerezte Mihalovich Ödön. Szövegét Arany János éposza után irták Csiky Gergely és Abrányi Emil. (Először adták a magyar kir. operaházban 1893 márczius 18-án.)

Elismerés és dicséret illeti gr. *Zichy* Géza intendánst, hogy a magyar kir. operaház műsorát ismét egy eredeti alkotással gazdagította. *Mihalovich* zenedrámája zajos tetszésnyilvánítások mellett került eddigelé színre.

A három felvonásos zenedráma szövegét *Csiky* Gergely és *Ábrányi* Emil irták, alapul *Arany* János «Toldi szerelmé»-t véve. A szövegkönyv, költői verselése mellett is, meglehetősen gyönge, hatástalan; hiányzik belőle a valódi megható és megindító drámaiság. Nincs éltető drámai ereje; nincs elég cselekvénye. A mi cselekvény van benne, mint például a Piroska elnyeréseért való nagy tusa, az is a szinfalak mögött történik. A szerelmi jelenet azonban annyira kimagaslik s olyan költői, hogy felesleges hosszusága mellett is hatásos. Ez elnyújtás nélkül még nagyobb hatásu lenne. De e jelent végével ismét csak a kijárt uton mozog a szöveg és fejleménye. Sőt eseménye Lohengrinnal annyira egy nyomon halad, hogy csaknem lépésről-lépésre utánozza azt.

Ott van mind a két zenedrámában a két király, a «tiszta hajadon» Elsa és Piroska, a szerelmes hős Lohengrin és Toldi, a kik mind ketten kivívják szerelmük tárgyát, a Wagneré szimpatikusan, mint férfi, Toldi pedig érdek nélkül, másnak a kedveért; ott látjuk mind a két zenedrámában a hirnököt teljesen azonos szereppel s végre az alattomos cselszövőt s lesújtott lovagerényt Telramundban és Tar személyében. És ezekkel a személyekkel «Toldi»-ban majdnem ugyanaz a dráma játszódik le, mint «Lohengrin»-ban. A szövegírók dicséretére le… mondva, hogy a magyar alaphangulatot és… tünk művelődési sajátságait kitünően … ták ki.

A mi a zenedráma zenei r… moly becsvágygyal van m… galom és igyekezet b… hogy hijával van a… legességnek, s ez… átgondolva mi… kihimezve. A… hogy eredet… Mihalovi… zsája n… maga… hiv…

sok néző. Az attaché-királyfi, aki vadászjelmezben térdelt az ágy mellett az alvó gyönyörüség feje fölé hajolva — egészen konsternálva nézte a megbabonázó jelenetet, bámulata, meglepődése — nem volt csinált, de igazi.

A közönség odavolt. A férfiak tágra nyilt szemekkel, szinte megdermedten bámultak. A nőket annyira zavarba ejtette a lebilincselő kép, hogy nem tudták irigyelni a szép asszony sikerét.... Mikor a képet vagy tizedszer ismételték, a férfiak zsebkendőikkel törölgették homlokukat, a nők megnémultan forgatták legyezőiket. Olyan forma zavar fogott el mindenkit, mint amit az érez, akit tetten érnek, amikor kulcslyukon át elles egy diskrét epizódot....

A hires diplomata, aki egész estén át csupa ötlet, csupa jókedv s tréfa volt s finom évődéseivel még méltóságteljes szomszédját, a stift-dámát is megnevettette: a szokottnál is halványabbra váltan, el nem rejthető megdöbbenéssel nézett az emelvény felé. Kissé előrehajolva ült kerekes székében s e fárasztó helyzetben maradt mindaddig, mig utoljára borult rá a függöny a csodálatos álomképre.... Akkor, mintha homlokon ütötték volna, visszahanyatlott a szék párnás hátára. A szomszédság azt hitte, hogy elszédült, hárman, négyen siettek segitséget nyujtani; de ő elháritott magától minden támogatást s elősiető orvosát mosolyogva nyugtatta meg. Semmi baja, egy kis nyilalás volt az egész — a szivben.

Igen, egy nyilalás, egy gonoszindulatu, gyilkos nyilalás a szivben. A szerencsétlen ember nyomorultan szenvedett. Az a kép, mely zavarba, káprázatba ejtette az egész közönséget, őt kegyetlenül a földhöz sujtotta.

Amint ott látta maga előtt ifju, szép feleségét, annak a ki nem mondott vágynak a remegésével ajkain, abban a szerelemre, boldogságra hivó helyzetben: borzasztó megvilágitásban jelent meg előtte mindkettőjük tragédiája.

Mint a mesebeli erdő alvó szépe, az ő szegény kis felesége is csak álmodik a boldogságról, gyönyörről, de ő azt az álmot soha többé meg nem valósithatja... Nyomorultságának tudata ugy erőt vett a szerencsétlenen, hogy nem tudott többé uralkodni magán. Európa diplomácziajának leghiresebb tettetője képtelen volt e pillanatban megcsalni a világot: ott, mindenki szemeláttára, a legközönségesebb ember módjára elérzékenyedett, okos, hideg, szürke szemeiből könyek peregtek alá ...: sirt, siratta a feleségét s önmagát....

Becsületesnek lenni annyi, mint egynek lenni, kihalászva tizezer közül.

*

Mióta az aljas hizelgést elkeresztelték udvariasságnak, megszünt a jó világ.

*

Nincs se jó, se rosz: a gondolkodás ad jelleget.

Shakespeare

*

A beamter husz évig lélek, tiz évig routin, tiz évig elnyütt gépkerék.

Szüry Dénes.

*

Az első ősz hajszálat a nőnek nem tükre fedezi fel, hanem valamelyik jóbarátnője.

*

Akit a világ egyszer váddal illetett, azt el is itéli.

Balzac.

*

Minden eseménynek megvannak a maga coulissai.

Balsac.

Kritika.

Szegény, szegény lantpengető te,
Miért emészted úgy magad?
Régen megirták Heine, Göthe
A dalt, mely ajkadon fakad.

Megmondta Bölcs Akiba régen
S világra szól e gondolat,
Szikrányi uj sincs fönn az égen,
Nincs semmi uj az ég alatt.

Amit te irsz, jámbor poéta,
Mit izgatott kezed farag,
Hóbortos eszmék habaréka
Divatját multa nóta csak.

Te versbe szedted, játszi dalba
A szőke lányka bájait
Ezt kornyikálod ébren, alva
Esti kilencztől hajnalig.

Aztán ha elhangzott az ének
S ő kikaczagta lázadat:
Egy szép reménnyel vagy szegényebb
S egy gyönge verssel gazdagabb.

Heltai Jenő.

---

† B. Edelsheim-Gyulai Lipót. *

Nem ugy történt tehát, amint reméltük s ahogyan bizonyára báró Edelsheim-Gyulai Lipót is álmodozott a jövőjéről. Kócsagos kalpagában, fehér mentés, aranysujtásos skarlátpiros lovassági tábornoki egyenruhájában nem villogtathatta meg többé széles szablyáját földet rengető lovas dandárok élén. A galicziai határon, hol az orosz hadtömegek fenyegető fölvonulása nehány év előtt majdnem háboruvá változtatta a fegyveres békét, nem dördültek meg az ágyuk. Álnok betegség visszatérő rohamaitól megtörve, mint nyugalmazott katona, ágyában halt meg a monarchia legkitünőbb lovassági tábornoka. Méltatlan mellőzéseért, az egész országot fölháboritó eltávolitásáért nem kaphatta meg többé az egyetlen teljes, mindent elfeledtető elégtételt: azt a legfőbb haduri rendeletet, mely háboru esetében fontos parancsnoki állás betöltésére szólitotta volna.

Sajátságos fátum mindenesetre, hogy a közös hadsereg tábornokai közül majdnem mindazok elhunytak már, akik törzstiszt korukban, mint kisebb csapattestek parancsnokai, a legelőnyösebben különböztették meg magukat egy-egy önálló szerencsés dispozicziő és sikertől koronázott taktikai mozdulat által a hagyományos osztrák bambaságot képviselő fölebbvalóktól. Pulcz báró, a Custozzai lovas-attak hőse már évekkel ezelőtt megelőzte Edelsheim-Gyulait. S elhunytak rajtuk kivül sokan, akiknek tehetségétől a hadsereg köreiben jelentékenyet reméltek: Pejacsevich gróf, Ringelsheim báró.... de kit érdekelnek e nevek többé, mikor azok, kik egykoron büszkén viselték, évek óta porladoznak?

A badeni junkerból magyar főurrá lett tábornok katonai pályája azért nem volt teljes, mert a sors nem engedte megérnie azt a nagy háborut, melyet a péter-

A Hét 1893 I. felév * A festő apja

Mindez nem annyira az élőképeknek, mint inkább annak a most már rege-alakká vált főherczegnek szólott, aki akkor még féllábbal az udvarban, de féllábbal már künn volt a nagy világban s már megválasztotta magának a polgári nevet, amivel később örökre elvitorlázott az Óczeán úttalan utain. A főherczeg egész polgáriasan rendezkedett be a hôtel első emeletén. Nem kívánta, hogy többnek tekintsék, mint egyszerü »curgast«-nak. Résztvett a társas-kirándulásokban, billardozott a rivai őrség hadnagyocskáival, udvarolt minden nemzetbeli szép leánynak, menyecskének s boldoggá tette őket egy-egy maga szedte ibolyabokrétával.

A főherczeg akkor még katonaruhát viselt, de már minden rendjel nélkül; a nagy, fényes ordók be voltak már irva a visszaküldendő méltóságok, kitüntetések inventáriumába. A »fegyverkabát« mellének ez a tüntető csupaszsága csak még érdekesebbé tette az ifju császárivadékot.

Ő volt a társaság központja, de azért egy perczre minden szem affelé az alak felé fordult, akit kerekes széken guritottak az első helyek sorába. A székben egy béna ember ült: a legszebb férfi, a legbájosabb asszony ura, a legnagyobb hatalom leghiresebb diplomatája.... és a legnyomorultabb teremtés az arcói szegény Lázárok internaczionális táborában.

Nincs szomorubb regény, mint azoké az ifju férjeké, kik, mint az Azrák, meghalnak, mert szerettek, akiket a nászágy párnáiról emelnek belé az élőhalottak guruló koporsójába: a gerinczbetegek kerekes székébe.

Az arcói sétaterek utain gyakran lehet találkozni ilyen mozgó koporsóval és kiséretével. Az ember nem tudja: kit szánjon inkább? Azt a szegény, beteg embert-é, ki a legutolsó divat szerint öltözve, gondosan borotválva, keztyüs kézzel s gomblyukában piros szekfüvel — sápadt arczán hideg mosolylyal fogadja és viszonozza az üdvözléseket, miközben feltartózhatatlanul viszi őt a kerekes szék a temető felé vagy azt az ifju feleséget, aki elegáns, világos tavasziban, csipőjén gyöngyvirág, rózsabokrétával, kecsesen tartott piros napernyő alatt — virrasztástól és gyötrelemtől halvány arczczal lépked a kerekes szék mellett. Szegény sétáló pár! A térzene vidám keringővel kiséri lassu elvonulástokat, az emberek pedig néma részvéttel fordulnak utánatok, mintha gyászmenetet látnának....

A szegény diplomatát, aki boldogsága s hiressége tetőpontjáról hanyatlott bele a kerekes székbe, ki ne sajnálta volna? De minden részvét mögött ott lappangott a hátsó gondolat: Szerencsétlen vagy, de önmagad tetted azzá. Boldog voltál és visszaéltél azzal. A szerelem poharát fenékig üritve — megittad a halált.

Pedig az a szerencsétlen férfi nem a maga kicsapongásának, a másokénak áldozata. Amit ő most arat, azt régen elvetették, amikor ő még nem is létezett. Ennek a fiziológiai tragödiának még a mult században megtörtént az expozicziója. Nagyon vig volt az eleje e szomoru végnek. Bizony nem gondolta azt az a gondtalan, telivér udvaroncz, aki Katalin czárnő udvarában kezdette és végezte a gáláns szenvedélyek kurzusát, hogy azoknak az északi, rokokó idylleknek, hajporos boccacciádáknak — egy unoka lesz a vége, aki harmincz három éves korában fizikai csődöt mond. A jóvérü nagyapa elfecsérelte a magáén kivül még azt a tőkét is, aminek kamataiból az unoka akart boldogulni... A zsidó Jehova nem bibliai frázist mondott, hanem élettani törvényt jelentett ki, amikor igy szólott: Megbüntetem az apák büneit a fiakban — harmad- és negyediziglen....

Egyébkint gyönyörü, hatalmas férfi volt az ősi bünök áldozata. Csak Oroszországban teremnek ily szép óriások. Ülőhelyzetben is imponáltak a szálas termet arányai: a kevély, erős fej, magas, eszes homlokával, a széles athléta-vállak, a domboru, büszke mell, amin azon az estén sürün feküdtek elsőrendü, nagy rendjelek, annak a jelei, hogy ez az önmagával tehetetlen Lázár — a világszinpad nagy cselekvői sorából való volt.

IV.

A helyére tolt kerekes szék gazdája mosolyogva váltott üdvözléseket a körülötte levőkkel. Egész előkelő lénye azt a gondtalan vidámságot fejezte ki e pillanatban, amit a finom élvezetek embere élvez — a kilátás felett, hogy jó társaságban tölt egy kellemes órát.

A kerekes szék szomoru egy butor, de sehol sem volt élénkebb, vidámabb a hangulat, mint mellette. Itt mosolyogtak, évődtek, pletykáztak legtöbbet — módjával, finoman, mint jóizlésü, illedelmes, okos társasági lények. A diplomata a szellemes nagy kópék legpompásabb fajából való volt. Egykor Európa első udvarának, most egy klimatikus gyógyhely társaságának volt a lelke. Mindazt az emberismeretet, leleményt, tanultságot, szellemet, amikkel egykor diplomácziai győzelmeit aratta: arra használta fel most, hogy nevetni és nevettetni kész, müvelt emberekkel környeztesse magát. Diplomácziája ezuttal abból állott, hogy eloszlassa mindenkiben azt a szánó tartózkodást, amely sulyos betegek mellett elfogja az embert. Vidám, fecsegő élénk alakokat kivánt maga körül látni, hogy az élet friss, eleven zajában elfelejtse, hogy betegágyban fekszik....

V.

Az élőképekkel nem tudott a közönség betelni. Egy-egy tablót féltuczatszor kellett ismételni A jelmezek ragyogók, a helyzetek festőiek voltak. Tizenkét kép követte egymást. A görög mithologia, Shakespeare poézise, a rokokó kora, a regevilág, a modern élet adták a képtárgyakat. Arcának káprázott a szeme a sok szin- és fénytől.

A herczegnő elragadó Titánia volt a tizedik képben. Amint a villamos reflektor-lámpa kékes-ezüstös világában látta őt a néző — csodálatosan fénylő buja, hamvasszőke hajával, ives, fekete szemöldökeivel, mély, rajongó szemeivel, rejtélyes ajkaival, harmattiszta teintjével, tökéletes vonalu vállával, plasztikus mellével: csakugyan elhitte a herczegnőről keringő legendát, mely egy ifju császári sarjadék szerelméről mesélt.

Bizony mindenki irigykedett Zubolyra, aki nagyfülü, szőrös szamárfejét odafektette a szép orosz nő, a tündér-királyasszony ölébe. De a szegény Zuboly, a vilnai lengyel gróf még ebben a komikusan pikáns helyzetben is sajnálatraméltó volt. Az istenadta Zubolyra nyilt jelenetben rájött a köhögés s majd megfulladt a maszk alatt Titánia ölében.

A következő kép »az erdő alvó szépe« volt. Titánia királynőt — összes, villanyvilágitotta bájaival, Zuboly szamárfejével egyetemben azonnal elfeledték, amint a reflektor-lámpa fehér világában feltünt a bájos, kedves rokokó kép.

Az »alvó szép« a diplomata ifju felesége volt. Semmiben sem maradt a mesebeli alak mögött. Vadrózsáktól befutott nyugágyon, csukott szempillákkal feküdt Arcó legszebb asszonya, félig rokokó, félig tündérjelmezben. A hófehér paróka alatt édes, rózsás, hamvas leányarcz. A szép alvó, sóvárgó, az epedő álmot mimelte; a félig nyitott, finom ajkak vágytól remegtek. A ruha lágy, fehér szövete alatt az egész alak gyöngéd remegése érzett. Nem a fekvő nő káprázató szépségétől, hanem ettől az elevenen izgató álomképtől — kapott heves szivdobogást

vári katonai párt és a moszkvai pánszlávok régóta foralnak ellenünk. A közvélemény lehetetlennek tartotta, hogy e hadjáratban, mely a számra nézve oly tulnyomó orosz lovasságot fogja a mienk ellen zuditani, ne jusson előkelő szerep Edelsheim-Gyulai bárónak. Várta, hogy ugyanazon óra, melyben a mozgósitási rendelet a villamos sodrony szárnyain el fog jutni a monarchia legtávolibb részeibe is, visszaadja őt a hadseregnek. És valóban igy kellett volna történnie, ha csak azok a legfelsőbb bécsi körök, melyek 1859-ben és 1866-ban oly szerencsétlen kezekre bizták a legtöbb hadtest vezetését, nem lesznek ujra megverve vaksággal a döntő pillanatban.

Igy Edelsheim-Gyulai csak a vitéz katona és a hatalmas szervező és reformáló tehetség hirnevét hagyja maga után, de nem egyuttal a hadvezér hervadhatlan babérjait is. Vagy korán, vagy későn született arra, hogy a harczmezőkön teljesen érvényesitse kétségtelenül impozáns, sokat adott, de még többet igérő egyéniségét.

Mert lovassági tábornoknak született, annyi bizonyos. Bebizonyitotta Magentánál és Solferinónál, hogy éles szemmel tudja fölismerni az ellenség leggyengébb pozicióját, a kedvező — és többé vissza nem térő pillanatot — a gyors támadásra, az ellenfél megzavarására. Volt önálló itélete — fényes jelét adta a königrätzi ütközet előtt tartott végzetes haditanácsban — kezdeményezési bátorsága és rendithetlen cselekvési erélye. »Ex ungve leonem!« A tizedik huszárezred egykori parancsnokában, aki magentai fényes támadásával rémületet vitt a már diadalmasan előnyomuló franczia csapatok soraiba és aki Solferinónál, az ellenséges gyalogságon keresztül törve, hősies bravourral rohant százhatvan franczia ágyunak: teljesen kidomborodott már a hivatott lovassági vezér.

A Hadikok, a Simonyiak, a Hertelendyek fájából volt faragva. Bátor a vakmerőségig, villámgyors a kivitelben, összenőve a lóval, mint egy centaur; kemény, vasmarku, a fegyelmet hajthatlan szigorral föntartó parancsnok; sokat, majdnem lehetetlent követelve embertől és lótól, de első a fáradalmak elviselésében, a terepalkotta akadályok legyőzésében. Kiméletlen üldözője a hagyományos katonai »slendriánnak«, réme a kényelmes, nehézkes, ezredparancsnokoknak, de barátja és jóakarója a legénységnek. Érdekes vegyüléke a rideg szigornak a humanizmussál; mennydörögve, sujtva, korholva, de mindig és mindenütt melegen érdeklődve a legénység sorsa iránt, amit szerfölött jellemző esetek bizonyitanak.

És ily férfiura ne várt volna fontos, elsőrendü szerep abban a háboruban, mely el-elvonul ugyan, mint a nyári fergeteg, de egyszer mégis csak ránk fog zúdulni irtózatos dulással? Ha egyénisége, tettei és sikerei által ő maga nem irányozta volna magára a döntő körök figyelmét, hogy adott alkalommal ily szerepet juttassanak neki: ugy hangosan beszélt volna helyette a »nagy csatainté zö«, Moltke. Az ő vezetése alatt szerkesztett porosz vezérkari munka nyujtja az elismerés legszebb koszoruját báró Edelsheim-Gyulai Lipótnak, midőn kiemeli, hogy Solferinónál egyedül ő ismerte föl azt a döntő pontot, hol lovasságunk, kellő számmal föllépve, e napon megfordithatta volna a harcz koczkáit.

Dicsőségről, hirnévről, kitüntetésekről bizonyára gyakran álmodozott a fiatal Edelsheim Lipót, az ambicziózus chevaux-legers, majd huszártiszt. Nevet, — atyja Baden nagyherczegség minisztere volt — deli alakot, vas egészséget, herkulesi izmokat és szilaj, vagdalkozó bátorságot hozott magával a katonai pályára. De azt legmerészebb álmaiban sem merte volna elgondolni Ottinger tábornok lovasdandárának alig huszonhárom éves vérteskapitánya, amidőn 1849-ben összemérte pallosát magyar földön a diadalmas honvédsereg huszárjainak kardjaival, hogy valamikor ugyanezen ország egyik régi főuri családjának nevét az övével fogja összeforrasztani; hogy jövend idő, midőn magyar nagybirtokos, magyar mágnás s a magyar főrendiház tagja leend; hogy érteni és érezni fogja e nemzet ragaszkodását a szabadság és az alkotmányos jogok iránt.

Az elképzelhetlen pedig valósággá lett. Mi több: a Gyulai táborszernagy által fiává fogadott Edelsheim alakja a népszerüség paizsán meghordozva jelent meg Magyarországon a Janszki-affaire óta. Távoznia kellett hadtestparancsnoki állásából, mert a Hentzi sirjánál rendezett katonai tüntetést helytelenitette és mert tudva volt, hogy e fölfogása által érezte magát följogositottnak Tisza Kálmán akkori miniszterelnök arra, hogy Janszki eljárása fölött pálczát törjön a parlamentben. Nyugalmazása saját kérelmére, a felség kitüntető elismerésének kifejezése mellett történt. Mindenki látta azonban az erkölcsi selyemzsinórt e visszavonulásban. Minden oldalról méltatott fényes szervezői érdemei, a csatatéren tanusitott hősiessége, a hadsereg köreiben személyéhez füzött nagy várakozások — mind nem voltak elég sulyosak arra, hogy fölbillentsék a mérlegnek másik serpenyőjét, amelyet azon megtorlást követelő »bűn« terhelt, hogy Janszki eljárásában a nemzeti közérzület — inkább tapintatlan, mint czélzatos — megsértését látta.

Olyan különös volt az, midőn daliás, vasgyuró alakjára első izben öltött polgári ruhát, hogy mindenki sokáig utána nézett az utczán Szinte tüntetőleg viselte a »czivil« öltözetet De nemcsak külsejében lett polgárrá. Mint nagybirtokos, mint jó gazda, mint a főrendiház tagja, mint a művészetek pártolója összeforrt a magyar társadalommal és magyarnak neveltette egyetlen fiát. Akik közelebbről ismerték, tudták, hogy arisztokrata gőg sohasem férkőzött hozzá. Nála az ember nem kezdődött a bárónál. Méltatott minden valódi érdemet. Mint a legtöbb katona, fölvilágosultan és toleránsan gondolkodott hitfelekezeti kérdésekben, amit bizonyitott azzal is, hogy 1883-ban a főrendiházban a keresztények és zsidók között kötendő házasságról szóló javaslat mellett szavazott.

De hogyan is férkőztek volna nyilt, őszinte és lovagias jelleméhez társadalmi előitéletek, midőn a dölyfös születésü arisztokráczia, az ugynevezett »pur sang«, sokáig bántó ridegséggel zárta el szalonjait ama szép és szellemes hölgy elől, akit lángoló szerelemmel emelt magához a világot jelentő deszkákról? Ezen otromba gőg jégkérge csak akkor olvadt föl hirtelen, midőn a monarchia első gentlemanje, a király, egy lóverseny alkalmával szinte tüntetően odalépett a páholyhoz, melyben a báróné egyedül ült férjével. A Felség nyájas beszélgetése a polgári származásu hölgygyel, a Carl-szinház egykori ünnepelt müvésznőjével, félreérthetlen figyelmeztetésként hatott e fölfuvalkodott szoczietásban.

Mig a hatalom polczán állott, ellensége temérdek volt Edelsheim-Gyulai bárónak. Sohasem tagadhatta meg magában a vakmerő bátorságu lovastisztet, aki toronyirányban, árkon-bokron keresztül vágtat. Nyelve éles volt, akár a kardja. Modora, eljárása, szavai visszatükrözték jellemének határozottságát. Meggyőződését sohasem rejté burok alá, hanem kimondta nyiltan, nem számolva azzal, ami legkönnyebben sérthető: az emberi hiusággal. Követelő, nagy igényeket támasztó volt a csapatok kiképeztetése érdekében; félelmetes, mint fölebbvaló, de humánus, mint ember. Nemes sziv tüskés burokban. De ez a burok is lehullott, amint visszavonult a polgári életbe.

Szivjóságáról én is tudok beszélni. Egyszer mint kérelmező jelentem meg előtte — nem a magam érdekében. Egy irótársunkról volt szó, akit gyenge melle, megtámadtnak látszott tüdeje daczára besoroztak. A fiatal ember nem birta ki a szolgálatot. Roskadozott, erőtlenné vált, a mellét fájlalta. Századosa megvizsgáltatta az orvos-

sal. »Nincs semmi baja, szimuláns« — döntött kategorikusan a gyógytudomány e bölcs férfia. Az ujonczot ujra fegyver alá kényszeritették s hogy ezuttal sem értek el vele czélt, büntetésképp az ezrednek Ausztriában állomásozó zászlóaljához tették át. Onnan irt panaszos állapotáról siralmas leveleket a kiadójának. E derék férfi sietett fölkeresni *Jókait* s a koszorus iró nyomban késznek nyilatkozott fiatal, kezdő irótársa érdekében eljárni báró Edelsheim-Gyulai hadtestparancsnoknál. Máig sem tudom tisztán, hogyan jutottam ahhoz a megtiszteltetéshez, hogy e járatban én helyettesitsem a mestert. Jókai megbetegedett s felém talán azért fordult a figyelem, mivelhogy a hatalma tetőpontján állott daliás katonával németül kellett beszélni. Nem minden elfogultság nélkül nyitottunk be hozzá. E látogatás talán egy emberélet sorsa fölött határozott. Jóakarattal, de hideg nyugalommal és talán benső kétkedéssel hallgatta meg panaszomat az ifju katonai fölebbvalói s az orvosok ellen. Melyik csapatparancsnoknak ne akadt volna már dolga merész, ügyes, megrögzött szimulánsokkal! A leghatározottabban biztosithattam azonban, hogy ez a fönforgó esetben ki van zárva. Barátságosan mondá aztán:

— Legyenek nyugton. Az ügy nem tartozik ugyan hozzám, mivelhogy egy másik hadtestparancsnokság illetékes benne eljárni, de átiratilag figyelmébe fogom ajánlani a táborszernagy urnak az esetet.

Rövid idő mulva a fiatal iró vissza volt adva a polgári társadalomnak és az irodalomnak.

Ilyen volt e kemény, vasöklü katonának, negyvenkét csata hősének a szive.

Borostyány Nándor.

Levelek.

GUY DE MAUPASSANT rajza.

Nem mulik el nap, hogy valamelyik ujságban a következő Különfélét ne olvashatnók:

»A szerdáról csütörtökre való éjjel a * utczai 40. számu ház lakóit két egymásra következő pisztolydörrenés verte föl. A lövések az X. ur lakásából hallatszottak. Akik az ajtót feltörték, a lakót vérében uszva találták, kezében a forgópisztolylyal, amelylyel a maga életét kioltotta. X. ur 57 éves volt, jómódban élt és mindene megvolt, ami a boldogságra kell. Végzetes elhatározásának oka teljesen ismeretlen.«

Milyen mélységes fájdalmak, milyen szivszakadások, rejtett kétségek, égő sebek kergethetik öngyilkosságba azt, aki boldog? Keressük, szerelmi drámára gondolunk, anyagi ziláltságot gyanitunk és ha semmi bizonyosra nem akadtunk, az ilyen halott fölé egy szót irnak: »Titok.«

Egy levél került a kezünkbe, amelyet egy ilyen ok nélkül való öngyilkos irt utolsó éjszakáján, töltött pisztolylyal a jobbja felől. Ugy véljük, elég érdekes. Semmi olyas nagy katasztrófát nem tár elénk, amilyet a kétségbeesés ilyen tettei mögött keresünk; de mást mutat: az élet apró nyomoruságainak lassu haladását, végzetes ziláltságát egy magános életnek, amelynek álmai szétfoszlottak; okát adja azoknak a tragikus életvégeknek, amelyeket csak az ideges és érzékeny emberek értenek meg.

A levél igy szólt:

»Éjfélre jár. Ha e levelet megirtam, megölöm magam. Mért? Megkisérlem elmondani, nem azoknak, akik e sorokat olvassák, de magamnak, hogy megerősitsem ernyedő bátorságomat, hogy teljesen meggyőzzem magamat e most már végzetes lépés szükségessége felől, amelynél ugyis csak halasztásról lehetne szó.

Egyszerü szülék neveltek, akik mindenben hittek. Magam is hivő voltam, mint ők.

Az álom soká tartott. Most enyésznek el utolsó foszlányai.

Pár éve, hogy valami uj tüneményt észlelek magamban. A lét minden tüneményei, amelyek ezelőtt hajnali fényben ragyogtak előttem, mindjobban elfakulnak. A dolgok lényege a maga nyers valóságában jelentkezik előttem; a szerelem igaz oka kedvemet szegi a költői gyengédségeken

Otromba, de gyönyörködtető, egyre megujuló ábrándok örökös játékszerei vagyunk.

Most vénülőben, hogy belenyugodtam a dolgok szörnyü nyomoruságába, az erőfeszitések haszontalan voltába és a várakozások hivságába, ma este, ebéd után, egyszerre csak uj fényben tünt elém mindennek semmisége.

Ezelőtt boldog voltam! Minden örömemre szolgált: az asszonyok, akik elhaltak előttem, az utczák látása, a lakás, mely otthonom; még a ruhám szabása is érdekelt. De mindig ugyanazon látványok ismétlődése végre fáradsággal és unalommal töltött el, mint a nézőt, aki minden este ugyanazon szinházba lép be.

Harmincz év óta mindennap egyazon órában kelek fel; harmincz év óta egyazon vendéglőben ugyanegy tálból eszem.

Tán utazzam? Az idegen helyek elszigeteltsége megfélemlitett. Olyan egyedül valónak éreztem magamat a földön, olyan kicsinynek, hogy hamarosan hazatértem.

De jaj, az a változatlan formája a butoraimnak, amelyek harmincz éve ugyanazon helyen állanak, a szobáim kopott volta, melyeket még uj korukban ismertem, a szobáim illata, — mert minden lakás időfolytával megkapja a maga különös illatát — estéről estére a megszokottság undorával töltöttek el, sötét méla búval, amért igy élek.

Siralmas változandósággal ismétlődik minden. Még ahogy éjjelenként a kulcsot ajtómba illesztem, a hely, ahol biztosan rátalálok a gyufára, az első szempillantás, amelyet a kigyuló foszforfény tár elém, mind arra hajtanak, hogy leugorjam az ablakon s igy végezzek azokkal az egyhangu jelenségekkel, amelyek elől nincs mód megszöknünk.

Minden reggel, beretválkozás közben, elfog a vágy elmetszenem a torkomat és ha a kis tükörben ujra meg ujra meglátom szappanos ábrázatomat, hányszor fakadok sirva a bubánat mián!

Nem birom el még azoknak a társaságát sem, akiknek tegnap örültem, annyira ismerem őket, annyira tudom, mit fognak mondani, mit fogok nékiek felelni, annyira ismerem az okoskodásuk változatlan alakjait, a gondolkodásuk redőit. Minden egy olyan, mint egy czirkusz, amelyben egy szegény bezárt ló körbe száguld. Akárhogy erőlködjünk, forduljunk, hőköljünk, a határ olyan közel van, olyan kimért és folytonos a köze, nincs előre láthatatlan kitörése, nincs a végtelenbe nyiló kapuja. Csak forgunk, egyre forgunk, mindig egyazon eszmékben, ugyanazon örömekben, ugyanazon kedvtelésekben, ugyanazon szokásokban, egyazon hitben és egyazon csömörben.

Ma este csuf volt a köd. Megülte az utakat, amelyeknek elsötétülő gázlámpái olyanok voltak, mint a füstölgő fáklyák. A szokottnál is nehezebb suly nehezedett a vállamra. Bizonyos, hogy rossz volt az emésztésem.

Mert az életben ez a fő: a jó emésztés. Ez lelkesiti a művészt, ez ad szerelmes vágyat az ifjunak és világos eszmét a gondolkozónak és adja az élet örömét mindenkinek, ez enged sokat ennünk (ami végre is a legjobb öröm). A rossz gyomor a kétségbe üldöz és a hitetlenségbe, sötét álmokat burjánoztat bennünk és a halál

Korosec miniszterelnök kormánynyilatkozata.

Az uj kormány folytatni akarja a törvényhozói tevékenységet. — Néhány lenyegető szó Horvátország felé.

Radics állapota ismét nyugtalanitó.

Belgrád, aug. 2. A szkupstina mai ülésén Korosec miniszterelnök felolvasta a kormánynyilatkozatot, amelyet a kormánytöbbség nagy tetszéssel fogadott. A nyilatkozatban a kormány a szkupstina bizalmát kéri és ezt a kérést azzal az eltökélt szándékával okolja meg, hogy *folytatni akarja a törvényhozói tevékenységet*, mivel ezt az ország politikai, kulturális, társadalmi és gazdasági érdekei megkövetelik. A kormány az állami közigazgatásban az objektivitást, a becsületességet és a legnagyobb expedivitást akarja rendszeresiteni. A kormány munkaprogramja a mostani rövid ülésszakra az adóreformról, a bíróságokról, az állampolgárságról szóló törvényjavaslatok elintézése, továbbá a már hosszabb idő óta fennálló *nemzetközi jellegü kötelezettségek teljesitése, ami alatt a nettunói egyezmények ratifikálása értendő.* Ugyancsak elintézésre vár az agrárreform, a hadiönkéntesekről szóló törvény, valamint több állami szükséglet.

A junius 20-iki, szigoruan elitélendő gyilkosság nem adhat okot arra, hogy az eddigi törvényhozói együttmüködést megszakitsák. Egyetlen embernek ezt a szomoru tettét nem szabad általánositani és még kevésbbé szabad azt az igazságtalanságot elkövetni, hogy egész parlamenti csoportokat, vagy ami még rosszabb, *a népnek egy egész részét vádolják meg*, amely pedig a gonosztettet éppen ugy sajnálja és elitéli, mint az egész civilizált világ. A viszonyoknak ilyen meg nem engedhető kiélesitése csak káros lehet. A kormánypártok azt kivánják, hogy *azok a képviselők, akik elegendő ok nélkül hagyták el a parlamentet, térjenek vissza az általános törvényhozói tevékenységhez, mivel a szkupstina az egyetlen illetékes fórum mindazoknak a kérdéseknek a megoldására, amelyek a nép és az állam életével összefüggésben vannak.*

A junius 20-iki esemény *egyetlen vétkesének elitélése* után azoknak a horvátoknak is be kell látnia, akik eddig ezt nem tették, hogy ez az esemény nem lehet indoka a testvérek közötti viszálykodásnak s nem lehet akadálya a közös állam érdekében kifejtett további konstruktiv tevékenységnek.

Nagyon sajnálatos volna, ha egyes pártok vagy egyének arra igyekeznének felhasználni e tragikus eseményt, hogy olyan lépésekre buzditsák a néptömegeket, amelyek ellentétben állanának a fennálló alkotmánnyal és törvényekkel.

A kormány nemcsak kötelezve van, hanem hajlandó is arra, hogy *mindenkit kényszeritsen a törvények tiszteletére és betartására.*

A külpolitikával kapcsolatosan megállapitja a kormány a deklarációban, hogy *Jugoszlávia ismeretes békepolitikája változatlan marad.* Azoknak a kötelezettségeknek tudatában, amelyeket az ország a nemzetek szövetségébe való belépésével magára vállalt, *határozottan és ingadozás nélkül folytatja a kormány az ország eddigi külpolitikáját.*

A kormánynyilatkozat felolvasása után áttért a szkupstina a napirendre és 139 szavazattal 3 szavazat ellenében elvetette azt az inditványt, amely *Szubotics* egykori igazságügyminiszterrel szemben vádemelést javasol.

Radics állapota rosszabbodott.

Belgrád, aug. 2. Zágrábi jelentés szerint Radics István állapota ismét rosszabbodott. Dr. *Quostek* bécsi és dr. *Hodjics* belgrádi professzorokat hivatták betegágyához.

A radikálisok Popovics kiadatása ellen.

Belgrád, aug. 2. A radikális képviselők klubja ma elhatározta, hogy *Popovics* radikális képviselő kiadatása ellen fog szavazni, mert *Popovics nem tekinthető Racsics büntársának.*

Mit mondott Korosec 1924-ben?

Belgrád, aug. 2. A horvát parasztkoalició zágrábi ülésén *Predavec*, a horvát parasztpárt alelnöke, azt állitotta, hogy Korosec 1924-ben ugy nyilatkozott előtte, hogy *Szlovéniát Olaszországgal kellene egyesiteni, mert ilymódon a szlovének a Vatikán utján legalább kulturális téren autonomiához jutnának*, annál is inkább, mert Olaszországban már most is félmillió szlovén él. *Korosec ezt az állitást denunciációnak jelenti ki*, azt a leghatározottabban visszautasitja és kijelenti, hogy nem törődve politikai ellenfeleinek intrikáival, teljesiteni fogja kötelességét a nemzettel és az állammal szemben.

Mit akar Radics István?

Az elmult tiz esztendő kalandozása. — A horvát parasztpárt vezérének politikai orientációja.

Zágráb, aug 2. *(A Pesti Hirlap tudósitójától.)* *Radics István* külpolitikájának vezércsillaga: az öncélu horvát állam, Nagyhorvátország, amely biztonságérzettel és a saját erejébe vetett hittel helyezkedik el a legmegfelelőbb államszövetségben. Az a majdnem tizesztendei kaland, amely 1918 december elsejétől 1928 augusztus elsejéig tartott és amely akkor *a zágrábi szábor üléstermében indult ki és tegnap oda tért vissza*, bebizonyitotta az egész horvát nemzet előtt is azt, amit *Radics* az első pillanattól tudott, tudniilik, hogy

Horvátország sem találhatja meg nyugvóállapotát trianoni Középeurópában.

A horvátoknak a magyarok az egyetlen szomszédjuk, nincsen érdekellentétjük és viszonyukat nem zavarja semmiféle érdekellentét.

Radics, aki ezalatt a tiz esztendő alatt gyakran változtatta külpolitikai orientációit, belső, külső érdekekből és azért, hogy minden irányban tájékozódjék, mindjárt az első napon bebizonyitotta, hogy tisztán lát. Az emlékezetes éjszakán, 1918 december elsején,

egyedül ő, Radics István szavazott az ellen a határozat ellen, amelyben kimondották a Szerbiához való csatlakozást.

Könyve, amelyet az ülésről és a döntés előzményeiről irt, kétségtelenül világtörténelmi dokumentum, beszédje pedig, amelyben megindokolta a maga állásfoglalását a csatlakozás ellen, szónoki müremek. *Pribicsevics Szvetozár, a mai szövetségese, akkor rémuralmat teremteti Horvátországban* és ugy vitte hazáját a balkáni végzet felé. Öccse: *Pribicsevics Milán* ezredes, önkénteseket toborzott Fiume elfoglalására és az isztriai betörés céljaira *Zágráb utcáin polgári ruhába öltözött tisztek jártak és kerestek az alkalmat Radics meggyilkolására.* Mindez a terror nem volt elég biztositék arra, hogy a horvát nemzeti tanács kimondja a csatlakozást, mire *Pribicsevics* ugy rendezte be a dolgokat, hogy ne a teljes ülés, hanem az ugynevezett „Központi Bizottság" határozzon a sorsdöntő kérdésben. Ezt a bizottságot pedig a maga embereiből állitotta össze, *egyedül Radicsot nem merte kihagyni.*

A későbbiek során is a horvát vezér kijelentéseiből, cikkeiből, ténykedéseiből folyton kiütközött az a tudat, hogy országa nem találta még meg a helyét. Eltekintve a Belgrád megnyugtatására szánt szokványos kijelentésektől a szerbek és horvátok testvériségéről és arról, hogy Horvátország a maga problémáit a jelenlegi nemzetközi határok közt fogja megoldani, a valóságban permanensen kereste *a horvát kérdés nemzetközi részének megoldását. A legtöbb variációban szerepel a szerbekkel való államszövetség formulája,*

de ennél sokkal őszintébbnek tünik fel az a terve, amely az Adriánál érdekelt középeurópai államok föderációját kivánja megvalósitani és amely Szerbiára már nem terjed ki.

Arra az ellenvetésre, hogy Horvátország, ha önálló külpolitikát követ, szembetalálja magát a szerb szuronyokkal, *Radics* igy válaszolt:

— Belgrádnak nincsenek szuronyai, amelyeket ellenünk fordithat, csak botjai — voltak. *De a botok eltörtek a horvátok hátán.*

Belgrádi hivatalos körök soha egy percig sem ringatták magukat illuziókba Radics külpolitikai célkitüzéseit illetőleg. A legjelentősebb kormánylap, a „Vreme", azért tette meg programmja tengelyéül *Horvátország amputációját.*

Belgrád kész arra, hogy levágja Horvátországot az állam testéről, csak épen az operáló kést a maga kezében kivánja tartani.

A kés tekintetében egyetértenek a szerbiai kormánypárti politikusok.

V—k.

---

között volt Lakewana szerelmének, Unkár kedves kis fiának kitépett vérző szive is. Napnyugatra szállt a napkirály. Vörös felhőbe burkolódzott arany köde és a papok elhallgattak orditó énekükkel és a dobok nem kongtak már, beállt a csend, mert a napkirály ki volt engesztelve.

A papok, a kacikák, a nép, a sokadalom, a harcosok ott hagyták a tetemeket s ott hagyták a kihülő sziveket. S ekkor jött a holdfénynél Lakewana és a sok sziv között kereste, kutatta és megtalálta az ő kedvesének, Unkár fiának szivét s azt magához vette és vitte, vitte át a nagy hegyeken menekülve.

Nosza hire kelt, hogy Lakewana megzavarta a szent sziveket és üldözőbe vették. És Lakewana ment át a nagy hegyen és a harcosok és az indiánok népe utána nagy iramban, de Lakewana előljárt és nem tudták utolérni. Mikor pedig felért a hegyre, a sziv ott volt a kezében s a völgyben állók látták, hogy a sziv világitani kezdett, fényes lett, tüzes lett, aztán eltünt. A tüzfény elsodorta, elégette öt is, Lakewanát is. — Ennyi az egész.

Barátom megjegyezte:

— Rendes, naiv mese!

— Igen, — feleltem — de a mulatságos az, hogy azon a hegyen, amelyről ez a legenda kelt, ott találták az egyik legnagyobb meteorkövet, amely eddig ismeretes volt. Ugyhogy nagyon valószinü, hogy a vadak azt a nagyméretü meteorhullást látták és az egész Lakewana-regét legendaszerüen hozzácsapták, hogy fantáziájukat kiéljék és maguknak az érthetetlen természeti jelenséget megmagyarázzák. Egy meteorhullás még müvelt embert is megragad, ha előtte lezajlik, hát még vad állapotban élő, emberáldozatnak hódoló tömeget. Azok előtt a meteor a Lakewana kezében égő emberszív volt, amely világitott, fényes nappal, aztán szétrobbant és örökre eltünt.

Legendák igy születnek. Eseményekhez mesék csapódnak, hozzátapadnak, örökre rásimulnak s végül az események elhalaványulnak s csak ök, a mesék élnek, ugy mint ebben az esetben is, már eltünt minden, még maga a vörösbörü faj is, de a legenda révén Lakewana emléke ma is él.

Zivataros esők voltak csütörtök délután az ország déli részein.

Délben 36 fok meleget mutatott a hőmérő Budapesten. — Estére 20 fokra süllyedt.

A napok óta tartó trópusi hőségtől meggyötört fővárosi lakosság csütörtökön reggel ismét arra ébredt, hogy a már szinte elviselhetetlen meleg még jobban fokozódott. A város kőrengetegében a nagy meleget még tűrhetetlenebbé tette az a körülmény, hogy az átizzott falak és az utcák kövezete rengeteg hőt sugároznak ki magukból.

Csütörtökön délelőtt tiz órakor már 32 fokot mutatott a hőmérő higanya, amely a déli órákig 36 fokra emelkedett. Nem sokkal tizenkét óra után váratlan fordulat állott be az időjárásban: hirtelen heves szélroham vonult át a fővároson, felkavarva az utcák porát. A szélvihar sürü felhőzetet hajtott a város fölé, *az eső azonban csak nem akart nekieredni.*

Végre azután egy óra tájban, mindenki örömére, megindult a zápor. Az öröm azonban korainak bizonyult, mert *az eső mindössze néhány percig tartott.* Eredménye azért volt az esőnek, de különösen a félórai szélviharnak, mert rövid idő alatt *hat fokkal enyhitette a forróságot.*

A délután folyamán a felhők még egyre tornyosultak az égbolton, de csak időnként esett néhány csepp eső. A heves szélrohamok is egyre megujultak, ugyhogy estére még kerek tiz fokkal süllyedt a hőmérséklet, és a megkinzott közönség felüdülve élvezte a 20 fokra lehült levegőt.

A Meteorológiai Intézet egyébként csütörtökön délben a következő jóslást adta ki:

A depresszió, amely napok óta Skandinávia felett volt, hirtelenül megindult Közép-Oroszország felé és ezáltal *Európa keleti részein mindenütt süllyedt a légnyomás.* A másik lényeges változás az, hogy Angolország felett nagyobbkiterjedésü légnyomási maximum fejlődött, amelyből aránylag *hüvös levegő áramlik Közép-Európa felé*, elég bő lecsapódásokat okozva.

Hazánkban a levegő hőmérséklete szerdán számos helyen *meghaladta a 35 fokot és éjjel is aránylag igen magas volt, Budapesten például 23 fok.* Kisebb zivataros esőt csak a nyugati határmegyékből jelentettek.

Jóslás: Északnyugati szelekkel *zivataros esők és hősüllyedés várható.*

Az éjszakai órákban a *Pesti Hirlap* munkatársa a következő felvilágositást kapta a Meteorologiai Intézettől:

A délután folyamán, különösen az ország déli részein, *zivataros esők vonultak keresztül*, jóval több csapadékkal, mint az elmult napokban. A zivatarokat mindenütt *viharos szelek kisérték*, mi által mindenfelé lényeges hősüllyedés állott be

Teljes bizonyossággal még nem lehet megállapitani, hogy milyen lesz a következő napok időjárása, mert a déli részeken nyugtalanok és folytonosan változók a légköri viszonyok.

A főváros környékén a felhőzet teljesen eloszlott, a hőmérséklet 20 fokra süllyedt, ami az előző éjszakával szemben *tiz fok enyhülést jelent.* A pénteki nap folyamán derült, száraz idő várható, ennek ellenére nem lesz elviselhetetlen hőség

Pozsonyból jelentik: Csütörtökön délben egy óra tájban orkánszerü szélvihar vonult keresztül a városon. A szél olyan hatalmas erővel dühöngött, hogy fákat csavart ki, cégtáblákat sodort le és házak tetőzetét erősen megrongálta. A Vásártér 14. számu ház előtt ebben az időben haladt el *Stieber Ferenc tisztviselő a feleségével. A ház leszakadó kéménye a házaspárra zuhant, mindkettőjüket sulyosan megsebesitve.* Stiebert és feleségét a mentők kórházba szállitották, ahol az esti órákban *mindketten meghaltak.*

1928
65
1863

Gróf Edelsheim Gyulai Lipót meghalt.

A magyar közéletnek nagy gyásza van. Id. gróf *Edelsheim Gyulai Lipót*, a nemes emberbarát, a magyarországi gyermekvédelem legtevékenyebb és legtöbbet alkotó munkása, az Országos Gyermekvédő Liga megteremtője, 65 éves korában, hosszas betegeskedés után Budapesten meghalt.

Gróf *Edelsheim Gyulai Lipót* nagyszerű tipusa volt azoknak az emberbarátoknak, akiknek tevékenysége nemcsak abban merült ki, hogy egyesületeket alapitottak, egyesületek elnökei és diszelnökei voltak, hanem abban is, hogy komolyan és fáradhatatlanul tanulmányozták azt a kérdést, amelynek megoldására vállalkoztak és amelynek megoldása érdekében önzetlen áldozatkészséget is tanusitottak.

Gróf Edelsheim Gyulai Lipót apostola volt a magyar gyermekvédelemnek. Tulzás nélkül meg lehet állapitani róla, hogy egész életét, tehetségét és vagyonát egyaránt a szegény és elhagyott gyermekeknek szentelte. Bejárta egész Európát, országról-országra utazott, jegyzeteket csinált, tapasztalatokat gyüjtött, hogy azután dr. *Karsay Sándorral* annyira kiépitse a magyar gyermekvédelmet, hogy később már a külföld küldte el megbizottait Magyarországra az Edelsheim Gyulai Lipót által megszervezett gyermekvédelem tanulmányozására. *Széll Kálmán* az ő buzditására és kérelmére csinálta meg 1901-ben a gyermekvédelmi törvényt, amely ma is hatályban van. Gróf Edelsheim Gyulai Lipót azonban tudatára ébredt annak, hogy a társadalom nélkül a gyermekvédelmet megoldani nem lehet, *megalakitotta tehát*

Gróf Edelsheim-Gyulai Lipót meghalt.

a Gyermekvédő Ligát, amelynek működésébe, különösen a gyermeknapok sikere érdekében, belekapcsolta a társadalom legszélesebb rétegeit.

A belügyminiszter érdemei elismeréséül később őt nevezte ki az állami gyermekvédelem társadalmi felügyelőjévé és a Gyermekvédő Országos Bizottság elnökévé. Egyidejüleg az igazságügyminiszter a Fiatalkoruak Felügyelő Hatóságának élére állitotta.

Gróf Edelsheim-Gyulai Lipót a Gyermekvédő Ligából néhány év alatt hatalmas intézményt csinált. A liga az ő kezdeményezésére és irányitására egymásután létesitette az ország különböző helyein különböző célu intézeteit, amelyek közül többet az elszakitott részek megszállásával, sajnos, elveszitettünk. De még igy is több mint husz intézmény létesitése fűződik Csonkamagyarországon is az ő nevéhez.

Legnemesebb gesztusa, amelyet a gyermekvédelem érdekében tett, az volt, hogy Felsőelefánton saját kastélyát bocsátotta a liga rendelkezésére gyermeküdülőhelyül.

Mikor betegeskedni kezdett, hivatalosan elhagyta a ligát, de a szegény elhagyott gyermekekről ezután sem vette le a kezét. Valósággal Harun al Rasid módjára járta a nyomortanyákat és látogatta a nyomorgó gyermekeket, akiket nem hagyott el halála percéig.

A liga külön gyászjelentést adott ki alapitó elnöke és diszelnöke haláláról. Rendkivül meleg hangon méltatja az elhunyt érdemeit és nagyrabecsüléssel emlékezik meg arról a nagy veszteségről, amely elhunytával nemcsak a Gyermekvédő Ligát, hanem az egész magyar gyermekvédelmet érte.

Gróf Edelsheim Gyulai Lipót egyébként komolyan művelte a festészetet és nem egy nagysikerü festményével vonta magára a figyelmet nyilvános kiállitásokon is. A grófi méltóságot 1906. julius 1-én kapta, majd 1927-ben az örökös jogu családok felsőházi tagjává választották.

Gróf Edelsheim Gyulai Lipót 1863. november 1-én született, báró Edelsheim Gyulai Lipót cs. és kir lovassági tábornoknak, Magyarország egykori főhadparancsnokának fia volt.

Az elhunyt főur temetése f. hó 3-án délután 3 órakor lesz a Kerepesi-uti temető halottas házából, ahonnan az elefánti családi sirboltba szállitják. A Liga nevében báró *Radvánszky Béla* bucsuztatja. *Albrecht* főherceg, a *Liga* kormányzó elnöke koszorut küldött az elhunyt ravatalára.

A világ legrégibb pöre.

Még most is folyik, mert ezer évvel ezelőtt nem következett be a „világ vége".

Milánó, augusztus. *(A Pesti Hirlap tudósitójától.)* Kilencszázhuszonhét esztendeje, hogy Nápolyban megindituttak egy pört, amely még ma sem fejeződött be, de amelynek utolsó tárgyalása a közelnapokban várható a nápolyi *Corte d'Appello* előtt. Érthető, hogy egész Olaszország, sőt a nagyvilág minden neves jogásza nagy érdeklődéssel várja az utolsó tárgyalást és a legfőbb olasz felebbviteli bíróság döntését. Német statisztikusokat is megszégyenitő alapossággal hatalmas kimutatások készültek már arról, hogy *hány szekérre való akta készült ebben a monstre-pörben* és hogy hány ügyvéd kezéből vándorolt át másik prókátor kezébe ez a különös pör, amelynek *szereplői még abban a világban éltek, amikor Nápolyt az örök derü és az örök jókedv városának ismerték.*

Jóval *Boccaccio megszületése előtt* már javában folyt a nagy pör. A „Dekameron" halhatatlan irója is célzást tesz már reá egyik nápolyi elbeszélésében. De ő nem volt jogász, nem is érdeklődött a részletek iránt. Pedig a részletek épen olyan érdekesek, mint maga a pör kiindulási pontja.

Az Ur 999-ik esztendejében Nápoly, amely mindig a vidámság városa volt, egyenest *istentelen dőzsölésnek adta magát.* A nagy, szinte kétségbeesett duhajkodásnak és mulatozásnak oka pedig az volt, hogy a papság az erkölcsök züllését látva, hirdetni kezdte, hogy *a világ el fog pusztulni és a vég az Ur 1000-ik esztendejében fog bekövetkezni.* Kénköves lángok törnek majd elő a hegyszakadékokból, a föld megreped, tüzeső hull a bünös földre és az élők, akik csak a gyönyöröknek áldoztak, elkárhozandanak, akárcsak Sodoma és Gomorra lakói.

A Vezuv aljában, ahol az örökké füstölő kráter kitörései nem mentek sohasem ritka eseményszámba, a nép hamar hitelt adott a jóslásnak. De — nem javult meg. És azzal, hogy a papok a romlásba süllyedt nép büneinek büntetését hirdették, nem azt érték el, hogy az emberek megjavuljanak, hanem, hogy *még eszeveszettebbül keressék a földi gyönyöröket.* Elképzelhetetlen orgiákat ültek a nápolyiak, mert azt mondották, hogy *ha már ugyis el kell pusztulniok, legalább amig életben vannak, kiveszik részüket a földi gyönyörökből.*

Élt azonban Nápolyban egy gazdag főur, szép feleségével, akiknek lelkét felrázták a papok kemény szavai. *Gyönyörü palotájukat valóságos kolostorrá alakitották* át és éjjel-nappal imádkoztak, hogy Isten kegyelmezzen meg az emberiségnek. És hogy imájukat annál inkább meghallgassa az Ur, a *San Tifone* rend szerzeteseinek adományozták birtokuk gyöngyét, azt a gyönyörü, erdővel boritott hegyet, amely Nápoly mellett, a kis *Lettere* és *Ravello* község között terül el.

Elmult azonban az 1000-ik esztendő és *a világ vége nem következett be.* A föld tovább forgott rendületlenül a világürben. Hegyek nem okádtak tüzet, folyók nem léptek ki medrükből, kénköves eső nem égette föl a házakat, erdőket, nem temette maga alá az emberiséget. — *csak a gazdag főur és felesége halt meg ebben az évben.*

De halálunk után az örökösök azon nyomban pert inditottak a San Tifone rend szerzetesei ellen és visszakövetelték a nekik ajándékozott hegyet, mert az adományozó levél alapján ez az adományozás csak „feltételes" volt és csak arra az esetre szólt, ha „bekövetkezik a világ vége". *Ez a feltétel pedig nem következett be*, — tehát az ajándékozás is semmis. A birtok ezek szerint a jogos és törvényes örökösöket illeti meg.

A San Tifone rend igyekezett kimutatni, hogy az adományozók saját jószántukból, ép elmével ajándékozták nekik a hegyet és ha az adományozó levélben szerepel is a „világ vége", ez semmit sem változtat a körülményeken. Főként pedig az nem változtat rajta, hogy a „világ vége" nem következett be, mert ha ez bekövetkezett volna, hát vajjon mit is csinálhattak volna ők a heggyel?

Elkeseredett pörösködés indult meg, amely generációkon át folyt, — döntés nélkül. A spanyol uralom alatt történt az első itélet, a tizenhetedik században. Ekkor a *Sacra Regio Conciglio*, a Legfelsőbb Szent Tanács, hogy véget vessen a már évszázadok óta huzódó pörnek, — salamoni itéletet hozott. *A pereskedő családot pervesztesnek jelentette ki, ellenben az ujabban jelentkező peres felek jogigényeit fogadta el alapul.* Ezek a peres felek pedig — a két község volt. Lettere és Ravello városkája, amelyek *mindketten teljes egészében maguknak követelték az egész hegyet.* A főuri család vissza is vonult a küzdőtérről és a két község folytatta ekkor harcát egymás ellen. Az itélet pedig, hogy — végre igazságot szolgáltasson — *a hegy egyik felét Lettere, a másik felét Ravello községnek ituttta.*

Ebbe azonban egyik község sem nyugodott belé és a pör folyt tovább. Még a Bourbon-uralom alatt is gyártották az aktákat, tárgyaltak és itélkeztek. Minden rezsim-változásnál ujabb és ujabb jogi álláspontra appelláltak a pereskedők, akik közt ekkor ujra megjelentek a főuri család leszármazottjai is. És amikor az uj, egyesitett Olaszország, a *Regno d'Italia* megszületett, ujabb fázisába jutott a nagy pör.

Az évszázados küzdelem a romantikus szép hegyért ekkor azonban ismét csak a két község között folyt. A főuri család a harcokban elpusztult, törvényes ivadék nélkül maradt. Lettere községe pedig — Nápolyhoz, Ravelle Salernohoz csatoltatott. De azért egyik sem akart lemondani jogosnak vélt tulajdonáról. És ettől kezdve már Nápoly és Salerno harcolt a hegyért. Amikor aztán a fasizmus jutott uralomra, királyi rendelet a salernoi prefektust tette meg döntőbirónak minden vitás birtokügyben a nápolyi öbölben és igy a hegy döntőbirája is ő lett.

Az itélet nem is késett. A salernoi prefektus Ravellot ismerte el jogos örkösnek és a sokat vitatott hegy tulajdonosának. Lettere községe azonban, miután a falucska már Nápolyhoz tartozik, a nápolyi *Corte d'appello* itéletét volt csak hajlandó elfogadni. És a legfőbb fölebbviteli bíróság maga is illetékesnek vallotta magát. Magához kérette az összes aktákat — *teherautók egész sora szállitotta át az elsárgult iratokat* — és a legfőbb fölebbviteli bíróság két álló esztendőn át tanulmányozta az iratokat.

Az itéletet még augusztus első felében kihirdetik. És ezzel, minden bizonnyal, végleg befejeződik az ezer esztendős pör.

Balla Ignác.

Buenos Aires sohasem alszik...

Buenos Aires, julius. Ha *Rio de Janeirót* láttad, akkor Dél-Amerika legszebb, ha *Bahiát* láttad, legjellegzetesebb, és ha *Buenos Airest* láttad, akkor legnagyobb városát láttad! Az ember Buenos Airesben csak akkor szerzett polgárjogot, ha nem csudálkozik a kávéházban, amint valaki a lába körül mászkál és a cipőjét tisztogatja, ha kigyó módjára tud a pincérnek sziszegni, ha a zsufolt villamosra felugrik és még mindig helyet tud kapni, és végül, ha semmi sem imponál neki.

Buenos Aires az Argentinában szokásos sakktábla-rendszerben épült. Alig van város, amely annyira kötenger benyomását tenné, mint Buenos Aires. Igy hat a város, ha az ember a La Platán való tizórai hajókázás után kiköt, vagy ha a floridai felhőkarcoló tizennegyedik emeletén levő kávéházban issza a teáját, igy hat mindenütt, mindenfelől, akárhonnan nézze is az ember. Csak város, semmi környék. Ahol a hullámos bádoggal fedett legszélső házikók vannak, ott nyomban kezdődik már a *camp*, amely napsütéses időben portenger, esőben mocsár. Ha az ember igazi erdőt és igazi hegyet akar látni, akkor legalább is huszonnégyórai utat kell megtennie.

Buenos Airesben két épitkezési rendszer van a szegényebb osztályok számára. A *conventillok* és a hullámos bádogfedelü házikók. A conventill nem más, mint közös lakóház. A közepén a patió, az udvar kuttal. Ebbe torkollik minden szoba. A szobák bérbe vannak adva egy-egy családnak, amelynek sokszor igen számos tagja van. A bérek itt nagyon magasak, ugyhogy a bevándorlók, akik nagyon sokalják, inkább a hullámos bádogfedelü házakban telepednek le az óriás város külső negyedeiben, az omladozó, nyomorult barakok és a szabályozatlan, csak sürü taposás utján támadt utak mentén. És mindenütt közöny, rémes közöny az emberek között egymás iránt. Aki meg akarja ismerni Dél-Amerikát, látnia kell ezeket a külvárosokat és akkor meggyőződik róla, hogy ezek a tengerpart mentén épült nagyvárosok az ő felhőkarcolóikkal egyelőre csak diszes kulisszák, amelyek mögött még suhanckorban levő vidék nyujtogatja otromba tagjait. Ez azonban mind csak muló jelenség. Buenos Aires őrült tempóban növekszik. Ma már kétmilliós város és belsejében olyan eréllyel szépül, amilyenre Európában alig van példa.

Az ember, ha végighajtat az avenida Alveáron, megfeledkezik a külvárosok nyomorult zeg-zugos utcáiról. Ha pedig kikerül *Palermó* és *Belgrámó* külvárosokba, ha látja a világ egyik legszebb versenypályáját, a gyönyörü rózsakerteket és magát a hihetetlen szélességü avenidát, önkéntelenül is arra gondol, hogy „jól élnek Buenos Airesben". És valóban jól élnek Buenos Airesben. A hüvös irodákban, a suhogó ventillátorok alatt épen ugy, mint a szük belváros hihetetlenül apró lyukaiban, amelyekben egész nap villamosvilágitás mellett kell dolgozni. A társadalmi ellentétek itt sokkal ridegebben lépnek fel, mint Európában. A kocsmák, amelyekben harminc *centavó* az ebéd, ritkán tiszták, de jól lehet bennük enni. A klubok diszes termeiben, amelyekben gyakran hangversenyek is vannak, villásreggelizik a tőzsdeidő előtt a kereskedővilág. A jockey-klubban a bankárok tanyáznak. Az ember márványlépcsőkön halad fel a mesés pompával berendezett termekbe. A bennük hullámzó embertömegben, amely nemzetközi jellegü, a spanyol argentiniai elem az uralkodó. A klub nagyon gazdag, a lóversenytotalizatőr jövedelme az övé, hatezer tagja van, akiknek nagy érzékük van a művészetek iránt. Európa végeladásából származó gobelinek, hires festők képei, faragványok mindenfelé. Aztán a kimondhatatlanul gazdag könyvtár, amelynek értékei két emeleten huzódnak végig.

Argentina boldog állam. Az egész világ ad neki valamit ajándékba. Az avenida Alveáron nagy fehér márványból készült olasz emlék, Párizs városa művészi karcokkal boritott ablakokat adományozott a *latin nővérnek*. Hja! tu felix Argentina még vasutat se kell hogy épits, mert ezt elvégzik helyetted az angolok, a földalatti vasutadat is az angolok épitik, Franciaország repülőgépeket küld és minden nemzet versenyben küldi sok szép hajóját, hogy polgáraidat az óceánon áthozza. Éjjel pedig ott a mozi vagy a tangó. A mozival lépik át az éjfélt, a tangóval siklanak át a hajnalba:

— *Buenos Aires sohasem alszik.*

Argentina: az tangó. Onnan kerül elő a pampákról. Az argentinaiak szeretik, mert ő az országuk lelke. Ha a Floridán, a nagy korzóuton, valamelyik zeneműkereskedés grammofonján megszólal a tangó, a tömeg feszülten figyel. Ha a mozi zenekara rágyujt, a filmre senki se néz többé, a test ritmusba feszül... most már semmi se fontos: csak *a tangó!*

Szent István Heti Országos
Mezőgazdasági Kiállitás
Budapesten, augusztus 18-tól 27-ig.
Kiállitási iroda: Wesselényi-utca 2. Tel.: J. 434—42.

meghalt. — 10. *Boromisza* Tibor, a szatmári egyházmegyének 22 év óta püspöke, aki az utolsó éveket ágyhoz kötve töltötte, életének 88-ik évében Szatmáron elhúnyt. — *Giolitti* Giovanni (1843—1928), Olaszországnak öt ízben volt miniszterе 86 éves korában elhúnyt. — 18. *Valnicsek* Béla dr. kőbányai apátplébános, törvényhatósági biz. tag, 52 éves korában meghalt. — 24. *Pejacsevics* Tivadar gróf politikus, Horvátország egykori bánja (1855—1928), elhúnyt. — 26. *Bárkány* Mária, a magyar származású hírneves színésznő, Berlinben 66 éves korában meghalt. — 30. *Vigyázó* Ferenc gróf 54 éves korában tragikus körülmények közt halt meg. — *Kassai* Vidor, a régi Népszínház művésze, 88 éves korában elhúnyt.

Augusztus. — 1. *Leszkay* András régi hírneves színigazgató meghalt. — Id. *Edelsheim-Gyulai* Lipót gróf, a Fehérkereszt Lelenceegylet és a Gyermekvédő Liga egyik fő alapítója, elhúnyt. — 3. *Avakumovics* Jován, I. Péter szerb király első miniszterelnöke, meghalt. — 5. *Bakó* László, a Nemzeti Színház örökös és a Petőfi-Társaság r. tagja, 56 éves korában elhúnyt. 7. *Radics* István, volt miniszter, a horvátok vezére (1871—1928), a belgrádi merénylet következtében meghalt. — 9. Az erdélyi magyarság egyik vezető alakja, *Ugron* Zoltán, v. országgy. képviselő, 62 éves korában Fiátfalván meghalt. — Oppavári *Nickl* Vilmos ny. altábornagy, a budapesti 32-esek volt parancsnoka, 79 éves korában elhalálozott. — *Frigyes*, az utolsó bádeni nagyherceg, 71 éves korában elhúnyt. — 10. *Czárán* István ny. kir. főügyész, 82 éves korában meghalt. — *Kékessy* László vadászati szakíró, Székesfehérvárott 54 éves korában elhalálozott. — 11. *Róna* Béla hírlapíró 57 éves korában meghalt. — 14. *Klabund*, eredeti nevén: *Henschke* Alfréd, a „Krétakör" stb. szerzője, Davosban 36 éves korában elhúnyt. — *Oppenheim* Sámuel, a csillagászat tanára a bécsi egyetemen, 71 éves korában meghalt. — 17. Sir George *Trevelyan* nagynevű történetíró és államférfi Londonban 90 éves korában elhúnyt. — Del *Prete* olasz aviatikus Rio de Janeiróban repülőszerencsétlenségnek esett áldozatul. — 19. *Weber* Artúr, egyetemi magántanár, a berlini magyar követség sajtóattaséja (1888—1928) meghalt. — 20. Lord *Haldane*, volt brit hadügyminiszter, 72 éves korában meghalt. — 23. *Tóth* Imre (1857—1928), a Színművészeti Akadémia igazgatója, a Nemzeti Színház fly. igazgatója, tb. és örökös tagja, meghalt. — 27. *Willerding* Rezső báró ny. gyalogsági tábornok (1866—1928), a nemzeti hadsereg v. felügyelője, Sopronban meghalt. — *Solymossy* Lajos báró, az ev. egyet. egyház v. felügyelője, elhúnyt. — 29. *Márkus* Soma dr. rendőrfőtanácsos, főorvos meghalt. — 30. *Stuck* Ferenc hírneves müncheni festőművész 65 éves korában elhalálozott.

Szeptember. — 6. *Hermann* Béla ny. szőv. tanácsnok 78 éves korában elhúnyt. — 7. *Dallos* József dr., a csornai premontrei rend perjele, 80 éves korában befejezte munkás életét. — 8. *Nagy* Ferenc v. b. t. t., v. államtitkár, ny. egyet. tanár (1852—1928) meghalt. — *Gordon* Róbert min. tan., a Dunagőzhajózási Társaság igazgatója, a Déli-vasút v. vezérigazgatója, 51 éves korában elhúnyt. — *Brockdorf-Rantzau* gróf, Németország moszkvai követe, 59 éves korában meghalt. — *Kaminski* Kázmér, Lengyelország legnagyobb drámai színésze, elhúnyt. — 11. *Popovics* Frigyes Mirkó korm. főtan., a magyar postabélyeg-múzeum megalapítója, meghalt. — *Kopp* Lajos dr. ny. főigazgató elhúnyt. Élt 68 évet. — 17. *Nemes* János gróf főrend 56 éves korában meghalt. — 24. *Faragó* Géza festőművész 51 éves korában elhúnyt. — *Geőcze* Sarolta ny. tanítóképző-int. főigazgató 65 éves korában elhúnyt.

Edelsheim Gyulai Lipót
kincses kalendáriuma
1929

„HERMES“
Magyar Általános Váltóüzlet Rt.

BUDAPEST, IV., PETOFI SÁNDOR-UTCA 5. SZ.

ALAPITTATOTT 1893. ÉVBEN.

Budapesti fiókpénztárak:
V., Nádor-utca 25. (Tőzsdepalota),
VII., Rákóczi-út 30, VIII., Rákóczi-út 73.
Fiókpénztár Ujpesten: *Árpád-ut 77.*
Wieni fiók:

MNA
– UNGHERESE
Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

LÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA.
BUDAPEST. IX.
Högyes Endre-ucca 10.

hónapi betegség után elhunyt. — *Benczur* Gyula özvegye meghalt. — 20. *Malonyay* Tamás nyug. főszolgabíró 53 éves korában meghalt. — *Körösi* Kálmán dr., a Debreceni Ügyvédi Kamara elnöke, elhunyt. — 22. *Ferenczy* József dr. nyug. egyet. tanár elhunyt. — *Sándor* Mihály, a „Pester Lloyd" politikai rovatvezetője, meghalt. — 28. *Dessewffy* Aurél gr. országbíró, a főrendiház volt elnöke, 83 éves korában elhunyt. — 29. *Kristóffy* József, a Fejérváry-kormány volt belügyminisztere, 71 éves korában meghalt. — *Erős* Vilmos dr., a „Pesti Hirlap" belső munkatársa, 50 éves korában elhunyt. — Meghalt vitéz *Svastics* Imre ezredes. — 30. *Svastics* Nándor földbirtokos elhunyt.

Április. — 3. Tharnói *Kostyál* Miklós dr. (1864—1928) volt országgyűlési képviselő meghalt. — 10. *Csathó* Ferenc (1845—1928) v. b. t. t., nyug. kir. ítélőtáblai elnök, a magyar bírói kar egyik legkiválóbb tagja és büszkesége, elhunyt. — *Juba* Adolf orvos, egyet. magántanár, az iskolaegészségügy lelkes harcosa, meghalt. — *Lukinics* volt jugoszláv miniszter 58 éves korában euhunyt. — 19. *Podmaniczky* Károly báró 43 éves korában meghalt. — *Boncz* ödön nyug. min. tanácsos elhunyt. — 25. *Wrangel* Péter báró orosz tábornok meghalt. — 27. Az Amerikából hazatérő *Alpár* Ignác kiváló műépítész egy zürichi szanatóriumban tüdőgyulladás következtében 73 éves korában meghalt. — *Nemeskéri Kiss* Pál nyug. államtitkár elhunyt.

Május. — 5. *Rombay* Dezső, a Bács-megyei Gazdasági Egyesület titkára, a földmívelésügyi minisztérium hivatalos néplapjának szerkesztője, a Mezőgazdasági Múzeum volt igazgatója, 68 éves korában elhunyt. — 10. *Harsányi* István (1874—1928.) teológiai tanár, Sárospatakon hirtelen elhunyt. — Meghalt vitéz *Vas-Viblinger* Jakab (1871—1928.) tábornok. — 11. *Csatáry* Frigyes, udvari tanácsos, az Első Dunagőzhajózási Társaság elnöke, meghalt. — 18. *Auffenberg-Komarow* báró (1852—1928.) az egykori monarchia volt hadügyminisztere, szívbajban meghalt. — *Stircea* Traján, budapesti oláh követ hirtelen elhunyt. — 22. *Czeiner* Nándor (1850—1928.) nyug. jószágigazgató, meghalt. — 23. *Radnóthy-Lukács* Géza, nyug. tábornok, meghalt. — 29. *Breznay* Béla dr., pápai prelátus, nyug. egyetemi tanár, 86 éves korában elhunyt. — 31. *Tőry* Emil műépítész, az új Nemzeti Színház egyik tervező műépítésze, 67 éves korában meghalt.

Június. — 1. *Lebó* István, az utolsó 48-as honvéd, 97 éves korában meghalt. — 2. *Nordenskjöld* Ottó (1869—1928), a híres svéd sarkutazó, meghalt. — 17. *Zichy* Béla gr., a legrégibb magyar futtatók és lótenyésztők egyike, 77 éves korában elhunyt. — 6. *Kertész* Ödön énekművész, az Operaház nyugdíjas tagja, meghalt. — 7. *Csang-Cso-Lin*, kínai diktátor, merényletnek esett áldozatul. — 15. *Farkasházy* Zsigmond (1874—1928), volt országgyűlési képviselő és ujságíró, elhunyt. — 17. *Semayer* Vilibald dr., a Néprajzi Múzeum nyugalmazott igazgatója, miniszteri tanácsos, hatvanéves korában elhunyt. — 19. *Hudovernig* Károly dr., egyetemi magántanár, a Szent János-kórház idegosztályának igazgató-főorvosa, 55 éves korában meghalt. — 20. *Sztrilics* Béla szerb szkupstinai magyar képviselő, aki a zentai kerületet képviselte, 55. éves korában Zentán meghalt. — 21. *Ballagi* Aladár, egyetemi tanár, a nagynevű történetíró, meghalt. — 27. *Sas* Ede író és hírlapíró, 59 éves korában elhunyt. — 28. Meghalt *Ferenczy* Ida, Erzsébet királyné volt udvarhölgye.

Július. — 4. *Bartóky* József (1865—1928) ny. államtitkár, a Kisfaludy-Társaság tagja elhúnyt. — *Márffy* Albin v. b. t. t., ny. államtitkár

1928.

Január. — 1. Loie *Fuller* táncosnő, a szerpentintánc feltalálója, meghalt. — 3. *Basch* Gyula (1851—1928) a kilencvenes évek legkedveltebb festőművésze elhúnyt. — Helge *Lindberg* kiváló énekművész, ismert sportférfi, spanyolnátha következtében meghalt. — 4. *Zoch* Sámuel dr. evangélikus püspök, a cseh köztársasági párt képviselője elhúnyt. — *Kovács Sebestyén* Endre, Tolna megye egykori főispánja meghalt. — 10. *Lipthay* Béla báró nyug. földmüvelésügyi államtitkár 58 éves korában hirtelen elhúnyt. — 12. *Hardy* Thomas, (1840—1928) a jelenkor egyik legkiválóbb angol regényírója meghalt. — 13. *Radácsy* György (1846—1928) a sárospataki ref. teológia nyug. tanára elhúnyt. — 16. *Kohl* Medárd (1859—1928) püspök, kiváló teológus, váratlanul meghalt. — 17. Nemes *Thaisz* Péter volt negyvennyolcas honvédfőhadnagy meghalt. — id. *Haller* István gr. volt főispán 77 éves korában elhúnyt. — 20. *Kern* Aurél (1871—1928) a „Budapesti Hirlap" volt munkatársa, az Operaház és a Nemzeti Zenede volt igazgatója tragikus körülmények közt meghalt. — 23. *Rodé* János, a Munkásbiztosító vezérigazgatója, vérmérgezés következtében elhúnyt. — Szegedi *Lukács* József, a Magyar Ált. Hitelbank volt igazgatója elhúnyt. — 28. *Blasco* Ibanez spanyol iró 61 éves korában elhúnyt. — 30. *Haig* angol tábornagy 67 éves korában elhúnyt. A világháborúban a kontinensen harcoló angol hadsereg főparancsnoka volt. — 31. *Fibiger* János tanár, az ismert rákkutató, akit 1927-ben az orvosi Nobel-díjjal tüntettek ki, 60 éves korában meghalt.

Február. — 1. *Szabó* Imre szociáldemokrata országgyülési képviselő 40 éves korában elhunyt. — 4. *Rejtő* Sándor (1853—1928) müegyetemi tanár a mechanikai technológia elméletének nagyhírű müvelője, meghalt. — *Tornai* József dr. orvos, egyet. magántanár, beteglátogatás közben hirtelen elhunyt. — 7. *Thuróczy* Kornél, az Irgalmasok volt rendfőnöke, 78 éves korában meghalt. — 10. *Gergely* György dr. jogakadémiai tanár elhunyt. — 13. *Krolopp* Hugó (1873—1928) közgazdaságegyetemi tanár szívszélhüdés következtében meghalt. — 14. *Clary-Aldringen* Manfréd gr. volt osztrák miniszterelnök 75 éves korában elhunyt. — 15. *Asquith Henry* Herbert lord (1852—1928), Oxford lordja, volt angol miniszterelnök, meghalt. — 20. *Ferencz* József unitárius püspök elhunyt. — 21. *Cherven* Flóris nyug. tankerületi főigazgató 88 éves korában elhunyt. — 25. Cannesban meghalt *Landler* Jenő dr. ügyvéd, volt belügyi népbiztos és vörös hadtestparancsnok. — 29. Armando Vittorio *Diaz* herceg, tábornagy (1861—1928), aki a padovai fegyverszünetet megkötötte, meghalt.

Március. — 1. *Szirmay* Andor nyug. főkapitányhelyettes 64 éves korában hirtelen elhunyt. — 3. Tahii *Unger* Richárd dr. tekintélyes, régi pesti patricius család feje meghalt. — *Markovich* Ince nyug. főkapitányhelyettes meghalt. — 5. *Jan Toorop*, Hollandia egyik legnagyobb festőművésze, meghalt. — *Pálffy* Dániel felsőházi tag, az IOSz elnöke elhúnyt. — 7. *Holzspach* Nándor építész, a hüvösvölgyi híres vendéglő volt tulajdonosa, meghalt. — 8. *Fekete* József iró 73 éves korában elhunyt. — 10. *Sabatier* Pál protestáns származású ferences barát, Szt. Ferenc nagy életirója, elhunyt. — *Dessewffy* Arisztid, a képviselőház elnöki tanácsosa, meghalt. — 12. *Bársony* István (1855—1928) miniszteri tanácsos, a hivatalos lap szerkesztője, a „Budapesti Hirlap" munkatársa, a nagynevü iró, két-

1927.

Október. — 3. *Cziráky* János gr. 73 éves korában hirtelen elhúnyt. — 8. *Somló* Emma, a Nemzeti Színház tagja meghalt. — 10. *Stromfeld* Aurél volt vezérkari ezredes elhúnyt. — 15. *Masznyik* Endre nyug. evangélikus teológiai igazgató meghalt. — 20. *Auersperg* Károly hg., a volt osztrák urakházának egykori alelnöke 68 éves korában elhúnyt. — 24. *Alexander* Bernát, (1850—1927) egyetemi tanár, a kiváló filozófus és esztétikus meghalt. — *Péchy* Andor, az ismert sportférf szívszélhüdés következtében elhúnyt. — 26. *Horánszky* Dezső (1869—1927) országgyülési képviselő, az OKH alelnök-vezérigazgatója meghalt. — 29. A hősi halált halt vitéz nagybányai *Horthy* Szabolcsnak, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye néhai főispánjának hazahozott hamvait a kenderesi családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. — 31. *Liptai* Imre ujságíró meghalt.

November. — 2. *Humbert* szenátor, a *Le Journal* volt főszerkesztője, elhúnyt. — 9. *Odescalchi* Gézáné hercegné született Andrássy Etelka, Erzsébet királyné palota- és udvarhölgye elhúnyt. — 10. *Berkó* D. Géza, a Newyorkban élő magyar publicista 56 éves korában meghalt. — *Szomaházy* István iró 61 éves korában elhúnyt. — 17. A budapesti Bálint-klinikán meghalt *Aasaki Madoka* dr. japán egyetemi tanár, aki a zoológiai kongresszusra érkezett Budapestre. — 21. *Felberman* Lajos magyar származású angol publicista, a Ferenc József-rend lovagja elhúnyt. — 24. *Bratianu* Jonel, Oláhország miniszterelnöke meghalt. — *Székely* Ágoston dr., (1864—1927) egyetemi tanár, a budapesti Pasteur-intézet igazgatója, elhúnyt. — *Windischgraetz* Alfréd hg., volt osztrák miniszterelnök 66 éves korában meghalt. — 25. *Rippl-Rónai* József (1861—1927) kiváló festőművész elhúnyt. — *Szendrey* János dr. (1857—1927) hisztórikus és művészeti iró hirtelen meghalt. — 28. *Léderer* Sándor, a Pesti Izraelita Hitközség elnöke, elhúnyt.

December. — 6. *Budaházy* Zoltán nyug. kúriai bíró 72 éves korában Debrecenben elhúnyt. — 9. *Rohr* Ferenc báró tábornagy elhúnyt. — 10. *Reinbold* Béla dr., a szegedi egyetem rektora, 53 éves korában hirtelen meghalt. — *Bethlen* Ödön gr. volt tengerészkapitány 75 éves korában elhúnyt. — 13. *Ribáry* Mór, a Foncière vezérigazgatója meghalt. — *Craus* Vince, Nyitra megye volt árvaszéki elnöke, 75 éves korában elhúnyt. — 15. *Hoór* Károly dr., (1858—1927) egyetemi tanár, felsőházi tag, meghalt. — 22. *Fényi* Gyula (1845—1927) jezsuita páter, világhírű asztrofizikus elhúnyt. — 23. *Hoitsy* Pál (1850—1927) felsőházi tag, kiváló publicista, hirtelen meghalt. — 27. *Szaszanov*, a cári Oroszország külügyminisztere, s a világháború egyik főokozója, Nizzában meghalt. — 28. *Tardos* (Krenner) Viktor (1866—1927) iró és festő elhunyt.

ter nyitotta meg. — A Bugacot átszelő gazdasági vasutat átadták a forgalomnak. — 13. Olaszország fölemelte a gabona, a liszt és a dara vámját. — 15. Augusztusi indexek (Statisztikai Hiv.): nagykeresk. 133-ról 134-re, létfenntartási 117.8-ról 120.1-re emelkedett. Takarékbetétek gyarapodása 51 millió P. — 21. A minisztertanács 12 millió P hizlalási hitelt biztosított. — 22. Augusztusi külkereskedelmi deficit 21.6 millió P. — 23. *Korányi* Frigyes bárót ünnepiesen beiktatták a Pénzintézeti Központ elnöki székébe. — 30. A pénzügyminiszter XXVI. jelentése szerint a július—augusztusi bevételi többlet 8.4 millió P. — Szeptemberben kényszeregyezség 51, magán 5, csőd 31. — 30. Hódmezővásárhelyt kertészeti kiállítás nyílt meg.

Idegenforgalmi, Beszerzési, Utazási és Szállítási R. T.

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK HIVATALOS MENETJEGYIRODÁJA

A Mitteleuropäisches Reisebureau (M. E. R.) Berlin, magyarországi igazgatósága

THOS COOK & SON LONDON, A HÁLÓKOCSITÁRSASÁGOK ÉS AZ ÖSSZES HAJÓZÁSI VÁLLALATOK KÉPVISELETE

A Duna-Száva-Adria (azelőtt Déli Vasut Vaspálya) Társaság Hivatalos Menetjegyirodája

Sürgönycim: MENETJEGYIRODA, BUDAPEST

Főiroda: V., VIGADÓ-TÉR 2. Telefon: Automata 818—10.

Vezérigazgatóság: IV., MÁRIA VALÉRIA-U. 7 Telefon: Automata 828—80

FŐVÁROSI FIÓKIRODÁK: I., Szt.-Gellért-tér 1. (Gellért-szálló) Telefon: J. 388-13, II., Fő-utca 1. Tel.: Aut 525-08. VII., Erzsébet-körut 45-47, Royal Nagyszálloda) Telefon: József 419-34. V., Nádor-u. 18 Telefon: Aut. 230-41., Aut. 212-17. VII., Baross-tér 17. Telefon: J. 435-30. VIII., Blaha Lujza-tér 1-3. (Corvin) Tel.: J 308 40

VIDÉKI FIÓKIRODÁK: Baja, Balassagyarmat, Békéscsaba, Cegléd, Debrecen, Eger, Gyöngyös, Győr, Hódmezővásárhely, Kaposvár, Karcag, Kecskemét, Keszthely, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kisvárda, Komárom, Kőszeg, Makó, Mátészalka, Mezőtúr, Miskolc, Nagykanizsa, Nyiregyháza, Orosháza, Pápa, Pécs, Sátoraljaujhely, Sopron, Szeged, Székesfehérvár, Szentes, Szolnok, Szombathely, Tapolca, Törökszentmiklós, Veszprém, Zalaegerszeg.

KÜLFÖLDI IRODÁK: Amsterdam (Lissone & Zocne), Berlin NW 7. Unter den Linden 57-58 (M. E. R.), Berlin W. 9. Potsdamer Bahnhof (M. E. R.), Berlin NW 7. Bahnhof. Friedrichstrasse (M. E. R.), Bucarest Strada Academiei 21. (Sarde, Frankfurt a|M. Kaiserstrasse 7. (M. E. R.), Frankfurt a|M Hauptbahnhof (M. E. R.), Köln, Domkloster 3. (M. E. R.), Lwów (Lemberg) Jagiellonskagasse 22 (Orbis), Newyork, Amerop Travel Service Inc Fifth Avenue 574, Páris, rue Scribe 2 (Exprinter, Praha, Mikulandska 7. (Cedok), Róma, Piazza Colonna 1. (Enit), Wien, I., Schottenthor (Schenker & Co), Wien, Friedrichstrasse 1. Ö. V B.)

Csak éjjel akart visszatérni, de alkonyatkor már otthon volt... A szekerét a város végén hagyta s kerülő úton a berekbe ment, a hová a mi utczánk kertjei kirúgnak. Demmel a megkoppadt egérbokrok mellett húzódott végig a kertjéig s átszökött a korláton.

Legelőbb a fuvola hangját hallotta meg. Tehát az asszonynál volt a gaz. Reszketett és lehúzódott egy liczeumbokor mellé; belélharapott az ág száraz leveleibe s sírt.

Az udvaron farakás lángolt. Körülötte egy csomó szomszéd ült a kis padokon. Az asszonyok a láng körül forgolódtak s az egyik vasrostát forgatott a tűz felett. Kukoriczát pattogtattak. Az esztergályos fujta a Marseillaiset. Úgy látszott, már kissé belefáradtak a beszélgetésbe, Mari mellette ült.

Az éj sietve szállt le s az emberek kisértetszerűleg suhantak el a tűz libegő világa mellett. Hang alig ért Demmelig egyéb, mint a fuvola, az is, mint a tűszúrás, fúródott a fülébe.

Nem sokkal azután kihuzódtak a szomszédok az udvarból és a fuvola is elhallgatott. Egyszerre mély csönd borult az egész udvarra s az utczára. A Demmel szobájában gyönge világ gyúlt ki.

Elébb felhúzódott Demmel a színek mellett. Szeretett volna benézni az ablakon. A fal mellé húzódott és lefeküdt az ablak alá. Nyitva volt, csak a csipkefüggöny libegett az esti szellőben.

— Nem, nem igaz! Nem szeretlek, — így szólt az asszony az esztergályoshoz, — nem tudom, mi a szerelem. Éhes vagy te a testemre és én tűrhetlek, ez az; a többi hazugság. De azért neked adom magamat.

A hang félig enyelgő, félig ingerlő volt. A férfihang igy szólt: «Nagyon szeretlek!» félig lihegve. A Hofman hangja volt.

— Hazugság, nem szeretsz... Vágysz reám, de nem érzel semmit irántam egyebet. Fiatal vagy és én is az vagyok és áhítsz arra, a mit még nem birtál... Tán megutálsz és én meg foglak utálni egyszer. Most kivánjuk egymást.

Demmel vonaglott a földön. Mély keserves nyögés hagyta el a száját. Az ablakot bezárta egy kéz és Demmel azon helyben maradt, mintha elkábult volna egy erős ütéstől.

A mint fetrengett, a keze a revolveréhez ért. Négykézláb húzódott odább. Akkor a világ kialudt a szobában. Mit tegyen? Fölverje az ocsmány vétkezőket. Egyik tán megmenekedik a körmeiből. Pedig neki mind a kettő kell. Tán ordítani fognak és visszatérnek a szomszédból és megkötözik Demmelt és lánczra verik; még édelegnek a gazok és kaczagnak majd a kinján.

A lábával beleütődött a szénrakásba, a melyet az udvaron hagytak. A szén megelevene-

A grófi Apponyi Sándor tulajdonában levő eredeti után.

A király ifjúkori rajza.

Mária Jozefa főherczegnő: Ludwiga főherczegnő arczképe.

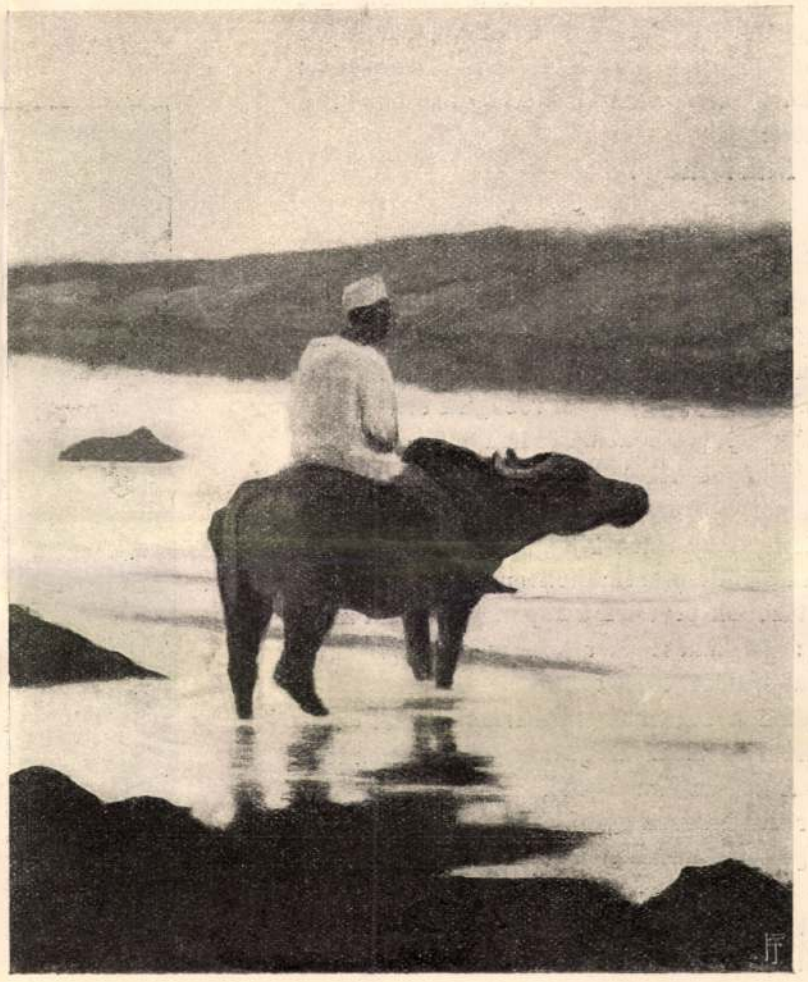

Gróf Andrássy Tivadar: Itatás a Nilusban.

A MŰKEDVELŐK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Gróf Bánffy Miklós: P. B. karrikaturája.

dett, a mint megrúgta s a fejében is kegyetlen gondolat világosodott meg. Mikor megcsendesednek majd... rájuk gyujtja a házat. Mire is már neki a kínnal szerzett házikó? mire már az élet is? Hadd perzselje fel őket; és míg ordítva, kétségbeesve, véresre vergődnek a vasrácsok mellett, Demmel a tűz világa mellett nézni fogja őket és éledni és ujjongani fog rettenetes gyönyörűségében.

Erre a gondolatra, régi mesterségében szerzett ügyességével s ravaszságával, kihúzódott a bolt ajtaja elé. A kését bedugta a zár kulcslyukába, hogy ki ne nyithassa valaki. Aztán a kukoriczapattogtatta vasrosta drótszálait felszaggatta. A vér felserkedt a kezéből, de tépte, hogy a dróttal jól, sokszorosan meghurkolja a kilincset.

Akkor a szenet felszedte az udvarról és erős tüzet élesztett a kis ház mind a négy szegeletén. Igen lassan éledett meg; fújta, mint egy őrült, minden oldalán. Ah! Demmel lihegett szörnyű örömében, mintha elfáradt volna. S mikor mind a négy oldalon felcsapott a láng, a zsindelybe kapaszkodva, az oromig felfutva, Demmel az ablakhoz ment, bezúzta az üveget az öklével s ordított:

- Nem fáztok-e?

*

Az utcza egyszerre megébredt... Az emberek alig szunnyadtak még el. A világosságra megnépesedett az utcza mindjárt. A harangok csak későn kondultak meg, a fedél már lángolt, mikor a tüzoltók nagy zajjal robogtak elő.

Nagy sipolás, kiabálás támadt össze-vissza. Az asszonyok sikoltozva száguldoztak az utczán, kiáltva «tűz, tűz!» Mindenki a portékáját mentette, a gyermekek jajgattak és az ólakban bőgtek az állatok rémültökben.

A tüzoltók beverték a kaput. Valaki ezt kiáltotta: «A lakószoba ajtaja be van hurkolva dróttal. Valaki sikolt benn.»

Valaki a kutból akart meríteni a tűzi fecskendőbe. A veder megakadt. Ijedten mondta:

— A kútban van valami.

Erre a zenebona egy perczig megállott. Az a gyönge szó áthatott az egész tömegen.

— Valaki a kutban van.

Ezt mindenki meghallotta és egyszerre huszan hajoltak be a kút karfáján.

Az ajtó szakgatása is abbamaradt egy perczig. A tűz dühösen lángolt a fedelen. A szomszédok hordták ki a butoraikat: a maguk bajával törődtek.

A mély vízből rettentő erőlködéssel czipelték ki Demmelt.

Még rángatódzott a teste, a mint a földre fektették, csak akkor vethette be magát a kútba, mikor zaj támadt a háza körül.

Akkor beverték a szoba ajtaját a tűzoltók.

Néhány bátor ember rontott be. A pitvar tele volt keserű füsttel s omlott le a mennyezet.

Marit egy szegletből rántották ki. Az esztergályos vadúl rontott ki az ajtón s végigvágódott a küszöbön túl.

A tömeg utat nyitott Marinak. Az asszonyok iszonyattal huzódtak el a támolygó asszony mellől.

A Demmel teste a kút mellett, a mozdulatlan, hideg test, szétvetett karjaival, mintha lefogta volna a hangok erejét s a bünös asszony iránt való irgalmat. Rémülten csak Demmelt vették körül és csendesen beszélgettek egy-egy szót, oly tompán, hogy a víz freccsenésse hallatszott, a mint a falhoz verődött. A tüzes gerendák is lesimultak hangtalanul.

Mari magára maradt egy üres hely közepén.

A tűzoltó így szólt:

— Valaki segítsen e nyomorult asszonyon s vegye magához az éjszakára...

Senki se mozdult. Az asszonyok elszéledtek körülötte.

Jajgatva vették körül Demmelt s sírtak.

Mari, mint egy kivert kutya, megindult magában az éjszakába.

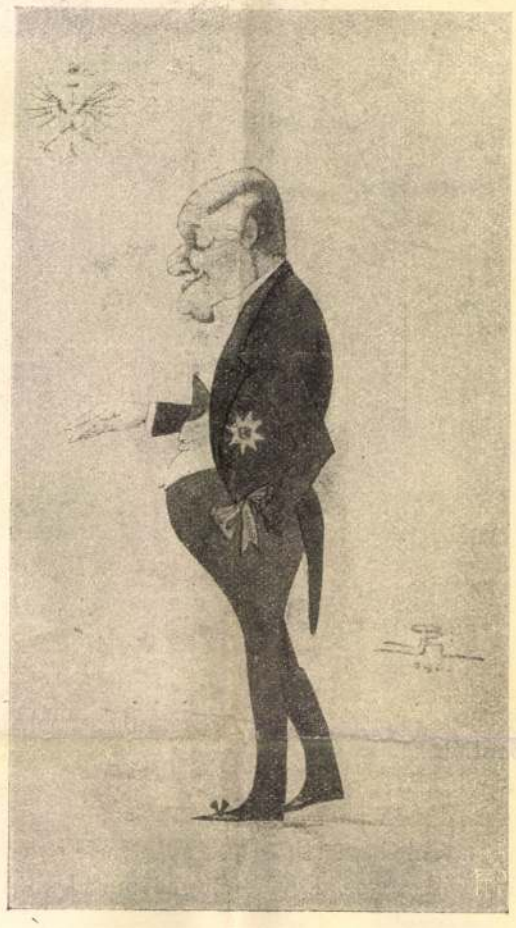

Gróf Bánffy Miklós: Bülow gróf német kanczellár karrikaturája.

MŰKEDVELŐK KIÁLLÍTÁSA.

Jótékony czélra, a Gyermekvédő Egyesület és a Szeretet-Egylet támogatására deczember 10-én nagyon érdekes kiállítás nyilt meg a király kigyó-téri bérpalotájának földszintjén. A művészetben olyanok mutatják be képességöket, kik nem művészek, hanem szeretik és ápolják a művészetet és önmaguk gyönyörködtetésére festenek, rajzolnak, szobrot csinálnak, faragnak. Dilettánsoknak szokták őket nevezni, és gyakran bizonyos kicsinylés is kapcsolódik ez elnevezéshez. Pedig a műkedvelő mindig közrehat a művészetre. Nem művész, de a művészet kultuszát terjeszti és mikor átengedi magát a műkedvelőségnek, környezetében is meghonosítja a művészet levegőjét. A művészettől áthatott Olaszországban nemcsak maguk a festők, szobrászok és építészek alkották meg a míveltség felújult korszakát, hanem a kik érdeklődésökkel s áldozatkészségökkel csatlakoztak a renaissance-hoz, papifejedelmek, tartományi herczegségek, pénzes urak és tengeri gályák jövedelméből pénzelő kalmárok, mint maga a polgárság és a falu, mely a közelben levő márványbányákból furt és faragott.

Nagyon kell nekünk a művészetek iránt való érdeklődés, mert a műalkotások kis nemzeteknél fölérnek nagy állami és hadi dicsőségekkel. A kis Hollandia és Belgium művészei révén birja mai kulturai előkelőségét.

A kiállítást báró *Edelsheim-Gyulai* Lipót, ki maga is jó festő és *Radisics* Jenő, az iparművészeti múzeum igazgatója rendezték kiváló ízléssel. Van elég látnivaló, mely az előkelő nevelés és míveltség a művészet terén elért eredményeivel ismertet meg.

Az első teremben látjuk az uralkodó család

Gróf Széchenyi Antalné: Leányka szamárral.

A MŰKEDVELŐK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

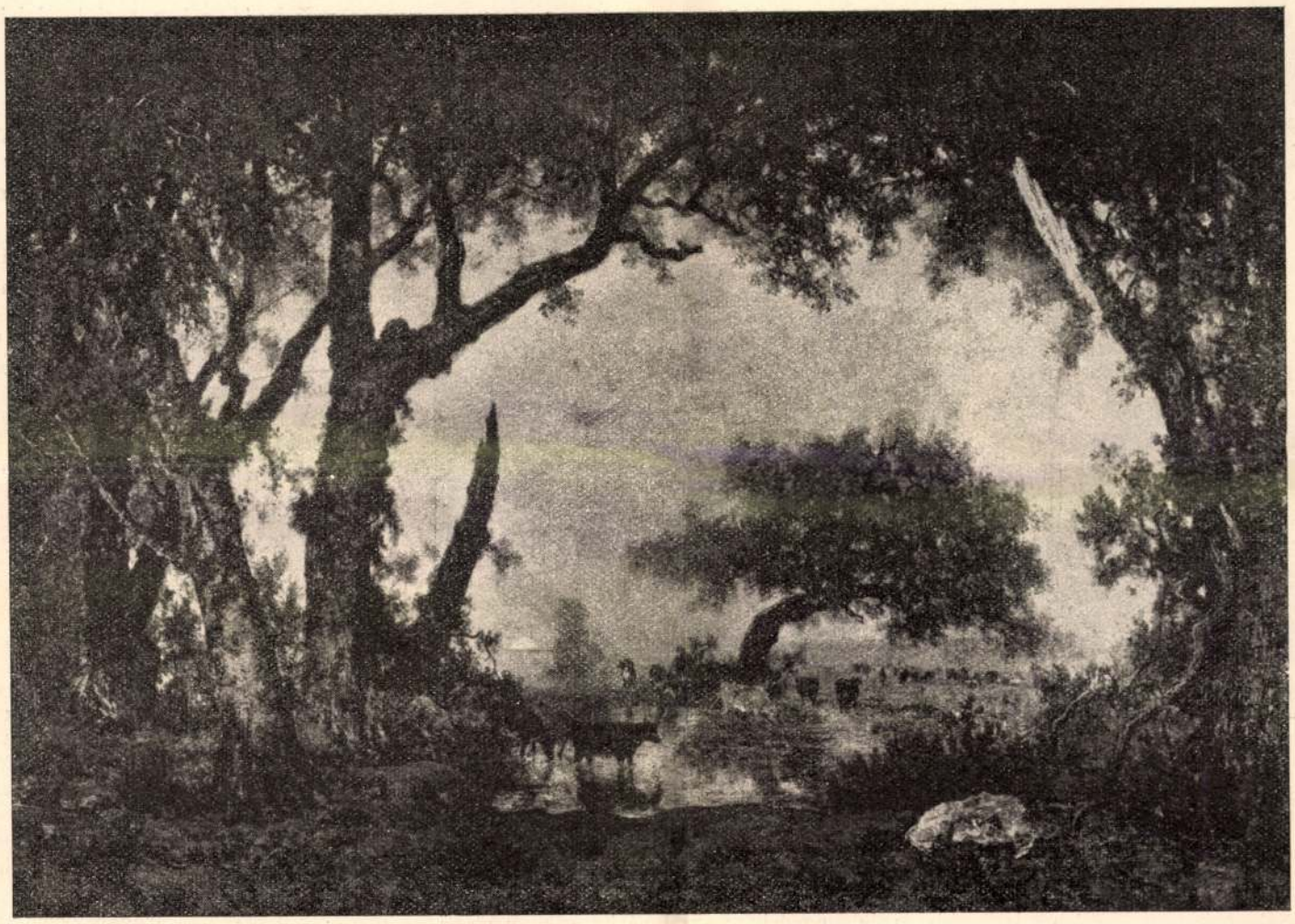

A Művészeti Könyvtár «Barbizoni művészek» czimü új kötetéből.

FONTAINEBLEAUI ERDŐRÉSZLET. — Théodore Rousseau festménye.

több tagjának képét, rajzát. Nagy az érdeklődés *I. Ferencz József* király 1843-ban készült gyermekkori rajza iránt, melynek tulajdonosa gróf Apponyi Sándor, az ismert műbarát. A rajz egy lovagot és jobbágyát ábrázolja. A főherczegnők közül az alcsuthi magyar főherczegi udvarból *Thurn-Taxis* Margit herczegnő, mint tájképfestő válik ki, szinérzékkel festett őszi bükkerdejével. *Auguszta* főherczegnő festett asztalkája és *Erzsébet* főherczegnő tátrai «gombacsendélete» is sokakat érdekel.

Elsőrangú fényképfelvételekkel mutatkozik be *Izabella* főherczegasszony és *József Ágost* főherczeg. A főherczegnő tátrafüredi és béllyei felvételei szép részleteket tüntetnek föl. *József Ágost* főherczeg felvételei is a művészi ízlésű amatőrt dicsérik.

Mária Jozefa főherczegnő festménye Ludviga főherczegnő arczképét tünteti föl. A nemes egyszerűségű kép különösen rajzának biztosságával tűnik ki.

Gróf *Széchenyi* Antalnénak genre-képe: «Leányka szamárral», melyet szintén bemutatunk, kedélyes felfogásával hat.

Az Andrássy-családból gróf *Andrássy* Tivadar egész művész-ember. Nemcsak elnöke az Országos Képzőművészeti Társulatnak, hanem komoly művészi munkát is végez. Több képe közül az «Itatás a Nilusban» cziműt mutatjuk be.

Eredeti és nevezetes tehetség gróf *Bánffy* Miklós, a ki torzrajzokat állított ki. A karrikaturái közt maga Pállik Béla, a jeles állatképfestő is teljes gyönyörűséggel nézheti azt a rajzot, melyen «P... B... karrikatura» czím alatt szerepel. Gróf *Bánffy* Miklós egy másik karrikaturája Bülow gróf német kanczellárról ad kitünően sikerült, kedélyes torzképet.

Több szobormű is van a kiállításon. A feltünőbbek közé tartoznak *Hegedüs* Sándorné szoborművei, négy mellszobor.

Az uralkodó-ház, a főúri világ és az előkelő társadalom műkedvelőinek jótékonyczélú kiállítását deczember 10-ikén délután nyitották meg *József Ágost* főherczeg és *Auguszta* főherczegasszony, a kiállítás védnökei. Nagy és előkelő közönség gyült össze. A fejedelmi vendégeket a kiállítás rendezői fogadták. A fenségek hosszasan gyönyörködtek a kiállított képekben és dísztárgyakban, melyek elrendezésében báró Edelsheim-Gyulai Lipót és Radisics Jenő mellett Hamvay Ödön fejtett ki élénk tevékenységet. Bemutatták a Gyermekvédő Egyesület és a Szeretet Egyesület elnökségének tagjait is a fenségeknek, kik elismerésüket fejezték ki a látottak felett. A jótékonyczélú kiállítást sokan látogatják.

KÉPEK KOSSUTH LAJOS AMERIKAI IDŐZÉSÉBŐL.

Most, hogy a saint-louisi világkiállítás alkalmából Amerikába ellátogatott politikai életünk számos kitűnősége s rajtuk kívül is igen sok honfitársunk, ismét felidéződnek *Kossuth* 1852-iki amerikai tartózkodásának emlékei. Az amerikaiak sem feledték még el a nagy hazafi szónoklatainak hatását s különösen az öregebbek, a kik még maguk is hallották Kossuthot, lelkesedve beszélnek még ma is róla.

Bizonysága ennek az alább közölt levél, mely kitűnő tudósunkhoz, *Vámbéry* Árminhoz egy amerikai hölgytől érkezett. *Vámbéry*, kinek nevét egyaránt ismerik a világ minden táján, a hol mívelt emberek laknak s a kihez számtalan sokan fordulnak felvilágosításokért, egyesek és hatóságok, tudományos és politikai kérdésekben, — már előzőleg bizonyos szivességet tett *Kathleen King* úrhölgynek, mire ez levele kiséretében két fényképet küldött neki, melyek Kossuthnak az Egyesült-Államok New-York államában fekvő Syracuse városban való tartózkodására vonatkoznak. A kedves, meleg hangon irt levelet s a képeket kitűnő tudósunk, lapunk egyik legrégibb munkatársa lekötelező figyelmességgel bocsátotta közlés végett rendelkezésünkre. *Kossuth* 1852 május 31-én, hétfői napon délután tartott beszédet a templomban, a most mintegy harminczezer lakost számláló város legszebb s legtágasabb épületében s aznap este a város egyik legelőkelőbb polgára, Seavenworth tábornok házának volt szivesen látott vendége. Hogy itt tartózkodása s szónoklata ép oly hatást tett, mint Amerikában mindenütt s hogy emléke még ma sem enyészett el teljesen, mutatja a *King* kisasszony levelében említett szemtanu, az öreg *Northrup* úr nyilatkozata. A Vámbéryhoz intézett levél így szól:

«Tisztelt Uram!

«Nagyon örültem, midőn elragadóan kedves sorait megkaptam, a melyek alig néhány nappal ezelőtt érkeztek. Őszintén köszönöm azt a szivességet, melyet nekem tett. Újabb meggyőző bizonyítéka ez annak a nemes udvariasságnak, mely erős hitem szerint az igazi magyar embernek jellemző vonása. Azt az előjogot, melyet ön adott nekem, hogy nevét fölhasználhatom bemutatkozásaimnál, biztos lehet benne, gondosan fogom őrizni.

«Nagyon sajnálom, hogy nem jöhet az idén hazámba. Ha ezt megtette volna s esetleg meglátogatta volna Syracusét, Saint-Louisba menet vagy onnan jövet, azt reméltem, hogy oly fogadtatásban részesíthettem volna otthonunkban, a melynek révén megismerkedhetett volna néhány előkelő polgártársunkkal. Ezek között van néhány öregebb ember, a ki hallotta Kossuthot, mikor 1852-ben Amerikában volt.

«Ezen urak egyike A. Judd Northrup biró, hetvenegy éves ember, közölte velem emlékezéseit Kossuth látogatásáról. Nagyon élvezetes volt; szeretném, ha ön is hallhatta volna. Egész élete folyásáról naplót vezetett s ebből olvasott fel nekem. A nagy hazafi olyan hatást tett rá, a melyet ezekben a szavakban fejezett ki: «azóta Kossuth embere vagyok.»

«A mint elbúcsúztam a biró úrtól, ő — attól tartva, hogy Kossuth látogatásának időpontját, mely természetesen az én születésem előtti időre esik, — el találom felejteni, fölvett az asztalról egy papirszeletet s ráirta az emlékeztető szavakat, melyeket kivánsága szerint e levelemhez csatolok. Külön borítékban elküldöm egyúttal annak a templomnak a képét, melyben Kossuth szónokolt, és Seavenworth tábornok házáét, a melynek a beszéd után vendége volt. E ház még mindig egyike városunk legszebb magánházainak s ugyane család ifjabb

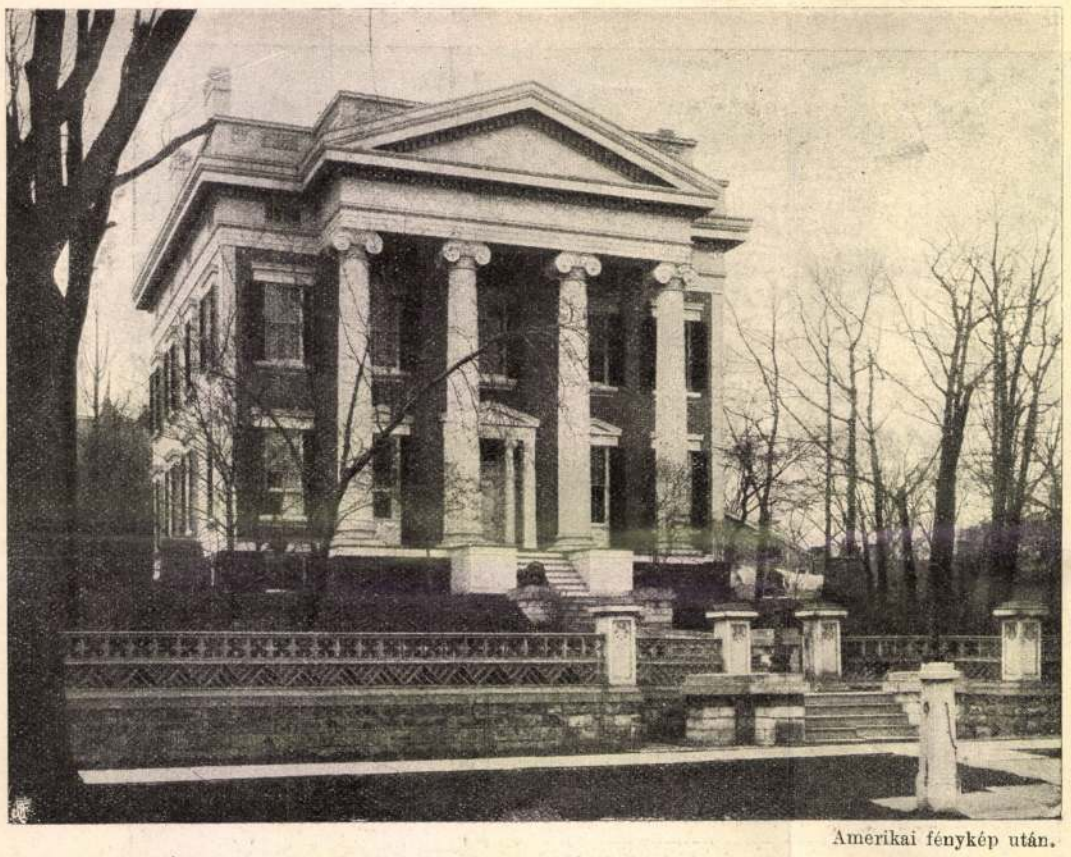

Amerikai fénykép után.

SEAVENWORTH TÁBORNOK HÁZA SYRACUSE-BEN, A HOL KOSSUTH 1852 MÁJUS 31-ÉN ESTÉJÉT TÖLTÖTTE.

nemzedéke lakik benne. Néhány héttel ezelőtt én is vendége voltam.

«A templomot, azt hiszem, azért választották a beszéd szinhelyéül, mert egyike a legszebb épületeknek, melyekkel akkor Syracuse dicsekedhetett. Remélem, hogy Syracuse történetének ez az epizódja, a mely összefűződik Magyarország multjával, érdekelni fogja önt.

«S most visszatérek az első kérdéshez. Ha az a czikk, melyet készítek, erősebben rá fogja fordítani azoknak a zenekedvelőknek figyelmét, a kik hallani fogják, a magyar zenére, ez nekem kétségkivül nagy elégtételemre fog szolgálni. Azt hiszem, örülni fognak, ha erről a tárgyról hallhatnak, mert látom, hogy lelkesedésük fellobban, ha csak említik is, s erősen remélem, hogy munkám bizonyos fokig méltó lesz a magyar nemzethez, a melyet őszintén csodálok azokért a fényes győzelmekért, melyeket a lesujtó körülmények ellenére kivívott.

«Ismételten köszönetet mondva önnek, tanár úr, szivességeért és figyelméért, melyet irányomban tanusított, maradok szivélyes kézszorítással őszinte tisztelője

A. Kathleen King.»

EGYVELEG.

* **Orosz nyelv a japánoknál.** Minden japán tisztnek birnia kell az orosz nyelvet, s a tokiói katonai akadémián az orosz nyelv már 1882 óta rendes tantárgy. Ezen egyetemen az orosz nyelvet egy Kerder nevű orosz származásu ember tanítja, a ki most japán állampolgár lett, mivel hazájába többé vissza nem mehetett.

* **Japán lakossága.** Japánban öt millió emberrel több lakik mint Angliában. Formóza s a többi szigetekkel együtt Japán lakossága ezelőtt hat évvel 46 millió volt, de azóta évenként 500 ezerrel szaporodott, Tokio lakosainak száma a másfél milliót meghaladja. Vannak még 8—9 száz ezer lakossal biró városok is.

* **I. Vilmos német császár szobra** mostanáig nem kevesebb mint 318 német városban van felállítva.

* **A II. Katalin czárnő** által alapított moszkvai árvaház évi kiadásait Szent-Pétervár és Moszkva városok kártyaadójából fedezik.

* **A franczia köztársaság elnökét** polgári ruhába öltözött rendőrcsapat őrzi, mely őt mindenütt kiséri. Ha az elnök palotáját gyalog vagy kocsin elhagyni készül, erről a rendőrség főnökét telefon útján értesítik. Mielőtt az elnök kocsija a palota udvarából kihajtana, az utczán már egy kocsi várja s az ebben ülő rendőrök az elnök fogatát folyton szemmel tartják.

* **Versengés a tengeri csatornákkal.** A *Panama-csatorna* még el sem készült és már is azon gondolkoznak, hogy az éjszak-amerikai Egyesült-Államok ellen a déli köztársaságok másik csatornával vágják át a Panama földszorost. A *szuezi csatorna* ellen is angol tőkepénzesek és kereskedők még egy másik amazzal párhuzamosan menő csatornával akarnak versenyezni, a szuezi csatorna átkelési dijai nagyságának következtében. Az uj csatorna negyedfélmértfölddel rövidebb volna a mostaninál és azok, a kik a terv pénzügyi dolgait magukra vállalták, azt hiszik, hogy a mostani csatornadijaknak a felére leszállításával is óriás a nyereség. Nem lehetetlen egyébként, hogy az egész terv csak arra való, hogy a szuezi csatorna igazgatóságát engedékenységre birja.

* **Khinai törvény szerint** a fiatal özvegy asszony többé nem mehet férjhez. Ötven éves korában az özvegy pénzt kérhet, melyen magának egy ércz táblát vesz. A tábla lapján az özvegy neve s különféle erényei vannak bevésve. Az özvegy jogában áll a táblát háza kapujába felszegezni.

* **Különös jog.** A new-castle-i (Anglia) lord mayor-nak jogában áll egyszer az esztendőben a város bár melyik fiatal hölgyét megcsókolni. A csókért azonban egy sovereign-t (24 koronát) kell fizetnie, azonkívül a lord mayor neje az illető hölgyet valami ékszerfélével szokta megajándékozni.

* **Szappan helyett narancs.** Floridában az asszonyok a szobák padlóját szappan helyett narancscsal súrolják. A ketté vágott narancs levétől a deszkák hófehér szint kapnak.

* **A kigyóölő lakomája.** Gruber Péter, kit egész Amerikában «csörgőkigyó király» elnevezés alatt ismernek, a minap ölte meg a négyezeredik csörgő kigyót. A nevezetes esemény megünneplésére Gruber — ki különben dúsgazdag ember, — egyik első rangu new-yorki vendéglőben fényes lakomát rendezett barátjai számára, melyen ő maga tetőtől talpig csörgő kigyók bőréből készült ruhában jelent meg.

* **Halász macskák.** Ecuador tenger-partjain a Chatham-szigetek közelében a macskák annyira elszaporodtak, hogy kipusztításuk lehetetlenné vált. Az állatok sziklahasadékokban laknak és egerek és patkányok helyett halakat és rákokat fogdosnak. S ez a sok ezer macska mind fekete szőrü.

* **Khinai ember** nem engedi meg, hogy feleségét valaki lefényképezhesse.

* **Francziaországban** ez időszerint 800 ezer ölebet tartanak, melyek után évenként 9 millió 600 ezer korona adót fizetnek.

* **A new-yorki szabadságszobor** fejében negyven ember könnyen elfér. 1884-ben a szobor jobb lábikrájában huszonöt ember villásreggelit költött el. A szobor kezében tartott fáklya belsejében ezelőtt nehány évvel tizenkét turista mulatott.

* **Mexikóban a kőből épült házak falait** a gyakori földrengések miatt 5—6 láb vastagra épitik.

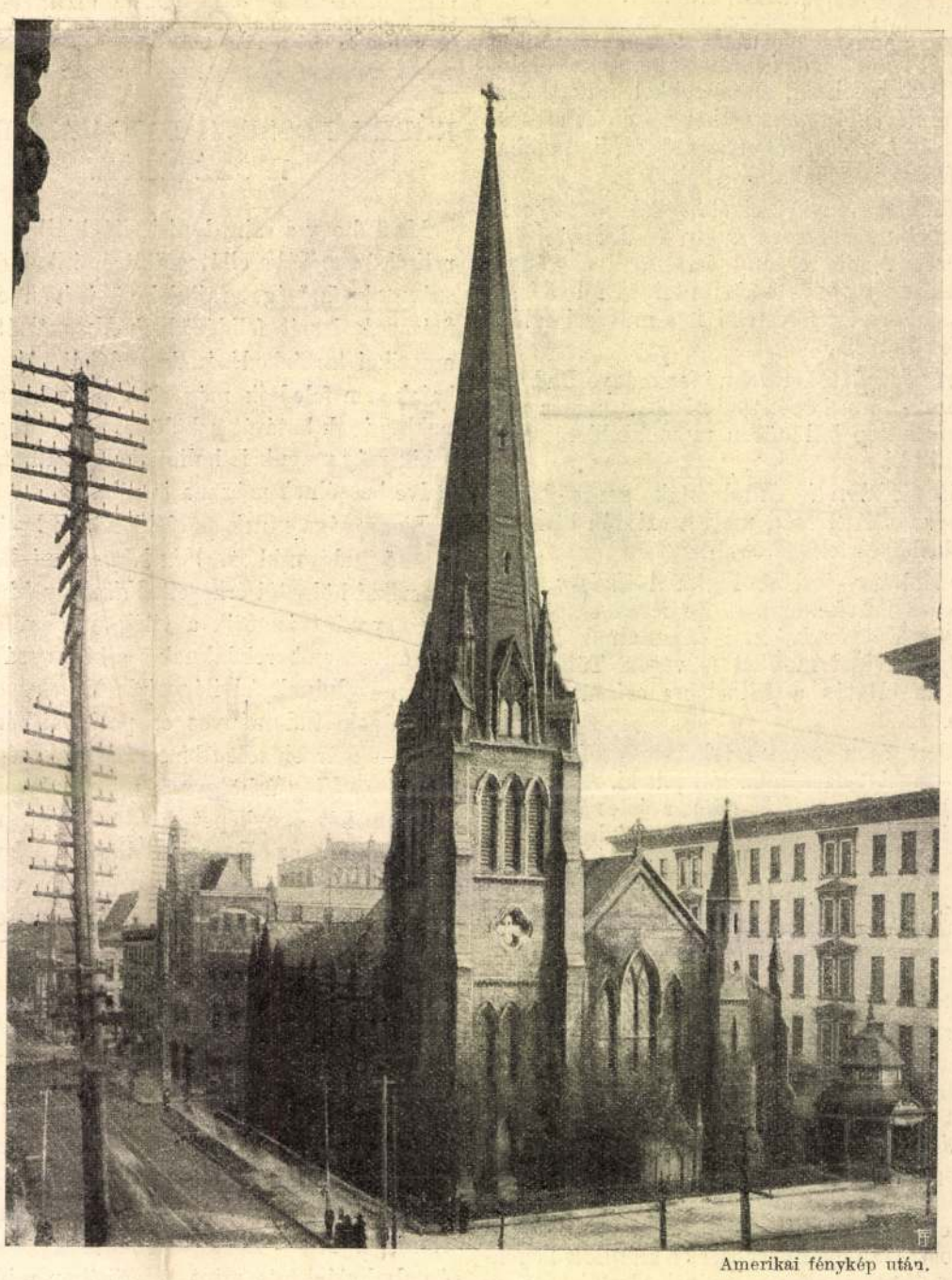

Amerikai fénykép után.

A PRESBITERIÁNUS TEMPLOM SYRACUSE-BEN, A HOL KOSSUTH 1852 MÁJUS 31-ÉN DÉLUTÁN BESZÉDET MONDOTT.

Edelsheim Gyulai
Lipót gróf

vod
2

A Kor. 1907.
273. l. (Arckeppel.)

Petőfi Sándor

Edelsheim Gyulai Lipót gr

elbb Caro

Irod

Kár Erzsébet

28. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

NEMÉNYI AMBRUS dr. országgyülési képviselő

Meghalt december 13-án

A végzet útjai kifürkészhetetlenek. Neményi Ambrusnak akkor kellett meghalnia, amikor kedvenc eszméi a megvalósulásban közeledtek. A magyar nagyipar végre felismerte, hogy a maga érdekeit csak komoly szervezkedés útján tudja előmozdítani, hogy testületekre van szükség, amelyek a gazdasági kérdések iránt ébren tartják az érdeklődést és megalakította a Gyáriparosok Országos Szövetségét. Ennek a Szövetségnek lett Neményi az igazgatója. Végre itt volt az alkalom, hogy tanulmányát, tudását egy széles, nagyszabásu keretben érvényesithesse. És Neményi dolgozott, telve lelkesedéssel, munkavágygyal, telve bizalommal a jövő iránt. Csak a minap jelent meg az a terjedelmes törvényjavaslat, amelyet a szövetség az ipari beruházások tárgyában kidolgozott. Úgy látszott, hogy Neményi előtt egy hosszu, eredményes működés áll. Ez a működés kétségkivül lényegesen előbbre vitte volna a magyar gazdasági élet számos égető kérdését. Kétségkivül. Amde Neményi már nincsen többé.

Van valami ebben a hirtelen halálban, ami szinte a tragikum erejével hat reánk. Egy befejezetlen pálya, egy ki nem élt élet szomoru, szinte elkeserítő gondolatokat ébreszt föl bennünk. Neményi Ambrusnak még sok, nagyon sok tennivalója volt itt nálunk, komoly szükség volt reá, — miért kellett ilyen váratlanul eltávoznia? Jönnek-e majd vajjon helyébe olyanok, akik pótolni tudják? — — Képesek lesznek-e ezek folytatni azt a munkát, amelyet ő olyan becsületesen végzett? Lesz-e egyáltalában kedv és hajlandóság az ilyenféle munkához a jövőben? Megannyi kérdés, amelyekre a választ csak ez a jövő adhatja meg, amelyben adná Isten, hogy olyan munkásaink legyenek, amilyen az elköltözött Neményi Ambrus volt.

Wolfner Pál

Műkedvelők a király házában. Edelsheim-Gyulai Lipót báró hivására a király házában összereglettek Magyarország nevezetesebb dilettánsai és jótékony célra kiállították képeiket, szobraikat, amatőr-fényképeiket, kézimunkáikat. Ami pénz itt egybegyül, azt a Gyermekvédő-Egyesület nemes céljaira fordítják. Így állván a dolog egyforma érdemet szereztek maguknak az összes kiállítók, de főképp a rendezők, akikre nem csekély munka hárult. Kivált Edelsheim-Gyulai báró és Radisics Jenő fáradoztak a sok műtárgy összeállításával, Baronyi Artur pedig napestig ott fogja a jótékony vevőket. Ezek pedig részben művészi zománcu tárgyakat kapnak, részben ritka szerzőktől való munkát, amit ezrekért sem kapnának a művészet piacán. Pár száz forintért abba a kellemes helyzetbe kerülhet a budapesti halandó, hogy egész lakását csupa fenséges, kegyelmes és méltóságos kéz festményével diszítheti fel. Magának a Habsburg-családnak hét tagja szerepel a kiállítók közt. S nem kell vevőnknek attól sem tartania, hogy csak éppen dilettáns szárnypróbálgatást visz haza. Így respektábilis erejü délszaki és keleti festmények vannak itt Andrássy Tivadar gróftól. A kegyelmes úrból bizonyára föltünést keltő festő válik, ha egészen hátat fordít a politikának. S e derekas impressziók áttára megértjük azt is, hogy miért tudja a gróf a kiállításokon mindig a java képeket összeválogatni a gyűjteménye számára. Tőrül metszettek Bánffy Miklós báró karrikatúrái, ezeknél jobbakat csak igen csekély számban termeltek eleddig Hunnia kertjei. Edelsheim Gyulai Lipót báró az északi sarkkör vidékéről hozott meggyőző, bátorvonásu festmény-vázlatokat. Egyáltalán nagy az előadásbeli bátorság dilettánsaink körében. Méltán sorakoznak ezek mellé Izabella királyi hercegasszony amatőr-fényképei: csupa művészi szemmel kiválasztott motivum. De ki győzné a formás kiállítás minden személyi és tárgyi érdekességét elszámlálni? Egy séta a dilettánsok kiállításában többet ér a leghosszabb cikknél. S még hozzá a szegény gyermekek alapját is gyarapítja.

—«»—

A Műbarátok. Formás kiállítással lepte meg a Műbarátok Köre a finomabb kis kiállítások kedvelőit. A falakon nem tolongnak a képek, még kevésbbé látunk itt öles vásznakat, amelyek semmiképp sem valók emberi lakóházakba. A négyszögméterekben számító festészet helyett apróka művek sorakoznak itt egymás mellé, ahogy egy szalónhoz illik. A sok szép holmi közt hozzánk legközelebb állanak Nagy Sándor gyönyörü vonalai, díszei, stilizált alakjai, amelyeket mesteri módon vágott bőrbe Belmonte Leó. Szemenszedett szép gyűjteményben adja elő Dekáni a halasi csipkét. A szobrászati rész pedig a plasztika legkisebb darabjaiból, emlékérmekből és plakettekből áll, amelyekből szemre való sorozatot állított össze Beck Ö. Fülöp. Undi Mariska stilizált menyecskéi, bársonyra égetve, itt is szépen hatnak. Nagy Sándor csipke-terveit Ludvig Blanka művészi módon készítette el. A festőket Vaszary, Dudits, Bosznay, Katona, Gergely Imre képviselik kisméretü, de java munkáikkal. Ezek itt nem néznek egymásra ellenséges szemmel, hanem kellemesen elevenítik meg a falsíkot. Wiegand már ösmert előkelő bútorai teszik a Kör kiállítását háziassá. A felette izléses, diszkrét és művészi elrendezést külön dicséret illeti.

—«»—

Joachim

Joachim hangversenyén eszembe jutott Schumann Róbert egyik levele. Amikor az ifju Brahms Joachim ajánló levelével bekopogtatott a mesterhez és eljátszotta neki néhány munkáját, az elragadtatott Schumann mindössze ennyit irt Joachimnak: „Ez az, akinek jönnie kellett! Igen, ő az, Joachim volt az, akinek el kellett jönnie mihozzánk, hogy új erőt öntsön a mi sablonos, üres zeneéletünk ernyedt, vértelen ereibe, hogy új lelkesedést gyujtson a mi fáradt, a sok fölösleges, üzletszerü, hiábavaló zenéktől, iparmuzsikától már-már érzéketlenné vált lelkünkbe. Végre egy tiszta, zavartalanul lelkes, üres virtuozkodástól tiszta est! Mintha egy óriás tradiciót az igazi, nemes Beethoven-kultuszt, a modern, felületes, hazug Beethoven-bálványozás ellentétét hozták volna magukkal a Joachim-kvartett művészei. Az ő Beethoven-játékuk a természet, a többieké vetített kép, vagy dioráma, az övék az elevenség, az élet, a másoké csak a teátrum, a szín. A Joachim-kvartett játékában nemcsak gyönyörködni lehet: az ember önkénytelenül, sőt öntudatlanul tanul, igen sokat tanul ebből az egyedül idvezítő művészetből".

Az idén van harmincöt éve, hogy Joachim kvartettelőadásait megkezdte Berlinben. A hatvanas években a berlini zeneviszonyok meglehetős laza, kezdetleges stádiumban voltak, Berlin manapság körülbelül az első zenevárosa a világnak, a művészi produkciók mennyisége és jelentősége tekintetében: egy hangverseny-szezónban átlag ezer hangversenyt rendeznek, a modern szimfónikus, kamarazenemű, vagy dal tűzpróbája a berlini siker, annál csodálatosabban, különösebben hangzik, hogy 1856 előtt nyilvános kamarazene-előadást alig rendeztek, kvartett-társulatuk nem volt, a Beethoven kamarazene munkáit nyilvános előadások révén alig ismerték. Ekkor alakult a Laub-féle kvartett-társulat, amely eleinte 150, majd később 300 hallgatót befogadó, apró termekben tartja hangversenyeit. 1862-ben Laub Moszkvába költözött, a kvartett-előadások abbamaradtak, végre hét évi pauza után 1869-ben megkezdte előadásait Joachim társasága, amelyet az addig közönyös berlini közönség óriási érdeklődéssel fogadott. A mesteren kivül Schiever, aki a második hegedűt játszotta, De Ahna és Müller Vilmos voltak a társaság tagjai. Schiever helyét ma már Halir Károly, Joachim egyik legkedvesebb tanítványa foglalja el, a brácsa-pult előtt Wirth Emánuel, ez a végtelen komoly, tiszteletreméltó művész ül, a csellista pedig Hausmann Róbert, egyik legzseniálisabb, legszellemesebb mestere a gordonkának, congeniális társa Joachimnak.

A Joachim-kvartett előadásának fő kiválósága: a végtelen szeretet, amelylyel az

Uj Idők 1904-5, XI. 12-17.

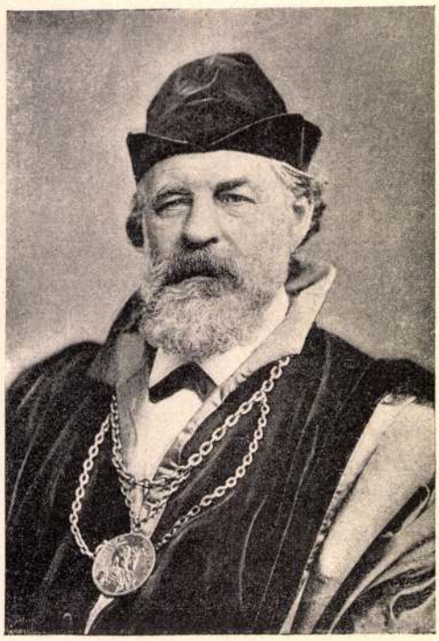

JOACHIM JÓZSEF, mint a berlini művészeti akadémiának szenátora

előadandó mű legcsekélyebb részletét, legjelentéktelenebb előadási jelét is vizsgálja; ez a szeretetteljes odaadás a módszere a mű szellemi tartalma tökéletes, bámulatosan intenziv kiaknázásának, amelyet hasonló mértékben semmiféle más művésznél nem találunk. A másik értékes kvalitása az az inspirált, zseniális tekintet, amelylyel megérzi, eltalálja a mű hangulatát, karakterét, nem is szólva a mester-kvartett virtuóz technikai készültségéről. Joachimék tudása szinte univerzálisnak mondható. Ha Beethovent játszanak, azt mondjuk: ez az ő elemük, ha Haydn, Mozart, vagy akár modernebb mester munkáját, hamarosan kijelenti a hallgató, hogy „ezt nem csinálja senki sem utánuk". Ha valamely beethoveni adagio széles, boltozatosan ívezett kantilénája hangzik föl Joachim hegedüjén, ha Haydn gondtalan vidor menüettjeit játszák, ha a Brahms szenvedélyes zenéjének nem mindenki számára világító, tündöklő drágaköveit csillogtatják, mind az övék, mind az ő birodalmuk. A Joachim-kvartett a nemes kamarazenének, a Beethoven iskolájának legautentikusabb magyarázója, a Schumann-Mendelssohn-Brahms tradiciójának egyedül illetékes letéteményese.

Kálmán Imre

—«•»—

Az első népszerü filharmónikus hangverseny. Vasárnap volt az első népszerü filharmónikus koncert. Jól jegyezzük meg ezt a dátumot, az 1904. év december 11-éje a magyar zenetörténet, a magyar kultúra történi fontosságu napja. Ezen a napon hallott először klasszikus zenét a nép: az ifjuság, a munkásosztály. Beethoven Eroika szimfóniáját, Händel egyik vonószenekari koncertjét, s a Hunyady László nyitányát hallottuk, gyönyörü ünnepi előadásban. De még egyebet is hallhatott az, aki az első népszerü hangverseny iránt érdeklődött: a közönség szokatlanul lelkes tapsát, riadó éljenét. A lelkesedés ilyen elementáris megnyilvánulását a legitim filharmónikus hangversenyen csak akkor tapasztaljuk, amikor az ingyen művélvezetre éhes közönség az előadó szólistát „ráadásra" noszogatja, vagy ha a jelenlevő komponista fizimiskájára kiváncsi. A vasárnapi koncert közönségének, csattogó és zengő tetszésnyilvánítása egész más természetü: az egyik a filharmónikusok iránt érzett hálából, a másik a zseni iránti tiszteletből, a harmadik a művélvezet honoráriumaképpen, a többi, — örömmel konstatáljuk, hogy a legcsekélyebb része — unalomból, megszokásból tapsolt. A legnagyobb része a publikumnak nem töltötte hiába a délelőttjét a Vigadóban, a filharmónikusok se dolgoztak haszon nélkül, mert ha ezerháromszáz ember között csak száz is találkozik, akinek a lelkére nemesítőleg hatott a zene, jó és áldásos e derék intézmény eredménye.

—«•»—

Tartuffe

Molière vigjátéka. Fordította Ivánfi Jenő. Szinre került a Nemzeti Szinházban december 10-én.

Rosa Bernd után Tartuffe, Hauptmann Gerhard után Molière — nagyobb ellentétet elképzelni sem lehet. És különös, de igaz — az ósdi, cikornyás, klasszikus vígjáték jobban tetszett, mint a realisztikus, modern dráma. A közönség még mindig rendkivül tudja élvezni azt a szellemet, amelyet a kávéházi törzsasztal már régen elavultnak, ósdinak jelentett ki. Hiába „a jó, öreg Molière", amint ezek az urak mondják, még mindig megteszi a maga hatását.

Ivánfi Jenőtől igen szerencsés gondolat volt, hogy a Tartuffe-öt újra lefordította. Ez a kiválóan intelligens művész ezúttal kitünő fordítónak bizonyult, a versek olyan kellemesen gördülnek, a kifejezések oly szerencsésen vannak megválasztva, hogy az új műfordítás irodalmi szempontból is nyereséget jelent.

Magáról Tartuffe-ről igazán bajos volna valamit ujat mondani. Hiszen Uram Istenem Molièrenek talán nincsen még egy darabja amely annyira átment volna a köztudatba mint éppen a leleplezett álszenteskedő komédiája. Legföljebb valami nagy irodalomtörténeti tanulmány keretén belül próbálhatná meg valaki, hogy újat mondjon erről a tárgyról és nagyon valószinü, hogy ez az új sem volna túlságosan eredeti.

Elégedjünk meg tehát az örömmel, hogy a Nemzeti Színházban sikerült klasszikus este volt — és ne nagyképüsködjünk. Ellenben dicsérjük meg Ligeti Juliskát, Nagy Ibolyát, Gált, Dezsőt és elsősorban Ivánfit, akik igazán kitünően játszottak. *P.*

IVÁNFI JENŐ, mint Tartuffe

—«•»—

Kelet szépségei. Mikor még a hímes Keleten sátorlakó volt a perzsa meg a török: szőnyeg volt a pallója, ágya, széke. Később, a palota-korszakban, a keleti művészet virágává lett az, ami hajdan csak takaró meg pokróc vala. E szőtt, kivarrt, csomózott holmin tombolta ki magát a Kelet művészének dús képzelete. Budapesten nem ritkaság a keleti szőnyeg, mert akik vele kereskednek, rendesen itt tartják első pihenőjüket, Ázsiából a messzi Nyugatra menet. Bizonyos fokig tehát el vagyunk kényeztetve s nem csoda, ha nálunk már a rendes szőnyeg-kereskedéseken kivül oly kiállitást is lehet rendezni, ahol a Kelet e szép műveinek szemenszedett példányai sorakoznak egymás mellé. özv. Gunszt Lajosné a Király-házban állította egybe azokat a pompás darabokat, amelyek a Balkánon, a görög szigeteken, Kisázsiában, Perzsiában, Indiában születtek meg valamely odavaló finom amatőr rendelésére. Sokféle tipusa változik itt a szőnyegnek, a terítőnek, függönynek, takarónak, van szőtt, kivarrt, hímzett, csomózott holmi, nem egy muzeális érdekességü, valamennyi pedig azt mutatja, hogy a textiliparban tudja a keleti ember leginkább kifejteni pazar pompaszeretetét, meglepőn delikát izlését. Oly darabok mellett, amelyek bámulatos fokát mutatják az izlés fejlettségének s a tónus delikatessze dolgában egy modern festmény finomságaival vetekednek, találunk olyanokat, amelyek szineik szenvedélyes tüzével, vagy az ornamentum pazar gazdagságával, vagy a technika csodálni való leleményességével hatnak.

—«•»—

A húsfélék tápláló ereje. Minden ételnemü tápláló erejének mérlegelésénél a fehérnye-tartalom szolgál alapul: minél több abban a fehérnye, annál nagyobb a tápláló ereje. Ebből a szempontból legértékesebb a húsfélék között a fogolymadár húsa, amelynek több mint huszonöt százalékát teszi ki a fehérnye. Utána következnek sorrendben: a mezei nyul és a fiatal kakas (23 százalék fehérnye), a galamb és a ponty (22 százalék), a sovány borjuhús, a sovány sertés és a sovány tyúkhús (20 százalék), az őzhús és a kövér borjuhús (19 százalék), a közepesen kövér juhhús (18), a nagyon kövér marhahús (17), a kövér sódar és a hízott liba húsa (16), a nagyon kövér birkahús, a kövér sertés és a csuka húsa ($14^1/_2$ százalék). Minél kövérebb tehát a hús, annál kevesebb a fehérnyéje s s ennélfogva a tápláló értéke is.

Pholidota, *Tubulidentata* és *Xenarthra* osztjuk. Utóbbi rend élő képviselői kizárólag Amerikában fordulnak elő, míg az előző két rend tagjai ma Afrikában és Ázsiában honosak. Az újvilági foghijasok (Xenarthra) az északamerikai alsó-eocénben lépnek föl először. Az idetartozó óriáslajhárok és hangyászok között találjuk a rend legnagyobb képviselőit (Megalonyx, miocén; Mylodon, Megatherium, pleisztocén), melyek egyike-másika elefántnagyságot ért el. Idetartoznak a pampaformáció nagytermetű, kihalt armadillói (Glyptodon) is. Az afrikai földi malacok (Orycteropodidae) kihalt elődeinek maradványait csak Európából ismerjük. Az ugyancsak óvilági tobzoskák (Manidae) idősebb képviselői Francia- és Németország óharmadidőszaki és miocénkori rétegeiből kerültek napvilágra; míg Ázsiában az indiai alsópliocénben jelennek meg először. KORMOS T.

Edény. Az agyagművesség kezdete előtt az ősember nagy madarak tojását, egyes növények gyümölcsének kérges héját használta folyadékok eltartására. Fából vájt és faragott, vagy bőrből varrt magának edényeket. Fonott kosarakat igyekezett belső bevonással vízállóvá tenni, ezek közt az anyagok közt szerepelt az agyag is. Az a tapasztalás, hogy az agyag kiégés után keménnyé válik, vezethetett annak önálló használatára, az egyéb edénykészítésre szolgáló anyagok mellett. A fémek megismerésével ezekből, majd üvegből is készültek edények. Egyiptomban és a görög szigeteken sűrűn szerepeltek a márványból csiszolt edények is. Az első agyagedények alakján rendszerint felismerjük a tojáshéj vagy tökhéj alakját, a díszítményeken pedig a bőrvarrás, a fafaragás és a kosárfonás utánzását. Az agyagművesség valószínűleg az ú. n. mezolitikumban kezdődik, az újabb kőkori kultúra kialakulását közvetlenül megelőző időben. Az újabb kőkorban az agyagművesség hatalmas lendületet vesz, az edényforma felszabadul a természeti formák és más anyagok utánzása alól. Könnyű alakíthatósága az edény gazdagabb tagozódásához, a legváltozatosabb formák kialakulásához vezet. E mellett technikai tekintetben is kor és hely szerint igen nagy a változatosság. Az anyag olykor finoman iszapolt, máskor növényi anyagokkal, apró kvarcszemekkel kevert, amely utóbbi esetben rendszerint még finoman iszapolt bevonást is kapott az edény, amelynek felületét az egész őskoron át gondosan csiszolták.

A fazekaskorong feltalálásának idejéig, amelynek használata a Kr. e. V. században terjedt el Középeurópában, puszta kézzel formálták az edényeket, a feneket fa- vagy kőlapra rakott agyaglepényekből, falait pedig agyaghurkák felrakásával. Ennél a munkánál kerek köveket, csont- és kősimítókat is használtak a formálásra. Az ősember igen leleményes volt a felület díszítésében. A nedves, lágy agyag könnyű alakíthatósága vezet a bekarcolástól az erősen bemélyített, majd a domború díszítéshez. A bemélyített díszítményeket olykor fehér vagy színes anyaggal töltik ki; ennek az ú. n. «mészbetétes» díszítménynek az alkalmazása igen jellemző Magyarország kifejlett bronzkorára. Dániában faedényeken gyanta- és fémberakást, Itáliában pedig és az itáliai vaskor periferiális körében, agyagedényeken bronz-, ólom- és ónlemezborítást vagy bronzpityke berakást találunk; mindkét technika szórványosan nálunk is föllép.

A bronzkor másik kedvelt díszítésmódja a domború díszítés. Már a késő neolitikumban és a rézkorban találkozunk hornyolással, domború lécek alkalmazásával, bütykökkel, állatfejalakú fogókkal és a felületből kiemelkedő figurális ábrázolásokkal. A domborított bronzedények utánzásával egész jelenetek népesítik be az agyagedények felületét is, mint az olaszországi ú. n. bucchero edényeken (Kr. e. VI—V. század). A korong használatának elterjedésével, a domború díszítés a technika természetének megfelelőleg körülfutó abroncsokra és külön darabban készült fölragasztott díszítményekre szorítkozik. Ezenkívül nevezetesek angyalföldi, bihari, bélyei aranycsészéink és a hallstattkori leleteinkben sűrűn képviselt bronz situlák, ciszták, bográcsok és csészék s a törteli és kaposvölgyi szkita üstök.

Rendeltetés szerint az edények háztartási vagy temetkezési és egyéb szertartási edények. Az előbbieknél arra is kell gondolnunk, hogy az agyagedény az őskorban mindazokat a feladatokat is betöltötte, amelyekben utóbb az üveg lépett helyébe. A magyarországi őskori agyagművesség nevezetesebb jellemző edénycsoportjai: a bükki és a tiszai neolitikus kultúra, az erdélyi praemykenaei festett keramika (Erősd és Botfalu), a rézkor tejesköcsög alakú edényei; a korai bronzkor domború léces díszítésű karcsú korsói; a párhuzamosan fellépő bütykös díszítésű és mészbetétes, kifejlett bronzkori keramika; a lovasberényi típusú urnatemetőkből származó edények és a Pálfalva-domanyiki típusú fekete urnák, végül a hallstatti kor soproni figurális díszű és festett keramikája. Hogy a La Tène kori keramikánknak volt-e valamelyes helyi jellege, az egyelőre még kérdéses. *(Tábla 415. o.)*

a déli meséknek, amelyek — bár a kereszténységet megelőző időből valók — mégis az istenek neveit és tetteit még sok századon keresztül megőrizték a kereszténység elterjedése után is. Ekkor azonban már keresztény vallási és etikai elemek is olvadtak beléjük. A legtökéletesebb példa erre a késői pogányidőből való, nagy költői tehetségre valló *Völuspá*-dal (A látnoknő jóslatai). Jóllehet az Edda tudományos történelmi megvilágításban tarthatatlan tévedésekkel van tele, mégis megbecsülhetetlen ismertetője az ógermán életnek és költészetnek. Az Edda kiadásai: *Buggi Sophus* 1867, *Syman B.* 1906 és *Neckel Gustav*, 1914. Németül *Gering H.* fordítása és *Genzmer F.* Magyarra *Gábor Ignác* fordította (1903). MEZEY D.

Edde, kisközség Somogy vm. lengyeltóti j.-ban, (1920) 665 lak. U. p. és u. t. Osztopán.

Eddington *Arthur Stanley*, angol csillagász, szül. 1882 dec. 28-án Kendalban. 1914-ben a cambridgei obszervatórium igazgatója lett. A csillagok belső felépítésének és szerkezetének kérdésével foglalkozott. Művei: *Stellar movements and the structure of the Universe* (1914); *Space, time and gravitation* (1920); *Das Strahlungsgleichgewicht der Sterne* (1921); *The mathematical theory of relativity* (1922). MAJZON L.

Eddy *Mary*, szül. *Baker*, a «Christian Science» megalapítója; szül. 1821 júl. 16-án Bowban (Egyes. Áll.), megh. 1910 dec. 4-én Bostonban. Beteges természete miatt a magnetikus, majd a bibliai csodás gyógyítások kezdték foglalkoztatni s ezen az alapon írta meg *Science and health* (Tudomány és egészség) című könyvét, mely rendkívül elterjedt. Harmadik férje: *Eddy*, segítségére volt tanai terjesztésében és a Christian Science vallási közösség megalapításában. WICZIÁN D.

Edekon, Attila testőrségének egyik tisztje, akit II. Theodoziusz keletrómai császár udvarában, ahova következként ment, Krizafiusz arra akart rábírni, hogy Attilát meggyilkolja. Edekon a tervet fölfedte Attilának. TÖRÖK P.

Edelény, nagyközség *Borsod*, Gömör és Kishont e. egyesített vm. edelényi j.-ának székhelye, (1920) 2754 lak. Vasútállomása, posta és távíróhivatala, számos közhivatala, bankja, műmalma van. A XIII. században épült ref. temploma és a jelenleg kincstári tulajdonban lévő Koburg-kastélya értékes műemlék. P. ORMÓS J.

Edelfelt *Albert*, finn festő, szül. 1854 júl. 21-én Borgå közelében, megh. 1905 aug. 18-án u. o. Az antwerpeni akadémián, majd a párisi École des Beaux-Artson tanult. Eleinte történelmi genretárgyú képeket festett: *Blanka királyné* (1876), később a mérsékelt plein-air festészetnek *Bastien-Lepage* irányához csatlakozott. Számos kitűnő arcképét is ismerjük; pl. *Pasteur* (Sorbonne, Paris), *II. Miklós császár* (Helsington). B. OBERSCHALL M.

Edelsheim-Gyulai *Lipót báró*, cs. és kir. lovassági tábornok, szül. 1826 máj. 10-én Karlsruheban, megh. 1893 márc. 27-én Budapesten. Katonai szolgálatát 16 éves korában mint hadapród kezdte. Az 1848-iki szabadságharcban Windischgrätz alatt harcolt a Bécs melletti, továbbá a bábolnai, móri, tétényi és szolnoki ütközetekben. Részt vett az 1859- és 1866-iki hadjáratokban s különösen kitüntette magát Magentánál, Solferinónál és Königgrätznél. A magyar huszárokról szerzett tapasztalatai felhasználásával szabályzatot szerkesztett a huszárság számára, melyet főbb vonásaiban a többi európai államok is átvettek. 1859-ben a Lipót- és a Mária Terézia-rendet kapta, 1873-ban val. b. titkos tanácsos lett. Aztán a közös hadseregben lovassági főfelügyelővé, majd Magyarország főhadiparancsnokává nevezték ki, később a IV. (budapesti) hadtest parancsnoka lett. A Janszky-ügyben tett rosszaló nyilatkozata miatt 1886-ban nyugdíjazták. TAKÁTS GY.

Edelsheim-Gyulai Lipót báró

Edelsheim-Gyulai *Lipót* (1906 óta) *gróf*, Edelsheim-Gyulai Lipót báró fia, szül. 1863 nov. 1-én Salzburgban, megh. 1928 aug. 1-én Budapesten. Élénk társadalmi tevékenységet fejtett ki, főleg a gyermekvédelem terén. Elnöke volt az Orsz. Gyermekvédő Egyesületnek s nevéhez fűződik az Országos Gyermekvédő Liga megalapítása és felvirágoztatása. BALLA M.

Éden (héber), a bibliában a mai Arménia helyén feküdt tartomány neve, melyben a paradicsom, a gyönyörűség kertje volt. HUSZÁR E.

Éden *Nils*, svéd államférfi és történetíró, szül. 1871 aug. 25-én Piteåban. 1903-tól upsalai egyet. tanár. Kezdetben konzervatív, majd 1909-től szélső liberálispárti képviselő. 1917-től 1920-ig miniszterelnök, 1920 óta Stockholm-megye főnöke. Több értékes történelmi tanulmányt írt. MEZEY D.

Edentata, a régebbi zoológusok felfogásában az emlősök egyik rendje, melybe egymástól nagyon eltérő szervezetű állatokat soroltak. Manapság e csoportot három rendre, ú. m.:

Gutenberg Lex. IX. K.

Edelsheim-Gyulai Lipót gróf, festő; szül. 1863 nov. 1-én Salzburgban. Festészeti tanulmányait 1899—1903-ig Párisban az Academie Colarossiban és az Ecole Modernében végezte s ez idő alatt Courtois, Stewart és Carrière voltak mesterei. Egy ideig Humbert műtermében is dolgozott. Ismere-

Edelsheim Gyulai Lipót

tei tökéletesbítése céljából gyakran volt tanulmányúton, s bejárta Hollandiát, Olaszországot és Angliát. A Képzőművészeti Társulat kiállításain Tengerpart cz. képével 1905-ben mutatkozott be. A Műcsarnok 1906. évi tavaszi kiállításán Ködös időben cz. olajfestményével, az 1907—8. évi téli kiállításon pedig Velenczei táj cz. pastelljével vett részt. Gyakran kiállított a Nemzeti Szalonban is, a Művészházban pedig kollektiv kiállítást rendezett. Művei közül kiválnak a spitzbergi jegestengerről készült képei és vázlatai, melyek magántulajdonban vannak, továbbá velenczei tájképei és a Hollandi kanális hajókkal cz. képe. A Nemzeti Szalonnak három évig alelnöke volt.

Nemzeti Szalon Almanach. Budapest, 1912. 162. l. — *Révai Nagy Lexikona.* VI. 127. l. — *Vas. Ujs.* 1904. 874. l. és a művész közlése nyomán.

EDELSHEIM-GYULAI *Lipót* gróf, festő, * Salzburg 1863 nov. 1, † Budapest 1928 aug. 1. Festészeti tanulmányait Párizsban végezte s 1905-től állította ki főképen pasztelltájképeit a Műcsarnokban. A Művészházban kollektív kiállítást is rendezett. Művei közül legjelentékenyebbek a spitzbergi jegestengerről festett képei és vázlatai. A Nemzeti Szalónnak három évig alelnöke volt.

E. G. I. 269 l

T. 6115.

bástyákkal megerősitett város
ak vezetnek és épületei közül
ki. Felirata:

2 cm.

5

Edelsheim Gyulai

1863–1928 Lipót báró

l. Műv. Kronika

1904. 9. sz.

10. l.

Műkedvelő

ki kellett

kaparnom

tei! . . . A közönség
szerző megcsinálta a
régibb köntösben —

iros diadémok idején
elveszittet és ellopat
násában egy üvegda-
egy lehetetlenül naiv
ősnőjét, kicsikarja ab-
fokozott psichológiát.
ókba és helyzetekbe
Hogy a psichológiája
es következménye hely-
nek, és a millieu-nek
nár Ferenc lehet any-
d", hogy egy, a napja-
sterika lelkét bujtassa
gyenes gondolkodásu-
alis vonatkozásokban
jelenetező delnője ké-
gy embereinek először
aljasodniok, ha szaba-
k lenni, nagyon kény-
n elfogadhatatlan mo-
lágnak, amelyet Mol-
el megkivántatott.
után igy csak szóknak
icstovábbja az a gesz-
eldobja az ékszert.
darab befejezése kö-

„Farsangot!"
ellopása és visszа-
kitölti: az Molnár Fe-
ző. És *ahogy* kitölti: az
Ügyes szinpadi rutin-
otthon levő, mindig
nik *ördögi* ravaszság-
észben önkénytelenül,
megfeszitett idegekre;
en hosszuságban, mik
ődnek, mihelyt elengedi

Magyar szinház: Künn a bárány, benn a farkas

Földes Imre uj darabja pontosan belekapcsolódik abba a fejlődésvonalba, mely a szocialis szinműveket iró Földestől egyenes ivben zuhan [a — valószinűleg — operette libretto szerzőig; — vagy még lejebb.

A Flers et Cailavet mintára [a társszerzők boszorkányos bonyodalom fokozása nélkül] megcsinált „Künn a bárány, benn a farkas" jellegzetes útjelzője ennek a pályának.

Bohózat, a szó legkönyebb értelmezésében, a szinlapra nyomott »komédia« minden jogosultsága nélkül.

Története: a bohózatok története. A megrögzött kék szakált három óra hosszat tartó „szellemeskedés" groteszknek induló, de unalmassá lapult helyzethalmozás után férjéül veszi egy kislány. Banális és dohos . . . A férfihiány erőtlen hangsúlyozása teszi aktuálissá a darabot; de ezt a társadalmi jelenséget egy „komédiában" nem, mint aktuálissá avató melléktünetet, hanem mint a dolgok magvát, esetleg kiindúló pontját óhajtanánk látni.

A rendezés meglehetősen nehéz problémáját — 12-14 személynek egyszerre találni helyet a szinpadon — elég jól oldotta meg a szinház; de azt nem értjük, miért kell a komolyabb, művészibb feladatokra hivatott *Törzs* energiáját rápocsékolni erre a mindenképen felületes fércmunkára!?

Mácza János

Edelsheim-Gyulai

Lipót gróf

festő

írá

?

Krück. I. 255. l.

Mükedvdő

Római castrum II. 204.

Edelsheim-Gyulai Lipót gróf festő

L.

Kendrey-kentiványi

4/2.l.

issé jobbra fordult. Jobb kezét leereszette s
díszkardjának markolatát fogja. Prém kalpag-
á mögé kócsagforgót tűzött. Hajacs szakálla
nellét két rendjel díszít. Ingének gallérja álló,
rött, selyembrokát atillája s prémes mentéje zsi-
vje drága kövekes. Feliráta a kép

Bánffy Dezső"
iniszter-Elnök, val. bel. t. t.
képíselő stb. stb.
Alfons"
v. Vereby Somané,"
nyomás tilos,"
égrády Testvérek Budapesten."

lak nagysága 30.5 cm.
iehsz Alfonz:

8876. (kön. nyom.)
8877 (chin. pap.). 291/95 № 1-2.

ttassa. A multhoz való ezt a
rmány aggodalmasnak tar-
sok kellemetlenséget okoz-
dult ugyanis nem egyszer,
b-nagyobb időbeli eltérés
és annak a vidéken való
ott a lakosságnak sok kelle-
sérelmet okozott, sőt a ren-
ének értelmezésében is za-
onvent nem akart visszaesni
kba. Ellentállott a vidéki
osok követelésének és ehe-
„Törvények Nyomdájának"
sát határozta el. Az üzem
ban erre a célra már nem
, ezért a nyomda a rue de la
ó Penthièvre-házba költö-
né
Nyc
nak
ja
ign
Nyc
yet
es
t e
md
ma
z
lye
cé
kha
llet
ièv

A Banque de France mindazonáltal nem adta föl azt a tervét, hogy a Penthièvre-házat birtokba vegye. 1808-ban megújította sürgős kéréseit, még pedig nem eredménytelenül. Első Napoleon egy 1808 március 6-án kelt rendeletével jóváhagyta a bank áthelyezését és a Soubise-ház birtokbavételét, hogy ott a levéltárat rendezzék be és hogy a Rohan-házban a Császári Nyomdát állítsák fel. Az átköltözés 1809-ben meg is történt.

Napoleon a Császári Nyomdát a legmagasabb színvonalra akarta emelni. Mindenekelőtt új betűtípusok öntését határozta el. A betűöntöde főnöke, Firmin Didot 1811-ben újrendszerű és tetszetősebb betűfajtákat hozott javaslatba. A jeles művész terve jóvá-

SZÉKELY ARTÚR II.:

Házonkívüli munkák kalkulációja

A nyomdai kalkuláció két főrészből áll. Az egyik főrész azokra a munkaföladatokra vonatkozik, melyeket a nyomda maga végez el. Ide tartozik elsősorban a szedés és a nyomtatás, melynek kalkulációjáról a Grafikai Szemle előbbi számaiban már szó volt. A kalkuláció másik főrésze mindarra kiterjed, amit a nyomda valamely munkához készen beszerez. Ezzel kapcsolatban meg kell említeni a papirost is, mely főleg azért fontos tétel, mert a bérköltségek után az összkalkuláció legjelentősebb tényezője. A papirost azonban nem tekintjük idegen teljesítménynek, hanem felhasználásra kerülő anyagnak. Már ezúttal is rámutatunk arra, hogy a papirosismeret, a papiros kiszámítása és kalkulációja olyan fontos kérdés, hogy ezzel külön kell és fogunk is foglalkozni. Házonkívüli vagyis idegen munkáknak azok a teljesítmények számítanak, melyeket a nyomda elvállal ugyan, de berendezésénél fogva nem a saját üzemében, hanem idegen üzemben kiviteleztet. Ez áll főleg a kisebb és közepesebb nyomdákra, melyek a legtöbb esetben a vázlatokat, stereotípiákat, galvánókat, a könyvkötészeti munkákat és minden esetben a kliséket, az egyéb sokszorosító eljárással készült munkákat stb.

zeket többnyire igen mag
nál készítenek; vagy azé
sokszorosításával a munkát
tatással állítsák elő, vagy p
a betűt kíméljék. Kézisze
betűöntödei betűkkel ugya
20.000-en fölül való form
pedig a papiros anyaga,
betűnek különben is árt, ú
jóval kevesebbet. A ster
kalkulációja két tételből áll
tésének és a lemez kiönté
sából. Főleg azért szerepe
mert előfordul, hogy eg
különböző mennyiségű m
mezt kell előállítani. Példá
cáról több öntvényt szül
akkor a matricát egyszer
lemezek kiöntését pedig
megfelelően. Figyelembe v
matrica általában inkább c
téshez használható, ezenfe
felszámítása szükséges. A m
zeket négyzetcentiméterer
A szedéstükörhöz a lemez
dalán az 5 mm-es öntési
kell venni. Egészen kic
illetve lemezekért egy bi
munkaárat számítanak föl.
öntött, illetve fára szegelt l
kell fölszámítani. Ha a leme
lapokról nyomtatják, a fa
kalkulálandó, a ráfordított

Mindennemű klisé kal

M.D.K.

Éden Fános, ecri könüve

1756-75 között szere-
pel a városi adókönyverben

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 322 old.

ÉDEN János egri kőmüves, aki Egerben a városi adókönyvekben 1756-1775 között mutatható ki.

A Hevesiegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

EDENHOFFER, Joseph, pozsonyi asztalossegéd

J.E.,Tischlergesell,

† 19 éves korában, Pozsony,
1846.ápr.9. [1846, 335 l.]

Pr.Z.

EHWA 1. EVA

Pr.Z.

EDENHOFFER, Joseph, pozsonyi avitalos-
segéd

J. E., Tischlergesell, + 19 éves korában, Pozsony, 1846
április 9. (1846, 335 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

M.D.K.

Edenhoffer Rózsi

A Pécsi Képzőművészeti Szabdliceum zárókiállitásn 1946/47 tanévben szer pelt.

tanulmány, rajz

Képzőművészeti élet a felszabdulás után 326.l.
A MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÜZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

MDK

Éder

Siklóssy László: A kor a karikatura tükrében.
Pesti Hirlap 1934 évi nagy naptára. 347 l.

MDK

Éder

A külföldi kiállitások ügye. Képzőművészet 1928. lo. sz. 116.l.

Eder

MDK

Ernst Muz. 21. aukc. 22 l.

MDK

Éder, festö

benczuri nyomokon halad mennyezetkép-tervén

Pipics Zoltán dr.:A képzömüvészek egyesületének jubileumi kiállitása.-Mücsarnok.-U.M. 1934 dec.8. 21.l.

Eder mettrete

Sommer rajza után

Buda látképe a XVIII. sz. közepén

45.

Rexa: 101 kép a régi Pest-Budáról, Helikon 1959

Eder

bécsi festő.

az izsákfai rk. templom oltárkeje fenti műve 1850-ből. Másolat Maurer Hubertnek a XVIII. században készült és eredetileg ugyanott felállított oltárkeje után

Szabó Vasm

88. l.

4958

Gyüjt

A hely neve	A tárgy megnevezése
Almakerék, Nagy-Kükülő vm.	Ersing: templom északi és keleti homlokzata.

Ø Eder

porsonyi eredetű ötvös-
ich

Kesitette az alabbi
templom örök lampajat
Megrendelöi és adomá-
nyozói Erzsebet Eiraffe
2 lanya és Eet unokaja
vettak.

Lechner terve szerint
kesült 1910-
ben.

Szyllaba 26 l.

Philippus id. bronzpeinze VIII. 125.

Eder

nagy szebeni műépítész
Schmidt Frigyes báró
tanítványa –
restaurálta a se-
gesvári zárdatem-
plomot

Velics 1894
88. l.

Friedrich Heinrich

2129. Füger.

Sz. Heilbronnban 1751 decem

Herkules.

A jobbról trónoló Jupiter me
kezében bu
ról egy és jobbr
égő fáklyát, másika czészét tar

Vászon, méretei 44: 29.5 cm
Delhaes István hagyatékából
Átvétetett 1902: I. 12-én

kinyujto
trónjánál

904: IV. 27 -

EDER András kőmüves. Az 1771-1785. évi adókönyvekben szerepel Egerben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Eder András, kőműves

1771-85 között szerepel
az egri adókönyvekben.

Hevesmegye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt,
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1959. Akadémiai Kiadó,

321. old.

ÉDER Antal Gyula

GÁT Eszter: Pest-budai zongorakészitők. = Tanulmányok Budapest Multjából XXIII. Bp., 1990 169-170.p.

Eder B.

épitész

Hebenmegyei szász-
ház az
ezredéves kiállítás
néprajzi csoport
jaban

Bálcsokiáll

562. *Férfi képe.*

Egész alak, balrafordult
Jobb kezével a térdére támas
végét fogja, balját pedig csip
kája háromszorosan fodorított,
szürke, szakálla és bajusza l
nyakkendője fehér, paszomán
nadrágja piros, vállravetett r
bal kezében tartja, paszomá
hegyes. A háttérben függöny
teremből, a faragott lábú asz
levél fekszik, az ablakon át a
tást, hol a hegyen vár köti l

Vászon, méretei 213 : 126 cr
tett az 1895 márczius 20-iki 1538
16399 sz. leirat alapján Enea
(81–895). — Értéke 100 K. — Á
napján. — Az átvételt jóváhagyt
sz. határozat (140–895). — Átvé

Éder Ferenc

Kogutowitz Lajos: A m. térképészet multja, jelene és jövője. Bp. 1929. 17 l.

Éder Ferenc

sérképrajzoló

d-

Kogumagyszkép

17. l.

Ferenczi Zoltán dr. IX 131.

Eder, Felix, mézeskalácsos mester

Az Iparmüvészeti Muzeum FE jelzésü formái talán az ő nevéhez kapcsolhatók.

292.o.

Weiner Mihályné: Névjelzés egyezések az Iparmüvészeti Muzeum néhány faragott mézeskalács-faformáján. Müv. Ért. 1956. V. évf. 2/3.sz. 292- 295.

4.

Éder Elza.

A téli Műcsarnokban rendezett Iparművészeti társulat kiállításán textil-munkája szerepel.

Magyarság, 1928. dec. 2.

M.D.K.

Eder Ferenc, ceri könnüve

az 1771-évi adókönyv-
ben szerepel

Nevessnegye müemlékei I. itta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt,
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1939. Akadémiai Kiadó,

321. old.

EDER Ferenc egri kőmüves. Avárosi ádókönyv 1771. évi kötetében lelhető fel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

EDER, Franz, pozsonyi kőművesegéd

F. E, Maurergesell, 5 hónapos lánya meghalt.
(1820, I. kötet, 213 l)

—

U. az, + 52 éves korában, Pozsony, 1843 május 22.
(1843, 284 l)

—

Preuburger Zeitung
(Genthon)

[illegible]

Éder Gáspar
accmester 1593
Porsomban

Herzog J. levéltári
gyűjtése Kézirat.

Ø Éder Gáspár

lásd
z

Kal Dém 11-l.

nem ismeri
magyar-c.

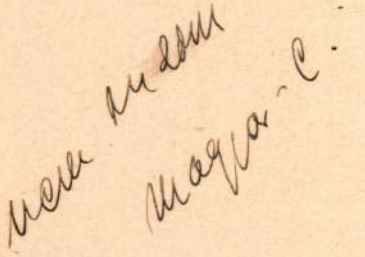

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

MDK

Éder Gáspár

(XIX nárad)

Irtatás

br. Hiller János taborszernagy

árcképe

Temesvári Téptár

10

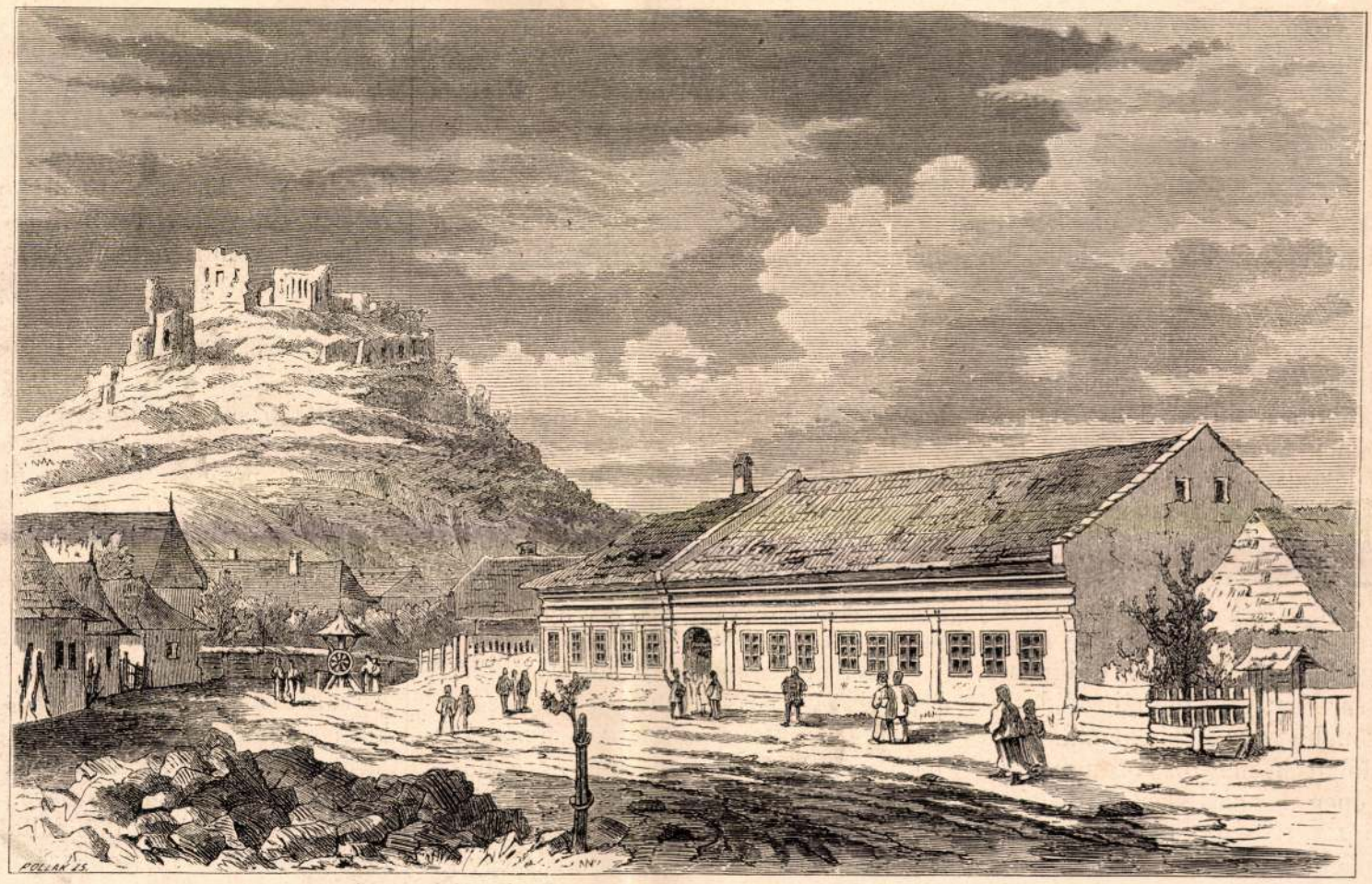

DÉVAI ÁLLAMI REÁLISKOLA. — ÉDER GÉZA RAJZA UTÁN.

— Az már nem változtatna a dolgon, — szólt elmélázva Dombay, — s a kegyed ajándékának nem lesz gazdája.

— De azért nem veti ki Dombay ur ugy-é? Majd meglássa, meglesz a gazda. Igérje meg hogy megőrzi mindaddig, mig menyasszonyának nem adja.

— Ezt könnyü megigérni, ha kegyednek kedvére van, — felelt Dombay; s bucsut vett a lánykától, a ki kisérte vendégét, s midőn a kocsi kigördült az udvarból, visszament szobácskájába és összetette kezeit.

Oh az a csuf Junda. Az az ostoba Junda.

Dombay azután még folytatta, s be is végezte látogatásait. Sehol sem kellett a névjegyeket személyével helyettesiteni.

A korcsmát utoljára hagyta. Ott sem találta a kit keresett, s a bérlőnével váltott néhány barátságos szó után alkonyat felé hazatért.

A tornáczon üldögélve találta Dávidot.

Tudniillik a zsidót, és nem Dávid urat. Oh Dávid ur, mint a ki jól végezte dolgát, pihen, s nagyokat nevet magában a sze-

UTCZAI ZAVARGÁS SZASSZULICS VÉRA KOCSIJA KÖRÜL SZENT-PÉTERVÁROTT.

akarsz lenni a juhászuk. Hivasd Lőcs Jónás uramat és számold át neki. Ha te ugy gondot viselsz az ő lelkére, mint ő a te bárányaidra, akkor Jónás gazdának jó dolga lesz a más világon. A libákat is add ki feléből valami kertésznének, legalább haláluk nem a te lelkedet fogja terhelni.

Azután tarts vizsgálatot málha-ládáid fölött. Ezek a te hajódnak roncsai. Nem lehetne-e belőlük egy kis ladikot ábdálni össze, melyen a sik tengerre kivetődhetnél? Mert Európa igen messze van. Mindenekelőtt pedig ne feledd, hogy közelget a május elseje, és a legények már holnap kezdik vagdalni a májusfának való sudarakat, melyeknek hegyébe nyárfalomb lesz erősitve, felékesitve piros kendőkkel és sárga szalagokkal, ugy lesznek leállitva a lány ablaka elé éjnek évadján. Eredj te is; kötözz össze három-négy póznát, szegezz a tetejébe egy széles deszkát és ird rá: *Ferte opem misero Robinsoni.* Állitsd fel azt a Nyöszörgő halmon, hogy a ki deákul tud, el ne olvassa. Mert ez a te május-fád.

Robinsonabb vagy Robinsonnál.

Mert Robinson magára volt ugyan hagyatva, és épen ugy maga kereste magának a bajt, mint te: de utoljára is ő ura volt annak a világnak, a melybe jutott: te pedig a világ kellő közepén (mert nem Kój a világ közepe, hanem Kondor) vagy elszigetelve, a mint csak ember elszigetelve lehet. Köröskörül rakott tanyák füstölgő kéményei hirdetik, hogy mindenütt vidám tüz pattog a tüzhelyen, asztal készül a házban, melyet boldog háznép ül körül; s a hol igy nincs is, ott is van élet; káromkodó béresek, nyafogó gyerekek, patvarkodó feleség, és jámbor gazda, a ki ürügyet keres, hogy beleköthessen az asszonyba, s legyen oka a házi kereszt elől Dávid zsidó barátságos levélszinje alá menekülni.

Neked mindebből az örömből csak annyi jut, hogy holnap vagy holnapután valami alkalmatosságon sorba látogatod ezeket a tanyákat és majorokat. Mindenütt töltesz öt percznyi időt, azután mégy tovább, mind a hetven nemzetes és tekintetes urnál sorba tevén a disz-látogatást.

Ha ezen tulesté!, akkor vesd kezedet az eke szarvára, és többet hátra ne nézz.

Pamlagjára dőlt, s tovább folytatta szomoru elmélkedéseit. A közeli korcsmából át dörmögött hozzá a bőgő hangja. Egész éjfélig folyvást azt zugta fülébe: Robinson, Robinson, Robinson . . . ,

Reggel felé elszenderedett, de csakhamar felébredt. A kelő nap első sugara szemébe sütött, arra ébredt fel.

Az ébredő ember első dolga szemlét tartani tegnapi gondolatai fölött. Ő is csakhamar megtalálta a fonál végét, melyre néhány fekete gyöngyöt füzött tegnap. Ott következtek egymásután „Robinson", „Májusfa", „Ferte opem", azután a Junda levele, a visszaküldött gyürü, azután multjának az a nagy széles tengere, melyen az ő kincsekkel megterhelt hajója a kondori zátonyra vetődött ki.

Azután az a késő bánat, melylyel megbánta a mit cselekedett, mely első éjszakáját ezen a szigeten oly gyötrelmessé tette.

Nem jobb volna-e egyszerre mindennek véget vetni?

Ez volt az utolsó gondolat, melyre tegnapról emlékezett.

De minő más az ember lelke, mikor a keleti ablakán süt bele a nap!

Gyáva önkéntes! el akarsz szökni az őrhelyről, hová senki sem kényszeritett? És miért? Csak azért, hogy egy leány, kiről azt hitted egyedül te tudod boldoggá tenni, nincs veled egy véleményen? Micsoda öklelő syllogismus ez? Ha vad-emberré lettél, ne keseregj európai kisasszony után. Ez volt az első gondolata reggel.

Fogta a gyürüt, melyet Junda visszaküldött, s szépen felhuzta annak a gyöngyvirágcsokornak a szárára, melyet Dína adott át a koszorulányság foglalójául.

Ez tehát be van fejezve véglegesen. Ha a diszlátogatásból épségben hazakerülök, elkezdem az életet. — Lássuk csak.

Kezébe vette a naptárt és szemlét tartott a napok felett, melyik birna legajánlatosabb külsővel a diszlátogatásra. De azok a napok olyan bunfordi szemmel néztek rá, egyiknek sem jutott eszébe feltartani az ujját, hogy majd ő magára vállalja a bemutatás tisztét.

Hanem az ember, mikor vademberré lesz, első kötelessége magát lehetőleg ravaszszá idomitani, mert miképen védekezhetnék különben az elemek és a hozzá hasonló vadak ellen sikerrel.

A naptár tanulmányozása közben Dombay egyenes lelkén is talált egy kis hasadékot a ravaszság. Egy kis ártatlan ravaszság.

Unalmas história biz az egész látogatási parádé, mondá, kedvetlenül tovább forgatva a naptárt, s olvasgatva a jámbor adomákat, mig végre azokat is megtanulta és a vásárokra került a sor. Aba, Abony, Ada és a többi.

Mert egy vadembernek semmi sem áll annyira érdekében, mint azt tudni, hol mikor lesz vásár.

Kérem, ez nem tréfa. Mert lám Dombayt a tudományszomjnak épen ez a neme segiti ki zavarából.

„Füzvár. Quasimodo vasárnap." Igy mondja a kalendáriom.

Quasimodo vasárnap; hiszen ez a legközelebbi vasárnap; akkor Füzváron országos vásár lesz, és a füzvári vásárra Kondorról bezarándokol minden ember, a kinek lelke, lába vagy lova van. Ez lesz a legalkalmasabb nap az én látogatásomra. Oh te quasimodo! Hogy nem tudtál rám kiáltani!

Jól számitott. Mert quasimodo vasárnapja reggelén a zászló-jeladásra csak Lábán János jelent meg az istenitiszteleten gyermekeivel. Nem győzte csóválni a fejét a világ romlottságán, mely egy hivságos vásárt többre becsül egy szép éneknél.

Mely boldog, a ki jól és igazán él!

Elénekelgették a szép éneket. Lábán Jánosnak jól esett tapasztalni, hogy az uj tiszteletes csak ugy tudja könyv nélkül mint ő. Igazán tudós ember. Csak ugy prédikál ő neki egy magának, mintha az egész husvéti közönség jelen volna. Husz krajczárt vetett a perselybe örömében, holott husvétkor csak tiz tellett a buzgóságból.

Isteni tisztelet után felkérte Dombay, hogy hordozná őt meg a tanyákon sorban, mert látogatásokat akar tenni, mit Lábán János meg is ajánlott egy kis fejvakarás után, — mert ugymond — ez a csősznek volna a kötelessége. A legatust is az szokta vezetni az urakhoz.

Sorba vették a tanyákat.

Dombay nem győzte magasztalni a maga életrevalóságát. Áldotta Füzvárt és a quasimodó vasárnapot, hogy a nehéz tisztet igy megkönnyitették neki. Sehol senkit nem talált otthon. Egy-egy éltes cseléd jött ki eléje, annak átadta névjegyét és sajnálkozva hajtatott tovább a keskeny sinü juhász-kocsin.

Csak egyet nem vett számba. Tudniillik, hogy a kisasszonyokat nem szokták vásárra vinni, mert ott nem szokás divatczikkeket venni, hanem edényeket, ahoz pedig jobban ért a mama, mint a kisasszony.

Ámbárék számára is készen tartotta már névjegyét, mikor a kocsi a komondorok tiltakozása daczára bepördült s a tornácz előtt megállapodott: de csak vissza kellett a névjegyet csusztatni a zsebbe még leszállás előtt, mert a tornáczon Dína vidám alakja jelent meg, mosolygó örömmel fogadva a kedves vendéget.

Belépett a leány után a házba. Dína Márton bácsit is leparancsolta, s az emberséges birkás készséggel szót is fogadott. Ritkaság az ilyen emberséges leányzó, a ki megadja az embernek a becsületes nevét. Mint tudjuk Lábán Jánosnak Uherszko Márton volt a becsületes neve.

A tiszta szobában foglaltak helyet. A tágas kertre nyiló két ablak közötti kanapé előtt csinos salon-asztalka, az asztalka közepén egy pohárban élő fris virágcsokor, s a virágcsokor körül az asztalon keresett rendetlenségben diszkötésü könyvek. Tompa Olajág-a, Tompa Virágregéi, Andersen meséi, Virágok a legjelesebb magyar költők válogatott müveiből, — Kis nemzeti lant és egyéb gyémántkiadásu könyvecskék. Irodalmi bábui egy kis leánynak, a ki szeret olvasni, s a kinek apja bir is érzékkel az ilyen fényüzési czikkek szüksége iránt: de nem annyira tékozló, hogy nagyobb összegeket merne befektetni valamely „összes müvekbe." Mert bárha Lőrincz ur Vörösmartyval nőtt fel és Petőfivel erősödött meg: de Petőfi nem adja alább magát egy kila buzánál, Vörösmarty pedig épen két kilát követel, azonkivül pedig két mérő zabot ráadásul. — Aztán nem is leánynak való a Petőfi.

Rövid beszélgetés után Dína felkelt, kinyitotta szekrénye ajtaját, s egy szép gazdag fehér koszorut vett elő s fejére tette.

— Nézze Dombay ur, én már készen vagyok a koszorummal: mikor teszem én ezt fel?

— Majd mikor mirtuszt is füzünk a fehér virágokhoz kedves Dína, a mikor én kegyedet szivem szerént meg akarom áldani. Isten nevében.

— Hogyhogy kérem! Csak nem utasitott vissza menyasszonya?

— De igen; — engem. — Tudja kegyed mit neveznek kosárnak?

— Kosárnak? Ó az a csuf Junda!

— Ne bántsa kegyed. Én voltam az esztelen, mikor azt kivántam tőle, hogy osztozzék az én pusztai sorsomban.

— Hát mi kifogása van a mi pusztánk ellen?

— Alapos, melyet én is helyeslek, s ha elmondanám, kegyed is helyeselné. Elég az hozzá, hogy a kegyed ajándéka kárba veszett, s én kénytelen vagyok azt visszaadni. — Habár hervadottan is.

— Nem, nem; — nem fogadom vissza, felelt a leány, én azt a kegyed menyasszonyának szántam, s azénak kell lenni. Csak én beszélhetnék azzal a Jundával!

*

MDK

Éber Gyula

a Benkő Kálmán dijat kapta

Kiadták a Műcsarnok jub.kiáll.dijait. Nemzeti Ujság, 1934. dec.16.

d
Éber Gyula

A Benkő Kálmán-dijat, a kassai kaszinó számára készitett mennyezettervének itélték. Műcsarnok 40 éves jub. kiáll.

P.H. 934.XII.16.
Ujság, 934.XII.16.

MDK

Éber Gyula

a Benkő Kálmán dijat kapta

Műcsarnok jub.kiáll. dijnyertesei. Magyar Hirlap, 1934. dec. 16. 11.l.

Éder Gyula

"Kreolbőrű női aktjá"-t kiemeli a lap, "A Nemzeti Szalon őszi kiállitása" c. beszámolójában, s felsorolja az ott szereplő müveket.

Képes Családi Lapok, Bp, 1902. okt. 12.
XXIV. évf. 41. sz. 655. lap

MTK

Éder Gyula

Mükiállitás

Rákóczi ereklye kiállitás

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

Éder Gyula MDK

Altató dal

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben

Éder Gyula

MDK

Önarckép

Mücsarnok 1939 Téli tárlat

Éder Gyula.

A Mücsarnok téli tárlatán képe szerepel.

Ujság, 1928. dec. 16.

Kader Hugula

A Mikrovonal téli tanfolyam
hiére rezegel

Vigrány, 1928. dec. 16.

M.D.K.

Éder Gyula

"Vénusz" c. müvének repr.-ját hozza a lap az Eggenberger-kiállitásról.

Magyar Salon, Bp. 1906. ápr. hó. 44. kötet 511. lap

M.D.K.

Éder Gyula

"Az irodalom kincsei" cimmel a lap felsorolja azokat a müvészeket, akik Kisfaludy Károly munkáinak első kötetét illusztrálták. Közöttük szerepel a müvész.

"Irodalom" c. rovat.
Magyar Salon, Bp. 1903. január. 38. kötet
422. lap

Ádler Gyula.

Festménye szerepel a Műcsarnok téli kiállításán.

Budapesti Hírlap, 1928. dec. 16

Éder Gyula.

A Műcsarnok téli tárlatán portré-műve szerepel. (eculéte.)

Magyarság, 1928. dec. 16.

Éder

Festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Jó portréval.

Magyarság
1934.I.14.

Éder Gyula

A kassai kaszinó mennyezetének vázlatképe.....
a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

Éder Gyula

Műcsarnok Szent-Imre-emlék-kiállításán "kitüntető elismerésben" részesült "Szent Imre fogadalma" c. olajfestményével.

M.930.VII.20.

Éder Gyula

Szerepelt a chúcsarnok Tavasi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Èder Gyula

Győri egyházművészeti kiállításon fel-
ményeivel szerepelt.

NM.930.III.18.

| | | |

Éder Gyula MDK

Mükiálitás, 19o2.

Rákóczi ereklye kiállitás, 19o3.

Mücsarnok 196o. Magyar plakát-történeti kiáll.

M.D.K.

Éder

A "Képzőművészet" c. rovat adja hirül, hogy a képzőművészeti Társulat által -1907-1908.- ban rendezett kiállitáson az állam vásárolt a müvész munkáiból.

Szinház és Élet, Bp. 1908. május 3. VI. évf.19. sz. 6. lap

;der Gyula MDK

Ürmössy Géza gyermekei

Mücsarnok 1941-42 téli kiállitás

Éder Gyula (Kassa, 1875. dec. 25. -- Bp., 1945. szept. 30.): festő. Münchenben (1901--1905 között), majd Benczúr-mesteriskolájában tanult, akinek stilusa erősen hatott müvészetére. Arcképeken, aktokon, vallásos kompozíciókon (Angyali üdvözlet, 1908) kivül számos illusztrációt készitett. Müveit 1902-től kezdve állitotta ki a Mücsarnokban. 1903-ban a kassai kaszinó mennyezetképeit festette. -- Irod. É.Gy. (Képzőmüvészet, 1928).

Éder Gyula festő

Magyar Életrajzi Lexikon

Éder Gyula

Lérepel a magyar Arkápfestők kiállításán a Nemzeti Szalonban

Magyarság 1937 X. 10

Éder Gyula

3 műve nerejel a
műszaknak akt kiállításán

Magyarszag 1925 XII. 6.

Éder Gyula

Szerepel a magyar Az Képfestők Társasága kiállításán a Nemzeti Szalonban

Pesti Napló 1937 X. 10

Éder Gyula

Szerepel a Nemzeti Szalon
perténálításán

Pester Hoyd 1937 X. 10

Éder Gyula

Szerepel a magyar arcképtestők kiállításán a Nemzeti Szalonban

Mjség 1937 X. 9

Éder Gyula

Részvételével megalakult az Arcképfestők Társasága.

? 929.X.le.

Éder Gyula

Szerepelt a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

PH 1930. III. 15.

Éder Gyula

szerepelt a Műcsarnok Tavasz tárlatán.

M. 1930. III. 15.

Èder Gyula

Műcsarnok reprezentativ kiállitásán neve szerepelt.

BH.932.II.21.

Éder Gyula

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

Kitünő portréval.

Magyarság
1930.XII.21.

Éder Gyula MDK

Bartha Kovács Marietta

Mücsarnok 1943 tavaszi kiállitás

Éder Gyula

Szerepelt a Műcsarnok Téli tárlatán.

N. h. 1939. XII. 17.

Éder Gyula

Csoportkiállításon szerepelt a Szép u. 3-ban.

E. K. 1931. I. 3.

Éder Gyula festő

Műcsarnokban a nagy magyar kiállításon neve szerepelt.

E.K. 932. II. 21.

Éder Gyula MDK

dr. Bartha-Kovács Lajosné

Mücsarnok 1943 Tavaszi kiállitás

Éder Gyula

Kiállít a Műcsarnok tavaszi tárlatán, emlitve dr. Kereszdessy Gyuláról festett portréját.

P.N. 1926. V. 16. (Pesti Napló)

Éder Gyula

A Műcsarnok 1927-es
tavasri tárlatán szerepelt.

M. 1927. IV. 1.

Éder Gyula MDK

Siménfalvi Székely Ádám

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Éder Gyula MDK

Tóth Kálmánné Répássy Magda

R.Gy. Arcképe

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

Éder Gyula MDK

Önarckép /1918/.

R.M. arcképe

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Eder Gyula MDK

Fortuna

Mucsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Éder Gyula

MDK

Mérges gombák

Micsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

MDK

Éder Gyula

Kiüzetés a paradicsomból, of.

Akt-Kiáll. 1925. dec. Műcs.

Eder Gyula MDK

Szent Erzsébet, olf.

Mücsarnok 194o A magyar müvészetért c.kiáll.

MDK

MDK

Éder Gyula

Bánkódás, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Éder Gyula

Boszorkánytánc, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Éder Gyula

A dryáda halála, of.

)

Akt-kiáll. 1925. dec. MÜcs.

Éder Gyula

MDK

ifj. Benczur-Ürmössy Gábor

Műcsarnok 1941-42 téli kiállitás

Éder Gyula MDK

dr. B.P. arcképe

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

Èder Gyula

"Vis Szabon" karácsonyi tár-
latán neve szerepelt.

M.930. XII.11.

Èder Gyula

"Vis Szalon" decemberi kiállításán képével szerepelt.

NM-930.XII.10.

Éder Gyula

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.
Szent Imre fogadalma c.kitüntetett vászna.

Pesti Hirlap
1930.XII.21.

Éder Gyula

Szerepelt a Műsarnok őszi tárlatán.

NU 1926. X. 24.

Éder Gyula

szerepelt a „Nők a művészetben" c.

kiállításon.

MU 1939. III. 25.

Éder Gyula

szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

u. 1933. IV. 20.

Éder Gyula

szerepelt a magyarság képzőművészeti kiállításán.

M. 1933. XI. 5.

M.D.K.

Éder Gyula, festő

Benczúr mesteriskolájában tanult. Követték őt és az akademizmus doktrináinak hordozói voltak. 506.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Bpest. Minerva. 1960

Éder Gyula

Alkotása a Nemzeti Szalónban a Magy.Arcképfestők kiáll.-én.

E.K.930.X.19.

Édes Gyula

Kezepel „A nő a művészetben"
c. kiállításon a műcsarnokban

Ujság 1936 X. 24.

Éder Gyula MDK

Kihallgatás

A végzet szekere

Müvészkarikaturák

Müdsarnok 1939 Derü a müvészetben, c. kiáll.

Éder Gyula MDK

A szónok

Triton. Böcklin után

Sakk-matt

Dömösi honfoglalás, művészkarikaturák

Müdsarnok 1939 Derü a művészetben, c. kiáll.

MDK

Éder Gyula.

A Műcsarnok téli tárlatán portrait-
műre szerepelt.

Pesti Hirlap, 1928. dec. 19.

Éder Gyula MDK

Szent Erzsébet

Mücsarnok 1934 dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Éder Gyula

a festészeti jury tagja lett

Az O.M.Képzőm.Társulat rendes közgyülése 1908. ápr. 12. Mücsarnok 1908. okt. 15.

Éder Gyula.

Portré-műve szerepel a Műcsarnok téli tárlatán. (említve.)

Magyarság, 1928. dec. 16.

Éder Gyula.

Esztergomban a Szövetség társasága egyházművészeti kiállítást rendez, melyen műve szerepelni fog.

Uj Nemzedék, 1928. Nov. 11.

Éder Gyula.

Az Esztergomban megnyílt egyházművé-
szeti kiállításon festményével szerepel.

Magyarság. 1928. Nov. 10.

MDK

Éder Gyula (szül. 1875)

Angyali üdvözlet (Of. vász.)

Gerevich PA, 254 l. – Lepold, Lippay, 57. l.

Magy. Képek XIX–XX sz.

MDK

Éder Gyula, festő.

Angyali üdvözlet. Of. –
Éva. " –

OMKT - Vándorkiáll. 1910 szept. 8 - dec. 27 - ig.
Tm. - Hornyánszky V. - kny. 76. l.

MDK

Éder Gyula

Zita királyné és Károly király, ő.f.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

21 l.

MDK

Éder Gyula, festő.

Női akt ámorral, rajz.

Alk. Műv. ház – XVI. Kiáll. – 1943 aug. – Magy. Mesterek.
Jegyz.

MDK

Éder Gyula, festő

Akt Ámorral, rajz.

Alk. Művészház, - XIX. Kiáll. - 1943 okt. - Magy. Mes-
terek. - Jegy.

MDK

Éder Gyula

Katonatisztek fizetésrendezése

A méreg

Smolen Tónik

Nemzk. Humoristikus kiáll. Könyv.Kálm.Szal.

1910. 3 l.

MDK

Éder Gyula

Bucsu

A feminizmus

Bemutatkozás

Nemzk. Humorisztikus kiáll. Könyv.Kálm.Szal. 191o.

3 l.

Éder Gyula

A driáda halála

Miscarnek 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

Éder Gyula

Bertüty Istvánné

Pihenés

Tanulmány

Műcsarnok 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

Éder Gyula MDK

Krisztus és a bünös asszony, olf.

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Éder Gyula MDK

Arcképtanulmány, olf.

Mücsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll

Éder Gyula MDK

Klárika

Műcsarnok 1933.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Éder Gyula

M.A. arcképe, olf.

Műcsarnok 1934 Téli kiállítás

Eder Gyula

M.A. szakkép. olf.

É d e r G y u l a festő

M Ü V É S Z E T
II. év f. 1903.
73.
"Müvásár"

MDK

Éder Gyula

Ezüstlakodalom

A lélekvándorlás

Vendégszeretet

Nemzk. Humoristikus kiáll. KÖnyv.Kálm.Szal. 1910.

3 l.

MDK

Éder Gyula

Az uj főrend

Önarckép

A fáradhatatlan

Nemzk. Humorisztikus kiáll. Könyv.Kálm.Szal. 191o.

3 l.

MDK

Éder Gyula
humoros rajzok

esszi: Derü a müvészetben. M.Nemz. Müvészet. 1939,
2.sz. 33 l.

2
2
2
2
2
2
2
3
2
2
2
2
2
2
2
3
2
2
2
2
2

MDK

Éder Gyula

Gergely Imre, karikatura
Lendvai Károly, "

Benczur-iskola. Uj Idők, 1904, jan. 1o.

ÉDER, JÚLIUS /GYULA/

Benczúr Gyula tanítványa. Tehetsége Budapesten bontakozik ki, a századforduló idején.

Tomaš Štraus: Anton Jasusch a zrod východ
Bratislava, 1966. 15. l.

doslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov

M.D.K.

Éder Gyula

A Képzőművészeti Társulat téli tárlatának egyik rendezője és kiállitója a müvész. A lap "Irodalom és Müvészet" c. rovata "Vernissage a Mücsarnokban" cimmel ir az eseményről.

Budapesti Illusztrált Szalon Lapok, Bp. 191o. nov. hó.

MDK

Éder Gyula

Éder Gyula, karikatura

Reinhard Károly, "

Nagy Zsigmond, "

Boruth Andor, "

Jászai József, "

Benczur-iskola. Uj Idők, 1904, jan. 10.

M.D.K.

Éder Gyula
festő

76) IV. Károly király arcképe.
(Sopron om.)

Egyéb-köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952.

5 l.

MDK

Éder Gyula

dr. P.B. arcképe

KMTárs 1938. őszi kiáll.
11 1.

1.

MDK

Éder Gyula, dicséret

Egyházzsiv. kiáll. Csernoch-dij. N.Szal.1926.

MDK

Éder Gyula
Anggal, olaj

Szent György céh I. árverési kat. 1910. ápr.

5 1.

Diruta vagy Castel

a 15.-17. sz. első

spanyol hatás alatt

mázt

MDK

Éder Gyula, festő.

100. Szrenek. Of.

A Szegedi Képzőmův. Egy. műkiáll. Szeged. 1907. III.

Kat. 11.

Liebe Opale, Leute!

Ich. Hyazinth. Pl.

I. Hyazinthe Pflanze Topf. Zwiebel Hyazinthe Topf ist

Akt II.

MDK

Éder Gyula festő

/Csernoch-dij pályázat/. Dicséretben részesült a bpesti egyházm.kiáll. keretében rendezett Szt. Ferenc-oltárkép tervpályázatán 1926.

Magy. Katolikus Almanach. I.évf. Bp.1927. 536 l.

MDK

Éder Gyula

egy művét dicsérettel illette a biráló bizottság.

Nemzeti Ujság 1926. szept. 28. A Csernoch-dij pályázat.

MDK

Éder Gyula

Klárika

Nemz. KépzMűv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

15 l.

MDK

Éder Gyula

Boszorkánytánc, olaj

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT. B.Gy. és tanítványai kiáll. Képes katal. 1921. 64 l.

MDK

Éder Gyula

Bellerophon, olaj

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT. B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921. 64 l.

MDK

Éder Gyula festőművész.

Gerő - Londesz. Mod. m. fest.

64 ~~xx~~ l.

MDK

Éder Gyula

a "Szövetség"tagja

Szövetség 1. kiáll. N.Szál. 1924. márc.

MDK

Éder Gyula,

Klárika.

Bp.Műcs.-OMKT. Nemz.Képzőművk.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall
és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 15.1.

Éder Gyula MDK

Blahó Nóra

Dr. Kulin György gyermekei

Besnyő Evi

Műcsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Éder Gyula MDK

Müvészkarikaturák
A szónok
Triton, Böcklin után
Sakk-matt

Mücsarnok 1939.
Derü a müvészetben, kiáll.

Éder Gyula MDK

Müvészkarikaturák
Dömösi honfoglalás
Müvészkávéház
Kihallgatás

Mücsarnok 1939.
Derü a müvészetben, Kiáll.

Éder Gyula

MTK

Művészkarikaturák
A végzet szekere

Miccarnok 1939.
Derű a művészetben, kiáll.

Éder Gyula MDK

Altató dal

Műcsarnok 1939
Derű a művészetben kiáll.

Éder Gyula MDK

A driáda halála

Műcsarnok 1936. okt-nov.
Nő a művészetben kiáll.

Éder Gyula MDK

Bertóty Istvánné
Pihenés
Tanulmány

Mücsarnok 1936. okt-nov.
A nő a müvészetben kiáll.

Éder Gyula

MDK

báró Korányi Sándor dr.

Műcsarnok 1926. Őszi kiállítás

Éder Gyula MDK

Bárcziházi Bárczy Elek arcképe
Rimély Vyöngyi arcképe

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Éder Gyula MDK

Önarckép

Műcsarnok 1939. téli tárlat

Éder Gyula MDK

A.K. arcképe

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállítás

M.D.K.

Éder Gyula

Festőművész megfestette Rákocz Ferenc arcképét Kassa város megbizásából. 4000 kor.

Kassa város Rákoczi képe.

Városok Lapja 1908. 19.szám. 4.old.

MDK

Éder Gyula

Pihenés, of.

Angol-magyar kiáll. Műes. 1926. máj.

22. l.

- Tudja mán takarosul, ü lesz a
a királyi palotához ér otthagy-
epin, nem kell mán neki, ugyis
befele, mindig mondja magában:

ag, a hasán van a hold, a mellyin

MDK

Éder Gyula, festö
1875-

Puttók.	Jelezve.	Olf.	Vászon.
Harcos amazon.	"	"	"

v.Ernst Muzeum VI.művészeti aukció. Kiáll. 1947 okt. 12-19.

Kat. 9.1.

Éder Gyula MDK

Szt Sebestyén, olf.
Mária Magdolna, olf.
Lázár feltámasztása, olf.
Jézus, olf.
Krisztus feltámadása, olf.
Egyház és müvészet
Nemzeti Szalon 1919.

ÉDER Gyula festi

Nagyvárad, Jézus Szíve templom,
Jézus Szíve oltárkép 1916

Péter I. Lajkó: Nagyvárad római katolikus templomai. Nagyvárad, 1992 33.

Építész: Emődy Attila, Németh György. = Mag
Építőművészet, 1986, 1. 31. ill.

1674. Engel Tevan István

ENGEL Tevan István grafikus kiállítása, Bp., Dorottya
cai Kiállítóterem, 1986. augusztus 8-31. Rend., b
Udvary Ildikó. Bp., 1986 8 p., ill. **ism.** ACSAY Ju
Engel Tevan István grafikái. = Új Tükör, 1986. szepte
ber 7. 3. ill. KENESSEI András: Az irodalom bűvöle
ben. = Magyar Hírlap, 1986. augusztus 15. 9.

1675. Erdei Ferenc

KOMJÁTHY Attila: Erdei Ferenc (1933-1986). = Mag
Építőművészet, 1986, 8. ill.
SEDLMAYR János: Erdei Ferenc 1933-1986. = Műe
lékvédelem, 30, 1986, 4. 299-300. ill.

1676. Erdély Miklós

BEKE László: Erdély Miklós: Kollapszus orv. = Életü
23, 1986, 8. 749-750. ill.
ERDÉLY Miklós kiállítása, Bp., Óbuda Galéria, 1986.
rilis 11. - május 5. Írt: Beke László, Peternák Mikl
Szőke Annamária. A kiáll. rend. K. Kovalovszky Má
Bartholy Eszter, Török Tamás. Bp., 1986 43 p., ill. is
GYETVAI Ágnes: A fogalmi rendszert is a művészet t
gyának tekinti. = Magyar Nemzet, 1986. május 13. 6. V
DAS József: Groteszk proteszt. = Élet és Irodalom, 198
április 25. 6.
MEGHALT Erdély Miklós festőművész. = Magyar Ne
zet, 1986. május 24. 9.

1677. Erdélyi Mihály

SZUROMI Pál: Dalol a tenger, dalol a múlt. Erdélyi M
hály művészetéről. = A Móra Ferenc Múzeum Évkönyv
1984-1985/1. (1986) 347-373. ill.

1678. Erdős Imre Pál

BANNER Zoltán: Kísérlet egy álom helyreállítására.
Utunk, 1986. október 31. 7.

1679. Erdős János

ERDÓS János festőművész kiállítása, Zalaegerszeg, V
mei hangversenyterem és Kiállítóterem, 1986. április 17

Éder Gyula

MDK

Női arcképtanulmány

Mücsarnok 1939 dec-1940 január

Alföld című irodalmi és művészeti folyóiratnál végzett szerkesztői munkássága alapján Aczél Géza a magyar irodalom legjobb színvonalú képviselői közé tartozik.

ÉDER GYULA festőművész halálának 50. évfordulója alkalmából október 18-án, délután három órakor emléktáblát avatnak Budapesten, az I. kerület Szilágyi Dezső tér 2. számú ház falán, ahol 1913–1945 között élt és dolgozott.

NOVÁK LÁSZLÓ fotóművész lett az év természetfotósa. Tánc című fotója nyerte A természet gyöngyszemei – Az év természetfotósa '95 című pályázat fődíját.

VÁLOGATÁS A Pécsi Galéria plakátgyűjteményéből című kiállítás október 18-án, délután hat órakor nyílik meg a Műcsarnokban (Budapest XIV., Hősök tere). A tárlat november 12-ig tekinthető meg.

A HATÁRAINKON KÍVÜL alkotott irodalmi művek címmel a Korona Pódium által hirdetett pályázat díjkiosztása október 19-én délután fél hatkor, az ünnephez kapcsolódó előadóest pedig hét órakor kezdődik a Gellért Hotelben (Budapest XI., Gellért tér 1.).

mindössze egyetlen sorban. Szűkös helyükről úgyszólván egy kis arénába tekinthetnek alá, amely a Károly körúti stúdió nagy részét elfoglalja. Nyers, érdes deszkapalánk határolja négyfelől ezt az aknaszerű „küzdőteret", amelynek közepén egy szintén deszkából ácsolt, téglatest alakú, koporsószerű dobogó áll. A szereplők ebben a zárt, akár sírkamrára is emlékeztethető térben „küzdenek meg" egymással, s a nézők olykor közvetlen közelről hajolhatnak föléjük, ha akarnák, meg is érinthetnék őket. Szenvedélyes pillanatokban egy-egy színész olyan erővel vágódik a deszkafalnak, hogy a nézők alatt megremeg az ácsolat.

Az állhatatos herceg a spanyol barokk nálunk kevéssé ismert, nagy alakjának, *Calderonnak* a műve. Calderon csaknem végigélte a spanyol „aranyszázadot", a tizenhetediket, több, mint száz színpadi műve maradt fenn, ő volt a spanyol királyi udvar látványos barokk külsőségek közt folyó színházi életének fő irányítója. Vallásos drámái nagy retorikai erőkoncentrációval fejezik ki a barokk keresztény és lovagi eszményeit. Az állhatatos herceg hőse, Don Fernando portugál királyfi a mórok fogságába

vevő magyar delegáció

(MTI-fotók)

leges feladatok elvégzésé-
as elvtársakat fognak be-
ennek az intézménynek a
akarja Rákosi Sík Endrére

washingtoni magyar követ
áth Imre nevű edzett appa-
t, akivel csak egyszer talál-
gy mindjárt elmondandó fe-
zetben. (Két év múlva kül-
iszter lett, tehát ma-
ovjetorosz viszonylatban

lási és politikai mániákust ápolták. Mielőtt a követségre indult, telefonált egy sajtóirodának és azt javasolta, hogy küldjenek fotóriportert a magyar követségre, mert „ott olyan eseményt fognak bejelenteni, amely elő fogja segíteni a hidegháború problémáinak megoldását, mégpedig szenzációs keretek közt".

Meghatározatlan időre elmegyógyintézetbe került, ott nemsokára betegeskedni kezdett, s ott is halt meg, az általa sajátos módon szolgálni kívánt emberiséget „requiescat in pác" állapotában hagyva.

Felsőbb meghatalmazásra a Department sajnálkozását fejeztem ki a tárgyalásra Budapestről ide érkezett Gyulai Idának. Alacsony, sápadt arcú, fekete hajú „dolgozó nő" típus volt; a bíró előtt tett beszámolója, kérdésekre adott pontos válaszokkal, gyakorlott jelentéstevőre vallott. Megköszönte szavaimat. „Kockázatos ez a mi pályánk", mondta melankolikus mosollyal.

Horváth Imre követ barátságtalan házmester benyomását tette rám. Hivatalos sajnálkozásomat úgy fogadta, mintha megsértettem volna. „Ha maguk nem izgatnák a népet vad propagandával", mordult rám, „ilyen esetek nem fordulnának elő!" Hátat fordított nekem, a bírónak, mindenkinek, és kimasírozott a teremből.

Sziklay Andor
Washington

MDK

Éder Gyula

Ürmössy Géza gyermekei.

KMTárs kiáll. 1941. dec. Mücs. 2o. l.

MDK

Éder Gyula

ifj.Benczur-Ürmössy Gábor.

KMTárs kiáll. 1941. dec. Mücs. 2o. 1.

MDK.

Éder Gyula festő

"Léda a hattyuval" /olaj/

Árverési Közlöny 4.sz., 1939. december.
29.l.

Éder Gyula /1875-1945/ MDK

"Mükiállitás" 1902.

"Rákocui ereklye kiállitás" 1903.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
19.1.

Éder Gyula

MDK

Müteremsarok, of.

dr. Keresztessy Gyuláné arcképe, of.

Angol-magyar kiáll. Mücs. 1926. máj. 23. 1.

ÁBRAHÁMFALVA - ABRAHAMOV

Á l l ó s z o b o

Kassa, Muzeum

Madonna . . . . .

Átfestve. A Mária
feje és két keze uj kieg

Irodalom: Spirko,
Spisi I. Spisská Kapitul
old., lo. kép. - Schürer
Sourek 1939, 25. - Wagne

Á l l ó s z o b o

ÉDER GYULA

Bánkódás

A Műcsarnok 1913/14.téli kiáll.történet vásárlások

Művészet, 1914. 85.l.

A Műcsarnok 1913/14.téli kiáll.történet vásárlások

Művészet, 1914. 85.1.

Éder Gyula, festö

Mérges gombák.

Blahó Nóra.

dr.Kulin György gyermekei.

Besnyö Éva.

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben" kiáll. 1940.-II.-I
Kat. L.

MDK

Éder Gyula

Amor, of.

Orpheus, of.

Fekvő női akt, of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Éder Gyula

Női hátakttanulmány, of.

Női akttanulmány, of.

" " "

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Éder Gyula .

Léda, of.

Golgotha, vázlat, of.

Önarckép, of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Éder Gyula

A bünös asszony, of.

A királyok imádása, of.

Nyugvó bacchansnő, of.

Szövetség l. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Éder Gyula

Bellerophon, of.

Bánkódás, of.

csepei Zoltán Béla arcképe

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1924. márc.

MDK

Éder Gyula

A dryáda halála, of.

Akt kiall. OMKT. Mücs. 1925. dec. lo. 1.

MDK

Éder Gyula

Kiüzetés a paradicsomból, of.

Akt kiáll. OMKT. Mücs. 1925. dec.

lo l.

MDK

Éder Gyula

OMKT-dij. Képzőművészet, 1935. 12.o.

MDK

Éder Gyula

Arcképtanulmány, of.

Téli Kiállitás. Mücs. 1935. nov. 2o.l.

Liber Cyrus

Ascensiunensky, of.

Tell Hallifax. Mass. 1935. Nov. 20.-1.

M.D.K.

Éder Gyula

372. Mérges gombák.
377. Blahó Nóra
380. Dr. Kulin György gyermekei. Mgt.
384. Besnyő Évi. Mgt.

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 24. l.

Éder Gyula, festö

Fekvö möi akt.	Jelzett.	Olf.
Zita királyné és Károly király.	Jelzett.	Olf.
Szent Sebestyén.	Jelzett.	Olf.

Árvavölgyi Közlöny. Fest.m., rajzok. 1936 okt.4. nr.sz. 99.1.

MDK

Éder Gyula

Fortuna

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 7.l.
Mücs.

ÉDER GYULA

Angyali üdvözlet. Oltárkép. Olajf.

Képzőm.Társ.1908/9.téli kiáll.kat. 35.oldal

M.D.K.

Éder Gyula /1875-1945/

76. IV. Károly király arcképe. Olajf. cca. 180x120 vászon.

Elveszett. /Sopron vm./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
5. l.
MUMOK. Bp. 1952.

MDK

Éder Gyula

Ébradés, of.

Horthy jub. kiáll. Mücs. 1939. dec. 2o.l.

MDK

Éder Gyula

Kövessetek engem, of.

Magy. Müvészetért kiáll. r. Mücs. 1940. febr.

lo. l.

MDK

Éder Gyula festő

KMTárs őszi kiáll.,1938. nov. Mücs. 33 l.

MDK

Éder Gyula

Bánkódás, of.

Akt kiáll. OMKT. Mücs. 1925.dec.

9. 1.

MDK

Éder Gyula

Boszorkánytánc, of.

Akt kiáll. OMKT. Münch. 1925. dec. 1o. 1.

MDK

Éder Gyula

Arcképtanulmány, of.

Dr. Benczur Gyula arck. pf.

Baittrok Ica arck. of.

Arcképfestők. N.Szal.kiáll. 1930. okt.

MDK

Éder Gyula

Gróf Széchenyi Dénes arck. of.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj.

22.1.

MDK

Éder Gyula

Tav. kiáll. Műcs. 1925. máj. 34. l.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM — NÉPRAJZI MÚZEUM
ETHNOLÓGIAI ADATTÁR
Budapest, VIII., Könyves Kálmán körút 40
Telefon: 331-142

Éder Gyula MDK

Műteremben, olf.

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás

MDK

Éder Gyula

Kiüzetés a paradicsomból, of.

Silen, of.

Müteremsarok

SZOVETSÉG 2.kiáll. N.Szal. 335.kiáll. 1925.ápr.

MDK

Éder Gyula

Csepei Zoltán Béláné arck.

Phryne, of.

SZOVETSEG 2.kiáll. N.Szal. 335.kiáll. 1925.ápr.

MDK

Éder Gyula

Bellerophon, of.

Bánkódás, of.

csepei Zoltán Béla arck.

Szövetség 11 kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Éder Gyula

Léda, of.

Golgotha, of. vázl.

Öharckép, of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Éder Gyula

Női hátakttanulmány, of.

" akttanulmány, "

" " "

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

Eder Gyula

A bűnös asszony, of.

A királyok imádása, of.

Nyugvó bacchansnő, of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Éder Gyula

Ámor, of.

Orpheus, of.

Fekvő női akt, of.

Szövetség 1. kiáll. N.Szal. 1921. márc.

MDK

Eder Gyula, festőm.

Csalogatás. Olf.

A királyok imádása "

Budai Vigadó.- Képzmüv. Kiáll. 1921.okt. Kat. 2.1.

Éder Gyula MDK

A kassai kaszinó mennyezetének vázlata

Műcsarnok 1934 dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Éder Gyula

Önarckép, festm.

Az önarckép. Alkotás Művészház, 1923. márc.

15 l.

MDK

Éder Gyula

Fortuna, of.

Árv.Csarn. 1940. jun. 94.sz. 2o l.

Édér Gyula MDK

Férfi arckép, olf.

Mücsarnok 192o-21. Téli kiállitás

Éder Gyula MDK

A királyok imádása, olf.

Mücsarnok 192o-21. Téli kiállitás

Éder Gyula MDK

dr. Csiky József arcképe, repr.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Éder Gyula

MDK

Krisztus és a bünös asszony

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Éder Gyula MDK

Szent Imre herceg, repr.

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Éder Gyula MDK

dr. Csiky József arcképe, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Éder Gyula MDK

Szent Imre fogadalma

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Éder Gyula

MDK

Baittrok Ica arcképe

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Éder Gyula fertő"

Prot. vele
1924. 189-90.

Éder Gyula festő

Pesti Hirlap. 1925. dec. 8. 8

Kézdi-Kovács László; akt-kiállítás a Műcsarnok összes termeiben

Grafika, 1900-1919 - Rajz -
Karrikatura

É d e r G y u l a :
"El van rajzolva"
Ezüst plakett/Nemzeti Szalon/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Grafika, 1900-1919 - Rajz -
Karrikatura

É d e r G y u l a karrikatu-
rái a fővárosi lapokban.

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Festészet, 1900-1919. - Önálló táblakép - Akt-tanulmány

Eder Gyula:"Bánkódás"
/:Erzsébetvárosi Kaszinó dija, 1914.:/

M Ü V E S Z E T
XIII.évf.1914.
83. és 87.
"A Mücsarnok téli kiállitása"
Illusztráció: 13.

Grafika,1900-1919 - Könyvdiszités - Illusztráció

É d e r G y u l a illusztrációi a fővarosi képes lapokban.

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Müvészeti oktatás

B e n c z u r Gyula mester-
iskolája
/Éder Gyula/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
84.

Dijak, kitüntetések, 1900-1919.

Erzsébetvárosi Kaszinó dija,
/:Téli kiállitás, Mücsarnok, 1913-1914:/
Éder Gyula: Bánkódás

M Ú V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
83. és 87.
"A Mücsarnok téli kiállitása"
Illusztrácio: 13.

Dijak, kitüntetések, 1900-1919.

Nemes Marcell-dij, 1911-12.:
É d e r G y u l a

M Ű V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Dijak, kitüntetések, 1900-1919.

Nemzeti Szalon ezüstplakettje,
1912: É d e r Gyula:
"El van rajzolva"/Karrikatura/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Muzeológia, 1900-1919 -

É d e r Gyula: Bánkodás c. festményének megvásárlása a Szépmüvészeti Muzeum számára. 1914.

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

É d e r Gyula festő
1875 -

Bánkodás
/Az állam vásárlása a téli kiállitáson,1913-14/

M Ű V E S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

É d e r Gyula festő,
1875. -

"Bánkódás"
/:Erzsébetvárosi Kaszinó dija,
1914:/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83. és 87.
"A Mücsarnok téli kiállitása"
Illusztráció: 13.

É d e r G y u l a festő
1875 -

Rövid életrajz/Erzsébet-
városi Kaszinó dija,
1914/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"
Illusztráció: 13.

É d e r Gyula festő
1875 -

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
72 - 80.
"Benczur jubileum"

Baer Gyula, festő, 1875 -

Pásztortűz, 1931. 25-26 sz.
563. l.

Gulyás Károly: Marosvásárhely képtára

Olaszország

É d e r Gyula tanulmány-
utja

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Kassa

Éder Gyula
szülőhelye, 1875.

MŰVÉSZET
XIII. évf. 1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

M ü n c h e n

É d e r Gyula tanulmányai /XIX.sz.vége/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Hollandia

É d e r Gyula tanulmány-
utja

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Éder Gyula

Szent Imre fogadalma, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Éder Gyula MDK

"Apage Satanas!", olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Éder Gyula MDK

Meller Emil, olf.

Mücsarnok 1929/30 téli kiállitás

Éder Gyula MDK

"Apage Satanas!", repr.

Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Éder Gyula MDK

Benczur Gyula, olf.

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Éder Gyula

MDK

Répássy Magda arcképe, olf.

Nyolcarnok 1928/29 téli kiállítás

Éder Gyula MDK

Sipeki Balázs Barna arcképe, olf.

Műcsarnok 1928/29 téli kiállitás

Édek Gyula

Kerepel „A magyar prakál története" c. kiállításon a Műcsarnokban

Vigilia, 1961, 1 sz., 48 old.

MDK

Éder Gyula

Boruth Andor, rajz, repr.

Modern magyar festőművészek 137.l.

MDK

Éder Gyula

B.P.L.: Derü a művészetben. Nemzeti Ujság 1939. márc. 25. 23.l.

MDK

Éder Gyula

Arany "Toldi"-ja illusztrálásának terve.
Dalmübarátok 139.l.

Army "Földi"-Je illusztrációnak terve.
Beiratkozások 1879-ig.

Éder Gyula MDK

Önarckép feleségemmel, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Éder Gyula MDK

németprónai Wolff Károly arcképe, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Éder Gyula festő

Pécsi egyházmüv. kiáll. Dunántul, 1929. jun. 12. 5.

MDK

Éder Gyula, festöm.

12c. Fprtuna. Olf. 2cocxloc. Jelzett.

Festmények, rajzok.metszetek.-97.aukció.
Árv. Közl. 1941.márc. 2.rk.sz.-Kat. 21.l.

MDK

Éder Gyula

Művészet 1903. 426.l.

MDK

Éder Gyula

Magyar Nemzeti Művészet 1938. 4.sz. 63.l.

MDK

Éder Gyula, festőm.

511.	Amor.	J.l.j.	Olf.
512.	Putto.	J.l.j.	Olf.

Árverési Közlöny. 1929. ápr. 3. rk. sz. 27.l.

Éder Gyula NDK

br. Korányi Sándor, olf.

Műcsarnok 1926. őszi kiállitás

MDK

Éder Gyula

A molnár és fia. (Aesop mese.) Olajfm.

KMTárs. 1907. tav.kiáll. 32.l.

NDK

Eder Gyula,

358. Fuvolázó Pán-gyerek, zenélő és éneklő amorettekkel.

M.Kir. Vallás és Közokt. Min. V.Nemzeti Képzőm.Kiáll. Képes Tárgymutató. Kassa.1939. 18.C.

MDK

Éder Gyula, festöm.

Tanulmányfej. Olf. Jelz.

Árv.Közl. 194c.1.rk.sz. 2c.1.

MDK

Eder Gyula, festöm.

164. Léda a hattyuval. Olf. 60x80 J.l.j.

Árv. Közl. 1932. I.rk.sz. 61.sz. 18.l.

MDK

Éber Gyula, festőm.

A bünös asszony. Festm. Repr.
a "Szövetség" csoport kiállitásán a Nemzeti Szalonban.

Ujlődk. 1924. XXX. 13.sz. 242.l.

MDK

Eder Gyula.

Az 1913.évi tavaszi tárlatra beérkezett műveket bíráló bizottságnak tagja volt a festők részéről.

Cikk: A zsürizés reformálása a Műcsarnokban.

Művészet, 1912. 410.l.

MDK

Éder Gyula

Egy patricius. Olajfm.

Műcsarnok, 1902/3. téli kiáll.

MDK

Éder Gyula
Műve:

Krisztus és a bűnös asszony.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 34.1.

MDK

Éder Gyula, f.

Két kiáll. Magyarság 1924. márc. 16.

Eder Gyula, festőm. MDK

szenzációsan sikerült női arcképpel szerepelt a VI.teremben. Gyakorlott szemepmpás kontrasztokat talált szineihez.

A Műcsarnok Téli Tárlatáról. -Festmények.
Képzőművészet. 1929. 16.sz. 26.1.

MDK

Éder Gyula

Kisértés, repr.

KMT 1911. tav. kiáll.

Éder Gyula MDK

gr. Széchenyi Dénes arcképe

Mücsarnok 1925 tavaszi tárlat

Éder Gyula MDK

Rimély Gyöngyi arcképe, olf.

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Éder Gyula MDK

Bárcziházi Bárczy Elek arcképe, olf.

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Éder Gyula MDK

A.K. arcképe

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

MDK

Éder Gyula

Krisztus és a bünös asszony

Szent Imre emlékkiáll. kat. Mücsarnok.193o. 15.1.

MDK

Éder Gyula

Szent Imre fogadalma

Szent Imre emlékkiáll. kat. Műcsarnok, 1930.
8.l.

MDK

Éder Gyula, festöm.

145. Bacchanalia. Olf.

Képzöm.Társ. 1903-4. téli kiáll. Kat. 35.1.

MDK

Éder Gyula

Portré c. műve a Műcsarnok tav.tárlatán.

Cikk: Tárlatok.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 29.sz. 94.l.

MDK

Éder Gyula

Illusztráció Kisfaludy K. műveihez. Remekírók Képes Könyvtárából. Vizfestmény. Lampel R.. (Wodianer F. és Fiai) tul.

Műcsarnok, 1902/3. téli kiáll.

MDK

Éder Gyula

A Csernoch-díjra beérkezett pályaművét dicsérettel illette a bizottság.

Cikk: Az Egyházművészeti Kiállítás Csernoch-díja.

Nemzeti Szalon, Egyházműv.Kiáll. 1926.

Éder Gyula MDK

Müteremsarok

dr. Keresztessy Gyuláné arcképe

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Éder Gyula MDK

Hiuság

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Éder Gyula MDK

Pihenés

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Éder Gyula
testőrművén

Árverési csarnok aukció - kiállítása -
kiállítási helyiségében - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1929 11.10

Éder Gyula
festőművész

Taverni kiállítás - Műcsarnokban - képével szere-
pel.

Esti Kurír
1929 III.3

MDK

Éder Gyula

IV.Károly arcképe, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952

Édes Gyula

„Bánkódás" c. műve nagyon
a hűnarmok akt kiállításán
(ambitve)

Nemzeti Újság 1925 XII. 8

Éder Gyula MDK

Kiüzetés a paradicsomból, olf.

Mücsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

Éder Gyula MDK

Bánkódás, olf.

Műcsarnok 1925-26 Aktkiállítás

Éder Gyula MDK

Boszorkánytánc, olf.

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

Éder Gyula MDK

A dryáda halála, olf.

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

MDK

Éder Gyula

Képzőművészet 1929. 24. sz. 223.l.

MDK

Éder Gyula

Salome, of.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 42.l.

MDK

Éder Gyula

Bellerophon, of.

KMTárs. 1902/3. téli kiáll. kat. 31.1.

MDK

Éder Gyula,

az élö magyar müvészuet képviselöje.
Az egyetlen kit / mint Merész Gyulát/ monumentális alkotásra tüzelt Szent Imre ködbe veszö alakja.

Egyházmüvészeti kiállitások.
Mücs.-Szent Imre-kiállitás.
Képzömüvészet.1930.32.sz. 168.1.

mdk

Éder Gyula

A Budapesti Orvos-Szövetség védnöksége alatt
műkiállítás.

Az. O. Sz. K. Grafikai Plakátjai
Bp. 1961.

15. l

Éder Gyula MDK

Gróf Széchenyi Dénes arcképe, olf.

Mücsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Éder Gyula MDK

Müterem sarok, olf.

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyiregyház kiáll.

MDK

Éder Gyula, festöm.

Alvó faun. olf.

Képzöm.Társ. 1913.tav.kiáll. Kat.64.l.

MDK

Éder Gyula, festöm.

Ezuttal is nagy szinpadi jelenetet tár elénk sok-sok akttal, valamiféle nagy pózbe helyezkednek.

Gerö Ödön: Az akt- kiállitás.
Magyar Müvészet. é925. 389,390.l.

Éder Gyula festőművész

Tanulmány

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok.

Éder Gyula festőművész

Bertóty Istvánné

Pihenés

"Nő a művészetben" kiállitás katalógusa. 1936. Műcsarnok.

Éder Gyula festőművész

A driáda halála

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok.

Éder Gyula festőművész

Szent Erzsébet

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

Éder Gyula festőművész

A kassai kaszinó mennyezetének vázlata

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Miccarnok 1934.

MDK

Éder Gyula

A háboru, repr.

Bellerophon

Éjszaka

Müvész Élet 1933. 14-15. sz. 16.1.

ÉDER GYULA

R.Gy.kanonok arcképe. Olajf.

KMT 1912.tav.kiáll.kat. 58.oldal

Éder Gyula festő MDK

Képzőművészet 1931. 37.sz. 42.l. kép

Éder Gyula MDK

Képzőművészet 1931. 37.sz. 42. 1. kép

MDK

Éder Gyula

M.Arkképfestők Társ. I.kiáll. Képzőmüv. 1930. 34.sz.
219 l.

MDK

Éder Gyula, festőm.

Zita királyné és Károly király. Olf. Jelz.

Fekvő női akt. " "

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 34.l.

MDK

Éder Gyula

Éva, of.

Képzőm. Társ. 1910. tav. kiáll. kat. 40.l.

MDK

Éder Gyula

Boszorkánytánc, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgym.
Mücsarnok 1921. 8.1.

MDK

Éder Gyula

Bellerophon, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgym. Mücsarnok 1921. 8.l.

MDK

Éder Gyula, festöm.

kitünö portréja képviseli a beérkezett mestert.

Chroniqueur:
Mücsarnok. - Téli tárlat.
Képzömüvészet.IV.évf.26.sz. 28.l.

MDK

Éder Gyula, festőm.

591. Kamilla. Olf.

KMTára. 1902/3 téli kiáll. Kat. 54.1.

MDK

Éder Gyula, festőm.

müve a kitüntetett festmények közé tartozik.

Boross Mihály: VIII-IX.terem. -Műcsarnok.
Képzőművészet.1931. 37.l.

MDK

Eder Gyula

Fuvolázó Pán-gyerek, zenélő és éneklő amorettekkel.

V.Nemzeti képzőm.kiáll.1939.Kassa.Kat.18.

Éder Gyula MDK

Müteremben, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

Éder Gyula MDK

Pandora, olf.

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

MDK

Éder Gyula

Évk. KMT. 1929.

Éder Gyula, festöm.

Szirénák. Olf.

A zsákmány. "

KMT.1905/6 téli kiáll. Kat. 55.1.

MDK

Eder Gyula

Scherzo I.	olajf.
Scherzo II.	"
Amor és Psyche	"
Kis Bacchus	"
Idyll	"

A Nemzeti Szalon tavaszi tarlatának katalogusa. 1920. Majus. 6.1.

MDK

Éder Gyula

Rónay K.:"Derü a müvészetben" kiáll. a Mücsarnokban.
Képes Krónika 1939. ápr, 16. 63-64.l.

Éder Gyula

MDK

Szt. Sebestyén, olf.

Műcsarnok 1915. tavaszi tárlat

MDK

Éder Gyula

GerLonModfest. 62.1.

MDK

Eder Gyula

Három munkaja a Műcsarnok akt-kiall.

D.A.: A Műcsarnok akt-kiall.

Magyarság, 1925.dec.6. 21.l.

Éder Gyula MDK

Orpheus, olf.

Mücsarnok 1912. Tavaszi kiállitás

Éder Gyula

MDK

R.Gy. kanonok arcképe, olf.

Műcs arnok 1912. tavaszi kiállitás

Éder Gyula MDK

R.Gy. kanonok arcképe, repr.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Éder Gyula

MDK

Akttanulmány, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Éder Gyula MDK

Szalay László államtitkár arcképe, olf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Éder Gyula MDK

Orpheus, olf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Eder Gyula

MDK

Akttanulmány, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Éder Gyula

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

MDK

Éder Gyula

Műteremképe, a kiállitáson.

Művészet, 1917. 6.l.

MDK

Éder Gyula

Női arckép-tanulmány, of. Repr.

Tél a müvészetben. /Bpest, 1940./

MDK

Éder Gyula

Képzőművészet 1934. 38.1.

MDK

Éder Gyula

A Képzőm. Társ. közgyülése. Művészet 1911. 164.l.

MDK

Éder Gyula

GerLonModfest. 62.1.

Éder Gyula

MDK

Éva, repr.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállítás

Éder Gyula MDK

Angyali üdvözlet, olf.

Éva, olf.

Műcsarnok 1910. Vándorkiállítás

MDK

Éder Gyula

Pieta, repr.

Mücsarnok 1902. tav. nemzetk. kiáll. kat.

Éder Gyula.

a "Szövetség" magyar festők, szobrászok és iparművészek társaságának tagja. 1924-ben alakult.

Bende János.
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Éder Gyula.
a "Magyar arcképfestők társasága"-nak tahja 1929.

Bende János.
a Képzőművészeti egyesületek története.kézirat.

MDK

Éder Gyula

A molnár és fia. Cimű festm.Repr.

KMT 1907.tav.kiall.

Éder Gyula MDK

Éva, olf.

Mücsarnok 191o. tavaszi kiállitás

MDK

Éder Gyula

A Szövetség kiáll. Székesfehérvár. Képzőművészet
1928. 1o. sz. 137.1.

Éder Gyula MDK

Angyali üdvözlet /oltárkép/, olf.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzeti. kiáll.

Éder Gyula MDK

Kolduló barát, olf.

Mücsarnok 1903/4. téli kiáll.

Éder Gyula MDK

A kassai casino lépcsőházának plafonja, olf.

Műcsarnok 1903. tavaszi nemzetközi kiáll.

Édér Gyula MDK

Bellerophon, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Éder Gyula MDK

Fortuna, olf.

Műcsarnok 1904. tavaszi kiáll.

Éder Gyula MDK

Tanulmányfej, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Éder Gyula MDK

Tanulmányfej, tempera

Imádkozó barát, tempera

Műcsarnok 1903. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Éder Gyula

Dalmübarátok 149.1.

Éder Gyula MDK

Kamilla, olf.

Mücsarnok 1902/3. téli kiáll.

Éder Gyula MDK

Egy patricius, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Éder Gyula MDK

Illusztráció Kisfaludy K. müveihez, vizf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Éder Gyula MDK

Szirénák, olf.

A zsákmány, olf.

Műcsarnok1905/6. téli kiáll.

Éder Gyula MDK

Angyali üdvözlés, repr.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

MDK

Éder Gyula

Szent Erzsébet, o.f.

" A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 -1941 Jan.12. 9.1.

MDK

Éder Gyula

az 1927 évi Egyházművészeti kiállitáson dicsérő elismerést kapott

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1927 évi Kincsesháza.

MDK

Éder Gyula, festöm.

Angyali üdvözlet.	Olf.	Repr.
Éva.	"	

MKTE-Vándorkiállítások. 1910. szept.8.-dec.27.Eger,Miskolc, Kassa,Eperjes,S.a.ujhely,Debrecen,Gyöngyös. Kat. 76.1.

Éder Gyula MDK

Salome, olf.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

Éder Gyula

MDK

A molnár és fia, olf.

Műcsarnok 1907. tavaszi kiáll.

MDK

É der Gyula, festöm.

Kamilla. Olf.

Mücsarnok.1902/3 téli kiáll. Kat.54.old.

MDK

Éder Gyula

Kolduló barát, of.

Képzőm. Társ. 1903/4. téli kiáll. kat. 57.l.

Éder Gyula MDK

Alvó faun, elf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Éder Gyula MDK

A királyok imádása, olf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

Éder Gyula MDK

Müteremben, olf.

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

MDK

Eder Gyula

Angyalok. Vizfm.

Kézdi-Kovács László Atelier-kiáll.kat.Nemzeti Szalon.1911.febr. 11.lap

MDK

Éder Gyula

Művével résztvett a kiállításon.

KmTars. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállító művészek névsora. 24.lap

Éder Gyula, festöm.

58. Arcképtanulmány. Olf.
59. Kisértés. Olf.

Képzöm.Társ. 1911/ tav.kiáll. Kat. 29.l.

Éder Gyula MDK

Bánkodás, olf.

Arckép, olf.

Az elitélt, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

Éder Gyula MDK

Erdei ut, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Éder Gyula MDK

Kóbor Centaur, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

MDK

Eder Gyula

Fürdőkabinok Zamárdiban, olajf.
Zamárdi partrészlet, "
A Balaton Zamárdi mellett, "

A Balatoni Társaság II. Kiáll. Kat.
Nov.29.-Dec.8. 11.lap

MDK

Éder Gyula

A Nemzeti Szalon jub.500 K-as Nemes Marcell-dij nyertese, figuralis müért Éder Gyula.

Müvészet, 1912. 38.l.

Éder Gyula, festő. MDK

Mérges gombák. c.művével szerepelt a kiállításon.

Műcs.-"Gyermek a művészetben" c. kiáll. XIX-XX. sz. Bp.1940. febr.-márc.

MDK

Éder Gyula

Hiuság, of.

Angol-magyar kiáll. Műcs. 1926. máj. 23. l.

ines koreai tájfilm bemutatása,
negyéről.
vetele; a kiállitás értékelése.

uk a "Zápor" cimü magyar filmet.
á Ferenc, Bara Margit.

rszágos Béketanács elnöke beszámolót
gáról Szovjetunióban tett látogatá-

jet dokumentumfilm-bemutató.

at, vasárnap, hétfő/

portos utazása Pécsre.
Turista Szövetség külön vonatával,
n indul.
házakban.
. Pataki Pálnál.

Hazafias Népfront Országos
Tanácsának Klubbizottsága

602899 Pátria ny. (o)

MDK

Éder Gyula

Tanulmányfej, temp.

Imádkozó barát, temp.

Műcsarnok 1903. tav. nemzetk.kiáll.kat. 41.l.

MDK

Éder Gyula

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.1903/4.évi téli kiállitásán Bacchanália c.olajfm. megvásárolta Bencrúr G. Kassa.

Művészet, 1904. 213.l.

M.D.K.

Édes Gyula

Karikaturáját és nyilatkozatát közli a lap a szobrász és festőművészekhez intézett "Mi tetszik a nőn?" c. körkérdésre.

Szinházi Élet. Bp. 193o. juli 27.-aug. 2. XX. évf. 31. sz. 14. lap.

MDK

Éder Gyula, festöm.

A drámai aktcsoportositás régi mestere.

Magyar Müvészet. 1925. 389-390.l.

Éder Gyula MDK

Bacchanalia, olf.

Mücsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Édr Gyula, festőm.

mesteri kvalitásokkal rendelkezik.

IV. Szövetség. -Tavaszi Tárlat.
Képzőművészet. ? I.évf. 1.sz. 10.l.

MDK

Éder Gyula

Műteremben, of.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Mücsarnok.1921. nov. 15.1.

Éder Gyula MDK

Boszorkánytánc, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Éder Gyula MDK

Boszorkánytánc, repr.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

ÉDER GYULA

felvidéki festő

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa ~~kkxl.~~

29 l.

Éder Gyula festő M.D.K.

Benczúr tanítványa volt.

Kamyris, hagy. műv. Bp. 1960 506

EDK

Éder Gyula, festö

Önarckép feleségemmel. Of.
Blahó Nóra arcképe. "

Nemz. Szalon. Repr. Kiáll. Balló Ede emlékezetére.
Nagy. Arcképfestök Társ. 1937 okt. 9-24. Kat.

MDK

Éder Gyula

"Éva" c.festm.Repr.

Képzőm.Társ.1910.tav.kiáll.kat.

Éder Gyula festő

MDK

Neve megemlítve a Kiállítók között.

„Madonna-Kiállítás a Baranyavár-
megyei Múzeumban."

Dunántúli Népszava. 1947. máj. 20. 5. l. III. ...

Éder Gyula

"Vén kuruc" c. festménye komoly "semerre se kacsintgató tudás"-ról tanuskodik Margitay Ernő kritikája szerint, mely a Kelenföldön rendezett kiállitásról szól. Ezen a tárlaton szereplő müvészek névsorát lásd: Dudits Andor nevénél.
Fenti kiállitásról szóló ismertetés cime: "Három kiállitás. I."

Élet, Bp. 1915. febr. 28. VII.évf.
9. sz. 210-211. lap.

Éder Gyula

Margitay Ernő: "Téli kiállitás" cimmel méltatja a Műcsarnokban rendezett Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállitását.

Igen figyelemre méltóak / a következő művészek alkotásai:

Siligai Ferenc,

Éder Gyula,

Leidenfrost Sándor,

Andaházi Kasnya Béla.
Müveiket külön nem tünteti fel.

Élet, Bp. 1919. jan. 26. XI. évf. 4. sz. 89-91. lap.

Éder Gyula

Boemm Ritta, Bosznay István, Éder Gyula, Erdőssy Béla, Ferenczy József, Góth Móricz, Gulácsy Lajos, Heller Ödön, Heyer Artur, Joachim Ferenc, Jobbágy Miklós, Kemény Nándor, Kiss Rezső, Komáromi Kacz Endre, Neumann Sigfried, Pentelei Molnár János, Reiszmann R.M., Szontágh Tibor, Tolnay Ákos, Zemplányi Tivadar szerepelnek a Nemzeti Szalon kétszázadik kiállitásán. A "Képek" c. rovatban Orbán Dezső ismerteti a tárlatot és az ott résztvevő művészek munkáját.

Éder Gyula: "Csalogatás" c. képe igen "rokonszenves. Parti nájad sirályokra vadászik, halacskával csalogatja a madarakat. A habokból kiemelkedő vizi ember mohón várja a nájad kezéből kiugró halat

ÉLET, Bp. 1911. dec. 17. III.évf. 51.sz. 1561-1562. lapokon.

ÉDER GYULA

Külföldi aukción:
Gyula Eder: Amoretten.
Öl auf Leinwand, 60x80 cm. Sign.

Wien, Dorotheum
640. Kunstauktion, Juni 1983.
Katalogus 56.old. 290.sz. Taf.208.

MDK

Eder Gyula /1875-1945/

Műkiállitás. 1902., 94.5x62.5 OSZK

Rákoczi ereklye kiállitás. 1903., 95x62 OSZK

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.
1960.Műcsarnok. Kat. 19.1.

Éder Gyula

„A Nemzeti Szalon két kiállitásáról" cimmel Szokolay Béla ir, -lay. sign.-val, s értékeli az ott bemutatott müveket:

Éder Gyula: "nem tud szabadulni Benczur Hatása alól,

Merész Gyula: "Somogyi koldus"-a és "Babocsai vásár"-ja uj értékről tanuskodik,

Horvay János: Pap Váriné siremlékével szerepel a Nemzeti Szalonban rendezett "Szövetség" tárlatán.

A kritikában felsorolt valamennyi müvésznevet lásd: Kron Jenő nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. május 24. XVI. évf. 11. sz.

MDK

Éder Gyula, festöm.

Benczur-Lotz-Székely, a nagy triász által képviselt hitvallás hive. Legerösebben Benczurhoz füzik erös szálak.

A"Szövetség" müvészi társulás legérettebb tagjai közül való.

Arcképeinek hosszu sorozata magántulajdonban van, nehezen hozzáférhetö. Müvészetét, h. nagy egészében mégis bemutatta, hálával tartozunk neki.

M.V.:

»A "Szövetség" első kiáll. -a a Nemzeti Szalonb

"Élet". 1924.ápr.14. 8.sz. 157.l.

MDK

Éder Gyula

A jubileumi 500 koronás Nemes Marczel-dij nyertese, figurás müért: Éder Gyula.A kitüntetést a Nemzeti Szalon 1911.évi kiállitására, illetve az egye sület 200-ik kiáll.-a alkalmából kapta.

Cikk: A Nemzeti Szalon kitüntetései.

Az Ujság 1911.dec.22.

Éder Gyula, festöm. MDK

Boszorkánytánca most is megtalálja a közönség izléséhez vezetö utat.

a IV.-VI. terem megannyi wlismert müvész munkáit mutatja be.

A Mücsarnok reprezentatív kiállitása.
Képzömüvészet.1932. 48.sz. 64.1.

Mdk.

Éder Gyula

Mukiállítás a Városligeti Mucsarnokban.
Magánt.-ban levő mukincsekből az O. Orvos-
szövetség özvegy és árvásnak segélyalapja javára.
95 x 63. Bp. 1902 szept. 16 – okt 21. Franklin ny.
Festőművész mellett nő fáklyával mosolyogva
a felirat a mutat.

Az. O. Sz. K. Grafikai Plakátjai
Bp. 1961 18, 19 l.

MDK

Éder Gyula

A Képzőm.Térs. fennállásának nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállítást rend. a Műcsarnokban. Műveivel szerepelt a kiállitáson.

Lazáni Abonyi Ernő: A Képzőm.Térs.jub.kiáll.

Magyarság, 1941. márc.2. 13.1.

szövete, gerince és beléjük szövi, rájuk vetíti egyéb impresszióit. A tartalmi hangulatosságtól eljutott a kifejezésbeli hangulatosságig. Azelőtt inkább lirikus volt, most a lírája csak a dekoráció szépségén való örömöt fejezi ki. Dekorációjának a nagyvonalú rajz erőt s a színértékelés biztonságot ad.

Szlányi Lajos a kételkedők közül való Azok közül való, akik semmit sem mernek bizonyosnak tartani. Nem bízik a tájék dekorációjában és nem bízik a természet tartalmának beszédességében sem. Abban sem, hogy a kettő egyesíthető. Különváltan szólaltatja meg őket képein, hadd végezzenek ott ők maguk egymással. Ettől a kételkedéstől a képein sajátságos fölfogásbeli bizonytalanság uralkodik, a kifejezésben pedig a határozott szókimondástól való tartózkodás. Pedig az útjára úgy indult el, mint aki határozottan tudja, hogy mit akar. A színei melegek voltak, a tónusai mélyek s a rajza, minden finomvonalúsága mellett, erős. De útközben a skepszissel találkozott. És megrendült régi határozottsága. A festőiségben való gyönyörködés helyébe érzelgés lépett. Amitől megpuhult régi ereje. Mintha megdöbbent volna a színek bujaságától: belemenekült a szürkeségbe. Most sajátságos nőies finomság nyilvánul természetábrázolásában. Azt a természetet látja, amely nem uralkodik, hanem uralja az embert. Amely szintén csupa kételkedés s a

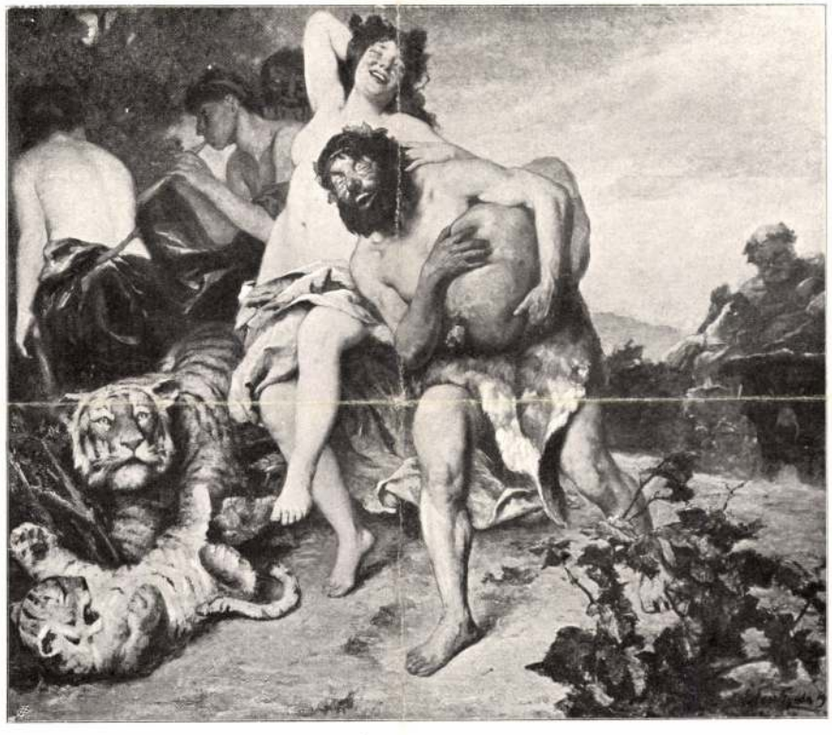

BACCHANALIA FESTETTE ÉDER GYULA

kételkedő embertől fölvilágosítást vár önmagáról. A nagy bizonytalanságtól szomorúak lesznek a természet és a művész. Ez a különös szomorúság méláz ki Szlányi képeiből.

Bosznay István is ennek a kételkedésnek festője. Csakhogy ő nem érzelgős, hanem komor, szinte fanyar. Nem szomorkodik, hanem haragszik, amiért semmi sem bizonyos a tájékban. Sem a dekorációja, sem a hangulata, sem az, hogy tartalmas, sem az, hogy festői. Keményen belemarkol a tájék elemeibe és csak azért is bizonyosságra kényszeríti őket. Érdekes küzdelem folyik közte és a tájék közt. Ettől a küzdelemtől a dekoráció összetevői szétszakgatottak lesznek s a harmónia erőszakolt, a színek fakók, a foltok laposak. Hanem ez a festés izgalmasan beszédes és erősen, szinte raffináltan tudatos.

Kann Gyula építész és festő. Ez a két művészete kölcsönösen hatott egymásra: az építész nevelte a festőt s a festő vezeti, irányítja az építészt. Építészetében nevezetes szerepe jutott a festőiségnek, képeiben pedig a távlatokban való öröm nyilvánul. De nem téveszti össze a művészetek kifejező módjait, inkább csak a hangulat egységének mondható az ő két művészetének ez az egyformasága. Ennek a hangulatának alapja a monumentalitásban való öröm. A természetben és az építményben a nagy konstrukciót látja, a

nagy méreteket érzi, az alkotó elemeket a részletek közül ösztönszerűleg kiválasztja. De noha az építészeten által jutott a festéshez, már odáig eljutott benne, hogy ne az építészi szükségességeken keresztül nézze a piktura lehetőségeit. Már nem vetíti a teret a vásznára, már megelégszik a színfoltokkal, mint nagy eredőkkel. Még gyönyörködik a nagy távlatokban, de a távlat már nem a panorámát, hanem a dekorációt láttatja vele. Az építész, a tér pozitivistája, elkerülte a tér metafizikus benépesítését, a misztikus természetlátást s inkább a tér nagy színhatásainak észrevételére szorítkozott. Valóságos ívben kerülte ki azt a tájfestést, mely hangulatokat tájékokkal szimbolizál és egyenesen a mellé a tájfestés mellé szegődött, amely a tájék színpompájával, nagy foltjaival, mély árnyékaival, széles ragyogásával váltja ki a hangulatokat. S hogy a vidéket mindig a mély távlatokat kereső tekintettel látja s a vidékben mindig megérzi a nagy méreteket, nem tud intim lenni még a falusi utcarész festésében sem. A mélységbe nyúló kertrészlet nála csak része a rengeteg térnek, a lefestett vidék nála a messzeségnek kezdete, a tájkép nála a messzeségnek sejtetése. Rám az ő tájképei úgy hatnak, mintha akkor, amikor festette őket, a tájékra valahonnan, a tekintetet távlatokba csalogató helyről, felülről *ránézett* volna. A ránézéstől könnyen panorámának látszik a tájék és panorámaképekké lehetnek a tájfestmények, mint ahogy azok például Bracht képei, amelyeket nálunk sokan úgy köszöntöttek, mint valami új megnyilatkozást. Hanem a panorámakép mindig a vidék szerkezetének konstatálása és a színek, árnyékok, fényfoltok szépséges dekorációjának semmibe vétele. De Kann Gyula, aki az építészeten, a tér konstruálásán nevelődött, a ránézéssel néző, a távlatokat hajszoló festő, mégis távolmaradt a panoráma-festéstől és ránézésével, messzibe nézésével a tájékban csak a nagyszerű dekorációt, a színek szépséges tarkaságát, a foltok megkapó hatását látja.

A nagybányaiak rajongásában törődött testtel, a lemondás és a fanatizmus közt hánykolódva részt vett Mály János is. A sorvadás fiatalon elemésztette, s a sorvadás láza nyilvánul meg képeiben is. A természet szépségében való gyönyörűség és az a rettenetes sejtelem, hogy ennek a gyönyörűségnek is el kell hamvadnia annak a láznak tüzétől, amely az ő élete erejét pusztítja. És a fiatal művész ezt a borzadalmasan szuverén hangulatot alá tudta rendelni a festőiség parancsának. Haldoklásról vallomása közben a színek harmoniáját, a tónusok finomságát, a színértékek súlyát megbecsülte. És megérezte, hogy a levegő hogyan hordja a verőfényt s hogy hogyan vibrál tőle a búcsúzó élet. Az a képe, amelyet másodlatban közlünk, megrendítő melankólia és finom festőiség.

VÁZLAT

EISENHUT FERENCTŐL

Éder Gyula

Éder Gyula: Krisztus és a bűnös asszony
Éder Giulio: Cristo e la peccatrice

V Orókássy

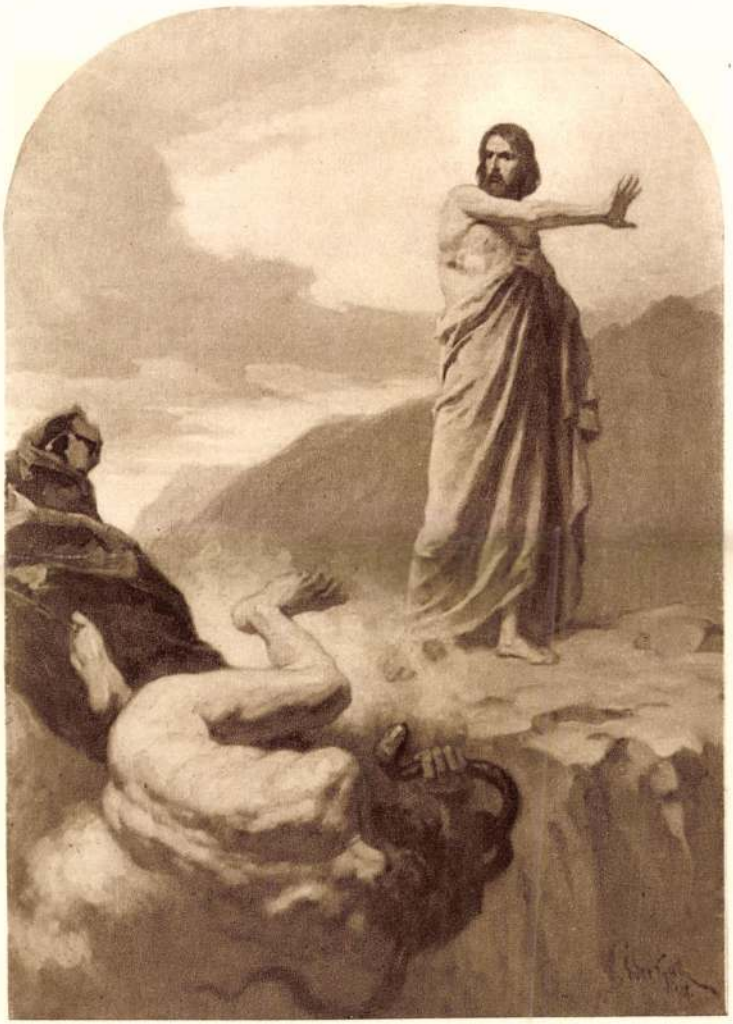

ÉDER GYULA: „APAGE SATANAS!"

Képzőmüv. Társ. 1929.
kav. Kiáll.

Éder Gyula

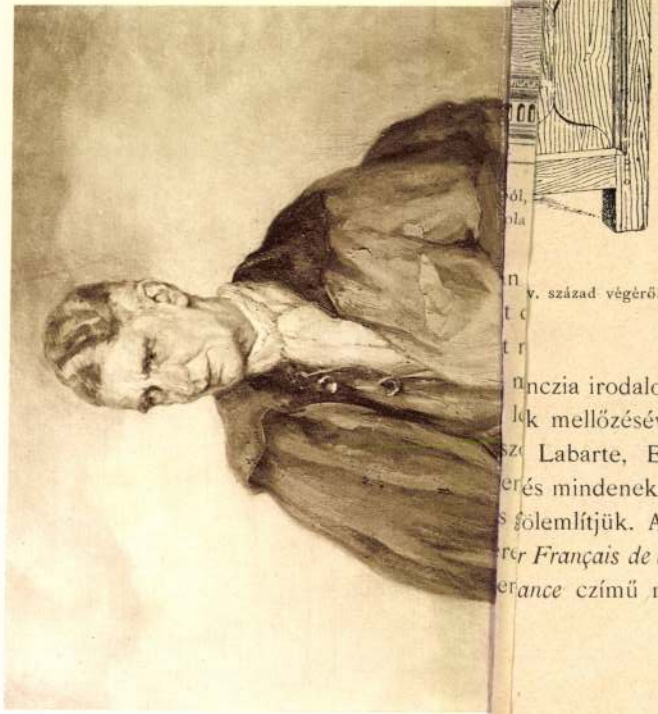

v. század végéről.

nczia irodalom gazdagságát illetőleg a
k mellőzésével elég, ha a Jacquemart,
Labarte, Edmond Bonnaffé, Paul
és mindenek fölött Viollet le Duc ne-
ölemlítjük. Az utóbbi *Dictionnaire du*
Français de l'époque carlovingienne à la
ance című munkájával korszakot al-

20. Éder Gyula: Angyali üdvözlés.

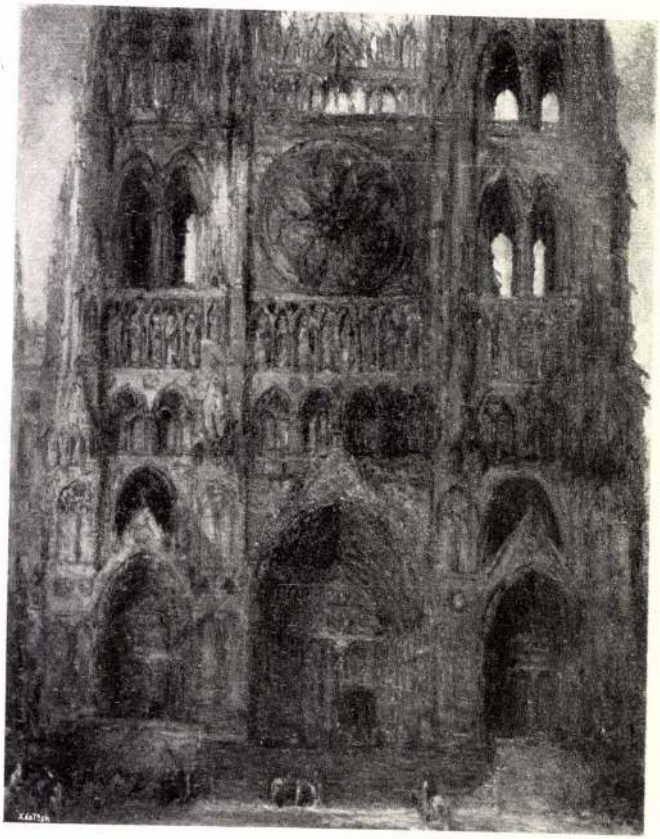

471. Bauer, Mari Alexander: Az amiensi székesegyház.

Éder Gyula /lakása: Bajza utca 19/c./

"Müteremlátogatás" cimmel a lap arra vállalkozik, hogy megszervezi a közönség és a müvésze személyes kapcsolatát. A cél kettős: a közönség látni tanulja a müalkotást, a müvész pedig -a látás-nevelés folytán- saját müvének személyes tolmácsa lehet.
Hétről-hétre közli a lap a cimeket, a napokat és az órákat, ahol és amikor a müvész a közönség szolgálatára áll mütermében.

A HÉT, Bp. 1903. febr. 15 XIV. évf.
5. sz. 106-107. lap.
7.

Éder Gyula, festőművész

Komáromi Kacz Endre tehetségére már 1900-ban felfigyeltek a Képzőművészeti Főiskolán. Boruth Andor, Éder Gyula, Gergely Imre, Jászi József, Nagy Zsigmond és Reichardt Károly társaságában a híres Benczúr-iskolát látogatták.

Szuchy M. Emil: Szász éve született Komáromi Kacz Endre.
Irodalmi Szemle, 1980. 6. 578. old.

Egészíttessék ki a képzőművészeti tanács külföldi kiállításokat intéző bizottsága olyan formán a kiválóbb festőművészcsoportok tanácstagjaival, hogy ezen csoportok *mindegyike* szintén oly számmal legyen képviselve, mint a Szinyei-társaság és ily módon egyik csoport tagjai se majorizálhassák a többit. Ugyanezen elv érvényesüljön az összes kisebb bizottságoknál is, melyek a szervezést és a zsürizést vannak hivatva végezni. Különösen fontos azonban, hogy az ujonnan beválasztott festőművészekkel kiegészített bizottságok állandósíttassanak és nem csak egy-egy kiállítás alkalmából ad hoc működjenek.

Ezt kívánja a magyar művészet és a magyar művészek közös érdeke.

ÉDER GYULA: Répássy György. 1911.

Vidéki múzeumok és képtárak létesitése

Irta és az Irodalmi és Művészeti Kongresszuson előadta: dr. KÚNFFY LAJOS festőművész

Messzekiható kultúrjelentőséggel birnának Magyarországon a vidéki nagyobb városokban, megyeszékhelyeken, létesítendő múzeumok, képtárak vagy kultúrpaloták és a meglévők fejlesztése. Közoktatásügyi miniszterünk nagyszabású kultúrprogrammjára ezek tennék fel a koronát. Nem gondolok a kormány túlzott anyagi igénybevételére, ami alig lenne keresztülvihető, de nem is volna erre szükség, mert meg vagyok arról győződve, hogy egyes vidéki emporiumok áldozatokat hoznának, hogy ezzel is emeljék országos jelentőségüket és akadna bőven műbarát és művész is, akik készséggel előmozdítanák ezek létesítését és fejlesztését. Csak arra lenne szükség, hogy a kormány némi anyagi támogatással iniciálja ezen intézményeket és erkölcsi-hatalmi presztizsével a vidéki hatóságok ily irányú tevékenységét felkeltse.

Mindnyájan tudjuk, minő óriási ismeretterjesztő hatással birnak a műgyüjtemények. Hazánk mai helyzetében kétszeres érdekünk az általános kultúrnívó emelése és minél erőteljesebb kidomborítása a bennünket körülvevő nemzetekkel szemben.

Fokozná a nemzeti érzést is, ha egyes vidékek múltjára, szokásaira, viseletére jellemző adatoktárgyak összegyüjtve, vidéki központokban állandó közszemlére és tanúlmányozásra bocsáttatnának. Elősegítené, hogy az illető vidék tradicióiban éljen és fejlődjék. Ennek nemcsak ethikai, de közgazdasági eredményei is mutatkoznának.

Más szempont, hogy az egyetemek okszerű decentralisatióját követnie kell a műgyüjtemények decentralisatiójának is.

A vidéki emberek csak kisszázaléka látogathat el a fővárosba s akkor is ügyes-bajos dolgai

ÉDER GYULA: A dryáda halála. 1925.

AZ ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TANÁCS KÜLFÖLDI KIÁLLITÁSOKAT RENDEZŐ BIZOTTSÁGÁNAK REFORMJA

Irta és az Irodalmi és Művészeti Kongresszuson előadta: KNOPP IMRE festőművész

A rendkívül fontos külföldi zsüri összes festőművész tagjai egy-két kivétellel, a műértő tagok pedig mind a Szinyei-társaság tagjai és így a külföldi kiállítások szervezése és zsürizése egy csoportnak lett kiszolgáltatva az összes többi művészcsoport rovására. Már első szerepléséné láttuk ezen egyoldalu hibás összeállítás eredményét, mely csak proforma néhány kívül álló festőnek, többnyire csak egy-két művel nyitottak kaput. Helyénvalónak tartom felemliteni, hogy a velencei kiállítás körül bizonyos hibák történtek, amire nézve elég arra utalnom, hogy a miniszteriumnak kellett bizonyos intézkedés által Velencében korekturákat foganatosítani, amely azonban az előzmény folytán már kellő eredményre nem vezethetett. Rómában is az egyoldalulag összeállított zsüri saját csoportjuk érdekeit szem előtt tartva, mellőzte a csoporton kivül álló számos érdemes és elismert festőművészt, akik közül csak a látszat kedvéért a római kiállításban néhánynak helyet adtak.

Az ország mai helyzetében, körülvéve ellenséges indulatú nemzetektől, különös nagy fontossággal bir, hogy pártatlanúl szelektált művekkel propagáljuk a művelt nyugat előtt kulturális fölényünket. Ezt a nemes célt egy csoport önző érdekeiért veszélyeztetni, kiváló értékeket mellőzni, oda vezet, hogy a külföldi kiállítások gyengébb hatást tesznek, mintha az értékes művészek összessége indulna a harcba. Mélyen tisztelt festészeti szakosztály! A békeszerződés kiütötte kezünkből a fegyvert, a kultura fegyverét azonban semmilyen hatalom sem képes tőlünk elvenni, a festészet pedig egyik kiváló tényezője a magyar kulturának. Mögöttünk, akik már a kongresszus előkészítő ülésén a javaslat mellett foglaltunk állást, áll festőművészeink összessége — kivéve a kis érdekelt csoportot. A Szinyei Társaság tagjai közt több kiváló művész van, maga az elnök, *Csók* István egyik kiválósága, büszkesége a magyar művészetnek, de valjuk be őszintén más táborban is vannak kiváló művészek. Hála Istennek hazánk gazdag talentumokban, kik már gyakran hoztak haza külföldről is nemzeti és nemzetközi kiállításokból babérokat. Ne féljünk attól, hogy a babérokból egy-egy levél másoknak is fog jutni és ne fázzunk attól, hogy egyikkel-másikkal meg kell majd osztani az esetleges anyagi eredményt. Magyarország mai súlyos gazdasági helyzetében vajmi keveset tehet művészeiért, ennélfogva a külföldi kiállítások ügye nem csak presztizs kérdés, hanem egyúttal gazdasági kérdés is.

Apellálunk *Klebersberg* Kunó gróf kultuszminiszter Őexcellenciájához, mint a legnagyobb államférfiaink egyikéhez, aki mindenkor bebizonyította rendkívüli érdeklődését, meleg szeretetét a művészetek iránt és miután Ő a »fair play« őszinte barátja, erős a reményünk, hogy bölcsességével és igazságszeretetével pártolni fogja jogos kívánságainkat. Miután *Kertész* K. Róbert kultuszminiszteri h. államtitkár Őméltósága teljes jóhiszeműséggel és jóakarattal vezeti a művészeti ügyeket az Ő részéről is, azt hiszem, pártfogásra számíthatunk. Az igazságot és teljes objektivitást szem előtt tartva indítványozom:

Képzőművészet

II. évf. 15. sz.

Éder Gyula

ÉDER GYULA: DR. CSIKY JÓZSEF ARCKÉPE

Miskolc 1930/31 jub. Liall.

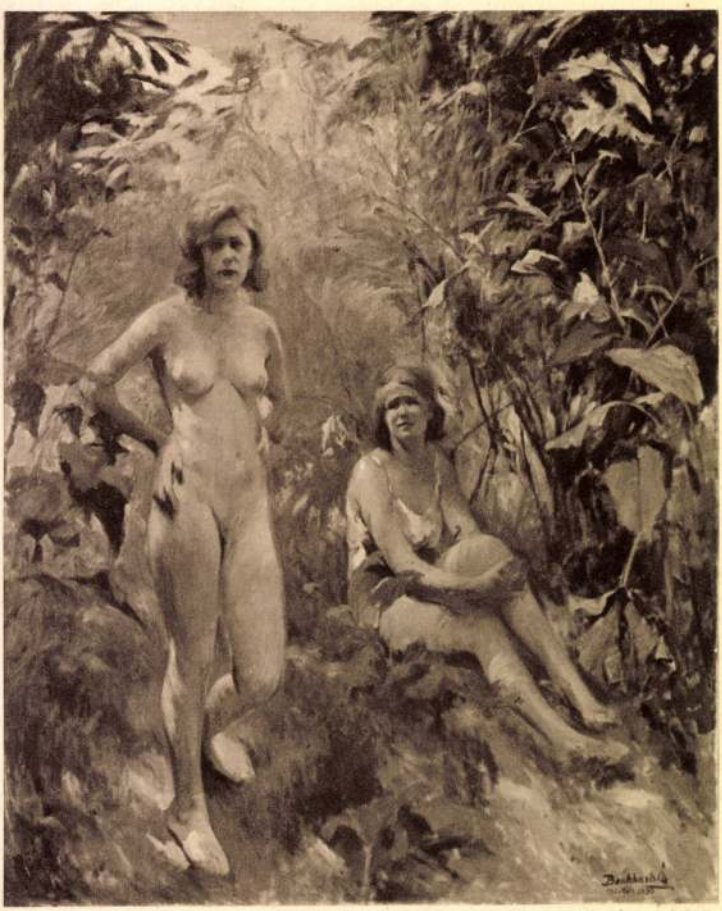

BENKHARD ÁGOST: NAPSUGÁR

Éder Gyula

Gyenkon István közlése

ÉDER GYULA festő, született 1875 december 25-én Kassán. Művészi tanulmányait Münchenben végezte Tehrnél, Hacklnál és Dieznél, majd Budapesten Benczúr tanítványa lett. Hosszabb tanulmányutat tett Hollandiában és Olaszországban. Portrékat és figurális kompozíciókat fest, képtárgyait sokszor a mithologiából meríti.

cod Om. Amm
di voler concedere
libero ingresso
nei musei e galle-
rie.

Budapest, 1906 oktober 12.

Éder Gyula

festő

Benczúr Gyula uno-
kaöcse.

Látogatás fenti
műtermében. Budin-
szky Sándor, vezetése-
vel. Rádió Buda-
pest I. hullám-
hosszán. 1944. ápr.

25.

Kassai születésű.
43 évvel ezelőtt érkezett
Budapestre s azóta
itt működott.
Karikaturái Kortár-
sapról!
Elmondta életrajzát.

1934-ben festette a Kormányzó
arcképét.

KNJIZARA, PAPIRNICA I KNJIGOVEZNICA

BUCH,- PAPIERWARENHANDLUNG UND BUCHBINDEREI

~~BAČKA~~-PALANKA

Tek.

Europa

laptorjesztő.

Nyomtatvány

Budapest

V. Visegrádi u. 36

Éder Gyula

Éva c. képe
repr.

KMTárs 1910. Tav. kiáll.

Éder Gyula

vród

Mabi

V

Éder Gyula

arck. repr.

Lex Magyars

17. tábl.

above

Serke, várrom.
Söreg, r. k. templo
Süvete, körkápolna
Szérk, templomron
Tiszolcz, várrom.
Tornalja, ref. temp
Várgede, várrom.
Zeherje, ref. templ

Éder Gyula

orvd.

Nemesvári. 36.l

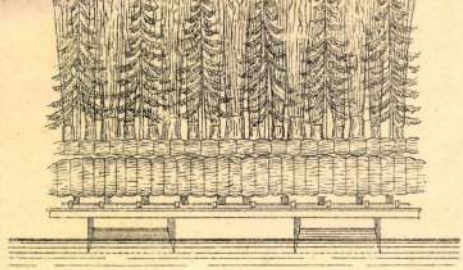

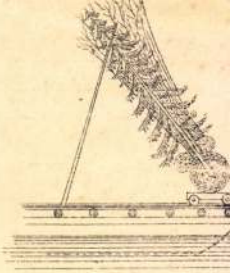

Maßstab 1 : 200

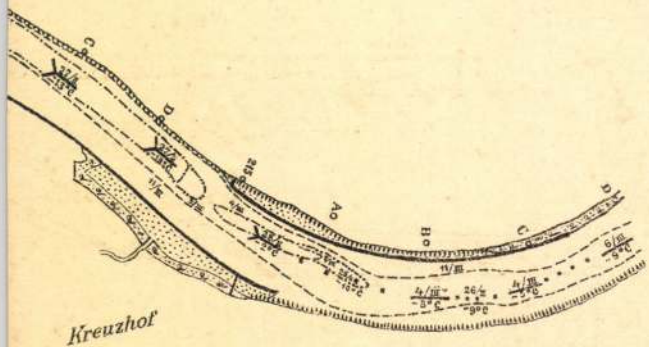

Kreuzhof

Éder Gyula

Művészeti Lexikon

198. l.

Stanislau h. n. IV. 88.

mellett vajmi kevés ideje jut gyüjtemények látogatására. A kisváros nyugalmában, ahol kevés is a más irányú szórakozás, több elmélyedésre jut ideje és ezekben a gyüjteményekben keres majd üdülést a mindennapos szürke életben. A fővárosi gyüjtemények igazgatói és tisztviselői kötelezetnének, hogy évente több előadást tartsanak a vidéken. Az osztó igazság is megköveteli, közgyüjteményekbe kerüljenek, elzáratnak a közönség elől. *A művészeknek ez nemcsak erkölcsi, de nagy anyagi sérelmére is szolgál.* Külföldi kisebb gyüjteményekben gyakran jobban tanulmányozható egy azon vidékről származó művésznek fejlődése, mint a fővárosi gyüjteményben, ahol csak legkiválóbb alkotásai nyerhetnek elhelyezést.

ÉDER GYULA: Répássy Magda. 1928.

hogy amikor a vidék is hozzájárul közintézményeink fenntartásához, neki is jusson ezekből.

Azt látjuk, hogy a fővárosi múzeumokképtárak amúgy is túlzsúfoltak, pedig a gyüjtés nem állhat meg és *igen sok műtárgy raktárakban-pincékben fekszik.* Hadd kerüljenek ezek napfényre és gazdagítsák, termékenyítsék a vidék életét és gyújtsák fel a lángot újabb tehetségekben, akik itt fognak öntudatra ébredni. Az élő művészekre egyenesen sértő, hogy a gyüjtemények által megszerzett műveik, amelyektől legtöbbször árukon alúl váltak meg csak azért, hogy műveik

Sok panasz van amiatt, hogy a profitot hajszoló műkereskedők elárasztják selejtes műveikkel a vidéket és izlését megrontják. Ez meg is történt. Egy-egy vidéki műgyüjtemény körzetében azonban fejlődni fog a műértés és mindinkább kisebb lesz azoknak a száma, akik félrevezethetők, aminek az értékes művészek fogják majd hasznát látni.

A vidéki műgyüjtemények-kultúrpaloták erősíteni fogják a hazafiságot, terjeszteni a tudást és nemesíteni a magyar társadalom izlését.

MAGYAR MESTEREK

ÉDER GYULA

Egy név, amelyik összeforrott a Benczúr-iskola hagyományaival. Ünnepelt, sőt divatos név abban az időben, mikor ez az iskola diktálta az ízlést a magyar képzőművészeti közvéleménynek. Akkor és ma. Ma csak azok hajtják meg előtte az elismerés lobogóját, akik nem iskola és divatok után szabják ízlésüket, hanem minden időben és minden irányok ellenére csak a tudást és tehetséget méltányolják.

ÉDER GYULA: Golgotha (Vázlat). 1921.

Kétségtelenül sok jellegzetessége van az *Éder* Gyula művészetének, ami a halhatatlan emlékű Benczúr Gyulára emlékezteti a nézőt. Növendéke és unokaöccse volt a nagy mesternek, hatása alá is került. De ez a hatás Éder Gyulát sohasem tette epigonná. Ezeket a hatásokat feldolgozta, asszimilálta és átalakította, egyéniségét nem rendelte alá ezeknek az egyébként egészséges hatásoknak, még kevésbé adta fel a szemléletben nyilvánuló festői egyéniségét.

Mit vett át Éder Benczúr Gyulától?

A festőművészet mesterségbeli részének kultuszát. Azt az elvet, hogy az alkotó művész legyen mestere a mesterségének, hogy az ábrázolásnak vannak olyan törvényei, melyek meg nem tanulását semmiféle ihlettel pótolni nem lehet. Átvette a kompozició szeretetét. Ez összefügg azzal a lelkiismeretességgel, amellyel a festői feladatok megoldását követelte. A tehetség

a kompozíciónál vizsgázik, — ez volt a meggyőződése. Rajztudás és színérzés, meg szerkesztőtehetség egyszerre áll munkába a figurális csoportok összehangolásánál. Átvette az ítélet megfontoltságát, sőt türelmességét. Benczúr Gyula — ellentétben némelyik mai professzorral — nem igyekezett a maga művészete elveinek irányában befolyásolni tanítványait. Nem is mondhatja egyetlen tanítványa sem, hogy tanári terror alatt dolgozott.

Éder Gyula a jó tanítvány, aki csupa olyan sajátosságot vett át mesterétől, amelyikkel önállóan kell bánni, a saját alkatára kell szabni, hogy élni tudjon vele. Nincs nagyobb csapás a mesterre, mint a rossz tanítvány. Az epigon, akinek vékony tehetségéből csak a külsőségek utánzása, a felületen való mozgás tellik. Az ilyen tanítványok tapossák országúttá a Mester külön útját, az ilyen tanítványok járatják le az iskola presztizsét.

Éder Gyula a jó tanítvány, akinek munkássága dicséri a Mestert, megerősíti az iskola hitelét és a felfedezett utat terebélyes fákkal szegi.

Három zsánere van a pikturának, amelyben Éder Gyula öregbíti a Benczúr-iskola tekintélyét. Az egyházművészet, az akt és a portré.

Egyházművészeti pikturáját a kompozíció gazdagsága és a kifejezés ereje jellemzi. Reprodukcióinkon is megállapítható, mennyire kerüli a szerkesztés sablonját, mennyire izgatja fantáziáját egy új beállítás, egy új felfogás szüzséje! Csoportjainak összehangolásán kívül legnagyobb figyelmet az egyes alakok kifejező erejére fordít, gondosan vigyázva arra, hogy a drámai erő ne menjen rovására az artisztikumnak, de ne fagyjon rhetorikus páthosszá sem és az élet ne halványodjon szinházi jelenetté. Szép példája e benczúri izlés mértéktartásának a »Golgotha« c. képén Magdolna alakja.

BENCZÚR GYULA: A hiú néger

beczkói Biró Henrik gyüjteményéből

Akt képei finom példái a művészi fegyelemnek és a rajztudás izes és izléses játékának. Felfogása ugyanilyen piktori fegyelmezettségről tanuskodik. Akár a *Dryáda halála*, akár a gróf Károlyi Imre számára készített tryptichonokra gondoljunk, mindenütt érezzük a gondolati elem egyensúlyozó szerepét, mely nem gátolja, sőt ellenkezően fokozza a vonalak játékának élvezetét.

Portréit ennek a műfajnak örök törvényei uralják. Nem a könnyen elérhető hasonlatosság az ambiciója, hanem az arc lelkének kifürkészése és könnyed rögzítése. Ezenfelül az egység kere-

sése, azé az egységé, amely az arc, a ruha színfoltjainak harmóniája a világgal, az ember örök hátterével. Az a karosszék, melybe Éder Gyula ülteti modelljeit az élő világ. Ezért van az, hogy portréi nem modellek, hanem eleven valóságok, emberek.

Éder Gyula tanítványa volt és ma is tanítványa a nagy Benczúrnak. Ilyen tanítványt kívánok minden igaz, nagy mesternek.

Gy. Π.

TÁRLATOK

A MUNKÁCSY-CÉH ELSŐ KIÁLLÍTÁSA

Végre egy kiállítás az anyagi siker jegyében! így kell kezdenünk beszámolónkat a Munkácsy-céh első kiállításáról. És tegyük mindjárt hozzá, ez a siker épp úgy volt anyagi, mint erkölcsi is. A kiállításon 40 kép kelt el 36.500 pengő értékben. Olyan eredmény ez, amire büszkén mutathatnak rá a Munkácsy-céh megalapítói és aminek tanúságain nem árt kissé elgondolkozni.

Tehát mégis lehet eladni a kiállításon, — ez az első tanúság. Csak éppen olyan kiállítást kell rendezni, amelyiknek nivója megfogja a közönséget. De talán még fontosabb a második tanúság: olyan kiállítást kell csinálni, amelyik nem megzavarja, hanem inspirálja a kiállításlátogatót, azaz nem iránykiállítást kell csinálni, hanem a jó művészek kiállítását. A közönség abban a pillanatban a művész mellé áll, mihelyt van garanciája arra, hogy jó képet fog vásárolni. Ezt a garanciát a Munkácsy-céh azáltal nyujtotta, hogy programja sarkalatos pontjává tette az irányokkal való szakítást és hangsúlyozta, hogy minden jó művész számára megnyitja kapuját, — tartozzék bármely művészeti irány hivői közé. Így történt meg, hogy hosszú évek óta először jelent meg a magyar piktura minden árnyalata egy testület kiállításán. Igaz, a névsor nem teljes. Sokan maradtak ki, — különösen a Műcsarnok

FRANK FRIGYES: Női fej

A Munkácsy-céh első kiállításáról

Éder Gyula

Éder Gyula festőművész, II. Szé-
kely-u. 2/4. 352-311
...vos. Rákosszeg...

Bptávb 1940 szept.

a 1942. jan

Éder Gyula

festői naturalista

~~Műcs, Fiál, tól~~
Pipics 47. l.

Éder Gyula

írad

Ernst-Museum aukciói
38. sz. Bpest, 1928.

V

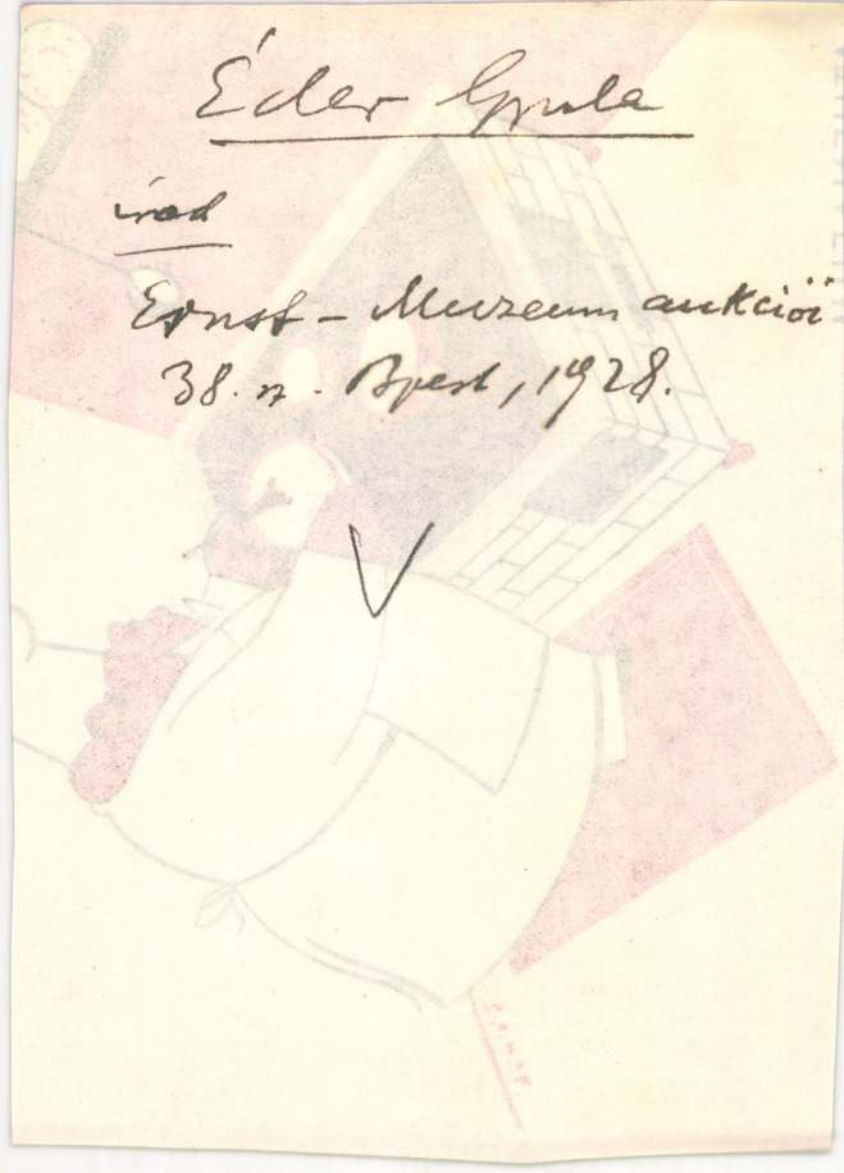

leszállítottuk a kikiáltási összeget, mert óhajtjuk, hogy e jóhírű és nagy gonddal összeválogatott irodalmi gyüjtemény maradék nélkül megtalálja az útat a könyvbarátokhoz.

Amidőn karácsonyi aukciónkat az érdeklődők szíves figyelmébe ajánljuk, megragadjuk az alkalmat, hogy az egész év folyamán az Árverési Csarnokkal szemben tanusított bizalomért s jóindulatért közönségünknek őszinte hálánkat ez úton is kifejezésre juttassuk.

készültek és az itteni példány is a XVII. sz. elejéről származik.

Az *erdélyi*-szőnyegnek nevezett kisázsiai szőnyegek színes rajzát illusztrálja egy XVII. sz. végéről származó szőnyeg. A *Ladik*-i imaszőnyegek a XVIII. században készültek és érdekes rajzokkal előkelő helyet foglalnak el az anatoliai szőnyegek csoportjában. A közeli *Kula* szőnyegei ugyan durvább csomózásúak, de pasztellszínezésük révén közelállnak az európai ízléshez. Ezek is többnyire XVIII. századiak. Ugyancsak anatoliai község *Jordesz*, ahonnan a XVII. században finomrajzú, kétoszlopos imaszőnyegek kerültek ki; a XVIII. században e szőnyegek színezése is élénkebbé válik. Ezt a típust képviseli egy kisebb összekötő szőnyeg.

A nagy *Afgán*-szőnyegek Középázsiából származnak. Ezek Európában az úriszobák díszei. Ugyanitt, Középázsiában készültek a Bochara- és Jommud-szőnyegek. Ezekből egy-egy piros színezésű szamártáska van az aukció anyagában.

Karácsonyi aukciónk anyagához a könyv- és kéziratbarátok részére is csatoltunk egy számra nem nagy, de változatos és értékes sorozatot. Néhány ősnyomtatvány (*Antonius Florentinus*, Confessionale, Strassburg, 1496, *Balbus Jeromos* magyar vonatkozásokban bővelkedő Opusculum epigrammaton-ja, Bécs, 1494, Expositio Hymnorum, Köln, 1499, stb.), a régi Magyar Könyvtár mindhárom részének több tétele, a régibb magyar szépirodalom érdekességei, a szabadságharcra vonatkozó művek, ritka hazai hírlapok és folyóiratok kínálkoznak alacsonyra szabott alkalmi árakon. Ritka és történeti érdekű *Parthenius Bernát* Horatius-kommentárja (Velence, 1594), Báthory István lengyel királyhoz intézett tartalmas ajánlatával, *Ranzanus*, Epitome rerum Hungaricarum-jának 1579. évi nagyszombati kiadása a sokszor hiányzó érdekes címlappal, *Dürer Albert* Symmetriája (1532) és Unterricht

Éder Gyula

Árverési Csarnok aukció kat.

31. sz. 1926. febr.
33. sz. 1926. jun.
34. sz. 1926. okt.
35. sz. 1926. dec.
37. sz. 1927 márc.
38. sz. 1927 máj.
39. sz. 1927. okt.
40–41. nem szerepel

798.

Haja, bajusza s leberetvált álla körüli sza-
Magas mellénye s zsinóros atillája fekete.

méretei 68:55 Cm.

ereklyemuzeumból. 107/95. № 39.

107/95: 39

Éder Gyula

Spiritu- (Szövetségének tagja.
ális Művészek) Műcsarnok

1932. febr. márc. kiáll. 199 ✓
1933. nemz. képzm. kiáll.
135. ✓

Éder Gyula

Ernst Múzeum aukció.

XIII–XIV. (1920) 102. l.

V

Éder Gyula

Vrod Benczúr kiáll. 27. 1.

1921. Benczúr kiáll.

Boszorkánytáne, olajf.

~~Nagy Mór tulajdona~~

Bellerophon, olajf. ~~ta~~

~~állam tulajd.~~

Római fibula IX. 52.

Éder Gyula

Szekely u. 2.

1930. tav. kiáll. 43. ✓
1930. kt Imre kiáll. 54, 214. ✓

1930-31 pub 360, 368, 433
✓

1934. téli kiáll. 261. ✓

EK

lessandro) Padovanino modora.

+ ugyanott 1650-ben).

Venus szemeit.

Py 70

~~[illegible]~~

és Kendővel kötve be a
nerva ~~a jobbra~~ ~~[illegible]~~ (Venus ~~[illegible]~~ ölében
~~[illegible]~~ szemeit ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Minerva mellett sisak, pajzs és
~~[illegible]~~ a bagoly, tűnik szemünkbe. Venus fehér
l válláról lecsuszott és a mely derékon meg
~~[illegible]~~ a melyen ül piros. Amor pedig, ~~[illegible]~~
lt puzdráját karolja át, jobb mutatóujját
hlop és félrevont függöny közi le figyelmün-
ros vidék, mely fölött az égbolt felhős.

méretei 88:115 cm.
ónos Lapló ajándéka.

Éder Gyula

74. Krisztus és a bűnös asszony. Olajf. 15.000
75. Szt. Ferenc stigmatizációja. Olajf. 8000

Nemzeti Szalon

Egyházm. kiáll.

1926.

Német festő a XV. sz. első felé

Ismeretlen. XV. sz

A vegvacsor

~~Oltárajtó~~.

~~Rajta~~

letakart kerek asztal
Dáns foglalt helyet,
baljával átkarolt.
tányér és pohár ~~van~~
ek fejét dicsfény vesz
hogy azt tanítvány
~~az~~ egyiknél fanyelű g

Fa, oltárajtó
meretei
A Jankovich-
~~Ar. Kép. 192~~
Ny. R. 22. C.
Lt. A–L.
Szerz. N. 68

látható

vétetett 1898. IX. 30-án C. 281/98 No
22 C.

Éder Gyula

Magy. Archeol. Tár. 1930

alapító tag.

Archéptanulmány,
olaszt.

Dr Benczúr Gyula
egyetemi m. tanár
archépe *

Baittrok Ica
arck., olaszt.

V * Repr. a katalogusban

Éder Gyula

d.

Könyves Kálmán

34-Kiáll.

1910.

✓

íncos, aranyozott rézküllőkkel, festett lapján egyik oldalán
et európai alakokkal. Kina, XIX. sz.

himzéssel. XIX. sz.

gyöngyhimzéssel. Biedermeier.

n négyszögü, szines petit point himzés: vadászkutya. Német,

és egy kutya alakjával. Német, XVIII—XIX. sz.

után. Vízfestmény.
301. MÉRŐ ISTVÁN: Nyirfák.
302. MÉRŐ ISTVÁN: A réten.
303. ÁLDOR JÁNOS LÁSZLÓ: Tanulmányfej.
304. BURGHARDT REZSŐ: Estefelé.
305. SÁRDY BRUTUS: Őszi délután.
306. szentgyörgyvári GYENES LAJOS: Zita királyné kék szalónja.
307. SÁRDY BRUTUS: Kilátás a Nagykevélyre.
308. BURGHARDT REZSŐ: Vihar az Északi tengeren

VII. TEREM.

Olajfestmények. Eladók. A magántulajdonnak jelzett művek nem eladók.

277. BICZÓ ANDRÁS: Jósnő. Vízfestmény.
278. EÖLVEDI GACHAL JÓZSEF: Falurészlet.
279. czeczei SZÜTS SÁNDOR: Borús hangulat.
280. aradi EDVI ILLÉS: Árva-vára.
281. szentgyörgyvári GYENES LAJOS: Tapolcai emlék.
282. aradi EDVI ILLÉS: Törcs-vára.
283. GAÁL FERENC: Pesti utca télen.
284. KIRÁLYFALVI KRAFT KÁROLY: Árnyas hely.
285. TURY GYULA: Erdei út.
286. TURY GYULA: Balatongyöröki parasztkonyha.
287. TURY GYULA: Kutya arckép.
288. MERÉSZNÉ CORETH ERZSÉBET grófnő: Őszi bokrok.
289. GAÁL FERENC: Déli pihenő.
290. Merészné CORETH ERZSÉBET grófnő: Dráva partján.
291. PÖRGE GERGELY: Balatonföldvár látképe.
292. GIMES LAJOS: Dolomitok. Vízfestmény.
293. PÖRGE GERGELY: Balatonföldvári móló.
294. PÖRGE GERGELY: Faluvége.
295. PÖRGE GERGELY: Őszi hangulat.
296. MÉRŐ ISTVÁN: Kútnál.
297. MÉRŐ ISTVÁN: Nehéz lecke.
298. KOMÁROMI-KACZ ENDRÉNÉ: Baba-toilette, Vízfestmény.
299. KOMÁROMY-KACZ ENDRÉNÉ: Tavasz. Vízfestmény.

Éder Gyula

Golgota c. Eepé
repr.

Karczagmagyállam
laporám ünnep

V

Eder Gmila

Salome

CinpeCat

Éder Gyula

Gerő Ödön, Londerz Elek.

Modern magyar festőmű-
nészek. Budapest, é. n,
62. l, 64. l,

Bacchanalia c. Epi
repr. 39. l,

átírva

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Éder Gula

Müvészet 1914. 13, 84

Magyar Müvészet
1925. 389 Gerö-cikk

~~1926. 59~~ ⊖

1928. 317 csak ovlétve ⊖

Kard, árpádkori IX. 80.

Éder Gyula

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 389 Gerő cikk

megvan 1926. ~~59~~ ~~60~~ ⊖

~~1928. 317~~ csak mellékes ⊖

~~1931. 535 ⊖ csak mellékes~~

1929. 643. ✓

Benczur Gyula Ferenc József
ábrázdó képének másolata fen-
tiből a Belügyminiszterium tu-
lajdona. Karbahostan 1934 márc

T. 4108.

GY VÁRAD (GROSS VARDEIN) látképe
D), a HELYTARTÓSÁGI ÉPÜLET (STATT-
MINARIUM (ROMÄMNISCHE SEMINAR),
IN OLASZI), a GÖRÖG EGYHÁZ,
EGYHÁZ ÉS PÜSPÖKLAK (DOMKIRCHE u.
ZLÓ TÉR (ST. LADISL.-PLATZ) és a
D) kisebb medaillon képei nyertek

17.2 : 25.2 cm.

-236.

viszem Pázmárt Máli nénihez, a hogy rám bizta.

Ez a magyarázat némileg megnyugtatta Marit, visszaült csendesen a helyére.

— Nos, meg van nyugtatva? — kérdé szeliden Feri.

— Bocsássa meg, ha valami különöset gondoltam, de lássa, szegény kis agyvelőmet úgy megzavarják a dolgok, hogy azt kellett hinnem, a mit az apám mondott...

— Én rólam?

Csak a fejével bólintott szomorúan.

— Mit mondott?

— Azt, hogy maga nem becsületes ember és soha se lehet az én férjem.

De ezzel aztán el is tört a mécses, sirni kezdett.

Feri megrázkódott és egy szót se szólt többet. Feje a mellére hanyatlott s egy perczig arra gondolt, hátha ő ugrana le a kocsiról s elindulna úgy a világnak, hogy soha a hirét se hallanák.

Egy bolyongó éji madár neki akart repülni a kocsilámpa világosságának, de mert a lámpát odább vitte a rohanó négy ló, az irányt tévesztett bagoly a Feri fejének szállt s horzsolva szétterjesztett szárnyaival a kalapját, kisértetiesen vijjongta: Kuvik, kuvik.

A botrány.

Éjfél után két óra tájban zörgette fel a szt. Sebestyénnel átellenben lakó Pázmár orvost Bubenyik, hogy jöjjön azonnal, Tóth kisasszony várja künn és méltóságos Noszty Ferencz úr, hozza el a kulcsot is a Tóth úr szobájától, mert a kisasszony itt fog hálni az apja szobájában (a rekettyési hidon nem lehet átmenni), aztán hozza a bundáját, botosát is, mert át kell mennie Voglányba, Homlódyné méltóságos asszony megbetegedett.

Míg egymásután belebujt a ruháiba, addig lassankint az eseményeket és azoknak az okait is összekapkodta a doktor, úgy hogy teljesen imformálva csoszogott el botosaiban a kocsihoz.

— Jöjjön, jöjjön kedves kisasszony. No semmi az. Itt jó helyen van. A saját házában van. De ki látott valaha ilyen esetet! A tarka Zebedeusát ennek a vármegyének. Hát nem tudják nappal megcsináltatni azt a hidat? Hiszen mindjárt befűtök én. Nem a vármegyének, ámbár annak se ártana, de a szobában. Ugy-e nagyon össze van törve? Hogy ne, hogy ne. Ez az Apafi mindig részeges ember volt, de még most is bajokat csinál. Ugy? Hát az élőképek főpróbája volt? A tarka Zebedeusát azoknak az élőképeknek. És hát mi baja a Homlódynénak? Görcsök? Ugy kell neki, mert olyan mint a kéneső, mindig jár-kel és felfázik. Itt most a lépcsők következnek kisasszony. Csak tessék én rám támaszkodni. Hopp itt vagyunk. A szolgabiró úr már ismeri ezt a helyet. Ő is hált már itt néhányszor.

Kinyitotta az ajtót és gyertyát gyújtott. Egész barátságos szoba volt. A fogason az öreg Tóthnak a kabátjai lógtak. Az iróasztalon könyvek, Jósikától, Keménytől, Jókaitól, egy házisapka, a mit harmadéve karácsonyra Mari kötött az apjának, ugyancsak egy törülköző-tartó a mosdó asztalnál, az is az ő himzése, hiszen itt ő valóban otthon van. A balszögletben hófehér ágy kinálkozott fekhelyül, az ajtó mellett egy vaskályha terpeszkedett, még a gyujtó is oda volt készítve.

— Hajoljon le Bubenyik, gyújtsa meg.

A száraz fa mindjárt tüzet fogott s csakhamar elkezdett pattogni, szikrázni, majd perelni és dohogni. A lángok eleinte sziszegve nyalták a fahasábokat, nyujtózkodva, mint valami kék giliszták, mig a folytonos előnyomulásban végre erőt vettek rajtok s ropogva, diadalmas zúgással tomboltak a kályhában. A doktor ezalatt meggyujtotta a szamovár alatt is a szeszt, Marinak theát főzve; nyájas és vidám lett a szoba, Mari egy kicsinyt magához jött és még mosolygott is. Mikor pedig Noszty megsürgette a doktort, hogy jöjjön már, mert Máli tante türelmetlenül várja Voglányban, Mari is tuszkolta, hogy csak menjen, menjen, ő egészen jól érzi itt magát.

A doktor kivette a kulcsot kivülről és belülről tolta be a zárba, figyelmeztette, hogy kétszer fordítsa meg.

— Ha pedig valamire szüksége lesz, itt a csengetyű-zsinór, huzza meg, az ápolónők, a kik lent vannak a betegeknél, azonnal feljönnek. Majd külön is utasítom most őket.

— Köszönöm szépen, de nincs szükségem semmire, kivévén nyugalomra.

— Hát csak pihenje ki magát, kedves kisasszony. Holnap majd magam viszem el a mamájának.

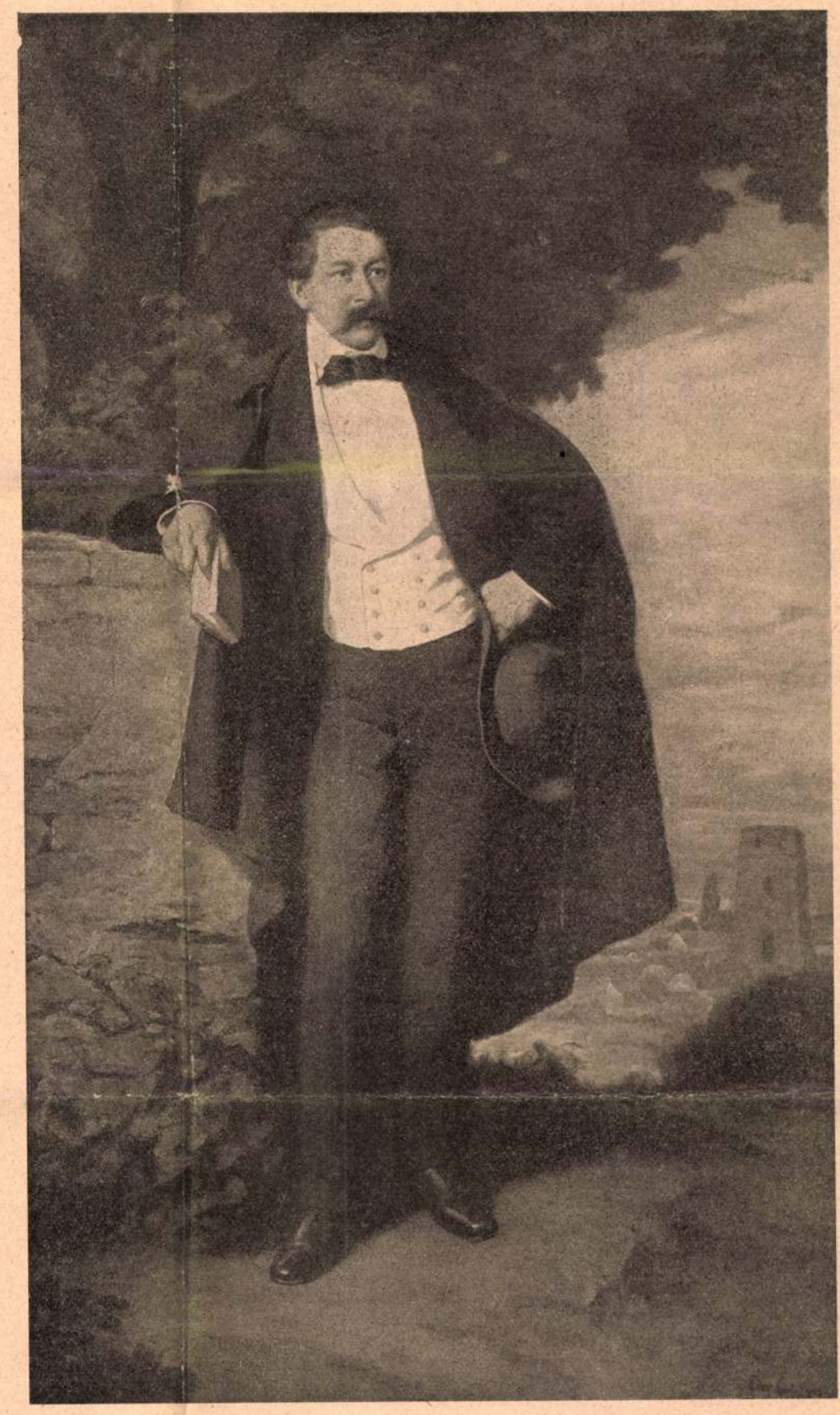

ARANY JÁNOS ARCZKÉPE. — Éder Gyula festménye a nagyszalontai városháza számára.

Mikor elmentek, Mari Nosztynak is kezet nyujtott.

— Nem haragszik rám? — Szólt és hamar elfordította a fejét.

— Dehogy — felelte Feri egyszerűen s aztán elmentek. Mari még hallgatta a lépteiket az emeleti folyóson, kip-kop, kip-kop, ezek a Feri rithmikus lépései, zsob-csop ezek a doktor botosai, drob-brob ezek a Bubenyik nagy talpai. Még azt is hallotta, mikor a kocsi elindult.

Hirtelen vetkeződni kezdett, az ágy szélére ült, megoldotta felső szoknyáját s kilépett belőle, kikapcsolta galambszin mellénykéjét, ekkor jutott eszébe, hogy nincsen hálóreklije. Gépiesen nyomogatta össze a mieder-kapcsokat s lehullt a pánczél, mint mikor a mákvirág kihasad a burkából. Lehet-e igézőbb valami? A czipellőket is lehuzta s egyenkint leejtette a padlóra. Kip, koppant az egyik, kip koppant a másik, mintha azoknak a most elhangzott lépteknek felelgetnének.

Elhangzottak és talán soha se fogja hallani többé. Ugy elfacsarodott a szive, hogy sirva

borult az ágyra, s addig sirdogált csendesen, mig elaludt.

A gyertya égve maradt az asztalon, egy piczinyi piros rózsa nőtt ki a kanóczából, egy moly-lepke keringett, tánczolt körülte eszeveszetten, egy prücsök pedig hegedült neki hozzá valahol a falban.

A doktor az egész uton szundikált. Voglányban a kastély udvarán felköltötte Noszty, bekisérte a Máli tante lakosztályába és átadta egy komornának, míg ő maga ugy, a hogy jött visszasurrant az udvarra, a hol már befogva várta a saját kocsija. Felültek Bubenyikkal és köd előttünk, köd utánunk. Mezernyére hajtattak.

— A torony-szobában világosság van — figyelmeztette ideiglenes gazdáját Bubenyik, mikor a szt. Sebestyén elé értek.

— Már mindegy — felelte Noszty. — Benne vagyunk.

Megállitották a kocsit, a kórház éjszaki részénél. Bubenyik nyakába kanyarította a táskáját s gyalog lépegettek a homlokzathoz, a parkositott részen keresztül.

Valami nyitott filagoria volt oldalt, a hol a betegek nyáron üldögélni szoktak. Bubenyik ide vonta be Ferit.

— Itt majd elkészitem a méltóságos urat, hogy még az édes anyja se ismerne rá.

A táskából kihuzott Bubenyik egy ősz parókát, meg egy álszakállt.

— No adja ide a fejét, olyan patriarcha lesz — mindjárt, hogy a Sebestyénbeli anyókák azt hiszik, Aeskulap apó véteti fel magát betegnek.

Nem hiába volt szinész valamikor Bubenyik, egy percz alatt átalakította Nosztyt öreg embernek, parókát húzott a fejére, álszakállt ragasztott az állára, egy ócska köpenyeget terített rá, s tetejébe vállára akasztotta, a honnan ez mind előkerült, a tarisznyát.

— Rendben van. Már most csak tartsa magát egy kicsinyt görbén és tessék megmondani, hol várjuk reggel?

— A vendéglőben.

Bubenyik visszament a kocsihoz, Noszty pedig előre jött a Szent Sebestyén bejáratához s meghúzta az ajtófélfán lógó fogantyút, mire éles hangon szólalt meg a harang odabent.

Kisvártatva kulcs nyikorgott az ajtóban s egy köpczös asszony dugta ki a fejét, melyen fehér bodros főkötő pipeskedett, félrehibbanva és meggyűrve. Kezében lámpást tartott, mely csak gyér fényt vetett a jöttre.

— No, mi az? Mit akar?

— Beteg vagyok, kérem magamat fölvétetni a kórházba.

— Miféle szerzet? — kérdezte az asszony bizalmatlanúl.

— Vándor óracsináló vagyok.

— Nem erre a vidékre való, ugy-e?

— Tóth úrék óráit igazitottam Rekettyésen.

Erre megenyhült egy kicsit az asszony és igy szólt:

— Hát mi baja?

— Szédülök, — nyöszörögte, — azt hiszem, mindjárt összerogyok.

— De hol csavarog ilyen késő éjjel, hiszen mindjárt rorátéra fognak harangozni?

— Lassan vánszorogtam az úton és minthogy ismerem Pázmár doktor urat . . .

— Ah, ismeri a doktor urat . . .

Ettől még jobban megenyhült az asszony szigorú arcza s most már valamivel nagyobb nyilást hagyott az ajtón, még csak az utolsó próba volt hátra.

— Hajoljon idébb és leheljen rám.

Noszty, nehogy a lámpafénynél meglássa valahogy fehér fogait, óvatosságból olyan közelről lehelt rá, hogy az ajkait érinté, csóknak is beillett, csak hogy épen nem czuppant.

— No, nézd a vén kutyát! — kiáltott fel az asszony, hirtelen elrántva a fejét. — Még mit nem akar!

De minthogy se bor-, se pálinkaszagot nem érzett rajta, most már kitárta az ajtót előtte.

— Jöjjön be hát és pihenjen le, jó öreg. Reggel majd megvizsgálja a doktor úr.

Ezzel elvezette a folyosón át a közterembe. Feri ismerte itt már a járást s arra kérte az ápolónőt, hogy az ő ágyát messzebb jelölje ki, mert nem tudna pihenni, ha a betegek nyöszörgését közelről hallaná, s egyenest a csigalépcső melletti ágyhoz tartott, mely hátul volt egy alkovenszerű szögletben.

Az ápolónő ráhagyta, s miután az új beteg kijelentette, hogy semmire sincs szüksége, elcsoszogott lámpájával a terem előrészébe, hol egy nehéz beteg mellét virrasztott. Útközben sorra nézegette az elfoglalt ágyakat, figyelte az alvókat és betakargatta, aztán leült egy karosszékbe az egyik ágynál, a lámpát letette a padlóra maga mellé, hogy a fény ne bántsa az alvókat, egy kanál orvosságot adott be egy félkönyökére emelkedő fehér alaknak, egy másik üvegből maga vett be valamit, de aligha orvosságot, s lassan-lassan bóbiskolni kezdett, fehér főkötős feje lazán mozgott, mintha madzagon lógna le a nyakáról s valami játszi szellő ingatna ide-oda.

Noszty csak erre az elcsendesedésre várt, melyet elvétve zavartak sóhajok, szuszogások és nyöszörgések, gyorsan lerángatta ál-haját, szakállát és a táskába gyömöszölte, lehúzta czipőit és hóna alá fogva, lábújjhegyen a csigalépcsőig osont, fölment nesztelenül, kikereste zsebéből a kulcsot, melyet egykor Tóth Mihálytól kapott használatba, nagy óvatosan megfordította a mennyezeten levő zárban, mire lassan-lassan fölemelte a csapóajtót, hogy zörejt ne okozzon, s most már csak egy lépés — bent volt a Tóth Mari szobájában.

Meghökkent, mint a szentségtörő, a ki egy templomba lép rabolni. Egyet lépett előre s a lépte neszétől megréműlt. Zsibbadni, merevedni érezte a lábait. Úgy rémlett neki, mintha szellemek suhognának láthatatlan pallosokkal az ágy körül, a honnan csendes, szabályos pihegés hallik.

Minden úgy volt még, mint mikor az álom betapasztotta szemeit, a szép, szomorú szemeket. A gyertya égett, de már a legvége serczegett a gyertyatartó üregében, a tücsök még mindig hegedült, hanem a víg, bohó tánczos, a molylepke, már halva volt; a lángokba vágódott és megégett. A kis czipők ott hevertek az ágy mellett. A rezedaszin szoknya, meg a galambszürke blouse hanyagúl a székre volt dobva, az utóbbi még szinte az élő test formáit mutatta a vállaknál és a mellnél, a hol be nem huppant és — csak remegve mert odanézni Noszty, — a fehér párnákba besüppedve a Mari feje pihent, koszorúba font kalászszin hajával. Ajkai körül amorettek játszottak. Nyakának édes vonalai minden lélegzetvételnél mozogtak, alakultak, s mozogni látszott velök egy kis szentkép, mely keskeny fekete bársony pántlikán lógott a nyakán, mint a csöngetyű a bárányén.

Noszty szive hangosan vert. Hallotta a mélységes csöndben, s ez olyan bántó volt, mintha még valaki volna itt rajta kivül.

Bizonytalan kilátásokkal szorongatták különböző érzések; a megszorult ember czinizmusa, a moral insanity chaotikus zagyvaléka, mely lényének alapját képezte, a nemes ember fölszedett lovagias allürjei, a szerelmes gyöngédsége, a kéjencz gyönyörszomja, mintegy birokra keltek a könnyelmű úrfi lelkében. Volt mozzanat, melyben a megbánás kerekedett felül, legjobb, ha visszaoson csendesen, de egy tekintet azokra a formás czipőkre s az álmában gyöngén kipirult kedves arczra, megint meglökte az ördög: hát mindezt itt hagyja másnak, mikor már majdnem az övé volt? Nem, nem. Törjön szét a világ, szakadjon rá minden kárhozat, de meg nem hátrál. Hiszen nem akar semmi becstelent, csak a csatát akarja megnyerni, melyet neki a végzet üzent.

Határozott, sőt daczos léptekkel közeledett az ágyhoz. Ekkor pillantotta meg a szoba falán végighúzódó csöngetyűzsinórt, kivette kését és kettévágta. Az ágy mellett állva, megcsapta az a bódító illat, mely a női testből kiárad, szédült és reszketett a vágytól minden porczikája, érezte, hogy nem bir többé magával és nem tehet mást, mint átkapja azt a bűbájos, titokzatos szépségekkel teljes alakot, a karjaiba szorítja, álmát, haragját lecsókolja.

De mit mondanának majd ehhez azok a tiszta égi szemek, melyek most a pillák selyemrojtja alatt vannak elrejtve? Mit mondanak, ha majd megnyilnak? Jaj, azok a szemek!

És Noszty nem karolta át, a mint akarta, hanem a helyett letérdelt az ágy melletti szőnyegre s gyöngén megérinté a párnán nyugvó kis kezet.

— Mari! — szólt halkan.

Erre a hangra feltekintett félébren, félálomban, meglátta Nosztyt, valami mosolyféle suhant át az ajka balszögletében, aztán újra lecsukta nyugodtan a szemeit. Azt hitte, álmában látja Nosztyt. S ez jól esett neki.

— Itt vagyok. Én vagyok, — ismételgette Noszty hangosabban s kezébe vette a kezét.

Mint a megriasztott madár, a hogy a szárnyát idegen érintésre szétcsapja, elhárítólag emelte fel a karjait s egy velőtrázó sikoltással bújt a paplan alá az álla hegyéig.

A rémületé volt az első mozdulata, a szeméremé a második.

Feri bűnbánó hangon beszélt hozzá:

— Bocsássa meg, oh, bocsássa meg, hogy ide jöttem. Ne haragudjék, édes Mari. Nem akarok semmi roszat. Csak azért vagyok itt, hogy meghallgasson és igazat adjon nekem.

Az pedig egy szót se felelt. Ajkai mozogtak, látszott, hogy beszélni akar, de nem tud, mintha megnémúlt volna. Finom orrczimpái remegtek, homlokán a rettenet verejtéke gyöngyözött. Majd végre hangos sirásban tört ki. Noszty pedig csak egyre ismételgette, hogy ne haragudjék és ne féljen tőle, mert ő nem akar tőle semmi roszat.

A könnyek igazi fegyverei a gyengébb nemnek; Feri elgyengült, Mari megedződött általuk.

— Távozzék innen — kiáltá váratlanul, élesen s almavirágszin karját végig húzva a szemén, végig kente rajta a könnyeket. — Ha ebben a pillanatban nem megy, föllármázom a kórházat!

És keze a zsinór felé nyult.

— Hasztalan — felelte Noszty — a zsinórt elvágtam.

— Becstelen! — sziszegte a leány megvető hangon és egy üveget kapott fel az éji szekrényről. — Ne gondolja, hogy nincs fegyverem. Nem félek magától. Én amerikai leány vagyok. Velem nem olyan könnyű elbánni. Vigyázzon, mert ebben az üvegben vitriol van és én a szeme közé öntöm, ha nem távozik vagy ha egy merénylő mozdulatot tesz.

Erre a bátor hangra Feri úgyszólván összetört.

— Oh Mari, ne legyen olyan kegyetlen —

Éder Gyula

festette Arany Já-
nosnak a nagyszal-
lontai városházán
levő arcképét

Révai Lex.
14. k. 238. l.

s"-t ábrázoló bronzszobrában, amelyben
ozott érzékkel ragadta meg az indulás
ét. Giorgio Carpanini költői lélekkel
meg az szundikáló és pihenő alpesi vadász
oli hatalmas méretü terracotta dombormüvén egy kiváló fia-
i lehetőségeiről tesz tanuságot.
tális márványszobra a "Győzelem"-allegó
észen egyéni és eredeti helyet foglal
,legkifejezőbbek közé tartozik. Biagio
ölelő "Távozó"-ja méltán aratott nagy
écsben, ahol e kiállitás anyagát a mege-
o Montemurro, Guglielmo Carro, Silvio
a többiekhez hasonlóan ugyancsak kiváló
nék, hogy müveiket egyenként felsoroljuk

z tesz ismét tanuságot és meggyőző ere-
voltáról. Ez a művész még a tüzérség

erejével nehéz agrikulturális föladatokat
g a földek árme
ulturtanácsnoki á
hajának engedve
z anyagilag jóva
. Erre az időre
illennium évében
galmazta; ebben
z is, amelyben m
Múzeum talál elh
arminczegyről föl
ettőre, amiket kés
vai nép, amelyet
gy a haza bajban
t sem várva, d

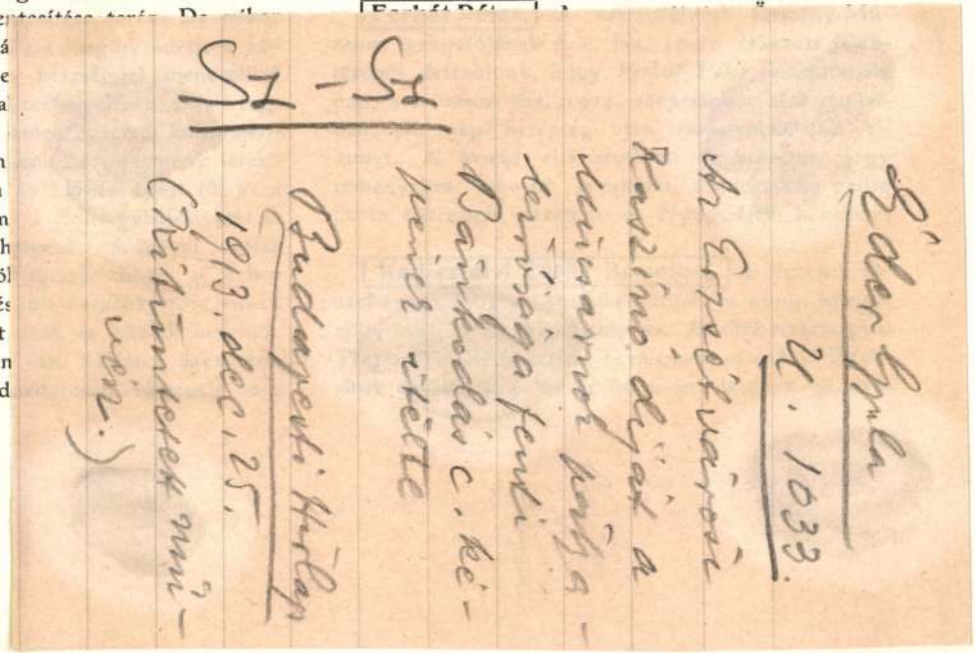

és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége hivatalától is megkívánták a maguk áldozatát. Már a háború kitörésekor, 1914 július hó utolsó napjaiban a katonasághoz behívták a titkárt, *dr. Tihamér Lajost*, aki mint egyéves önkéntes-hadapród ma is Budapesten az egyik ágyúsezrednek tisztképző-tanfolyamán mint tanár teljesít szolgálatot. Behívták a katonasághoz *dr. Mályusz Károly* segédfogalmazót is, aki mint cs. és kir. huszárzászlós teljesít szolgálatot a harctéren. Szeptember elejéig a keletgalicziai mezőkön harczolt; ekkor súlyos betegen hazaérkezett, de egy hónap mulva ismét a frontra ment. Jelenleg Orosz-Lengyelország északi vidékein harczol. Behívták a katonasághoz *Kopats Józsefet*, a Főfelügyelőség és Orsz. Tanács intézetei elszámo-

kifolyólag a felügyelete alá rendelt intéze
ellenséges betöréssel szemben való védeke
értékek mentése szempontjából szükségese
tatkoztak. E théma kapcsán felveti azt a
hogy a jövőben emelendő múzeumoknál ne
helyes már azok megtervezésénél gondosko
hogy a múzeumok épületeiben olyan re
készüljenek, amelyekbe veszély esetén legal
értékesebb tárgyak biztonságba helyezhet
nak. A kérdéshez hozzászól *Hültl* Dezs
eszmét kivihetetlennek találja és *Pósta* Béla,
Mihalik gondolata életrevaló s az új épít
meg is valósítható. A felvetett eszme
discussió keretében maradt.

2. *Fraknói* Vilmos orsz. főfelügyelő in

A MARABU
ÉDER GYULA FESTMÉNYE

377

8. Ez elemi, de itt fontos, mert alapvető megjegyzéseket még az érzelmek egy nevezetes tulajdonságának megemlítésével kell kiegészítenünk. Az érzelem jelzi a dolognak rám vonatkozó értékét, legyen ez a dolog szemlélet, elvont gondolat, mozgás stb. De mi ezt az értéket többé-kevésbbé a tárgynak tulajdonítjuk, tárgyiasítjuk, a tárgynak szinte érdemül tudjuk be. Amily háladatlan teremtések vagyunk embertársainkkal szemben, oly háladatosaknak mutatkozunk a dolgok iránt. Mondjuk ugyan, az étel jól esik, de csak, ha nagyon éhesek vagyunk; többnyire inkább azt mondjuk: az étel jó. Mintha magában jó volna, mintha benső értéke volna. Mondjuk ugyan: De gustibus non est disputandum, de azért mégis csodálkozunk, ha valakinek nem ízlik, ami nekünk ízlik és a gasztronomia terén nem akad kevesebb zsarnok, mint másutt. Azt is észrevehetjük, hogy minnél hevesebb volt testünknek-lelkünknek valamely szükséglete, melyet kielégítettünk, annál inkább érezzük a kielégítettség szubjektiv természetét. A nagyon éhes ember nem ínyenc, nem mélyed el a konyhai művészet jelességeibe, csak éhsége csillapodását érzi. Általában a test fentartásával közelebbi összefüggésben álló cselekvéseink igen intenziv és igen szubjektiv érzelmeket keltenek, ide tartozik az ízlés, szaglás, a hőérzet stb. Ami a fülemnek jólesik, az nem oly intenziv, de annál objektivebb érzelem, ezért beszélünk édes, csengő, kedves, szép hangról. A színekről is azt mondom, hogy szépek, nem pedig, hogy nekem tetszenek. Minden érzelmet objektiválok ugyan, de kisebb-nagyobb mértékben. Azt mondják, az ember önző, mert hiszen mindent csak azért szeret, tesz, mert neki jól esik. Megfordítva kellene mondanunk, az ember sok tekintetben nem önző, mert hiszen még azt is, ami csak arra szolgál, hogy kellemes érzelmeket kiváltson saját lelkében, úgy tekinti, mintha az a kiváltás a dolog érdeme volna: más szóval, szereti. A dolgok jósága, szépsége, szeretetreméltósága nem egyéb, mint saját érzelmeinknek objektivációja, tárgyakra vetítése. Mi bennünk ragyog az a nap, melynél fogva a világ szép. A szépség az a fénye a világnak, melyet a mi lelkünk, melyet érzelmeink napja áraszt reája. És így eljutottunk ahhoz, amit esztétikai érzelmeknek nevezünk Az esztétikai érzelem = objektivált érzelem. Minden érzelmet objektiválunk, tehát minden érzelem esztétikai érzelem annyiban, amennyiben objektiváljuk. Amelyeket azonban rendesen és teljesen szoktunk objektiválni, azok a szó szorosabb értelmében vett esztétikai érzelmek. És ez voltakép nem egyéb, mint amit Kant mondott: Szép az, ami érdek nélkül tetszik. Érdek nélkül annyit jelent, hogy a tetszésben az alanyi mozzanat háttérbe szorult, hogy nem valamely heves vágy szubjektiv kielégítését érzem, hanem magának a dolognak tulajdonítom az értéket. Énem elhallgat és egészen odaadja magát a tárgynak. És ugyanazt mondja Schopenhauer is: Ha nem akarok semmit a világtól, csak nézem, a világ széppé válik előttem. Nem minden tárgy olyan, hogy rávetíthetem a szépség sugarát, hogy érdek nélkül nézhetem, hogy nem akarok tőle semmit; de ha olyan, akkor szép.

9. Ezek után ez a kifejezés: logikai érzelem, már nem fog idegenszerűen hangzani. Hogy érzékszerveink működésével, tagjaink mozgásával erős érzelmek vele járnak, az előbbiekben láttuk; előre tudhatjuk, hogy az értelem működésével is érzelmek kapcsolatosak. Az értelem működését azonban két szempontból tekinthetem. Az egyik vonatkozik a gondolatok tartalmára, a másik formájára. A gondolatok tartalmával foglalkoznak az egyes tudományok; a gondolatok formájával azonban, azaz a gondolatok, bárminő is a tartalmuk, lefolyásának módjával, kapcsolódásukkal két külön tudomány foglalkozik: a lélektan és a logika. A gondolatok tartalma is kapcsolatos érzelmekkel, de a gondolkodás formája is. A gondolkodás olyan, mint egy műhely, melyben meghatározott szabályok, módok szerint dolgoznak. A gondolkodás nagy mechanizmus, melynek megvannak a maga törvényei, ezek szerint készülnek a gondolatok. Nyilvánvaló tehát, hogy ami a gondolkodás munkáját megkönnyíti, megerősíti, elősegíti, természetének megfelel: az jóleső érzelmeket fog kiváltani, az ellenkező pedig ellenkezőket. Ezeket az érzelmeket nevezem logikaiaknak.

MDK

Éder Henrik, Nagyszeben

Prof. Georg Pein-dij 1883

Bécsi képzőm. akadémia magy. ösztönd. névsora

Fleischer. Bécs. 1o4. 1.

MDK

Éder Henrik, Nagyszeben.

1883. Prof. Georg Pein-dij.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs.
Fleischer, Bécs. 104.l.

MDK

Éder Gyula festő

Bánkódás. képmüv. Muz. Repr. 54 o.

A magyar akt-kiállitás albuma. Önéáll: Lyka-Majovszky-Petrovics. Bp. 1926 54, 159

MDK

Éder Gyula

Siklóssy L: Politikai gunyrajzok. Tükör, 1940. 12.sz.

575 l.

MDK

Éder Gyula

Bérdos Artur dr: A magyar karikatura. Modern Művészet. 1906. I. 4.sz.

MDK

Éder Gyula

Bánffy Bécsben, gunyrajz

Siklóssy L: Politikai gunyrajzok. Tükör, 194o. 12.sz.
575 l.

Éder Gyula, Erzsébetvárosi Kaszinó-dij
Bánkódás c. olajfestményéért

Művészet 1914. 87 l.

Éder Gyula

Nemzetiségi obstrukció, rajz,

A Nemzeti Szalon első máramarosszigeti kiállitása.
XXXIII. vidéki kiáll. 1908. 9 1.

mlokzat közepén kétszárnyu bejárati
őből faragott, füles profilu kerettel;
1789. Az ajtó felett két egymásfe-
agolt oromfal. A hajó keleti oldalán
alán egy félkörös záródásu ablak. A
fent ereszpárkány. Nyeregtető, az
tte kis, részben fából készült hu-
gyélü félsátortető.
, három félkörös hevederiv között két
hajó, a szentélynégyszög hasonló
ly félkörösen záródik. Balról hozzá-
faoszlopokon álló erkélyes karzata
oglalja el.
a és tabernákulum uj, mögötte figye-
mény, szines mümárványozással és
Rajta, illetve előtte, három szintben
III. század derekának zamatos

Éder Gyula

Az abszolutizmus alkonya, rajz
A legjobb alkotmány biztositék, rajz
Autonom vámtarifa, rajz

A Nemzeti Szalon első máramarossziget kiállitása.
XXXIII. vidéki kiáll. 1908. 9 l.

n négy nagy félkörös nyilás. Zsinde-

legkisebb XVIII. századi, akantusz-
l. Felirata: MICHAEL HEIDENBERGER

Éder Gyula

Gróf Széchenyi Dénes arcképe, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 22 1.

Éder Gyula
A dicsőség istennője, olaj

Népgondozó ügyi javára rendezett kiáll. N.Szal.
192o. ápr. 5 l.

Éder Gyula

Női akt Amorral, rajz

Alkotás Művésszház XVI. kiállitása. 1943.

szag. 1. 1

Éder Gyula

Zita királyné és Károly király, olaj

Fekvő női akt, olaj

[illegible]

Éder Gyula
Kolduló barát, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904. márc. 32 l.

elépiteni. Az egri
izmusa, a templom épi-
jelöli meg. - A kapitány
tól szedett hadizsákmányból,
el és István nevü pap közre-
e át, 1706-ban ujból renovál-
etüen már régi tényként em-
a kapitány idejében a templom
entisztelet tartása is az
t. Farkas András tanu azt is
mplom akkori harangjait Hor-
elrablott helységbül hozta a
ca Visitatiot az egri püs-
t itt.

zépkori alapon épült a XVII.
z.-ban.

gró tornya van. A kapu felett
aku ablak, e fölött párkány,
s ablak, majd záróköves félkö-
y, barokk sisak. A toronytest
omlokzati sarkokon háromne-
zkednek el, tetjükön vázák-
ét csucsíves ablak, a szentély
szög három oldalával zárul. A

Éder Gyula

Müteremben, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mücs. 14 l.

Éder Gyula

Syrenek, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 19o7. márc. 11.1.

Éder Gyula

Fürdőkápolnák Zamárdiban, olaj
Zamárdi partrészlet, olaj
A Balaton Zamárdi mellett, olaj

Balatoni Társaság II. kiáll. Nemz. Szal. 1924.
nov. 11 1.

Szalon lyság
5,17. lép

...yedül. Két kis idegen gyermek van vele. ...náron beszélni akar veled, asszonyom, de én ... engedtem, hogy most háborgasson. Mondtam ...ert Máriskónak, hogy vezesse őket hátra a cselédházba és Isten nevében adasson nekik valamit.

Pekryné tünődve nézett maga elé, majd nagy nyugtalanság vett erőt rajta. Ki lehet a két idegen gyermek! Miért hozta őket ide az öreg székely? Ok nélkül nem történt...

— Nem kellett volna hátra kergetned szegényeket — fedette az öreg dajkát. — Hogyan kívánhassuk, hogy meghallgassa kérésünket az Úr, ha mi elkergetjük azokat, kik ajtónkon zörgetnek? Menj, hivd őket ide! Nincs nyugtom különben.

Dorka kénytelen-kelletlen teljesítette úrnője parancsát és nem sokára visszatért a hajlott vállú vén szűz Máriát, bizonyára nem űz el a portájáról egy szó vigasz nélkül, hanem a szivére veszi ennek a két védtelennek a sorsá...» Azért vagyok most itt velük, nagyasszonyom.

Pekryné már simogatta, beczézte, ölbe vette őket.

— És nem talált semmi irást annál a szegény asszonynál, a mi tanubizonyságot tenne róluk? — kérdezte aggódó részvéttel.

— Nem, semmit. Hanem ez a fiúcska sok mindent mondott, a miből nem tudom az igazságot kihámozni. Úgy kell lenni, hogy gyenge kis elméjét megkavarta a félelem, mert rettenetes dolgokat mesél.

— Mind igaz az bácsi egy szóig — mondta a kis fiú, kinek sápadt, koraérett arczára szánalom volt nézni. — Hogy volna az mese, hogy édesapát egy este összemíg anya jobban lett és tovább mehettünk Erdély felé, hol Zsófia nénénk lakik. Anya azzal biztatott, hogy nála jó dolgunk lesz, senki bántani nem fog. És mentünk, mind csak mentünk, alig pihentünk meg egy-egy kicsit. Ha betértünk valahova, szivesen láttak, de nagyon szomorúak voltak az emberek. Sírtak és azt mondták, hogy a jó Isten nem szereti a magyarokat, mert levette a kezét róluk egészen.

— És azóta, hogy hazulról elkerültetek, folytonfolyvást gyalogoltatok? jöttetek?

— Oh nem! Sokszor fölvettek jó emberek a szekerükre, de ha jöttek szembe czifra katonák, ijedten mondták, hogy szálljunk le és rejtsük el magunkat mert ha meglátnak, nekik gyülik meg a bajuk. És olyankor elbujtunk az erdőbe. Végre ide érkeztünk. Tegnap este még azt mondta anya, hogy

Éder Gyula: Krisztus sírbatétele. — (Magyar sokszorosító műipar r. t. copyright.)

emberrel és két kis védenczével, kiknek édesanyjuk nem tudni, milyen vihartól üldöztetve, itt halt meg a falu határában ma reggel.

— Mert úgy van az, nagyasszonyom — bátorodott mindinkább neki Están bá' — hogy én nem tudok mihez kezdeni ezzel a két idepottyant madárfiókával. Egyedül kínlódom az erdőalji kis kunyhómban meg öreg is vagyok már gyereket dajkálni. Mikor szegény anyjukat két gyenge karomban hazavittem és lefektettem az ágyamra, a mit illatos szénából tegnap este vetettem, csak elfacsarodott a szivem, látva azt a kíntól eltorzult ábrázatot, a mit a nyugodalmas halál sem tud elsimítani. Ez a legényke itt mindcsak csókolta, rázta, költögette, persze hiába. Mikor aztán a másik csöppség is sírni kezdett, gondoltam egy nagyot. Ezt a gondolatot bizonyára a jó Isten, az árvák atyja sugalmazta az én erőtlen elmémnek. «Itt hagyod ezt a szegény asszonyt, hogy nyugodjék, te pedig fölviszed az árváit a kastélyba. A jóságos nagyasszony, a kit mindnyájan úgy nézünk, mint a kötözve elhurczolták a katonák. Édesanya akkor nagy beteg lett. Később megint jöttek és valami irást hoztak, hogy az a ház, a mibe lakunk, nem a mienk többé. Menjünk ki onnan azonnal, mert oda a felséges császár katonái hurczolkodnak be. És úgy is lett. Jöttek sokan, hangosan káromkodva, énekelve. Édesanyának mindent elő kellett adni, a mit csak mondtak, mert a császár rendelte és ha nem fogad szót, úgy jár, mint apa.

Anya szót is fogadott, de azért mindig sírt. Aztán egyszer csak egy éjszaka, én nem tudom, miért, kikapott minket az ágyból és úgy, a hogy voltunk, futott velünk a kerten át, ki a rétre, onnan be az erdőbe. Futott, futott, hogy én alig birtam utólérni. Hiába kértem, hogy álljunk meg, pihenjünk meg, pihenjünk, én nem birok tovább! Ő csak hátranézett, aztán megint futott, míg meg nem botlott egy fagyökérbe. Nem birt fölkelni, hát ott maradtunk. Reggel két rongyos katona akadt ránk. Azt mondták, hogy bujdosók, szegénylegények. Velük mentünk a szomszéd faluig. Ott maradtunk, nem telik bele fél nap és Zsófia néninél leszünk. És ma reggel mégsem akart fölkelni...

Pekryné borzadva hallgatta a fiúcska elbeszélését. Az ártatlan gyermekajkak a legborzasztóbb rémmesét mondták el neki, mely, hogy szóról-szóra igaz, tanusítja az ő ittlétük. És ő erről nagy boldogságában mit sem tudott. Ha hallott is egyetmást a háborús idők veszedelmeiről, szinte nyomtalanul suhant el virágba borult szive fölött, mint a felhő árnyéka, melynek nyomán felragyog a nap. Mert önzővé válik a legjobb szív is, ha el van telve a maga örömeivel.

Most tudta meg igazában, mikor maga is szenvedett, a mikor neki is volt féltenivalója, hogy ott künn hogy törnek egymásra az emberek és üldözik az erősek a gyengéket.

Eszébe jutott gyermekkora, mikor ő is otthagyta a biztos otthont, hogy megizlelje a bujdosás keserű kenyerét. Oh, de az mégis egészen más volt. Vitéz apjuk, Petrőczy István védelme alatt érték el Erdélyt, hol atyafiságos szeretettel fogadták a kis anyátlano-

len, még megmaradt gyermeke adta meg neki a halálos döfést.

Büszkesége volt az, mi őt a legnagyobb gondok, aggodalmak, legnehezebb fáradalmak lebirására késztette. A jutalom egy boldog, megelégedett családi tűzhely lett volna. Ezért jött ő és erős, fiatal felesége ide a vadonba, hogy helyet foglaljanak el a maguk és családjuk számára, ezért volt ő hős, ezért lett az asszony mártirrá. És mi az eredmény? Ő immár öreg, törődött, elkeseredett és a leánya egy becstelen teremtés, a kit a szomszédok folytonfolyvást kigúnyolnak, az ősi ellenség játékszere.

A Mc. Andrew-ek mindig ellenségei voltak — az apa a régi napokban, a fiú most. Ez emberre gondolva Crichton reszketős kezeivel az eget fenyegette és átkozódott. Az átkok nehezen, kimérten hagyták el ajkait, mint a puskagolyók, mindegyikük egy-egy gyilkosság. Azután megint leányára gondolt az öreg... és könyezett. A földön guggolva, fejét kezére támasztva, egészen átengedte magát lelke gyengeségének és keservesen sírt.

Teljes szivéből szerette a leányt. Mindaz a szeretet, mi azelőtt szétoszlott a többiek között, most benne összepontosult; az a sok remény, melyet fiaiban táplált, most ő benne várta megvalósulását és jól tudta, hogy daczára annak, hogy most körülötte minden romba dült, szive minden vonzalmával még mindig hozzá van fűzve. Haragja hirtelen fellobbanásában gyónása után elkergette őt házából; ő azonban bizonnyal vissza fog térni. Székéből a sarokba vonszolta magát és ott várakozott, figyelt.

Az étel az asztalon hideg lett, sötétség uralkodott a házban és ő nem jött. Az aggodalom legyőzte fájdalmát. Hátha odakint valami baja esik.

Andy Crichton bizonytalan léptekkel az ajtóhoz lépett és csendesen nevén szólította leányát. Odament a pajtához és beleszólt a sötétségbe: «Carrie, leányom, jer haza!»

Nincs válasz. Egy órát várt még a házban, azután fedetlen fővel kiment a ménesbe és ott járt-kelt, folyvást leányát híva. Éjfélkor egyszerre ott találta magát Mc. Andrew birtokának sövényénél: egy terjedelmes faépület, szőlőbefutotta verendáktól övezve; elől nagy gyümölcsös, mögötte kiterjedt pajták és tehénistálók és három hatalmas szalmakazal.

A régi gyülölség újra feltámadt Crichton lelkében, mikor a jólét e képét a holdvilágnál meglátta. Mily könnyű volt mindez ezeknek és mily nehéz az ő sorsa. Mc. Andrews két leányára gondolt, kik a nagyvárosi leányokat utánozták idekint is a pusztán. És látta saját leányát, mint fáradt fejét elrejti a patak partján valamely bokor mélyén, azután a fiatal Jack Mc. Andrewre gondolt és gyülölete boszúvágygyá fajult el. Elátkozta a házát, de nem talált megkönnyebbülést a szitkokban. Ölni szeretett volna; de öreg volt, gyönge volt s fegyvere sem volt nála.

Nem igaz! Zsebében talált fegyvert, egy közönséges skatulya gyufát. Crichton nem fontolgatott, elemi erővel zúdult reá a pusztítás vágyának őrjöngése.

Semmi elővigyázatot sem tanusított, a holdvilágos tisztáson futott kazalról-kazalra és égő gyujtókat dobott a száraz szalmába. Mikor visszafutott előbbi helyére, már hallgatta a lángok danáját, a sáppadt holdfény izzó vörös szint nyert. Az erdőből visszatekintett, három lángoszlop tört az ég felé.

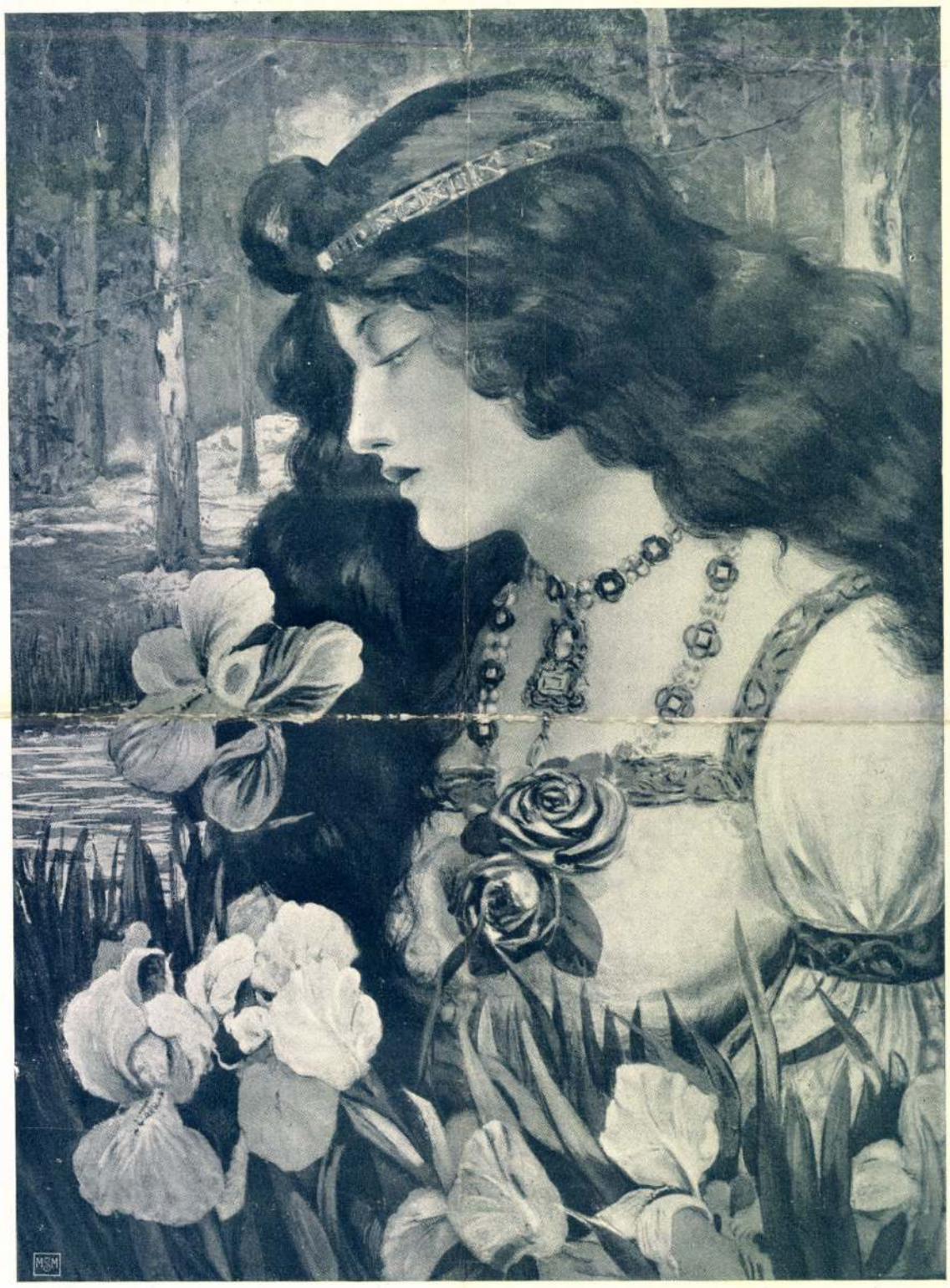

Husvéti liliomok. — (Magyar sokszorosító műipar r. t. copyright.)

— Meg fogja enni a kazlakat, a pajtákat és a házat — szólt Crichton. — Adja Isten, hogy Mc. Andrewst ágyában érje! Most van fáklyám, melynek világánál kereshetem gyermekemet!

Andy Crichton folytatta kutatásait; néha-néha hátranézett Mc. Andrews birtoka felé, valóságos tűztenger dühöngött ott egy füstpalást alatt. Fantasztikus silhuettjeit emberi alakoknak látta a tűz ellen küzdeni, néhánya női alak volt. Talán Carriet is odavonszolta a tűz. Valószinű — sőt biztos. Sietve visszafordult és kutatva járta körül a tűz szinhelyét. Az emberek alig figyeltek reá, minden figyelmüket e borzasztó esemény foglalta le. Az egész puszta lángokban állott, még a gyümölcsfák a kertben is fáklyaként égtek. Mc. Andrewet ott találta egy kis csoport központjában, az egyedül nyugodt ember az egész tömegben.

— Nos — vélte Mc. Andrews — rosszabb is lehetett volna a dolog. Nagyon jól vagyo sítva, hála a Gondviselésnek.

Carrie Crichton éjjel sem tért haza és a kö kező reggelen Mc. Andrew egy küldönce az ajtó támasztva találta Andy Crichtont, szürke és fak volt az éjjeli izgalmaktól.

— Valami szörnyű dolog történt nálunk Crichton úr — kezdi az ember.

Andy biczczentett a fejével.

— Tudom, a tűz. Súlyos gondja közepette bűnéről meg is feledkezett.

— Oh, rosszabb dolog; találtak valamit — egy emberi test. Valaki bebujt a lyukba, mit a gyerekek csináltak az egyik kazalban.

Crichton két kézzel kapaszkodott az ajtófélfába. Mereven nézett a küldöncre és oly hangon, mely a távolból látszott jönni, szólt:

— Gondolja, hogy valaki... valaki, ki hozzám közel áll, — fuldoklott, hangja csuklott.

— Egy ifjú nő teste.

Crichton ajkait egy iszonyatos, félelmetes kiáltás hagyta el, megfordult és rohant Mc. Andrew háza felé, csetlett-botlott, mint a vak, futás közben mindig ugyanaz a majdnem állati ordítás tört ki lihegő kebléből.

Petrőczy Kata.

Regényes korrajz a tizenhetedik század második feléből. — Irta: VÉCSEINÉ JANKOVICH LUIZA.

(Folytatás.)

III.

Az Istenhez vezető út.

DÉL FELÉ járt az idő. Az augusztusi nap izzó sugarai szinte perzseltek.

A palota elsötétített hűs termeiben nesztelenül jártak fel s alá. A kis beteg, a ki mellett újra elfoglalta helyét Pekryné, perczről-perczre nyugtalanabb lett. Hiába kinálta enyhetadó emlőjével, kicserepezett kis szájával be nem fogadta, hanem csak vergődött, forró kis fejét ide-oda dobálta és riadtan nézett szerte még az anyja karjai közül is, mintha ott sem érezné magát biztonságban az őt üldöző rém elől.

Szegény Dorka kisírt szemekkel, ügyefogyottan tipegett ide-oda. Jóságos ránczos arcza ki volt pirulva a nagy ijedtségtől és a milyen babonára-hajló volt ő is, igazat adott a kulcsárné asszonynak: megverték a Ferikét szemmel. Istenem, csak hozná hamar azt a szenteltvizet a Rébék. S mialatt így töprengett, tusakodott magában, fogott volna ehhez is, ahhoz is, egyszerre hangos szóváltásra lett figyelmes. Ott künn az ajtó előtt feleselt az egyik fráj valakivel, a kit nyilván nem akart beengedni.

A zajra Pekryné is fölneszelt kinos töprengéséből.

— Ki lehet az?

— Majd én kinézek, asszonyom.

Nem sokára vissza is jött Dorka néni.

— Az öreg Están bá', a mesemondó van itt. De

A Magyar Arcképfestők Társaságának évenkint ismétlődő kiállitásain minden magyar festőművész részt vehet, ha beküldött műve az egyesület juryje által a kiállitás keretébe illőnek találtatik.

Az egyesület eddigi 20 tagja alapitónak tekintendő. Ezen alapitóknak lesz feladata minden kiállitás alkalmával a munkáikkal feltünteket — ha azok kivánják — az egyesület tagjai sorába felvenni, ugyhogy bizunk abban, hogy egyidő mulva az összes művészileg törekvő magyar arcképfestők egyesületünk tagjai közé fognak tartozni.

Két sajnálatraméltó körülményre szeretném közönségünk figyelmét felhivni. Milyen gyakran fordul elő, hogy érdemes, kiváló embereink elköltöznek az élők sorából, anélkül, hogy arckép maradna utánuk! A nagy Arany Jánosunk képét véletlenül megmaradt fénykép után, jóval halála után festette meg Horovitz anélkül, hogy valaha látta volna. Ugyanigy vagyunk Mikszáthnak Benczur mester által festett képével. Hogy ez nem egyenértékü azzal, mintha a két kiváló festőnk élet után tanulmányozhatta volna a két becses iróegyéniségünket, azt még a be nem avatott is elhiszi.

Kiváló szinész- és szinésznőink, kik egész generációnak szereztek művészi élvezetet, kiknek szereplésére oly sok hálával emlékezünk, meghalnak anélkül, hogy művészi arckép örökitené meg emléküket. Angliában, az egyéniség megbecsülésének országában szokás, hogy érdemeket szerzett kiváló emberek tisztelői összeállnak és megfestetik képüket, letétbe helyezvén azt abban az intézetben, mely-

Ezzel a kiállitással egy uj művészi csoport a Magyar Arcképfestők Társasága kiván közönségünknek bemutatkozni. A fiatalabb művészgeneráció nehány tagjának kezdeményezésére alakult meg abból a célból, hogy évenkint rendezendő kiállitással tájékoztassa az érdeklődő közönséget a felől, milyen arcképek — milyen irányban és minőségben — készülnek mínálunk.

Meg vagyunk arról győződve, hogy ilyen, évenkint ismétlődő arcképkiállitások, közönségünk tájékoztatására és izlésének ezirányu fejlődésére csak jó befolyást gyakorolhatnak. Kizárólag művész arcképekről lévén szó, az érdeklődőknek kiváló alkalmuk lesz, hogy az arcképfestés különböző irányaival és törekvéseivel megismerkedjenek. Tagjaink között egy sincsen, aki azt vallaná „hogyha valaki hasonló képet akar, az menjen a fotografushoz." A hasonlóság a helyes jellemzés, a jó arcképnek alapfeltétele. Ezt mindnyájan elismerjük, de azt is hangsulyozzuk, hogy a hasonlatosság még nem minden; más egyéb qualitások is szükségesek, hogy az arckép a „művészi arcképek" közé legyen sorozható.

Lehet, hogy a „dilettansok" és a „festőművészek" által festett arczképek közötti különbség hangsúlyozása volt a Magyar Arcképfestők Társasága megalakulásának egyik inditó oka.

Éder Gula

Nemzeti Szalon 1930 okt.

Arckepfestők

Továbbítam.

Vásárlási tudnivalók.

A műtárgy megvétele esetében a vételárnak lehetőleg 50%-a lefizetendő, míg a hátralékos rész legkésőbb a kiállítás bezárásakor esedékes

ben azok működtek. Az ilyen „Presentation portrait"-nak nevezett képek a londoni „Royal Akademy" évi kiállitásain tekintélyes szerepet játszanak.

Sajnálatra méltó, hogy számos intézet az elnökének képét csak annak elhalálozása után festeti meg — természetesen fénykép után. Mennyire vonzóbb, érdekesebb volna annak az intézetnek arcképcsarnoka, ha azok a képek élet után készültek volna. A jelen kiállitás talán e tekintetben is buzditólag fog hatni közönségünkre.

Budapest, 1930. október hó.

Balló Ede.

Nemzeti Szalon

1930 okt.

Arcképfestők

MAGYAR ARCKÉPFESTŐK TÁRSASÁGÁNAK ALAPITÓ TAGJAI:

ELNÖK:

BALLÓ EDE

TÁRSELNÖK:

GLATZ OSZKÁR

Ügyvezető igazgató: Moldován Béla

Pénztáros: Knopp Imre

TISZTELETBELI TAGOK:

László Fülöp

Karlovszky Bertalan

RENDES TAGOK:

Áldor J. László
Burghard Rezső
Éder Gyula
Fényes Adolf
Frank Frigyes
Hatvany Ferencz báró
Halmi Artúr
Kandó László
Kukán Géza
Kúnwald Cézár
Mattyasovszky-Zsolnay László
Márk Lajos
Sárkány Gyula
Szüle Péter
Tatz László
Udvary Pál

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:

Balló Ede

a Magyar Arcképfestők Társasága és

Déry Béla

a Nemzeti Szalon részéről.

2280. Éder Gyula:
Sz. Kassán 1875 december 25-én.

Bellerophon.

Jobbra fordulva ágaskodó Pegasuson ül és a jobbjában tartott lándzsával halálra sebzi Chimaerat, mely fájdalmában felordít. Glaukos fia sisakot, jobb vallara vetett piros kendőt és lábain sarut visel. Arcza csupasz, teste meztelen. A félig lebegő szürke Pegasus foltos, de szárnyai fehérek. Jelzése alól jobbra: Éder Gyula 1902.

Vászon, méretei 223: 156 cm.

Vétetett a Képzőmüv. Társulat téli tárlatán az 1902: XII. 20-iki 90013 sz. leirattal 1800 Kán. (907/902).

Elszámoltatott 1903: II. 8-án. (62/903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

† 1945 sept 30. Budapesten

904: IV-28.

90013-902

Éder Gyula 551

tovább

Marosvásárhely thj. sz. kir. város

képtárának

tárgymutatója.

○ ○

Ára 20 fillér.
(Egyuttal belépőjegyül is szolgál.)

▽

M.-V. thj. sz. kir. város házinyomdája 1941.

Marosvásárhely thj. sz. kir. város

képtárának tárgymutatója.

1. Vitéz nagybányai Horthy Miklós Magyarország Kormányzójának mellszobra. Dabóczi Mihály szobrászművész ajándéka.
2. Mendlik Oszkár: Bolygó Hollandi.
3. Bruck Miksa: Sváb udvar.
4. Valentiny János: Cigányfiú.
5. Markó Ferenc: Aratás.
6. Spányi Béla: Jaice vára.
7. Ismeretlen szerző: Gyermeki szeretet.
8. Bănulescu Sándor: David Lajos francia festő önarcképéről másolat.
9. Pataky László: Krumpliszüret.
10. Onefrei Mihály: Bourdelle Emil szobrász mellszobra.
11. Pállik Béla: Kosok az akolban.
12. Liezen-Mayer Sándor: Alvó Vénusz.

13. Karácsonyi Géza: Mellszobor.
14. Eisenhuth Ferenc: Hunyadi harca a törökökkel.
15. Lotz Károly: Lotz Kornélia arcképe.
16 Wágner Sándor: Alhambra.
17. Éder Cyula: Salomé.
18 Koszkol Jenő: Konyha-csendélet.
19. Kardos Gyula: Az istenfélő Jób.
20. Fényes Adolf: Mosónők.
21. Flesch Ludmilla: Krisztus imádása.
22. Paál László: Erdő mélyén.
23. Munkácsy Mihály: Mosónők.
24. Paál László: Falu szélén.
25. Dósa Géza: Tanulmányfej.
26. Lotz Károly: Múzsa lanttal.
27. Magyar-Mannheimer Gusztáv: Kanális Chioggián.
28. Mészöly Géza: Napnyugta az Alföldön.
29. Mészöly Géza: A Balaton alkonyatkor.
30. Katona Nándor: Hegyszoros.
31. Bubics Zsigmond: Korneuburg környéke.
32. Hegedüs László: Krisztus.
33. Lotz Károly: Tájkép.
34. Dósa Géza: Tanulmányfej.
35. Nemes Elza grófnő: A Damenstift belseje.
36. Kacziány Ödön: Tájkép a Tátrából.

37. Veress Zoltán: Tanulmányfejek.
38. Tölgyessy Arthur: Balaton partja.
39. Kernstok Károly: báró Kemény Kálmán arcképe.
40. Feszty Árpád: Partmenti fűzfák.
41. Kandó László: Női arckép.
42. Bosznay István: Őszi napfény.
43 Paczka Ferenc: Guggoló akt.
44. Katona Nándor: Zivatar után.
45. Demeter Róbert: Antalffy Endre tanár arcképe.
46. Medrea Serova: Az éneklő.
47. Ladea Romulusz: Relief.
48. Kessler Aurél: Női fej.
49. Paciurea Demeter: Szatir fej.
50. Jalea Ion: Önarckép.
51. Kacziány Ödön: Várégés.
52. Jendrasik Jenő: Lidérc.
53. Cornea Emil: Kolozsvári utcarészlet.
54. Kacziány Ödön: Hangulatok.
55. Kacziány Ödön: Cigányasszony.
56. Juszkó Béla: Bugaci lovak.
57. Tolea Miklós: Téli kép.
58. Magyar-Mannheimer Gusztáv: Fürdő gyerekek.
59. Kárpáthy Rezső: Reggeli hangulat.
60 Deák Ébner Lajos: Elázott vásár.
61. Béli Vörös Ernő: Nagy víznél.

62. Bihary Sándor: Érdekes könyv.
63. Feszty Árpád: Tájkép (színezett rajz).
64. Pálya Celesztin: Debreceni vásár.
65. Olgyay Ferenc: Holdas est.
66. Bordy András: Anya gyermekével.
67. Kacziány Ödön: Pallida mors.
68. Hajós Károly: Önarckép.
69. Pop Miklós: Tájkép.
70. Pop Miklós: Tájkép.
71. Demeter Róbert: Önarckép.
72. Gróf Zichy István: Szent Margit legendája.
73. Bunescu Marius: Tájkép.
74. Nasturel Gh.: Tájkép Balcsikból.
75. Ghiata D.: Tél.
76. Ghiata D.: Bukaresti táj.
77. Zombory Lajos: Sárga ló.
78. Koszta József: Gereblyéző nő.
79. Zágoni Szabó Lili: Londoni kép.
80. Muhos Kornél: Aquarell.
81. Zágoni Szabó Lili: Londoni kikötő.
82. Poll Hugó: Templom és rom.
83. Réti István: Szobarészlet.
84. Tornya Gyula: A puni főtemplom.
85 Szlányi Lajos: Téli táj.
86. Wágner Sándor: Balaton.
87. Tull Ödön: Incselkedés.
88. Wiedmann Walter: Tájkép.

89. Pop Sándor: Hegyek közt.
90. Pop Sándor: Cigánykunyhók.
91. Theodorescu Sion: Akt.
92. Iser József: Török asszonyok.
93. Vaszary János: Ádám és Éva.
94. Csánky Dénes: Kőbánya.
95. Vavilina Ilona: Tájkép.
96. Pallady Theodor: Csendélet.
97. Grigorescu Lucian: Tájkép.
98. Kalivoda Katalin: Kendő próbálók.
99. Bunescu M.: Monostor.
100. Nasturel Gh.: Tájkép.
101. Steriadi I. A.: Tájkép.
102. Han Oszkár: Csók.
103. Vlasiu János: Leányfej.
104. Réti István: Honvédtemetés.
105. Poll Hugó: Miatyánk.
106. Ferenczy Károly: Levétel a keresztről.
107. Zemplényi Tivadar: Nagypéntek.
108. Fényes Adolf: Patak.
109. Katona Nándor: Fenyőerdő.
110. Edvi Illés Aladár: Búzahordás.
112. Petrascu György: Velence.
113. Dóczyné Berde Amál: Tájkép.
114. Negosanu: Nagybányai táj.
115. Ferenczy Károly: Szinyei Merse Pál arcképe.
116 Vida Árpád: Szüleim arcképe.

117. Ciupe Aurél: Önarckép.
118. Iorgulescu Yor Péter: Önarckép.
119. Theodorescu Sion: Virágok.
120. Iorgulescu Yor Péter: Tájkép.

Dósa Géza rajzai:

121. Aktvázlat.
122. Fekvő nő.
123. Kompozíciók.
124. Akttanulmány.
125. Vázlatok Nővérek című képéhez.
126. Fejtanulmány Nővérek című képéhez.
127. Férfi fej.

Éder Gyula

és allegória köréből vett aktkompozíciókat fest leginkább. Grafikai téren főként a karrikatúrarajzolást műveli. Mint ilyen, éveken át a Kakas Márton című élclapnak volt munkatársa. Főbb művei: Bellerophon 1902. (Szépművészeti múzeum), Bacchanalia (Kassai Kaszinó plafondja, 1903.), az Éjszaka (Kassai múzeum 1906), Boszorkánytánc (1911), Elveszett Paradicsom (1925), Ave Maria és Pieta (Eger), Krisztus és a bűnös asszony (1923), Szent Jobb-körmenet (1929), Rákóczi Ferenc nagy lovasarcképe (Kassai városháza 1909), Kossuth Lajos (Debrecen), Bocskay és Arany János (Nagyszalonta) stb. Műveire több értékes díjat és kitüntetést kapott.

e nudi tolti dalla mitologia e dal campo delle allegorie. E' noto anche come caricaturista, ed è stato per molti anni collaboratore del giornale umoristico „Kakas Marton". Opere principali: Bellerofonte (1902), Museo di Belle Arti, Baccanalia, (soffitto del Casino Nazionale di Kassa, 1903), la Notte (Museo di Kassa, 1906), Danza di streghe (1911), Paradiso Perduto (1925), Ave Maria e Pietà (Eger), Cristo e la peccatrice (1923), Processione della Sacra Destra (1929), Ritratto di Francesco Rákóczi a cavallo (Municipio di Kassa, (1909), Lodovico Kossuth (Debreczen), Bocskay e Giovanni Arany (Nagyszalonta), ecc. Ha vinto numerosi premi ed ottenuto varie menzioni d'onore per le sue opere.

Lerakat Magyarország részére:
Hartmann Testv. Nyomdafestékgyárak
Budapesti Fióktelepe V.
Tátra ucca 6, Telefon: Aut 231–43

Concentrarot 2153

Concentragrün . 2254

ruck mit zwei hochwertigen

tfarben erzielen läßt!

quarell-Offsetpapier der Firma
ller, Düren (Rheinland)

3720. Éder Gyula.

Sz. Kassán 1875 deczember 25-én.

Salome

Kissé fobbrafordultan tánczol, de visszanéz. Felemelt jobb kezével szent Jánosnak fejét fogja, bal kezét pedig kinyujtotta. Szemeit mereszti és fogait összeszorítja. Diadémát, karika fülbevalót és kezein karkötőt hord. Felső teste a csípőig meztelen. Szoknyáját ékköves öv és öt sor fehér gyöngyfüzér tartja. Az utóbbiak végei lelógnak. Saloménak kibomlott haja és szemöldöke, ker. szt. Jánosnak pedig haja, szemöldöke, bajusza és körszakálla fekete. Jelzése alól balra: »*Éder Gyula 1907.*«.

Vászon, méretei 185·5 : 92 cm. — Lelt. sz. 3720. — Vétetett az 1908 márczius 4-iki 22446 sz. engedély értelmében 2000 K-án (428–908). — Elszámoltatott 1908 július 14-én (1156–908). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11525–910 szvsz. határozat (911–911).

III

506 (3720).

148).

611

III : 506

Marosvásárhely

Vét. 1908

ÉDER GYULA:
SZENT FERENC STIGMATIZÁCIÓJA.

Éder Gyula

Nemzeti Szalon Egyházm. kiáll. 1926.

A Csernoh-díj pályázaton a művész dicséretet kapott.

Éder Gyula

tovább

Kiadták a Műcsarnok jubileumi kiállitásának díjait

A Képzőművészeti Társulat díjainak bíráló bizottsága *Nékám* Lajos dr. elnöklésével szombaton döntött a Műcsarnok jubileumi kiállitásának kitűzött díjai felett. A Képzőművészeti Társulat nagydíját *Kövesdy* Géza „Petrovácz Gyuláné arcképe" című művének, a díj kitüntető elismerését *Áldor* János László „Gaál Béláné arcképe" című művének; a Képzőművészeti Társulat építészeti díját *Pogány* Móric kiállitott műveinek, a díj kitüntető elismerését *Hajós* Alfréd „Stockholmi hidfő" című munkájának; a Rökk Szilárd-díjat *Horváth* József „Fürdő" című művének, a díj kitüntető elismerését *Udvary* Pál „Körmenet" című művének; a Ráth György-díjat *Visnyovszky* Lajos „Látzay-Fritz Oszkár" című arcmásának, a díj kitüntető elismerését *Haranghy* Jenő „Világvásár Velencében" című művének és végül a Benkő Kálmán-díjat *Éber* Gyula, a kassai kaszinó számára készitett mennyezettervének, a kitüntető elismerést pedig *Kiss* Kálmán „Nyár" című művének ítélte oda.

Milyen lap? Dátum?

1934.

A katalogusokból megállapitható, hogy fentiek a díjakat mikor kapták

seines an der

511. l. kép

hogy alig volt pápa, ki megválasztásának előestéjét ily körülmények között lett volna kénytelen eltölteni. Természetes volt tehát Pecci bibornok kimerültsége, mely a következő napon oly feltűnően nyilatkozott.

Másnap, 1878 február 20-án volt a tulajdonképeni választás. A választási helyiségbe a magyar konklavista természetesen nem juthatott be, mert oda csak bibornokoknak van belépési joga. Annál közvetlenebb hatású Maszlaghy leírásának az a része, melyben a választás eredményének köztudomásra jutásáról ad számot:

A nagy napon déltájban a sixtusi kápolna ajtajánál foglaltam helyet. Az ajtó két szárnyú s majdnem két öl magas. Nagy kulcslyuka van még a régi divat szerint. Nem tagadom, — mert ily esetben a kíváncsiságnak tűrhető oka van, — minden pillanatban betekinték e parányi nyíláson. De a sixtusi kápolna márványfalazatánál sötét ibolyaszín szövetfüggöny volt leeresztve, tehát a választás színhelyére látni nem lehetett. Nyugodtan várakoztam, midőn egyszerre a sixtusi kápolna ajtaján belülről zörgetés lőn hallható. Az ajtónálló, ki a terem végén egy fapadon ásítozott, rögtön előugrott s felnyitá az ajtót.

Pelegrini bibornok lépett ki az ajtón. Arczán rejtett izgalom és öröm nyilatkozott; a főszertartásmestert hivatá.

Míg az előkerült, egyszerre lassú zúgás támadt a sala regia és ducalében levő papok között; tömegesen kezdtek tódulni a sixtusi kápolna ajtaja felé. Minden arczon a meglepetés, félelem és remény tükrözött. E szokatlan hivás jelenthet valamit — mondták. Nyugtalanúl álltunk ott, — mindenki az ajtóhoz törekedett, a mi ugyan kevésnek sikerült. Magam nem győztem eléggé áldani elővigyázatomat, hogy már eleve elfoglaltam az első helyet. Míg így izgalom és várakozás között ott álltunk, a kápolna ajtaja újra megnyílt s a szertartásmester *Pecci* bibornok konklavistáját hivatta.

Az izgalom nőttön-nőtt. «Van pápánk!» — kiáltá az egyik. «Nem, Pecci bibornok gyöngélkedik!» — szólt a másik. Lázas nyugtalanság fogott el mindenkit. Magam is úgy éreztem, mintha hideg, meleg egymással vegyest futna végig tagjaimon.

Alig tíz perczig voltunk így, midőn az ajtó újra megnyílt s ha nem csalódom, Howard bibornok hajolt ki rajta s csak ezen egyetlen szót mondá:

— *Leone!*

«Leo! XIII. Leo. Van pápánk. Éljen!» — egy pillanat alatt vad zajongás támadt. A jelenvoltak némelyike a csarnokba futott föl, fenhangon kiáltva: «Megvan a pápa. XIII. Leo!» Minden szemközt jövőt ezzel állítottak meg. Így nem csoda, ha néhány percz alatt mint futó tűz elterjedt a hír az egész Vatikánban s annak összes lakói mind a sala regia felé tódultak. A lázas öröm perczről-perczre nőtt. A tolongás a sixtusi kápolna ajtaja előtt oly nagy volt, hogy szerencsétlenségtől lehetett tartani. A kápolna ajtónállója, egy idősebb világi úr, közvetlen mellettem állva, elfoglalta a legirigylendőbb helyet a kulcslyuk előtt. Koronként megfordúlt s a látottakat közölte velünk. «Most öltöztetik! — mondá. — Most az oltár elé lép. Már leült s fogadja a bibornokok hódolatát.» Minden egyes mondat csak növelte a lelkesedést.

Az alatt, míg ezek történtek, a Paolina-kápolna melletti befalazott ajtót, mely a Szent Péter-bazilikának folyosójára vezet, két kőmíves nagy robajjal szétbontotta, de alig törtek rajta embermagasságnyi nyilást, már is megnyilt a sixtusi kápolna ajtaja s azon elől monsignore Cataldi a kereszttel kezében, utána pedig az öreg Caterini bibornok léptek elő s egyenesen a folyosóra vezető nyiláshoz tartottak. A konklavisták seregesen tódúltak oda. Egy részük a kisérettel ment, hogy tanúja legyen az új pápa neve kihirdetésének. Attól tartva, hogy helyemet visszajövet el nem foglalhatom, nem mentem velük.

Caterini bibornok a kisérettel belépett a folyosóra s annak a bazilika belsejébe nyíló erkélyén megállapodván, néhány percznyi szünet után, mialatt a Szent Péter-téren levő néptömeg seregesen indúlt a templomba, elmondá a nagyjelentőségű szavakat:

«Nagy örömet jelentek nektek! Van már pápánk, főtisztelendő és főméltóságú Pecci Joakhim bibornok úr, ki a XIII. Leo nevet vette fel.»

A Szent Péter-téren alig volt néhány száz ember; bent a bazilikában még kevesebb. De az imént mondott szavak villámgyorsasággal járták be a várost. Nem telt bele egy óra s ezrekre menő sűrű embertömeg lepte el a teret; a legtöbben a templomba tódultak be. Kevéssel előbb megkondúltak Róma összes harangjai.

Alig hogy Caterini bibornok visszatért s a sixtusi kápolnába belépett, csakhamar a kápolna ajtajának mindkét szárnya megnyilt s kilépett azon — *az új pápa.*

E pillanatban én álltam hozzá legközelebb, ki helyemről nem tágítottam s a mint kilépett, térdeimen fogadtam, legelsőül én csókolám meg kezeit.

Nagyszerű, lélekemelő volt a pillanat. A pápa hófehér talárban volt, melynek hátsó része hosszú uszályban, mintegy habtenger úszott utána; vállairól a sötét meggyszín bársony hattyúprémes moretta s drágakövektől ragyogó aranynyal hímzett gazdag stóla lógott alá. Arcza majdnem oly fehér volt, mint ruhája s pillái alatt még most is könnyek ragyogtak. Fejedelmi benyomást tett megjelenése. Első pillanatra úgy tünt fel, mintha egy soha nem látott új alak állana előttünk; én is alig ismertem rá, midőn mosolyogva, szeliden rám tekintett s egy pillanatra megállapodott. Magas termete, fejedelmi tekintete minden szemlélőt egyszerre elbüvölt.

A KASSAI RÁKÓCZI EREKLYE-KIÁLLÍTÁS PLAKÁTJA.

RÓMA A PÁPA HALÁLAKOR.

Róma, julius 24.

Hetek, sőt hónapok óta az örökváros felé van szegezve a mívelt világ tekintete. A katholikus egyház feje, *XIII. Leo* pápa, a ki egy negyedszázadnál hosszabb ideig viselte a pápai tiarát, hetek óta vivódott a halállal, mely utóljára diadalmaskodott rajta is. Betegsége, szenvedése és halála egyaránt érdekelte az egész emberiséget, mely mohón leste a római híreket. A vatikáni és a római sajtóirodák szinte páratlan bőséggel és gyorsasággal árasztották el a világsajtót a pápára vonatkozó jelentésekkel és hirekkel.

Ez a túlfokozott érdeklődés azonban csak a külföldön nyilvánúlt. Róma maga ezek alatt a nagy napok alatt szokatlanúl csendes volt.

A pápa halálát követő napon érkeztem Rómába. Arra voltam elkészülve, hogy Róma fenekestől föl van forgatva és a gyász majd oly impozáns módon nyilatkozik meg, mint például nálunk Kossuth Lajos halála idején. Legnagyobb meglepetésemre a gyásznak nem volt se híre, se hamva. Sem Szent Péter-templomán, sem Rómának többi négyszázhúsz templomán nem lengett egyetlen fekete zászló sem. A fényes üzletek mind nyitva voltak, csak a pápai udvar szállítói csukták be boltjaikat, üzletük ajtajára kifüggesztve a gyászkeretes czédulát, melyre ez volt írva: «*Chiuso, lutto cattolicco.*» (Zárva, katholikus gyász.) Ezzel a czédulával

XIII. LEO PÁPA ELSŐ RAVATALA A VATIKÁNBAN. *Fényképfölvétel után.*

mutatták ki a gyászt Olaszország legtöbb városában.

Róma utcáin és mulatóhelyein pezsgő élet uralkodott. A Via Nazionale, a Corso Umberto és Vittorio Emanuele kávéházai és egyéb szórakozó helyei telve voltak, még pedig nemcsak idegenekkel, hanem telivér rómaiakkal is. Idegen egyáltalán oly kevés volt a városban, hogy az előkelőbb szállókat, melyeket nyárára be szoktak zárni, ki sem kellett nyitni.

A gyászt két dolog sejttette mindössze az említett gyászkeretes czédulákon kívül. A sok falragasz, melyben a különböző testületek és főleg a munkáskörök elbúcsúztatták a bölcs, jóságos és becsületes pápát. A másik a tömérdek emléktárgy és képes levelezőlap, mely a pápa halála alkalmából készült. *XIII. Leo* pápa életének nincsen egyetlen fázisa, melyet képben, szoborban, albumban és egyéb emléktárgyban meg ne örökítettek volna. Igen sok alkalmi újság és emléklap növelte az emléktárgyak tarkaságát.

A harmadik dolog nem annyira gyászra, mint inkább veszedelemre emlékeztette a magyar fület, tudniillik a harangozás, mely a római templomok tornyaiból hangzott. Nem annyira harangozás volt ez, mint inkább a harangok félreverése. Úgy kongatták órákon át a harangokat, mint nálunk faluhelyen, ha tűzveszedelem van.

Csak a pápa halála utáni negyedik napon bontakozott ki a gyász s nyilvánult a részvét impozáns módon: aznap, a mikor XIII. Leo pápa holttestét a Szent Péter-templom Sacramento-kápolnájában közszemlére állították ki. A hatalmas templom és a Vatikán környéke katonailag megszállott területhez hasonlított. A téren két gyalogos ezred táborozott teljes hadi fölszereléssel, ezenkívül a pofoncsapott kalapú karabinierik egész tömege. A Vatikán bejáratát, a lépcsőcsarnokot, a Damasus-udvart és azt az épületrészt, a hol a boldogúlt pápa lakosztálya volt, a czifra ruhás svájczi gárdisták őrizték.

Az óriási bazilikában, a hol legalább is ötvenezer ember számára van hely, városi rendőrök és katonák állottak sorfalat, míg a Sacramento-kápolnában a pápai nemes testőrség tisztjei állottak díszőrséget kármin-piros kabátban, fényes sisakkal és kivont karddal. XIII. Leo pápa ravatala csodálatos ügyességgel volt felállítva a kápolna bezárt nagy rostélyos kapuja mögött. Rézsút, szinte negyvenöt fokos szög alatt volt oda fektetve a pápa, a kinek arczát és alakját a templom távolabbi részeiről is jól lehetett látni. XIII. Leo még halálában is tiszteletet parancsoló alak volt, biborvánkoson nyugvó feje ősz fürteivel, merész sasorrával, a szenvedésektől megviselt arcza jóságos vonásaival.

E ravatalhoz, mely három napig volt kitéve a hívők tiszteletének, mindjárt az első napon elzarándokolt egész Róma. Pap és zarándok, főúr és koldus, katona és polgár, mindenki, a ki Rómában él, búcsút akart venni a szentéletű egyházfejedelemtől. A rómaiak régi ellenséges érzülete a Vatikán iránt fölengedett erre a három napra s helyébe őszinte részvét és érdeklődés lépett. A Szent Péter-templom felé már a kora reggeli órákban rengeteg sokaság özönlött. Rendkívül nagy tömegekben vonúlt föl a papság. Az olaszországi kolostorok lakói testületileg jelentek meg, érdekes, festői csoportokban. Papok és apáczák a legtarkább színvegyülékű egyházi ruhákban járúltak az elhúnyt pápa elé. És sorjában jöttek Róma polgárai és gyászoló polgárnői, majd a katonák, köztük a szaladó járásukról híres bersaglierik, a kik a Péter-templom mozaik kövezetén is csörtetve szaladtak végig. Ezer-ezer főnyi csoportokban bocsátották be a katonák a résztvevőket, a kik mély meghatottsággal, térdet hajtva, búcsúztak az öreg pápától.

A világ legnagyobb terén az izzó nap tüze alatt hangyabolyként nyüzsgött a tömeg, egyszer-egyszer utat nyitva egy-egy hintónak, melyből biboros főpap vagy valamely diplomata szállott ki, hogy a svájczi testőrök tisztelgő sorfala között felvonuljon a Vatikánba.

A lázas érdeklődésnek most ez a komor, nagy épület a középpontja. Rövid pár nap múlva itt ül össze a pápaválasztó konklave és itt dől el, hogy *Oreglia,* a mostani helyettes pápa, vagy a nagy diplomata *Rampolla,* az eddigi biboros államtitkár, vagy talán valaki más lesz-e Szent Péter apostoli székében XIII. Leo utódja.

Dr. Kovács Dénes.

EGYVELEG

* **Vasutak Indiában.** Az angol kormány Indiában eddigelé 41,723 kilométer hosszú vasútat épített. Ezen óriási kiterjedésű vasúti hálózaton 393 ezer ember van alkalmazva. Ezek közt 14 ezer európai, kik önkéntes zászlóaljakat képeznek s katonai kiképeztetésben is részesülnek, hogy lázadás esetén az állomásokat és gépházakat megvédhessék.

* **Az amerikai Egyesült-Államok elnöke és alelnöke** sohasem utazhatnak együtt egy vonaton. Ez azért van így, nehogy valami vasúti szerencsétlenség esetére az állam mindkét legfőbb hivatalnokát elveszítse.

* **Peruban régi szokás** tiltja, hogy nők bárkinek temetésén megjelenjenek. A különös szokás okát senki sem ismeri. Az ott lakó keresztények is megtartják e szokást.

* **Hajkereskedés.** A fehér emberi hajat mostanában nagyon keresik és magas árt fizetnek érte. Egy font fehér haj ára 120 korona. Ez onnan van, mivel ezt a színt mesterséges szerekkel nem lehet előállítani. Legolcsóbb a fekete haj, mely Dél-Amerikából óriási mennyiségben kerül a londoni és párisi piaczra. Miután az ottani divathölgyek túlnyomó része még akkor is vendéghajat visel, ha magának is elég haja van, az emberhajkereskedés nagyon föllendült.

* **Gyors munka.** Barrie G. kanadai birtokán a múlt hónap utolsó hetének egyik délutánján három órakor egy búzatáblát lekaszáltak. A kévékbe kötött búzát legott a gőzcséplőgépen kicsépelték, a gazolinnal hajtott gépen megrostálták s a falu végén álló gőzmalomba vitték, honnan egy óra alatt mint liszt került ki. Az egész műtét hat órakor véget ért s így alig három órát vett igénybe.

* **A szuezi csatorna építésének költségeiről** a végelszámolás csak most készült el. A költségeket 576 millió 600 ezer koronára teszik, mely összeg 5 száztóli kamatja évenként 28 millió 980 ezer korona. Hogy az angol kormány, mely a csatornarészvényeket az egyiptomi alkirálytól annak idején megvette, ezúttal fényes üzletet csinált, már csak abból is kitűnik, hogy a csatorna a mult öt év alatt évenként átlag 33 millió koronát jövedelmezett.

* **Ügyes czéllövő.** Falcoumer, a párisi Comédie Française szinház tagja ez idő szerint valószinűleg a világ legügyesebb lövésze. Kedvencz mutatványa abból áll, hogy 9, 13, esetleg 18 méter távolságból pisztolyával egy almát Ceti kisasszony fejéről lelő. A kisasszony, a ki ugyanazon szinház tagja, Falcoumer ügyességében annyira bízik, hogy a veszedelmes mutatványt bármikor is többször egymásután ismételteti.

* **Tokióban** van a világ összes városai közt a legtöbb fürdő, összesen 800, melyeket naponkint 300,000 ember használ.

OREGLIA BIBORNOK IMÁT MOND AZ ELŐTT AZ URNA ELŐTT, MELYBE A BALZSAMOZÁS UTÁN XIII. LEO PÁPA SZIVÉT HELYEZTÉK.

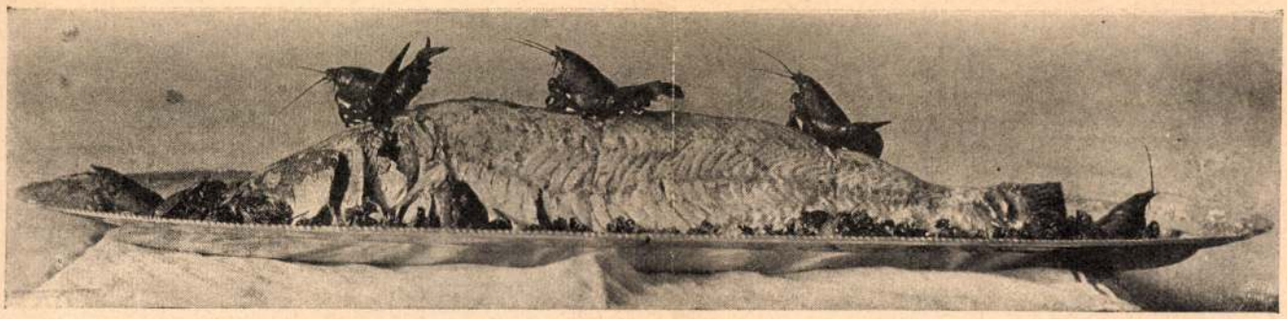

Remekbe készült ételek a király konyhájáról — Fogas, kis rákokkal diszitve — Kallós fényképe

nét, amely rendesen három-négy fogásból áll. Először levest tálalnak, azután sültek, főzelék, tészta és gyümölcs kerülnek sorra.

Az udvarnál különös súlyt fektetnek a leves elkészítésére; a király nagy kedvelője a jó leveseknek, de meg is adják a módját az elkészítésnek!

A levest üstben főzik s a legfinomabb fűszereket s erőanyagot főzik hozzá. Miután kész a leves, igen finom fehér gyolcsfélén egy másik üstbe szűrik át, a szűrésnél a szilárd anyagból — a kendőn át — kifacsarják a bennmaradt levest, úgy, hogy az asztalra a legtisztább, de legpompásabb ízü leves kerül. Különösen költséges s nagy gondot igényel a leves elkészítése, amikor udvari lakomákra készülnek. Legutóbb, amikor az ifju spanyol királyt látta vendégül a felség, az udvari lakomán olyan levest tálaltak föl, amely egy ezeréves híres spanyol recept szerint készült; ebbe a levesbe olyan ritka fűszerek kerültek, amelyek csak fejedelmi konyhákon ismeretesek . . .

A király levesét rendesen nem vízzel, hanem borral főzik. A sültek közül a fácánsült csak nagyritkán marad el, de a polgári sertéskaraj is létjogosultságot nyert a király menüjén. A halak közül a kecsege kerül leggyakrabban a király asztalára. Főzelékből rendesen négyfélét készítenek s azt egy négyrekeszes ezüsttálban szolgálják föl. A főzelékek közül a sárgarépának sohasem szabad hiányoznia. A tészták között a hideg tésztanemüek dominálnak . . .

Este hat órakor van a diner, mert a király, tudvalevő, igen korán fekszik. A diner menüje nagyjában megegyezik a dezsönével, csak gazdagabb ennél.

Az italok közül először a pilseni sör kerül az asztalra s csak azután szolgálják föl a borokat.

Az étkezés után feketekávé s likőrök következnek.

Nagy gondot fordítanak magára a tálalásra. Lenn a konyhában egy vaspántokkal átkapcsolható vaskalitkaszerü tartóba helyezik az ételeket, amelyeket, alulról a melegítő melege óv meg a kihüléstől. Az ily módon elzárt ételeket fölhordják a király étkezőtermébe, ahol spanyolfal mögött levő kis asztalkára helyezik. A hosszu úton, amelyen az ételeket fölhordják, megesik néha, hogy egy-egy étel (különösen halnemüek, tészták stb.) a fölhordás következtében deformálódik; hogy ilyen étel ne kerüljön a király asztalára, egy szakács mindig fölmegy a tálaláshoz s a netalán támadt szépséghibákat gyorsan kireparálja. Des Palmes mester azonban még közvetlen az ételek fölhordása előtt is hivatását teljesíti, mégegyszer megízleli az ételeket s csak azután bocsátja útjokra.

A konyhában fával tüzelnek s a modern konyhateknika vívmányait még sok egyéb tekintetben is kiküszöbölték a király konyhájából . . .

Amikor vendégfogadás, udvari lakomák, díszebédek vannak, akkor egyszerre megváltozik a helyzet; ilyen esetekben az arany-konyhában sütik-főzik az ínycsiklandozó eledeleket. Ennek a konyhának valósággal remeke az a gyönyörü kályha, amely egymaga hatvanezer forintba került. Ez a konyha különben boldogult emlékü Erzsébet királyasszonyé volt.

Az ünnepélyes lakomák alkalmával is Des Palmes mester kezében van a szakácsremeklés művészete letéve, de kis hadseregét ilyenkor meg kell nagyobbítania. A budapesti szakácskör küld ilyen alkalmakkor teljesen megbízható kisegítő-szakácsokat a főszakács rendelkezésére. Hogy ezeken a lakomákon mire képes Des Palmes mester tudása, ügyessége, s hogy a konyhaművészet raffinementjeivel mivé tudja a nyers ételanyagokat varázsolni, csak az tudja, aki valaha részt vett egy ilyen udvari lakomán! . . .

Hogy a felelősségnek mekkora súlya nehezedik ilyenkor a főszakács vállaira, tessék csak abból az egy esetből megitélni, amikor Alfonzó spanyol király és felesége járt nálunk.

Des Palmes ekkor ezernyolcszáz személyre állította össze a menüt, de ki is tett magáért! Különösen a cukorsüteményei keltettek föltünést s a legkényesebb gourmeteket is meglepte az ételek arrangementje . . . .

Csupán még annyit, hogy a föltálalásokra Prilesky gazdasági igazgató ügyel föl s ő intézkedik gyorsan, ha valamire szükség van. A konyha pedig a második főudvarmesternek, Montenuovo hercegnek a hatáskörébe tartozik.

Iván Ede.

A Műcsarnok téli tárlata

Éder Gyula: Angyali üdvözlet

Uj Idők 1908. XIV. 53. z. 588. e kép

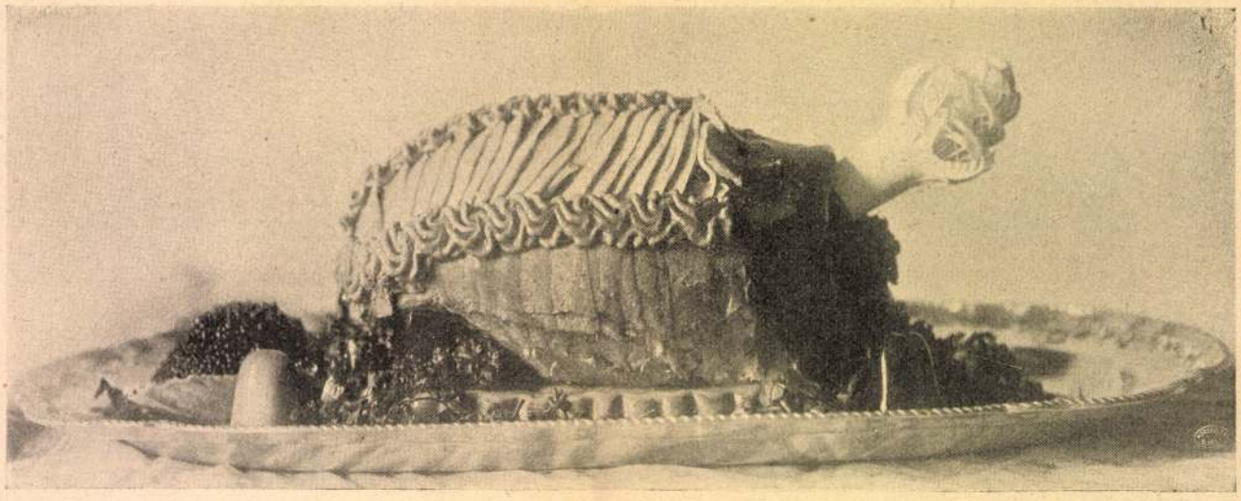

Remekbe készült ételek a király konyhájáról — Sonka körítve — Kallós Oszkár fényképe

A király konyhája

Már nem volt oka a francia konventnek szenvedélyét fékeznie, amikor valaki fölállott s azt javasolta, guillotinozzák le a király pástétomsütőjét is, mert ez az ember olyan ételekkel csiklandozta XVI. Lajos gyomrát, amelyeknek az árából egy sereg derék citoyen boldogan élhetett volna . . .

Két évvel ezelőtt egy nagyhírü orvostanár az egyik Rockefellernek, akit az élet azzal csúfolt meg — kontraszt kedvéért, — hogy mérhetetlen milliói mellé csak tejbekásás étkezést elbíró gyomorbajt adott, azt ajánlotta, hogy annyit egyék csupán, amennyitől egy jó gyomru napszámosnak a gyomra korogna folyton.

Az élet a maga szeszélyére, de talán igazságosságára is, nem egy izben megcsinálja az ilyen eseteket, de rendesen — épp az élet átlagából kiemelendő pontoknál — kiegyenliti többé-kevésbbé ezeket a különbözeteket.

Vajjon hol lehetne máshol keresni az életnek ezeket az exponáltságait, mint éppen a fejedelmi udvaroknál: a fénynek, pompának, ragyogásnak, földi jólétnek ezen legbőségesebb összegyüjtő helyén! . . .

Mi kerül a királyok, koronás uralkodók pazarul terített asztalára, mivel delektálják magukat ezek az élet legmagasabb polcain élő királyok, amikor egyedül ülnek asztalukhoz, a konyhaművészetnek minő raffinementjei harmonizálódnak, amidőn pazar fejedelmi lakomákra gyűlnek össze az élet kiváltságosai — olyan izgató kérdései a közkíváncsiságnak, amelyre megadni a választ, bizonyára nem érdektelen . . .

*

Milyen a királyunk konyhája, mit eszik I. Ferenc József?

Fáradjunk föl a királyi várpalotába, amikor Budapesten van az udvar.

A második alagsorban — ahogy itt nevezik — van a király konyhája. Des Palmes főszakács vezetése és fölügyelete mellett tizennégy szakács fárad azon, hogy a nagyon egyszerü, de nagyon ízletes menü elkészüljön. Köztudomásu, hogy királyunk éppenséggel nem híve a lukullusi lakomáknak. Napi menüje egyszerüség tekintetében alig különbözik az előkelő családok étrendjétől, egészen más a helyzet, amikor királyunk ragyogó vendégsereget, fejedelmi vendéget fogad ragyogó palotájában. Ilyenkor azután remekelnie kell Des Palmes mesternek!

Hogy e hivatásának mennyire felelt meg Des Palmes, azzal igazolja a királyi kegy, hogy immár harmincötödik éve viseli ezt a méltóságot az udvar szolgálatában. Társai s a második főszakács mindegyikök mestere a maga hivatásának, mert tudni kell, hogy mindegyik szakács önállóan végezi munkáját, különkülön konyhában. Az egyik a húseledeleket, a másik a tésztákat, harmadik a főzelékeket, negyedik a cukrászsüteményeket, ötödik a szárnyasokat stb. készíti.

Des Palmes mesternek egészen külön hivatása van. Ő állítja össze a menüt, s amikor az étrenddel elkészült, a felség elé terjeszti — jóváhagyás végett. A király rendesen akceptálja a főszakács menü-kártyáját, amelyen mindig csak a másnapi ételek vannak fölsorolva. Nagy ritkán fordul elő, hogy a felség egy-egy ételt töröl az eléje terjesztett lapról s mást kíván helyette. Des Palmes harmincöt év alatt annyira kiismerte az uralkodó ízlését, hogy szinte nüanszokig megérzi a felség étvágyának — hogy úgy mondjam: a hangulatát is . . .

Amikor mi, közönséges polgárai a társadalmi rendnek, még reggeli álmunkban félébren szendergünk, a király már reggelijét fogyasztja el. Hat órakor már — rendes körülmények között — teázik a felség; a tea mellé hideg sültet és teasüteményeket szolgálnak föl, amelyet mindig aznap hajnalban készítenek. Reggel két órakor már a konyhában buzgólkodik az egyik szakács, hogy a király reggelije idejére elkészüljön.

Pontban tizenkét órakor szolgálják föl a dezsö-

A király konyhájáról — Libamájpástétom — Kallós fényképe

Éder Gyula

Művészet 1917 39. l.

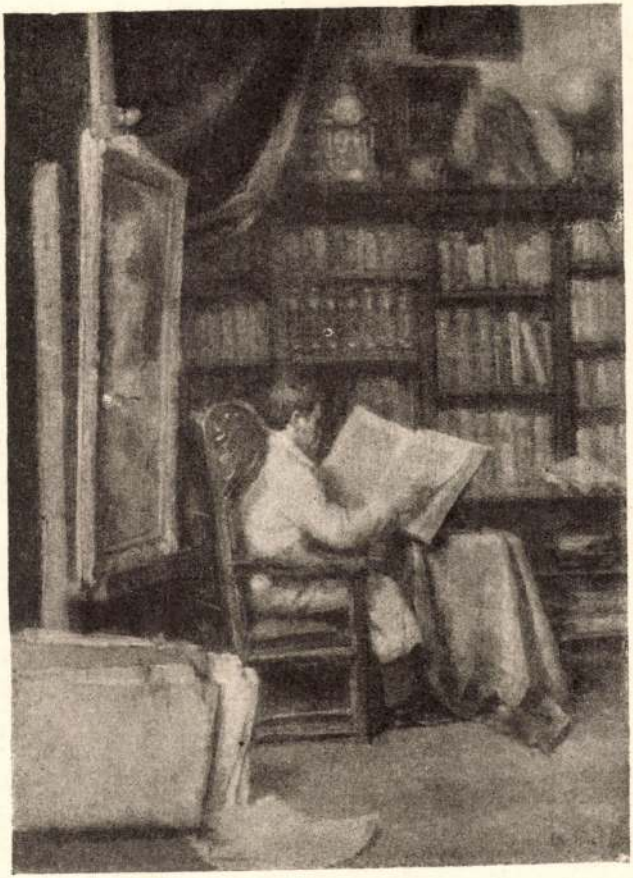

ÉDER GYULA MÜTEREMBEN

TERVVÁZLAT EGY HŐS 30-AS HONVÉD EMLÉKÉHEZ

szét, leg- erem , az ron- ltan, ban,

fogják adni — ebben az új szokásokhoz alkalmazkodó háborús életben — a lelkiállapotomnak, amely megengedte, hogy a munkában találjam meg szórakozásomat és hogy felejteni tudjam a közvetlenül is ért nagy csapásokat.

Egyes kiállításokon kellemetlenül hat a sok sulyos ráma. Ha hirtelen végigpillant az ember

Éder Gyula, festő; szül. 1875 decz. 25-én Kassán. A reáliskolát 1893-ban Kassán elvégezvén, Münchenbe ment, hol egy évig Fehr festőiskoláját látogatta, majd 1894-ben a bajor kir. képzőművészeti akadémia növendéke lett, hol 1898-ig G. Hackl és W. Diez tanárok vezetése alatt tanult. 1901-ben a Benczúr-féle mesteriskolába lépett, s még ez évben állami utazási ösztöndíjjal Olaszországba ment, hol Rómában tartózkodott hosszasabban. 1904-ben újabb utazási ösztöndíjat kapott, mellyel Belgiumot és Hollandiát kereste fel, s különösen Antwerpenben végzett hosszabb tanulmányokat. A mesteriskola kötelékéből 1905-ben lépett ki s azóta állandóan Budapesten tartózkodik s az arcképfestésen kívül főleg illusztrációk és karikaturák készítésével foglalkozik. 1911-ben a Nemzeti Szalon 200-ik jubiláris kiállításán Csalogatás cz. képével megnyerte a Nemes Marczell-díjat, a következő évben ugyancsak

† 1945
sept. 30

EDER 1. *Gyula*, festő, * Kassa 1875 dec. 25. Münchenben és Budapesten tanult s illusztrációkon kívül képmásokat, mitológiai és vallásos képeket festett, amelyeket 1902 óta állított ki a Műcsarnokban: Pietà, Kóbor Kentaur, stb. Stílusához főképp Benczur művészetéből merített tanulságokat. 1911. a Nemes Marcell díját, 1913. az Erzsébetvárosi Kaszinó díját nyerte. Bánkódás, Bellerophon, Salome és Tanulmányfej c. képei a Szépm. Múz.-ban vannak.

E. Gy. I. 269 f

T. 6114.

án térrajzban feltüntetve szem-
ázak jelezvék. Felirata fölül

NZOVA.

n.

Siménfalvi Székely Adám.
Éder Gyula olajfestménye.
Műcsarnok, Jubileumi Kiállítás.

Tavasz a művészetben
(Budapest 1941) 17. l.
32. l. képe

mikor felült a vele szamben lévő íróasztal tetejére és ott hintázott.

Röviden végzett Csendessel. Mondta hívja fel később, és már le is tette a kagylót, aztán tovább gépelte a félbehagyott levelet. Közben lopva az igazgatót nézte. A mások által annyira rettegett, hatalmas ember egészen sápadt volt, szinte szürke. Két szeme mélyen ült és világított.

Intett kezével a lánynak, hogy hagyja abba.

Jucika az ölébe ejtette két kezét. Érezte, amint szíve a torkának ugrik és ettől nagybosszus lett. Hogyne, hiszen hosszú hetek óta várta ezt a percet, készült rá, előre betanult a tükör előtt minden szót és álriadt mozdulatot... és most mégis milyen liba!

Az igazgató végigszántotta kezével homlokát. Az ideges, csupa ér kéz ott állt meg a halántékán, mintha egy markolással ki akarta volna tépni az utolsó szálig az ezüstöt onnan.

— Jucika... felmondok magának... — kezdte színtelen hangon.

A lány fehér lett és ólomnehéz. Csak nyögött valamit.

— Igen, felmondok... — hebegte az igazgató, csökönyösen bámulva a cégvezető szerzett érdemeiért kapott, bekeretezett díszoklevelét ott a falon, üveg alatt, — felmondok... ha akarja, elfogadja... tanácslom, fogadja el, — tette hozzá, aztán egész összefüggéstelenül folytatta: — Sokat gondolkoztam most, az életemen... pokol... így pokol... már határoztam... elválok...

— De ké... de igazgató úr... — hebegte Juci

— Igen... és látom, tudom, maga más, mint a többi... erre építek mindent.

— Nem értem... igazgató úr...

— Csak azt kérem magától, hogy néha, egyszer, kétszer, mondjuk húsznaponként megnézhessem a kisfiamat... — az igazgató ránézett és két szeme elkínzott, nedves fényben úszó lett. — Maga pedig, szeretném... maga pedig még ma költözzön fel a villába... a rózsadombi házba, amelyről már persze eleget hallott... én majd mindent elintézek... azt akarom, hogy minél előbb... persze csak egész csendesen, kis, baráti körben... aztán utazunk, amerre maga akarja, elmegyünk ketten, messzire, — de úgye, addig is sokszor fogunk találkozni... a városban... együtt ebédelünk... együtt vacsorázunk... együtt megyünk színházba... és aztán együtt leszünk mindég... örökké... mi ketten... hallja?

Jucika nézett. Jucika lelkében új, végtelen örvények nyiltak, keringtek és zúgtak. Kék szeme tágranyilt... az egész szoba tele lett piros, tűzfolyó karikákkal... Úgy volt, mint akivel álmában lezuhan a két gyenge, virágos fa közé feszített, lengő háló... hirtelen rettenetesen és szürkén ébredt.

Éder Gyula

Rátkr 138. l.

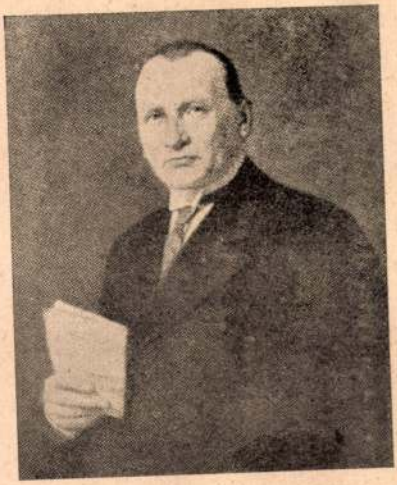

Éder Gyula:
Dr. Benczur Gyula egy. m. tanár arcképe.

NYOMTATVÁNY IROGEP

NYIREGYHÁZA, BETHLEN-UTCA 2 SZÁM

NYIREGYHÁZA

20 f

MAGYAR KIR. POSTA

T. Európa

Film. lap terjesztő

Budapest

V. Rothermere u 12.

Éder Gyula

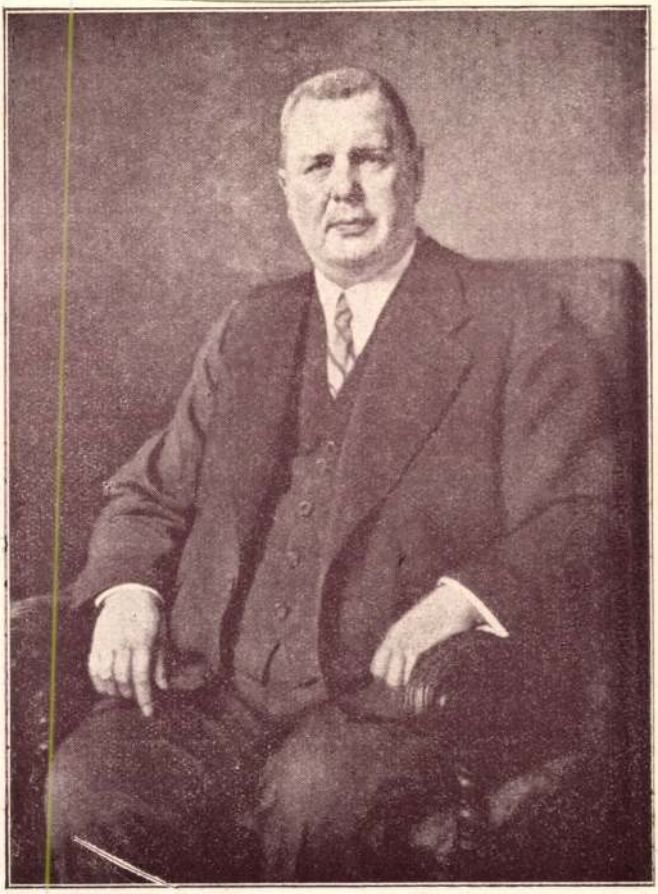

Férfi arckép. Éder Gyula olajfestménye.

Ész a művészetben.
(Brest, 1941)

Dr. Szondy Istvánné arcképe .Asztalos Gyula olajfestménye.

keretbe, hanem maga állt bele.

Ebből a kis esetből is látható, hogy a közönség a maga túlbuzgóságában és — mondhatnám — szándékos hibakeresési tendenciájával még a valóságos természetben is hibát keres és a fest-

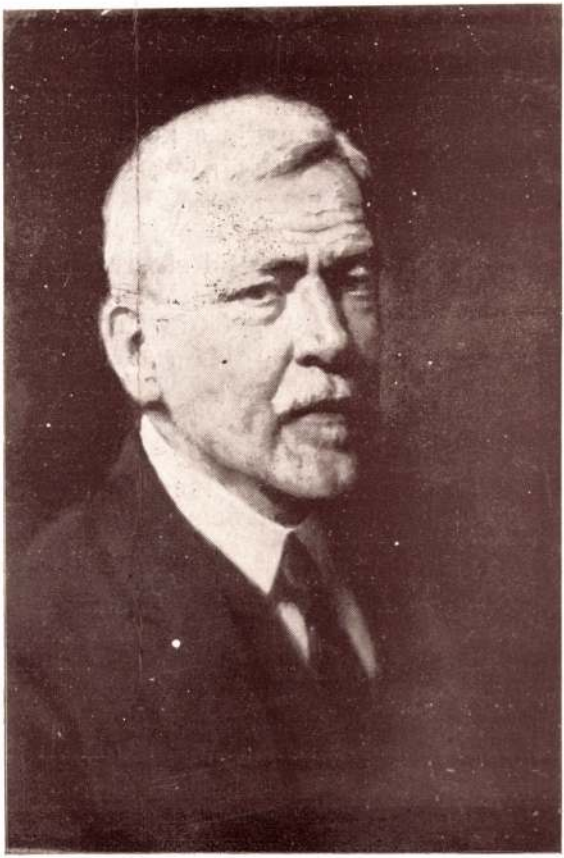

Éder Gyula: Önarckép.

chel-Angeló felment a létrán, kezében a vésővel és — egy marék márványporral. Hátatfordítva a podesztának, elkezdte feltűnően ütögetni a vésőjét, nem feledkezvén meg arról, hogy minden ütés után egy kis márványport szórjon le. Azután lejött a létráról és ekkor a podeszta nagyképűen megvizsgálván a szobor orrát, megállapította, hogy most már jó. Holott azon Michel-Angelo egy hajszálnyit sem változtatott.

A közönség mindenáron való hibakeresési és kritizáló hajlamát bizonyítja a következő eset is, mely lehet hogy megtörtént, de lehet, hogy csak nagyon találó adoma.

Egy bankár lefesttette a portréját egy jónevű festővel. A portré nagyon jól sikerült. Bevonult a család, élén az Otti tantival, Mimi tantival stb., hogy megnézzék és átvegyék az arcképet. De az ördög nem alszik. Amint így nézegetik, vizsgálgatják az arcképet, megszólal Otti tanti:

— A kép nem jó, hiba van a szeménél, de az álla sem egészen olyan, a válla keskeny, stb.

A bankár, aki teljesen magára ismert a festett képben, nem engedett semmit változtatni rajta, de azt ajánlotta titokban, hogy a festő vitesse el a képet és két hét mulva hozassa vissza. Így is történt. A terem sarkában állt a nagy keret. Bevonult ismét a család a tantikkal és elkezdődött a bírálat: a kép még mindig nem jó, mert most kicsi a szeme és kancsalít is egy kissé, nagy a szája és a füle, vörös az orra, stb. Szóval még rosszabb, mint volt. Ezt még mind ki kell javítani.

— De kérem, kedves Mester, hisz ez egy szűkmellű, tüdővészes, vörösorrú alkoholista.

És ekkor csoda történt. A kép — mindenkinek a megdöbbenésére — megmozdult és kilépett

Éder Gyula

ÉDER GYULA: Önarckép 1918

Képzőművészek
1928. 15. n.

JEGYZÉKE:

al	beczkói Biró Henrik	249
37	*Barabás Miklós:* Tenger	250
38	*Munkácsy Mihály:* Zách Felicián bosszúja	251
39	*Csók István:* Bunyevác nő	252
40	*Szüle Péter:* Félakt	252
41	*Lotz Károly:* Arckép	253
42	*László Fülöp:* Portrait	253
43	*Burghardt Rezső:* beczkói Biró Károly	254
44	*Pentelei Molnár János:* Árvák	255
45	*Magyar-Mannheimer Gusztáv:* Idyll	256
46	*Telepi Károly:* Balaton	256
47	*Koszta József:* Tányértörülgető nő	256
48	*Edvi Illés Aladár:* Tájkép	257
48	*Szüle Péter:* Tájkép	258
48	*szentgyörgyvári Gyenes Lajos:* Csendélet	258

IADÓVÁLLALAT BÉKÉSCSABA — 26753.

Eder Gyula

életrajz

láid

v. a

Karczagmagyállam

438. h.

és kép

élete

1932

Művész Kurir 1938. 3. sz. 27. l.

Éder Gyula: Elvégeztetett.

Éder Gyula

ár Ignác müépitész tulajdona.)

önségnek témájánál fogva tetsző giccseket rodukáltak s így a közönség izlését károsan olyásolták.

Az olajnyomatok simasága, még akkor is, ha eprodukált festmény vastagon van festve, megesztette a közönséget és hozzászoktatta a mdatechnika következtében előállott egyönséghez és simasághoz, ahol az esetleg vastagon ésnek és ecsetbarázdáknak csak a látszata van a az egyébként teljesen sima lapon.

Csak nagyon sokára tudott a közönség megátkozni ezen vastagabb impresszionisztikus ési móddal és többre becsülte az olajnyomahoz hasonló sima „kinyalt" festési módot, mely nban nem mindig fejezte ki elég erőteljesen ábrázolt tárgy vaskosabb karakterét, lévén itt hangsuly a sima festési technikára fektetve.

A Műcsarnok egyik tárlatán történt, hogy ött egyik vastagon festett impresszionista képekteli terembe egy magastangu személyiség két kelő hölggyel s a képeket meg sem nézvén, egyik hölgy megjegyezte: „Berta gyere innen paccos képek vannak", mire sietve távoztak a emből. Holott a kellő távolságból nézve, eltünnek a festékmasszák, egészen jól hatottak az előtt témához jól alkalmazkodó „paccos" festékakások.

Pedig megértésre tarthatna számot az úgy ezett „paccos" festési mód is, ha az a maga

ÉDER GYULA: A dryáda halála. 1925.

AZ ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TANÁCS KÜLFÖLDI KIÁLLITÁSOKAT RENDEZŐ BIZOTTSÁGÁNAK REFORMJA

Irta és az Irodalmi és Művészeti Kongresszuson előadta: KNOPP IMRE festőművész

A rendkívül fontos külföldi zsüri összes festőművész tagjai egy-két kivétellel, a műértő tagok pedig mind a Szinyei-társaság tagjai és így a külföldi kiállítások szervezése és zsürizése egy csoportnak lett kiszolgáltatva az összes többi művészcsoport rovására. Már első szereplésénél láttuk ezen egyoldalu hibás összeállítás eredményét, mely csak proforma néhány kívül álló festőnek, többnyire csak egy-két művel nyitottak kaput. Helyénvalónak tartom felemlíteni, hogy a velencei kiállítás körül bizonyos hibák történtek, amire nézve elég arra utalnom, hogy a miniszteriumnak kellett bizonyos intézkedés által Velencében korekturákat foganatosítani, amely azonban az előzmény folytán már kellő eredményre nem vezethetett. Rómában is az egyoldalulag összeállított zsüri saját csoportjuk érdekeit szem előtt tartva, mellőzte a csoporton kivül álló számos érdemes és elismert festőművészt, akik közül csak a látszat kedvéért a római kiállításban néhánynak helyet adtak.

Az ország mai helyzetében, körülvéve ellenséges indulatú nemzetektől, különös nagy fontossággal bir, hogy pártatlanul szelektált művekkel propagáljuk a művelt nyugat előtt kulturális fölényünket. Ezt a nemes célt egy csoport önző érdekeiért veszélyeztetni, kiváló értékeket mellőzni, oda vezet, hogy a külföldi kiállítások gyengébb hatást tesznek, mintha az értékes művészek összessége indulna a harcba. Mélyen tisztelt festészeti szakosztály! A békeszerződés kiütötte kezünkből a fegyvert, a kultura fegyverét azonban semmilyen hatalom sem képes tőlünk elvenni, a festészet pedig egyik kiváló tényezője a magyar kulturának. Mögöttünk, akik már a kongresszus előkészítő ülésén a javaslat mellett foglaltunk állást, áll festőművészeink összessége — kivéve a kis érdekelt csoportot. A Szinyei Társaság tagjai közt több kiváló művész van, maga az elnök, *Csók* István egyik kiválósága, büszkesége a magyar művészetnek, de valjuk be őszintén más táborban is vannak kiváló művészek. Hála Istennek hazánk gazdag talentumokban, kik már gyakran hoztak haza külföldről is nemzeti és nemzetközi kiállításokból babérokat. Ne féljünk attól, hogy a babérokból egy-egy levél másoknak is fog jutni és ne fázzunk attól, hogy egyikkel-másikkal meg kell majd osztani az esetleges anyagi eredményt. Magyarország mai súlyos gazdasági helyzetében vajmi keveset tehet művészeiért, ennélfogva a külföldi kiállítások ügye nem csak presztizs kérdés, hanem egyúttal gazdasági kérdés is.

Apellálunk *Klebersberg* Kunó gróf kultuszminiszter Őexcellenciájához, mint a legnagyobb államférfiaink egyikéhez, aki mindenkor bebizonyította rendkívüli érdeklődését, meleg szeretetét a művészetek iránt és miután Ő a »fair play« őszinte barátja, erős a reményünk, hogy bölcsességével és igazságszeretetével pártolni fogja jogos kívánságainkat. Miután *Kertész* K. Róbert kultuszminiszteri h. államtitkár Őméltósága teljes jóhiszeműséggel és jóakarattal vezeti a művészeti ügyeket az Ő részéről is, azt hiszem, pártfogásra számíthatunk. Az igazságot és teljes objektivitást szem előtt tartva indítványozom:

Egészíttessék ki a képzőművészeti tanács külföldi kiállításokat intéző bizottsága olyan formán a kiválóbb festőművészcsoportok tanácstagjaival, hogy ezen csoportok *mindegyike* szintén oly számmal legyen képviselve, mint a Szinyei-társaság és ily módon egyik csoport tagjai se majorizálhassák a többit. Ugyanezen elv érvényesüljön az összes kisebb bizottságoknál is, melyek a szervezést és a zsürizést vannak hivatva végezni. Különösen fontos azonban, hogy az ujonnan beválasztott festőművészekkel kiegészített bizottságok állandósíttassanak és nem csak egy-egy kiállítás alkalmából ad hoc működjenek.

Ezt kívánja a magyar művészet és a magyar művészek közös érdeke.

ÉDER GYULA: Répássy György. 1911.

Vidéki múzeumok és képtárak létesitése

Irta és az Irodalmi és Művészeti Kongresszuson előadta: dr. KÚNFFY LAJOS festőművész

Messzekiható kultúrjelentőséggel birnának Magyarországon a vidéki nagyobb városokban, megyeszékhelyeken, létesítendő múzeumok, képtárak vagy kultúrpaloták és a meglévők fejlesztése. Közoktatásügyi miniszterünk nagyszabású kultúrprogrammjára ezek tennék fel a koronát. Nem gondolok a kormány túlzott anyagi igénybevételére, ami alig lenne keresztülvihető, de nem is volna erre szükség, mert meg vagyok arról győződve, hogy egyes vidéki emporiumok áldozatokat hoznának, hogy ezzel is emeljék országos jelentőségüket és akadna bőven műbarát és művész is, akik készséggel előmozdítanák ezek létesítését és fejlesztését. Csak arra lenne szükség, hogy a kormány némi anyagi támogatással iniciálja ezen intézményeket és erkölcsi-hatalmi presztizsével a vidéki hatóságok ily irányú tevékenységét felkeltse.

Mindnyájan tudjuk, minő óriási ismeretterjesztő hatással birnak a műgyüjtemények. Hazánk mai helyzetében kétszeres érdekünk az általános kultúrnívó emelése és minél erőteljesebb kidomborítása a bennünket körülvevő nemzetekkel szemben.

Fokozná a nemzeti érzést is, ha egyes vidékek múltjára, szokásaira, viseletére jellemző adatoktárgyak összegyüjtve, vidéki központokban állandó közszemlére és tanúlmányozásra bocsáttatnának. Elősegítené, hogy az illető vidék tradicióiban éljen és fejlődjék. Ennek nemcsak ethikai, de közgazdasági eredményei is mutatkoznának.

Más szempont, hogy az egyetemek okszerű decentralisatióját követnie kell a műgyüjtemények decentralisatiójának is.

A vidéki emberek csak kisszázaléka látogathat el a fővárosba s akkor is ügyes-bajos dolgai

sése, azé az egységé, amely az arc, a ruha színfoltjainak harmóniája a világgal, az ember örök hátterével. Az a karosszék, melybe Éder Gyula ülteti modelljeit az élő világ. Ezért van az, hogy portréi nem modellek, hanem eleven valóságok, emberek.

Éder Gyula tanítványa volt és ma is tanítványa a nagy Benczúrnak. Ilyen tanítványt kívánok minden igaz, nagy mesternek.

Gy. Π.

TÁRLATOK

A MUNKÁCSY-CÉH ELSŐ KIÁLLÍTÁSA

Végre egy kiállítás az anyagi siker jegyében! így kell kezdenünk beszámolónkat a Munkácsy-céh első kiállításáról. És tegyük mindjárt hozzá, ez a siker épp úgy volt anyagi, mint erkölcsi is. A kiállításon 40 kép kelt el 36.500 pengő értékben. Olyan eredmény ez, amire büszkén mutathatnak rá a Munkácsy-céh megalapítói és aminek tanúságain nem árt kissé elgondolkozni.

FRANK FRIGYES: Női fej

A Munkácsy-céh első kiállításáról

Tehát mégis lehet eladni a kiállításon, — ez az első tanúság. Csak éppen olyan kiállítást kell rendezni, amelyiknek nivója megfogja a közönséget. De talán még fontosabb a második tanúság: olyan kiállítást kell csinálni, amelyik nem megzavarja, hanem inspirálja a kiállításlátogatót, azaz nem iránykiállítást kell csinálni, hanem a jó művészek kiállítását. A közönség abban a pillanatban a művész mellé áll, mihelyt van garanciája arra, hogy jó képet fog vásárolni. Ezt a garanciát a Munkácsy-céh azáltal nyujtotta, hogy programja sarkalatos pontjává tette az irányokkal való szakítást és hangsúlyozta, hogy minden jó művész számára megnyitja kapuját, — tartozzék bármely művészeti irány hivői közé. Így történt meg, hogy hosszú évek óta először jelent meg a magyar piktura minden árnyalata egy testület kiállításán. Igaz, a névsor nem teljes. Sokan maradtak ki, — különösen a Műcsarnok

a kompozíciónál vizsgázik, — ez volt a meggyőződése. Rajztudás és színérzés, meg szerkesztőtehetség egyszerre áll munkába a figurális csoportok összehangolásánál. Átvette az ítélet megfontoltságát, sőt türelmességét. Benczúr Gyula — ellentétben némelyik mai professzorral — nem igyekezett a maga művészete elveinek irányában befolyásolni tanítványait. Nem is mondhatja egyetlen tanítványa sem, hogy tanári terror alatt dolgozott.

Éder Gyula a jó tanítvány, aki csupa olyan sajátosságot vett át mesterétől, amelyikkel önállóan kell bánni, a saját alkatára kell szabni, hogy élni tudjon vele. Nincs nagyobb csapás a mesterre, mint a rossz tanítvány. Az epigon, akinek vékony tehetségéből csak a külsőségek utánzása, a felületen való mozgás tellik. Az ilyen tanítványok taposssák országúttá a Mester külön útját, az ilyen tanítványok járatják le az iskola presztizsét.

Éder Gyula a jó tanítvány, akinek munkássága dicséri a Mestert, megerősíti az iskola hitelét és a felfedezett utat terebélyes fákkal szegi.

Három zsánere van a pikturának, amelyben Éder Gyula öregbíti a Benczúr-iskola tekintélyét. Az egyházművészet, az akt és a portré.

Egyházművészeti pikturáját a kompozició gazdagsága és a kifejezés ereje jellemzi. Reprodukcióinkon is megállapítható, mennyire kerüli a szerkesztés sablonját, mennyire izgatja fantáziáját egy új beállítás, egy új felfogás szüzséje! Csoportjainak összehangolásán kívül legnagyobb figyelmet az egyes alakok kifejező erejére fordít, gondosan vigyázva arra, hogy a drámai erő ne menjen rovására az artisztikumnak, de ne fagyjon rhetorikus páthosszá sem és az élet ne halványodjon szinházi jelenetté. Szép példája e benczúri izlés mértéktartásának a »Golgotha« c. képén Magdolna alakja.

BENCZÚR GYULA: A hiú néger

beczkói Biró Henrik gyüjteményéből

Akt képei finom példái a művészi fegyelemnek és a rajztudás izes és izléses játékának. Felfogása ugyanilyen piktori fegyelmezettségről tanuskodik. Akár a *Dryáda halála*, akár a gróf Károlyi Imre számára készített tryptichonokra gondoljunk, mindenütt érezzük a gondolati elem egyensúlyozó szerepét, mely nem gátolja, sőt ellenkezően fokozza a vonalak játékának élvezetét.

Portréit ennek a műfajnak örök törvényei uralják. Nem a könnyen elérhető hasonlatosság az ambiciója, hanem az arc lelkének kifürkészése és könnyed rögzítése. Ezenfelül az egység kere-

mellett vajmi kevés ideje jut gyüjtemények látogatására. A kisváros nyugalmában, ahol kevés is a más irányú szórakozás, több elmélyedésre jut ideje és ezekben a gyüjteményekben keres majd üdülést a mindennapos szürke életben. A fővárosi gyüjtemények igazgatói és tisztviselői kötelezetnének, hogy évente több előadást tartsanak a vidéken. Az osztó igazság is megköveteli, közgyüjteményekbe kerüljenek, elzáratnak a közönség elől. *A művészeknek ez nemcsak erkölcsi, de nagy anyagi sérelmére is szolgál.* Külföldi kisebb gyüjteményekben gyakran jobban tanulmányozható egy azon vidékről származó művésznek fejlődése, mint a fővárosi gyüjteményben, ahol csak legkiválóbb alkotásai nyerhetnek elhelyezést.

ÉDER GYULA: Répássy Magda. 1928.

hogy amikor a vidék is hozzájárul közintézményeink fenntartásához, neki is jusson ezekből.

Azt látjuk, hogy a fővárosi múzeumok-képtárak amúgy is túlzsúfoltak, pedig a gyüjtés nem állhat meg és *igen sok műtárgy raktárakban-pincékben fekver.* Hadd kerüljenek ezek napfényre és gazdagítsák, termékenyítsék a vidék életét és gyújtsák fel a lángot újabb tehetségekben, akik itt fognak öntudatra ébredni. Az élő művészekre egyenesen sértő, hogy a gyüjtemények által megszerzett műveik, amelyektől legtöbbször árukon alúl váltak meg csak azért, hogy műveik

Sok panasz van amiatt, hogy a profitot hajszoló műkereskedők elárasztják selejtes műveikkel a vidéket és izlését megrontják. Ez meg is történt. Egy-egy vidéki műgyüjtemény körzetében azonban fejlődni fog a műértés és mindinkább kisebb lesz azoknak a száma, akik félrevezethetők, aminek az értékes művészek fogják majd hasznát látni.

A vidéki műgyüjtemények-kultúrpaloták erősíteni fogják a hazafiságot, terjeszteni a tudást és nemesíteni a magyar társadalom izlését.

MAGYAR MESTEREK

ÉDER GYULA

Egy név, amelyik összeforrott a Benczúr-iskola hagyományaival. Ünnepelt, sőt divatos név abban az időben, mikor ez az iskola diktálta az ízlést a magyar képzőművészeti közvéleménynek. Akkor és ma. Ma csak azok hajtják meg előtte az elismerés lobogóját, akik nem iskola és divatok után szabják ízlésüket, hanem minden időben és minden irányok ellenére csak a tudást és tehetséget méltányolják.

ÉDER GYULA: Golgotha (Vázlat). 1921.

Kétségtelenül sok jellegzetessége van az *Éder* Gyula művészetének, ami a halhatatlan emlékű Benczúr Gyulára emlékezteti a nézőt. Növendéke és unokaöccse volt a nagy mesternek, hatása alá is került. De ez a hatás Éder Gyulát sohasem tette epigonná. Ezeket a hatásokat feldolgozta, asszimilálta és átalakította, egyéniségét nem rendelte alá ezeknek az egyébként egészséges hatásoknak, még kevésbé adta fel a szemléletben nyilvánuló festői egyéniségét.

Mit vett át Éder Benczúr Gyulától?

A festőművészet mesterségbeli részének kultuszát. Azt az elvet, hogy az alkotó művész legyen mestere a mesterségének, hogy az ábrázolásnak vannak olyan törvényei, melyek meg nem tanulását semmiféle ihlettel pótolni nem lehet. Átvette a kompozició szeretetét. Ez összefügg azzal a lelkiismeretességgel, amellyel a festői feladatok megoldását követelte. A tehetség

Irodalom. *Götze:* Gefässformen u. Ornamente der neolithischen Schnurkeramik im Flussgebiete der Saale (1891); *Koehl:* Die Bandkeramik in der Umgebung von Worms (1903); *Tompa:* A kőkor szalagdíszes agyagművessége Magyarországon (1930); *László Ferenc:* Háromszék megye praemykenaei jellegű őstelepei (1911); *Franchet L.:* Céramique primitive (1911); *Koenen:* Gefässkunde (1895); *Wosinszky:* Az őskor mészbetétes agyagművessége (1904); *Willers:* Die römischen Bronzeeimer von Hemmoor (1901); *Schuchardt:* Der Goldfund von Messingwerk (1914); *Tompa:* Az angyalföldi kincslelet (1928); *Hoernes—Menghin:* Urgeschichte der bildenden Kunst. MÁRTON L.

Edények (lat. *vasa*), az *anatómiában*, keringő folyadékot tartalmazó csövek és üregek a testben. Véredényeket (vasa sanguinifera) és nyirokedényeket (vasa lymphatica) különböztetünk meg. Előbbieket ütő- vagy verőerekre (arteriák) és vivő vagy visszerekre osztjuk. A bélből jövő, felszívódott tápnedvet és zsírszemcséket tartalmazó nyirokereket chylus-ereknek nevezzük. HUZELLA T.

Edények (trachea), a növények edénynyalábjainak farészében (xylem, hadrom) és másodlagos fájában vannak. Ezek szélesnyílású, egymás fölé helyezett sejtek, amelyeknek érintkező végein a sejtfal át van likadva és így az edények szakadatlan csövek, a levelektől a gyökerekig. Faluk különféleképpen: gyűrűsen, csavarosan stb. vastagodott. Fontos szerepük a víz szállítása a gyökerektől a levelekhez. — A fenyőféléknek nincsenek edényeik. Ezeknél tracheidák végzik az edények feladatát. TUZSON J.

Edényes virágtalanok, a *Harasztfélék* (Pteridophyta).

Edénynyalábok, a növények szárában és leveleiben haladó vezető kötegek, amelyek két részből állanak, ú. m. a külső (a levelekben: alsó) háncsrészből (phloëm, leptom, cribrális rész) és a belső (a levelekben: felső) farészből (xylem, hadrom, vazális rész). E nyalábok farészében a talajból fölvett víz az oldott sókkal a gyökerekből a levelekbe, háncsrészében pedig a kész tápanyagok különféle szénhidrátok és fehérjék a levelekből a gyökerekbe kerülnek, hogy felhasználtassanak mindenütt, ahol osztódásban levő szövetek fejlődnek, vagy pedig raktároztassanak a termésben, szárban, gyökerekben, illetőleg az utóbbi kettőből alakuló gumókban vagy a levelekből alakult hagymákban. Az edénynyalábok lefutása különféle lehet. A szár keresztmetszetén körben vannak elhelyezve a *Kétszikű* növények esetében, a szár keresztmetszetén szét vannak szórva *az Egyszikűeknél*. A szár edénynyalábjai kihajlanak a levelekbe, hogy itt szétágazva a levél erezetét alkossák. A levélnyélbe kihajolhat egy vagy több edénynyaláb, ezek a levélnyomnyalábok. *Axilis* edénynyalábok azok, amelyek a szár középvonalában haladnak; ha csak egy ilyen van, akkor ez: *monostelia*. A páfrányok nagy részének edénynyalábjai hálózatosak és üres henger alakjában választják el a központi parenchymát a kéregparenchymától. Ha az edénynyaláb csak farészből áll, akkor *egyszerű*, ha fa- és háncsrészből, akkor *összetett* edénynyalábnak nevezzük. *Koncentrikus* az edénynyaláb, ha az egyik rész központi elhelyezésű és ezt hüvely módjára veszi körül a másik rész. A belső rész milyensége szerint különböztetjük meg a *hadrocentrikus* és a *leptocentrikus*, illetőleg *amphicribralis* és *amphivasalis* edénynyalábot. *Radiális* edénynyalábokat találunk a gyökerekben, amelyek fa- és háncsrészei sugarasan helyezkednek el. *Kollaterális* az edénynyaláb, ha egy farész és egy háncsrész egymást érintve halad; *bikollaterális*, ha egy farész mellett két átellenes háncsrész van. *Nyitott* az edénynyaláb, ha a fa- és háncsrész között osztódó szövet, kambium van (kétszikűek, gymnospermák); *zárt*, ha a nyalábok között osztódó szövet nincsen (egyszikűek). TUZSON J.

Eder *Joseph Maria*, német fotokémikus, szül. 1855-ben Kremsben. 1888 óta a bécsi fényképészeti és reprodukciós kísérleti intézet igazgatója. A modern fényképészet sokat köszönhet alapvető munkálatainak. ERDŐS J.

Éder *Gyula*, festő, szül. 1875 dec. 25-én Kassán. 1905 óta Budapesten főleg *Benczúr* Gyula hatása alatt arcképeket, mitológiai és egyházi tárgyú képeket, valamint genreképeket fest. *Bellerophon* c. képe a budapesti Szépművészeti Múzeum, *Az éjszaka* c. festménye a Kassai Múzeum tulajdona. SZENTIVÁNYI GY.

Éder *József Károly*, történetíró, szül. 1760 jan. 20-án Brassóban, megh. 1811 jan. 11-én Nagyszebenben. Mint II. József reformjainak buzgó híve, 1787-től fogva a nagyszebeni normális iskola igazgatója volt. Ő írta a románok érdekében a *Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae* (1791) c. folyamodást, a szászok jogait pedig a *De initiis juribusque primaevis Saxonum Transsilvanorum Commentatio* (1792) c. iratában fejtegette. Iskolai használatra újra kiadta Páriz-Pápai szótárát (1801). *Scriptores rerum Transsilvanarum* c. kútfőkiadása (1792—1800) négy kötetben jelent meg. (V. ö. *Lukinich:* É. K. levelei. Irod.-tört. Közl., 1907.) TAKÁTS GY.

Édes *Gergely*, költő, szül. 1763-ban Madaron (Komárom m.), megh. 1847-ben Tiszatarjánban; ref. lelkész volt Derecskén. Könnyen verselt a legnehezebb formákban is. Kazinczy barátja s követője volt. Sok kézirata van az Akadémia

Gutenberg Lex. TX. K.

könyvtárában és a miskolci múzeumban. Művei: *A természet könyve* (1789); *É. G. enyelgései* (1793 és 1803); *Keservei és nyájaskodásai* (1803); *Anakreon-* és *Horatius-fordítások* (1803—1819). Több műve kiadatlan. HEGYALJAI KISS G.

Édesfű vagy *harmatkása*, a fűfélék családjának Glyceria R. Br. génusza mintegy 16, nálunk 4 fajtával. Valamennyi vízinövény. A *Glyceria fluitans* R. Br. (mannakása, édes sás, fodorsás, csíksás, boszorkánykása) árkok, állóvizek szélén sokszor tömegesen nő; bugája egyoldalú, ágai egy-kettesével állók; füzérkéi 2—2·5 cm hosszúak, toklásza 5—7 mm hosszú, hegyesedő. Vizinövényeink között a legértékesebb; jóminőségű és nagyhozamú takarmányt ad. Mannakása nevét onnan kapta, hogy régebben — különösen szűkös esztendőben — az Alföldön termését szedték, s megőrölve levesbe kásának használták. A *Glyceria aquatica* Wahlbg. 1—2 m magas, terpedt bugájú, dús füzérkéjű, szeleslevelű, sárgászöld színű növény, melyet az állat fiatalon szívesen fogyaszt. Különösen az Alföldön terem tömegesen. RIGLER J.

1. Mannakása (Glyceria fluitans), 2. Édesfű (Glyceria aquatica)

Édesgyökér (*Glycyrrhiza* L.), a *Hüvelyesek* Papilionatae alcsaládjának génusza, 12 faja főleg Mediterrán tájakon, mérsékelt és szubtropikus Ázsiában, Ausztráliában, Észak- és Délamerikában honos, nálunk 3 faja ismeretes. Évelő füvek vagy félcserjék, páratlanul szárnyas levelekkel. Fehér, sárga vagy kékes színű virágaik vagy levélhónaljiak, vagy fürtvirágzatban foglalnak helyet. *Glycyrrhiza glabra* L. (*igazi édesgyökér*), virágai laza fürtben állanak, hüvelye kopasz, gyökere egy kesernyésen édes glikozidát, *glycyrrhizin*-t tartalmaz, melyet orvosi célokra használnak (radix Liquiritiae hispanica). Angliában a porter-söröket készítik vele. *Glycyrrhiza echinata* L. (ednámkóró), lilás virágai fejecskében állanak, hüvelytermése pirosló tüskékkel borított. Gyökere szolgáltatja a radix Liquiritiae rossicát. PALIK P.

Édesgyökér (Glycyrrhiza glabra)

Édesítő anyagok (*cukorpótlók*), azok a kémiai ipar által előállított készítmények, amelyek a cukorhoz hasonló íz érzetét keltik. E vegyületek édesítőképessége a cukor édesítőerejét sokszorosan meghaladja, tápláló értékük azonban gyakorlatilag egyáltalán nincsen. Legfontosabb alkalmazásuk bizonyos betegségek alkalmával előírt diétás étkezésnél fordul elő. Minden olyan esetben, amelyben a szénhidrátok károsak a szervezetre, a cukrot részben vagy egészben cukorpótló anyag, főként *szacharin* helyettesíti. A szacharin a háborús cukorinségben népélelmezési cikk gyanánt is szerepelt. Nagy édesítőereje és relatív olcsósága miatt, különböző ital- és ételneműek édesítésére elvétve még ma is felhasználják, de ezt hamisításnak tekintik s az élelmiszerek forgalmát szabályozó rendelkezések alapján szigorúan büntetik. OSZTRÓVSZKY A.

Édeskömény, lásd: *Ánizskapor.*

Edessza. 1. Kr. e. a VIII. században az asszírok által elfoglalt mezopotámiai Oszroene vidékének Ruhu (asszírul Urhai) nevű, később a macedóniai Edesszáról Edesszának nevezett fővárosa, a mai Urfa helyén. Kr. e. 137-ben itt alapították meg az edesszai birodalmat. A rómaiak, akikkel szemben már régebben is függő viszonyban volt, 216-ban Colonia Marcia Edessenorum néven katonai gyarmattá tették. A III. századtól kezdve mindinkább keresztény középponttá fejlődött s 525-ben I. Justinus, várát helyreállíttatva Justinipolisnak keresztelte. Az iszlám uralomra kerültével (641) jelentőségét elvesztette. Az első keresztes háborúban Balduin hercegsége fővárosának választotta (1098—1144). 1516-óta Törökországhoz tartozik.

2. *Edessza* vagy *Ägä*, a mai *Vodena* helyén állott macedóniai város, a macedon királyok egykori székhelye és temetkező helye. KÉZ A.

Édesvíz, kevés sótartalmú természetes víz. Sótartalma literenként ritkán éri el az 1 gr-ot. Ellentéte a sósvíz vagy tengervíz, melynek oldott szilárdanyag tartalma literenként kb. 35 gr és az ásványvíz, amely még több sót tartalmaz feloldva. Igen tiszta édesvíz a gleccserek olvadásából keletkező víz, továbbá az esővíz, míg a többi édesvizek, mint a forrás-, patak-, folyóvizek-, tavak és mocsarak vizei több-kevesebb sót, organikus anyagot stb. tartalmaznak. BÁLINT I.

Édesvizek állatvilága, általában a belvizeket benépesítő állatok összesége, ide számítva

1907. tavaszi kiáll.: A molnár és fia, olajf.
1907—8. téli kiáll.: Salome, olajf.
1908—9. téli kiáll.: Angyali üdvözlet, oltárkép, olajf.
1910. tavaszi kiáll.: Éva, olajf.
1911. tavaszi kiáll.: Arczképtanulmány, olajf. — Kísértés, olajf.
1911—12. jubiláris téli kiáll.: Boszorkánytáncz, olajf.
1912. tavaszi kiáll.: Orpheus, olajf. — R. Gy. kanonok arczképe, olajf.
1913. tavaszi kiáll.: Alvó faun, olajf.
1913—14. téli kiáll.: Bánkódás, olajf. — Arczkép, olajf. — Az elítélt, olajf. — Erdei út, olajf. — Kóbor Centaur, olajf.

Angyali üdvözlet, Bocskay arczképe, Boszorkánytáncz, Éva, Molnár és gyermeke és Rákóczi Ferencz arczképe cz. műveiről a Könyves Kálmán Magyar Műkiadó R.-T. fényképreprodukcziókat adott ki.

A Gyűjtő. 1913. 6—8. sz. — *Budapesti Hírlap.* 1913 decz. 25. (Kitüntetett művész.) — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Könyves Kálmán* Magyar Műkiadó R.-T. műlapkiadványainak jegyzéke. Budapest, 1912. — *Művészet.* 1903. 377. l. — 1908. 133. l. — 1911. 122, 140, 143. l. — 1912. 38. l. — 1914. 84. l. — *Nemzeti Szalon Almanach.* Budapest, 1912. 128, 164. l. — *Tábori Kornél:* Magyar humor. *Pesti Napló.* 1913 márcz. 23. — *Vasárnapi Ujság.* 1907. 1027. l. (képpel) és a művész közlése nyomán.

~~2./~~

Léda, olajf,
Golgotta, vázl.
Önarckép, olajf,
Női aktanulmány, olajf,
Női aktanulmány, olajf,
Orpheus, olajf,
Fekvő női akt, olajf,

1924 Balatoni társ II.kiáll.
Fürdőkabinok Zamárdiban, olajf,
Partrészlet, Zamárdiban"
A Balaton Zamárdi mellett, "

1925 Szövetség társ II.kiáll.
Kiuzetés a paradicsomból, olajf,
Silen, olajf,
Müteremsarok, olajf,
Csepei Zoltán Báláné arcképe "
Phryne, olajf,

1926 Egyházművészeti kiáll.
Krisutus és a bünösasszony, olajf
Szt. Ferenc Stigmatizációja, olaj

1930 Arcképfestők I sö kiáll.
Arcképtanulmány, olajf,
Baittrok Ica arck.olajf,

1937 Arcképfestők Ballá emlék ki
Önarckép, olajf,
Blató Nóra arck.olajf,

Patakpartján, olajf,

1914 Téli kiáll.

Amorette, olajf,

1919 Egyházművészeti kiáll.

Szent Sebestyén, olajf,
Mória Magdolna, olajf,
Lázár feltámadása, olajf,
Jézus, olajf,
Krisztus feltámadása, olajf,

1920 Népgondozó aktio javára rend.ki

A dicsőség istennője, olajf.

1920 Tavaszi tárlat.

Scherzó I. olajf,
" II. "

Ámor és Psyche, olajf,
Kis Bachus, "
Idyll, olajf,

1924 A szövetség kiáll.

Belterophon, olajf,
Bánkodás, olajf,
cs. Zoltán Béla arck. olajf,
A bünös asszony, olajf,
A királyok imádása, olajf,
Nyugvó bachausnő, olajf,

I ső Székesfehérvári kiáll.

Heverőnő, olajf,

II. Győri kiáll.

Heverő nő, olajf,

1907 Őszi kiáll.

A legjobb alkotmánybiztositék, tusr.
~~Illustratio, tusr.~~
Lengyel Zoltán, tusr.
Ráckevei jelölt, tusr.
Alt. titkos választás, tusr.
Illustratio, ~~tusr.~~
~~3 drb. Illusztrátio, tusr.~~
Magyar vezényszó, tusr.
Nemzetiségi obstruktio, tusr.
~~3 drb. Illustratio, tusr.~~
A kiállított méregfogok, tusr.
Absolitusmus alkonya, tusr.
Királyi biztos, tusr.
Kiegyezési tárgyalások, tusr.
Béke galamb, tusr.
~~Illusztratio, tusr.~~
Autonomvámtarifa, tusr.
Darabont főispán, tusr.

1909 Jubiláris téli kiáll.

Andromeda, olajf,

1910 Téli kiáll.

Heverőnő, olajf,

1911 Febr. kiáll.
Angyalok, vízf.

1911 Téli kiáll.
Csalogatás, olajf.
A Gellérthegy reggel, olajf,

1912 Tavaszi kiáll.

Megrovási kaland
/ Zemplényi, Krajna/ gouach,
El van rajzolva
/Kaciány és Tölgyessy/"
Servus Pleps Mérő Ist. "
Én mint pratikus
/Kézdi Kov. László/ "
Viz-isszony
/ Kom. Katz Endre/ "
Biztos siker
/ Déry Béla/ "
Kéne valamit tenni
/Kümerle és Krajna/ "
TépelődésDobai székely "
Összemormollak, "
Sakk partie, "
Kávéházban, "
Balatoni fürdés "

1912 Téli kiáll.
Danae, olajf,

P

Éder Gyula

a Szalonban El van rajzolva cz. karikaturáját ezüst plakettel tüntették ki. 1913-ban Bánkódás cz. művét a Műcsarnokban az Erzsébetvárosi Kaszinó díjával jutalmazták.

Jelentékenyebb művei: Pieta (1902) Szmrecsányi Lajos püspök tulajdona, Eger (színes repr. kiadta Divald Károly); — Bellerophon (1902), a magyar állam tulajdona; — A kassai Casino plafondképe (1903); — Bacchanalia (1903), magántulajdonban Kassán; — Fortuna (1904), magántulajdonban Budapesten; — Kossuth Lajos arczképe (1905), Debreczen város tulajdona; — Bocskay István arczképe (1906), Nagy-Szalonta város tulajdona; — Az Éjszaka (1906), a Kassai Múzeum tulajdona; — Arany János arczképe (1907), Nagy-Szalonta város tulajdona; — Salome (1907), a magyar állam tulajdona; — Angyali üdvözlet (1908) stb.

A Képzőművészeti Társulat kiállításain következő műveivel szerepelt:

1902. tavaszi nemzetk. kiáll.: Tanulmányfej, olajf. — Pieta, olajf. — Álom, olajf.

1902—3. téli kiáll.: Bellerophon, olajf. — Tanulmányfej, olajf. — Illusztráczió Kisfaludy Károly műveihez. Vízf. Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) tulajdona. — Kamilla, olajf. — Egy patricius, olajf.

1903. tavaszi nemzetk. kiáll.: A kassai Casino lépcsőházának plafondképe, olajf. — Tanulmányfej, tempera. — Imádkozó barát, tempera.

1903—4. téli kiáll.: Bacchanalia, olajf. — Kolduló barát, olajf.

1904. tavaszi kiáll.: Fortuna, olajf.

1905—6. téli kiáll.: Szirének, olajf. — A zsákmány, olajf.

Éder Gyula

Taufej	Bellerophon	Ba[illegible]	Műteremben	Orpheus	Bozorkýtánc
1902	1902-3	1903-4	1917	1912	1911-12
1902-3		1918 Felsőlő	1918-19	1922	1921
1903 - IV NC	1921		1921	1924 tröv	1925-26
1918 Felső Mo	1924 tröv				1932

Arcképtan	Pihanés	Álom	Bánkódás	Salome	Sirének
1911	1926	1902	1913-14	1907-8	1905-6
1930			1924 tröv		1907 treged
1935	1936		1925-26		

Csalszalás

1911

Guarabás
1910
1923 alkotás
1924 hőst
1937

tit Egy

1934-35

1940-41 [illegible]

tit Lebedéi

1915

1919

Bünös a

1924 hőst

[illegible]tei Birottság!

a nagyméltóságú
[illegible]igyo Minisztér úr
[illegible]nyrendeletét, bátorko-
a visegrádi váron
[illegible]litási munkáka meg-
m. kir erdőgondnok-
[illegible]yezte kilátásba, ha a
bocsátatnak.

Kongres K.

1910. NTK humoristikus kiáll

Az uj. förend
Önarekép I
A fáradhatatlan
Búcsú
A feminizmus
Bemutatkozás
Együstlakodalom
A lélekvándorlás
Vendégszeretet
Katonatiszter fizetés rendezése
A méreg
Smolen Tönik

DELMI ÉS KÖNYVKIADÓ RT.

BUDAPEST, 192. 3 November 7.

ttságának

Budapest.

---

tisztelettel jelenteni, hogy a főbi-
ei - Lux , A Visegrádi vár " czimü
l a következő árakon:

. 34.400.-kor.

Villamoskalauz és tisztviselőnő expresszházasságának bonyodalmai

„Mint vakot vezettél éjjel a szobádba..“ — Fő, hogy a gyereknek neve legyen Az unokatestvér szerepe a rangon alul kötött házasságban — Lopási vád és tartásdíj per

(*A Magyarország tudósítójától.*) Egy BSzKRt-kalauz különváltan élő felesége *Marsovszky* Gyula dr. ügyvéd útján *ideiglenes nőtartási pert* indított férje ellen. Az asszony keresetében előadta, hogy férje nem sokkal a házasságkötés után minden jogos ok nélkül elhagyta őt, a lakásból kikergette és most róla és tizennyolchónapos kisgyermekéről nem hajlandó gondoskodni. *Rend* Aurél dr. járásbíró elé került az ügy. A bíróság előtt a férj terjedelmes beadványban tiltakozott az ellen, hogy őt ideiglenes nőtartási díj fizetésére kötelezzék és a következőket adta elő:

Kényszerházasság

— Mindenekelőtt a leghatározottabban tagadom, hogy feleségemet közös lakásunkból kidobtam volna. Az történt, hogy amikor rájöttem arra, hogy ruháimat, értéktárgyaimat elzálogosította, eladta, 750 pengőért selymet, vásznat és olyan árukat vásárolt, amelyekre a háztartásban semmi szükség nem volt és ezeket a drága dolgokat is rögtön elzálogosította, felelősségre vontam és ő erre egyszerűen *fogta a gyereket és a lakásomból eltávozott.* Tehát ő hagyott el engem s nem én őt. Később rájöttem, hogy *valósággal kifosztott, fehérneműimet, ruhaneműimet tudtom és beleegyezésem nélkül elvitte lakásunkról, eladogatta, elzálogosította, sőt még a zálogcédulákat is eladta.* Amikor megkérdeztem, hogy hova tette ezeket a tárgyakat, *megint szó nélkül otthagyott.*

— Feleségem együttélésünk egész tartama alatt *lenézett engem.* Állandóan hangoztatta, hogy ő ügyvédi irodában dolgozott mint tisztviselőnő és *csak kényszerből jött hozzám feleségül azért, hogy születendő gyermekének nevet adjon.* A helyzet ugyanis az volt, hogy *törvényes házasságkötésünk után három nappal megszületett a gyerek.* Erre való tekintettel anyósom meg feleségem siettették az esküvőt, meg is történt az egybekelés, de komoly együttélésre ők nem gondoltak.

— Nagyon jól tudta a feleségem, hogy az én szerény villamoskalauzi fizetésemből csakis polgári életre telik, ezzel ő azonban nem törődött, minden hónapban, amikor fizetésemet kézhez kaptam, néhány pengő zsebpénz levonásával *az egészet átadtam neki,* mégis minden *kevés volt.* Rossz háziasszony volt, a háztartást elhanyagolta, főzni sem tudott s gyakran megtörtént, hogy amikor hazamentem, *nem volt ebéd.*

— A lakást piszkosan tartotta, a gyereket elhanyagolta s amikor emiatt szóltam neki, goromba volt hozzám. Jellemzőül előadom, hogy *együttélésünk alatt soha sem ebédelt egy asztalnál velem,* lenézően, sértően viselkedett s ha szóltam emiatt, azt a választ adta, hogyha nem tetszik, dobjam ki. Feleségem, férjes asszonyhoz nem illő magatartása miatt, *tartásdíjat nem igényelhet.*

— Az eltűnt dolgok miatt ellene a rendőrségen feljelentést tettem és ezért *lopás miatt* folyamatban van ellene az eljárás.

Unokatestvér a bezárt ajtó mögött

— Megtudtam, hogy együttélésünk alatt, amíg én szolgálatban voltam, *felkereste őt unokatestvére, egy fiatalember,* akivel órákon át zárt ajtók mögött tartózkodott és egyízben, amikor szolgálatomból hazajöttem, feleségem csak negyedórai kopogtatás után nyitotta ki az ajtót s a bezárt ajtó mögött *nagy zavarban találtam unokatestvérét, vele együtt.* Emiatt ki is utasítottam ezt a fiatalembert lakásunkról.

Az iratok mellett van egy levél, melyet a férj írt feleségének s ebben többek között ezeket írja:

— Most azt akarod, hogy tartásdíjat fizessek neked. Ezt érdemeltem azért, mert *magamhoz vettelek az utolsó pillanatban és tisztességes asszonyt csináltam belőled?* Te teljesen tönkretettél engem. Csak jószívűségemnek köszönheted, hogy ma tisztességes asszony vagy. Mint vakot vezettél be éjjel sötétbe a szobádba, hogy nézzem meg a lakásodat. A szó szoros értelmében *éjjel fogtál meg.* Betolakodtál a lakásomba, hogy hálódba keríthess s amikor elérted célodat s meglett a gyerek, nem törődtél velem. Nem szégyelsz kiállni a törvény elé, a szégyenpadhoz?

A férj állításait az asszony újabb beadványában *tagadta.*

Felmentés a lopási perben

Az ügy *második része* került ma *Fenessy* Ferenc törvényszéki bíró elé. Az asszony a férj feljelentése alapján *lopással vádolva került a vádlottak padjára.* A nő a bíróság előtt tagadta férje vádjait, kijelentette, hogy *férje tudtával adta el, illetve zálogosította el a hiányzó dolgokat.*

Mankovics ügyészségi alelnök vádbeszédére *Marsovszky* Gyula dr. védő a következőket mondotta:

— Itt a férj cselszövéséről van szó, aki meg akar szabadulni feleségétől, hogy visszatérhessen *régi barátnőjéhez.*

A bíróság ítéletében *felmentette az asszonyt a lopás vádja* alól azzal az indokolással, hogy *a férj vádjait semmivel sem tudta bizonyítani.* Az ügyész megnyugodott az ítéletben, a férj azonban bejelentette, hogy *átveszi a pótmagánvádat, mert az asszony megbüntetését kívánja.*

Az Osztálysorsjáték

mai húzásának teljes jegyzéke

15.000 pengőt nyert: 79243

10.000 pengőt nyert: 42807

5000 pengőt nyert: 25922

3000 pengőt nyert: 68483

2000 pengőt nyertek: 13488 67933

1000 pengőt nyertek: 2267 29092 48614 50855 77560

500 pengőt nyertek: 417 7875 7829 21376 26127 26295 35759 42115 47539 53769 79109 80013

200 pengőt nyertek: 1024 2173 2914 3998 5598 8843 9217 10475 11361 13027 15591 16246 16588 17086 19220 20822 24338 25068 26658 26928 28019 30584 31713 32304 33920 37245 38192 43674 48846 51250 53090 55016 61994 65030 65556 65883 68490 73128 79929 82918 83661

120 pengőt nyertek:

0022 044 124 139 159 207 248 406 471 577 596 610 619 622 673 700 716 728 781 809 831 837 850 862 935 991 1033 068 104 130 170 220 327 360 423 455 551 564 601 720 751 774 858 865 895 955 974 995 2072 155 168 240 290 345 396 474 518 548 613 626 791 805 822 850 918 920 988 3043 055 058 157 171 225 366 371 382 452 546 562 608 614 628 732 847 869 928 4003 121 253 279 296 310 326 360 433 450 502 582 636 637 640 643 724 829 884 931 947 5021 057 085 093 136 227 260 262 288 333 346 408 488 494 505 513 521 530 554 666 680 776 783 807 817 821 829 841 885 907 932 940 942 983 6003 033 054 084 285 299 314 399 418 559 574 601 696 717 799 804 853 863 7078 116 346 347 351 353 366 392 405 406 409 423 451 563 652 659 660 663 730 793 825 834 858 914 976 8012 080 134 145 194 253 295 365 423 542 568 615 693 706 713 728 882 883 895 902 918 925 976 985 988 994 9008 105 106 107 155 157 166 181 184 206 224 241 363 368 395 405 446 476 489 518 522 528 533 680 689 783 871 945 978 997

10014 037 083 113 128 190 201 218 293 439 455 508 595 634 639 677 722 762 904 919 923 985 11057 082 247 248 440 481 493 497 547 548 569 637 641 713 719 762 772 922 12005 017 148 149 179 190 229 316 327 342 367 372 392 400 441 452 523 525 629 642 678 754 788 898 908 923 968 992 13014 077 124 147 154 164 180 265 314 614 619 647 668 677 711 766 863 882 948 949 14049 091 174 233 252 396 409 439 456 464 517 572 603 669 718 783 770 773 789 826 855 991 15062 106 139 152 163 305 348 405 527 532 568 573 595 596 600 601 619 629 677 702 705 780 793 887 16019 033 034 092 094 155 167 197 241 297 304 309 445 459 471 499 530 535 608 678 705 713 723 767 933 17012 025 048 076 083 225 262 359 410 439 440 463 464 473 552 576 579 613 645 671 720 730 812 860 874 916 933 959 18114 147 162 336 378 380 401 531 554 571 600 656 736 832 849 952 19026 061 096 109 233 252 351 416 425 445 459 514 546 551 584 600 622 669 785 825 868 869 886 893 999

20037 072 103 118 140 153 236 325 385 469 505 598 621 697 717 735 793 800 816 825 837 846 871 906 918 939 990 21129 144 265 298 440 457 582 595 650 655 701 703 741 766 812 818 820 823 873 895 916 990 22097 103 185 318 363 370 374 390 419 463 470 527 583 586 634 707 754 765 772 896 904 953 984 23072 086 097 166 184 232 264 277 297 303 307 310 326 329 334 362 369 385 465 523 531 589 625 664 682 716 719 889 906 910 976 24023 030 031 044 063 089 148 174 200 282 305 323 325 439 457 540 582 598 678 724 772 794 846 857 865 906 955 978 989 25005 027 041 121 134 337 341 376 390 466 491 552 612 621 628 689 842 853 887 919 26008 070 138 142 189 197 203 213 243 254 620 650 688 738 756 764 831 855 933 945 951 27006 019 028 076 106 155 195 208 284 285 314 336 362 537 580 645 693 702 715 725 795 28057 090 091 092 119 174 194 274 277 294 362 396 400 486 519 549 576 644 703 720 865 896 914 921 936 970 29008 036 085 100 146 172 187 230 300 384 445 467 572 586 593 612 627 639 652 659 706 839 846 849 870 905 944

30004 038 073 087 116 136 145 252 277 291 298 327 354 409 473 505 523 588 619 623 715 721 771 906 953 961 968 31067 096 165 277 370 473 579 632 644 683 738 795 802 817 822 877 884 983 32106 193 231 267 277 350 352 373 487 494 593 622 657 663 680 709 718 720 810 819 836 897 898 920 928 933 940 981 985 998 33045 075 106 126 162 187 193 220 279 359 393 405 454 479 555 640 647 851 894 907 942 992 997 34000 024 157 189 192 219 227 247 292 310 325 342 579 590 696 861 937 941 35033 097 127 132 167 178 192 210 301 321 344 405 410 413 430 530 545 565 580 613 614 636 650 745 838 854 900 908 917 36070 225 234 270 272 431 493 546 579 586 589 653 663 665 681 720 771 794 879 959 37007 025 072 086 181 227 282 324 329 423 424 425 437 444 447 498 514 558 559 567 674 734 765 842 913 960 38107 203 394 403 418 478 483 503 676 808 893 928 941 39053 095 105 152 188 199 234 295 356 370 460 479 546 653 738 741 758 814 857 951 969

40015 020 054 081 132 135 181 465 511 530 593 600 624 697 804 825 839 856 891 892 906 910 926 938 31026 030 135 301 343 487 489 498 519 655 692 710 738 761 774 807 823 880 909 937 962 42057 079 110 182 189 191 280 350 357 372 429 445 496 524 546 605 623 659 736 742 768 834 936 965 43062 063 091 108 138 234 304 325 346 387 419 457 515 535 538 542 569 669 704 743 802 808 858 989 44008 016 079 134 223 300 315 334 346 353 359 415 460 463 485 539 548 610 645 690 815 853 865 898 967 45041 101 133 182 209 265 314 341 373 383 390 411 467 474 490 687 690 718 736 750 753 765 839 854 883 907 912 940 959 46004 049 082 086 109 217 357 390 483 496 521 561 659 688 704 807 944 47021 044 045 140 162 249 279 289 346 363 408 434 489 541 554 558 581 647 657 699 795 826 835 893 965 48109 115 128 160 191 238 296 303 328 566 686 727 733 736 743 839 931 943 49078 176 227 245 299 463 514 527 592 613 632 635 649 656 783 786 792 796 982

50035 072 202 273 276 320 347 362 381 440 454 492 542 551 585 776 815 837 867 891 935 973 976 994 51023 074 114 158 192 280 330 350 356 359 425 463 510 538 570 632 636 713 724 756 787 836 859 890 911 941 52041 042 081 139 169 197 198 271 283 358 385 454 489 530 572 596 721 723 742 772 817 828 879 922 53155 163 229 239 252 254 259 278 302 378 385 389 393 475 494 555 631 685 701 745 775 824 54014 028 033 087 128 137 141 173 181 200 300 376 385 390 490 521 716 752 830 845 902 55027 075 083 087 097 205 265 279 280 284 389 490 530 576 577 587 610 628 673 689 713 728 733 740 782 838 904 930 980 991 56007 134 214 256 338 398 399 487 522 524 563 584 591 593 595 606 638 663 671 943 996 57042 107 152 180 252 328 348 487 536 556 608 673 709 713 733 844 856 867 902 913 930 957 971 58016 060 077 126 156 160 208 314 429 507 584 602 643 657 686 737 749 845 942 59000 016 054 082 103 141 297 426 440 458 472 538 561 603 679 705 771 812 908

60021 043 086 144 181 348 464 498 606 636 670 772 836 881 887 992 61015 047 133 136 197 296 339 359 451 485 487 551 589 644 679 724 733 744 778 790 810 821 919 985 62000 029 092 163 175 193 209 242 271 349 371 406 459 480 508 551 565 572 637 751 752 809 868 876 895 904 909 918 920 950 952 994 63080 203 213 218 295 370 432 437 438 442 449 524 561 593 595 685 709 718 732 823 919 926 932 64020 056 079 205 267 319 352 353 359 418 453 459 473 482 551 560 602 621 673 730 764 829 876 882 929 949 950 65010 032 043 049 086 093 097 252 278 380 383 406 407 453 469 505 655 671 770 772 818 908 937 969 66157 245 247 289 306 334 355 389 396 402 472 513 532 621 652 689 700 723 752 765 838 910 926 67032 085 111 130 180 265 274 331 362 488 525 573 687 875 914 931 68080 106 214 255 277 280 285 292 304 373 447 461 580 584 634 643 732 756 779 783 69015 073 085 096 104 226 313 350 390 426 435 442 454 468 619 636 661 717 793 837 849 963

70013 229 249 385 469 493 597 693 723 759 783 846 896 973 974 71042 129 199 227 288 295 297 322 356 419 459 547 567 579 635 648 659 760 801 846 917 919 993 72157 160 245 375 383 431 467 563 642 646 735 736 743 767 776 779 808 854 918 941 958 959 971 73059 073 099 132 214 224 229 274 287 295 301 314 355 423 462 658 667 722 751 778 785 846 865 925 74039 062 301 308 365 387 403 513 544 606 641 674 700 712 754 768 797 880 943 954 972 75000 017 023 106 242 302 346 417 430 433 434 549 613 663 675 729 747 871 890 914 938 990 76025 134 150 161 162 186 219 228 245 250 264 297 298 442 466 497 504 577 604 697 799 845 858 859 861 885 964 77030 039 107 126 181 436 442 683 706 719 758 785 794 828 840 880 890 942 78041 046 087 163 238 247 370 478 612 620 699 700 725 753 777 881 919 939 979 992 79063 065 145 152 220 298 315 326 346 411 431 504 561 584 599 606 623 626 701 784 858 884 920 921 925 934 936 951

80036 043 109 150 191 228 475 488 494 501 508 541 594 607 645 660 712 803 987 989 81032 054 071 166 237 248 372 453 472 508 533 608 636 645 647 666 778 822 829 836 889 905 82029 129 153 162 171 184 208 219 230 361 438 510 527 583 633 649 673 709 723 778 787 795 806 853 939 967 970 989 83027 087 108 213 238 288 291 293 377 400 406 508 523 628 685 705 737 880 928 930 937 996

*

Minden felelősség nélkül.

*

A *Magyarország* sorsjegylistáját a húzásteremben összeállította a Gloria ker. rt. Osztálysorsjegy főárusító Budapest, VI., Andrássy út 16. Telefon 189—99.

*

A húzás folytatása hétfőn, 17-én ½9 órai kezdettel.

Ha fáradt és izgatott,
ha a hasban feszülés érzése kínozza és gyakori félelemérzetben szenved, akkor igyék reggelenként éhgyomorra egy pohár természetes **Ferenc József** keserűvizet, mert ez megszünteti az emésztési zavarok okait, csökkenti a mérges bélgázfejlődést s elhárítja a vértódulásokat. Az emésztőszervek bántalmainak több orvostanára elismeri, hogy olyan tüneteknél, melyeket a béiben keletkező mérgek okoznak, a **Ferenc József** víz kitünően beválik.

Kisebb **üzlethelyiség** szép raktárhelyiséggel a Boáros térnél, az új híd közelében kiadó Ferenc körút 8

MAGYARORSZÁG

„A munka embere vagyok, az élet polgármestere szeretnék lenni“

Szendy polgármester nyilatkozik a Magyarország-nak

(A Magyarország tudósítójától.) *Szendy* Károly polgármester ma délután a következőkben nyilatkozott munkatársunknak:

— A miniszterelnök úr a legnagyobb megértéssel van a főváros ügyei iránt. Meggyőződésem, hogy *Budapest szanálását a kormány támogatásával mindenki megelégedésére a lehető leggyorsabban megvalósítjuk.* A munka embere vagyok, az élet polgármestere szeretnék lenni. *Egy szanálást már végrehajtottam:* mint közoktatásügyi tanácsnok, rendbe hoztam a főváros közoktatásügyét.

— A szanálásnál *nem lehet egyszerűen lefaragni, megállítani az életet.* Vigyázni fogok az élet követelményeire, minden tanácsnok előadhatja terveit. Nekem is vannak terveim, ezekről most még nem nyilatkozhatom. *Egy év mulva bírálhatja munkám eredményét a nyilvánosság.* Nagy súlyt helyezek *a sajtó működésére, a jószándékú kritikára,* optimista vagyok és remélem, hogy becsületes törekvéseim áthidalnak minden komoly nehézséget.

Agyonlőttek két osztrák védőrt a bajor határon

Bécs, december 15.

December 14-én este háromnegyed hét tájban a védőrség egyik őrjárata, amely *Glanzl* Rudolfból, a keleti határvidéki rohamcsapatok tagjából és *Troger* Károly Heimwehr-tagból állott, az osztrák területen fekvő *Erl* vámháza közelében a bajor határ mellett három gyanus legénybe ütközött, *akiket az őrjárat tagjai feltartóztattak.*

A három legény közül az egyik azonnal *tettlegességre* vetemedett, mire az őrjárat emberei *fegyverüket akarták használni.* A három fogoly azonban megelőzte őket és *pisztolylövéseket* adott le rájuk. *Glanzl* haslövést kapott és a haladéktalan orvosi segítség ellenére *hamarosan bekövetkezett halálába. Troger* fejlövésével a kufsteini kórházba szállították, ahol *ma délelőtt szintén kiszenvedett.*

Az eddigi nyomozás szerint *valószínűleg osztrák legionisták* voltak a tettesek. *Felkutatásuk a bajor határszervek segítségével teljes erővel megindult. (MTI)*

Pontosan megérkezett Bécsbe az Árpád sínautobusz

Bécs, december 16.

(A Magyarország bécsi szerkesztőségének telefonjelentése.) Ma délelőtt *tíz órakor menetrendszerű pontossággal érkezett Budapestről Bécsbe, az Árpád sínautóbusz. 33 utast* hozott első útján.

Reggel 7 óra 12 perckor indult a budapesti keleti pályaudvarról Senn Ottónak, a Magyar Államvasutak elnökének, *Veress* Gábor alelnöknek és a Ganz-gyár egyik főmérnökének jelenlétében. Senn Ottó az indulás előtt rövid beszédet mondott.

Mint mondotta, nagyon *örül* annak, hogy a *kapcsolat* Budapest és Bécs között *az Árpád beállításával is szorosabbá válik.* Megígérte, hogy *a sínautóbusz menetrendjét fejleszteni fogják.* Ezután *megadta az engedélyt* az indulásra. Az autóbusz *100 kilométer átlagsebességgel, megállás nélkül robogott a magyar határig. Ott három percre megállt,* mert *a magyar személyzetet osztrák személyzettel cserélték ki.* Az utasok *nem szállhattak se le, se fel.* Budapesten a beszálláskor megkérdezték az utasokat, *mennyi pénzt visznek magukkal. Átvizsgálták az útleveleket is.* Bécsben a sínautóbusz *megérkezése után szintén megejtették az útlevélvizsgálatot és átnézték a poggyászokat.*

Az *Árpád,* amely nyersolajmotorjával *minden akadály nélkül tette* meg útját, ma este *8 óra 15 perckor indul vissza.* Az első út iránt, amely *Bécsből Budapestre visz, igen nagy az érdeklődés.*

Kiadták a Műcsarnok jubileumi kiállításának díjait

(A Magyarország tudósítójától.) A Képzőművészeti Társulat díjainak bíráló bizottsága *Nékám* Lajos dr. elnöklete alatt szombat délelőtt döntött *a Műcsarnok jubileumi kiállításának díjai* fölött. A Képzőművészeti Társulat nagydíját *Kövesdy* Géza *Petrovácz Gyuláné arcképe* című művének, a díj kitüntető elismerését *Aldor* János László *Gaál Béláné arcképe* című művének, a Képzőművészeti Társulat építészi díját *Pogány* Móric kiállított műveinek, a díj kitüntető elismerését *Hajós* Alfréd *Stockholmi hídfő* című munkájának, a Rökk Szilárd-díjat *Horváth* József *Fürdő* című művének, a díj kitüntető elismerését *Udvary* Pál *Körmenet* című művének, a Ráth György-díjat *Visnyovszky* Lajos *Látzai-Fritz Oszkár* című arcképmásának, a díj kitüntető elismerését *Haranghy* Jenő *Világvásár Velencében* című művének és végül a Benkő Kálmán-díjat *Éber* Gyula a kassai kaszinó számára készített mennyezettervének, a kitüntető elismerést pedig *Kiss* Kálmán *Nyár* című művének ítélte oda.

A kormányzó átadta Eckhardtnak az I. osztályú érdemkeresztet

Kánya a nagy Signum Laudist kapta Genfért

(A Magyarország tudósítójától.) *Eckhardt* Tibor *tegnap este* érkezett haza *Genfből,* ahol több mint kétheti nehéz harcot vívott Magyarország képviseletében. *Eckhardt* ma délelőtt felkereste *Kánya* Kálmán külügyminisztert s *tájékoztatta* a legutóbbi két nap *genfi hangulatáról,* tekintettel arra, hogy Kánya külügyminiszter már előbb eljött Genfből.

Tizenkét óra után Kánya Kálmán külügyminiszter és *Eckhardt* Tibor *Horthy Miklós kormányzónál jelentek meg kihallgatáson.* Értesülésünk szerint a kihallgatáson *a külügyminiszter és Eckhardt Tibor részletes jelentést tettek a kormányzónak* a genfi tanácskozásokról, az ott tapasztalt hangulatról, *a tanácsülés tagjainak Magyarország irányában tanusított magatartásáról és a genfi határozatról.*

Horthy Miklós kormányzó a jelentések megtétele után *Kánya Kálmán külügyminiszternek teljes elismerését nyilvánította, ami tudvalevőleg a nagy signum laudis adományozását jelenti. Eckhardt Tibor fődelegátusnak pedig az I. osztályú érdemkeresztet adományozta.*

Az érdemkereszttel tudvalevőleg a »kegyelmes« cím jár. A kormányzó *személyesen adta át a nagyjelentőségű kitüntetéseket Kánya* Kálmán külügyminiszternek és *Eckhardt* Tibornak. Az erre vonatkozó *kézirat a holnap reggli hivatalos lapban jelenik meg.*

A kéziratokban értesülésünk szerint *hangsúlyozták,* hogy *a két férfiú »a haza érdekében kifejtett kiváló és igen értékes szolgálataiért«* kapta a nagy kitüntetést.

Körülbelül *félóra hosszat tartott* a kormányzói kihallgatás. Eckhardt kezében tartva a rendjelet, *Gömbös* Gyula miniszterelnökhöz ment, aki magánlakosztályában fogadta.

A Dréhr-pör folytatása: december 21

Nyilvános előadóülés a táblán

(A Magyarország tudósítójától.) *Dréhr* Imre volt népjóléti államtitkár ismert bűnperének iratai ezidőszerint a táblán vannak. *Dréhr* Imrét a törvényszék *hivatali sikkasztás, hűtlen kezelés és egyéb bűncselekmények* miatt *5 évi fegyházra* ítélte. Az ügyészség és a védelem felebbezett az ítélet ellen. Az ügy így a tábla *Harmath*-tanácsa elé került, *Harmath* tanácselnök *Soóky* József táblabírót bízta meg a hatalmas bűnper iratainak referálásával.

A tábla most váratlanul kitűzte Dréhr Imre bűnperét december 21-ére, nyilvános előadó ülésre. Ez azt jelenti, hogy a tábla nyilvános tanácsülésben dönt a kölcsönösen bejelentett *bizonyításkiegészítési indítványokról* és csak azután kerül sor az ügy érdemleges fellebbviteli főtárgyalására. A nyilvános tanácsülésen *sem a vád, sem a védelem* képviselőinek nem áll jogukban felszólalni.

KI KERŰLT FOGSÁGBA?

(A Magyarország tudósítójától.) A kolozsvári *Ellenzék* most ideérkezett legújabb számában olvassuk a következő jelentést, a román cenzúra működésének remekét:

> **Ismét fogságba került** ..... A kolozsvári rendőrségnek állandó vendége ..... Legszámottevőbb egyénisége ... hirhedt családnak ... . minden évből tíz hónapot fogházban tölt ..... Kihallgatása során előadta, hogy az értékeket ..... betörő adta át neki. A rendőrségnek az a feltevése, hogy a bűnjelként lefoglalt .....

Vajjon ki lehet az a *»legszámottevőbb egyéniség«,* aki a rendőrség *állandó vendége* és a kolozsvári cenzúra mégis féltő gonddal őrzi a nevét a nyilvánosságtól? S ki lehet az a *betörő,* akinek a nevét szintén titokban tartják ?

A román cenzúra remekül dolgozik. Egy bukaresti távirat arról számol be, hogy az *Universul* mai száma nem jelent meg, mert *tartalmának legnagyobb részét törölte a cenzúra.*

Vagontételekben adott fát egy rovottmultú szélhámos

(A Magyarország tudósítójától.) A rendőrség ma letartóztatta *Tuma* Zoltán 40 éves ügynököt. *A többszörösen rovottmultú* veszedelmes szélhámos több *budapesti fanagykereskedő* cégjelzésével *hamis levélpapírt* készíttetett, szabályos levelezést folytatott, *álmegrendeléseket tett,* vagóntételben diszponált faszállítmányok felett 30 napi hitelre, azután jelentkezett, megváltoztatta a szállítmányok rendeltetési helyét és ismeretlen helyeken *vagónszámra adta el* a megtévesztett nagykereskedők áruját. *Számtalan feljelentés* érkezett ellene. A detektívek nyomozni kezdtek és sikerült is elfogniok. Az ügynök nem is próbált tagadni, *beismerő vallomást tett,* mire a rendőrség *letartóztatta.*

Felelős szerkesztő: MAGYAR ELEK
Felelős kiadó: SÜMEGI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII. kerület, Rákóczi út 54. szám

Jegypénztár, hirdetési-, előfizetési-, utazási- és könyvosztály: VII. kerület, Erzsébet körút 18—20

KIADJA A MAGYARORSZÁG NAPILAP R.-T.

Szerkesztőség Bécsben I., Kohlmarkt 2.

Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. (Nyomdaigazgató: Wózner Ignác.)

Fd cédulázva

ÉDER GYULA:

468. Bertóty Istvánné. Mgt.
469. Pihenés.
470. Tanulmány.

471. SZILÁDY MARGIT: Nevető menyecske. Pasztell.
472. B. VAJDA KLÁRA: Mme. Martigue.

KMTársaság a művészetben 1936.

XV. TEREM.

473. HENTZNÉ DEÁK ADRIENNE: Leila. Mgt.
474. GAÁL FERENC: Pihenő modell.
475. N. FODOR OLGA: Kompozíció.
476. SOMOGYI ISTVÁN: Ivette.
477. HENTZNÉ DEÁK ADRIENNE: Alkyone. Mgt.
478. GULYÁS FERENC: Ülő leány.
479. gyertyányi NÉMETH GYULA: Álom.
480. SZLÁVIK DEZSŐ: Hazafelé.
481. SZAPUDI LAENDLER ISTVÁN: Fekvő akt.
482. PAP DOMOKOS: Bayer Krucsay Maud. Mgt.
483. KLAMMER MARISKA: Ünnep előtt.
484. GERLEY DEZSŐ: Ülő akt.
485. PAP DOMOKOS: K. S. arcképe. Mgt.
486. KÖLBER DEZSŐ: Pihenő modell.
487. KUN ISTVÁN: Anyaság.
488. PROHÁSZKA JÓZSEF: Női akt.
489. KÓBOR HENRIK: Horgoló leány.
490. PELLÉRDY POSPESCH NELLI: Madonna. Mgt.
491. MÁNYAI JÓZSEF: Fecht Jánosné. Mgt.

1939 márc-máj ; Derű a mindben

Altatódal ;

A trónok
Tritón (Böcklin után)
Sakk-matt
Doměsi hon foglalás
Művészhávéhár
Kihallgatás
A végzet szekere
Művészkari katurák I-II

kerek

A m. kir. vallás-

103183/922 szám

III/a.ü.o.

Értesitem Mél

tónő bárminő /:muzeumi, köny

ről-esetre előzetesen kikóre

hető.

Budapest, 192

Éder Gyula

KMTárs 1940. febr.-márc. A gyermek

Mérges gombák
Blahó Nóra
Dr Kulin György gyermekei.
Besnyő Évi.

észet

zti

ároly

tragedi képre [illegible]

1904 márc

Kolduló barát, of

1907 márc

Szirének II of

TELEFON
186-87

»STUDIUM«
KÖNYVKERESKE
BUDAPEST IV, MÚZEUM-KÖRÚT 21

T.

Müemlékek Országos Bizo

Van szerencsénk
zományi kezelésünkben lévő Erny
müből a mai napig 184 pld. kelt e
86. pld. teljes ár Á 400.-kor

Kelenföldi Nüv. Társ

1915 febr

Vén kurnc (1 of

Kóbor Kentaur II)

DELMI ÉS KÖNYVKIADÓ RT.

*BUDAPEST, 192*3 November 14.

ágának

Budapest.

ó 7.-iki levelünkre van szerencsénk

közben a vidéki könyvárusoknak bizomány-

Visegrádi vár " ból még 20 példányról

ódon:

szorzó szám 278 2919.-

" 520 780.-

Felsőmorsi Fesztök képkiáll

Nassau 1918 febr-márc

Bellerophon (vág lut)

Az ej szake

Bacchanalia II

Tive II

Tanfő IV

of

A szombathelyi
premontrei főgimnázium
igazgatóságától

—

Méltóságos

Kertész K.

miniszt. tanácsos, a

Méltóságos Uram

Értesülve a jun. 10-iki vé

Budai Vigadó

1921 okt

Csalogatás II. of

Budapest, 1923. junius 14.
VIII., Kölcsey-utca 2.

szágos Bizottsága

Elnökségének

B u d a p e s t

éltóságu m.kir. Kultuszminiszter Ur [illegible]
leletével társaságunk alapszabályaiban
a a kultuszminiszterium rendelkezésére
ből a t. Cim részére a nagyszombati Szent
iadásához való hozzájárulás" címén 200.000

Alkotas

1923 márc

Čuarchép I

1943 aug

Női akt Amorral, rajz ~~[illegible]~~

~~1943 [illegible]~~

MAGYAR CSERK

IV., VÁCI-U

Th. 539 /1923 sz. a.
(Válasziratnál kérjük ezen számra hivatkozni.)

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS

TEKINTETES

184/1923 számu meg

" visegrádi vár " cimü munkájuk egy pé

A Szövetség csapat

Omlet Éder Emla

1915 Tav
Szt Sebestyén, of

1917 Tav. Műteremben I, of

1917-18 téli Pandora, of

1918-19 téli Műteremben II, of

1920-21 téli Férfi arckép (of
A királyok imádása)

1921 Benczúr és iskolája kiáll
Bosporbány tánc III
Bellerophon II of

1921 ősz Műteremben III, of

1922 jub. Akt-tanulmány I-II
szalay László állítás
Orpheus II

~~...~~ adjunktus, ugyanket lehe-
...ley melegen felkarolják, és —
mennyiben terük engedi —
...adásaink tárgyával hőrebben
...zlalkozzanak.

Ugyanket ismételten Méltósága szíves
...igyelmébe ajánlva maradtam
...kiváló tisztelettel

...s. 1923, jan. 16.

5.

Budapesti Hirlap
tek. Szerkesztőségének
Budapest
VIII. Rökk Szilárd u. 4

6.

Az Est
tek. Szerk.

Bp.
VII. Erzsébet krt 7.

(2)

1924 Tav

A. K. arch
Báresi bári Bárcy Elek / of
Rimély Mónai

1925 Tav gr Szécheyi Dénes

1925-26 akt kiáll

Bánkódás II
Boszorkány tánc III
A dryád halála
Kiüzetés a Parad-ból

1926 maj-jul. M-ang. kiáll

Pihenés I
Hiúság
Mutercensarok
dr Keresztessy Mulánó

1927 Tav

Gyárchép feleségemmel, of
Wolff Károly kép.

Méltóságos

K E R T É S Z K.

műegyetemi magántanár, valláskutató,

a Műemlékek Országos

1928-29 Téli (3)

Répássy Magda

Sipeki Balás Barna

felsőházi tag

1929 tav

Apage Satanas!

1930 tav

dr Bencsúr Mula

1930 tit Imre miák

tit Imre fogadalma I

Krisztus és a bűnös asszony

1930-31 jul

Baittrok Ica

dr Csiky József

tit Imre fogadalma II

1932 febr-márc

Boszorkány tánc IV

vonatkózólag pedig van szerencsém
y a 9071/922 sz. átiratomra való
s végett visszküldött három darab
nyesittetett, miért ezeket is az e-
gyás mellett zárom vissza.
unius hó 16-án.
ató megbizásából:

számv. főtanácsos
csoportvezető.

(4)

1933 / Nemr képr. kvill ~~III~~
klárika

1934 téli MA. arch

1934-35 jub.
tit Erzsebet II
A kassai kasino megszetének
vázlate

1935 téli archéptanulmány III

1936 okt.-nov Nö a mino
1939 - Beril l. katal. +
l. kalon
dec

1939-40. jan.
Nöi archéptan

1940 l. katal

R Ó B E R T úrnak,

- és közokt. miniszteri tanácsos,

Bizottsága h. elnökének.

B U D A P E S T .

Éder Gyula

a Szövetség tagja. ennek
1925. apr. kiállításán
Kiüzetés a paradicsom-
ból II ~~még nég~~ ~~olaj~~

~~olaj~~

Silen
Mutterum tarot
Szefei Zoltán Bélám
Phryne of

tagjvárdi Ossolya apáczák kolostora

~~Ft. 290.~~

z alsókubini m.k.adóhivatal útján

z aradi " " " "

balassagyarmati " " "

z eperjesi " " "

beszterczebányai " " "

békéscsabai " " "

trovetský

1926 ősz / Kunos

kr Korányi Sándor dr

án kelt 248 sz. b. átiratára
tek. Elnökséget értesiteni, hog
utalással az ujabb érvényesité
utiszámla helyes összegre érvé
redeti összeg érvényben való h

Budapest, 1922. évi j

A számvevőségi főigazg

M. Mnov ért

1940 febr (r Mnes)
Kövesszétek engem, of

1940-41 (Mnes) II
tit. Erzsébet, of

R ó b e r t urnak,

ttsága Helyettes Elnökének,

B u d a p e s t.

Éder Gyula

Altatódal

c. Egye repr.

Atilla. 1940. okt. 1.

kép

Éder Gyula

Salome

Biró József

A marosvásárhelyi

képtár

MAGYAR MŰVESZET

1937. 172. l.

Ivod

Csupe 1934

3—

173. Palma Giovane (velencei festő, 1544—1628): Háromkirályok imádása. Vászon, olaj, 200×263 cm

erevich: PA, 238—239 l.
ifjabb Palma: Háromkirályok.

—

erevich: az Ujság 1916 jul 20, 3. lap.

Maszlagky II. 502. szám
Bécsben restaurálták,
Kronese.

Éder Gyula

életrajz

irod

Csókány 78, 79. l.

képpel

T. 494.

sten Platzes Canischa, und ausführli-
r während der Belagerung derselben sich
ey Johann Hoffmann Kunsthandlern
r 1664 jelzésü röpiven fölül a min-
szemléljük, az előtérben az
i sátrakkal, mig balra külön keret-
angen van feltüntetve. Magyarázó
Canischa és befejezése: R. Lager von

0.6 : 29.1 cm.

Éder Gyula

vród

mady Siff

Dalmüburátok köre

139, 149. l. 25 éves

1890-1914) dőrt.

1915

9-10

REKLÁMÉLET

Felvinczi Takács Z.:

Beszúr és iskoláje
Gmkt. D. G. és tanítvá-
nyai kiáll. képes katal.
1921. 27. l.

M. KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

zottsága tek. Elnökségének,

B u d a p e s t .

n kelt 261 sz. f. évi május hó 20-án
0-án kelt 247 sz. végül f. évi má-
tiratairа van szerencsém Foerk Ernő
i utiszámláját sorban 360, 570, 360,
ági tag avasi és borsód- bogácsi
sitve tiszelettel visszaküldeni.
elt 249 sz. és f. évi május hó 30-

MÜEMLÉKI ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
406 /19 22 szám
Érk.: év hó n.

Gerő Ö

Az akt kiáll,

MM

1925. 389. l.

és közokt. minisztertől.

tóságodat, hogy külföldi valutáért tör-
vtári stb.:/ vásárlás ezentul csak esot-
ndő hozzájárulásom alapján lesz eszközöl

2. évi augusztus hó 5.-én

Édar Gyula

Gerő Ödön, Londen Elek

Modern magyar festő-
művészek. Budapest
é. n.

39, 62, 64
98. l,

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Eder Gyula

festő

l.

Kemkassa műemlékei

25. l. kasse

1917

az, Püspökszilágy, Csővár, vonalát ér-

ogdány és Szentendre közötti terület
átkelését megakadályozni.
pk.-a.....-én 6 h-kor szd. pk.-ától
drén a következő parancsot kapja:
hitótfalui közuti vashidat rombo-
két napi menetre, lassu előrenyo-
zámoljon.
erelését kiutalom. A feld. félrajból
nak alárendelek. Indulás azonnal, a
egkésőbb.....-án 12 h-kor.
enn kell tartani. Ök.: az állandó
ra/Leányfalu csendőrörs/ a Tófalu-
kp-os hirvivő utján.
szd. pságnak jelentse, gyujtási pcs-
pni.
l gondoskodom.

Éder Gyula

ÉDER GYULA: Önarckép 1918

Nagyságos

id. Szentiványi Gyuláné
úrasszonynak

Budapest XI.
Lágymányosi ucca 16

sofát kereiher!

ÉDER GYULA: Bellerophon. 1902.

A Szépművészeti Múzeum tulajdona

BASCH GYULA: Tót menyecske

A Nemzeti Szalon tárlatáról

Éder Gyula

festő

Krück I. 256. l.

Kopřivek II. 205.

Éder Gyula

u. m. mürdet

Lyka München ben

63. 1. 1951

Éder Gyula

l

Lyka maj-Petr: A m,

akt kiáll album

54. l.

1926

M E G H

az Istitutó di Ştudi Romani Ma
Országos Bizoţtsága / IX.Hőgyes Endre,
f.év junius 26.napján d.u.
a l a k u l ó k ö z

Tárgysorozat:

1, Az előkészitő bizotts
2, A tisztikar és a vála
3. Esetleges inditványok

Éder Gyula

Szent Ferenc stigmatizációja, fenti kepe a bpesti egyházm. kiáll. 1926

repr.

Magyar Katolikus Almanach

I. évf. Bp. 1926.

536. l.

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

MM.

1929. 643. l.

M. Arckép festők
Társ.

---

megalakult,
É. E. is tagja

MTA. 17.2.1937 Magyar Nó Mb. n.

ERNEST
COMMISSIO
276 FIFT
„OLD HOLL
NEW

An die

Centrale fuer Erhaltung

Kunstdenkmaeler,

Budapest.

Ich habe hier mar

Litterarischen und Kunstzeitsch

jets von drueben zu placieren u

Sie zu richten, ob Sie mir eine

Szerda
1945 október 3

Magyar Nemzet

Ára: 6 Pengő
I. év. 126. sz.

A Times a „magyar sajtó egy részéről"

Irta: Parragi György

Az angolszász sajtó és rádió az utóbbi napokban feltűnően nagy teret szentelt a magyar kérdésnek. Ez az érdeklődés egymagában is azt bizonyítja, hogy Magyarország nem süllyedt el az angolszász világ horizontjában, hazánkat, népünket nem tekintik a világpolitika fórumán quantité negligeable-nak, számba se jövő mennyiségnek. Az angolszász ujságírók és az angol munkapárti képviselők magyarországi látogatása ugyancsak azt mutatja, hogy sorsunk, belső politikai fejlődésünk iránt legalább is egy bizonyos *„human interest"* nyilvánul meg.

A magyar kérdést tárgyaló angol sajtószemléből kiemelkedik a legsúlyosabb szavú angol ujságnak, a *Times*-nek minapi két cikke. Az egyikben a lap azt írja, hogy *Magyarország lényegesen előbbre van a demokratizálódás útján, mint Románia vagy Bulgária.* És ez a megállapítás vezette az angolszász hatalmakat arra az elhatározásra, hogy először a földrajzi és fajközi helyzete miatt amúgy is érdekes Magyarországgal tárgyaljanak a diplomáciai kapcsolatok felvételéről. A fiatal magyar demokrácia elégtétellel veheti tudomásul a *Times* cikkében kifejezésre jutó elismerést és meggyőzheti, hogy jó úton haladt eddig is és előbb-utóbb célt fog érni, ha tovább jár a belső megtisztulása útján.

A *Times* második cikke nem a mai magyar helyzettel foglalkozik, hanem visszapillantást vet Magyarországnak arra a korszakára, amikor a reakció és nyilasrendszer országunk sorsát a német harciszekér saroglyájához kötötte. A szigetországnak „nemzeti intézménye" — ahogy a *Times* egyedülálló jelentőségét az angol sajtóban jellemzik — nekünk különösen jóleső tárgyilagossággal állapítja meg, hogy „Magyarországon is a legnehezebb csatlósidőkben is *volt szabad vélemény bizonyos formában, a sajtójának egy része hangot adott a kritikának.* Időnként vezető egyéniségek, mint például Serédi hercegprímás is állást foglaltak a deportálás stb. ellen. A parlamentarizmust pedig a legnehezebb években is át tudták vészeltetni."

A *Times*-nak ez a cikke kifelé és befelé egyaránt figyelmeztetést jelent ama körök felé, amelyek nemcsak a mult levitézlett politikai rendszereit, az ezekért felelős politikusokat és politikai pártokat, de a magyarság egyetemét akarják felelőssé tenni az elmult évek égbekiáltó bűneiért, akik azt rikácsolják, hogy Magyarországon nem akadt tíz igaz sem és ezért megérdemli pusztulását.

A *Times* messze felülemelkedik a magyargyűlölettek, az elfogultságnak, igazságtalanságnak bunkerlégkörén és tisztult magaslatokról szemléli Magyarország szerepét a közelmultban. Kimondja, hogy Magyarországon igenis voltak igazak, akik nem rejtették véka alá felfogásukat, véleményüket, akik nemcsak szembenálltak, de szembe is szálltak a nácizmus rabszolgarendszerével, ellenszérumokat termeltek a göbbelsi propaganda mérgeivel szemben.

A *Times* különösen kiemeli a magyar sajtónak azt a részét, amely hangot adott a kritikának. Nem eshetünk a szerénytelenség hibájába, ha e helyen is rámutatunk a *Magyar Nemzet* és *A mai nap* szerepére. Ez a két ujság naponként megjelenő tüzes tiltakozás volt a hitlerizmus ellen. Amikor nem írhattuk meg, nyíltan, hogy Németország elveszti a háborút, megírtuk sorok között. Amikor nem jósolhattuk meg világos beszéddel a véreskezű diktátorok történelmileg szükségszerű bukását, akkor Napoleon, Robespierre történelmi allegóriáin keresztül bizonyítottuk, hogy Hitler sem fog túljutni Moszkván, ő sem kerülheti el Robespierre sorsát. Amikor a németek szerencsecsillaga a legmagasabban ragyogott, akkor a két ujság minden sorával arra törekedett, hogy ez a megtévesztő ragyogás ne kápráztassa el a magyar nép szemét. A Blitzkrieg-ek fulmináns eredményeivel szembeállítottuk a történelmi példákat, amelyek a perzsa-görög, római-pun háborúktól egészen a napoleoni időkig azt hirdetik, hogy a tengeri hatalmak és mégoly erős szárazföldi hatalom küzdelmét nem lehet villámháborúkkal, mégoly fényes szárazföldi győzelmekkel eldönteni. Hannibál hiába volt Róma kapui előtt, amikor Róma flottája erősebb volt, mint Karthagóé, történelmi törvényszerűség volt, hogy a rómaiak rombolják le Karthagót és nem fordítva.

A történelmi allegóriák, a virágos nyelv, ahogy ellenségeink nevezték, a „vattázott stílus", a sorok közötti ujságírás voltak akkor a nácizmussal szembeni ellenállás eszközei. Napnap után alkalmaztuk ezt az új technikát, különösen akkor, amidőn a francia összeomlás után és az első oroszországi sikerek hatása alatt még a németellenes közvélemény egy része is kétségbeesetten hitte, hogy Hitler mégis megnyeri háborúját. A magyar ujságírás legnehezebb, legveszélyesebb korszaka volt ez. Hogy menynyire az volt, eléggé igazolja, hogy ennek a korszaknak legnagyobb, leghátrább hősét, *Pethő* Sándort, aki az új ujságírás technikáját Napoleon és Metternich találkozójáról írt felejthetetlen, remek cikkével megteremtette, számüzetésbe és halálba küldték 1940-ben, hogy március 19-ike után elnémították ezt a sajtót és vezetőit a Gestapo börtönökbe, koncentrációs táborokba vetette, akik elbujdostak, azokat üldözte.

Mauthausenban egyhangú volt a felfogás, hogy az ujságírók bírták legjobban a fogság szenvedéseit. Ennek egyszerű volt a magyarázata. Az ujságírót nem érte véletlenül az elhurcolás. Tudta, hogy éveken át folytatott kihívó incselkedéseit a náci-bestiával nem folytathatja büntetlenül. A csattogó fogú bestia előbb-utóbb bekapja és felfalja azt, aki tartósan ingerelni merí. Amikor a Gestapo az ujságírót elvitte, ez tudta, hogy nem történik vele más, mint tudatosan vállalt sorsa teljesedik be.

És miért vállalta ezt a sorsot? Nem legénykedésből, hetvenkedésből, hanem azért, mert érezte, hogy a Gondviselés parancsolta rá, nem léphet ki belőle, mert népének, hazájának árulója lenne és ezt a tudatot nem bírná elviselni. Ha valaki felismeri a Gondviselés által reá bízott hivatást és nem teljesíti, ha valaki meglátja az igazságot és nem követi, gyáva vagy áruló. Tisztességes ember sem az egyik, sem a másik szégyenbélyegét nem tudja elviselni. Inkább a koncentrációs tábort. Ez volt a felfogásunk és a hitünk Mauthausen előtt és ebben a mauthauseni szenvedések sem törtek meg, csak megerősítettek.

Ebben a reményünkben íme nem is csalódtunk. A világsajtó legtárgyilagosabb orgánuma, a *Times* igazolja az *egész* világ előtt azt a magyar sajtót és azokat a magyar ujságírókat, akik ellenálltak, nem föld alatt, bujkálva, titkos konventikulumokban, de nyíltan, nap-nap után akkor is, mikor legyőzhetetlennek látszott a náci-bestia.

Ez az előkelő helyről jött igazolás felejtheti a multban helytállt sajtóval és munkásaival azokat a tűszúrásokat és tyúkszemrehágásokat, igaztalan vádakat és rosszindulatú gyanusításokat, melyekből bőven jut ki nekik idehaza. De ki veszi fel ezeket a *Times* cikke után!

Helyreáll a diplomáciai viszony Svédország és Magyarország között is

A madridi külföldi diplomaták egyöntetű tüntetése Franco ellen
Az amerikai sajtó méltatja Zsukov szovjet-tábornagy newyorki látogatását

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: A svéd kormány a Szövetséges Ellenőrző Bizottság útján értesítette a magyar kormányt, hogy *fel akarja venni a diplomáciai kapcsolatokat Magyarországgal.* A magyar kormány ugyancsak a Szövetséges Ellenőrző Bizottság útján közölte a svéd kormánnyal, hogy *kész örömmel veszi fel a diplomáciai kapcsolatokat Svédországgal.*

Megtalálták a védekezést az atombomba ellen

Az angol rádió közli — jelenti az *MTI* —, hogy az amerikai kutatószervezet vezetője, *Crosby*, New Yorkban kijelentette, hogy megtalálták a védekezést az atombomba ellen. Sok kilométer távolságról rendkívüli egyszerű módszerrel fel lehet robbantani a bombát. *Truman* elnök a hét folyamán üzenetet intéz a kongresszushoz az atombomba ellenőrzéséről és felhasználásáról.

Nagybritannia helyreállítja Magyarországgal az üzleti összeköttetést

Londonból jelenti a Reuter: A londoni kereskedelmi hivatal közhírré tette, hogy a postaügyi miniszterrel történt megállapodás értelmében általános engedélyt adtak ki, amely október 2-ától kezdődően felhatalmazást ad a Magyarországgal való üzleti összeköttetésre. Brit és magyar cégek kölcsönös üzleti összeköttetésbe lépnetnek. A magánkereskedelem díjtalvételé még nem engedhető meg. A bankok és egyéb pénzintézetek már most válaszolhatnak magyarországi betevőiknek tudakozódásaira. A Nagybritanniában lévő magyar tulajdon továbbra is az ellenséggel való kereskedelmet ellenőrző hivatal és az ellenséges tulajdon gondnoka kezelésében marad. *(MTI.)*

Washington jelenti:

Snyder, az Egyesült Államok mozgósítási hivatalának vezetője, kijelentette, hogy 1946 júliusáig 9,700.000 amerikai katonát szerelnek le. Ennek következtében jövő tavaszra körülbelül 8 millió munkanélküli lesz az Egyesült Államokban.

Togo volt japán külügyminiszternek, aki a háborús bűnösök közé tartozik, Yokohama egyik földalatti börtönében őrzik.

A newyorki lapok meleghangú cikkekben foglalkoznak *Zsukov* tábornagy küszöbönálló amerikai látogatásával.

Ez az első eset ugyanis, hogy egy szovjet tábornagy egyszerű baráti látogatást tesz az Egyesült Államokban.

Moszkva jelenti:

Az *Izvesztija* közli *Jeruszalimszkij* professzor helyzetmagyarázatát a lengyelországi viszonyokról. A lengyel ügyek kiváló ismerője megírja, hogy az úgynevezett londoni emigráns lengyel kormány tagjai miképpen próbáltak éket verni a lengyel nép és a Szovjetunió közé. A lengyel népet azonban nem sikerült a Szovjet ellen úsztani, mivel a lengyel nép sohasem felejtheti el, hogy a diadalmas Vörös Hadsereg szabadította fel a sokat szenvedett lengyel népet a németek borzalmas zsarnoksága alól. Ujlengyelország területe nagyobb, mint a régi, független és a demokratikus fejlődés útján halad. A lengyelek végre urak földjükön és nem sínylődnek tovább a «pánok» népnyúzó uralma alatt.

A *Pravda* nagy cikkben foglalkozik a párisi szakszervezeti világértekezlettel. A világszövetség alapszabályainak vitája során *Kuznyecov*, a szovjet-küldöttség vezetője többek között kifejtette, hogy ez az alakuló nagygyűlés a munkásmozgalom történetének fontos állomása a szakszervezeti világegység útján. Heves és ádáz küzdelem után levertük a vérszomjas támadókat — mondotta Kuznyecov — és újabb támadást nem szabad megengednünk. A világszövetségnek biztosítania kell a munka védelmét, a legmesszebbmenő társadalombiztosítást és a munkaidő megrövidítését. Mindezt csak erős szakszervezeti mozgalom érheti el, amely megoldhatja a dolgozó osztályok komoly létproblémáit.

London jelenti:

Norvégia hivatalosan bejelentette Németországgal szembeni jóvátételi igényét, amely egyelőre 15 milliárd norvég koronát tesz ki.

Az angol lapok megemlékeznek arról, hogy a görög kormány meghosszabbította a választói névjegyzékek összeállításának határidejét, hogy ezzel is előmozdítsa a választásokon a népakarat kifejezésének lehetőségét.

Noel *Baker* brit államminisztert nevezték ki az október 16-án kezdődő quebeci nemzetközi élelmezési és földmüvelésügyi értekezlet angol bizottságának vezetőjévé.

Harminc év óta nem volt oly súlyos vasúti szerencsétlenség Angliában, mint amilyen most történt a perth—londoni gyorsvonattal Bourne Endnél. A halottak száma 41-re emelkedett.

A világkörüli úton levő *Skymaster* nevű repülőgép — az utolsó jelentés szerint — a Kalkutta melletti Arackpore repülőterére érkezett.

Hírek Romániából

Georgescu, a román belügyminiszter Kolozsvárott kijelentette, hogy rövidesen megtartják a parlamenti választásokat. A választások szabadságát azonban csak az olyan kormány tudja biztosítani, amely minden nemzetiség szabadságát és függetlenséget meg tudja védeni.

Romániában be kellett jelenteni az összes insulin-készleteket. Egyidejüleg a vegyi gyáraknak csak előzetes engedéllyel szabad insulint gyártaniok.

Bukarestben megkezdődtek a nagy razziák. Meg akarják állapítani, hányan tartózkodnak engedély nélkül a fővárosban. A razziák nemcsak az utcákon, hanem a lakásokon is folynak. Természetesen először a szállodák kerültek sorra. A jogtalanul Bukarestben tartózkodók első százas csoportját már elszállították *slobozia-jalemitzai* internálótáborba.

Romániába megérkezett az első szovjet búzaszállítmány. 544 vagon búzát hoztak a brailai kikötőbe a szovjet uszályok. A szállítmány *egy részét már el is küldték a moldovai ínségeseknek.*

Berlin jelenti:

A németországi angol övezetben a német családok kötelesek ruháik, cipőik; fehérneműik és konyhaeszközeik egy részét az angol katonai hatóságoknak beszolgáltatni. Ezeket a cikkeket elhurcoltak, deportáltak, betegek és leszerelt hadifoglyok között osztják szét.

A berlini földalatti vasútl hálózat 80 százalékában máris megindult a forgalom.

Az amerikai csapatok zónájában két újabb német napilap kiadására adtak engedélyt. Ily módon az amerikai övezetben már nyolc német ujság jelenik meg.

A német ujságírók érdekeik védelmére megalakították a Német Sajtó Szövetséget, amelynek minden antifasiszta ujságíró tagja lehet.

Négy nemzet jogászai készítik elő Berlinben a náci háborús bünösök bünperét. Arról még nincs végleges döntés, hogy a bünper tárgyalását végig Nürnbergben vagy részben Berlinben tartják-e meg?

Pepper amerikai szenátor nyilatkozott Sztálinnál tett látogatásáról

New Yorkból jelenti az MTI, hogy *Pepper* szenátor, aki nemrég Moszkvában járt, a newyorki lapokban nyilatkozott *Sztálin* generalisszimusnál tett látogatása részleteiről. Sztálin az amerikai—orosz együttműködés fontosságát hangsulyozta és örömét fejezte ki azon, hogy miként a multban együttes erővel győzték le a világot fenyegető válságokat, úgy most zöld asztal mellett együttes erővel teremtik meg a világbéke előfeltételeit. A generalisszimus összefoglalta a Szovjetúnió erőfeszítéseit a mezőgazdaság és ipar fejlesztésére. Ehhez kérte a Szovjetúnió az Egyesült Államok gazdasági támogatását, amit *hatmilliárd dolláros kölcsön formájában meg is kapott.* Sztálin annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy Németországgal és Japánnal szemben igen erőskezü politikát kell folytatni. Az amerikai kölcsönnel kapcsolatban Sztálin a szenátor kérdésére válaszolva megállapította, hogy a Szovjetúnió *a kölcsönösszeget nem akarja fegyverkezésre fordítani.*

A miniszterelnök intézkedésére megindul Füzfőn a papírgyártás

Dálnoki Miklós Béla miniszterelnök kedden *Kállai* Gyula államtitkár társaságában Füzfőre utazott és megtekintette az ottani papírgyárat. A miniszterelnök a gyár vezetőségével folytatott megbeszélés után a *munka megkezdéséhez szükséges intézkedéseket a helyszínen nyomban megtette, úgyhogy a füzfői gyárban október 8-án megindul a papírgyártás.*

Károlyi Mihály a kisebbségi kérdésről

Londonból jelenti az MTI, hogy a Reuter-iroda szerkesztője beszélgetést folytatott *Károlyi* Mihállyal, aki örömmel üdvözölte Amerikának azt az elhatározását, hogy elismeri a magyar kormányt és annak a reményének adott kifejezést, hogy Nagy-Britannia rövidesen követi majd ezt a példát.

— Az előző háború után — folytatta Károlyi — Nagybritannia magyarországi külpolitikája „rossz lóra ült". Kijelentette ezután, hogy a magyarországi földreform egyik legfontosabb esemény az ország jelenkori történetében. Károlyi hangoztatta azt is, hogy az egész Dunamedence demokratizálódásának útjában csupán egyetlen akadály áll és ez a kisebbségi kérdés. A Szovjet megoldotta ezt a kérdést. Romániában és Jugoszláviában a magyar kisebbség megfelelő bánásmódban részesült. Egyedül Csehország akarja úgy megoldani a kérdést, hogy erőszakosan kiűzi a nem csech lakosságot.

Megalakult a Magyar-Jugoszláv Társaság

A Magyar-Jugoszláv Társaság hétfőn tartotta alakuló ülését a Kereskedelmi és Iparkamara dísztermében. Az ülésen megjelent *Szent-Györgyi* Albert egyetemi tanárral az élén a magyar szellemi élet színe-java, képviseltette magát a jugoszláv katonai misszió is. A jugoszláv misszió részéről *Brankov* kapitány és a misszió vezetőjének helyettese, *Jávorszki* őrnagy jelentek meg, de itt volt *Ivics* Alexa dr egyetemi tanár, a neves történész és *Leszkovác* Vladen, az újvidéki szerb Matica főtitkára, a kitünő Ady-fordító is. Az ülést *Szalai* Sándor, a *Népszava* munkatársa nyitotta meg az előkészítő bizottság nevében. Ezután *Ladányi* Ármin, az Ügyvédi Kamara elnöke ismertette a társaság alapszabályait, majd Szalai Sándor javaslatára a következő tisztikart választotta: elnök *Moór* Gyula, társelnökök *Bán* Antal, *Kovács* Imre, *Rajk* László, *Somlay* Arthur, *Szekfü* Gyula és *Tildy* Zoltánné. Főtitkár *Rex* József, sajtó főtitkár *Száva* István. A Társaság ezenkívül 45 tagú elnöki tanácsot választott. *Moór* Gyula, az egyetem rektora, elnök, székfoglalójában rámutatott, hogy mivel Magyarország a nagy európai erővonalak útjában fekszik, ennek az országnak óvakodnia kell attól, hogy világpolitikát csináljon. A magyar nemzetnek minden hátsógondolat nélkül jóbarátságot kell teremteni azokkal a népekkel, amelyeknek közvetlen szomszédságába a sors állította. Az elmult rendszer is Jugoszlávia felé kereste a barátságot, azonban ezt nem sikerült megalapoznia. Reméli, a demokratikus Magyarországnak sikerül barátságot teremteni a demokratikus Jugoszláviával. Sikerülni fog ez annál is inkább, mert Jugoszlávia az, *melynek részéről a legtöbb baráti hang jut felénk.* Jugoszlávia jelenlegi hős vezetője, Tito marsall épúgy, mint a jugoszláv nép maga is baráti kezet nyujt felénk. Az 1918 utáni Jugoszlávia szintén kereste Magyarország barátságát. Óriási hibát követtünk el, *hogy nem ragadtuk meg a baráti kezet.* Indítványozza, hogy a Társaság táviratilag üdvözölje Tito marsallt, amelyet a társaság egyhangú lelkesedéssel elfogadott. Az elnöki székfoglaló után *Brankov* kapitány, a jugoszláv misszió helyettes vezetője angolnyelvü beszédben üdvözölte a Társaságot. Hangsúlyozta, hogy Jugoszlávia népeinek 1,700.000 főnyi emberveszteségük miatt okuk lett volna a bosszúállásra, mégsem folytatnak megtorló politikát szomszédaik ellen. Ma felébredtek és felszabadultak a magyar nép igazi erői. Tito Jugoszláviájának népei ezekkel az igazi népi erőkkel vállvetve akarják kiépíteni a közös jövőt. *Brankov* kapitány nagy lelkesedéssel fogadott beszéde után dr *Sebestyén* Pál miniszteri osztályfőnök üdvözölte a gyengélkedő külügyminiszter helyett a Társaságot, melynek hivatása a barátság szabad érvényesülése útjából elhárítani azokat az akadályokat, amelyeket a meg nem értés, a rosszindulat, az elhibázott politika tett ennek a barátságnak az útjába.

Utolsónak *Tildy* Zoltánné szólalt fel, aki jugoszláviai élményeiről tartott előadást a Társaság tagjainak, amely nagy tetszést aratott.

Halálozás

Időjárásjelentés

Budapesten kedden délben a hőmérséklet 12 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 770 mm, alig változó irányzatú.

Várható időjárás szerdán estig: Mérsékelt északi, északkeleti szél, felhőátvonulások. Több helyen futó eső. Éjjel helyenkint gyenge talajmenti fagy. A nappali hőmérséklet alig változik. (MTI.)

Dr Sulyok Dezső, a Pénzintézeti Központ elnöke, előadását nem 3-án, hanem október 4-én, azaz csütörtökön délután pontosan 4 órai kezdettel fogja a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület pénztártermében (IV, Deák Ferenc-utca 5) megtartani.

A Magyar Agrártudományi Egyetem szervezeti szabályzatának megállapításáról rendeletet adott ki a földművelésügyi miniszter. A *Magyar Közlöny* keddi számában megjelent rendelet részletesen intézkedik az új egyetem fakultásairól és tanszékeinek betöltéséről.

Az ablaküveg pótlására felhasználható egyes papirosfajok bejelentési kötelezettségét, továbbá forgalmának és felhasználásának szabályozását rendelte el az iparügyi miniszter.

Az 1945. évi termésű rizs beszolgáltatására adott ki rendeletet a közellátásügyi miniszter, aki egyben intézkedett arról, hogy az 1946. évben rizstermelésre felhasználni szándékolt területeket is összeírják.

Házasság. *Grosz* Olga és *Blum* István (Soltvadkert) jegyesek.

Ki tud róla? *Braun* Béláról, 1891 és feleségéről sz. *Fodor* Gizelláról, 1896, akiket 1944 júl. 5. deportáltak Pozsonyi-út 15/B. és *Braun* Ágnesről, 1920, akit 1945 jan.-ban Ravensbrückben és ápr. végén útban Mauthausen felé látták utoljára. Ért. kér *Braun*, IX., Lónyay-u. 17. I. 1.

Beck Juditot sürgősen keresi Komoryné, XI., Budafoki-út 10/a.

A rendőrség tagjai csak engedéllyel nősülhetnek. A rendőrség fogalmazói, felügyelői karának, detektívtestületének és az őrszemélyzetnek tagjai ezentúl csak *engedéllyel nősülhetnek*. A házasulandó és a menyasszonya között 25 évnél nagyobb korkülönbség nem lehet.

Halálozás. Értesítjük mindazokat, akik Őt szerették s akiket Ő szeretett, hogy drága jó kisapánk, *Felzmann* Ferenc életének 93-ik évében, a betegek szentségével megerősítve, visszaadta nemes, jóságos lelkét Teremtőjének. A kerepesiúti temető halottasházából október hó 3-án, szerdán délután 4 órakor kísérjük utolsó útjára. *Luger* Camillóné, dr *Bódy* Tivadarné gyermekei.

Éder Gyula festőművész szeptember 30-án meghalt. Temetése október 3-án, szerdán d. u. 3 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

Drága jó férjem, *Klein* Zoltán zsinegárunagykereskedő, 25 évi legboldogabb házasélet után, szeptember 30-án hirtelen elhúnyt. Mélyen érző, jóságos szívét megtörte a bánat deportációban kivégzett anyja és testvérei után. Velem gyászolnak testvérei, sógorai, sógornői, unokaöccsei és mindenki, aki jóságos lényét ismerte. Csendben temettük el október 1-én. özv. *Klein* Zoltánné szül. *Stein* Malvin.

Hoffmann Gizella Mária és dr *Csapó* Árpád v. egyetemi tanársegéd, női klinikai orvos, október 7-én délután 5 órakor tartják esküvőjüket az egyetemtéri templomban. (Minden külön értesítés helyett.)

Özv. Semjén Lászlóné szül. Brédy Ilus felesége, Iván és Kati gyermekei fájdalomtól összetörve, de az Úr akaratába belenyugodva közlik, hogy rajongásig szeretett férje, illetve édesapjuk,

Semjén László

gyógyszerész

életének 46-ik évében, tragikus körülmények folytán hirtelen elhunyt.

Temetése szerdán, okt. 3-án d. u. 2 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Gyászolják még: kiterjedt rokonsága és összes jóbarátai.

Isten akaratában megnyugodva, fájdalommal tudatjuk, hogy

dr Ernyey József

Nemzeti Múzeum ny. főigazgatója, ny. egyet. tanár

f. hó 1-én elhunyt. Temetése f. hó 4-én d. u. 2 órakor lesz a Kerepesi-temetőben. Gyászmise f. hó 4-én reggel ½9-kor a Bakáts-téri templomban.

Gyászoló család.

Pest, 1945...

Elhatározták, hogy a kisnyilasok számára «politikai átképző tanfolyamokat» szerveznek.

A «nebulók», hír szerint tandíjmentesen vehetnek részt a tanfolyamon, ami felettébb logikus.

Már megfizette értük a tandíjat az ország!

Városházi hírek

A sacharingyártás megindulásával és a készletek gyarapodásával kapcsolatban a polgármester elhatározta, hogy a kórházak részére három havi sacharinszükségletet utal ki.

A nagy pusztulás óta most érkeztek az első állandó lakók az Állatkertbe. A tompa-kelebiai állami erdőhivatal két kis őzikét küldött ajándékba a budapesti Állatkertnek, ahol megható örömmel fogadták a kedves jövevényeket.

Az elszaporodott erdei lopások, a nagymérvű zugfakereskedelem megszüntetése érdekében a polgármester Budapest területére fatermékek jogos szerzését bizonyító igazolványok életbeléptetését rendelte el. A mai naptól kezdve mindenféle fatermékek csakis származási igazolvány mellett lehet a főváros területére behozni, itt forgalomba hozni, szállítani. A származási bizonyítványt nagyobb erdőbirtokokon az erdőkezelőség, kisebb erdőbirtokokon az erdőtulajdonos állítja ki és a községi elöljáróság, Budapesten a kerületi elöljáró láttamozza.

Felemelték a bérleti gázfogyasztó készülékek kölcsöndíjait. Zománcozott és koksz-gáztűzhely 60, garzon-tűzhely, bérleti tűzhely 30, vasalókészlet, 2 lángú főző, fali fűtőkályha, kokszkályha 10, hűtőszekrény 100, vízmelegítő 20, 40, 50, álló fűtőkályha 60, rostsütős főző 20 pengő havonta. A gázmérők átírási és üzembehelyezési díja 50 pengő.

A fővárosi Segítőalap kórházának vezetőjét, *Gábor* Gyulát helyettes igazgató-főorvossá nevezték ki.

Október 1-től jelentősen emelték a vásárcsarnoki és piaci helypénzeket. Autó 800, kétlovas kocsi 350, egylovas kocsi 130 pengő helypénzt fizet naponta. Az árusok napi helypénze négyzetméterenkint az árusítóhelytől függően 20—70 pengő. Tekintettel az élelmiszerárak emelkedésére, a vásárcsarnokok igazgatósága ezentúl havonta tesz javaslatot a helypénzek újabb megállapítására.

A polgármester megengedte, hogy a főváros szolgálatában álló azok az alorvosok és segédorvosok, akik már négy éve működnek, külön engedély nélkül *megnősülhetnek.*

A burgonya árát, mint értesülünk, újból megállapítják. *Huszonhárom pengő* lesz egy kiló burgonya.

Sok vita merült fel akörül, hogy ha a lakó megrongálódott házakban bizonyos dolgokat helyreállít, *felszámíthatja-e azt a háztulajdonosnak.* Errenézve a *4060—1945. M. E. számu rendelet* intézkedik. Eszerint a megrongálódott épületben *a víz-, gáz- és villanyvezetéket és a szennyvízlevezető csatornát* a bérlő a háztulajdonos hozzájárulása és *engedélye nélkül is* helyreállíttathatja, vagy újjal pótolhatja. A költségek *50 százalékát a bérlő levonhatja a lakbérből.* Azt azonban, hogy a munkálatok elvégzése a lakás használhatósága szempontjából szükséges volt, Budapesten a *kerületi elöljáróság bizonyítványával kell igazolni.*

Gazdasági hírek

Lanyhább a részvénypiac

A hetipénz drágulása fokozottan éreztette hatását a keddi tőzsdén, elsősorban a részvénypiacon. Már a tőzsdeidő elején a kínálat volt túlsúlyban, úgyhogy — szemben az előző napokkal — kevesebb felfüggesztésre került sor túlzott pénzajánlat miatt és több nagyobbszámú kötés jött létre. Néhány értékben ezzel szemben egyáltalán nem volt forgalom. A ma jegyzett árfolyamok a következők: Bauxit 78.750, MÁK 47.800—46.000—45.000 Salgó 3175—3150, Rima 10.800—11.300, Trust 7400. Délcukor 14.500, Magyar Cukor 31.500—33.500—34.700, Izzó 30.000. A piac egyéb szektorai is csendesebbek voltak.

Lassan javul a gyapjuhelyzet

A háború óriási károkat okozott a juhállományban és ezzel párhuzamosan a gyapjukészletekben. A felszabadulás után szakértői becslés szerint a régi készletnek alig tíz százaléka volt feltételezhetően feltalálható az országban. Azóta nagy erőfeszítések történtek a meglévő készletek összegyüjtésére és a többtermelés előfeltételeinek megteremtésére. A gyapjutermelés fokozása azonban nehéz feladat és főleg hosszú időt igényel. A legközelebbi lehetőség kétségtelenül az orosz gyapjuszállítás. Már jelentettük, hogy körülbelül kétmillió kilógram gyapju szállítására van kilátás. E tételben rendkívül finom, különleges fonalak is vannak. Később világpiaci gyapjura is lehet számítani, minthogy a gyapjutermelő államokban, elsősorban Ausztráliában és Angliában óriási készletek gyültek össze. Ezeknek hovafordítására állandó tanácskozások folynak és valószínűnek látszik, hogy a nélkülöző országoknak is rendelkezésére fognak bocsátani gyapjut.

Közel félmillió mázsával emelkedett a magyar széntermelés

A magyarországi bányák széntermelése, ha lassú ütemben is, de állandóan emelkedik. Az augusztus havi hivatalos kimutatás szerint félmillió mázsával több szenet termeltek, mint az előző hónapban. Augusztusban a termelési eredmény összesen 4,052.000 mázsára emelkedett. Szeptemberben a jelek szerint a termelés ennél is jóval nagyobb lesz. A termelés leginkább a borsodi szénmedencében, Dorog vidékén és Pécs bányáiban emelkedik. *(MTI)*

Szüntessék meg a Központi Lakáshivatalt

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 34/1945. szám alatt még januárban rendeletet bocsátott ki a háborus viszonyok következtében elhagyottá vált lakásokkal kapcsolatos kérdések szabályozása tárgyában. Ez a rendelet a háborus viszonyok következtében elhagyottá vált lakások bérlet utján való hasznositása végett lakáshivatalokat állított fel. Ennek a kormányrendeletnek, amely a vidék lakásrendelete, hatálya Budapestre nem terjed ki. Budapesten a polgármester lakásrendelete van érvényben. A vidéki lakáshivatalok határozata ellen közvetlenül a népjóléti miniszterhez intézendő fellebbezésnek van helye. A budapesti kerületi lakáshivatalok határozatai ellen pedig a polgármesterhez. Bár a rendelet kifejezetten tartalmazza azt a rendelkezést, hogy a polgármesteri véghatározat ellen további jogorvoslatnak helye nincs, a véghatározatok is tartalmaznak ilyen rendelkezést, az ügyek jelentékeny része mégis felügyeleti panasz vagy felülvizsgálati kérelem formájában a népjóléti miniszterhez kerül. A népjóléti minisztériumnak pedig az az álláspontja, hogy a *polgármesteri rendelet a közigazgatási jogorvoslatokra szóló törvényes rendelkezéseket nem helyezte és nem is helyezheti hatályon kívül,* a felülvizsgálati kérelmeket tehát elbírálja gyorsan, alaposan, a demokratikus jogrend követelményeinek megfelelően. A helyzet tehát az, *hogy a vidéki ügyek megnyugtatóan nyernek a második foknál,* a népjóléti miniszternél elintézést, a budapesti ügyek azonban a központi lakáshivatal nehézkes, bürokratikus instancián mennek keresztül.

Miért kell Budapesten *három fórum* a lakásügyek elintézéséhez, amikor a közbeeső fórum csak lassítja, megnehezíti az ügyek elintézését?

A kérdés megoldása igen egyszerű: olvasszák bele a központi lakáshivatalt a népjóléti minisztérium lakásügyi főosztályába, egészítsék ki a központi lakáshivatal képzett tisztviselőit a népjóléti minisztériumnak dr. Benedek Jenő miniszteri tanácsos vezetése alatt müködő kitünő tisztviselő gárdájával és szüntessék meg a közbeeső fórumot, a központi lakáshivatalt.

Dr. Pongrácz Jenő

A Rádió műsora

7: H. 7.15: Reggeli zene. 8: Előadás 8.15: Hanglemezek. 9: Szalonzenekar. 10: H. 12: H. 12.15: Világhiradó. 12.30: Antal István zongorázik 12.55: A rádiózenekar. 13.25: Közvetítés a Városházáról. Vezeti Várkonyi Zoltán. 13.45: Rendeletek 14: H. 14.10: A Vöröskereszt. 15: H. 16.10: Előadás. 16.25: „Népek táncai." 17: A munkáskulturszövetség. 17.30: „Boszorkánytánc". Dráma három felvonásban. Irta Balázs Béla. Rendező: Körmöczi László dr. Közvetítés a Belvárosi Szinházból. 19.25: H. Vöröskereszt. 19.10: Saint-Saens: Haláltánc. 20: H. sport. 20.20: A Scala jazz-együttes. 21: Műsorismertetés. 21.05: A Vöröskereszt. 21.15: Szakasits Árpád beszél. 21.40: Hanglemezek. 22: H. rendeletek. 22.20: Könyvü zene. 23: H. orosz nyelven. 22.10: H angol nyelven. 23.20: H. francia nyelven. 23.30: Liszt-művek

---

Húsz kilogrammra emelték fel a postacsomagok súlyhatárát. A postavezérigazgatóság közli, hogy a postára adható csomagok eddigi 10 kilogrammos súlyhatárát 20 kilogrammra emelte fel. A húszkilogrammos postacsomagok forgalmában résztvevő 1183 postahivatal névsora bármely postahivatalban megtudható. — A posta szeptember 17-e óta Budapest területének egyes üzletileg forgalmas részeiben ismét házhoz szállítja a csomagokat. A posta igyekezete arra irányul, hogy november elsejéig már Budapest egész területén házhoz szállítsa a postacsomagokat. *(MTI)*

A Magyar-Szovjet Művelődési Társaság előadássorozatának keretében pénteken délután 5 órakor, a Közalkalmazottak Szakszervezetében tart *Zilahy* Lajos előadást «A magyar-orosz kultúrkapcsolatok» címen. A rendezőség vendégeket szívesen lát.

Színházi hírek

Falloni II. Beethoven-estje két ritkábban hallható derűs szimfóniát, a másodikat és negyediket szólaltatta meg. A maestro tolmácsolását gyulékony fantáziája fűti és különösen a „romantikus" *B-dur szimfónia* nyerte el a hallgatóság tetszését. Ez az ópusz tanulságosan emlékeztet arra, milyen téves lehet nagy muzsikusoknak a kortársakra vonatkozó véleménye. *Weber* bizony olyan cikket írt erről a IV. szimfóniáról, mely gúnyiratnak is beillik. A G-dur zongoraverseny *Engl* Iván sikerét jelentette.

Az Operaház sajtófogadása hétfőn folyt le a Dalszinház nagyszalónjában. *Komáromy* igazgató expozéjában elismeréssel emlékezett meg az ostrom utáni évad erőfeszítéseiről s vázolta az eljövendő programot. Az összejövetelen Bartók II négyesét a zenekar vonós szólamvezetői játszották, *Petri* Endre pedig a Parasztdalokat zongorázta. A kultuszkormány részéről *Simon* László államtitkár jelent meg.

Pataky—Székely dalest október 8-án ½5 órakor a Magyar Szinházban. Jegyek: „Intermezzo" irodájában, IV., Királyi Pál-utca 7, II. em. 5., a jegyirodákban és a Magyar Szinház pénztáránál.

Gál Zsuzsa hétfőn a nyilasok által kivégzett *Kemény* Simon verseit szólaltatta meg a rádióban. Kellemes mikrofonhangja van, szépen szaval. Az emlékest bevezetőjét *Kristóf* Károly tartotta.

Szörényi Éva torokgyulladásban megbetegedett és a Művész Szinházban a hétfői előadást már nem tudta eljátszani. Helyette beugrásszerűen *Balogh* Erzsébet vállalta Cocteau: *Rettenetes szülők* című darabjában *Szörényi* szerepét. A fiatal és rendkívül tehetséges színésznő megfelelt a várakozásoknak és kitünően teljesítette nehéz feladatát.

A Pesti Szinház építkezése nem készült el idejében, ezért Zilahy Lajos *Fatornyok* című darabjának felújítását október 12-ikére halasztották el.

A legkövérebb pesti komika, *Simonyi* Magda a Medgyaszay Szinházhoz szerződött és ott a *Válóok* című darabban lép fel először. Az amerikai zenés vígjáték főszerepeit *Dayka* és *Bilicsi* játsszák.

Titkos álmát, féltve őrzött vágyát váltja valóra, Asszonyom a Hormocith B.-krém.

Nem emelték a dohányárakat. Az elmult napokban a napilapok közölték, hogy a cigaretta- és szivarárakat újból felemeli a dohányjövedék. Ezzel kapcsolatban illetékes helyről közlik velünk, hogy a hír nem felel meg a valóságnak és a dohányárut a legutóbb megállapított árakon vásárolhatja a közönség.

Megkezdődött az árverés. A Kinizsi-utcai Árverési Csarnok aukciós termében szombaton délután volt az első árverés. Ezüstpénzeket, japán, egyiptomi faragványokat, dísztányérokat árvereztek el. Az ezüstpénzeknek nemigen volt keletjük (úgylátszik lisztre és zsírra inkább van szükségük az embereknek!), egy Ferenc József-korabeli ezüstérem átlagos ára 200 pengő volt. A faragványok sem igen érték el a 400 pengőt. A dísztálak és díszcsészék közül egy kis biedermeier-készlet nyerte el a pálmát, a hat kis csésze és tányér ára 4800 P.

Orvosi hír. Dr *Haynal* Imre egy. ny. r. tanár végleg Budapestre érkezett és szombat kivételével d. e. fél 11—12 közt IV., Petőfi-tér 3. IV. 10. (lift) alatt rendel. Telefon: 185—760.

Sajtóetika

A *Köznevelés* mozgalmat indított az erkölcsi alapon álló tárgyilagos és személyeskedéstől mentes magyar sajtóetika megteremtése érdekében. A lapokat egy mozgalomhoz való csatlakozásra hívta fel, s a csatlakozás egyetlen feltétele gyanánt ezt a tételt állította fel: valótlan hírt senki nem közöl és ha mégis előfordulna ilyesmi, a beérkező helyesbítésnek teret enged. A *Köznevelés*, jól tudjuk nem csupán a közoktatásügyi minisztériumnak, hanem a magyar pedagógusoknak is a lapja és ezért olyan helyről jött ez a felhívás, amelyik nagyonis illetékes a magyar szellemi élet irányítására és bírálatára. Ha az előző fasiszta rendszer éppen a tanárokat és tanítókat nyomta el társadalmi érvényesülés dolgában, a mi mostani demokráciánkban ülőnek találjuk, hogy elnyerjék méltó szavukat a társadalmi és a szellemi életben. Igen jó helyről jött tehát ez a felhívás a sajtóetika érdekében, ami a sajtószabadságnak elengedhetetlen feltétele. Minden nyomtatott sornak, akár ujságban, akár könyvben jelenjék is meg, a szellem erkölcsiségét kell tükröznie, és az írók minden fajtájának vállalni kell a felelősséget minden leírt soráért. A magunk részéről tehát örömmel ismertetjük a *Köznevelés* akcióját, mert attól csak a sajtószabadság kiteljesedését és a sajtó tekintélyének növekedését lehet várni.

Színházak műsora

Opera: Trubadur (B. 2) (5) — **Nemzeti:** Figaro házassága (C. 1) (5) — **Nemzeti Kamara:** Viharos alkonyat (5) **Víg:** A mi kis városunk (½6) **Fővárosi Operett:** Napsugárkisasszonyok (5) **Belvárosi:** Boszorkánytánc (5) **Magyar Szinház:** Blanco Posnet elárultatása és a politikai kabaré (5) **Művész:** Rettenetes szülők (5) **Pódium:** Régi rossz Budapest (5) **Medgyaszay:** Cserebere (½6) **Arizona:** Mimosa, art. műsor (½6) **Kamaravarieté:** Tömbszerelem (½6) **Vidámvarieté:** Ha győztek volna (5) **Erzsébetvárosi:** Egyetlen éjszakára (½5)

Mozik műsora

ADY: Vénlány (amer.) Bette Davis (½12, 2, 4, 6)

BELVÁROSI: Talpig uriember (amer.) (½3, ½5, ½7 v. és ü. ½2, ½3, ½4, ½5, ½6, ½7.)

BETHLEN: Urilány szobát keres (m.) (½3, ½5, ½7)

BODOGRÁF: Álomkeringő, Sárdy, Latabár. Női szabó Chaplin. (3, 5, 7, v., ü. 11)

CAPITOL: Hegyek lánya (1, 3, 5, 7, v., ü. 11)

CORSO: Hajnali őrjárat. E. Flynn, (2, 4, 6, sz., v., ü. 12)

CORVIN: Angyalok a tűzvonalban C. Colbert (3, 5, 7, v., ü 11, 1)

DAMJANICH: Inkognito (francia) G. Morlay (½3, ½5, ½7, v., ü. ½1)

DÉCSI: Örök Éva (am.) Deanna Durbin, Charles Laughton (½3, ½5, ½7, sz., v., ü. ½1 is).

FÓRUM: Egy frakk története (am.) Charles Boyer. Fox Varieté (12, 2, 4, 6)

HIRADÓ: 9. sz. Mafirt krónika, 12. sz. Amerikai hiradó, 20. sz. Orosz hiradó. A szovjet-lengyel barátsági szerződés, Rosita Serrano. Folytatólag 9-től este 9-ig.

HOMEROS: Hölgy egy kissé bogaras (3, 5, 7)

IPOLY: Tarzan és fia (amer.) ½4, ½6 ½8, v., ü. ½2.

KAMARA: Két tökfej (Stan és Pan) és Nick Carter nem téved (½12, 2, 4, 6)

LLOYD: Ismeretlen imádó (amer.) (Fred Astaire) (½3, ½5, ½7)

OLYMPIA: Kár volt hazudni (1, 3, 5, 7, v. és ü. 11)

PALACE: Waterloo Bridge (Robert Taylor) (11, 1, 3, 5, 7)

PÁTRIA: Három kis ördög (amer.) D. Durbin (½3, ½5, ½7).

PETŐFI: Pénz beszél Dayka (½3, ½5, ½7, v., ü. ½1)

PHÖNIX: Vidám fickó (orosz) (11, 1, 3, 5, 7)

ROYAL APOLLO: Szerelmi recept (2, ½5, ½7, v. ¾12)

SÁGVÁRI (Csaba): Örvény, (francia) (½3, ½5, ½7, v. és ü. 11)

SCALA: Angyalok a tűzvonalban (am.) (2, ½5, ½7, v., ü. ¾12)

STUDIO: Eszményi asszony C. Boyer, K. Hepburn (1, 3, 5, 7, v., ü. 11),

SZABADSÁG (Simplon): Katyi (magy.) Tolnay (3, 5, 7, v., ü. ½12)

TINÓDI: Pajkos hercegnő (amer.) (½3, ½5, ½7)

TINÓDI: Folytatólag 10—2-ig. Metro hiradó. Budapesttől Tokióig Amerikai hiradó. Stan és Pan

TURÁN: Első csók Deanna Durbin Walt Disney szines filmek (11, 1, 3, 5, 7)

URÁNIA: A muzsika szárnyán (orosz) L. Lemesov (2, ½5, ½7, v ¾12)

VÁROSI SZINHÁZ: Fényjelek Algirban (angol) Hiradók. (½3, ½5, ½7)

VESTA: Tarzan bosszúja (amer.) Fox film (1, 3, 5, 7, v. és ü. 11)

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY!

A Békéscsabai Kongr. Izr. Anyahitközség egy állandó előimádkozó, baromfit vágó és Tóraolvasó kántori kerés. Az állás azonnal elfoglalandó. Fizetés megegyezés szerint és természetbeni lakás. Csak a meghívottnak térítünk útiköltséget. 40 éven aluli, bizonyítványokkal ellátott envények pályázzanak. A pályázati határidő jelen hirdetmény megjelenésétől számított 8 (nyolc) nap

Dr Fischmann Mihály s. k. kultuszelnök.

Mannheim Ferenc s. k. titkár.

SZÖVETET
szabókelléket és minden textilt legmagasabb áron VESZEK Ledényi szabószaküzlete, VII., Király-utca 15.

ÍRÓGÉPET
számológépet, szalagot veszek
Thököly-út 18. Üzlet

BUDAIAK!
HÁDL BÚTORÜZLET
ismét t. t. vevői rendelkezésére áll. Bombasérült bútorok javítása, fényezése. Ablak-, ajtólemezelést vállal TÖRÖK-UTCA 1—3.

ELADÓ
2 drb 20 HP 110 voltos, Siemens-féle villamosmotor szivattyúval, kapcsolótábla és olajindítóval. Érdeklődni lehet: Körjegyzőségnél, Kőröshegy, Somogy megye

Dr. Hercz Imrét
sz. 1910 dec. 25., a Weiss Manfréd-gyár főtisztviselőjét keresem, akit 1944 december 1-én elhurcoltak a Légrády Károly-utca 50/a. sz. házból. Utoljára januárban
OHRDRUFF-ban
látták. Azóta nincs róla hír. Hálás köszönettel fogadnánk minden hírt. Cím: Dr Hercz Imréné, IV, Eskü-tér 1. III. 10.

MÉRLEGKÉPES
adóügyekben jártas könyvelőt keres Rt Részletes ajánlatot „Jó fizetéssel 8817" jeligére a kiadóhivatalba.

Nagy kereskedelmi negyed közepében nagy emeleti üzletüzem és irodahelyiségekkel, valamint gépi berendezéssel rendelkező békebeli cég a textil-konfekció- vagy szőrmeszakmában
társat keres
Válaszok csak direkt érdeklődőktől „Tőke megjelölés sel" jeligére Pataknoz, Bajcsy-Zsilinszky-út 29.

Ujból a régi helyen
várja bizalommal hozzáforduló nb vevőit
HAVAS MIKLÓS órás és ékszerész Teréz-körút 27.
Óriási árat fizet brilliánsért, aranyért, ezüstért és órákért.

Iparvállalat keres budapesti irodájába perfekt
gyors- és gépírónőt
továbbá HIVATALSEGÉDET. Ajánlatokat „Cukorgyár" jeligére Blocknerhez, Városház-utca 18.

ELADJA? MEGVESSZÜK!
ARANYÁT, ÉKSZERÉT, STOPPER- és ELLENŐRZŐÓRÁJÁT.
ÓRÁSIPAR SCHWARCZ TESTVÉREK, Budapest, VI., Podmaniczky-utca 59.

ARANYAT aranypénzt, brilliánst, ezüstöt veszek, eladok. Jegygyűrűt, ékszert készítek javítások megvárhatók SCHWARZ aranyműves Dohány-utca 22. I em 4.

Jókarban levő bérházat
vennék. Ajánlatok a kiadóba „Művész" jeligére.

DUNAI szállítást vállal
FŰTŐANYAG ÉS ÉLELMEZÉSI KFT.
IV., Királyi Pál-utca 13.

Tehertaxi
1 tonnáig, HELYBEN, VIDÉKRE állandóan, Fuvarlevélel: KISS-BANK, Nádor-utca 26. Telefon: 122—337.

Vennék könyvet, könyvtárat
vagy csinálhatnék.
Vennék gramofon lemezeket.
Dr KENDE, Teréz-körút 52. ½4—5-ig.

KERGÉP számológép vétele és eladása:
Sebő Kereskedelmi Vállalat Király-utca 50.

Férfiöltöny — szöveteket
és textilárut a legmagasabb napiáron veszek. Molnár Gyula, Rákóczi-út 23.

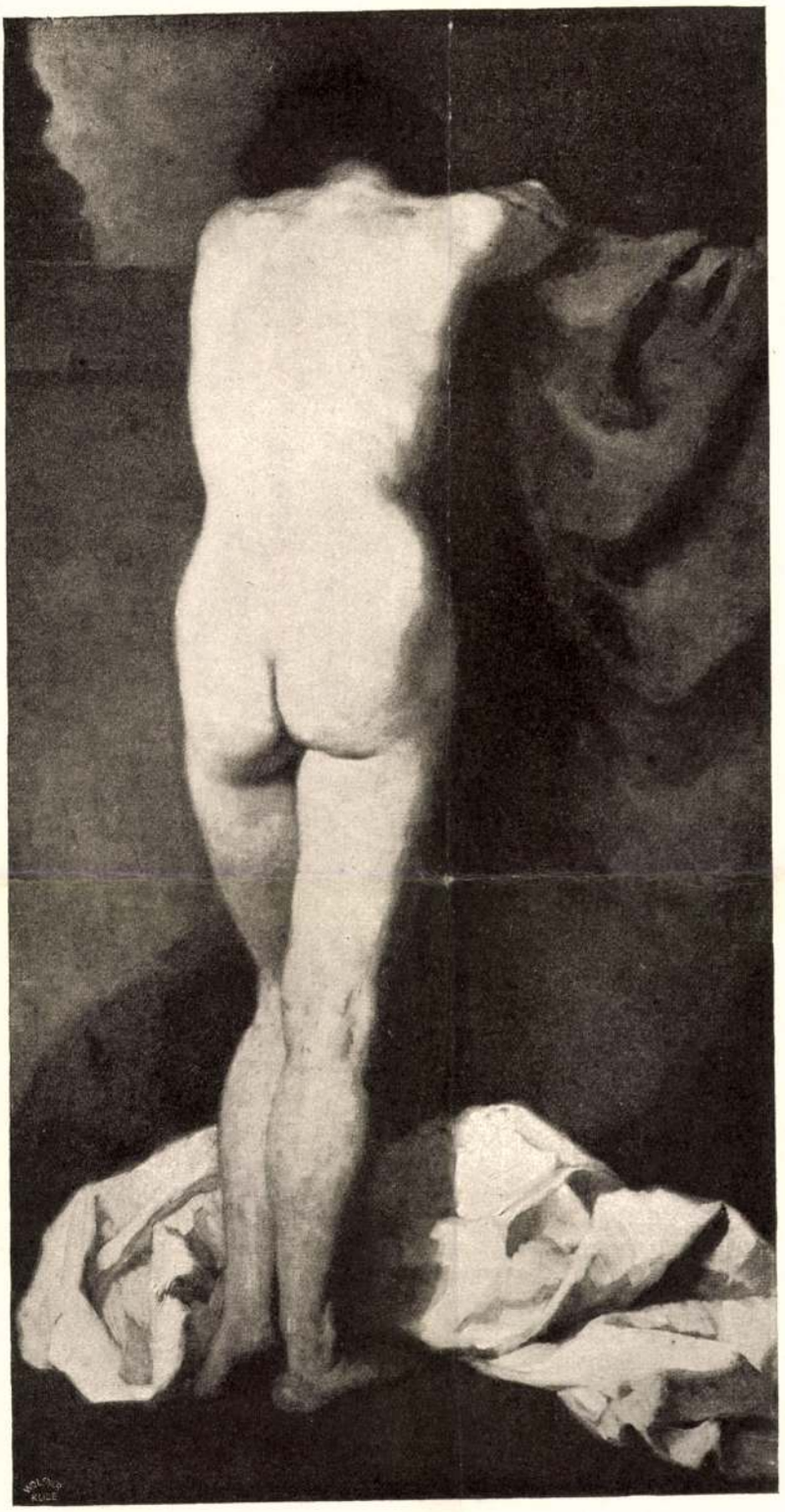

A MŰCSARNOK
TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

BÁNKÓDÁS
ÉDER GYULA FESTMÉNYE
AZ ERZSÉBETVÁROSI CASINO
DÍJÁNAK NYERTESE

Művészet 1914.

Éder Gyula

Éder Gyula

Perállag III.

1409. l.

Per SzM

Kikiáltási ár
pengőben

		Kikiáltási ár pengőben
1817.	ÜLŐBÚTORKÉSZLET. Mahagónifa, faragott díszítéssel. Hepplewhite-stílus. (Pamlag, 2 karos-, 2 támlásszék és asztal.)	550.—
1818.	KEREKASZTAL. Fényezett diófa .	55.—
1819.	FALITÜKÖR. Fényezett diófa keretben. Biedermeier	50.—
1820.	TÁMLÁSSZÉK. Hársfa, faragott díszítéssel. Reneszánsz-stílus . . .	32.—
1821.	KREDENC. Fényezett diófa, berakott díszítéssel. Biedermeier-stílus . .	300.—
1822.	KAROSSZÉK. Diófa, berakott díszítéssel, bőrrel kárpitozva. Biedermeier. Újabb részekkel	150.—
1823.	ALACSONYSZEKRÉNY. Diófa, berakott díszítéssel. Mária Terézia-stílus	240.—
1824.	ALACSONYASZTALKA. Égerfa, sávos berakással	44.—
1825.	NAGY KAROSSZÉK. Faragott és aranyozott fa, mustrás bársonybrokáttal kárpitozva. Olasz. Barokk. (Hibás.) .	280.—
1826.	KIS FIÓKOSSZEKRÉNY. Fényezett diófa, hajlított előrésszel, berakott díszítéssel	85.—
1827.	TÁMLÁSSZÉK. Diófa, selyembrokáttal kárpitozva. Barokk-stílus . .	44.—
1828.	KAROSSZÉK. Diófa, zöld brokáttal kárpitozva. Barokk-stílus . . .	120.—
1829.	OVÁLIS ASZTAL. Diófa. Neobarokk	40.—
1830.	TÁMLÁSSZÉK. Diófa, zöld damaszt-	

Éder Gyula

ired

XIV. 238

Réval XXI. 274. l.

Mélyen tisztelt

A Müemlékek Ors
előadássorozat iránt eddig is ta
van szerencsém arra kérni a mély
a legközelebbi előadásunkra vina
tést nb. lapjának ..... szá
kintettel, dijtalamul közölni mé

Egyuttal szeren
szóló beszámoló ismertetést, ugy
nak az előadást követő legközele
sék.

Kiváló tisztele

Budapest, 1928.

nap mulva. Milyen helyes kis miókák! Úgy mászkálnak össze-vissza a kosárban . . .

Amíg beszélt, az ablakban könyökölve gyönyörködtem az arcában. Sohse néztem meg olyan apróra. Sohse láttam milyen eleven az ajka, milyen tiszta a szeme, milyen piroska a füle, milyen fehér a keze. És a mozdulatai . . . Teremtő Istenem, mennyi bájt adtál a fiatal nőnek még a mozgásában is! A férfi nem úgy hajlik, nem úgy pillant, nem úgy mosolyog; a kezejárása nem olyan könnyü.

És ismét megmámorosodtam.

— Enyém lehetne, — gondoltam, — csak ki kellene érte nyujtanom a kezemet. Csak azt kellene mondanom: Dormándy néni, én is szegény ördög vagyok, maguk is: Cilit én feleségül veszem. És akkor enyém lenne minden szépsége! kedvessége! az a szép piros szája! sötét-pilláju mosolygó szeme! hajlékony nyaka! minden mozdulata! egész tündéri valósága!!!

Amíg így elmélázva gondolkoztam, ő tovább csevegett. A szavakat hallottam, de nem tudtam mit beszél. Elmém azzal a gondolattal vívódott, hogy vajjon ha várok, kések, hallgatok, megtalálom-e idő multával is? S ha azalatt elviszi más, fog-e nekem a sors egy másik ilyen leányt adni, ilyen tisztát, kedveset, kívánatosat, ártatlant, nekem-valót?

És ő mintha látta volna a gondolataimat, oly biztatón, bizalmasan, őszintén nézett a szemembe, mintha azt mondaná: Ugye szép vagyok? Hát szólj, mondd ki, amit a szived gondol!

Azon az egy percen fordult meg minden.

Mielőtt szólhattam volna, a macska megjelent Cili mellett. Lapos volt, mint az ócska muff, és borzas. Hozzátörleszkedett a Cili lábához.

Cili nevetett:

— Ejnye! Hát otthagytad a kicsinyeidet? Te rossz anya!

Azzal fölvette az ölébe, és a macska fejét az arcához szorította:

— Te kismama te!

S behúnyta a szemét.

Így fogja az ura fejét is az arcához ölelni, — gondoltam.

De akkor egyszerre az eszembe vágódott Szepesiné. A sok szennyes macska, a lomposság, a szobájok, szegénységök . . .

Bezártam csöndesen az ablakot, és átmentem a finánchoz a pipámmal. Poruba ugyanis otthon volt és feküdt. Az előtte való napon lepedőben szállították haza. A csempészek megverték valahol a nagyszombati úton. Karja-törötten, kék és zöld foltokkal tarkázottan feküdt ágyában, és keserűn sóhajtozott.

Hát azokban a napokban kötelességem is volt, hogy be-beűljek és vígasztaljam. Aznap bizony nem sokat tudtam beszélni. A fejem nehéz volt. Szórakozottan hallgattam Porubának a panaszait.

Másnap a városban találkoztam Cilivel, a szinház előtt. A szalmaszín ruha volt rajta, a nyakán valami fodros selyem-gallér; a lábán kivágott lakkcipő. Oly elegáns volt, mint valami grófkisasszony.

A kávéház előtt katonatisztek ácsorogtak. Mind megfordúlt, és utána bámult.

Nekem egyszerre megvilágosodott, hogy Dormándyné rendre szedegeti elő az elrakott régi ruháit, és azokat alakítgatja át a leányának. A cipői is az anyja cipői.

De mi lesz, ha elfogynak azok a ruhák, és elkopnak azok a cipők? . . .

Az érettségi előtt való napon zivatar ért az orvosnál.

— Ne menjen el, — azt mondja, — ilyen időben. Uzsonnázzunk eggyütt. Aztán majd kitisztúl az idő.

Hozatott sört és sonkát. Az inasa beterített szépen az ebédlőbe. Azt a szobát még nem is láttam. És beszélgettünk.

Jó másfél órát töltöttem nála. Mikor elbúcsúztam tőle, még esdegélt az esső, de a nyugovó nap sugarai át-átbocsátkoztak már a felhők szakadékain.

A kapunkat nyitva találtam. Ahogy elmegyek a Ciliék ablaka előtt, akaratlanul is bepillantottam.

Hát mit látok? A nap rézsutos sugara éppen betűzött a szobába. Lukács ott ült a narancssziníi fényben az asztalnál. A leány mellette állt. Lukács a két tenyerében tartotta a leány jobb kezét, és mosolygó boldog arccal susogott. Hallgatta a leány lesütött szemmel, égő piros arccal. Aztán Lukács az ajkához emelte a leánynak a kezét, és fölnézett a szemébe, de oly mámoros áhitattal, mint ahogy a jelenést látó Szent Ferencet festik. A leány hozzá-simult. Az arca lehajlott a Lukács arcához . . .

Egy percig megkövülten álltam ott. Éreztem, hogy elsápadok. A lélekzetem is elállt. Háborgó lélekkel tántorogtam a szobámba. **Folytatjuk**

Május elseje

Hajnalodik. — Közeleg a banda,
Megszólalt már a hegedü hangja.
Hegedü-hang, friss pacsirta-ének,
Reggelt köszönt, búcsút mond az éjnek.

Megszakad egy szép leánynak álma:
„Hogy? — mi történt? Első május már ma?"
Megjelennek lelke előtt távol,
Zöld koszoru, menyasszonyi fátyol.

Zöld koszoru a május-fa ágán,
Fehér fátyol fehérlő virágán.
Mind, mit „szépnek" leánynak ígérnek,
— Majd meghozza a keserü élet.

Benn fölsivít egy kis gyermek hangja,
Mindhiába csitítja az anyja,
A kutya is közbe ugat mélyen,
Szól a banda: nagyságos úr éljen!

Az öreg úr káromkodva ébred,
Nem állhatja ezt a cigány-népet:
„Ne, egy forint, ne cincogjál itten"
„Boldog első májust adjon Isten!"

Czóbel Minka

A Műcsarnok tavaszi tárlata — A Könyves Kálmán jogosításával

ÉDER GYULA: A MOLNÁR ÉS FIA. EZÓPUSI MESE

Egy dal a régi szerelemről

Irta és a Petőfi Társaság ülésén felolvasta: SZIKRA

I.

Radnóthy Béla minden öt percben ki-kinyitotta ablakát, hogy távoli kocsizörgésekre leskelődjék. Most jő . . . gondolta, valahányszor két tünde lámpás beleragyogott a hórakásoktól ordas, néptelen utcába. De csalódottan huzódott vissza, amikor a közeledő kocsik legott újra magukkal is vitték a nyomukban támadt zörgéseket. És mégis, — a hányszor hiába csendültek össze a zongorán egymás mellé állított pezsgős poharak, ahányszor némább lett a csend a szép legénylakásban, mintha a Radnóthy türelmetlenségébe a megnyugvásnak némi tünetei is vegyültek volna.

Pedig, — igazán, poétalelke egész tüzével szerette azt az asszonyt. És hogy várta! Mennyi ékesszólással hálózta körül, amíg végre kicsalhatta belőle ígéretét. Két hónap óta kérte. Esküdözött. — Mi több, hitt a saját esküjében. Úgy érezte, hogy más asszony soha sem létezett és soha nem is fog létezni, csak ő, — a jó öreg Oroszváry Tamás hites felesége.

Hja, persze, a jó öreg Oroszváry Tamás . . . Miért is kellett éppen neki megházasodni? Hány olyan férj van a világon, akitől csupa gyönyörűség lenne a feleségét elszeretni. De éppen tőle? . . . Nem. Ez nem kellemes; hiszen, amióta Radnóthy Béla a világon van, egyebet sem tapasztalt az öregtől, mint jóságot és önfeláldozást. És ezt senki sem tudta jobban, mint Radnóthy Béla.

De honnan sejthette, hogy világkörüli útjából hazatérve, az öreg urat mint a legszebb asszony férjét fogja viszontlátni?

— Tulajdonképpen, nem is olyan öreg, — jutott a fiatal gróf eszébe, mialatt idegesen vetette magát a zongora előtti forgó székre. — Nem, nem is olyan öreg. Alig ötven éves. De persze, száraz, ráncos, mint afféle szoba-tudós.

Radnóthy a délelőtt komponált szerelmi dalt kezdte halkan kipengetni. — Igen, — határozta el, mialatt nagy erélylyel csapott a billentyűkbe. — A jó öreg nagyon derék ember, de rettenetesen unalmas! — És ez némileg megnyugtatta.

— Azért mégse szép a sorstól, hogy ezt a mi dolgunkat ilyen rosszul rendezte . . . — mondotta a fogai között, s ki tudja hányadszor, az ablakhoz lépett. És most nem hiába, mert ime, ott közeledett az a várva-várt kocsi, amely végre! — meg is állott a kapu előtt.

II.

— Nem. Semmire se akarok gondolni. Boldog vagyok! Élek! Tied vagyok . . . Hát nem elég ez? — kérdezte az asszony Radnóthy ajkához kínálva piros ajakát.

— Igazad van, édes; csak egy pillanatra jutott az öreg úr eszembe . . . lásd mi férfiak olyan gyávák vagyunk . . .

— A bűn elkövetése után . . .

— Csak nevess ki, — nevess. Mégis, jó lett volna . . .

— Tudom. Vigyázni . . . De ha mondom, hogy Tamás holnapután ig nem jő vissza Budapestre. —

Uj Idők 1907. XIII. 32. sz. 132. l. kep

— Odakötöztem, hogy le ne essék, — magyarázta a hatalmas termetü öreg, amint elmondta a rendes „szalem alejkum hamdullah"-ját.

— A kígyó harapta meg s a marabu (szent) azt mondja, meghal. Hallottam, hogy a nagy tubi (orvos) jön s El-Berkreer nem feledi el, ha unokáját megmentik. Azért hoztam el.

Nem várta, hogy feleljünk. Föloldozta a nyereghez kötözött nőt s úgy vitte a sergent után, mintha csak egynéhány kilós csecsemő lett volna.

— A marabu (szent) azt mondja, nincs segítség, de én nem hiszem, mert hisz a vér csak kissé ment el arcáról, beszél, magánál van. Most harapta csak meg a kígyó, amint füvet akart vágni az audnak (ló) s rögtön elkötöztem a térd alatt.

Ezzel föltakarta az arcot s mi egyikét láttuk annak világos bronzszínü, tetovált szépségeknek, amelyeket csak itt a Szahara-marokkói határon látni. Az arca föltakarása után az öreg fölhajtotta a sergent ágyára fektetett lány ruháját is, mintha csak a saját vén testét mutatta volna s kezét rátette egy kis sebre, amely ott piroslott a bokán fölül.

— A laszkároknak van orvosszerük; a lány erős, kiállja, ha fáj is.

A sergent azon kezdte a gyógyítást, hogy egy teli pohár abszintet megivott, cigarettára gyujtott s vizet hozatott velem a mosdótáljába; a többieket pedig kikergette a szobából.

— Ma foie! — dörmögte, — mire az orvos megérkezik, késő lesz. Pedig én nem tudom, hogyan gyógyítják a kígyómarást s ha a hipermangan nem használ, fogalmam sincs, mit kell adni. Jobb volna megpróbálni a régi szokást: kiszívni a sebet. Csakhogy én nem szívom ki, — jegyezte meg, — az egész Afrikáért sem.

A vizet elkészítettem s a fehérszakállu idős arab csodálkozva látta, hogy olyan színü, mint a lány sebéből kicsurrant vércsöpp. A sima, világos bronzszínü bőrön alig látszott a harapás nyoma. Egy kevés megaludt vér födte a nyílást s a láb alig hogy meg volt dagadva egy kissé. Lemostuk az aludt vért s azután — összenéztünk, tanácstalanul, nem tudtuk mit kell tovább csinálni. A seb nem vérzett. Előbb gyöngén, azután mind erősebben szorítottam körülötte a húst, mire valami feketés vér kezdett lassan szivárogni.

— Meg kell nagyítani a sebet, — magyarázta a sergent, — hogy vérezzen, körülötte újakat kell nyitni, azután szívni, hogy erősebben folyjon. A térd alatt el van kötözve, följebb nem igen terjedhetett még . . . igy talán megmenthetjük.

Az arab igent bólintott.

— A marabu azt mondja, hogy a halál után kígyóteste lesz annak, aki kígyósebet szív ki s Mohamed nem veszi magához. A laszkár (katona) nem hisz Mohamedben és bort is iszik, szívja ki hát a mérges vért, — azért hoztam ide.

Alig érthető, arabbal kevert francia nyelven beszélt az öreg, a végén pedig kihúzta hosszu tőrét s a kezembe nyomta.

— A lány erős, nyiss több sebet is, ha kell, csak mentsd meg az unokámat.

Végignéztem a föltakart testü lányon.

Óh, hogy az ember még a halál előtt sem feledi el emberi voltát!

Egyik kezemet a térd alatti kötésen tartottam, s fél tenyerem a húst érintette.

Hőség futott át az érintésre. A homlokomon éreztem a forró veriték gyöngyözését. A lány szépsége feledtette velem egy pillanatra, hogy talán a sír szélén áll . . . Szinte gyűlölettel néztem. Mit jön ide? Azért, hogy egy a sorsába beletörődött zsoldos katonát fölzavarjon szépségével?

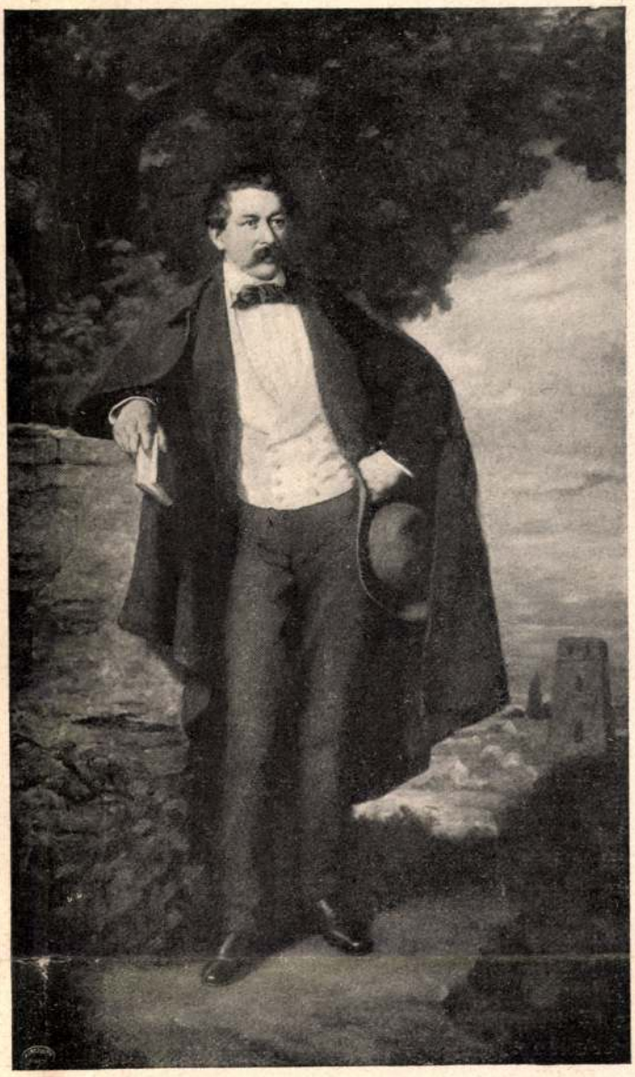

A nagyszalontai Arany-ünnep

Arany János arcképe, a nagyszalontai Arany-ház számára festette Éder Gyula

— Siess! — szólt rám a sergent.

Odanyujtottam neki a tőrt.

— Önre van bizva a kézi-gyógytár, hát végezze ön a mészáros-mesterséget.

Csúnyán rámtámadt.

— Nem szégyenled a legionnaire-ruhát viselni? Félsz beleverni a kést s gyávaságból a feljebbvalódat akarod kényszeriteni? Igen, mert félsz a vértől, nem szereted a szinét meg a szagát! Hát miért jöttél ide, ha gyönge természeted van? Férfit nem félsz megszúrni, de mert nő van előtted, a láz gyötör? Rémképeket is látsz talán!? Elájulsz, ha vér jut a szádba? Nem mered kiszívni? Gyáva vagy, félsz! Hanem ha a nyakába kellene ugrani, ugy-e, nem mondanád, hogy én menjek elől? . . .

Amíg szidott, folyton a lányt néztem, aki szó nélkül, lehunyt szemekkel, egy mozdulat nélkül feküdt, feje alatt az arab egyik karjával. Küzdött bennem az emberbaráti kötelesség az undorral, kiszívni a vért. Elvégre is, itt mindenki csak a maga életével törődik. Hanem ahogy néztem, az én szertelen, törvényt, határt nem ismerő, el nem fogadó vérem ismét elfeledtette velem egy pillanatra, hogy ez az arab leány talán a halál küszöbén áll. Nem tudom, hogyan, egyszerre

Uj Idők 1907. XIII. 52

Eder Gyula

Jánosi József amatőr-fényképe

Kazinczy Ferenc szobra Érsemjénben. Leleplezték szeptember 22-én

csak eszembe jutott egy hisztérikus nőismerősöm, aki éles késsel karcolgatta karján a bőrt s lassan szivárgó vérét szívta nagy gyönyörűséggel. Ez az emlékezés még jobban megzavart.

Durva, állati gondolatok, érzések fogtak el. Megkívántam a kicsorduló vér színét látni ezen a szép testen, lecsókolni, leinni, hogy a vérem keveredjen az övével. Valami névtelen érzés azt súgta: vágd föl a húsát, idd a kiszökellő vért! . . .

A lány most fölemelte egyik karját s szó nélkül a tőrre mutatott.

Mozdulatára ezüst karkötői, csecsebecséi összeverődtek s ez a halk ezüstcsengés is mintha biztatott volna, mintha ösztökélt volna . . .

A sergent siettetett.

— Ne félj, — szólt az arab is, — az unokám erős, — s befogta a lány szemeit, hogy ne lássa, amikor szúrok.

Hát van valami gyönyörűség abban, ha élő húst metélhetünk!

Amint a tőr hegye elmerült a sebben, teljesen erőt vett rajtam az, ami fölgyujtatja az asztagokat egy pirománikussal, ami lopásra ingerel egy kleptománikust.

Csak kevés vér jött, feketés árnyalatu, nehezen alágördülő, sűrű vér.

— Följebb! Szúrj a térde fölött is, — parancsolta a sergent, — hátha már odáig terjedt.

Átfogtam balkezemmel a térd fölött s ahogy ujjaim között megfeszült a hús, beleszúrtam.

Úgy kell lenni, hogy az emberben lakozó állat került fölül, mert jólesett, hogy szúrhattam. Egy pillanatra eleresztettem a tőrt, amely most biszturit helyettesített s bizonyos foku gyönyörrel néztem, hogy bár ingott, de megállt a húsban.

Sikoltott kínjában a leány, s föl akart emelkedni, de az öreg erősen tartotta. Még néhányszor szúrtam, s a vastag szalagokban aláfutó vér látása érthetetlen gyönyörűséget okozott.

Egy abszinttel színig tölfött ivópoharat nyujtott felém a sergent.

— Igyál, ez érzéketlenné teszi a szád.

Gépiesen nyúltam a pohár után s egy hajtásra kiürítettem.

— Most szívd, először a harapás helyén, azután minden sebből a vért,— de le ne nyeld.

Az arab nők parfümözik a testüket, s amikor ráhajoltam a sebre és megéreztem az évek óta nem érzett illatszert, keveredve a vér szagával, teljesen elkábultam.

Mintha egyike lettem volna a mesevilág vampirjainak, a sebre szorítottam s szívni kezdtem, hosszan, erősen.

— Őrült vagy, állat vagy, fenevad, elpusztítani való, — kiáltotta bennem valami.

— Szívd a többi sebet is, — hangzott a sergent szava.

Valami ismét megszólalt bennem.

— Állat vagy, undok, útálatos állat . . . embervérre szomjazol . . . átkozott.

Egy másik hang ellentmondott:

— Szívd, igyad, valamikor erre vágytál, jöjj tisztába vele most, mit gerjeszt föl benned élő ember vérének ivása!

Meg voltam tényleg bolondulva. Mint egy igazi dúvad szorítottam ajkaimat a többi sebekre, nem törődtem a leány sikolyaival, haraptam s ugyanakkor erősen szívtam. Ki sem köntem már a vért, nyeltem s mintha egy pillanatra megállott volna bennem minden, nem láttam, nem hallottam, nem gondoltam semmit, csak valami nevezhetetlen jó érzés tartott hatalmában.

Talán a megivott abszint okozta!? . . .

. . . A lány teste kínosan vonaglott ajkaim alatt.

Egy idegen hang s egy kéz érintése, amely a vállamra nehezedett, térített magamhoz.

— Elég. Derék ember vagy.

A megérkezett orvos volt. Ismételte szavait:

— Elég. Derék ember vagy.

Fáradtan ültem le egy székre s néztem, anélkül, hogy az elmém működött volna, hogy kötözi be a lány sebeit az orvos.

Amikor készen volt, egy pohárba valami folyadékot csöpögtetett s nekem nyujtotta.

— Öblítsd ki a szádat s gyujts cigarettára.

Azután úgy láttam, mintha fényes fehér köd ereszkedne a szobába s beburkolna mindenkit.

— Erős fölindulás, nincs baj, — hallottam később az orvos szavait, ahogy kezdtem magamhoz térni.

— Derék ember vagy, — folytatta; — a lány meg van mentve, csak sok vért veszített.

Nem feleltem semmit, de rettenetes szégyenérzet vett rajtam erőt:

— Ezek most azt hiszik, hogy felebaráti szeretetből, tettem, hogy a bátorság, a lelkierő cselekedett, pedig az állati rész működött bennem, kárhozatos, lealacsonyító indulat.

Az öreg, fehérszakállu arab kezet nyujtott.

— El-Berkreert barátoddá tetted s Ashurt is; ő vezeti majd sátorába az unokámat.

Egy eddig észre sem vett, herkulestestü fiatal arab lépett mellém. Nem láttam, mikor jött be a szobába.

Másnap estefelé fiatal, suttogó gyerek jött hozzánk s engem kérdezett. Egy szép, ezüsttel kivert régi pisztolyt nyujtott át.

— El Berkreer izeni, hogy akárhová mégy, vidd magaddal ezt s ha szükséged van valamire, vagy bajba kerülsz, mutasd föl akármelyik arab előtt, akinek kek csillag van tetovirozva arca bal felére s ejtsd ki a nevét.

A fiu feleletet sem várva, hirtelen, ahogy jött, eltávozott.

Csak napok mulva tudtam meg, amikor a pisztoly varázserejét ki akartam próbálni egy kékcsillagos ara-

Éder Gyula

Magyar művészek. Látogatás Éder Gyulánál.
A Nép, febr. 1. Írta: Zsirkay János.

1925

Magyar Művészet

1926. 59–60 l.
átírva

Magyar Hiszek. Ungvary Sándor. A Nép, marc. 29. Írta: (kas).

viszem Pázmárt Máli nénihez, a hogy rám bizta.

Ez a magyarázat némileg megnyugtatta Marit, visszaült csendesen a helyére.

— Nos, meg van nyugtatva? — kérdé szeliden Feri.

— Bocsássa meg, ha valami különöset gondoltam, de lássa, szegény kis agyvelőmet úgy megzavarják a dolgok, hogy azt kellett hinnem, a mit az apám mondott...

— Én rólam?

Csak a fejével bólintott szomorúan.

— Mit mondott?

— Azt, hogy maga nem becsületes ember és soha se lehet az én férjem.

De ezzel aztán el is tört a mécses, sirni kezdett.

Feri megrázkódott és egy szót se szólt többet. Feje a mellére hanyatlott s egy perczig arra gondolt, hátha ő ugrana le a kocsiról s elindulna úgy a világnak, hogy soha a hirét se hallanák.

Egy bolyongó éji madár neki akart repülni a kocsilámpa világosságának, de mert a lámpát odább vitte a rohanó négy ló, az irányt tévesztett bagoly a Feri fejének szállt s horzsolva szétterjesztett szárnyaival a kalapját, kisértetiesen vijjongta: Kuvik, kuvik.

A botrány.

Éjfél után két óra tájban zörgette fel a szt. Sebestyénnel átellenben lakó Pázmár orvost Bubenyik, hogy jöjjön azonnal, Tóth kisasszony várja künn és méltóságos Noszty Ferencz úr, hozza el a kulcsot is a Tóth úr szobájától, mert a kisasszony itt fog hálni az apja szobájában (a rekettyési hidon nem lehet átmenni), aztán hozza a bundáját, botosát is, mert át kell mennie Voglányba, Homlódyné méltóságos asszony megbetegedett.

Míg egymásután belebujt a ruháiba, addig lassankint az eseményeket és azoknak az okait is összekapkodta a doktor, úgy hogy teljesen imformálva csoszogott el botosaiban a kocsihoz.

— Jöjjön, jöjjön kedves kisasszony. No semmi az. Itt jó helyen van. A saját házában van. De ki látott valaha ilyen esetet! A tarka Zebedeusát ennek a vármegyének. Hát nem tudják nappal megcsináltatni azt a hidat? Hiszen mindjárt befűtök én. Nem a vármegyének, ámbár annak se ártana, de a szobában. Ugy-e nagyon össze van törve? Hogy ne, hogy ne. Ez az Apafi mindig részeges ember volt, de még most is bajokat csinál. Ugy? Hát az élőképek főpróbája volt? A tarka Zebedeusát azoknak az élőképeknek. És hát mi baja a Homlódynénak? Görcsök? Ugy kell neki, mert olyan mint a kéneső, mindig jár-kel és felfázik. Itt most a lépcsők következnek kisasszony. Csak tessék én rám támaszkodni. Hopp itt vagyunk. A szolgabiró úr már ismeri ezt a helyet. Ő is hált már itt néhányszor.

Kinyitotta az ajtót és gyertyát gyújtott. Egész barátságos szoba volt. A fogason az öreg Tóthnak a kabátjai lógtak. Az iróasztalon könyvek, Jósikától, Keménytől, Jókaitól, egy házisapka, a mit harmadéve karácsonyra Mari kötött az apjának, ugyancsak egy törülköző-tartó a mosdó asztalnál, az is az ő himzése, hiszen itt ő valóban otthon van. A balszögletben hófehér ágy kinálkozott fekhelyűl, az ajtó mellett egy vaskályha terpeszkedett, még a gyujtó is oda volt készitve.

— Hajoljon le Bubenyik, gyújtsa meg.

A száraz fa mindjárt tüzet fogott s csakhamar elkezdett pattogni, szikrázni, majd perelni és dohogni. A lángok eleinte sziszegve nyalták a fahasábokat, nyujtózkodva, mint valami kék giliszták, mig a folytonos előnyomulásban végre erőt vettek rajtok s ropogva, diadalmas zúgással tomboltak a kályhában. A doktor ezalatt meggyujtotta a szamovár alatt is a szeszt, Marinak theát főzve; nyájas és vidám lett a szoba, Mari egy kicsinyt magához jött és még mosolygott is. Mikor pedig Noszty megsürgette a doktort, hogy jöjjön már, mert Máli tante türelmetlenül várja Voglányban, Mari is tuszkolta, hogy csak menjen, menjen, ő egészen jól érzi itt magát.

A doktor kivette a kulcsot kivülről és belülről tolta be a zárba, figyelmeztette, hogy kétszer fordítsa meg.

— Ha pedig valamire szüksége lesz, itt a csengetyű-zsinór, huzza meg, az ápolónők, a kik lent vannak a betegeknél, azonnal feljönnek. Majd külön is utasitom most őket..

— Köszönöm szépen, de nincs szükségem semmire, kivévén nyugalomra.

— Hát csak pihenje ki magát, kedves kisasszony. Holnap majd magam viszem el a mamájának.

ARANY JÁNOS ARCZKÉPE. — Éder Gyula festménye a nagyszalontai városháza számára.

Mikor elmentek, Mari Nosztynak is kezet nyujtott.

— Nem haragszik rám? — Szólt és hamar elfordította a fejét.

— Dehogy — felelte Feri egyszerűen s aztán elmentek. Mari még hallgatta a lépteiket az emeleti folyóson, kip-kop, kip-kop, ezek a Feri rithmikus lépései, zsob-csop ezek a doktor botosai, drob-brob ezek a Bubenyik nagy talpai. Még azt is hallotta, mikor a kocsi elindult.

Hirtelen vetkeződni kezdett, az ágy szélére ült, megoldotta felső szoknyáját s kilépett belőle, kikapcsolta galambszin mellénykéjét, ekkor jutott eszébe, hogy nincsen hálóreklije. Gépiesen nyomogatta össze a mieder-kapcsokat s lehullt a pánczél, mint mikor a mákvirág kihasad a burkából. Lehet-e igézőbb valami? A czipellőket is lehuzta s egyenkint leejtette a padlóra. Kip, koppant az egyik, kip koppant a másik, mintha azoknak a most elhangzott lépteknek felelgetnének.

Elhangzottak és talán soha se fogja hallani többé. Ugy elfacsarodott a szive, hogy sirva

borult az ágyra, s addig sirdogált csendesen, mig elaludt.

A gyertya égve maradt az asztalon, egy picziny piros rózsa nőtt ki a kanóczából, egy moly-lepke keringett, tánczolt körülte eszeveszetten, egy prücsök pedig hegedült neki hozzá valahol a falban.

A doktor az egész uton szundikált, Voglányban a kastély udvarán felköltötte Noszty, bekisérte a Máli tante lakosztályába és átadta egy komornának, mig ő maga ugy, a hogy jött visszasurrant az udvarra, a hol már befogva várta a saját kocsija. Felültek Bubenyikkal és köd előttünk, köd utánunk, Mezernyére hajtattak.

— A torony-szobában világosság van — figyelmeztette ideiglenes gazdáját Bubenyik, mikor a szt. Sebestyén elé értek.

— Már mindegy — felelte Noszty. — Benne vagyunk.

Megállitották a kocsit, a kórház éjszaki részénél, Bubenyik nyakába kanyarította a táskáját s gyalog lépegettek a homlokzathoz, a parkositott részen keresztül.

Valami nyitott filagoria volt oldalt, a hol a betegek nyáron üldögélni szoktak. Bubenyik ide vonta be Ferit.

— Itt majd elkészitem a méltóságos urat, hogy még az édes anyja se ismerne rá.

A táskából kihuzott Bubenyik egy ősz parókát, meg egy álszakállt.

— No adja ide a fejét, olyan patriarcha lesz — mindjárt, hogy a Sebestyénbeli anyókák azt hiszik, Aeskulap apó vételi fel magát betegnek.

Nem hiába volt szinész valamikor Bubenyik, egy percz alatt átalakította Nosztyt öreg embernek, parókát húzott a fejére, álszakállt ragasztott az állára, egy ócska köpenyeget terített rá, s tetejébe vállára akasztotta, a honnan ez mind előkerült, a tarisznyát.

— Rendben van. Már most csak tartsa magát egy kicsinyt görbén és tessék megmondani, hol várjuk reggel?

— A vendéglőben.

Bubenyik visszament a kocsihoz, Noszty pedig előre jött a Szent Sebestyén bejáratához s meghúzta az ajtófélfán lógó fogantyút, mire éles hangon szólalt meg a harang odabent.

Kisvártatva kulcs nyikorgott az ajtóban s egy köpczös asszony dugta ki a fejét, melyen fehér bodros főkötő pipeskedett, félrehibbanva és meggyűrve. Kezében lámpást tartott, mely csak gyér fényt vetett a jöttre.

— No, mi az? Mit akar?

— Beteg vagyok, kérem magamat fölvétetni a kórházba.

— Miféle szerzet? — kérdezte az asszony bizalmatlanúl.

— Vándor óracsináló vagyok.

— Nem erre a vidékre való, ugy-e?

— Tóth úrék óráit igazitottam Rekettyésen.

Erre megenyhült egy kicsit az asszony és igy szólt:

— Hát mi baja?

— Szédülök, — nyöszörögte, — azt hiszem, mindjárt összerogyok.

— De hol csavarog ilyen késő éjjel, hiszen mindjárt rorátéra fognak harangozni?

— Lassan vánszorogtam az úton és minthogy ismerem Pázmár doktor urat . . .

— Ah, ismeri a doktor urat . . .

Ettől még jobban megenyhült az asszony szigorú arcza s most már valamivel nagyobb nyilást hagyott az ajtón, még csak az utolsó próba volt hátra.

— Hajoljon idébb és leheljen rám.

Noszty, nehogy a lámpafénynél meglássa valahogy fehér fogait, óvatosságból olyan közelről lehelt rá, hogy az ajkait érinté, csóknak is beillett, csak hogy épen nem czuppant.

— No, nézd a vén kutyát! — kiáltott fel az asszony, hirtelen elrántva a fejét. — Még mit nem akar!

De minthogy se bor-, se pálinkaszagot nem érzett rajta, most már kitárta az ajtót előtte.

— Jöjjön be hát és pihenjen le, jó öreg. Reggel majd megvizsgálja a doktor úr.

Ezzel elvezette a folyosón át a közterembe. Feri ismerte itt már a járást s arra kérte az ápolónőt, hogy az ő ágyát messzebb jelölje ki, mert nem tudna pihenni, ha a betegek nyöszörgését közelről hallaná, s egyenest a csigalépcső melletti ágyhoz tartott, mely hátul volt egy alkovenszerű szögletben.

Az ápolónő ráhagyta, s miután az új beteg kijelentette, hogy semmire sincs szüksége, elcsoszogott lámpájával a terem előrészébe, hol egy nehéz beteg mellett virrasztott. Útközben sorra nézegette az elfoglalt ágyakat, figyelte az alvókat és betakargatta, aztán leült egy karosszékbe az egyik ágynál, a lámpát letette a padlóra maga mellé, hogy a fény ne bántsa az alvókat, egy kanál orvosságot adott be egy félkönyökére emelkedő fehér alaknak, egy másik üvegből maga vett be valamit, de aligha orvosságot, s lassan-lassan bóbiskolni kezdett, fehér főkötős feje lazán mozgott, mintha madzagon lógna le a nyakáról s valami játszi szellő ingatna ide-oda.

Noszty csak erre az elcsendesedésre várt, melyet elvétve zavartak sóhajok, szuszogások és nyöszörgések, gyorsan lerángatta ál-haját, szakállát és a táskába gyömöszölte, lehúzta czipőit és hóna alá fogva, lábújjhegyen a csigalépcsőig osont, fölment nesztelenül, kikereste zsebéből a kulcsot, melyet egykor Tóth Mihálytól kapott használatba, nagy óvatosan megfordította a mennyezeten levő zárban, mire lassan-lassan fölemelte a csapóajtót, hogy zörejt ne okozzon, s most már csak egy lépés — bent volt a Tóth Mari szobájában.

Meghökkent, mint a szentségtörő, a ki egy templomba lép rabolni. Egyet lépett előre s a lépte neszétől megréműlt. Zsibbadni, merevedni érezte a lábait. Úgy rémlett neki, mintha szellemek suhognának láthatatlan pallosokkal az ágy körül, a honnan csendes, szabályos pihegés hallik.

Minden úgy volt még, mint mikor az álom betapasztotta szemeit, a szép, szomorú szemeket. A gyertya égett, de már a legvége serczegett a gyertyatartó üregében, a tücsök még mindig hegedült, hanem a víg, bohó tánczos, a molylepke, már halva volt; a lángokba vágódott és megégett. A kis czipők ott hevertek az ágy mellett. A rezedaszin szoknya, meg a galambszürke blouse hanyagúl a székre volt dobva, az utóbbi még szinte az élő test formáit mutatta a vállaknál és a mellnél, a hol be nem huppant és — csak remegve mert odanézni Noszty, — a fehér párnákba besüppedve a Mari feje pihent, koszorúba font kalászszin hajával. Ajkai körül amorettek játszottak. Nyakának édes vonalai minden lélegzetvételnél mozogtak, alakultak, s mozogni látszott velök egy kis szentkép, mely keskeny fekete bársony pántlikán lógott a nyakán, mint a csöngetyű a báránvén.

Noszty szive hangosan vert. Hallotta a mélységes csöndben, s ez olyan bántó volt, mintha még valaki volna itt rajta kívül.

Bizonytalan kilátásokkal szorongatták különböző érzések; a megszorult ember czinizmusa, a moral insanity chaotikus zagyvaléka, mely lényének alapját képezte, a nemes ember fölszedett lovagias allürjei, a szerelmes gyöngédsége, a kéjencz gyönyörszomja, mintegy birokra keltek a könnyelmű úrfi lelkében. Volt mozzanat, melyben a megbánás kerekedett felül, legjobb, ha visszaoson csendesen, de egy tekintet azokra a formás czipőkre s az álmában gyöngén kipirult kedves arczra, megint meglökte az ördög: hát mindezt itt hagyja másnak, mikor már majdnem az övé volt? Nem, nem. Törjön szét a világ, szakadjon rá minden kárhozat, de meg nem hátrál. Hiszen nem akar semmi becstelent, csak a csatát akarja megnyerni, melyet neki a végzet üzent.

Határozott, sőt daczos léptekkel közeledett az ágyhoz. Ekkor pillantotta meg a szoba falán végighúzódó csöngetyűzsinórt, kivette kését és kettévágta. Az ágy mellett állva, megcsapta az a bódító illat, mely a női testből kiárad, szédült és reszketett a vágytól minden porczikája, érezte, hogy nem bir többé magával és nem tehet mást, mint átkapja azt a bűbájos, titokzatos szépségekkel teljes alakot, a karjaiba szorítja, álmát, haragját lecsókolja.

De mit mondanának majd ehhez azok a tiszta égi szemek, melyek most a pillák selyemrojtja alatt vannak elrejtve? Mit mondanak, ha majd megnyilnak? Jaj, azok a szemek!

És Noszty nem karolta át, a mint akarta, hanem a helyett letérdelt az ágy melletti szőnyegre s gyöngén megérinté a párnán nyugvó kis kezet.

— Mari! — szólt halkan.

Erre a hangra feltekintett félébren, félálomban, meglátta Nosztyt, valami mosolyféle suhant át az ajka balszögletében, aztán újra lecsukta nyugodtan a szemeit. Azt hitte, álmában látja Nosztyt. S ez jól esett neki.

— Itt vagyok. Én vagyok, — ismételgette Noszty hangosabban s kezébe vette a kezét.

Mint a megriasztott madár, a hogy a szárnyát idegen érintésre szétcsapja, elhárítólag emelte fel a karjait s egy velőtrázó sikoltással bújt a paplan alá az álla hegyéig.

A rémületé volt az első mozdulata, a szeméremé a második.

Feri bűnbánó hangon beszélt hozzá:

— Bocsássa meg, oh, bocsássa meg, hogy ide jöttem. Ne haragudjék, édes Mari. Nem akarok semmi roszat. Csak azért vagyok itt, hogy meghallgasson és igazat adjon nekem.

Az pedig egy szót se felelt. Ajkai mozogtak, látszott, hogy beszélni akar, de nem tud, mintha megnémult volna. Finom orrczimpái remegtek, homlokán a rettenet verejtéke gyöngyözött. Majd végre hangos sirásban tört ki. Noszty pedig csak egyre ismételgette, hogy ne haragudjék és ne féljen tőle, mert ő nem akar tőle semmi roszat.

A könnyek igazi fegyverei a gyengébb nemnek; Feri elgyengült, Mari megedződött általuk.

— Távozzék innen — kiáltá váratlanul, élesen s almavirágszin karját végig húzva a szemén, végig kente rajta a könnyeket. — Ha ebben a pillanatban nem megy, föllármázom a kórházat!

És keze a zsinór felé nyult.

— Hasztalan — felelte Noszty — a zsinórt elvágtam.

— Becstelen! — sziszegte a leány megvető hangon és egy üveget kapott fel az éji szekrényről. — Ne gondolja, hogy nincs fegyverem. Nem félek magától. Én amerikai leány vagyok. Velem nem olyan könnyű elbánni. Vigyázzon, mert ebben az üvegben vitriol van és én a szeme közé öntöm, ha nem távozik vagy ha egy merénylő mozdulatot tesz.

Erre a bátor hangra Feri úgyszólván összetört.

— Oh Mari, ne legyen olyan kegyetlen —

Éder Gyula, az Erzsébetvárosi Kaszinó díjának nyertese, született Kassán, 1875 dec. 25. Művészeti tanulmányait főkép Münchenben végezte, ahol mesterei Fehr, Hackl és Dietz voltak. Azután Benczúr Gyula mesteriskolájában tanult Budapesten. Olaszországi és hollandiai tanulmányút után Budapesten letelepedve arcképeket és nagyrészt mitológiai tárgyú, gyakran nagyméretű kompozíciókat festett, ezeket többnyire a Műcsarnokban állította ki. 1911—12-ben a Nemzeti Szalónban neki ítélték a Nemes-Marcell-díjat. «El van rajzolva» című karikatúrája ugyanott 1912. ezüstplakettet kapott. Nagyszámú illusztrációt rajzolt a fővárosi képes lapokba s országszerte ösmerik a jóízű karikatúráit is, amelyek nagyon népszerűvé tették a művészt.

57-75

Művészet 1914. 84. l.
(A Műcsarnok téli kiállításai.)

Tk. 613.

II
611

613. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

I. Lipót.

Egész alak, kissé balrafordultan áll. Kinyujtott jobbkezében országalmát, baljában pedig jogart tart. Az aranygyapjas-rend jelvényét lánczon viseli. Parókájának fürtjei vállaira omlanak, szemöldöke és bajusza fekete, arcza leberetvált. Vértbe öltözött és sárga brokát-palástjának bélése piros. Balról az asztalon császári korona és a háttérben csatornázott oszlop tűnik szemünkbe.

Vászon, méretei 212 : 114 cm. — Át. Képt. 283. — Dep. új 35 b). — A szegvári megyeházból átvétetett 1859-ben.

EDER, Hans

Corneliu MIHĂILESCU, *Composition, cat. no. 190*

Corneliu Mihăilescu studied at the Fine Arts Academy in Bucharest (1902–1912), after reading law and philosophy. He continued his education in Florence (1913–1915; 1919–1921) and had several exhibitions both in Italy and Bucharest. His adherence to avant-garde principles, at the "Contimporanul" and especially at the "Integral", lies under the sign of experimentalism. "Integralism" was to Mihăilescu an intermediate stage, miscellaneous from a stylistic point of view: sometimes shapes conceived on an accentuated geometric fable, sometimes abstract images, "exercises of shapes denoting a certain hypnotic quality of geometry's transformation into an automatic dictation", shapes born from one another. Sometimes, his images have a particular energy, an almost expressionist one. After 1930, interest in artistic language is replaced in Mihăilescu's work by the strong expression of energy (close to expressionist techniques). So, Corneliu Mihăilescu is close to "Integralism" (starting from constructivist severity), adding to it a declared expressionist intention. In 1933 the artist retired to Cernica, near Bucharest. In his image, the rich pasta, the brush strokes full of energy cancel the shape's geometry; communication becomes essential for the painter, sometimes exacerbated, at other times masked in a symbolic attire, but always of a rare refined chromatic quality. *Composition* is a work of maturity, when his struggle for novelty turned a certainty of style, result of an original spiritual universe, in which the dialogue with the self is characteristic. (M.R.B.)

Hans EDER, *Kolomeea, cat. no. 70*

Hans Eder's (1883–1955) education as a painter started with frequent visits to Arthur Coulin's, Fritz Milos's, Ernst Kühlbrandt's studios. He graduated in 1908, after 5 years of study at the Painting School of Hugo von Habermann, in Münich. His stage in Paris at the Workshop-school "La Palette" of Lucien Simon, contributed to develop his interest in colour as well as in the structure of the image, as the Münich custom was in the epoch. He also studied in Belgium, at Brugges (1910–1911). He and Felix Morta founded an Art School in Vienna and in 1920 he was teaching in Salzburg. After these periods of learning abroad – in schools but also in museums and art exhibitions – he encountered many of the epoch's trends, from "Jugendstil" to expressionism, and settled to a responsible attitude towards existence, by shifting his attention towards the values of the interior universe – more important than observable reality. The artist became more sensitive when confronted with war's terrible realities. Actually, the epoch witnessed a violent affirmation of expressionist art: social themes, individual consciences struggling against irrationality, against pain, led to pictures willingly expressionist; these were the years when such great artists as Barlach, Kollwitz, Grosz etc. fought through images. The painting, *Kolomeea* (1915), exhibited in the National Gallery, is a work of reference for militant expressionism in Romania: the paste is thick, restless, building strong shapes, united in a strange storm, the result of fear and of the terror of war. Hans Eder's universe also contains other motifs: portraits, landscapes, still lives, but everywhere we find the undisciplined brushing, the dramatic expression of the line, which engage the whole picture, managing to introduce a strange expressionist note even into the most common motifs. Hans Eder's creation contributed to the development of an expressionist vein in Romanian art. (M.R.B.)

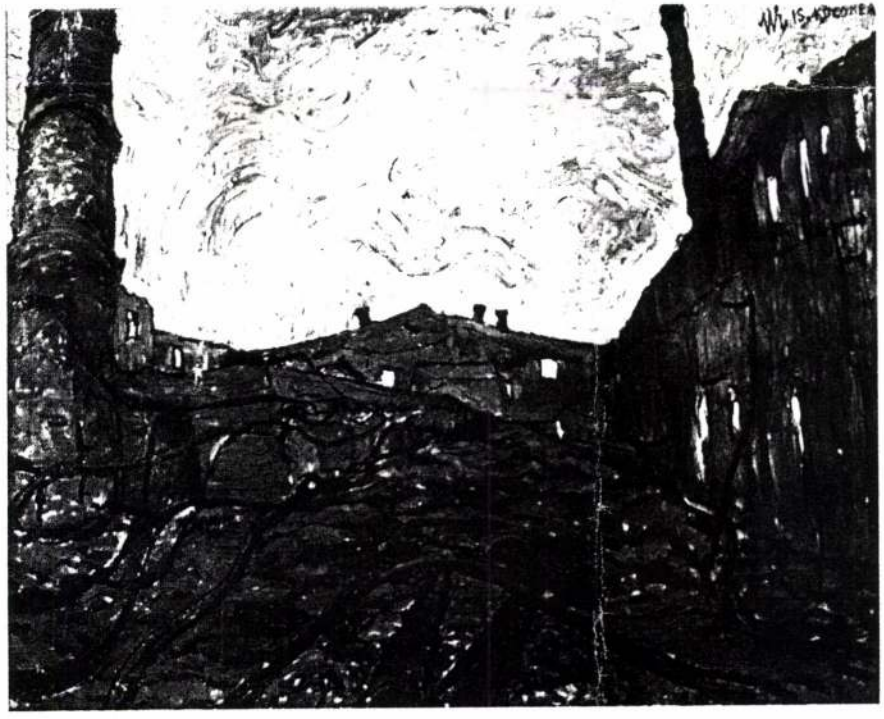

26.816

THE NATIONAL ART MUSEUM OF CLUJ
THE NATIONAL GALLERY

AUTHORS:
Introduction:
dr.Livia Drăgoi, researcher,
Manager of the National Art Museum – Cluj
Painting:
Velica Boari (V.B.), curator
dr.Livia Drăgoi (L.D.), researcher
dr. Negoiță Lăptoiu (N.L.), researcher
dr. Gheorghe Mândrescu (G.M.), researcher
Maria Rus Bojan (M.R.B.), curator
Sculpture
dr. Alexandra Rus (A.R.), researcher

f Cluj

5953
ys and Tuesdays when closed.

MAGYAR KULTÚRA ALAPÍTVÁNY
HUNGARIAN CULTURE FOUNDATION
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Tel: (36-1) 224-8100, Fax: (36-1) 375-1886
Honlap: www.mka.hu E-mail: mka@mail.datanet.hu

ÈDER GYULP

MEGHÍVÓ

A *Magyar Kultúra Alapítvány*
és *Borsod-Abaúj-Zemplén Budapesti Baráti Köre*
tisztelettel meghívja Önt,
kedves családját és ismerőseit

Éder Gyula festőművész (1875-1945) emlékkiállításának
megnyitójára és a művésszel foglalkozó könyv bemutatójára
2005. május 3-án.

Program:
15:30: Szilágyi Dezső tér:
Éder Gyula emléktáblájának megkoszorúzása.
Megemlékezést tart *Molnár József* alpolgármester.

17.00: Magyar Kultúra Alapítvány székháza:
/Budapest, I. ker. Szentháromság tér 6./
Köszöntő: *Dr. Seres Zsuzsanna*,
a Magyar Kultúra Alapítvány igazgatóhelyettese.

Éder Gyula művészete:
Bellák Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria művészettörténésze.

Somogyi Gábor „Éder Gyula, az ember és a művész"
című könyvét bemutatja *Dr. Kováts Dániel* ny. főiskolai tanár.

A Kazinczy Ferenc Társaság 2004. évi „Széphalom" című könyvét
bemutatja *Dr. Csorba Csaba* főiskolai docens,
a Kazinczy Ferenc Társaság elnökségi tagja.

„Füzérradvány falukönyve" című könyvet bemutatja
Tar Mihály népművelő.

A füzérradványi népdalkör énekekkel köszönti a vendégeket.

A kiállított képekről, karikatúrákról rövid ismertetőt tart
Somogyi Gábor ny. miniszteri főtanácsos.

Az emlékkiállítást megnyitja *Dr. Deme Péter*,
a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
társadalmi kapcsolatok igazgatója.

A kiállítás megtekinthető 2005. május 14-ig,
minden nap 10-től 18 óráig.

Támogatónk:
Mediacontact

megírva

Eder Hans (János)
festő

Az Ujság, 1918. máj. 15-
(e. a.: E. J. festményei.)

KÉPZŐMŰVÉSZET.

** **Eder János festményei.** A „Müterem" nevü kiállitóvállalat Kossuth Lajos-utczai helyiségében uj névvel ismerkedtünk meg ma. Eder János brassói ember, ki itthon nevelkedett, de festővé Münchenben lett. Mint nem egy más külföldre került hazánkfiát, őt is a háboru vetette vissza hozzánk. Katona lett, jó ideig a harcztéren, azután a sajtóhadiszálláson. Háborubeli élményei több tájképén és néhány alakos kompozicióján visszajárnak. A háboru rémségeit viziószerüen igyekszik megjeleniteni rajtuk, de az ábrázolásnak ilyen módja nem önkéntelen kifejeződése tehetségének. Nem a képzelete erős, hanem a megfigyelő képessége. Tehetségét azért igazában az arczképein lehet megitélni. Olyan van a kiállitáson egész sorozatnyi és mindenféle tipust ábrázoló. Szembetünő rajtuk a fiatal müvész jellemző ereje és energiás festői előadása. Arczképei közül kiválik merészen érdekes rajz- és szinkompoziciójával egy német tábornoknak egész alaku, lángoló szinü háttér előtt karosszékben ülő arczképe. Érdekes munkái még 16-os számu férfiarczképe és 14-es számu csendélete. Az utóbbi egy kissé Cézanne módjára emlékeztet, de alaposan megmünchenesitett alakban. München hatása egyébként is nagyon érzik Eder képein. München inspirálta alapjában érdekes, csak gyakran brutális szineit, azután meg festési eljárását, az ecsettechnikáját, a mely erővel teljes, de gyakran tulságosan is az. Mindent összevéve, örömest ismerkedtünk meg müvészetével. (e. a.)

temi tanfolyamokon való részvételük lehetővé tétele végett,

dasági és kereskedelmi szakos hallgató 150 pengő pályadíjban, Szabadi Egon III. éves közigazgatási szakos hallgató pedig 50 pengő jutalomdíjban részesült.

„A Fővárosi Közmunkák Tanácsa" című tételre beérkezett öt pályamunka szerzője közül Tarnóczy Loránt I. éves közigazgatási szakos hallgató és Szakasits György III. éves közgazdasági és kereskedelmi szakos hallgató a kitűzött 200 pengő pályadíjból 100—100 pengő jutalomdíjban részesült.

Végül a Kauser—Eigel-féle alapítványból kiadandó két szorgalmi díj Sarkadi Szabó István II. éves mérnökhallgatónak és Nagy Frigyes I. éves vegyészmérnökhallgatónak, a Stoczek-féle alapítványból kiadandó két jutalomdíj Hadik Zoltán és Varga László szigorló gépészmérnökhallgatónak, a Nagy Virgil-féle alapítványból kiadandó jutalomdíj Lechner Gyula I. éves építészmérnökhallgatónak, az Ilosvay—Daday-féle alapítványból kiadandó szigorlati díj Almási László okl. vegyészmérnöknek, a Szőnyi Paulina-féle alapítványból kiadandó jutalomdíj Gáspár Ernő III. éves vegyészmérnökhallgatónak, a Hauszmann Alajos-féle alapítványból kiadandó jutalomdíj

Eder

E. 2. *János (Hans)*, brassói származású szász festő, * 1883 ápr. 12. Münchenben tanult, azonban csakhamar Van Gogh hatása alá került. 1918. Budapesten gyüjt. kiállítást rendezett. Jelentékenyebb művei: Tájkép kereszttel és sebesültekkel, Sebesült honvéd a Kárpátokban, Az akasztott stb. Újabban bibliai kompozíciókkal aratott sikereket. Brassóban él.

E. G. I. 269 f

T. 6113.

t előtérben a tulsó parton
lytől balra templom köti le fi-

VA.

: 7.2 cm.

)5

reneszánsz, kelet felöl a török hatás, — de mindez megemésztődik, átalakul s végül oly vonásokat mutat, amelyekben a faj stilusalkotó ereje van jelen. A múzeum «uri hímzések»-nek nevezi ezeket a hímzéseket, azon az alapon, hogy részben otthon készültek magyar úri familiák tűzhelyénél, s részben céhbeli «hímzőnök» produkálták őket nemes hölgyek használatára. A nép hímzéseivel szemben természetesen nemcsak így külsőleg, hanem formailag, ízlés dolgában is különböznek, viszont kétségtelen, hogy e különbözőség mellett megvolt a kölcsönhatás is az úri és a népies holmi közt.

Az Ernst-muzeum negyedik aukcióját tartotta meg április 15-én és a következő napokon. Megelőzőleg néhány napon át az aukció anyaga kiállítás gyanánt közszemlére volt téve. Mint az Ernst-muzeumnak a háború alatt lefolyt egyéb aukciói, ez is a közönség, a gyűjtők, az új és régi vásárlók élénk érdeklődésével találkozott, a rendkívüli műtárgykeresletnél fogva nem egy darabjának pénzbeli értékét az árverezés hulláma ugyancsak magasra szökkentette. Az az amateur-láz nem vibrált ugyan az aukció körül, ami a Kilényi vagy Holitscher-gyűjtemények árverését tette nevezetessé, az árak sem érték el azt a fokot, az oka azonban ennek az volt, hogy az árverésre került anyag sem a maga egészében, sem egyes darabjaiban nem volt a Kilényi-gyűjtemény mellé állítható. Az aukció gerince Vay Péter gróf gyűjteménye volt s ezenkívül más magángyűjteményekből származó műtárgyakat is tartalmazott. Képek mellett miniatür, porcellán, fajansz, bronz-holmi, elefántcsontfaragvány, üveg, ezüst, arany és zománcszelencék, csipkék, gobelinek, szőnyegek, szövetek, fafaragványok, bútorok kerültek árverés alá. Művészi érték szempontjából az iparművészeti anyag jelentősebb volt, mint a pikturai. A képgyűjtemény túlnyomó részét régi ismeretlen mesterek, spanyol, olasz, németalföldi, francia történeti iskolák modorában készült művek adták. A szerzők szerint megnevezett munkák nevezetesebb darabjai: Gerbrandt van den Eckhon («Cimon és Efigenia»), Chardin («Csendélet»), Giovanni Francesco Guercino («Noe és három fia»), Hieronymus Bosch («Paduai szent Antal megkisértése»), Bourguignon («Lovas csata»), Munkácsy Mihály («Rőzsehordó

nő»), Dumont, Fragonard, A. Theer, Barabás, Kriehuber miniatürjei.

Az idén tíz esztendeje volt annak, hogy megalakult az az egyesület, amely a képzőművészet terén működő nők érdekeit szolgálja. Ez a speciális tömörülés, a «Magyar Képzőművészek Egyesülete» minden év tavaszán rendezett kiállítást, az április 26-án megnyilt tárlata tehát a tízesztendős forduló alapján jubiláris tárlat volt. A kiállításon hatvankilencen vettek részt, akik közül nem egy festőnő más tárlatokról is évek óta előnyösen ismert nevű. A kiállítás természetesen nem szükölködött a festőnők által hagyományosan kultivált és nem épen bő művészi változatosságot reprezentáló virág-csendéletekben. A résztvevők névsorából, jelentősebb munkák festői gyanánt a következőket említjük meg: Bruck Hermina, Büttner Helén, Dolányi Ida, Hadzsy Olga, Kardos Böske, Katonáné Madarász Adél, Komáromi Nagy Endréné, Lichtenbergné Propper Aranka, Müller Ágosta, Páris Erzsi, Rauscher Juliska, Schütz Julcsa, Szinyei Merse Rózsi, Telkessy Valér, Undi Mariska, Vas Ferencné, Vámossyné Eleőd Karola.

A «Műterem» helyiségeiben a budapesti közönségnek először mutatkozott be Eder János, aki a magyar művészélet porondján új ember. Gyűjteményes kiállítása, amely május 15-én nyilt meg, egy kitünő készültségű, erős disciplinákon nevelődött festőt reprezentált. Festményein egy komolyságra hajló lélek érzésvilága csapódik le. Több képe háborús élmények emlékét őrzi, így a «Tájkép keresztte! és sebesültekkel», «Sebesült honvéd a Kárpátokban», «Az akasztott», mindmegannyi kisérteties vizió. Csendéletei tompított fényűek, puritán egyszerűséggel éreztetik a tárgyak anyagát, az arckép nála nem pusztán szín és formaprobléma, a modelljein spirituális vonást ragad meg, karaktert. Érdekes, különös ember Eder János, aki tulajdonképen Hans Eder, a munkái így vannak szignálva, brassói születésű szász. Festészetének egyik polusa a modern München, a másikkal Van Gogh pikturájába kapcsolódik. Képeit férfias erő alakítja, a színt sokszor valósággal odagyömöszöli a vászonra, bár mindez ezért nem a kicsattanó temperamentum heve. Tehetsége még a forongás stádiumában van, mintha válaszúton volna, mindazonáltal

Művészet 1918

Eder János (Hans)
festo
szül. 1883 ápr. 12.

Lásd

Osvát Kálmán dr. Erdélyi
Lexikon. Nagyvárad, 1928
66. l.
arckeppel.

sz iskola.
zázadból.

kissé jobbrafordultan á[illegible]ázo[illegible]
ével a vállaira omló fátyolt
kendőt tart. Simára lefésült
barna. Szűk ujjú sötét ruhá-
ágva, betéte a nyaknál fátyol.

— Lelt. sz. 4213. — Becsértéke
nos hagyománya 1907 november
elre és az átvétel jóváhagyására
lt. számnál. — Bejelentetett 1913

adatok a Szépművészeti Múzeum-
XVI. sz.: Női képmás.
onatkozó egyéb adatok és pedig:
)–908. pag. 21. Nº 14). *Gior-*
Kleide mit weissem Umhängtuch.
hnitzten Rahmen (In der Stie-

(2080–908. pag. 1. Nº 8).
ne im Kostüm der damaligen
Treppenhause);
ben (1893–912. Nº 12). *Giorgio*
lag): Velenczei hölgy;
an (2165–912. Nº I:12). *G.*
elenczei hölgy. Fa, 79·8:62 cm.

III.
855 (4213).
980 (126).
12 (1001)

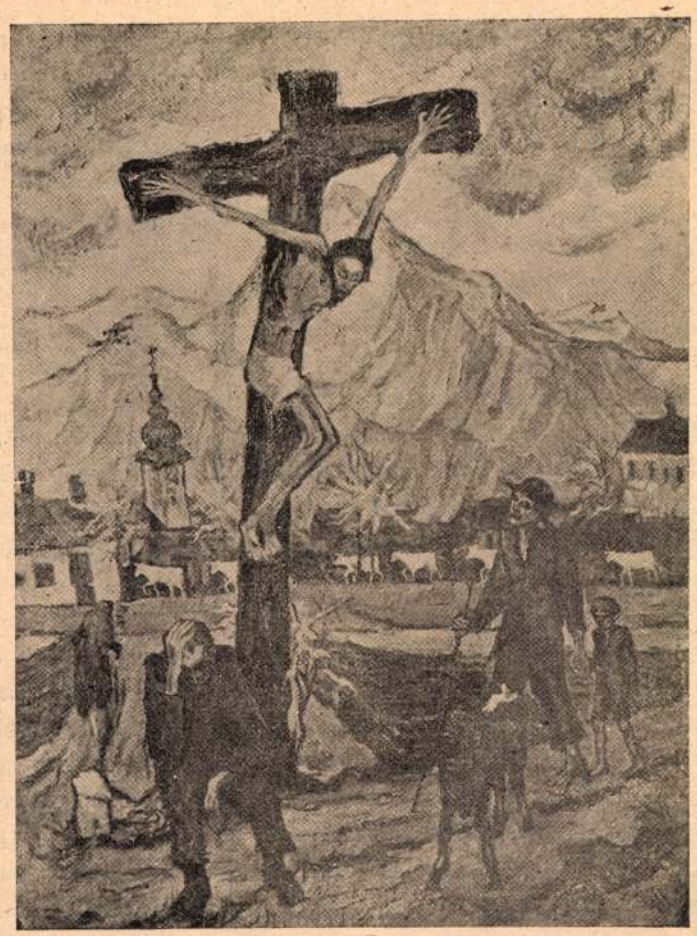

Hans Eder: Hegyvidéki falu.

vezet elő egy maláji s a kocsiba fogja. Felpattan az ülésre s a kis ponni jókedvüen indul útnak.

Mozdulatlanul leskelődik a tigris.

A kocsi zörögve fordul ki a kunyhók közül. A falu birájának, a dipatinak kunyhója mellett tér be az őserdőbe. A malájin csak egy ágyéköv van, derüsen szippant pipájából. Mozdulatlanul leskelődik a tigris. A kiskocsi zakatolva pereg tova az agyagos úton. A maláji boldog, — gazdag rizstermésről ábrándozik. — Akkor egy ugrás... egy taszítás... egy reccsenés... a könnyű kocsi csattanva, ropogva csapódik a fához. A ponni eszeveszett vágtatással menekül.

A sűrű bozótban pedig nesztelenül surran tova az anyatigris, két állkapcsa között a kettéharapott, véres, halott malájival.

II.

Lándzsával felfegyverkezve, kilenc bennszülött férfi indul az őserdőbe eltünt társuk keresésére. A falutól nem messze, ahol az út összeszűkül s az óriásfák között bekanyarodik az erdőbe, rátalálnak a pozdorjává tört szekér roncsaira. Bambán nézik a fövenybe rajzolt, összetaposott nyomokat. Egyikük az útszéli bokor legázolt ágaira akadva egy ágyéköv foszlányaira bukkan. Most már gyanítják s a cserjésben talált nyom is igazolja gyanujukat: Rimau, a tigris ölte meg és vitte magával társukat. Arcukra félelem ül, nem merik tovább követni a nyomot.

Egyiküknek jó ötlete támad. Tegnap késő este egy idegen bennszülött jött a faluba és tejet kért valami fehér emberek számára, akik a falu közelében a tó partján táboroznak. Hozzájuk kell menni, mert nekik jó fegyvereik vannak és a csapdaállításhoz is értenek.

Sátra előtt, egy ládán ül John Hagenbeck. A tigriskölyköt tartja ölében. A tarka csöppség gondtalanul fekszik a hátán és vidáman ütöget bele ügyetlen kis mancsával Hagenbeck simogató tenyerébe.

A malájiak futva érkeznek a táborba.

John maláj nyelven válaszol köszönésükre:

— Mit kivántok? Miért jöttök ennyien hozzám?

— Nagyúr! Tigris van a falu közelében. Egyik társunkat fényes nappal ölte meg. Segíts rajtunk, Nagyúr és szabadíts meg minket a fenevadtól!

John bekiált a sátorba. A szolga előjő, aztán összehívja az embereket, amint az úr parancsolta.

— A tigrisnek csapdát állítunk, — mondja John, majd odafordul a falubeli bennszülöttekhez:

— Ti pedig segíttek nekünk!

*

Egy padangi nagy házból vékony, hosszú drót indul ki, hogy átvágja a dzsungelt és az őserdőkön keresztül elérkezzék a sziget túloldali partján fekvő Palembangba. Ennek a telefondrótnak segélyével John Hagenbeck már néhány hete ráakadt Devries hollandus mérnök tanyájára s mostanában sokszor üldögélnek és beszélgetnek esténként a sátrak előtt hármasban: John bátyó, az ő fehér barátja és a mérnök.

De most, amikor a dühödt tigris veszedelmessé teszi a tábor környékét, tanácsos dolog korábban bújni be a sátrakba. Mert a védelmező tábortűz hiába villog ilyenkor: a megvadult fenevad ellen nem nyújt elég biztonságot.

Ma különben is forgószél süvölt a szurokfekete, lélekzetállítóan fülledt éjszakában s a hegyek mögül már előmordul és fenyeget a készülő vad vihar. Villámok cikkáznak és vakító fényük árnyékokra villan rá élesen, melyek előbújnak, meg újra eltűnnek, mint félelmes kisértetek. A mérnök még egyszer végigjárja tanyáját, mielőtt aludni térne. Eppen a legszélső kunyhótól tér visszafelé, amikor hallja, hogy lova vergődik és kétségbeesetten nyerít a távolabbi bambuszistállóban. Ez csodálatos. Hiszen a ló olyan nyugodt és edzett különben: ugyanecsak megszokta már az őserdő viharait és izgalmait. Bizonyára valami rendkívüli történt.

Kezébe veszi lámpását és sietve megy az istállóba. S amint a villanylámpa fehér fénye az istállóajtóra villan, vad zörgés hallatszik belülről, az ajtó rezegni, mozogni kezd és fölötte, mint a villám, ugrik ki a csíkos, karcsu tigris.

A mérnök rémült borzadállyal szakítja fel az ajtót s amint berohan, ott látja a földön hörgő és vonagló lovát, melyet a tigris agyonvert. Pár pillanat mulva ki is adja páráját. Most mit csináljon?

A zúgó, bömbölő szél csattanva vágja be az istálló-

Párisortur 1935. jan. 31.

— Menjetek mind a sűrübe, — mondja John Hagenbeck, a „*Nagyur*", — rejtőzzetek el az ágak között és várjatok, amig intek.

O maga a vele lévő másik európaival együtt a barlang nyilásával szemközt emelkedő dombocskára mászik, de szél irányában, hogy a fenevad meg ne szimatolja. Egy óra, két óra telik el, még mindig ott hevernek. Kimeresztett szemük nem lát egyebet, csak az égnek törő sziklákat és a barlang bozótos, fekete nyílását.

Szemük lassan leragad. Csak nagynehezen tudják elűzni a nyomasztó, kábult álmosságot. Elcsigázva a roppant úttól, szinte kerékbe törve fekszik hason a két európai. Fejüket meg-megemelik nagy megerőltetéssel. Minden érzékük eltompul már. Eszre sem veszik, hogy mi történik a barlangnyílásban. Csak akkor riadnak fel, mikor a fényes, rikítóan sárgatestü, karcsú nősténytigris hunyorogva lép elő a tisztásra.

— Nem lőni... Egyáltalán nem lőni! — súgja barátjának, aki igatottságában arcához emelte fegyverét. — Ok nélkül nem szabad ölni... Pszt... észrevesz...

A barlang szája előtt, a kis tisztáson nyujtózik nyulánk, izmos testével a hatalmas macska. Nagy torkát feltátva ásít, úgy vicsorítja ki tőrhegyű, hosszú fogait. Unottan kaparászgat a kőtörmelékben és homokban, miközben jobbra-balra pillant. Teljesen gyanutlan. Mégegyszer visszanéz a barlang felé, aztán nesztelenül illan el a bozótok sürüjében.

A két európai még a lélegzetét is visszafojtja, úgy figyel. Parányi nesz vagy roppanás sem jelzi, merre surrant tova a tigris. Aztán sem mernek moccanni, pedig már percek teltek el. Várnak és szivük hangosan zakatol az izgalomtól. Egyszerre megrecsennek mögöttük a sürü ágak s a lombok között az egyik útmutató arca jelenik meg:

— Gyerünk, Nagyúr! — suttogja. — Rimau elment zsákmány után. Sokáig nem jön vissza.

John Hagenbeck fáradtságát meghazudtoló fürgeséggel kúszik le leshelyéről s a barlang felé lépdel. Kisérője nyomában tart, fegyverét lövésre készen szegzi előre.

A bennszülöttek nyomon követik őket. Egyikük, aki a legbátrabb vállalkozó, döfésre készen tartott lándzsával kúszik be a barlangba, melynek bejáratától pár méterre már teljes sötétség uralkodik. Kezével vigyázva tapogat mindenfelé, bele-beleüti magát a szikla kemény falába. Mikor már azt hiszi, hogy elért a barlang végéhez, vékony nyávogást hall s megtapogatva a falat felülről lefelé, baloldalon keskeny folyosóra bukkan. Egyre kuszik tovább és tovább a szük folyosón, mely lassankint szélesedni kezd. Felülről valahonnan tétova, derengő fény szürödik a barlang sötétségébe és a földön aranysárga szinfoltok agrándoznak. Villámgyorsan kap feléjük, zsákmányával kisiklik, odaadja a többieknek, aztán ugyanolyan gyorsan ujra visszatér. Ujra bemászik a sötét alagútba, újra nyakoncsip egy nyöszörgő, rugdalózó, aranysárga foltocskát. A fészek kiürült.

Három darab alig egyhónapos tigriskölyköt fogtak el. Zsákba gyömöszölik őket, ugy viszik vissza a táborba. Orákig történetnek, bandukolnak. S amikor végre késő éjjelre eljutnak a tó partján felütött sátrakhoz, legelőször is nem az emberekről, hanem a három kis ártatan fiókfenevadról gondoskodnak. Nagy ládában készítenek puha vackot számukra. Az egyik malájit, aki nem volt velük a kiránduláson, elszalasztják a közeli faluba friss tejért. Az emberek csak akkor mosakodnak, étkeznek és térnek éjszakai pihenőre, amikor már enni adtak az állatoknak és nyugodt pihenésükhöz mindent elkészítettek.

Az emberek jóétvággyal lakmároznak a rizsből, aztán pipára gyújtanak és boldogan pöfékelnek a ragyogó holdfényben, a lobogó tábortűz mellett. A három kis aranyszőke pára pedig megelégedetten szundikál a roppant láda fenekén.

*

A sziklabarlang mellett keserves üvöltésre fakad az anyatigris. Három kicsinyét rabolta el az irgalmatlan emberkéz. Pedig ő sohasem bántotta az embert, kitért előle, még a nyomát is elkerülte. Mert az ember gyáván támadja meg az állatot, hátulról leselkedve, orvul, ravasz fegyverekkel. Megkínozza, fogságba veti és meggyilkolja. Maradt volna ott az ember, ahol volt, menne vissza oda, ahonnan jött! Mit keres itt az ember, a szabad vadak birodalmában, az őserdők és dzsungelek elhagyatott hegyeiben?

Átkozott ember! Halál rá és gyermekeire!

Megkergülten üvölt a tigris a barlang körül. Fújva, keringve szaglászik nyom után. Orjöngve veti magát boldogsága elrablói nyomára, tüskén-bozóton keresztül. S már éjfél is régen elmult, amikor a táborhoz ér és megtorpan a sátrak közelében. A tábortűz még mindig villog a sátrak között.

A tigris nem tudja, mi a tűz. A dzsungelben ritkán lát tűzet s ha lát, akkor is messze elkerüli, mert fél tőle. Mert valami borzasztó, érthetetlen, megmagyarázhatatlan dolog az a tűz. Az agyafurt ember tisztában van azzal, hogy a tűz körül biztonságban lehet s ezért tűzzel veszi körül magát, ha tigristámadástól kell félnie.

Az anyatigris bősz haraggal kerülgeti a tábort. A szomszédos maláji-falu közelében lekushad a földre és boszszút forral. Meg se moccan. Szemében villogva tükröződik a kihunyóban levő messzi tábortűz parazsa. Az enyhemeleg levegőben bőregerek és repülő kutyák csapongnak, lent a tó partján vadkutyák csaholnak, sakálok üvöltenek nyomoruságos prédájukért.

A nősténytigris nem mozdul. Leskelődik.

A magas fák koronája fölött fény dereng, fénysáv töri meg az éjszaka sötétségét: a Nap ragyogva nyitja fel szemét.

Ekkor valami csikorog-nyikorog a faluban. Emberi hang hallatszik.

A tigris nem mozdul, de fülét hegyezi.

Ujra nyikorog valami. Kocsit húznak elő az egyik kunyhó mögül. Az alacsony bambuszistállóból ponnilovat

FIGYELŐ

HENRI BARBUSSE: TŰZ
(Fordította Lendvai István)

«És ime, a vihar komor fényénél, a zilált fekete felhők alatt, — mik mint gonosz angyalok nyúlnak el a föld felett — mintha nagy, fakó síkság terülne előttük. Látomásukban alakok kelnek a sár és víz pusztaságából, felkapaszkodnak a föld színére, vakoskodva és sártól összetörten, mint borzalmas hajótöröttek. Mintha katonák volnának. A patakzó síkság, melyet hosszú párhuzamos csatornák szabdalnak, pocsolyák lyuggatnak, óriási széles és a földre igyekvő hajótöröttek rengetegen vannak . . . De harminc millió rabszolga, akiket a sár háborújában egymásnak kergetett bűn és tévedés, felemeli emberi arcát, amelyen végre akarat formázik. A jövendő e rabszolgák kezében van és látni, hogy a vénhedt világot el fogja változtatni az a szövetség, amelyet egyszer megkötnek azok, akiknek száma és nyomora végtelen.»

Két vízió, két írtózatosan sötét s a nagyon kevés reménysugárral még vészesebbé fénylő látomás közé ékelte, komor keretbe, Barbusse ezt a regényt, amely azonban sem belső, sem külső tulajdonságaival nem vindikálja a «regény» nevet. Egyszerű harctéri napló ez, de annak grandiózus és feledhetetlenül megrázó.

Az első vízió, amelyből a fenti sorokat idéztem, valamely svájci szanatóriumba visszavonúlt gazdag és független emberek látomása a háború kitörésének napján, súlyosan tüdőbeteg embereké, akiknek nemcsak tartózkodási helyük, de egész életük és világnézetük is abszolut semleges, mert hiszen teljes materiális és pszihikai függetlenségük mellett, különböző nemzetek fiai egyazon nyavalyával mellükben, nem éreznek semmiféle «hazafiúi» érdekeltséget, csak a mindnyájukban közös, harcos és ösztönös ragaszkodást az élethez. És gondolataik a háborúval kapcsolatban e két véglet között csapongnak: «Vigyázzanak a trónok!» és: «A világ sebe gyógyíthatatlan!»

A másik, a befejező kép, egy minden borzalmakon és pusztulásokon keresztül rongyolódott csapat sáros, piszkos és véres emberroncsainak beszélgetése egy kis reménytelen szünet alatt, mielőtt nekiindulnának, hogy újrakezdjék a háborút:

«. . . mindezek az emberek ott, akik nem akarnak vagy nem tudnak békét teremteni a földön, mindezek az emberek, akik egy vagy más okból a dolgok régi rendjébe kapaszkodnak görcsösen, érveket adva vagy hamisítva alája, mindezek az ellenségeitek! Ellenségeitek, sokkal inkább, mint ezek a német katonák, akik itt feküsznek köztetek és akik mindössze csunyául rászedett és elbutított állatok . . .»

Mindakét beállítás tendenciózus, mintahogy az egész könyv, ha regény, úgy irányregény. De a tendencia igazságos és szent és megdöbbentően világít rá arra a valószínűtlenül hangzó igazságra, hogy a háborút helyesen és tisztán látni csak a két véglet képes: a teljes függetlenség tőle és a teljes elnyomottság és kiszolgáltatottság benne és alatta.

Ami azután e komor keretek között van, az valóban nem más, mint folyton ismétlődő, váltakozó sorozata a harcterek döbbenetes képeinek, egy ördögi motolla, amely forgatja, forgatja vigasztalan és véres panorámáit. Ezek a képek írtózatosak és megrázóak, de elevenek és plasztikusak — sokszor a riport fotografiai hűségével, — kevés köztük a derűs és napos fények pihentető vigasztalása, mint amilyen kevés jut ebből annak a bizonyos harminc millió rabszolgának. Barbusse egy ezek közül s így igazán megbocsáthatnák neki ezt az «egyhangúságot» azok a bírálók, akik viszont a többi milliók közül valók, annál is inkább, mert — a könyv olvasása után nyilvánvaló — Barbusse nem akart itt regényt írni, semmit se akart, csak magát a háborút adni, csekélység, a világtörténelem legnagyobb bűnét és gyalázatát, tanúságos képekben, kimerítően.

Egyik kritikusunk például egy fölényes és szigorú mondatban «kispolgári regény»-nek nevezi a Tüzet. Hát ez az, amit nem lehet! Tudniillik ez nem igaz. Mi az, hogy kispolgári? Ha ez a harctéri napló leltári szürkeséggel és a polgári ízlés számára mesterkélt

kapcsolatok keresésével sorakoztatná képeit, joggal illethetnénk ezzel a jelzővel. De éppen megfordítva van. Ezeknek a leírásoknak az egyhangúsága s itt-ott az unalmasságig menő részletessége éppen a kispolgár felett mérhetetlen magasságban álló ember fölényes, következetes és önmagával szemben is kegyetlen felülemelkedése a polgári szempontokon, bár, megengedem, részben az irodalmiakon is. Nem, kérem, ha van fölény, mely — különösen az ezúttal bővebben jellemezni nem kívánt magyar viszonyok között — Barlusset elítélni jogos, úgy ez az a b s z o l u t művészi szempont fölénye legyen. Ez azután megállapíthatja, hogy az ő véres, rongyos, bűzös és riasztó, de mindeneken felül igaz leírásai a realizmusnak már éppen elég zolai realizmus sűrített utódai, zsúfolt essenciái, túlerős adagolások. «vigyázat méreg!» jelzéssel «n e m k i s p o l g á r n a k v a l ó!» felirással. ⟨Mert valóban, a kispolgárok panaszkodnak mindenfelől: az egyik únja, a másik sokallja, a harmadik ízléstelennek tartja, a negyedik nem hiszi, az ötödiket nem érdekli, a századik épp most mondja a szomszéd asztalnál: «jó, jó, kérem, de az egész regényt el lehetne mondani tíz oldalon,» — ami különben magába véve igaz is.⟩ Ez a szempont azután szemére vetheti Barbussenak, hogy írása sokkal inkább szociálista és pacifista cselekedet, mint irodalmi munka. De annak nagyszerű

⟨Figyelő⟩

tőiség meleg erotikája, az a kozmikus örőm, mely a színek látásából, formák kitapintásából, a vonalak ritmikájának átéléséből fakad. Piszkos hideg tónusok, nyers piros foltok, feneketlen merev feketék társulnak gyakran bántó összetételben. E festő mintha nem a szemén, hanem agyán keresztül szemlélné a mindenséget, képei nem víziók, hanem absztrakciók kivetítései. És mert még távol van a kifejezés kiegyenlítettségétől vásznai előtt állandóan a ki nem mondott szó, végig nem gondolt gondolat, letiport érzés feszültségét érezzük. Színtelen rideg németség nehezedett e művészre. Nem Leibl vagy Menzel németsége, hanem Liebermann epigonjainak szenvtelen kiszámítottsága, azé az iskoláé, amely a festéket felcserélte a színekkel és az ecset útjának szélességét mérte fel, mikor a faktura tisztaságának, a kifejezés őszinteségének mérlegelését tűzte ki célul.

*

vel egy nívón álló munka kifejtésében. Ezenkívül még egy súlyos problémával állhatott szemben a fordító: nem állott rendelkezésére egységes és mindenki számára hozzáférhető, népies katona-nyelv, amelylyel leginkább visszaadhatta volna a francia katonák beszélgetéseinek különös zamatát. Ilyenformán kénytelen volt az, «ahány ezred, annyi nyelv» jegyében fejlődött magyar bakastilus virágait keverni valami hamis és furcsa káoszba, másrészt egyes szólásmódok, katonai kifejezések szószerinti lefordításával a magyar fülnek merőben idegenül hangzó kitételekkel rontani a mondatok szemléltető erejét.

HAVAS GYULA

Bálint Aladár:

HÁROM FESTŐMŰVÉSZ

⟨E d e r J á n o s, T o r n y a i J á n o s, C s á k y L á s z l ó⟩

E három festőművésznek voltaképpen nagyon kevés köze van egymáshoz. Különböző utakon járó és különböző kulturájú egyéniségek, nevüket csupán két új műkereskedés most megnyílt kiállítási alkalma sodorta egymás mellé, egyidőben kerültek a közönség elé. Nagy emóciót egyikük művészete sem kelt, új utakat egyikük sem jelöl ki, viszont mindhárman megérdemlik, hogy művészetük tartalmát, törekvéseik irányát közelebbről megismerjük.

*

E d e r J á n o s, helyesebben H a n s Eder brassói származású müncheni piktor, kit a háború hazasodort. Harctereken végigvándorolva feljegyezte, nem amit látott, hanem mindazt, ami a látottak nyomán benne felgyülemlett. Megrendülés, bódulat, undor, felmagasztosulás, mindez végigviharzik vásznain, annyira, hogy ha tárgyilagos akar lenni, ha generálist, vagy őrmestert fest, vagy telibetalált gyárépületet, elhamvasztott kápolnát, vánszorgó sebesültet, szubjektivitása átfesti a téma adott realitását, vérrel, korommal, genynyel... Néhol aztán oly erővel robban ki e pattanásig feszülő túlhajtott személyes érzés, hogy szétveti a valószerűség kereteit, deliriumos látomások csapnak ki a vadul tobzódó színcsomók tarkaságából.

Eder János technikája Van Goghra emlékeztet, de művészetéből hiányzik e tragikus sorsú nagy mester bensőséges közvetlensége. Láthatólag a németeken keresztül kapcsolódott Van Goghhoz, azok hígították, halványították és formáltak át az eredendő impulzusokat. Eder színharmoniáiból hiányzik a fes-

Nyugat, 1918 január 1.

EDER HANS festő. Született Brassóban 1883. ápr. 12-én. Budapesten Ballo Ede tanitványa volt. Brassóban él az erdélyi szász művészek fiataljainak vezére. Mint a többi fiatal szász festő ő is a szélső expressioniznus hive. 1927-ben Brassóban rendezett kiállitást müveiből. /Művészeti Szalon II.évf. 1927.1. szám/. Az erdélyi szász művészekről lásd: dr. Witting cikkét a Pásztortüz 1925-ik évf. 310-ik lapján.

133

2059. FIÓKOS SZEKRÉNY, d
Louis XVI.

2060. FÉRFISZOBA, egy könyv
gónita. XIX. sz. V. — He
Tisch, Mahagoni. E. XIX

2061. SZELES MENNYEZETE
Himmelbett, Nussholz, mi

2062. ASZTAL, diófa, negy haj
XVIII. Jh.

2063. NEGYSZÖGÜ ASZTAL,
eckiger Tisch, Nuss- und

2064. HOSSZÚ ASZTAL, tölgyf

ete oszloppal, négy fiókkal, felső lehajló iró-
tte.

— Runder Speisetisch, Nussholz, ausziehbar.

oszloppal. Magyar, XIX. sz. e. — Eintüriger
ngarisch, A. XIX. Jh.

a, bronzverettel. XIX. sz. — Bücherschrank
XIX. Jh.

res elzáró lappal. Bécs, Louis XVI. — Nied-

tben. Renaissance stilusban. — Wandspiegel
Renaissancestil.

berakással. Magyar, XVIII. sz. — Zwei-
a. Ungarisch, XVIII. Jh.

tagozásu ajtaján berakott alakok. Osztrák,
olz, auf der profilierten Türe Figuren in

sz. — Truhe, Nussholz, mit zwei Hermen.

doru berakással és bronzverettel. Francia,
und Bronzebeschläge. Französisch, Louis

HANS EDER — KANAÁNI LAKODALOM

NÉMETORSZÁG.

SZINEK ÖSSZHANGZATTANA. Wilhelm *Oswald,* a világhirü természettudós érdekes tanulmány sorozatot kezdett meg a jövő fénymüvészetéről. Abból indul ki, hogy a zene, a hangok hosszu órákig tudják gyönyörködtetni a fület, noha tárgyat nem fejeznek ki, legfeljebb valami érzést. A szem számára a fény, a szin csak abban az esetben szólal meg, ha valami tárgyat ad, tehát tisztán egymásra következő szinekből müvészi hatást felkelteni nem lehet. *Pithagoras* óta, tehát két és félezer év óta a hang harmoniájának törvényszerüségei ismeretesek. A szinek harmoniájának nagy kérdése tudományosan még ma sincs eléggé megoldva, legalább is abból a szemszögből megitélve nem, ahogyan Oswald a zene hangjainak egymás utánját nézi.

Mi ennek a mélyreható különbségnek az oka? Talán nem érdekelte az emberiséget a fény *mögötti* nagy misztrium? Az emberiség egyik legnagyobb zsenije, Goethe egy fél életen keresztül tanulmányozta a szinharmonia titkát, hogy rájöjjön a „szinek generalbasszusá"-ra. Utána a tudósok bátortalan hangon ugyan, de bejelentették, hogy közelednek a szinek harmoniája megfejtéséhez. *De a meglevő tudományos kutatásokat maguk a festők utasitották vissza.* A piktorok arra hivatkoznak, hogy zeneszerzők akadtak már abban az időben is, amikor Pithagoras nem élt és ezer évig legalább komponáltak zenét, anélkül, hogy bárki is a hangszerelés tudományos eredményeit felhasználta volna. A piktorok azonban elfelejtik, hogy a zene azért lett a világ leghatalmasabb müvészete, mert a nagy zeneszerzők igen is értették a zene harmoniájának tudományához és hogy a képzőmüvészet is igazi és e pillanatban nem ismert tökélyt akkor éri el ha a szinek harmoniájának tudománya is közkincsé fog válni.

Az a jelentős esemény, amely lehetővé tette, hogy a hangok összhangzattana közkincsé váljon, a *kotta irás* feltalálása volt. A harmadik nagy momentum *Bach* érdeme, aki a szilárd hangu instrumentumok számára bevezette a temperaturát, szóval a normalizáltságot. A zenei összhangzattan letezése arra késztette Newtont, hogy ő is megcsinálja a *fizikális szintant,* abból indulva ki, hogy a szineket a spektrumtól való távolság dönti el, akár a hangokat, ahol szintén a távolság a fontos. Az analogia azonban nem állhat fenn és erre későbbi száz és száz kisérlet is rájött. Oswald szerint, megfejthető a kudarc. *A hangok egy dimenzionálisak, a szinek azonban három dimenzionálisak.* A hangok vonalban képzelhetők el, a szinek pedig térben, tehát a szinek nem fejthetők meg a pithagorasi „Schwingzahlen" szerint. Valahol másutt kell keresni azokat a sajátosságokat, amelyek a szinképletet kiteszik. Oswald igéri, hogy idevonatkozó tudományos kisérleteivel legközelebb megismerteti a közönséget. Egyelőre csak annyit jelez, hogy a szineknek is meg vannak a törvényszerüségei, a maga összhangzattanja és hogy a festészet igazi horizontját csak akkor éri el, amikor felelni tud a feltett kérdésekre.

„Kokelperle"

A BERLINI ZORN-KIÁLLITÁS. Andes *Zornot* a festőt — aki pár évvel ezelőtt hatvan éves korában meghalt — lassanként háttérbe tólta Anders Zorn a grafikus. De akár a festőt nézzük, akár a grafikust, Zorn nagysága mint inkább dagad az idővel. Igy például a Berlinben most megtartott Zorn kiállitás egyik legnagyobb eseménye volt a német képzőmüvészeti életnek. Ebből az alkalomból a mükritika ismét felméri értékét. Hódolattal áll meg a harminc nagy festmény előtt, de mint grafikust csodálja első sorban. Ebben a vonatkozásban valóságos uttörőnek tekinti. Zorn Radieungjai mellett ott szerepeltek a Neue Galerie nagy tárlatán a világhirü svéd mester

Művészeti Szalon
1927. II. évf. 1. sz.

akvarelljei, valamint szobrászati alkotásai is, amelyek közül a Vasa-szobor emelkedik ki a leghatásosabban.

MÜNCHENI KIÁLLITÁSOK. A müncheni Glaspalastban ezidén rendkivül érdekes kiállitást hoztak össze, mely jóleső változatosságot képez az eddigi kiállitásokkal szemben, melyeket hosszu évekig nem lehetett egyebeknek tekinteni, mint a szürke festőegyéniségek mintakollekciójának. Ezuttal a bajor főváros müvész-szövetségének ujonnan választott elnöke, Fritz Behn professzor változtatott a régi szokáson és erősen megrostálta a kiállitott müveket. A mostani kiállitás a német müvészet aktiv és élő erőit mutatja be, amint azok a sok irányba ágazó német müvészi életben megnyilvánulnak. A Glaspalast kiállitása, mely a régi időben még a német müvészet reprezentativ képét tudta képviselni a külföld előtt is, ezuttal ismét az ami régen volt: müvészi esemény amely számot tesz Németország és Európa müvészi életében. Mintegy háromszáz kép van itten, de mindannyian reprezentativ képek a különböző német müvészi irányok legjobbjaitól. Ezuttal csak a minőségre és nem a mennyiségre fektették a sulyt. Teret nyitottak a kiállitáson az épitészetnek is, mely itt a festészettel és a szobrászattal való összefüggéseiben jelentkezik. Hat épiteszetileg rendkivül érdekesen megoldott terem van freskókkal, faliképekkel és szobrokkal diszitve és kellemesen váltja föl a végtelen képsorozat unalmas monotomiáját. A freskó diszitéseket Feistauer bécsi festő, Seewald kölni és Eberz, Schmied, Baumhauer és Wendl müncheni festők készitették. A szobrászi munka jórészt Kolbe-nek, a hires berlini szobrásznak müve. Ezenkivül egy külön bécsi terem van, amelyben az elhunyt hires tiroli festőnek, Egger Lienz-nek, Kitt-nek, Kokoschka-nak, Kolig-nak és a szobrász Hanak-nak a müveit lehet látni. Egy másik teremben vannak összegyüjtve a berlini Klimsch, Orlik és Spiegel páratlanul sikerült müvei. Van egy emlék-kiállitás is Faber du Faur-nak, a finomlelkü müncheni festőnek müveiből, akinek müvei tekintélyes részét nemrég mentette meg az elfeledéstől a berlini National-Galerie.

A müncheni Sezessio termeiben is igen érdekes kiállitás van, amelyben különösen gróf Kalckreuth pleine-aire képei keltenek föltünést. Ezenkivül igen értékes képekkel szerepelnek a kiállitáson a berlini Lederer, Jäckel, Spiró, Häckel és Georg Gross. A grafikai kiállitáson különösen Slevogt-nak Faust második részéhez készült illusztrációi tünnek föl és egy egész sorozat Liebermann-rajz. Egy emlékkiállitás Adolf Oberländernek, a Fliegende Blätter hires rajzolójának müveit mutatja be.

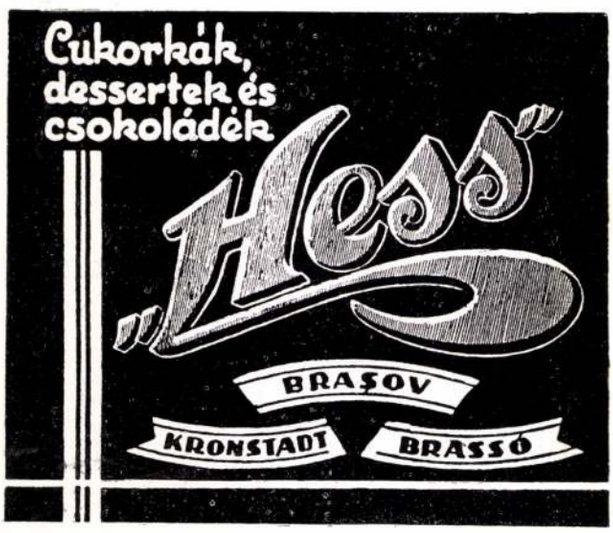

HADADY URI DIVATKÜLÖNLEGESSÉGEK, FEHÉRNEMÜEK MÉRET SZERINT
ALAPITVA 1910 ■ CLUJ, PLEBÁNIA ÉPÜLET

Eder Hans

cród

Hans Eder kiállítása Brassóban.

Művészeti Szalon

1927. II. ev. 1. sz

11 l.

HANS EDER — KANAÁNI LAKODALOM

NÉMETORSZÁG.

SZINEK ÖSSZHANGZATTANA. Wilhelm *Oswald,* a világhirü természettudós érdekes tanulmány sorozatot kezdett meg a jövő fényművészetéről. Abból indul ki, hogy a zene, a hangok hosszu órákig tudják gyönyörködtetni a fület, noha tárgyat nem fejeznek ki, legfeljebb valami érzést. A szem számára a fény, a szin csak abban az esetben szólal meg, ha valami tárgyat ad, tehát tisztán egymásra következő szinekből müvészi hatást felkelteni nem lehet. *Pithagoras* óta, tehát két és félezer év óta a hang harmoniájának törvényszerüségei ismeretesek. A szinek harmoniájának nagy kérdése tudományosan még ma sincs eléggé megoldva, legalább is abból a szemszögből megitélve nem, ahogyan Oswald a zene hangjainak egymás utánját nézi.

Mi ennek a mélyreható különbségnek az oka? Talán nem érdekelte az emberiséget a fény *mögötti* nagy misztrium? Az emberiség egyik legnagyobb zsenije, Goethe egy fél életen keresztül tanulmányozta a szinharmonia titkát, hogy rájöjjön a „szinek generalbasszusá"-ra. Utána a tudósok bátortalan hangon ugyan, de bejelentették, hogy közelednek a szinek harmoniája megfejtéséhez. *De a meglevő tudományos kutatásokat maguk a festők utasitották vissza.* A piktorok arra hivatkoznak, hogy zeneszerzők akadtak már abban az időben is, amikor Pithagoras nem élt és ezer évig legalább komponáltak zenét, anélkül, hogy bárki is a hangszerelés tudományos eredményeit felhasználta volna. A piktorok azonban elfelejtik, hogy a zene azért lett a világ leghatalmasabb müvészete, mert a nagy zeneszerzők igen is értették a zene harmoniájának tudományához és hogy a képzőművészet is igazi és e pillanatban nem ismert tökélyt akkor éri el ha a szinek harmoniájának tudománya is közkincsé fog válni.

Az a jelentős esemény, amely lehetővé tette, hogy a hangok összhangzattana közkincsé váljon, a *kotta irás* feltalálása volt. A harmadik nagy momentum *Bach* érdeme, aki a szilárd hangu instrumentumok számára bevezette a temperaturát, szóval a normalizáltságot. A zenei összhangzattan letezése arra késztette Newtont, hogy ő is megcsinálja a *fizikális szintant,* abból indulva ki, hogy a szineket a spektrumtól való távolság dönti el, akár a hangokat, ahol szintén a távolság a fontos. Az analogia azonban nem állhat fenn és erre későbbi száz és száz kisérlet is rájött. Oswald szerint, megfejthető a kudarc. *A hangok egy dimenzionálisak, a szinek azonban három dimenzionálisak.* A hangok vonalban képzelhetők el, a szinek pedig térben, tehát a szinek nem fejthetők meg a pithagorasi „Schwingzahlen" szerint. Valahol másutt kell keresni azokat a sajátosságokat, amelyek a szinképletet kiteszik. Oswald igéri, hogy idevonatkozó tudományos kisérleteivel legközelebb megismerteti a közönséget. Egyelőre csak annyit jelez, hogy a szineknek is meg vannak a törvényszerüségei, a maga összhangzattanja és hogy a festészet igazi horizontját csak akkor éri el, amikor felelni tud a feltett kérdésekre.

„Kokelperle"

A BERLINI ZORN-KIÁLLITÁS. Andes *Zornot* a festőt — aki pár évvel ezelőtt hatvan éves korában meghalt — lassankénti háttérbe tólta Anders Zorn a gratikus. De akár a festőt nézzük, akár a grafikust, Zorn nagysága mint inkább dagad az idővel. Igy például a Berlinben most megtartott Zorn kiállitás egyik legnagyobb eseménye volt a német képzőmüvészeti életnek. Ebből az alkalomból a mükritika ismét felméri értékét. Hódolattal áll meg a harminc nagy festmény előtt, de mint grafikust csodálja első sorban Ebben a vonatkozásban valóságos uttörőnek tekinti. Zorn Radieungjai mellett ott szerepeltek a Neue Galerie nagy tárlatán a világhirü svéd mester

akvarelljei, valamint szobrászati alkotásai is, amelyek közül a Vasa-szobor emelkedik ki a leghatásosabban.

MÜNCHENI KIÁLLITÁSOK. A müncheni Glaspalastban ezidén rendkivül érdekes kiállitást hoztak össze, mely jóleső változatosságot képez az eddigi kiállitásokkal szemben, melyeket hosszu évekig nem lehetett egyebeknek tekinteni, mint a szürke festőegyéniségek mintakollekciójának. Ezuttal a bajor főváros müvész-szövetségének ujonnan választott elnöke, Fritz Behn professzor változtatott a régi szokáson és erősen megrostálta a kiállitott müveket. A mostani kiállitás a német müvészet aktiv és élő erőit mutatja be, amint azok a sok irányba ágazó német müvészi életben megnyilvánulnak. A Glaspalast kiállitása, mely a régi időben még a német müvészet reprezentativ képét tudta képviselni a külföld előtt is, ezuttal ismét az ami régen volt: müvészi esemény amely számot tesz Németország és Európa müvészi életében. Mintegy háromszáz kép van itten, de mindannyian reprezentativ képek a különböző német müvészi irányok legjobbjaitól. Ezuttal csak a minőségre és nem a mennyiségre fektették a sulyt. Teret nyitottak a kiállitáson az épitészetnek is, mely itt a festészettel és a szobrászattal való összefüggéseiben jelentkezik. Hat épiteszetileg rendkivül érdekesen megoldott terem van freskókkal, faliképekkel és szobrokkal diszitve és kellemesen váltja föl a végtelen képsorozat unalmas monotomiáját. A freskó diszitéseket Feistauer bécsi festő, Seewald kölni és Eberz, Schmied, Baumhauer és Wendl müncheni festők készitették. A szobrászi munka jórészt Kolbe-nek, a hires berlini szobrásznak müve. Ezenkivül egy külön bécsi terem van, amelyben az elhunyt hires tiroli festőnek, Egger Lienz-nek, Kitt-nek, Kokoschka-nak, Kolig-nak és a szobrász Hanak-nak a müveit lehet látni. Egy másik teremben vannak összegyüjtve a berlini Klimsch, Orlik és Spiegel páratlanul sikerült müvei. Van egy emlék-kiállitás is Faber du Faur-nak, a finomlelkü müncheni festőnek müveiből, akinek müvei tekintélyes részét nemrég mentette meg az elfeledéstől a berlini National-Galerie.

A müncheni Sezessio termeiben is igen érdekes kiállitás van, amelyben különösen gróf Kalckreuth pleine-aire képei keltenek föltünést. Ezenkivül igen értékes képekkel szerepelnek a kiállitáson a berlini Lederer, Jäckel, Spiró, Häckel és Georg Gross. A grafikai kiállitáson különösen Slevogt-nak Faust második részéhez készült illusztrációi tünnek föl és egy egész sorozat Liebermann-rajz. Egy emlékkiállitás Adolf Oberländernek, a Fliegende Blätter hires rajzolójának müveit mutatja be.

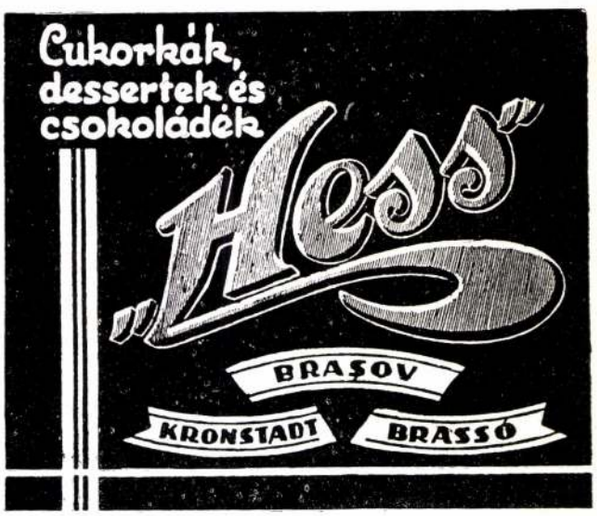

HADADY URI DIVATKÜLÖNLEGESSÉGEK, FEHÉRNEMÜEK MÉRET SZERINT
ALAPITVA 1910 ■ CLUJ, PLEBÁNIA ÉPÜLET

FIGYELŐ

HANS EDER KIÁLLITÁSA BRASSÓBAN. Hans Eder brassói születésü és Brassóban élő festő. Munkái már régóta szerepelnek külföldi és belföldi kiállitásokon. A háboru idejében, Budapesten rendezett kiállitásával, jelentékeny sikert ért el. Ez alkalommal az állam is vásárolt tőle, a Kék ruhás férfi arcképe a budapesti Szépmüvészeti Múzeumban látható. A brüsseli modern állami képtár egy rendkivül erőteljes kompoziciót, a misztikus Feszületet vásárolta meg Edertől. Münchni muzeumokban is találhatók képei. A mult évi nagy bukaresti tárlaton feltünést keltett a Hegyi falu nagy figurális vászna, melyet a román állam szerzett meg. Eder Erdélyben még csak Brassóban állitott ki, két-három évenként mutatja be itt munkásságának ujabb termékeit. Legutóbb Brassóban rendezett kiállitásának egyik kompozicióját illusztrációban mutatjuk be olvasóinknak.

az egyetlen tökéletes takaritás, mely kiméli a szőnyeget és butort.

*

Készülékek megrendelhetők:

PALLÓS ÉS MARKÓ

OKL. MÉRNÖKÖKNÉL

CLUJ-KOLOZSVÁR, STRADA N. IORGA 7.

Eder Henrik, építész; 1850 körül Nagyszebenben született. A bécsi képzőművészeti akadémián végezte tanulmányait, majd visszatért szülővárosába, hol több középületet s nehány bérpalotát épített. Az ő tervei alapján épült fel a nagyszebeni Jauernig-ház, a román leányiskola stb. Reissenberger Lajosnak a kerczi apátságról írott művéhez E. készítette az építészeti rajzokat.

Arch. Ért. 1894. 256. l. — *H. M.:* Die erste Hermannstädter Kunstausstellung. *Korrespondenzblatt.* 1887. 10. sz. — *Reissenberger:* Die Kerzer Abtei. Hermannstadt, 1894.

Eder Hendrik

nagyszebeni épitész
1889-ben elkészitette a
felvételi rajzokat az
alábbi apátsági templom
romjairól s ezek alap-
ján Reissenberger
ásatásokat is végzett a
templom területén

Reissenberger Ludwig

Die Kerzer Abtei.
Hermannstadt 1894.

Fenti felvételi
rajzai repr. a
könyvben

775.

I

366.

775. Bartolomé Estéban Murillo.

Sz. Sevillában 1618-ban. † ugyanott 1682-ben.

Jézussal szülei Egyptomba futnak. (Máté 2. r. 14.)

Mária jobbra haladó szamáron ül és ölében a gyermek Jézust tartja, ki szembe néz. Mellettük szt. József megy hátán batyuval és bottal jobb kezében. A Madonna fejéről fátyol omlik vállaira, bő ujjú ruhája piros s köpenye kék; Jézust pólyával csavarták körül s József, ki hajadonfővel van ábrázolva, sárga köpenyének alját bal kezén tartja. Fölül két angyal lebeg. Az egyik fölfelé mutat, a másik pedig kezeiben fátyolkendőt tart. A háttér hegyes vidék.

Vászon, méretei 156 : 126 cm. — Mündler: XIV. 35.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: VII. 10. *B. Murillo:* Die Flucht nach Aegypten. — 1844: VII. 11. *B. Murillo:*

Eder Heinrich

geb. Hermannstadt 1859

1880-87.

Bécsi akadémia
könyvtár

Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának 1910
december hó 10-én tartott üléseinek jegyzőkönyve.
V. 61–62.

Eder Henrik

építész, szül. 1859 aug. 14. Nagyszebenben.

lásd

Fleischer Béla 39. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 853.

Eder H.

1887-ben reizben tollrajzokkal illusztrál-

ta az alábbi munkát:

Reissenberger, Ludwig:

Ueberreste der Gothik und Renaissance an Profanbauten in Hermannstadt.

Hermannstadt, 1888.

A fenti napra összehívott közgyűlést határozatlanképtelenség esetén

június hó 26-án, délután 6 órakor

a camponai ásatások bemutatásával *Nagytétényben tartjuk meg. Erre külön meghívót nem küldünk.*

Találkozás a Szent Gellért-téri HÉV. állomáson. Indulás pont 5 órakor. A közgyűlés színhelye a nagytétényi állami iskola. Az ásatásokat, részben helyszíni bemutatással ***Paulovics István*** tagtársunk ismerteti.

Az ásatások megtekintése után a nagytétényi halászcsárdában társasvacsora.

Az Elnök

Eder, nagyszebeni műépítész

Schmidt Frigyes báró tanítványa restaurálta az 1880-as években a segesvári zárdatemplomot.

Veliés László, Az egyházi művészetek tanulmányozásáról. Bpest 1894. 88. l.

Kiadatik szíves vélemény-
nyilvánítás végett

dr. Lux Kálmán
mérnöktanár – tanár urnak
Bpest, 1935 máj. 3.

elnök

Eder ~~[illegible]~~ Henrik

rajzaival illustrál-
vajelent mef (1887)
az alábbi cikk.

Reissenberger, Ludwig
Ueberreste der Gothik
und Renaissance
an Profanbauten in
Hermannstadt.
Archiv des Vereines
f. sieb. Landeskunde
Bd. 21. Heft. 3.

Eder H[~~ans~~] eurik
spitén

Nagyszeben
XIX. u

l.

Korrespondenzblatt
1910. 58. l.

EDER, Hans festő (1882-1955)

MYSS, Walter: Kunst in Siebenbürgen.
Innsbruck : Wort und Welt Verl., 1991
266-267.p. életrajz
+ ill.

Eder János

festő

vid

Bálint Aladár

Harvin festőhim-

vész. Nyugat 1918

I. 978. l.

E Ph. Körl. 1919, 290. l.

4
Kat. Ass. Ferenc

Hétfő
5
Kat. Placid hv,
Prot. Aurél

Kedd
6
Kat. Brunó hv.
Prot. Brunó

Szerda
7
Prot. Amália

Eder Tanós

festi

Lvod

SHV - 31. l.

16684-88. Posner, Budapest.

Eder Janos

Koll. Eiäll. 1918.

Müvèszet 1918.

56 l.

Brassó – Bolognai EMKE népkert.

X. 174.

Eder János

festőnüvész

gyűjt. Kiáll-

a Műterem helyi-

ségében -

1918. máj.

laid

könyvtárban

Gutenberg-tók

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Eder János festőművész

gyűjteményes kiállítása.

Budapest, 1918. május. Műterem.

8-r, 8 l, 4 képes tábla, fűzve.

Eder János festő

H. 3. p. e. —.40

Eder János

1918. gyűjt. kiáll. a Mű-
teremben. Brassós szüle-
tésű szász. Festészeteinek
egyik polusa a mollern
München, a másikkal
Van Gogh pikturájába
kapcsolodik. Művei
Tájkép keresztel és se-
berültekkel, sebesült
honvéd a Kárpátok-
ban, Az akasztott.

Művészet 1918. 56. l.

Komáromi Könyvtár 1914–15. évi
állams. IX. 146.

Eder Hans (János) festő;
sz. 1883. ápr. 12. Brassóban
1902-7. Münchenben, 1908.
Párvisban tanult, majd
Brüggében töltött hónapok
utan 1909. vurzatért Mün-
chenbe, hol az első világ-
háboru kitöréséig dolgozott.
Katona volt, jó ideig a
harctéren, azután a sajtó
hadiszálláson. [1918. Bpesten
~~volt önálló kiállítása~~ rendezte.
Brassóban letelepedve,
a fiatal szász művészment
zedék vezére ~~lett~~ s a szép-
sö expéresszionizmus hive
lett. 1926. Hegyi falu c.
képet, mely a bukaresti
tárlaton szerepelt, a román
állam vette meg. Két há-
rom ~~[illegible]~~ Erdélyben
rendezett műveiből kiál-
lítást. 1927. Brassó-
ban.

[Első gyűjt. kiállítás
1910. Münchenben
a másodikat

1929 Bukarestben
volt kott. kiáll.

Vasárn. **23** Ignác		**Protestáns:** Gyöngyike **Görög:** Jakab **Izraelita:** Thisri 23
Hétfő **24** Ráfael		**Protestáns:** Salamón **Görög:** Arétasz **Izraelita:** Thisri 24
Kedd **25** Mór		**Protestáns:** Blanka **Görög:** Marcián **Izraelita:** Thisri 25
Szerda **26** Dömötör		**Protestáns:** Dömötör **Görög:** Demeter **Izraelita:** Thisri 26
Csütört. **27** Szabina		**Protestáns:** Szabina **Görög:** Nesztor **Izraelita:** Thisri 27
Péntek **28** Simon, Jud.	● Újhold 15 óra 56 pk.	**Protestáns:** Simon **Görög:** Terenc **Izraelita:** Thisri 28
Szomb. **29** Narcisz	1932 **OKTÓBER** 31 nap	**Protestáns:** Zenó **Görög:** Anasztázia **Izraelita:** Thisri 29

44-ik hét. Nap kelte 6 ó. 30 pk. — Nyugta 16 ó. 59 pk.

Eder Hans

festő Brassó

l.

A Műgyűjtő
1930. 80. l.

Róth V. Szász művé-
szet Erdélyben.

Fő[illegible] a Kánai
[illegible]

Eder Jenő

Tibor Ernő

MAGYAR—SZÁSZ HÓDÍTÁS BUKARESTBEN. (Tibor Ernő és Hans Eder kiállításai.) Az erdélyi magyar és szász művészek hosszú évekig el voltak zárva annak lehetőségétől is, hogy Bukarestben kiállíthassanak. A kisebbségekkel szemben mindmáig rendkívül érzékeny és elfogult fővárosi sajtó lehetetlenné tett minden ilyen törekvést. Ugy látszik, hogy ez az idő örökre letünt. Örömmel állapitjuk meg, hogy az erdélyi művészek közül *Tibor* Ernő és Hans *Eder* a szász festők részéről egyetlen rohammal megnyerték azt a kultúrharcot, melyet évekig tartó meddő ankétezések, polemiák és hirlapcsaták sem tudtak dülőre vinni. A két művész méltóképp reprezentálta faját Bukarestben. Erre vall az is, hogy a kisebbségekkel szemben mindig türelmetlen *Cuvantul* (liberális sajtóorganum), is meghajtja elösmerése lobogóját és a mindenképen nagysikerű kiállításról a következőkben számol be: „Hans *Eder* után *Tibor* Ernő. Alig zárult be a szászok erőteljes festőjének kiállítása, a magyar kisebbségnek is megjelent képviselője: Tibor eliteművészetében, aki a Mozart teremben állította ki képeit. A két festő két külön temperamentumot képvisel, a két fajnak megfelelően, melyekhez tartoznak. Hans Eder víziói befelé koncentráltak és intenzíven elmélyültek. Művészetében a nép lelke csendül ki, amely szivesen merül el multja szemléletében és tudja, hogy folytasson intenzív életet az idő és tér határai között. Tibor Ernőnek temperamentuma ellentétes. Vizioi expansivak, a színek fényének érintése alatt. Élénk és ellentétes színek tetszenek neki, — az erdélyi mezők, vagy a velencei vizek elképzelése más temperamentum kifejezései mint a szászé. *Ismeretes és szimpatikus a magyar természet robosztus expanzitása,* amely a fénytől ittasul."

Képzőművészet 1929. 18.

HÍREK

A MAGYAR MAGÁNGYŰJTEMÉNYEK ismertetésének sorozata februári számunkkal megakadt és márciusi számunkból is hiányzik. Ennek oka, hogy a szezon derekán az értékes tárlatok oly bőségben kerültek bemutatásra, hogy ez az aktuális anyag, a magyar művészeti élet részletes ismertetése teljesen megtöltötte a rendelkezésünkre álló helyet. A *Képzőművészet* áprilisi számával ismét helyre áll a kiváló magángyűjtemények ismertetésének folytonossága, amikor is *Dános* Géza úr gyűjteményével ismerkedhetnek meg olvasóink.

MEDNYÁNSZKY-KIÁLLÍTÁS. A napilapok hasábjain felfeltűnnek követelőző cikkek, melyeknek jogosan felháborodott írói unisono azt kérdik: miért nem rendezték még meg a halott mesternek, br. *Mednyánszky* Lászlónak hagyatéki- vagy emlékkiállítását, mikor azóta már sokkal jelentéktelenebb művészek is megkapták ezt az elismerést a hálás utókortól. Valóban, miért nem volt még Mednyánszky kiállítás? És ha már nem volt, mikor lesz? Olyan kérdések ezek, melyekre a választ érdeklődéssel várja az egész művészeti közvélemény.

KÖVÉR GYULA KIÁLLÍTÁSA A FÉSZEKBEN a kollegák és connaisseurök nagy érdeklődése mellett zajlott le. A nívós kiállításnak főérdekessége az volt, hogy a közönség az aktfestő *Kövér* Gyula helyett ezúttal inkább a tájfestőt találta a kis tárlaton és kiderült, hogy a jó figuralista egyben megkapó hangulatok avatott tájképésze is. Különösen egy kikötő képe keltett mély benyomást. *Kö-*

Éder Gyula

A következő művészek alkotásait hozza a lap:
Zemplényi Tivadar: "Pataknál" c. tájkép,
S. Kallivoda Kata: "Bucsusok a templomban c. festmény,
Udvary Géza: "Elmerülve" c. tünődő nőalakot ábrázoló kép.
Endrey Sándor: "Önarckép" , c. festmény,
Éder Gyula: "Biztos siker" c. karikatura.
Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1912. juni. 2. IV. évf. 22. sz. 7oo, 7o1, 7o4, 7o6, 7o5. lap.

Éder Gyula (Kassa, 1875 - Bp. 1945)

„Szent család zenélő angyalokkal"

o.v. 56x70 cm J.l.b. Éder Gyula

ke Ziáltási ár: 8000 ft.

BÁV 58.Képaukció Bp.1982.szeptember

Éder Gyula (Kassa, 1875 - Bp. 1945)

„A nevető kuruc" o. v. 45 x 34 cm

s. l. j. Éder Gy. kiállítási ár: 6000 ft.

BÁV 59.Képaukció Budapest,1982.december

Éder Gyula

Kossuth debreceni tartozkodásának emlékére készült Éder 1905-ben elhelyezett, teljes nagyságu, reprezentativ olajképe a Debrecen városi Tanács tanácstermében.

Alföld 1977/9/26
Sz. Kürti Katalin: Kossuth szobraink története

Éder Gyula, Jestő

Megemlítve.

E. Fehér Pál: Fülep Lajos kornerűsége

M. 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 9.

Éder Gyula

Benczúr Gyula tanítványaként

neve említve

Fülep Lajos: A művészet forradalmától a nagy forradalom
Bp. Magvető 1974 mig
104. old.

Éder Gyula

neve említve

Fülep Lajos:A művészet forradalmától a nagy forradalomig
Bp.1974 Magvető

104.old.

Éder János

A MŰTEREM-ben rendezett kollektiv kiállitásáról a Művészet c. rovatban közölt kritika számol be: a fiatal művész festményeit rokonszenvesnek tartja, bár helyenként Van Gogh-ra emlékeztet, de kiemeli küzdelmét, drámai lendületét és karaktert kutató intellektusát. Olyan művész, aki „a Mátrában komoly dolgok meglátáshoz szokott." Nyersen és őszintén festi nagy élményeit.

A Hét. Bp. 1918. május 19.
XXIX. évf. 2o. sz. 314. lap.

ÉDER Gyula

Epreslati műterme
1909-1911

Gábor E
Müvtört Ért. 1990 1-2 43-44.p.

ematikai programozása. Bp,

tészet. Bp, 1955, Mezőgazda-

ek a magyar képviselőház
lód, 1903.

ndtartás magyarázata.

usok és gépek elmélete.

ÈDER Gyula

Daniela

Qo

MDK

Éder Gyula, festöm.

Bacchanalia. Repr. 39.1.

GerLonMod fest. 39.1.

GerLonMod fest.

MDK

Eder Hans

Roth V.: Szász müvészet Erdélyben. A Mügyüjtő. 193e. 3. sz. 8e.l.

Éder Gyula

Kis Szent Teréz képét
a szeminarium részére
fenti festette 1930-ban

R.

Marschall (Székes) -i halaszt.
44. l. u.o. 1930

u. oda boldog Mar-
git képet 1930-ban.

u. o.

BUDAPEST
11 XI 24 10

Éder Gyula
festő

l. Biró Nagyvárad
53. l.

barok és neoklassiskus
mův-i emlékei

1932

Jézus szt. Szive oltár-
kép a nagyváradi
székesegyházban (1916)

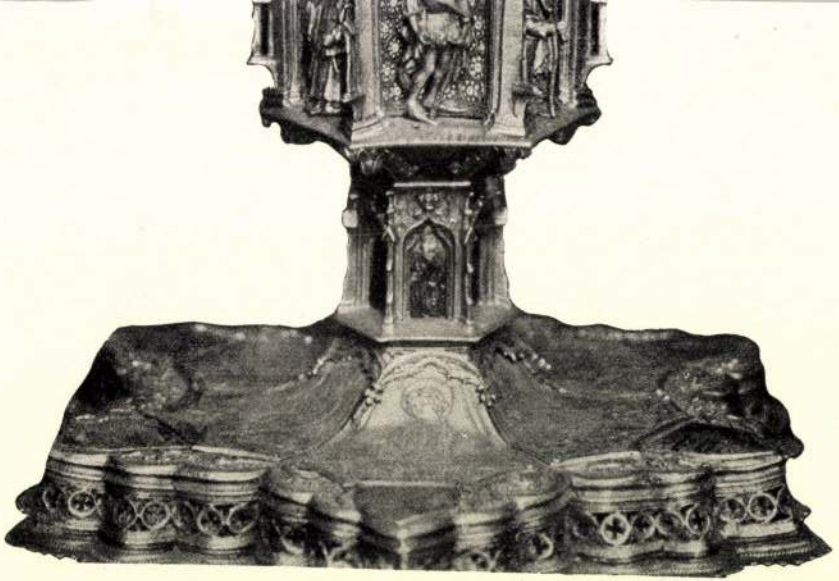

Fig. 10. Il calice di Gian Galeazzo Visconti nel tesoro della cattedrale di Monza. (1396).

Éder Gyula.

Roma. Via di S. Niccolò
da Tolentino -
Magyarok Madonnája.
1927.

Gyenthon István:
Magyar műkincsek
és emlékek Olaszország
ban. Kézirat
1942/3

Walter Wyle

Thomas Wm. de V. Nicola
Ida Jefferson

Wesleyan College
1894

Phoebus Notes:

Wesleyan Institute
of Cumberland Conference
Com. Prin. [illegible]
1894

Éder Gyula

Venus és Adonis, másolat Tizian után, az alábbi múzeumban

Rell Lajos dr.:
* Békéscsabai Múzeum.
Békéscsaba, 1914.

78. l.

Éder Gyula

festő

II. Rákóczi Ferenc

archépe a kassavárosi

kömpkár olvasóterme-

ben fentitől - Repr

B.)

Wick Kassatört és

mincsalóczi

144. l. mellett

kassa 1941

Éder Gyula

Föv. kép:

Önarckép, of

Stépne. Mus.

Bellerophon, of

Viktor vallás és közokt.min.számvevőségi fő-
rt ministeri tanácsos ur, a Műemlékek orsz.
gosult külön-külön rendelkezni.

Tisztelettel

PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR
EGYESÜLET

14- Éder Gyula

414. Éder Gyula (magyar festő, 1875–): Angyali üdvözlet. Vászon, olaj; 85×48 cm.

Gerevich PA, 254 l.
Esztergomi Keresztény Múzeum

Esztergomi Keresztény Múzeum

a Nincsarnokban
1934. a Benkö Kál-
man díjat kapta
a kassai kasznio
Nannára Kérzitett
memyezet tervére

Férfi képe.

Derékig látható, áll
zét a bal vállán átr
himzésű széles szíj
melynek markolatá
dőke, szerre s tajusza
csavart nyakkendőjé
a gombok ékkövesek.

Vásvon, mére
Nemz. Muz.

Éder Gyula

Szent Ferenc stigmatizációja c. képe 1876-ban a Csernoch díj pályázaton dicséretet kapott.

5. HÉT

1934 **JANUÁR** 31 NAP

TÉLHÓ

28 VASÁRNAP

Hetvenedv., Károly

Néhány nap mulv
gyermekek a félévi
Reméljük jó lesz az
Ha igen, *Könyvb*

29 HÉTFŐ

Ferenc, Adél

Könyveit vehetik
Egyetemi Könyv
Budapest, Kossuth
18. sz. (Forum mo

30 KEDD

Martina, Mártonka

Érdekesebb minde
regénynél A TISZA
BŰNPER, Bary J
vizsgálóbírájának

SZERDA

Izgalmas kor- és t

Éder Gyula

Erzsébetvárosi
Kaszinó díj
1913.

1910.

Tai.

Éder Gyula

1911. Nemzeti Szalonba
Němes Marcell díj
Csalogatás c. festmé-
nyért.

Éder Gyula

rk. mul. Kassán 1875

1901–2 — 1904/5

a Bencsúr mesterskola tagja.

1915

A Magyar Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezete.

Törzskönyvszám 7663

A magyar köztisztviselők fogyasztási szövetkezetének pénztára

elismeri, hogy Schlagusa Gyula úrnő úr

~~hitel~~ ~~üzletrész~~ számlája javára ~~értékjegyekben~~ ~~készpénzben~~ kor. 708 azaz Hétkor. 08 Fillér

koronát hiány nélkül lefizetett.

Budapest, 1915 évi II/4 hó n.

A magyar köztisztviselők fogyasztási szövetkezetének pénztára.

Förster

szövetkezeti pénztárkezelő.

34108. Községi nyomda, Budapest.

Éder Gyula

1901/2 - 1904/5 a Benczur
fele festőiskola növendéke

Gerkèpzomfoiskèvk

79.1.

gött s a papság elkülönített helye volt. A kis, alárendeltebb jelentőségű A. neve apsidiola; ezek a koldus-barát-templomokban egész sorokban

Éder Gyula

Zsirkay János: Magyar művészek. Látogatás Éder Gyulánál. A Nép 1925 febr. 1.

sz csapat szervező bizottsága.
5. sz. — Telefon! 86—4—85.

legalább hozzá, hogy minden
idei Világjamboree-ra!

Asszonyunk!

sz a magyar cserkészmozgalomnak.
amborre, magyarországi megrendezése rend-
it minden magyar cserkész csapat elé.
ei is kiszeretnék venni ebből a munkából
, mely parancsolja, hogy az élen járó csa-
a Jamborre megrendezésében, másfelől pedig
lálkozó lelki értékeiből, minél gazdagabban

jóbarátok áldozatkészsége és a magunk be-
tettünk, — hogy anyagiak hijján, egyetlen

Éder Gyula

cikk.
=

Thieme-Becker
X. 339-40 l.
(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Eder Gyula

Szilágyi Dezső tér 2. Műcsarnok

1930/31. pub. kiáll 360, 362, 433.

V

Sz - Sz

455-56. l

(korábbi bibl.)

Éder Gyula

irod
Z

Skexlib.

Siklóssy L: Az exlibris
kerés-ou
A Gyűjt. 1913
6-8. 4

Tzsai római castellum ásatásai

VII. 273

Éder Gyula

ród
z

Siklay-Kassa

231. l. mūv-i
dete

Uj M. Museum

1943. III. k.
2. f.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Éder Gyula

Szefeltlex

142. l.

Elektr.

u. o. 554. l.

SzeMFT

Ofen und Pesth. A két Dunapart látképe délfelől, a hajóhiddal. Rézmetszet 16·5 x 13 cm.

~~Hyrtl Viennae.~~

Hollós Ovvár tul.

Kr ② 252.

Éder Gyula

vód
z

Nagy M: Mai

Ruttkassai müvé-
szek.

Szépmüvészet

1942. 236-l.

Éder Gyula

Ámor c. Lépe
repr.

Rátsz 141. l

Leppel

Éder Gyula

Lásd

Rát Str (138-41.) 497. l.

arch és
liegyekkel

Exp. 19.

36.547. — K.

Éder Gyula

életr. arck.

Pipics (Szaz w. festő

62, 63. l. 1942

Forgalomba hozza FOX FILM R. T. Budap

NGOK

ss Ferenc, Hidvéghy Valéria

s Szabolcs **Rendezte: Kalmár László**

Takács produkció

Éder Gyula

Jestő

l.

Papp Nagyvárad

61. l.

vánosismértetés

u.o.

1943

neszánsz egyik legnagyobb alakja,
nardo és Rafael között áll.De ilyen
ronológia,midőn beállitjuk őket a
jlődésbe.Talán ő a legmaradibb a
re között,mert nemcsak a közvetlen
a Trecentoba is belekapcsolódik,kü-
on Giovanni Pisano müvészetébe.
V-XVI.század alakjai között kere-
ő igazi lelki rokona.Ha nem ragasz-
oz,meg kell állapitanunk,hogy Mich
eszánsz,ha nem is fordul el a köz-
zt sajátos formában,a középkortól
Formai elképzelése is különbözik
angelo viszont lelkileg még a kö-
m ismerte a mosolyt,mint Giotto és
embert müvészetében eszmei magas-
.A természet szépségéből az embert
épség iránt érzéketlen volt.Bár a
hoz vezethető vissza,régebben a ba-
ne.Őt a barok atyjának tartani ma
szetét a középkornoz kapcsolódó
barok szenvedélyes mozgalmassága,
bban kifejezi Rafael,kinek lelki-
ilágnézetének.Még fiatal korában
nak.

egyéni müvészetet adott,de sajá-
us müvészete,aminek azonban nem fe-
rnánk el,ha müvészi alakját vizsgál-
életrajzok módszerét követve,életé-
agy müvészi magasságára emelnők fel
t.Izolálta magát korától és koranak
faeltől,ki részt vett a pápai és
n,Michelangelo szinte szenvedélye-

Éder Gyula

A háborn e
kéje repr.

Münsz-Élet

1933. 14-15. 4
(bonitet)

lief

TARTALOM:

Peterdi Józseftől. — A műbirálatról, *Dr. Pasteiner* láng. (A 40-es évek művészeti törekvése.) *György* modern képzőművészet külföldön, *Berényi* Lászlótól. — Hirek a műtermekből. — Külföldön élő művészegyes közlemények. — Bibliografia.

ály arcképe. — Milton, leányainak tollba mondja *nkácsy* Mihály. — Nagy kezdő-betü és vignetta: és metsz. *Morelli* Gusztáv.

Előfizetési ár:

. . . . . 4 frt.
. . . . . 2 frt.

lóhivatal: Budapest, zöldfa-utcza 39. sz.

BUDAPEST, 1879.
Hunyadi Mátyás" intézet gyorssajtóin.

Éder Gyula Angyal cz. olajfestménye

IV. 152.

Muz és kot Erl

Éder Gyula

laid oku

Lex Magyar Társ

132. b. l.

MTL 17. t. arelyet

Csontbárgyak, római VII. 141.

Éder Gyula

Altatódal, olajf.

A végzet szekere, akvarellfestmény.

(Műcsarnok, Derű a művészetben.)

Repr.

Magyar Nemzeti Művészet

1939. 3. sz.

képek

Ősz a művészetben

Sajtó alá rendezte:

Szász Károly István

a Szittya Szövetkezet Irodalmi és Művészeti Osztályának központi irányítója